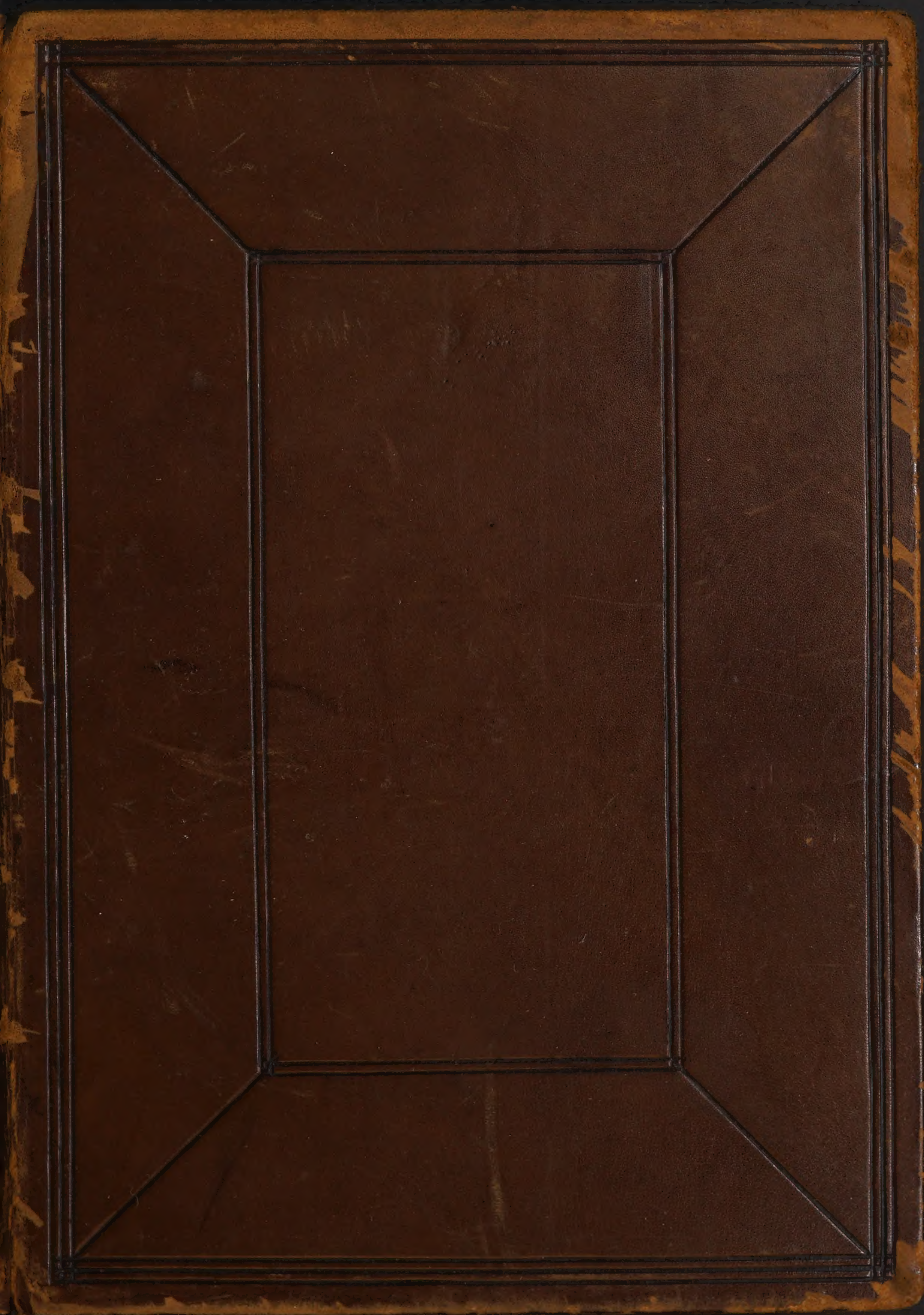
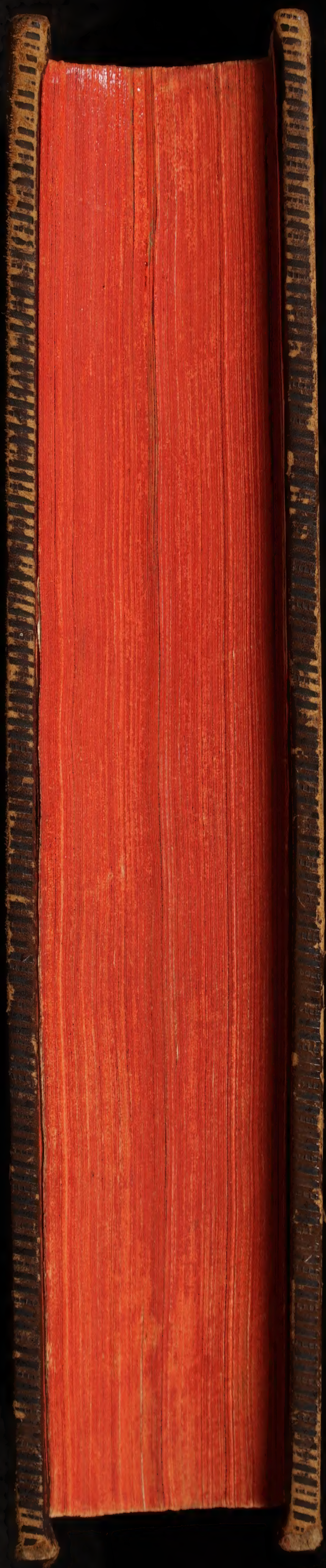

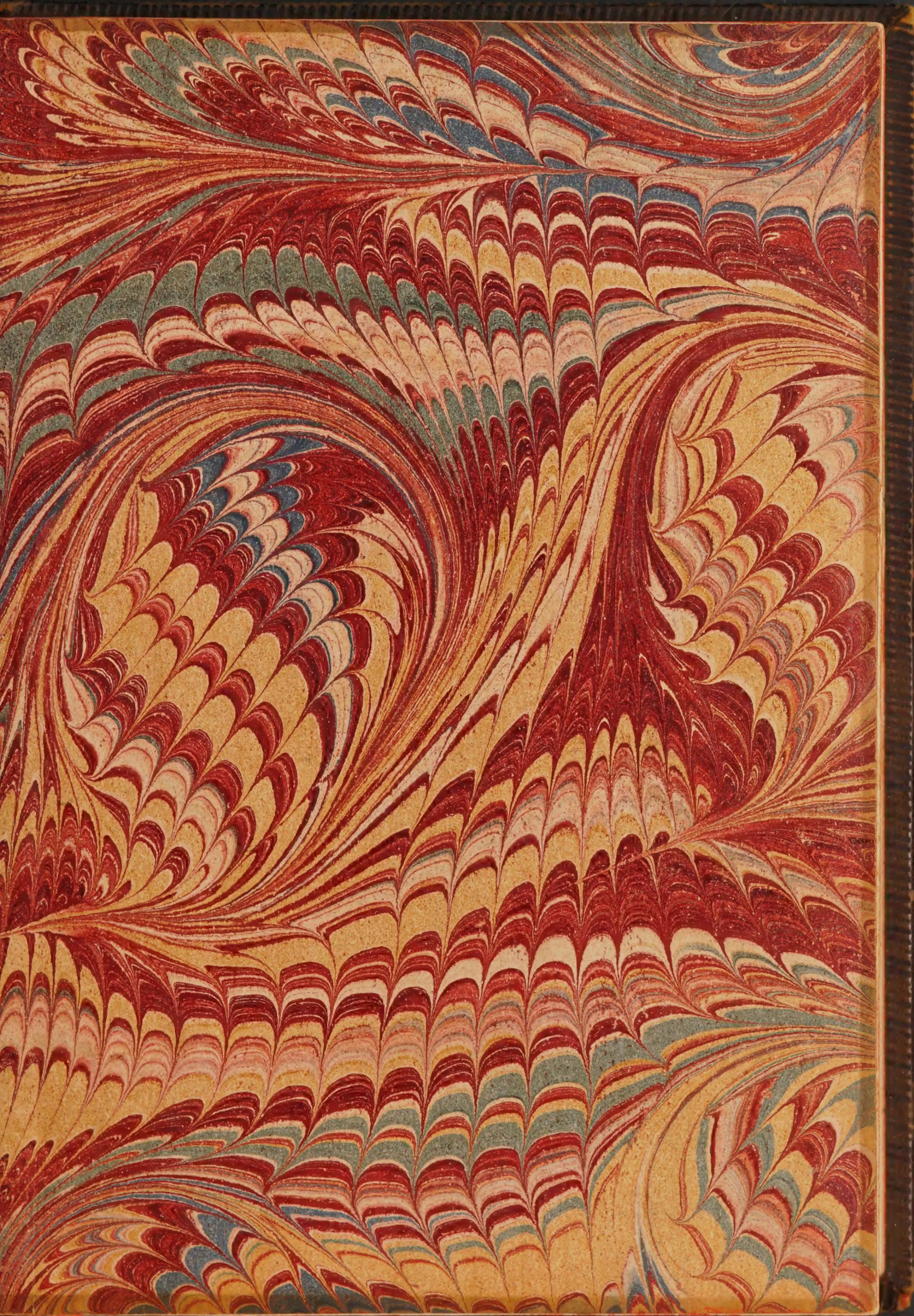
PLATEA.

M.CCCC.LXXII.

Platea, Franciscus
Opus ... 1472

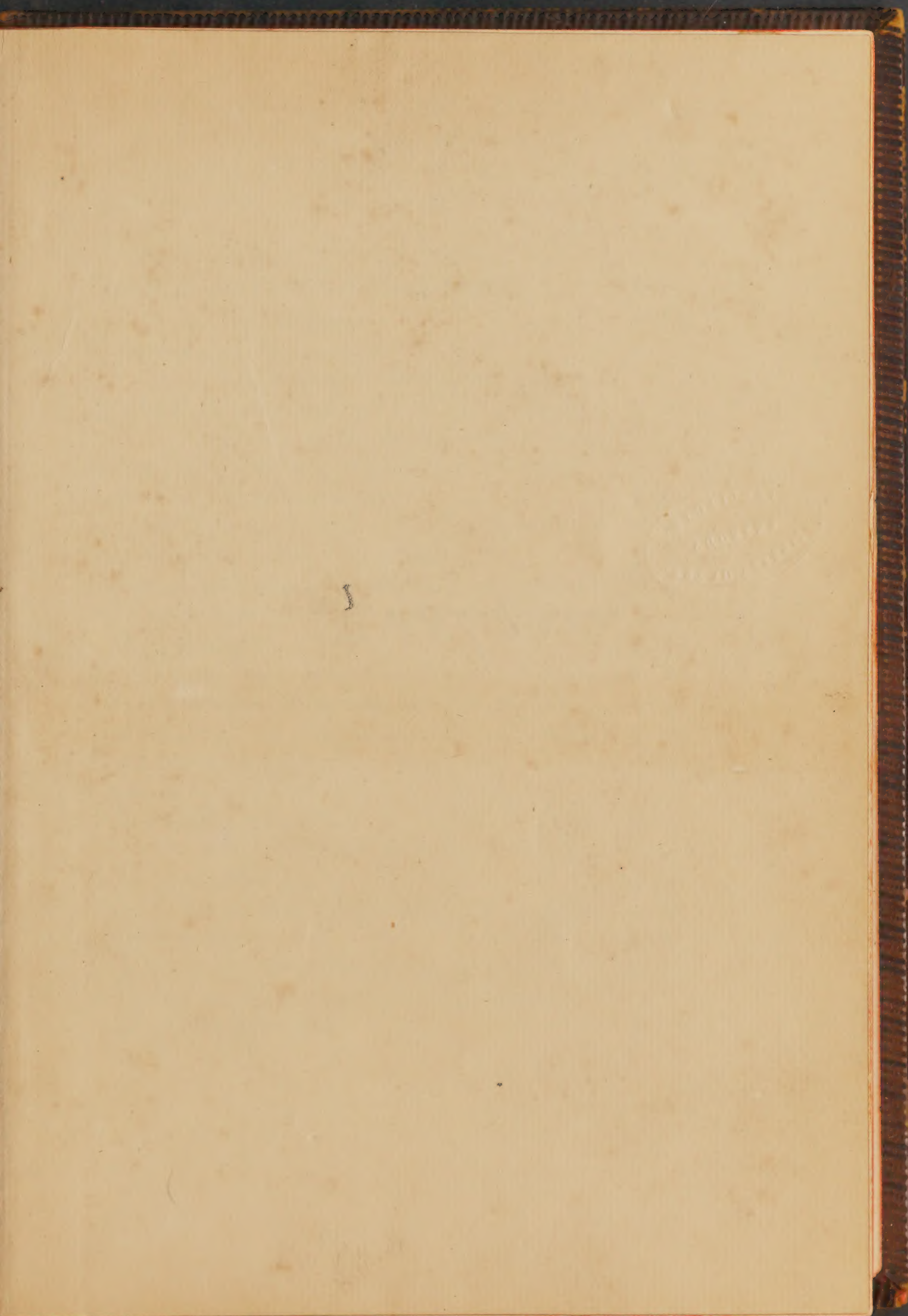
Coll: perfect -
224 leaves -
Brunet vol IV. 689

Hain *13035

329 **PLATEA** (Fran. de) Opus Restitutionvm Vsvrarvm et Excomvnicationvm, sm. 4to, ROMAN LETTER, *long lines, initials in* RED *by hand, head margins slightly stained, modern calf, blind tooled after the antique manner, carmine edges,* RARE, 2 guineas *Venetiis, Barth. de Cremona,* 1472
The first edition, according to Brunet, and a singularly handsome example of that small regular Roman letter printing, which the Kelmscott Press strove so nobly to reproduce. For collation see Hain *13035.

F. P.
Platea (Fran. de)
2 guineas

m/ks/-
442

INCIPIT TABVLA RESTITVTIOMVM VSVRARVM ET EXCOMVNICATIONVM EDITA PER VENERABILEM DOMINVM FRATREM FRANCISCVM DE PLATEA ORDINIS MINORVM.

RESTITVTIO PRIMO.

FINIT TABVLA RESTITVTIONVM

INCIPIT TABVLA VSVRARVM.

VSVRA PRIMO SCILICET IN CONTRACTV MVTVI.

ipſi ſẽpronio egenti mutuo centũ cum pacto ꝙ mihi remittat iniuriam: uł ẽt ſine pacto ſꝫ hac ſpe duct⁹ ꝑmaria: ut ei⁹ grã uł bñiuolẽtia uł ueĩa ab eo recepta ceſſẽt expẽſe ꝑdicte. Nõ aũt ex aliqua charitate quã habeam ad illum. an ſim uſurari⁹. §. 51

Quid ſi mihi debes. io. que nõ poſſũ recuperare & mutuo ẽ alia. io. tali pacto ut mihi ſatiſdes ꝙ ĩfra dictũ tpus mihi ſoluas. 20. an ſit uſ͞ra. §. 52

VSura ſecũdo circa aĩalia.

Quero quare locãdo equum lꝫ aliqd accipere & nõ mutuando pecuniam. §. 1

Vtrũ qñ cõmittũtur aĩalia nutriẽda puta oues boues & porci poſſit ĩuẽire fraus uſ͞aria. §. 2

Quid de ilł q emunt oues uł boues a pauperib⁹ q̊s forte non hñt. §. 3

Pone ꝙ do alicui peccora cũ pacto ꝙ percipiam omnes fructus peccorum q̊aduſqꝫ cõſeq̃r totũ meũ capitale & poſtea ſit coĩa. §. 4

Quid de illis q tradũt boues ad mediationẽ pro certis ſextariis bladi eo pacto ꝙ ſi moriantur uł deteriorant̃ ꝯductor ſubeat medietatẽ piculi ſi aũt meliorantur hẽat medietatẽ cõmodi. §. 5

Quid de ouib⁹ & aĩalib⁹ que tradunt̃ ad ĩcmẽtũ. §. 6

Pone ꝙ dedi aſinã meaꝫ in ſocidã ĩ qnquẽniũ & eſt de cõſuetudine ꝙ ĩ fĩe qnquẽnii diuidatur aſina & fetus uł pecudes & fructus eaꝝ: interim aſina pit naturaliter nunquid ruſticus mihi tenebit̃ ad aliquid. §. 7

Pone ꝙ dedi boues cuidã cũ pacto ꝙ dare debeat. 20. ſtaria grani ĩ anno. §. 8

VSura tertio in emptionib⁹.

110 - Pone ꝙ ĩ diuisione societatis post longa tp̃ra & multos labores precedẽtes non ĩuenitur nisi solũ capitale saluuꝫ: an totum ipsum capitale debeat habere idem ille qui ipsum posuit: an uõ debeat equaliter diuidi. § 7

110 - Pone ꝙ ipsũ capitale est perditũ uł diminutum aduersa fortuna: nunqd ille qui ponit operam teneatur aliqd ꝯferre ei qui posuit pecuniã § 8

111 - Pone ꝙ ĩ societate uterꝙ ponit mixtim pecuniaꝫ & operam sed unus maiorẽ pecuniã ꝙ̃ alter: nũqd ptes lucri erũt equales. § 9

111 - Quero exẽpla de dãnis. § 10

111 - An dans pecuniam mercatori ut de lucro partẽ habeat committit usuram. § 11

112 - Pone ꝙ pactuꝫ est inter duos ꝙ unꝰ ponit mille alter operam: de his mille parum restat casu fortuito: unde operarius nõ uult operã ponere uel rem suam que magna est cum re socii que parua est. qd iuris sit. § 12

112 - Pone ꝙ duo sũt socii oĩuꝫ bonorũ puta filiꝰ legitimus & spuriꝰ: modo pater instituit filiũ legitimũ heredeꝫ: queritur utrum aliquid acquiratur spurio. § 13

112 - Pone ꝙ plures sunt socii omniũ bonorum unus istorum ex usuraria prauitate quesiuit multa & coĩcauit socio uł fratri. § 14

112 - Pone ꝙ ego & tu contraximus societatẽ duraturam qnquẽnio hoc pacto ꝙ ego ponã mille & tu operam: deinde casu fortuito ante quinquẽniũ perierũt: nunqd ego cogar ĩſtato ponere. § 15

112 - Nũqd ille q dꝫ ponere opã puta nauigãdo uł circũ cĩca negociãdo d̃beat põere istã opã suis expẽsis. § 16

FINIT TABVLA VSVRARVM.

INCIPIT TABVLA EXCOMMVNICATIONVM.

Cōcedentes repreſalias ꝯ eccleſiaſticas pſonas. ·§· 24
Quicūqꝫ īpedit officiū delegati uel iudicis eccle‑ſiaſtici uł īpetratoris litterarū domini pape ſuper cāis que de iure ſpectant ad forū eccle‑ſiaſticū q̊min⁹ libere iuſtitiā obtineāt. ·§ 25
Dn̄i tēporales cōpellentes clericos reaſſignare ſua bn̄ficia. ·§· 26

Contra īpugnatores religionū. §.5.

Gloſantes in ſcriptis declarationē Nicolai tertii ſup regulā fratrū minoꝝ. ·§· i
Ingredientes monaſteria monialiū ordinis p̄dica‑torū ex̃ caſus ꝯceſſos. ·§ 2
Ingrediētes monaſteria monaliū ſācte clare ſine licentia pape ex̃ caſus ꝯceſſos. ·§· 3
Qui inieceīt manus uiolētas ī religioſū religioīs approbate uł conuerſuꝫ uł nouitiū: & mādās ſeu ratū habens ſuo noīe factū. ·§ 4
Impediētes ī officio ſuo uiſitatores monialiū. ·§· 5
Doctores uł magiſtri q ſcienter docent dimit‑tentes habitum. ·§· 6

Cōtra īpugnatores ſacramētoꝝ & p̊ baptiſmi. §.6.

Grecus rebaptizās baptizatū a latino & lauans altare ī q̊ latinus celebrauit. ·§ i

Matrimonii.

Contrahentes matrimonia ſcienter in gradib⁹ conſanguinitatis. ·§· 2

Penitentie.

Extorquētes aliquo modo abſolutionē a ſuſpē‑ſione & cetera. ·§· 3

Eucbariſtie.

Cōpellētes celebrari ī loco interdicto & cet̃a. ·§ 4

Cōtra īpugnatores ſepultē. §. 7.

141 Qui corpus alicuius defuncti īciderit uł đcoxeīt ꝓ oſſibus tranſferendis. § i

141 Qui ſepeliūt corpora tp̄r interdicti aut publice excoīcatos uł interdictos. § 2

141 Clerici & religioſi q īducūt ad uouēdū đ eligēdo ſepulturam apud eos. § 3

141 Sepelientes hereticos & defenſores & fautores eorum. § 4

Contra impugnatores electoruꝫ & malos electores. § .8.

141 Grauantes per ſe uł per alios electores uł amicos eorum. § i

141 Qui loqͥ̄ ſecrete uł mittit alicui cardinali occaſione electiōis pape qñ ſūt incluſi. § 2

141 Rectores & officiales q nō ſeruāt ꝯſtitutionē. C.
141 ū piculū. ex̄ de elec. § 3

Dirigentes moniales ī electionibꝫ niſi abſtineāt ab his ꝑ que poſſet inter eas diſcōdia oriri. § 4

141 Eligentes uł noīantes imperatorē pricipē aut quēuis alterius poteſtatis ſeu dignitatis ī ꝑpetuum ſeu ad tempꝰ in ſenatoreꝫ romanū ſeu ultra annū & obedientes eis. & electi ſi ꝯſēſit et fautores eorum. § 5

Cōtra īpugnatores gr̄e ſp̄us ſācti. §. 9.

142 Oīs ſymoniacus q̊cūqꝫ modo. § i

142 Facientes pactum uł ꝓmiſſionē ꝑ aliq̄ gr̄a aut litteris obtinendis a. ſe. apo. § 2

Quidā caſꝰ ſpeciales. §. io.

142 Magiſter uł ſcholaris tractans cuꝫ aliquo ciue bonoñ. đ cōductiōe hoſpitii ñ reqſitꝗ īqlinis. § i

142 Quādo papa aliqꝫ excoīcauit noīatī ſolꝰ abſoluit. § 2

De his q tp̄r īterdicti sepeliūt corpora in cimiteriis. §. 5.

Expliciunt tabule operum utiliſſimoꝝ.ſ.Reſtitutionum Vſurarum & Excōicationū reuerendi fratris Franciſci de platea bonoñ ordinis minorum ꝑitiſſimi in utroq̄ iure ac in ſacra theologia.

LAVS DEO.

INCIPIT OPVS RESTITVTIONVM VTILISSIMVM A REVERENDO IN CHRISTO PATRE FRATRE FRANCISCO DE PLATEA BONONIENSE ORDINIS MINORVM DIVINI QuE VERBI PREDICATORE EXIMIO EDITVM.

RESTITVTIO. Primo. Vtrum reſtitutio ſit de neceſſitate ſalutis. Rn̄deo ſecūdū Sco. ī quarto. di. iſ. ar. ii. q. iiii. § i. ī prīcipio q̄ ſic: Quia ſicut auferre alienū ē peccatū mōtale: & q̄ p̄ceptū diuinū negatiuū. ſ. Non furtū facies: Ita & tenere alienū. Et ideo ſicut neceſſariū ē ſeruare p̄cepta negatiua: Ita neceſſarium ē non tenere alienū īuito dn̄o: & p conſequēs: uel actu ſtatī reddere: uel ſtatī uelle reddere cū fuerit opportunitas. Vnde ē reſtitutio neceſſaria: ut ps quedā ſatiſfactioīs: nec generaliter accipiēdo ſatiſfactionē nec ſpecialiter. Generaliter eīm accepta reddit p peccato equalēs ei ī quē peccat̄. Nō ſic iſta reſtitutio: qa abſq̄ oī redditione p peccato poſſet reddi pxīo quod ſuū ē: ſicut ī mutuis reddit̄ creditori abſq̄ oī ſatiſfactione ptinēte ad reconciliatioēm peccatōis. Conſiliter non ē ſatiſfactio ſpecialis que ē tertia ps penīe: qa de congruo reqrit̄ reſtitutio an̄ oēm ptē penīe: ſicut ceſſatio uoluntatis in actu uel facto a peccato. Sed ſatiſfactio que ē tertīa ps penīe nō reqrit̄ an̄ alias duas ptes penīe: Immo ſeqt̄ contritionem & confeſſionē ut īiūctā a ſacerdote. Reſtitutio eīm non īiungit̄ a ſacerdote: ſed a lege diuina: & ē ſīle in aliis peccatis ſi teneret̄. Adulterā reſtituere uiro ſuo: n̄ eſt niſi ceſſare a peccato: uel a trāſgreſſioē huius p̄cepti. Non mechaberis. Et illud p̄cedit oēm ptē penitētie accepte: Et ideo ſicut tenens adulterā non ē capax penitētie ſed irriſor: & ideo ſi talis ueniat ad penitētiā

addit peccatũ peccato. Ita & detinẽs alienũ uolũtate & facto: dũ talis ñ ẽ capax alicuius ptis penitẽtie. Hec ipse ad litteram Cõcor. Lãdul. ĩ quarto di. 15. Et Asten. ĩ sum. li. 5. ti. xxix. dicẽs ꝙ restitutio ẽ de necessitate salutis: qa ẽ actus iustitie commutatiue: Ad obseruãdũ autẽ iustitiã oẽs tenẽt. Ideo qlibet tenet rei ablate ĩiuste ad restitutionẽ. Vnde Augu. ĩ epistola ad Macedoniũ. Et habet. 14. q. 6. c. i. Non remittit peccatũ nisi restituatur ablatum (si restitui potest) Hec Augu. Et si non potest restitui: debet redditio fieri ĩ equalẽti. si sit possibile. extra. Ne lite pẽdẽte. c. 2. Si uero equalẽs reddi ñ possit: tenet q dãnum intulit restituere quod potest ad arbitriũ bonoꝝ uiroꝝ: Hec ille. Quid si pcipit a confessore ut statim restituat. Respõdet Fran. de mar. ĩ quarto. ꝙ si non facit mortaliter peccat: quia pceptũ de non retinẽdo rẽ alienã obligat sẽp & ad semp.

1 REstitutio. Secũdo. s. quis teneat ad eã. Quero quis teneatur ad restitutionẽ. Rñdeo secũdũ Sco. di. 15. & secundũ Ric. ibidẽ. ꝙ dãnificans: tam prĩcipalis ꝙ fautor tam bonoꝝ aĩe ꝙ cõpis ꝙ fõtune & fame. Vnde primo dicet de damnificãtibus ĩ boĩs aĩe. Secũdo de dãnificãtibus ĩ bonis cõporis. Tertio de damnificãtibns ĩ bonis fõtune.

De restitutione dãnificãtiũ ĩ bonis aĩe.

2 QVid si aliqs retraxit aliquẽ a religionis ĩgressu. Rñdet Sco. ĩ quaro. di. 15. ar. 3. q. i. in prin. ꝙ si abstraxit aliquẽ iã obligatum ad religionẽ: Intelligo obligatione pfessionis: tenetur ad restitutionẽ. s. agere ꝙ ille redeat. Sed si aliquẽ dispositum ad intrãdum retraxit ne intraret: Quia interest inter habere et ppe esse: non tenet ad tãtam restitutionẽ religiõi ad quãtã si fuisset in religiõe sed tamen ad aliquã restitutionẽ: utputa ad aliquã inductionẽ alterius equalẽtis ad ingressum istius religionis: Et hoc intelligẽdum ẽ si aliquẽ retraxit intẽtione dãnificãdi religionem: Si autẽ intẽtiõe cõsulẽdi utilitati pprie sine

fraude: nõ teneẽ religioni: ſed in primo caſu. Et ſo teneẽ pſo ne quã retraxit: ut in pſuaſionibus & aliis bonis ſpiritualibus & eqpollẽtia bonis illis in qbus illum retrahẽdo dãnificauit. Concor. Aſten. in ſum. li. 5 ti. 29. Itẽ. Ric. in quarto. di. 15. ar. 5. q. 4. dicẽs q retrahẽs utilẽ pſonã religioni ab ingreſſu eiuſdẽ ĩtẽtiõe dãnificãdi religionẽ: teneẽ illi religiõi ad ĩtẽẽ ad arbitriũ bonoꝝ uiroꝝ. Si autem hoc faciat nõ ꝓpter hoc: ſed ut cõſulat utilitati ſue ſiue temporali ſiue ſpirituali non ſuggerens aliquod falſũ nec in fraudẽ: nõ teneẽ religioĩ ad aliquã reſtitutionẽ: ſed pſone cuius ꝓfectũ ſpiritualem ĩpediuit. tenetur in ſpũalibus facere reſtitutionem quã põt. Fran. uero de mar. ĩ 4. dicit. Quid de illo q impediuit aliquem ab ĩgreſſu religioĩs. Rñdet q teneẽ eũ efficaciter inducere ad hoc ut melius a quo retraxit eũ. Sed ſi qs exire faciat aliquã pſonã de religioẽ: uel ĩpediat ingreſſũ. dicit q debet ſe ipſũ dare ꝓ illo. uel ꝓcurare equalentẽ: uel facere quod in ſe eſt.

De his qui ĩduxerunt aliquos ad peccatũ.

Utrum ĩducens aliquem ad peccatũ conſulendo: ſuadẽdo: rogãdo & cetera: teneatur ad reſtitutionem. Reſpondet Sco. ũ ſup. ar. iii. q. i. q ſic. mõ ſibi poſſibili. ſ. ĩ ducendo eũ ad peniaꝫ efficaciter & ad actus uirtuoſos. & ſi ſola inductio nõ ſufficiat. qa facilius ẽ puertere: q cõuertere: tẽẽ & p ſe orãdo: & p alioꝝ orões ꝓcuratas ĩpetrare ſibi cõuerſioẽm: & p alios pſuaſores efficaces: dũ tñ illis ñ ꝓdat peccatũ occultũ alterius. Et p hoc patet qtũ peccatũ ẽ & piculũ: aliũ ſollicitare & ĩducere ad peccatum: qa poteſt uix digne reſtituere: cum uolũtatẽ iã allectã ad peccatũ uix poſſit pſuaſioĩbus & aliis multis uiis reducere ad ꝟtutẽ. Rõ huius ſatis patet: cũ ꝟtutis bõa ſit maxĩa ſm Augu. p retractationũ. Plus dãnificat q ĩ iſtis dãnificat: q ĩ qbuſcũq aliis. Et p cõſequẽs plus ſm iuſtiã teneẽ ad reſtitutionẽ ꝓxĩo qtum ſibi poſſibile ẽ. Idẽ Aſten. li. 5. ti. 29. Qui querit. Vtrũ dãnificãs aliquẽ ĩ bõis aĩe teneaẽ ad reſtitõnem.

Et rñdet q̄ sic multo magis q̄ dānificās ī boīs cōporis:qa bōa anime sūt multo meliora aliis. Vñ.6.q.i.c.Sūt plurimi.dicit. Multū dāna mo4 distāt a dānis re4 tēporaliū:Cū ista sint ex̄ nos:illa uero ī nobis sint.Nullus autē dānificare aliū potest in bonis aīe nisi dispositiue.s.eū inclinādo uerbo uel exemplo ad peccādū.Et ideo talis tenet ad restituōnē.s.eū disponēdo ꝓut pōt ad bonū:bono ỽbo & exēplo ꝓ eo orādo uel oratioēs ꝓ
4 eo impetrando.Idē Ric.in quarto.di.15.ar.5. q.2. Quid de illo q attētat pudiciciā.i.castitatē mulieris:interpellādo eā de luxuria:& ei ꝑsuadens blādo ꝑmōe pollicēdo ei maria & mō/tes.Rñdet Io.de pla.insti.de.iniuriis.§ Iniuria uer.siue Cuius q̄ tēt ei actiōe īiuria4:&uiro eius:qa eius pudiciām cōrūpere tentat.Siliter īsectās mulierem & postea uadens:q̊cūq̄ uadat tenet ei īiuria4:qa ꝓpter assiduā eius frequentiā & īsectationē Infert mulieri multā īfamiā:ut dicto § Iniuria.Et est testus ī l.Item apud Labeonem.§.Appellare.& §.Aliud. Secus si non frequenter insectet: sed aliquādo gratia solacii & ludi ho/nesti:Et hoc ue4 quando īterpellat de luxuria mulierem hone/stam .Secus si ueste meretricali esset īduta:qa tūc eam appel/lās & in sectās ñ tenet in iuria4.dicta.l.Item apud Labeonem
5 §.Si quis uirginem .ff.De īiuriis. Quid de illo q uituperauit aliquem iniuste.Rñdet Asten.ū sup̄ ꝑm Tho.q̄ sicut digni/tatem ꝑsone eius in opiniōe hominum maculauit ꝑ illatioēm
6 cōtumelie:sic reparet eū ꝑ exibitiōem reuerentie. Vtrū se/ducēs uel deflorās uīginē tēat ad restitōē3 eā ducēdo dotādo. Respōdet.Hosti.ī sum.in ti.de matrīonio:rubrica qualiter ꝯ/hit uer.Hec in iudicio q̄ ubi cā decipiendi & tantū carnalem copulā extorquēdi consensit aliqs ī aliquā.si deceptō uult ỽa3 agere penītm necesse habet illā sine fictiōe aliqua ducere in uxorem:uel si hoc non pōt facere debet ei dare ui4 cōueiētē uel aliter satisfacere ꝑm Ray.ī.c.i.& 2.de adulte.36.q.2.Tria Concor.Alexāder de ales ī.so tractatu de stupro.Cōcor.Ric.

in quarto di.i5.ar.5.q.2. Concor.Io.de pia.Insti.de publicis iudi. §. Itē lex iulia dicēs qualiter puiat̃ stuprū de iure cāoīco dicit.ꝙ mulier non punit̃:sed stuprās ꝟginē cogit̃ eā dotare: & ī uxorē recipe:si ipsa & pater eius uelit. Alias si nolit:cogit̃ solū eā dotare iux ipsius stupratoris facultatē & puelle dignita tē:& habita cōsideratiōe ꝗtū plus rōne defloratiōis datat̃ altī uiro:aut si stupratō noluit eā recipe in uxoē:tūc ꝟberibꝫ casti/ gatus a iudice ꝓut ei uisū fuerit:ac etiā excoīcatus detrudat̃ ī moāsteriū acturus peniam.Hec oīa habēt̃ c.i.& fo.de adulte. Et nō ꝙ lꝫ hec sit pēa legis uet̃is:tñ ꝓm Sco.qñ lex huāna cōcō dat cū lege ueteri est ꝓuanda.Hec dicit in quarto di.i5. Vtrū 7
cōfessor q de facto absoluit aliquē quē de iure absoluere non poterat:teneat̃ ei ad restitutioēm.s.notificādo ꝙ eū absoluere ñ potuit.Rñdet Guil.ꝙ sic & peccat mōtaliter ꝓm Ric.ī.q̊.di. 28.ar.2.q.5. Vtrū dānificās aliquē ī boīs aīe uel corporis ex 8
fraudolēto cōsilio teneat̃ ad restitutōnē.Rñdet Ric.in p̊.di.i5. ar.5.q.2.ꝙ sic.Et dicit ꝙ appellatione fraudolēti cōsilii con/ tinet̃ malū cōsiliū datū ex ignorātia:ꝗuis bonū cōsilium dare crederet:si hō debitā diligētiā nō adhibuit ad sciēdū.qa negli/ gētia crassa ꝓpe dolū ē di.i.c.Sepe. Quid de clerico q tent̃ 9
ad officiū & ex negligētia uel lasciuia illud ꝑtermittit.an teat̃ ad restitōnē.i.ut redicere teneat̃:cū dānificauerit se ī boīs aīe. Asten.li.6.ti.21 dicit ꝓm Hēricū.ꝙ si aliqs dimittat aliq̄ꝺ ho rā ex īdustria sine necessitate:mōtaliter peccat.secus si ex ob liuione.Quādo tñ illā negligētiā recolit:tenet̃ supplere uel il lud quod omisit uel equalens.Sed primū credo melius.Inno. uero ī.c.i.de celebratōe missaꝝ dicit.Videt̃ qbusdā ꝙ siue ex necessitate siue ex nolūtate:uel etiā ex negligētia accurata ꝑt̃ mittat clericus officiū ad quod tenebat̃:ñ ꝙ ultius peccet si of ficia omissa non redicit :sed penitētia ē ei īdicēda de peccato omissioīs.Tamen satis ē cōueniēs ꝙ sacerdos ī eo:ei peniam ī/ ponat :ī q̊ deliqt.s.ī dicēdo eadē officia que omisit.sꝫ si ī hoc

ñ crederet ei ꝑficere mutabit ei ĩ aliã penĩam. Idẽ dicit Ho/ stien. Nisi esset tãta multitudo officii reficiendi ꝙ quasi esset ĩpossibile reficere de re. iu. ĩpossibiliũ de pactis c. si

10 Quid de illo q fecit penĩam sibi ĩiũctam in peccato mortali: uel ieiunauit in peccato mõtali uel ꝑtermisit ieiuniũ uel ꝑter/ misit audire missã uel fregit quadragesimã: an teneatur ad re/ stitõnem reficiẽdo oĩa ista: Et an sit sibi ĩiũgẽdũ ꝑ penĩa ꝙ reficiat. Rñdet Ric. ĩ ꝑ sui q̊libꝫ. q. 20. ꝙ nõ. Cõcor. Sco. ĩ. q̊. di. 15. tractãs de penĩa. i. de satisfactiõe facta ĩ peccato mõtali. Et dicit ꝙ non põt satisffactio exteriõ fieri de uno peccato ita ꝙ remaneat ille satisffaciens ĩalio peccato: Et ꝑbaẽ: qa placeret deo: & tñ esset inimicus: Et quo ad hoc oportet satisfactiones esse cõiũctas ĩ uolũtate saltẽ habitualiter: licet ñ in effectu nec in uolũtate tunc actualiter. Sed ista sentẽtia uideẽ nimis dura ꝯ peccatores: & occasio maiõis obstinatiõĩs: Si enim uere iste hodie peĩtẽs & hũiliter recipiens satisffactionẽ: puta ieiuniũ triũ dieꝝ: cras recidiuet ĩ peccatũ mõtale & de illo nõ peĩtẽs ẜa die ieiunat qa sibi ĩpositũ ẽ. Si dicas ꝙ ieiuniũ istd̃ ẜe diei ñ est aliqua satisfactio exterior magna ẽ occasio inducẽdi hunc iã lapsũ ut ẜa die nõ ieiuẽt. Et ꝑ cõsequens ad nouum peccatũ mõtale: qa transgrediẽdo penĩam a sacerdote receptã: uideẽ peccare mõtaliter: cum sit trãsgressio ꝑcepti ecclesie et uica/ rii dei ĩ isto actu. Ex hoc posset fõmari talis ratio si post lap/ sum & ãte penĩam nouã nõ exeqẽ penĩam pristinã sibi ĩposi/ tã: peccat mõliter nouo peccato. Igiẽ si exeqẽ bñ facit: qa facit actũ obĩe: sed ñ facit actum obĩe: nisi ĩꝙtũ illd̃ ĩpositũ ẽ sibi ut ps satisffactiõĩs. Ergo dico sine ꝑiudicio. ꝙ q semel uere pe/ nitet & recipit penĩam uel satisffactionẽ cõdignã sibi ĩpositã ab ecclesia (claue non errante) ꝙtumcunqꝫ postea recidiuet nunꝙ tenebitur nisi ad illã unicã satisffactionẽ ĩplẽdã & si eã ĩpleat ĩ caritate melius ẽ: qa nõ tãtum soluit penã: sed mereẽ. Sed si ĩpleat eã uolũtarie ex caritatẽ soluit penã: sed nõ mereẽ

grãm.si aũt ipsa a deo exigat ex caritatẽ soluit qdẽ penã licet ipse nõ soluat. Et ĩ p̃ qdẽ ẽ satisfactio simpliciter:qa recõcilias & placãs. In 2o autẽ ẽ satisfactio qa uolũtaria redditio:sed nõ simpliciter.qa nec recõcilias nec placãs. In tertio ẽ satisfactio ultra quã ñ exigeť ulterior pena. Ex 2o mẽbro seqť q̃ si ma gnã ptẽ satisfactiõis ĩpoite expleuit ĩ peccõ mõli:& post ite peitet d peccõ.nõ ẽ iterato ĩponẽda satisfactio ꝓ p̃ peccato de quo satisfecit lʒ ex caritatẽ.sʒ tantũ de nouis peccatis que fue rũt cã q̃ satisfactio fuerit mõtua. Et si arguas fuit mõtua:ergo ñ fuit satisfactio.ñ seqť nisi ĩ tãtũ q̃ ñ ẽ satisfactio recõcilias& placãs ĩ aĩcĩ. Et si arguas igiť:ñ ẽ satisfactio ñ seqť qa suficit do q̃ aliqs uolũtarie soluat penã debitã ad puĩtionẽ peccati 9ĩsi qa sufficit q̃ multo magis uidť satisfactio:qd patet in actibus hũanis. Si eĩ alicui offẽse ĩ regẽ cõrespõdat p̃cise ẽm legem abscisio manus:& isti etiã ĩuito abscidať mãus satis patiť:et regi satisfecit sufficiẽter qa sdm iustĩam non debet ab eo exigere ulteriorem penam:& tñ nõ recipit eũ ĩ grãm & aĩciciã. Multo magis posset sufficere ꝓ puĩtiõe culpe :si aliqs debitam sibi penã ĩfligeret:sʒ ñ ad grãm uel aĩciciã iudicis offẽsi. Ex tertio mẽbro posset dici q̃ si talis ꝓpter nouũ peccatũ ĩ qd recidiua uit dãnareť añ q̃ totã pñĩam sibi ĩpositã cõpleuisset puĩretur ĩ inferno tẽpõali pẽa cõrespondẽte illi que non fuit hic soluta post aliqd tẽpus ñ puniret aliqua pena ꝓ illis peccatis ꝓ qbꝫ fuit ista pena ĩposita sicut & de ueniali:qa moriens ĩ peccato mõtali simul cũ ueniali ñ puĩreť eternaliter ꝓ ueĩali ut diceť ĩferius:& eodẽ mõ ĩ ꝓposito ex quo eĩ ẽm pleãm iustĩam pu nitiuã semel ẽ ĩposita pena tẽpõis isti de peccato de q peituit uere:nũq̃ isti ꝓ isto peccato debeť nisi pena tẽporalis & ista soluta:nulla.s.debebiť.

Quid de sacerdote. Vtrũ sacerdos q ꝓmisit dicere.30.missas ii dictas siue appellatas bti Gregõrii decẽ psõis sr pati:satisfaciat dicẽdo solũ.30.an uõ teneať dicere ꝓ qlibet istoꝝ decẽ quibus

ꝑmisit dicere.30.& si dicat solū.30.oībus decē teneat̃ ad resti tutionē & satisfactionē & supplemētū aliaꝝ oīū:quasi dānifi cās ī boīis aīe istos qbus ꝑmisit uel mortuos eoꝝ. dn̄s Bona.in q̄ di.45.ar.4.q.3.dicit hāc questionē.querēs cui magis ꝓsūt suffragia:an ei q magis meruit:an ei ꝓ quo specialiter fiūt.Et r̄ndet ꝙ aliqꝝ opinio fuit ut prepositiui:ꝙ suffragia ecclesie siue specialiter siue generaliter facta:magis ꝓsūt ei q magis meruit :Et ponūt exēplū sicut si cādela accēdat̃ corā diuite n̄ tātū p̄bet sibi lumē:sꝫ etiā aliis:& eis q melius uidēt maius lu men p̄bet.exēplū etiā ponūt ī lectione que tātū ualet si legat̃ oībus ī cōi q̄tū si ī speciali:& plus ualet assistēti qui melius in telligit etiā si ꝓ alio legat̃ specialiter q minus ītelligit.Si er go ita ē ī luīe creato multo magis in sacro:etiā si ita ē ī lecti one q̄mō nō ī orōne? absq̄ dubiō ita dicūt.Et si obiciat̃. coīs mos ecclesie r̄ndet ꝙ hoc qd specialiter ecclesia magis facit ꝓ aliq̄;n̄ ē ꝓpter hoc ꝙ magis illi ꝓsint sed qa libētius facit hō ꝓ eo quē diligit specialius:& magis aīat̃ ad faciēdū.V n̄ si istꝺ esset notū simplicibus nō ita libēter facerēt suffragia.Sꝫ istꝺ n̄ credo.qa sicut dicit Augu.de cura ꝓ mōtuis agēda ꝙ sepu lt̄a ualet ī loco sācto ꝓpter orōnem sāctoꝝ q orant ꝓ eo ad cu ius tumulū meōrāt̃ aplius suffr̄agiī sūt ad soluēdū pena siue reatū sꝫ plus ē satisfacere ꝓ debito multoꝝ q̄ unius et facilius satisfit ꝓ debito unius. ergo pluribus indigēt suffragiis duo q̄ unus solus. Si ergo diuidūt iter eos uterq̄ habet minus. ergo non uidet̃ ꝙ equaliter se extēdāt ad oēs.Et ideo dicēdū ꝙ illud nō ē sīle:qa ibi lumē totā spēm rei ī se defert ad oculū:& sīliter lectio totā sīlitudinē uocis:sꝫ n̄ sic ē ī solutiōe sicut in aspectu & cōsideratīoe:q̄uis eī duo creditores equaliter possīt & simul uidere unū aurū:n̄ tn̄ pōt equaliter solui duobꝫ:sic ītelligēdū ē ī ꝓpoīto qꝺ ꝑ suffragia fit.V n̄ refert.Vtrum fiāt ꝓ pluribus: an ꝓ uno:& ideo distinguēdū ē hic ꝙ suffragia ecclesie:aut fiūt in cōi aut ī speciali:si in cōi ꝓsūt ei magis q magis meruit &

ꝓdeēt aliis cōdicioībus ꝑibus:qa ñ tātū dignitas.ſed etiā ne-ceſſitas cōſiderat:& ſic ꝓbāt prime rōnes. Si aūt fiāt ī ſpiali: ei magis ꝓſūt ꝑ q̄ fiūt:& ſic ꝓbāt oēs rōnes ſequētes. Con-cor. Ric.ī q̄ eadē di.& ar.& q.q dīc. Vtrū ſuffragia facta pro pluribus tātū ꝓſit cuilibet q̄tū ſi fierēt ꝑ illo ſolo. Et rñdens ad iſtā queſtioēm dixit Prepoſitiūs & ſui ſequaces. ꝙ ſuffragia facta ꝑ pluribus tātū ꝓſūt cuilibet q̄tū ſi fierēt pro illo ſolo: niſi ꝙ ſibi maior reuerētia fieret:ſicut accēſa cādela ꝑ pluri-bus & lectio lecta ꝑ pluribus:tātū quēlibet iuuāt q̄tū eū iuua-rēt:ſi ꝑ illo ſolo cādela accēderet uel lectio legeret. Sicut enī ſpiritus exiſtēs ī qualibet pte ſui loci cuilibet tñ p̄ſēs ē totus: ſic ſpūale bonū pluribns cōīcatum a quolibet totū hēt .alias eī recipiēti multos ad pticipationē bonoꝝ ſuoꝝ:ſua bōa opa eēnt minus utilia.qđ falſū ē:cū talis receptio:opus ſit carita-tis. Alii dñt cōtrariū qa ſi ita eēt:ut dicit opīo p̄dicta:illeq ꝑ uno defūcto teneť dicere unā miſſā & unā ꝑ alio ſi diceret unā ꝑ illis duobus cuilibet ſolueret illud ad qđ ſibi teneť. Preterea bonū finitū qđ ſufficeret ad plenariā liberatōeꝫ unins aīe de purgatorio ſufficeret ad purgationē omīuꝫ aliaꝝ ad equalem penā obligataꝝ. Preterea cōſuetudo eccleſie eēt inutilis que ſuffragia aliqñ facit ꝑ ſpālibus pſoīs.que oīa falſa ſūt. Iteꝫ ꝑ hac opīoē facit.17.ꝓpoſitōes de caīs.oīs uirtus unita plus ē q̄ multiplicata.i.uehemētioris uirtutis ut patet ī cométo. Ergo ſuffragiū cōīcatū pluribus:mioris ē uirtutis reſpectu cuiuſlibꝫ q̄ ſi ad unū ſolū eēt unitū. Tenēdo ergo hāc opīoeꝫ quā teñt ipſe Ric.ñ obſtat ſi dicas.ꝙ cū plura fiūt ſuffragia ꝑ diuitibꝫ q̄ ꝓpaupibꝫ melioris cōditōnis eēnt diuites q̄ paupes. ꝯ illđ. Math.5. Btī paupes ſpiritu & ce. Quia rñdet idē Ric.ꝙ ſuff-ragia ꝓſūt defūctis & ꝑ uiā ſatiſfactioīs & cōſolatioīs:eo ꝙ ꝑ caritatē cōmūē qlibet de bono alterius ꝯſolať. Prīo mō ſuff-ragia facta ſpecialiter ꝑ uno tātū magis ꝓſūt illi q̄ aliis.īmo aliis ñ ꝓſūt de lege coī. Secūdo mō adhuc magis ꝓſūt illi q̄

aliis si caritatē habēt equalē:qa ceteris paribus magis gaudet quilibet de bono suo q̄ alterius tñ alius pōt tantā caritatē ha/bere ꝙ plus ꝯsolaꝰ de suffragio ꝙ fit ꝓ alio q̄ ille ꝓ q̊ fit. Quod ergo arguis ꝙ melioris cōditōis eēnt diuites q̄ paupes cū plu/ra suffragia fiāt ꝓ eis. Dico ꝙ ñ ē īcōueniēs paupes sīpliciter esse melioris cōditiōis q̄ diuites:q̄uis diuites in hoc melioris ꝯditōīs sīt iux̄ illđ ꝓuerbioꝝ.13. Redēptō aīe uiri:diuitie sue:q̄/uis ſm glo. ibi p diuitias bōa opa ītelligāꝰ. Itē nō obstat dictuȝ Iero. de cōsecra. di.5.c. Non mediocriter ubi diciꝰ. ꝙ cū ꝓ cē/tū aīabus psalmus uel missa diciꝰ nil minus q̄ si ꝓ uno q̄libet ipōꝝ diceretꝰ accipiꝰ. qa Rñdet Ric. dicēs ꝙ uerbū Iero. debet ītelligi de ualore p uiā cōsolatōis ut dicūt qdā. Sȝ tñ adhuc nō uidetur ueꝝ qa plus gaudet q̄libet de bono proprio q̄ alioꝝ. Dicit ergo ꝙ referēdo alioꝝ opiōeȝ ibi loq̄ꝰ Iero. Itē non ob/stat ꝙ bōa glorie pluribus cōmunicata non minuūꝰ singulis. ergo a simili nec bōa grē. Suffragia autē bōa gratie sūt. ergo qa rñdit idē Ric. ꝙ non ē:qa gloria respicit oībus unū bonū cōe & p̄sens:sed suffragiū gratie respicit reatū pene ī singulis diuersū. Ad exēpla aūt que ꝓ prīa opione adducebāꝰ. Rñdit ꝙ ñ ualēt:qa lumē cādele & uox doctoris se coīcāt p naꝰe ne/cessitatē:sđ suffragia coīcāꝰ p suffragātis intētioēm. Ad illud etiā qđ tactū fuit ī questioē.s. ꝙ recipiēti multos ad ꝑticipa/tionē bonoꝝ suoꝝ:sua bona opā minus eēnt utilia. dicēdū ꝙ ñ seq̄ꝰ:qa plus cōfert sibi illud opus caritatis ī bōa sua coīcādo q̄ sibi detrahaꝰ etiā q̄ ad pene sue reissionē de fructu bonorū suoꝝ coīcatoꝝ & bona etiā sic coīcata faciēti ea ī nullo sūt mi/nus utilia sȝ magis quo ad augumētū p̄mii ī uita eterna. hec Ric. Itē ñ obstat ſm Bona. ꝙ oblatio p̄cii ī cruce equaliter ꝓ/sit:ac si eēt oblata cuilibꝫ p se:& tātū ꝓdest cuilibꝫ q̄tū meruit. ergo oblatio sacrificii ī altari pari rōne(cū sit illius oblationis mēoriale) qa rñdit idē Bona. ꝙ q̄uis idē sit:ñ tñ utrobiq̄ uni/fōmiter opaꝰ. Nā ī cruce effusū fuit p̄ciū ī oīmoda pleītudine

ſed ĩ altari hẽt effectũ deteriatũ:cũ quottidie aſſumat̃ & pp boc prima oblatio.ſ.ĩ cruce nõ iterat̃ ſed ſcđa iterat̃:& iõ illa nõ ualet rõ:qa pcedit ac ſi eẽt equalis effcũs:& iteꝝ illa p oĩbꝫ eſt oblata.hec aũt ſpãlit̃ põt fieri:Nec obſtat illđ Iero.qꝛcũ p cẽtũ aĩabus pſalmus uel miſſa dicit̃ nil minus ꝙ ſi p uno q̃libet diceret̃ accipit̃:dicẽdũ ei ꝙ Iero. ſicut patet ex adductis loqtur q̃tũ ad meritũ faciẽtis:nõ q̃tũ ad utilitatẽ eius p quo fit. hec Bona.Concor.Tho.ĩ quarto di.q.5.licet Archi.aliter dicat in dicto.c.Mediocriter in glo.Quid de dominis tẽporalibus qui dãnãdis ultĩ ſupplĩo denegãt ſacramentũ pnĩe:& eos ſine confeſſiõe occidi faciũt.Rñdeo.pcipit̃ eis ne hoc faciãt:ſed petentibus pmitãt cõfiteri & pcipit̃ ordinariis ut eos moneãt & ſi neceſſe fuerit eccleſiaſtica cẽſura cõpellere nõ omittat.alia aũt reſtitutio hic fieri nõ põt:niſi ꝙ erit aĩa taliũ dñoꝝ p aĩa talit̃ occiſoꝝ ſiñ penitẽtia ut ĩ c.i.de peni.& remiſ.ĩ clemẽtnis. 12.

De reſtitõe dãnificãtiũ ĩ bonis cõporis.

QVero ad quod teneatur damnificans aliquẽ ĩ bonis cõpõis. .13.
Reſpondit Sco.ĩ q.di.15.ꝙ aut intulit ultimum dãnũ.ſ.mõtẽ: aut dãnũ aliqđ citra ultimũ.i.citra mõtẽ.& illud ẽ duplex.ſ.remediabile & irremediabile.exẽplũ.hoĩcidiũ ẽ irremediabile & mutilatõ.qa ĩpedit ex toto actum humanũ q cõpetit hõi ſm illud mẽbꝝ:puta abſcidit manũ dextrã.Remediabile ſiũ curabile ut uulneratõ uel alia leſio curabilis.Si ĩ mutilatõe:hoc dupliciter uel qa enõmis que ex toto ĩpedit aliquẽ actũ humanũ q cõpetit hõi ſm iſtã pãtẽ ãputatã ut in ãputatõe manus dextre uel nõ enõmis .i.nõ ĩpediẽs actũ humanũ:ut ẽ ãputatõ digiti uel partis eius.Pro primo dãno.ſ.uite ablatõe regulariter ĩ multis cõitatibus ſtatuta ẽ lex talioĩs.ſ.ut homicida moriat̃ & rõnabiliter qa hoc nõ ſõlũ cõpetit legi Moyſi ſꝫ ẽt nãli rõi & approbatũ & cõfirmatũ ĩ lege euãgelica Mathe.26.Omĩs q gladio occidit .gladio peribit.& p cõſeqñs ubicũq lex talis

de uita ꝓ uita reddenda.ē statuta iuste. de hoc Rodo.ut dicit
Asten.ī sum.li.i.ti.33.q.quãta ī prī.de hoc ēt ī sum.cōfessoꝝ
li ꝯo.ti.6.q.tertia debet hō patienter soluere istā penā:ꝙ si
aliter nō sit sibi statuta.nullus debet sibi inferre mōtē.quia
nullus debet esse homicida sui sīn spāli p̄cepto dei:sed expe-
dit sibi ꝙ exponat uitā suā in oī cā iusta:utpote ꝗ ininicos ec-
clesie & ꝓ restitutōe faciēda illi cuius uitā abstulit:ꝙ si tātā
restitutōē nolit facere:nō pōt oīo eē īmunis sine restitutiōe
Sicut qdā fatui absoluunt homicidas nō eis oñdētes restituti-
onē necessario īcūbētē:qī facilius possit ptrāsire homicida ꝙ̄
(ut ita dicā bouicida & canicidā)qa si occidisset bouē ꝓximi
sui uel canē nō absolueret sine restitutōe. Tenet̄ ergo ad resti-
tutōē spālē faciēdā equalētē uite quā abstulit sicut pōt eē eq-
ualētia ī talibꝫ nec hoc solū:sꝫ si ītfectus sustētabat aliq̊s.s.prē
& matrē uel ꝓpinquos tenet̄ īterfectō oībus illis ad tantā re-
stitutōē ꝗ̄tā illis abstulit p īterfectōē illius psone:& quia
uix posset aliqs digne recōpēsare p actiones illud qđ abstu-
lit hoīcida expediret sīplicit̄ aīe talis ꝙ solueret p passiōes uo
luntarias uel patiēt̄ susceptas ut.s.occidatur pro homicidio.
& ideo optime a coītatibus prouisū est ut occidens occidat̄.
Idē Ro.ut dicit: Astē.ī sum.li.i.ti.33.q.quãta ī prī.& de hoc ēt
ī sum.cō.li.ꝯo ti.63.q.tertia.In alia uō dānificatōe ī cōpōe.s.
ī mutilatōe enōmi uel nō enōmi cōmuit̄ nō ē statuta ī ecclesia
restitutio nisi pecuniaria & illa debꝫ cōrespōdere nō solū dā-
no qđ īcurrit qs p mutilatōē ꝓ toto tēpore futuro q̈ usurus
eēt qs:mēbro isto absciso:sed ēt expēsas expoītas in curatōe.
ex̄ de īiur.& dam.da.c.i. & suīt̄ exo.c.2i.ubi dicit̄.Si pcusse-
rit alter ꝓximū suū:& ille mōtuus nō fuerit sed iacuerit ī lec-
to.q pcusserit:opas eius & expēsas ī medicos restituat ultra
placatōē ipīus legis que reqreret ēt si nō eēt talis mutilatio.
Itē debet cōrespōdere restitutō consolatōi ipīus afflicti:quia
ppetua ē sibi desolatō de tali mutilatōe.Plus enī ē pōderāda

mutilatō paupis q̄ diuitis:qa magis ĩdigebat pāte abſciſa ad uictū neceſſariū acqrēdū:qa plus fuiſſet uſus parte illa ad ſibi neceſſaria ꝓcurāda.licet ex alia pāte ſit aliqua cōditio ꝑpon/derās.ſ.dignitas pſone:ſed hoc paꝝ ē reſpectu prime cōditō/nis.Cōcor.Lan.ĩ quāto di.i5 q dicit:ꝙ dānificās aliquē in mē/bro cōporis :puta mutilādo:teneť ad reſtitutōeꝫ ꝓ cura me/dici perſoluēda ꝓ uictu aſſequēdo quo caret ꝓpter membrū mutilatū toto tēpore uite ſue.ut ĩ c.i.de ĩiur.& dā.da.&.ff.ad.l. acqleā.l.qua actione.Itē teneť ad cōſolatioēm afflicti:& ꝙ hu/miliet ſe ſibi.uide ēt de hoc Aſtenſē ĩ ſum.li.5.ti.29.q allegat dictū Sco.Itē dicit Speculatō ĩ ti.de ĩiur.& dam.dato § ſeqť uer.ſꝫ nūqd dices.Sꝫ nūqd ꝓ libero hoīe occiſo pōt agi acq/lea.Rn̄deo ſic:& cū liberū cōpus n̄ recipiat eſtīationē.ut.ff.ſi qua pau.fe.di.l.10.ageť ad mercedes medicoꝝ & alias expēſas factas ĩ curatioē.Veīet ēt eſtīatō operarum qbus pater occiſi caruit & cariturus eſt aut eſtimatio libertatis uel cicatricum uel mēbrorū eius.ff.de ĩiur.l.Ex hac lege.& ff.de his q deiece rĩt uel effuderĩt.l.fi.Concor.Ric.ĩ.q̊ di.i5.

Quid ſi ſtatĩ obiit nec alique ĩpēſe ĩ medicis facte ſūt.Rn̄det idē ſpeculator ubi ſupra.ꝙ tunc eſtīabūť ope qbꝰ pater occiſi caritus:uel ē ſi pater occiſus ē:extīabit heres opas illas quas amiſit et habere potuit tēpore uite ſue:puta quia erat cerdo uel pelliparius uel mercatō uel aduocatus i4

Quid ſi nullā huit artē.dicit idē ŭ ſupra:ꝙ eſtīabiť ĩtereſſe.ut ar.ff.de libe.cā.l.fi.et ar.ff.de uſu. Arboribus § de illo i5

Sed uſqꝫ ad qđ tēpus eſtimabūť ope qbus caritus ē.Rn̄dit idē ꝙ uſqꝫ ad tēpus q̊ uериſiliter ē illū occiſū uiuere potuiſſe iuxta eſtimatione legis.ff.ad.l.fal.l.hereditatū cōputatioē.ff.de trā/ſac.l.Cum hi. i6

Sed quid ſi qs occiderit in neceſſitate ineuitabili.i.gratia ſue defēſionis mōtē aliter euitare n̄ ualēs ſuū occidit uel mutilat inuaſorē.Rn̄dit ſic teſtus dicit in clemen.i.de hoīcidio:ꝙ nul/ i7

lam penã incurrit nec irregularitatẽ:et dicit ibi glosa ut quia sic artatus erat ꝙ fugere non poterat:nec se clamore uel aliter iuuare:nam defensio siue ꝓpulsatio iiurie est de iure natali: ut institu.de iure naturali gentiũ et ciuiliũ § Ius aũt gentiũ: dũmodo fiat cũ moderaĩe inculpate tutelle:qđ moderamen cõsistit circa tria uidelʒ.In scõꝝ qualitate.in tẽpõis cõgruitate.& in necessitatis euitabilitate ꝑm glo.in.l.i.c.Vnde ui.
Primo ergo in scõꝝ qualitate debet eẽ paritas: ut equa lãce & eq̃ mõ & actu cõgruenti resistat:Vnde offẽsus sine armis non potest cũ armis offẽdere nisi aliud suadeat uiriũ ĩequalitas.Vñ si pugnus unius plus põt ꝙ̃ ẽsis alteris:licitũ est ense ꝑcutere:ut ibi uult glo.ff.de penis:qa defectũ uiriũ põt supplere cũ iuuaĩe armoꝝ.ꝓsumit̃ eĩ iuueĩs potẽtior siue adolescens ad labores corpis suppõtãdos:& sanus potẽtior ĩfirmo l.aut datũ .§ .qcũqꝫ.Et ibi loqtur glo.ff.de penis & de renũtiatiõe.c.i.&.C.de mẽdicãtibꝫ & ualidis.l.24.lĩ.xi.& ibi.glo. ff de penis &de renũtiatione c.i.&sanus potẽtior ĩfirmo .C. de men.uali.lĩ.i.l.xi.Quid si quis insultauit me cum baculo & ego euʒ ꝑemi cũ gladio :an puniar.Bal.decidit ꝑ theoricã glo.dicta.l.i.C.unde ui.ꝙ aut insultatus poterat se aliter defẽdere:& puĩtur:aut ñ poterat.&tũc ñ puit̃. Et eodeʒ mõ dicit de eo qui ĩsultauit me sine aliq̃ genere armoꝝ uolẽs mihi dare maxillatã manu uacua :Ego ne hoc accideret:cũ ñ debeã expectare me prius ꝑcuti.ut dicit glo.ĩ dicta.l.i.eũ gladio ꝑemi:nã si poterã me aliter defẽdere tũc punior:qa non ꝑuaui modũ defẽsioĩs:sđ fuit excessus nimis ultra terĩos defẽsioĩs & uĩdictã assumpsi.Si aũt cõstet ꝙ aliter euadere nõ poterã qn cũ uituperio ꝑcuterer:& tũc nõ puniõ. Nã si hoc licet ꝑꝑ res defendẽdas ut dicta.l.i.multo fõtius ꝑꝑ ꝑsonã & cõpus nostrum qđ ẽ dignius ut.l.In ꝑuoꝝ. § .fi.ff.de penis.In dubio aũt. Vtrũ potuerĩ me aliter defendere.ꝓsumit̃ ꝙ sic inter pares: secus inter ĩpares ꝑꝑ ĩeq̃ualitatẽ uiriũ:ut dictũ ẽ.Vnde multe

circūſtātie pōderande ſūt:ut aliter notaṫ ī dicta.l.C.de ſicca/riis. Sđ quero an qs teneaṫ aufugere. Rn̄dit ꝙ ſic:cū ſibi n̄ no/cet & alteri ꝓdeſt.l.2.§ Itē uariis.ff.de aqua plu.arcēda. Fal/lit ubi īferṫ uiolētia circa res ad earū occupationē uel deſtru/ctionē.qa fuga traberet ſecū piculū circa res.l.3.§ ſi qs autē ff.đ ui.& ui.āma.&.l.i.C.quādo liceat ſine iudi.ſe uindi. Secū/do fallit ū īferṫ uiolētia circa pſonas:& fuga eēt periculū alla/tura.puta qa inimicus ē ſibi ad ſpatulas & uertēdo tergū ad fugā poſſet đ facili uulnerari.ff.ad.l.acqle.l.Sciētiā.§.q 9 ali/ter. Tertio fallit qn̄ fuga īpōtat piculū bonoris qa bonō ē oī lucro pferēdus.l.Iulianus.& in glo.Siqs oīſſa cā.teſtī. Dixi ſo ꝙ moderamē 9ſiſtit ī tēpōis cōgruitate:nā deb3 īcōtinēti:fla/grāte adbuc maleficio uiolētie:īuaſor repelli.l.3.§ Cū igiṫ.ff. de ui.& ui.ar.et boc ē uerū de uiolētia illata pſōe ī qua uideṫ fieri ad defēſā:ne iterato pcutiaṫ ſi fiat īcōtinēti.l.ſi ex plagis .§.tabernarius ad.l.acqle.&.c.olī de reſti.ſpoli. Si autem fiat rixa ſeparata & ſic nō ī cōtinēti.tūc uideṫ fieri ad uīdictā.ido nō licet ut notat glo.ī uerbo repellere ī.c.ſignificaſti de boī/cidio. Si tn̄ pcuſſus īſequaṫ pcuſſorē fugiētē:& eū pcutiat mi/tius punieṫ.ſ.tāꝗ culpabilis:n̄ tāꝗ doloſus.qa difficilimū eſt iuſtū obtēperare dolorē.l.Si adulteriū § īperatō.ff.de adul. Sđ quero cū n̄ debeā expectare me percuti:cū nullo remedio tollaṫ illata percuſſio:ut notaṫ ī.l.Si quis ꝓuocatus.C.de ap/pella.&.l.In bello § fieri.ff.de capti. An debeam expectare aliquē actū fieri ab offēdēte glo.dicit ꝙ ſic.in dicta.l.Vt arīs īſultari clamore & minis terreri. Nā oīa iſta ꝑuenire n̄ poſſūt qa īceptō rixe ē ille q pōt īpune offēdi.l.Si ex plagis § ta/bernarius.ff.ad.l.acqleā. An aūt nūc ſit ſufficientes aliter ſuf/ficiēs metus terrō glo.tāgit ī.l.Metus.ff.ex qb3 ca.maio.& 15.q.5.c.i.& Bar.in.l.Metū.C.eo.dicit ꝙ ſic:ſi ē bō q cōſueuit exeq fcō:aliter n̄ ut ſic ex pſonis boīnū fcā pēſemus.l.1.C.ſi qs īperatō male Bal.dicit.ꝙ uerbis ꝯ ꝟba ē reſiſtēdum:n̄ ad

manus & ferruз uenie͂dũ Ad qd̄ facit qd̄ notat Speculato͂ ĩ ti. de accusa.·§ iste uer. Quid si uocaui te latrone͂ & hoc nisi mora ee͂t periculũ allata͂:ut qa fo͂te minato͂ expectabat socios ueniẽtes qbus resistere nõ potuisset .qa tunc licet ante tpũs occurrere .l.i.C.qñ li.sine iudi.uindi.& ce.Dixi tertio ꝙ moderame͂ ꝯsistit circa necessitatis euitabilitateз:nã modeãte & ad defe͂sio͂eз dici͂ fieri ꝙ ex necessitate fit:ut dicta.l. Scie͂tiã.·§·. quia cũ aliter.ff.ad.l.acqleã.nec curamus equalitate͂ ubi non possumus euitare necessitate͂.Nã necessitas facit delictũ ꝓbabile & excusabile qd̄ alĩ nõ ee͂t.ff.de manu.testa.l. q potuerũt .cessãte eı͂m necessitate:dici͂ potius offensio uel uindicta q̃ꝫ defe͂sio.ut innuit glo.ĩ dicta l.2.C.unde ui.In dubio aũt:an qs ĩtelligat͂ ꝑcutere ad defe͂sã uel uindictã. Dicit bal.in dicto .·§·.tabernarius:ꝙ scilicet dũ es ĩ actu percutiendi.percutio te prius & tũc est ad defe͂sã.Secus si percutio e͂t ĩco͂tine͂ti postq̃ꝫ me percussisti.qa tũc dici͂ ad uĩdictã:nisi facere͂ ne iterato percuteres.Si uo͂ nõ apparet que ꝑcussio p̄cesserit ĩ dubio.ꝑsuı͂t culpa eius q ꝓuocauit.l.i. Prouocauit. § .cũ arietes.ff.si quadru. pau.fi.di.Et ibi dicit bal.ꝙ ĩsultatus ĩ dubio p̄suı͂t fecisse ad sui defe͂sione͂:ꝑ q̊ uide glo.ĩ.c.significasti.2.de homicidio & ꝑ Inno.ĩ.c.si uo͂ de sñtiis excoĩcato͂is. Et adde ꝙ ũ e͂ licita offe͂sio e͂ illicita defensio.sз debet eq̊ aı͂o tollerare.ut ĩ glo.tenet ĩ.l.ut uim.ff. de iure iurã.& hoc e͂ claꝝ ubi ĩfert͂ a publica ꝑsona.ut a iudice uel executo͂e iustitie suũ officiũ exerce͂te.l. Qui restituere.ff.de rei uen.&.l.Si qs missus.ff.ne ius fiat ei &.l.Nõ uidet͂.·§·.q iussu:& ĩ glo.ff.de regu.iuris:& ideo licite captũ a familia potestatis recalcitrãtem & resiste͂te͂ lз familie ĩ subsidiũ occidere.l.Si s̄uus.C.de his q ad ecclesiaз cõfugiũt &.l.que͂admodũ. §·.quãto.ff.ad.l.acqle.Ide͂ e͂t ubi ĩfert͂ licite a priuata ꝑso͂a.ideo nõ licet filio resistere patri cõrige͂ti nec seruo dño͂.l.Nec quanq̃ꝫ.·§·.cõminari.ff.de offi.pro consu. & lega.C.de eme͂dato͂e s̄uoꝝ & de eme͂da ꝓximi.l.i.nisi ee͂t ni-

mia seuitia:qa tūc licet eis officiū iudicis īplorare si fiat seui-
tia ꝗ officiū pietatis:supra de his q sūt sui uel aliei iuris.·§·.fi.
Itē Alexāder de ales ī tertio sup illo ꝑcepto.Nō occides dicēs
ꝙ qdā distīguūt necessitatē euitabilē & īeuitabilē.Si sit necessi
tas euitabilis ꝙ possit aliūde euadere:nō occidēdo:& occidat
ē hoīcida.alias secus ꝓ ut dicit Augu.sup Math.cū aliquis ab
hoīe occidiť multū distat:Vtrū ulciscēdi cupiditate fiat sicut
fit ab inīco uel īiuste aliqd auferēdi sicut a latrone uel obedi
ēdi ordīe sicut a iudice uel euadēdi uel subueniēdi necessitate.
ꝑ casu hoīcida ē.ꝶo nō.

Quero cū ī crimine lese maiestatis ex sola sciētia qs teneať 18
ū reuelauerit ut.l.Quisqs.C.ad legē Iuliā maiestatis:Pōe ꝙ qs
sciat tñ ñ pōt ꝓbare an eū puniens sit homicida:Rñdit Io.de
pla.instituti.de publicis iudiciis.·§·.publica autē iudicia ꝙ sic.
nā illud qđ diciť ꝙ ex sola sciētia qs teneť:ītelligiť qñ sciētia ē
ꝓbabilis p.l.q accusare.C.de edēdo:Ad qd.n.tñť qs reuelare
qđ nō potest ꝓbare:certe nemo teneť se subicere tormentis
que hoc casu dilatori īfligūť.l.tertia.C.ad legē Iuliā maiestatis
nec subicere se sq̄lori carceris.C.de accusa.l.Nulla.n.ē culpa
in discrimīe uite se nō ponere.ut uoluit glosa in.l.neminē.C.
de infamibꝫ:q ergo solū audiuit & nō reuelauit qa ꝓbare non
poterat immunis ē a delicto per testū in.l.Nostris in fi.C.de
calumnia.Et idē dicit cōsuluisse Baldus ī q̊dā suo cōsilio quod
incipit.Quāꝗ ablata sint multa & pulcra:q dicit Assessores
euntes p officia & occidētes hoīes ꝓpter solū nō reuelare se-
cretū nō ꝓbabile oēs sūt homicide:& p consequēs tenenť ad
restitutōeꝫ de qua supra:qa uisus uidet uelit uel nolit auris au-
dit uelit uel nolit:qa sēsus & primi motus nō sūt in potestate
nostra.ut notat glo.ī.l.i.·§.ius naťale.ff.de iusti.& iur.ī ꝟbo
coniugatio.

Quero an seditōes & cōspiratōes que fiūt tota die ī ciuitatibꝫ .19.
ū sūt ptialitates p quas cōspiratiōes una ps cōspirat aduersus

aliã deponẽdã & ſtatũ aſſumdũ cadant ĩ crim̃ leſe maieſtatis ut ſic bona publicẽt & alie pene. dicta. l. Quiſqs. C. ad legẽ Iuliã maieſtatis uẽdicẽt ſibi locũ. gloſa uoluit ꝙ ſic ĩ. l. fallaciter. C. de abolu. ĩ ꝟbo ꝓdita. alia gloſa uoluit ꝯriũ ĩ. l. 2. ff. eodẽ ĩ ꝟbo in urbe. Salicetus cõcõdat in dicta lege Fallaciter ꝙ ſi hoc fit ut eruatꝰ ciuitas de ſubiectõe ĩperii uel pape: tũc ẽ crimen leſe maieſtatis: Si aũt fiãt pp deponẽdũ regẽtes tũc ẽ crim̃ ſeditõis qd̃ lꝫ ſit capitale naturaliter uel ciuiliter ſm cõditõeꝫ pſonaꝝ ut notaꝰ in. l. 1. C. de ſeditio. tñ nõ ĩfligit oẽs penas ꝓ crĩe leſe maieſtatis ĩpoſitas: niſi fieret ĩ urbe romana: ut ĩ dicta gloſa & ibi p Andreã de peruſio.

20 Quid aũt ſi qs cõmittit ꝓditõeꝫ ꝯ unũ ex iſtis tirãnis Italie q hodie regnãt: nũqd hẽat locũ pẽa leſe maieſtatis: Rñdit idẽ ũ ſupra: aut nõ recognoſcit ſupiorẽ & ñ hẽt locũ & de eo ut de pricipe ẽ iudicãdũ ar. eoꝝ que notãt doctores ĩ. l. Hoſtes. ff. de captiuis. Aut recognoſcit ut qa ẽ uicarius ĩperii & tũc lꝫ crim̃ leſe maieſtatis hẽat locũ. l. i. § . cuius ne opa. ff. eodẽ nõ tamẽ pena ĩcapacitatis extẽditꝰ ad filios ut dicta. l. eoꝝ ſm Salicetũ ĩ dicta. l. Quiſqs. C. ad legẽ Iuliã maieſtatis.

21 Quid de legibus ſtatuentibus fures occidi. Rñdit Scotus ĩ. 4. di. 15. ꝙ ſũt iniuſte & p cõſequẽs occidẽtes ſũt hoĩcide Ad argum̃tũ Scoti dicẽdũ ꝙ lex uetus penã talioĩs dedit: Sed lex euãgelica nullã ſtatuit penã. Lex aũt naturalis penas ſtatuit & iõ lex euangelica nõ punit illũ ſꝫ lex naturalis: & hoc ẽ ꝙ dicitꝰ nouis ſupueniẽtibus que ptinẽt ad legẽ nouã Vetera ꝓicietis que indicit lex uetus & comedetis uetuſtiſſia ueteꝝ. i. utemini qbꝫ ptinẽt ad legẽ naturalẽ hec ſẽtentia hẽtꝰ in. 3. Petri. Io. di. 39. in. 7. precepto ũ tenet ꝙ lꝫ occidere furẽ. Nã ſm ꝙ habetꝰ in. 23. q. 5. c. Si nõ lꝫ Et intitulatꝰ Auguſtinus ĩ ṗ de ciuitate dei q dicit ꝙ his exceptis q̃s lex iuſta generaliter uel ſpecialiter iubet occidi qſqs hoĩeꝫ occiderit crimĩs reus erit. que aũt ſit lex iuſta Ipẽ determinat ĩ libro de libero arbitrio qd̃ breuiter

nulla nisi que: uel que descēdit a.l. diuina sicut cōclusiones pra/
ctice a prīcipiis practicis uel que cōcōdat legi diuine uel admi
nus nō discordat de materia. uide p Hostiēsē ī sū. libro. i. ti. 33.
.q.4. ī prīcipio q allegat Rodonēsē Itē uide ī suma cōfessoꝝ
libro 2o titulo. 6. q. tertia. Ad ꝓpositū lex diuina absolute ꝓhi/
buit hoīe; occidi & nulli l; īferiori ī.l. supioris dispēsare. Ergo
nulla lex positiua cōstituēs hoīe; occidi iusta ē si in illis casib;
statuat ī qbus deus nō excipit. Excipit aūt ī multis ut patet ī
exo. s. blasphemia homicidio adultio & multis aliis. Hoc ueꝝ
uidet̃ nisi furto adiūctū fuīt homicidiū uel ī re uel ī p̄sūptiōe
uel cōtēptus iudicis uel frequētia uel huiusmōi tūc uidet̃ posse
occidi ut poīt glo. ꝓuerbioꝝ. 6. sup ꝟbo & liberabit se. Nullus
igit̃ iuste ƀm legē occidit ū si lex positiua īfligit hoīcidiū si ñ
excipit̃ ille casus a deo ꝓhibēte hoīcidiū: Immo lex diuina uo/
luit furē puniri pena pecunialit̃ & nō pena mortis. Concor.
Lādul. & ēt lex hūana ciuilis. s. generalis nisi ī frāgēte pacē &
stratā q pōt ēt ꝓ qnqꝫ solidis suspendi. ut ī decīa collatōe de
pace tenēda. §. si qs quīqꝫ solidos.

Quid de p̄posito lictore siue spiculatore cui precipit̃ ītficere 22
lata sētētia p iudicē. Rñdet Alex. ū supra q si sētentia iudicis
exprīat errorē uel īiustitiā nō tenet̃ eū ītficere: s; tenet̃ facere
qđ ī se ē ut liberet īnocētē. q si nō possit credit̃ ñ peccare. tūc
.n. īputabit̃ iudici ñ ꝓposito & ī hoc casu ualet illa auctoritas
Ille facit cuius auctoritate fit. Augu. in libro. i. de ciui. Nō ille
occidit q ministeriū deb; iubēti sicut adminiculū gladii. 33.
.q. 5. miles. ū dicit glo. sup ꝟbo īperii q rōne mādati excusat̃
aliqs ēt si ꝯ cōsciētiā faciat. ex̃ de officio dele. iudi. pastoralis
.§. qa uero

Quid de dñis terraꝝ q excecāt uel mutilant hoīes ꝑ lepores 23
ceruos & huiusmōi aīalia que capiūt ꝯ eoꝝ uoluntatē. Rñdit
Astēsis in sūma li. 5. titulo. 29. q mortalit̃ peccant & si faciūt
libidīe uīdicte aut amore huiusmodi aīaliū aut libidīe uenandi

huiusmõi aĩalia que nullius sũt boĩs aut si pp unicũ actũ hoc faciãt cũ nõ debeãt ita seuere ꝓcedere nisi ꝯ ꝯsuetos ad talia. Credo ẽt ꝙ si sit ꝯsuetudo loci illius ꝙ ꝓ uno actu ĩfligatᷣ tãta pena cõsuetudo ẽ iniqua nec obſuãda & obſuãtes eã mõtalitᷣ peccant.

24 Quid si de domo tua deiectũ uel effusũ est aliqd pp qd̃ pater meus mortuus ẽ uel corpus meũ debilitatũ an mihi tenearis ad expẽsas medicoꝝ Rñdit Specu. ĩ titu. de ĩiuriis. §. sequitᷣ uer. Quid si de domo tua ꝙ sic. Itẽ possũ petere oꝑas qbus carui & cariturus sũ: ut. l. i. §. i. & l. penul. ff. de his q de ie. uel effu. & ff. de acti. & obli. l. ex malificio. §. is q̊ꝙ.

25 Quid si equus tuus calce me ꝑcussit: an tenearis mihi ĩ expẽ-sas medicoꝝ uide infra. §. i56.

26 Quid si qs pecunia accepta remittat ĩiuriã nũqd intelligatᷣ remisisse actiões ĩiuriarũ. Rñdit Specu. in titu. de accusatore uer. qd si uulneratus ꝙ nõ: qa ex iniuria due nascũtᷣ actiones & actio de una põt agi de altera: ut. ff. de ꝯdicti. fur. l. Si ꝓ fure §. i. & ff. de ĩiuriis. l. Pretor finali ũde remittitᷣ actio ĩiuriaꝝ nõ autẽ expense.

27 Quid si aliqs ꝓcuret aliquẽ ĩiuste ĩ ſuitutẽ redigi Respõdit Astẽsis libro. 5. titu. 32. ſm Ricardũ ꝙ dãnificãs aliquẽ iniustẽ in sua libertate. s. iniuste ꝓcurãdo eũ ĩ ſuitutẽ redigi: tenetᷣ se facere ſuũ ꝓ eo si nõ põt eũ alitᷣ restituere libertati nisi forte eẽt talis cõditio ꝑsone que ĩtulit dãnũ ꝙ hoc notabiliter redũdaret in cõis boni ꝑiudiciũ q̊ casu nõ tenetᷣ se facere ſuũ. qa ut dicitᷣ. ff. de regulis iuris. Libertas ĩestimabilis res ẽ.

28 Quid de medico ĩꝑito ex cuius culpa ignorãtia uel negligẽtia moritᷣ infirmus: uide ĩfra titu. uigesimo ſo.

De restitutõe dãnificãtiũ in bonis
Et primo de restitutione raptorũ

29 Restituere tenetᷣ manifestus raptor & si restituat uel de re-stituendo caueat ĩ uita uel ĩ morte ad penitẽtiã & ad sepulturã

admittit̃.S3 ſi ĩ uita cauere nõ uult cũ tñ poſſit & ĩ morte nõ põt.Clerici illius ſepulture ĩtereſſe nõ debẽt:nec elymoſinã accipe.aliter clerici ꝯ faciẽtes uel eius crĩs participes ſũt depo nẽdi ꝑpetuo ab ordĩe & bñficio irrecuperabilit̃:qđ intelligit̃ ſine licẽtia pape ſ̃m Antoniũ de butrio hec hẽnt̃ ꝑ tex.ĩ.c. ſo.ex̃ de raptorib3.Nota ſ̃m Antoniũ de butrio ꝙ nõ ſatiſ/ faciẽti de dãno rapĩe uel ſecuritatẽ nõ ꝑ̃ſtãti ĩ horrorẽ delicti denegat̃ ſepultã nõ ſolũ illius peccati:ſ3 alioꝝ penitẽtia:qa nõ dimittit̃ peccatũ niſi & ce . Et illđ Iacobi:defleat peccator & ce.Circa qđ crĩm nota tres caſus:qa ſi raptor durat ĩ ꝯtumacia ſatiſfaciẽdi uſ3 ad mortẽ & penitẽtia ſibi denegat̃ qñ3 in uita ꝑſeuerat ĩ ꝯtumacia:In ar.aũt mortis paratus ẽ ſatiſfacere uel cauere:& tũc nõ denegat̃ ei penitẽtia nec corpus chriſti nec ſepultã:penitẽtia tñ ñ ẽ ex toto fructuoſa ꝙtũ ad penã tẽpalẽ purgatorii:Clerici ñ debẽt ĩteſſe ſepultẽ nec elymoſias ab eis recipe.Et ex iſto nota ĩtellectũ regule.Nõ reĩttit̃ pecca.& ce. Quia aut nõ reſtituit qa nõ uult & ꝓcedit regula·aut qa ñ põt & ſic eius ceſſãte culpa dimittit̃.Tertius caſus ẽ quãdo fuit in culpa ĩ ñ reſtituendo ĩ uita & ñ põt ĩ morte dũ tñ ꝯterat̃ reĩttit̃ peccatũ quo ad penã eternã ñ ꝙtũ ad penã tẽpalẽ purgatorii nec quantum ad penam ecclesie : quia eius ſepulture clerici ĩtereſſe ñ poſſũt.uide Alexãdꝝ ĩ.3.Cõcordat Monaldus ĩ ſum/ ma in uer.Raptoꝝ.

De reſtitutione furis & ce.

REſtituere tenet̃ fur rẽ cũ fructibus perceptis & q ꝑcipi po 30
tuiſſẽt:& ſi res ꝑeat perit ſibi:& ad reſtitutioẽ3 tenet̃.ĩſti.de obli.que ex delicto naſcũt̃.§.furti &.l.In re furtiua.ff.de ꝯdic tione furti:Et ꝑ furto manifeſto tenet̃ fur ad quadruplũ.ꝑ nõ manifeſto uero ad duplũ:ut ĩſti.de obli.que ex delicto naſcũ/ tur.§.furti pena:que pena ẽt de iure canonico peti põt licite iq.q.ſ.c.finali ĩ glo.ulti.niſi ſit furtũ domeſticũ a filio patri factũ uel ab uxore marito.ut.ff.de penis.l.Reſpiciẽdũ § .furta

domestica & .l.Si qs uxori.§.i.& ẜo.ff.de furtis.In foro tñ cõsciẽtie ẜm doctores qs teneť stare cõtẽtus ꝙ sibi restituať siplũ cũ oĩ dãno sibi ex tali furto secuto.

31 Sed utrũ necessitate famis uel nuditatis liceat furari: glo.dicit ꝙ sic ĩ.c.3.ex̃ de furtis sicut licet occidere cũ se aliter tueri ñ põt.ut ĩ clemẽ.1.de hoĩcidio . Hic.n.casu necessitatis multa alia ꝓhibita ꝯcedũť & p̄cipue usus reꝝ : tali.n.tẽpore oĩa sũt coĩa de iure naťali & ciuili:ut insti.de reꝝ diui.§.i.& ẜo.& no tať.47.di.sicut hi.Vnde talis nõ diciť ĩ dolo q utiť re cõi:quia poterat credere in tali necessitate doĩnũ ꝑmissuꝝ & peccaret mõtaliť si negaret:ut dicto.c.sicut hi.28 di.pasce.& hoc casu monachus põt facere elymosinas sine licẽtia abbatis.Cõcor. Ricar.in.3.di.37.ar.3.q.4.Addẽs ꝙ nullũ ius positiuũ posset statuere ꝙ tẽpore necessitatis nõ liceret furari qđ tñ ꝓprie furtũ nõ diciť:qa furtũ ẽ ꝯtrectatio rei aliene tẽpõe necessitatis ꝯtrectať res facta ꝓpria iure naťali qđ fortius ẽ positiuo:quia ẽ ĩmutabile:ut insti.de iure naťali.§.sꝫ naturalia qdẽ : nã ius naturale põt tollere positiuũ:sed nõ e ꝯ̃rio.Concor.Monal.& addit.ꝙ si necessitas nõ esset magna restituere debꝫ & agere pnĩaꝫ de furto.ex̃ de furtis.c.si qs ĩ glo.

32 Vtrũ liceat furari cã pietatis rẽ usurarii uel auari ut inde fiat elymosina.Rñdit Alex.i.3.ĩ tractatu huius p̄cepti : ꝙ furari alienũ ut de furto subueniať aliis peccatũ ẽ:Illa uõ auctoritas Iob.29.Cõterebã molas iniq & a dẽtibꝫ illius aufferebã p̄dã : Intelligiť de iudicibus q̊ꝝ ĩterest:ut fures puniãť & furta resti tui faciant.

De nouem generibus fautoꝝ.
qui obligãtur in solidũ.

SEqť uidere de restitutõe dãnoꝝ circa bona fortune.Vnde Ricardus ĩ.4.di.15.ar.4.q.4.dicit ꝙ ñ.tm̃ ille q executor est: dãnificat iniuste:& ad restitutioẽꝫ tenetur ĩ solidũ : Sꝫ ẽt oẽs ꝑticipãtes ĩ illo crĩe ad restitutioẽꝫ teneẽť ĩ solidũ.Participare

aũt ꝯuenit nouẽ modis q his uerſibus cõtinẽtur ẜm Ricardũ Alex.de ales Sco. ĩ.4.di.15.q.ẜa ar.2.uer.ẜo & Alexãdꝝ de alexãdria & Monal.Iuſſio cõſilium ꝯfẽſſus palpo. recurſus. Participans mutus.nõ obſtãs.nõ manifeſtãs.

Primo iuſſio.Ille.n.q iubꝫ fieri prĩcipalior cã uidetur ꝙ exe/quẽs:ẽ.n.cã.i.& ſicut dicitur.i.ꝓpoſitiõe de cãis. Cauſa.i.plꝰ influit ſup cãtũ ꝙ ẜa.Vnde ẜm Alex.de ales ĩ. 4.in tractatu reſtitutionũ prĩceps q p̃cipit ſubditis ut faciãt furtũ uel rapi/nã tñtur ad reſtitutionẽ:niſi ille q rapuit reſtituat:qa ille facit cuiꝰ auctoritare fit.Vñ Math.ẜo mittẽs Herodes occidit oẽs pueros q erãt ĩ bethleẽ.Nã occidiſſe dicit̃ q p̃cepit occidi:Nec ualet argum̃tũ ꝙ nihil h̃ẽt de furto uel rapina :ergo nõ tenet̃: qa lꝫ nihil habꝫ:tñ tenet̃:qa fuit in cã furti uel rapĩe. Quid ſi pater p̃cipiat filio & magiſter diſcipulo quẽ tenet ſub uirga ꝙ rapiat uel furet̃.Rñdit Alex.de ales ubi s̃.ꝙ tenet̃ reſtituere nec filiꝰ uel diſcipulꝰ tenet̃ obedire magiſtro uel patri.Pone ꝙ aĩcus p̃cipit aĩco paupi ꝙ rapiat uel furet̃ uñcũꝗ poſſit ut diues fiat:an teneat̃ ad reſtitutioẽꝫ. Rñdit Idẽ ů s̃ exiſtĩo ꝙ ñ rõne qua p̃cipit.qa nõ habꝫ auctoritatẽ p̃cipiẽdi.Vñ p̃ceptũ ſuũ nõ habꝫ uĩ p̃cepti:ſed potius ĩt̃pretãdũ ẽ cõſiliũ abſꝫ illo ꝯſilio alias nõ feciſſet:ut ĩfra ꝓxĩe dicet̃.& iõ iubẽs occidi chri ſtianũ p aſſaſſinos ẽ excoĩcatꝰ prĩcipalit̃ & tñ̃ ad reſtitutõeꝫ de qua dictũ ẽ s̃.§.i.ut habet̃ ĩ.c.ꝓ hũani de hoĩcidio li.6. 33

Cõſiliũ.i.ꝙdo qs alicui ꝯſuluit ut furetur uel rapiat tñtur ad reſtitutioẽꝫ.ut inſti.de obli.que ex delicto naſcũtur § Int̃dũ ſi ille alias ſine ſuo ꝯſilio nõ fuiſſet furatꝰ:ut ibi dicit glo. Et ẜm Alex.de ales & Alex.de alexãdria Ric.& Sco.ſecus ſi fu/iſſet alias facturꝰ.i.fuiſſet ĩ firmo ꝓpoſito furãdi:illd̃ nec plus nec minꝰ facit pp ꝯſiliũ ſibi datũ.Vñ Iob.12.Adducꝫ ꝯſiliarios in ſtultũ finẽ.hec Alex.Et hoc habet locũ tã ĩ cõtractibꝰ ꝙ ĩ delictis ꝙdo ꝯſiliũ ẽ fraudulẽt̃ datũ:alias nõ tenet̃:ut ĩ.c.nullꝰ de regulis iuris li.6 ů dicit regła:nullꝰ ex ꝯſilio dũ fraudulẽtũ 34

nõ fuerit obli.&.l.Cõsilii.ff.de regulis iuris.& rõ hui⁹ regule colligit̃ ex canone.iq.q.i.ꝙ p̃cipit̃ & ĩ.c.Cũ oli de arbitris:& .l.2.ĩ fine.ff.mãdati ĩsti.mãdati §.tua gratia.Vñ possũt põi mlta exẽpla tã ĩ ꝯctib; q̃ ĩ delictis ṡ;.glo.ĩ dicto.c.null⁹:ĩ ꝯcti bus ponit dñs Iohãnes exẽplũ ĩ dicto §.tua gratia dicẽs puta cũ scires eũ cui mutuabã facultatib⁹ labitu cã tui lucri idoneũ fore affirmasti ꝯsulẽdo:ut mutuarẽ qđ dicit.Notãdũ ꝙ ꝓsone tos q sepe fraudulẽt̃ ĩducũt ad emẽdũ & uẽdẽdũ sui lucri cã nã tenet̃ de suo ꝯsilio fraudulẽto.l.fi.ff.de ꝓsoneti.Itẽ ĩ eo q co-modauit uasa uitiosa & fraudulẽt̃ ꝯsuluit ut ponerẽ uinũ in eis & hoc fecit aĩo ut destrueret̃ uł effũderet̃:ut.ff.ꝯmodati.l.In comodato.Si aũt nõ sit fraudulẽtũ cõsiliũ datũ ĩ ꝯctibus ñ tñt̃ cõsulẽs si bona fide cõsuluit.Itẽ si aliqs uolebat alicui legare uł donare ĩ testamẽto uel aliđ bñficiũ facere:& ego odio uł ĩuidia mot⁹ ꝯsului & ꝑsuasi ne legaret uel faceret:tale bñficiũ & ex ꝟbis meis mot⁹ ẽ nõ facere qđ sie ꝟbis meis fecisset:teneor ad restitutioẽ; ṡm fratrẽ aluaꝝ p testũ in clemẽ.Religiosi de priuilegiis.In maleficiis aũt sẽp ẽ fraudulẽtũ.& iõ tñt̃ ꝯsulẽs nõ tm̃ illi cui cõsuluit:s; ꝙ quẽ cõsiliũ dedit.Nã si ꝯsuluit occi-di hoĩcida ẽ.50.di.si qs uiduã.& de hoĩcidio.c.sicut dignũ:& ibi uide plura p ĩnocẽtiũ.Itẽ si ꝯsuluit ṡuo ut fugeret uł furtũ faceret tñt̃ furti uel ṡui corrupti.ff.de ṡuo corrup.l.i.§.ꝑsua-dere.Itẽ si cõsuluit ut mihi fieret iniuria:tenet̃ mihi actione iniuriaꝝ de pe.di.1.ñ solũ:idẽ ubicũ; cadat nom̃ maleficii:hec glo.in dicto.c.null⁹.Itẽ cõsiliarii ciuitatũ q̊ꝝ cõsilio episcop⁹ bãnit̃ uel pcutit̃ uel ꝑsecutioẽ; patit̃ ĩ clemẽ.si qs suadẽte de penis.Itẽ cõsiliarii ciuitatũ in qbus fiũt statuta ꝙ uṡe soluãt̃: uel solute nõ repetãt̃.Vt in cle.ex graui de uṡis.& iõ beati sũt illi cõsiliarii hodiernis tẽporib; de qb; dici põt: Beatus q nõ abiit in cõsilio ĩpioꝝ uel si uadit nõ cõsẽtit more illi⁹ Ioseph iusti de q̊ dicit̃.hic nõ ꝯsẽserat cõsilio & actib; eoꝝ:sed heu & pauci sũt.Puniunt̃ ẽt qñ; cõsiliarii ĩ pl⁹ q̃ prĩcipalis delĩquẽs

.86.di.tāta:ū redarguit̃ presbiter q die dn̄ico āte celebrationē exarabat messē & parcit̃ ei rōne senectutis & ꝯsiliarii excōicat̃. Itē cōsiliarii ciuitatū ī qb⁹ fiūt statuta ꝯ libertatē ecclesie ultra excoīcatioē; tenēt̃ ad dānū:qđ tn̄ īcurrūt si uolūt absolui:ut ī.c. nouit &.c.graue de sētētiis excoīcatōis.

Cōsēs⁹.i. q̄do qs cōsētit furi ī furto alias nō furato expresso cōsēsu sine q̄ dānificatio nō fuisset secuta.ꝭa.q.i.notū sit.Vbi uidet̃ ꝙ faciētē & cōsētiētē; par pena ꝯstrīgit puta cū a p̄side peteret̃ licētia īpune furādi ꝯsētit.Vn̄ p̊ ad roma . Qui talia agūt digni sūt morte nō solū q faciūt:s; q ꝯsētiūt faciētib;.i. q̊ꝝ auctoritate delīqt̃.ut notat glo.ī dicto.c.Notū & .83.di.si qs episcop⁹ fornicatiōe; p̄sbiteroꝝ dyaconorū p̄cio uł p̄cib; īteruenīēte ꝯsēserit ab officio suspēdat̃.Et iō q cōsētit aliquē spoliari īiuste & eici ab ecclesia sua tenet̃ ad ꝓcuratioē; ut restituat̃.ut ī dicto.c.notū.Itē ꝯsecrās & ꝯsētiēs ꝯsecrari a symoniaco ē suspēsus.i.q.i.decetero . Ite; īcestuosi & eis ꝯsētiētes sūt īfames 3.q.4.Cōsāguineoꝝ. Itē raptor facultatū ecclesie & ꝯsētiētes tenēt̃.17.q.4.oēs. 35

Palpo.i.adulator qn̄ ī tm̄ laudat & strenuū reputat rapiente; uel īiuste dānificāte; & sibi se familiarē exhib; qđ mltū ꝓbabilit̃ p̄sumit̃ ꝙ ex hoc motus fuerit ad dānificādū:uel ad n̄ restituēdū dānificato qđ ītendebat restituere:qa talis adulatio ē qdā cōsens⁹.93.di.Si inimic⁹:nā ut dicit̃ ī.l.i.§.p̄suadere .ff.de ꝭuo corrupto:nō oportet laudādo augeri maliciā.Et Ysaie.9. Et erūt q beatificāt populū istū seducētes & q beatificāt̃ precipitati. 36

Recursus.i.ille apud quē latet latro cū spoliis dūmō hēat spolia ī potestate sua tenet̃ illa restituere uō dn̄o.nec ē crīe ꝓditiōis redarguend⁹ si spolia furto habita restituat:īmo potius exeqt̃ qđ iustitia reqrit nec ex hoc fidē uiolat:qa in t̄pi uoto [illegible] rescīdi fides:ut dicit ysai.Immo si illa recipet cū aīo cō[illegible] furi:uł sibi ip̄i eiset furti particeps & reus mortis ꝭm 37

legē hūanā:pp qđ necesse hab₃ illa restituere ꝙ ītelligim⁹ esse sine ꝑditōe ꝑsone & si imineret aliqđ ꝑiculū sibi ut si tīeret ne crim̄ furti sibi īponereť posset illa ꝯmittere ꝑsone ecclesie .s.sacerdoti sub sigillo ꝯfessionis ad restituēdū.ꝓ hoc ysa.3. Rapīa paupis ī domo uestra.hec Alex.de ales.Cōcor.Ric.ū s̄ dicēs ꝙ ille ad quē ē dānificātiū recurs⁹ sicut ad patrociniū ꝑstā tē.2.q.3.q cōsētit ū diciť q ꝯsētit peccātib₃ & defēdit aliū de līquētē maledict⁹ eīt apud deū & hoīes & corripieť īcrepa/tōe seuerissīa.Hic ēt qdā sāctissim⁹ pať ait.Si qs peccātē de/fēdit acrius ꝙ̄ ille q peccauit coherceať &.24.q.3.c.q aliorū diciť.Qui alioꝝ defēdit errorē multo ē dānificabilior illis q erāt.qa nō solū ille erat:s₃ ēt erroris aliis offēdicula ꝑparat. Vn̄ notať ꝭm glo.ī cle.i.de penis ꝙ ē qdā defēsor.i. auctori/zator delicti:& talis graui⁹ puniť ꝙ̄ agēs de offi.dele.c.i.Est alius defēsor q ēt post delictū defēdit:puta īpediēdo ne delī/qn̄s ad iudicē ueīat exaīnād⁹:ul puīēd⁹.27.q.i.Si custos facit 2i.q.5.ꝑ totū ul ne fiat executio de offi.dele.ex litteris & ī.c. felicis post prīcipiū ibi postea receptaueīt uel defēsaueīt li.6. dicit tn̄ ibi glo.ꝙ nō ītelligiť si defēdit ne ledať a priuato se uīdicare uolēti.uel cōsāguineis ei⁹.Itē de illo q celat rē furtiuā pp qđ īpediť.restitutio ꝭm Monal.

38 Participās.i.q īferēdo dānū assistit coadiuuās dānificātē parti/cipat in ꝑda.qa talis maximū ꝑstat fauorē.23.q.ulti.si quat/tuor.ex̄ de hoīcidio.c.sicut dignū.§.illi aūt.hec Ric.Vn̄ ysa. ꝓ prīceps tui īfideles & socii fuꝝ & ꝑsalm⁹ Si uidebas furē currebas cū eo.Prestās ergo opē & auxiliū furto teneť furti: ut īsti.de obli.que ex delicto nascūť §.Inťdū.l.Is q opē.ff.de furtis &.l.Nihil īťest de sicca.puta ꝭm dn̄m Io.dicto.§.īťdū cōmodat scalas uel ferram̄ta ad furtū faciēdū sine qb₃ factū nō fuisset. Nota tn̄ ꝙ socius delicti diciť duob⁹ modis ꝭm glo. ī cle.i.de penis:nā qn̄ plures sūt socii q̊rū null⁹ ē prīcipalior qn̄₃ un⁹ ē prīcipalis alť coopans. Quid ergo si ꝑles raptores

quasi pares qa nullus ĩducit aliũ ad eũdũ nec ẽ dñs aliqs alti9: s3 qlib3 p se uadit. Rñdit Monal. ĩ sũma ĩ tractatu restitutioñ. ꝙ si uadũt ĩsimul quasi un9 exercit9 qlib3 tñt ĩ solidũ qñ un9 sine aliis nõ auderet ire uł nõ posset dãnũ ĩferre: qa ĩ tali casu qlib3 iuuat alios & facit eos fortiores: & sũt quasi squame sese pm̃tes & oẽs sũt cohopatores ar. ex̃ de hoĩcidio. c. sicut dignũ. Si uõ nõ iuerũt simul: s3 qlib3 p se faciebat dãnũ nõ ꝓuocans alios ad dãnũ dandũ: tũc teneť qlib3 ꝓ eo qđ facit uel forte in utroqꝫ casu posset tollerari ꝙ qlib3 satisfaciat de his que hũit & ĩducat alios ꝓ posse ad satisfaciẽdũ. Hui9 opĩoĩs fuit: Innocẽ. in. c. sicut dignũ de hoĩcidio: S3 qđ ṗ dictũ ẽ tuti9 uideť. & hoc ĩtelligiť qñ un9 sine alti9 adiutorio uel societate dedisset dãnũ alioqn ex eadẽ eqtate. Idẽ eẽt dicẽdũ ĩ eodẽ casu cũ exercit9 aliqs q subest uni dño facit rapinã. s. ꝙ qlib3 de illo exercitu excepto prĩcipali dño teneť ꝓ illa pte dãni quã ĩtulisset. Certũ ẽ. n. ꝙ dñs q actor ẽ prĩcipalis ĩ solidũ teneť.

Mut9. i. ille q uidẽs aliũ dãnificari ĩiuste & scit ꝙ ṽbo suo sie piculo suo facere posset ut subueniať ĩiuriã patiẽti & tacet. Vñ ꝓuerbiorum. 24. Erue eos q ducũť ad mortẽ & q trahũť ad ĩtitũ liberare ne cesses. hec Ric. & Alex. de ales. Vñ. 26. q. 2. de puellis diciť eos q rapiũt puellas cohopãtes & coadiuuãtes raptorib9 decreuit sãcta synod9: ut si qdẽ clerici sũt decidãt a ꝓprio gradu: si uõ laici excoĩcẽť. Coadiuuare. n. ẽ scire reatũ cui põt ꝓuideri & claudere oculos figẽdo nõ uidere sicut faciunt officiales. Quero utrũ teneať qs defẽdere ꝓxim̃ tex. Ambro. in li. i. de officiis & trãsũptiue. 23. q. 3. nõ ĩferẽda diciť: q. n. nõ repellit a socio suo ĩiuriam si põt tã ẽ ĩ uitio q̃ ille q fecit. Vñ sãct9 Moyses cũ uidisset ebreũ ab egyptio patiẽtẽ iniurias se defẽdit: ita ut egyptiũ ꝓsterneret atqꝫ ĩ arena abscõderet. Itẽ Anastasi9 ad Damasũ. 23. q. 3. c. q põt diciť. q potuit obuiare & ptbare puersos & nõ fecit nihil aliud ẽ q̃ fauere. nec caret scrupulo societatis occulte q maĩfesto facĩori desinit obuiare. 39

Itē Aug.23.q.3.c.ostēdit dicit̄ ostēdit ꝓpheta ī psalmo ū dicit. Eripite paupē & egenū de manu peccatoris liberate nec illos īmunes esse a scelere q ꝑmiserūt prīcipib⁹ christū īt̄ficere cū ꝓ multitudīe timerēt & possēt illos a facto & se a ꝯsēsu liberare. Qui desinit obuiare cū possit ꝯsētit:& q iurat n̄ nocere ītelligit̄ iurare ꝙ ꝓhibebit ne alius noceat:ut.ff.locati.l.ī lege &.ff.de ꝟboꝝ obli.l.In illa stipulatōe. & notat glo.23.q.5.c. de forma.de hoc tn̄ uide qualit̄ ītelligat̄ ī .§. ꝓxīo.

40 Nō obstās.i.ille q n̄ obstat dānificātib3 īiuste cū possit & sibi ex officio īcūbat & manifesta sit sibi īiuria.83.di.error ꝙ negligere cū possis ꝑturbare ꝑuersos nihil aliud ē ꝙ̄ fauere:nec caret scrupulo societatis occulte q manifesto facinori desinit obuiare.ex̄ de hoīcidio,c.sicut dignū .§ .illi aūt uel ƒm Sco.n̄ obstās faciēdo restitui ablatū cū sibi ex officio cōpeteret.ūde .83.di.c.i.dicit̄.Si qs episcop⁹ fornicatiōē3 p̄sbiteroꝝ dyaconoꝝ:uel crim̄ īcestus ī sua parochia p̄ce uel p̄tio ītueniente ꝯsēserit uel ꝯmissū auctoritate officii sui nō īpugnaueīt ab officio suspēdat̄:& ī.c.cōsētire ea.di.dicit̄.Cōsētire uidet̄ errāti q ad resecāda que corrigi debēt nō occurrerit.Et iō nō defēdēs clericū cū ad ei⁹ officiū ꝑtinet ne ꝑcutiat̄ īcidit ī canonē: qa fauere uidet̄ q cū possit:desinit manifesto facinori obuiare de sen.ex.ꝙ̄ti.23.q.5.admīstratōes.S3 utꝝ qs tn̄eat̄ defēdere ꝓximū si nō sit ī potestate ꝯstitut⁹ glo.ī.c.nō īferēda.23.q. .3.ū dicit̄:q nō repellit īiuriā a ꝓxīo si pōt tā ī uitio ē ꝙ̄ ille q facit.Exponit si pōt.i.si ē ī potestate posit⁹:alias nō tn̄t̄.23. .q.4.forte ī fine.Si.n.qlib3 tn̄ret̄ aliū defēdere :ergo si aliqs recipet pecuniā ꝑ defēsiōe alicui⁹ teneret̄ eā restituere:qd̄ nō ē ueꝝ.ut.ff.ꝙ met⁹ cā.l.Metū .§ .s3 l3 &.ff.de dona.l.si pat̄ .§. .i.Cuilib3 tn̄ licitū ē defēdere aliū si uult:ut.ff.ꝙ met⁹ cā.l.s3 & part⁹.Archi.ī dicto.c.nō īferēda dicit ꝙ pōt defēdere si uult .i.sine peccato:s3 nō tenet̄ si nō ē ī potestate posit⁹:nec obstat qd̄ hic dicit̄ de Moyse q defēdit ebreū ab egyptio opp̄ssū n̄ ē

tñ ãgumẽtũ a mĩori qĩ dicat si Moyses hoc faciẽdo ñ peccauit q ad hoc tñbaẽ mlto pl⁹ q potestatẽ hꝫ .uide qđ nõt Innocẽ. de sẽtẽ.exco.si uõ:Sꝫ uideẽ ꝙ qlibꝫ tñeaẽ:alias crudel ẽ.23.q. .4.ipa pietas ũ diciẽ.Itẽ si duo aliq ĩ una domo simul hĩtarẽt quã certissĩe scirem⁹ ruiturã:nobis ꝙ ꝑnunciãtibꝫ illđ nolent credere atꝗ ĩ ea manere ꝑsisterẽt . Si eos nñ possem⁹ eruere uł ĩuitos qbꝫ illã ruinã ꝑdemõstrauim⁹ ut ultius redire sub ei⁹ ꝑiculo nõ auderẽt:nisi facerem⁹ puto nõ ĩmerito crudeles iu/dicaremur.Hec sũt ꝟba Augustini ad Bonifaciũ. Alex.de ales ĩ.3.ĩ tractatu iudicialiũ ꝑceptoꝝ dicit ꝙ lꝫ Moyses hoc feceĩt ad defẽsioẽꝫ ipsi⁹ israylite:nõ tñ excedere debebat modũ.Ex/cess⁹ aũt fuit ĩ occidẽdo qđ patet ꝑ Augu.loquẽtẽ de Moyse & Petro q dicit.Vterꝗ nõ detestabili ĩmanitate:sꝫ emẽdabili aĩositate iustitie regulas excessit.Si ergo peccauit Moyses cũ adbuc nullã legittimã potestatẽ gereret:nec diuinit⁹ acceptã nec hũana societate ordinatã.Vñ Math.26.Oĩs q acceperit gladiũ gladio ꝑibit.Accipe.n.gladiũ uideẽ cũ nulla ẽ ꝯstitut⁹ iudiciaria potestate:Vñ Aug.ꝯ Faustũ.Ille utiẽ gladio q nulla superiore ac legittĩa potestate:uł iubẽte uel ꝯcedẽte ĩ sãguine alicui⁹ aĩaẽ.Nõ obstat dictũ Ambrosii ĩ dicto.c.ñ ĩferẽda:qa rñdit Alex.ꝙ lꝫ nõ peccauit defẽdẽdo ebreũ peccauit tamẽ modũ excedendo.

Nõ manifestãs.i.ille q ĩtrogat⁹ a iudice uel ab alio ad quẽ ꝑti/net si sciat illũ q res acceptas ĩiuste detinet & celat sciẽẽ cũ tñ sciat se posse sie ullo ꝑiculo suo respõdere ueritatẽ.ex de fur/tis.c.q cũ fure.9.q.3.Quisqs Vbi dicit:Vtꝗ reus ẽ & q uerita tateꝫ occultat & q mẽdaciũ ꝓfert:qa ille ꝓdesse nõ uult & iste nocere desiderat:Hec Ric.Idẽ Sco.Nõ manifestãs.i.reqsit⁹ ĩ iudicio ũ posset sẽtẽtialiẽ restitui res dño suo:& tñ dicẽdo ue/ritatẽ ñ ĩminet sibi ꝑiculũ sui stat⁹ uł ꝑsone & qlibꝫ ꝑdictoꝝ tñẽ ĩ solidũ.Vno tñ restituẽte alii ñ tenẽẽ restituere dãnificato: Sꝫ si ꝑtẽ aliquã hũerũt restituere tenẽẽ illi q totũ restituit ſm 41

Ric.i.q.di.iſ.& Sco.ibidē.Nō ergo qs teneť indicare furē ut dicto.c.q cū fure. Vbi diciť:Nō ſolū fur:ſꝫ ille reus teneť q fur ti ꝯſcius querēte poſſeſſore nō īdicat.Glo.& Innocē.adducūt mltas ꝯcōdātias:Sꝫ an peccet qs accipiēdo pecuniā.ut īdicet cū ad hoc tñeať:Rñdit An.de bu.ꝙ ď iure ciuili pōt recipe:ſecꝰ de iure canoīco ſꝫ Hoſti.q dicit ꝙ lꝫ ſꝫ leges ñ ꝯpellať īdicare furē:iudex pōt tñ ex officio ipm ꝯpellere.ff.de offi.pſi.l.ȝ.ī fine.Itē ſm cāones nō debꝫ īdicare ū adeſt piculū mortis.12. .q.2.Ne qs.Pōt tñ ſm utrūqꝫ ius(facta īdicatiōe)recipe ptiū gratis oblatū ut ī.c.dilectus & de ſymonia.Idē dicit Antoniꝰ de butrio ꝙ nō teneť īdicare furē ſi ē ī piculo mortis aut de/ trūcatioīs mbri ſi īdiceť & hoc maxīe ī clerico . Et hoc patet ad ſēſū.Ad hoc faciūt notata ī.c.dilectꝰ de teſtibꝰ cogēdis.

De reſtitutōe emtiū & de
preda furto uel rapina.

42 Reſtituere teneť emtes de rapina ī qbꝰ ſic pcedēdū eſt ſm Monal.ī ſūma ī tractatu reſtitutioñ.Quia ſi ſcit uēditorē iuſte & ī iuſto bello habuiſſe licite pōt emere nec teneť reſtituere durāte bona fide.Qui uō neſciebat de iuſto bello:ſꝫ credebat pbabiliť:nā oēs uicini ſui uł maior ps adminꝰ ſapiētes crede/ bāt:ita put ſibi ēptori uidebať:iſte ſibi ñ tñť durāte hac bona fide:ſꝫ ſi poſtea ſciat:reſtituere debꝫ.& rē & fructꝫ extātes. De ꝯſūptu.n.nō teneť bona fide durāte.Siliter ſi iudicialiť.i. auctoritate & p ſñtētiā iudicis reſtituerit poſit auctoritate uł a uēditore ēt īuito ptiū petere.22.q.2.ultane.Si ueō ſimpliciť ſine auctoritate iudiciaria ī pnīa reſtituerit teneť uēditō ī pe/ nitētiali iudicio ad īteſſe ſꝫ & ī iudicio cārū ñ poterit ad hoc cogi.ff.de ēptio.l.ſi rē.& ex de ēptōe & uēditiōe.l.ſi uēditori. Itē q emerūt de rapina.Et ī iudicio aīe dicūt illď feciſſe igno/ rāter:ſi fuit ignorātia iuris nō excuſat ī hoc caſu.Si ignorātia craſſa & ſupīa.ſ.qa oēs uicini uł p maiori pte uel ēt pauciores ſꝫ ſapiētes dicebāt illď bellū ēe īiuſtū & ꝯtra deū uel forte ꝙ

ecclesia ꝓhibebat uel excoīcabat publice auctores & ꝑticipes ipsi⁹ belli teneṫ ad restitutioē3.12.q.2.q & hūanis.

Quid đ ꝑdā emētib3. Rn̄dit Hosti. ī ti. đ peni. § qb⁹ ꝟ. Quid đ ꝑdā. ꝙ si qs emat sciēṫ uel credēs ꝓbabiliṫ ꝙ ꝑda sit: teneṫ ī distīcte nec liberaṫ uēdēdo: nec qualiṫcūꝗ alienādo: nec aīssiōe uel mōte rei: uel aliq̊ alio casu īueniēte q̊ minus teneaṫ restituere ꝑciū ꝯm ꝙ plus ualuit ex q̊ emit uel pl⁹ uēdidit q̄ꝑ emeīt uł tꝑre ꝯctus ualuit & qcqd ex re habuit uel habere potuerit nullas expēsas deducēdo: qa talis ꝯctādo rē alienā furtū ꝯmittit & fur sēp ī mora ē. ad hec. C. de furtis. l. 2. &. ff. de furtis. l. q iumta. ff. de condictōe furti. l. ī re furtiua. ff. de como. l. si ut certo. § . īterdū. C. de rei uēdicatōe. l. certū & ꝙ dictū ē de ꝑ ēptore. Idē ītelligas de ꝯo ṫtio & millesio qa si ꝑ plures man⁹ ābulaueīt idē iuris eīt. ff. de mino. l. s3 ū. ff. de peti. here. l. s3 si lege . § . siue aūt. Si aūt scit ꝙ de iusto bello ē: oīo excusaṫ cū a uō dn̄o emaṫ. Idē dicit Monal. ī sūma ī tractatu restitutionū addēs. ꝙ ꝑciū qđ dedit nō pōt repetere ab eo cuius ē res nec expēsas quas ibi fecit & oē3 utilitatē qnā ex illa re habuit tn̄ṫ restituere & si restituat rē deteriorē q̄ꝑ ad iꝑm ꝑuenit nō liberaṫ. Siliter si ī aliq̊ medio tꝑre res fuit melior q̄ꝑ fueīt tꝑre ēptioīs siue cū postea uēdidit alṫi ei⁹ qđ pluris fuit: estimatio eīt faciēda ad maiorē estimatioē3 toti⁹ tꝑris medii ut dicta. l. qui iumenta. 43

Quero qd si ēptor hoc nesciebat ꝓbabiliter tn̄ hoc credebat puta ꝙ oēs uicini sui uł maior ꝑs & maxīe sapiētes & honesti hoīes ita credebant: durāte hac bona fide nō teneṫ. Si postea audieīt ueritatē & curet alias cauti⁹ negociari. C. de furtis. l. 2. Et si iudice sētētiāte restitutōē3 feceīt pōt agere ꝯ uēditorē ut iꝑm ꝯuet īdēnē. 12. q. 2. Vulteriane. ecclesie. Si aūt hoc faciat ad ꝑceptū sacerdotis ī foro penitētiali ī eodē foro īducēd⁹ ē uenditor: ut iꝑ3 īdemne3. Si ī foro ꝯtētioso iꝑm nō poterit emptor ꝯuenire. ff. de euic. l. si rē. c. fi. de ꝯhenda ēpti. 44

45 Quid si sciebat factũ ẽptor:sʒ ignoabat ius:uł ignorãtia facti duct⁹ crassa & supĩa nõ ꝓbabili rẽ raptã emeĩt. Rñdit Hosti. ũ s̃ ꝙ tñt ĩ iudicio aĩe ad restitutioẽʒ de cle. ex. mĩs. c. apostolice. Dicit aũt crassa & supĩa ignorãtia qñ coĩter alii uicini dicebãt & credebãt ꝙ res esset de ꝑda & de bello ĩiusto. ff. de ꝟboꝝ significatõib⁹. l. late culpe:uł qñ ecclesia hoc ꝓhibebat & tales publice excoĩcabat:uñ ñ excusat ẽptor tali ignorãtia duct⁹. 12. q. 2. Qui & bñanis. 16. q. 1. Si cupis de ordĩa. ab ẽpo q resignat episcopatũ. c. 1. § . fi. & . c. 2. Et si de hoc nihil cogitabat qñ emit nec inqsiuit qͣtũ potuit ĩ culpa ẽ:idẽ Monal.

46 Quid si raptor idẽqꝫ donator uł uẽditor satisfecit plenarie de ꝑda data uel uẽdita. Rñdit Hostien. ũ s̃:Donatariũ uel ẽptorẽ liberatũ. Verũ qcqd habʒ de lucro & ꝑcipit añ restitutioneʒ factã debʒ ĩ us⁹ paupũ erogare ũ fuit male fidei. ar. 14. q. 5. q hẽtis & . § . sequẽti. Et ꝯm Ray. hoc ĩtelligi põt de ꝯsilio. Nã purgatũ ẽ uitiũ ex q̃ dicit plenarie satisfactũ q̃ ad restitutionẽ faciẽdã:uel si aliqd deest q̃ ad restitutiõeʒ restituendũ ẽ dãnũ passo. Vel dic ꝙ ẽt ũ plenarie satisfactũ ẽ:sibi talis pnĩa ĩiũgẽda ut puniat ĩ eo ĩ q̃ deliquit de tẽp. ordi. litteras. Et ut pnĩa sibi ĩ ꝯrium ĩiũgat. Ideʒ Monal. ĩ sũma ĩ tractatu restitutionũ & ce.

47 Quid si qs emat rẽ de ꝑda sciẽter: tñ hoc facit bona fide nõ ut lucret:sʒ ut ipam restituat dño recepto ꝑtio & ĩtesse suo cũ alias dñs rẽ suã recupare posset nullo mõ uel nõ ita de facili. Rñdit Hostien. ũ s̃ ꝙ talis nõ ꝯmittit furtũ. ff. de furtis. l. fals⁹ . § . i. ĩmo utiliter gereĩt negotiũ eius. Et iõ totũ poteĩt recuperare ꝑtiũ & ĩtesse suũ ẽt si res sine culpa sua pimat uł amittat:ut tñ qcqd ꝑcepit ex tali re uel occasiõe ipsi⁹ totũ ꝯpẽset usʒ ad qͣtitatẽ ꝯcurrẽteʒ ꝯm Ray. ar. ff. de negotiis gest. l. sed an ultro. § . 2. de actionib⁹ cũ delicti. § . fi. Idẽ Monal. q addit breuiter dicẽdo ꝙ quicqd sibi adest ex illa re:ut pensio merces fruct⁹ & silia tñeat restituere. Et qcqd sibi abest põt repetere.

Et ē rō qa gessit negotiū illi⁹ cui⁹ est.

Quid si nō pōt repiri dn̄s uel nescit̄ ū sit. Rn̄dit Hostiē. ū s̄ ꝙ debꝫ paupib⁹ errogari & hoc ēt publice fiat ꝑmisso bāno ī ecclesia & diligēti īqsitōe facta ut oīs suspitio euitet̄ de clan. desposatōe: cū nubitio & q matrimoniū accu. possūt. c. cū ī tua: & si hoc facto nō īueniat̄ cui⁹ res sit liberabit̄: dādo paupib⁹. s. ꝓ aīa illi⁹ cui⁹ res ē qa ī hoc utiliter gerit negotiū suū. ar. 12. q. 2. quatuor circa finē. Idē Monal. dicēs. Sꝫ qd si fecit diligēt̄ īqri postq̄ emit rē bona fide. Inqri dico ut restitueret rē uero dn̄o & nō potuit īuenire cui⁹ esset res: ꝯsulēd̄ ē ei īmo d̄ necessitate dicēd̄ ꝙ qcqd illa res ualet ultra id qd̄ sibi debet̄ eroget ī pias cās ꝓ aīa illi⁹ cuius res fuit & hoc fiat publice ut euitet̄ oīs suspitio & eīt liberatus. 48

De restitutōe comedētiū
de rapina usra uel furto.

Restituere tenēt̄ ƒm Alex. de ales ī. 4. ī tractatu restitutōnū q comedūt ul ī alios us⁹ cōuertūt aliqd de usra furto ul rapīa sciēt̄ siue sīt religiosi siue alii. Et sīliter si dubitēt an sīt hui⁹cemōi ne ꝯmittāt se discrimini. Hēt̄. n. ꝓ regula ꝙ qcūqꝫ habꝫ cōsciētiaꝫ de re ꝙ sit aliena tenet̄ illā restituere: ꝓ hoc facit Thobie. 2. c. uidete ne furtū nobis sit. qa nō lꝫ aliqd ex furto edere uel ꝯtīgere. Idē Hostien. q dicit. Quid de comedētibꝫ de ꝑda siue recipiētib⁹ ex dono siue sciēt̄ siue ignorāter: sed postea audiūt ueritatē. Rn̄dit ī ti. de peni. §. qb⁹ ℣. qd de his: ꝙ quaten⁹ habuerūt tenēt̄ restituere. ff. si certū pe. l. si & me & ticiū. ff. de ꝯditiōib⁹ īde. l. nā hec natā. 49

Sꝫ qd de his q comedūt & īduūt. Rn̄dit idē ū s̄. Videt̄ ꝙ uxor & familia q nō habēt uñ aliūde uiuāt excusēt̄: dū tn̄ peccato n̄ ꝯsētiāt: Si raptorē ad restituēdū īducāt: & corrigēdū ar. ii. q. 3. qm̄ multos. ex̄ de sētē. ex. īter alia &. c. si uō. Et hoc dixit. Ray. ueꝝ eē si spes sit de correctōe & cū moderamīe tali: ut ꝑ hoc nō subtrahat̄ facultas restituēdi spoliatori ī totū uel ī magna 50

parte ar.2.q.6.ãterioꝝ legũ.·§·.illud.

si Quid de p̄dicatoribꝫ. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ qa gerũt negotiũ expoliatoꝝ ĩ hoc casu pp hoc excusãt de peni.& re.cũ uolũtate.i. Rñdeo.·§.i.& cũ modificatõe tñ que ꝓxime dicta ẽ s̃·§·.ꝓxio de uxore. Cõcor.Monal.dicẽs.Itẽ qcũqꝫ accipit de rapĩa ex dono ul' comedẽdo ul' bibẽdo:uel ĩ alios usus necessarios: ut uxor raptoris & ceteri de familia tenẽt de oĩbꝫ que sic accipiũt:ul' expẽdũt nisi ĩ cãu cũ agũt spoliatoꝝ negotiũ monẽdo & ĩducẽdo ip̄m raptorẽ ꝓ posse ad restituẽdũ:qa tũc ñ tenẽt. qm̃ q alterius negotiũ ge'ĩt utilit' ẽt ignorãtis & absẽtis licite recipit expẽsas siue secuta fueĩt utilitas siue nõ.Vñ p̄dicatores q uadũt ad raptores ut eos ĩducãt ad pnĩaꝫ ĩ generali p̄dicatõe aut ĩ ꝑsuasiõe speciali a restitutõe faciẽda excusãt si comedũt apud illos maxĩe si comestioneꝫ nõ possũt apud alios ĩueĩre.ii.q.3.qm̃ m'tos &.ff.de nego.ge.l.2.& ex̃ de accusa. ex ꝑte de sẽtẽ. exco.c.cũ uolũtate ·§·.p̄dicatores.Et hoc ĩtelligas qñ habeẽt spes ꝓbabilit' de correctõe raptoris ul' pp eoꝝ expẽsas ip̄i raptori nõ subtrahat' ĩ toto ul' ĩ magna ꝑte facultas restituẽdi.ar.2.q.6.c.anterioꝝ.·§·.illd̃.Alex.de ales ĩ.2.in tractatu de perplexitate ꝯsciẽtie dicit ꝙ̃tũ ad uxorẽ ꝙ ꝙ̃uis mulier sit subiecta uiro suo ĩ his que ꝑtinẽt ad thoꝝ s'm ꝙ dicit apostolus.i. Coꝝ.7.c.mulier nõ habꝫ potestatẽ corporis sui:sꝫ uir tñ nõ debꝫ coĩcare uiro ĩ his que sũt ĩ ꝯtumeliã creatoris.Vñ abstĩere debꝫ a re fenebri & lucrari oꝑe manuũ suaꝝ uel querere sibi necessaria a parẽtibꝫ uel aliqñ ab aliqbꝫ bonis uiris m̃dicare.Si uõ cogeret eã ad utẽdũ bonis illis illicite acqsitis põt dimittere eũ ad tp̄us q̊ ad thorũ pp casũ fornicatõis spiritualis.Monal.ĩ sũma ĩ ꝟ.restituere tenẽt qlibꝫ ĩ solidũ dicit.Itẽ uxor & familia qñ nõ habẽt spes de correctõe raptoris uel uiderit eũ uergere ad inopiã & fieri nõ soluẽdo:tũc si sũt ibi aliqua de iusto de illis seperatĩ põt expẽdere & comedere: alioqn de rapĩa.i.de ip̄a re rapta ĩ sp̄e ul' de oue rapta ul' capra

uel de fetu ei⁹:et̃ nato uel ꝯcepto apud raptorẽ nullo modo comedat nisi sit cas⁹ ultĩe necessitatis. Si aũt sit res ẽpta de re rapta poteĩt iñ comedere et̃ sine casu ultĩe necessitatis cũ ꝓposito eã restituẽdi:uł aliũde sibi uictũ querat ab aĩcis & cõ sãguineis suis uł laborãdo manib⁹ suis uł alio q̊cꝙ mõ hoẽsto: tñ nec reputat̃ ꝙ̃tũ ad hoc ĩhonestũ querere ĩ tali casu ely/ mosinas hostiatĩ. Sĩliter dicẽdũ ẽ si sũt ibi aliqua de iusto:sed ita mixta ꝙ nõ possũt discerni uł lꝫ possit discerni maritus iniqtate plen⁹ nõ pmittit eã comedere nisi de reb⁹ raptis. Si tñ mixta sũt licite põt comedere nisi de rebꝫ raptis si marit⁹ ẽ soluẽdo dũ tñ hẽat ĩ m̃te & ĩtẽdat comedere đ licite acqsitis que sũt mixta. Si aũt nõ ẽ soluẽdo qa qcqd habꝫ nõ sufficeret ad satisfactioẽꝫ:tũc idẽ dicẽdũ ẽ qđ ĩ p̄cedẽti cãu qñ nihil habꝫ nisi de rapĩa. Itẽ qñ nihil ĩuenit uxor apud uiꝝ nisi de rapina tũc ne moriat̃ fame subest ei triplex auxiliũ. Vnũ ẽ si põt ha/ bere de dote quã põt recupare et̃ ꝯstãte mrĩonio qñ uir ꝟgit ad ĩopiã. Secũdũ remediũ ut denũtiet talib⁹ aĩcis ꝙ ei suadãt q possũt ꝓdesse & nõ obesse & si necesse ẽ põt adhibere ep̄m ut ꝯpellat eum pascere ip̃aꝫ de iusto.2.q.i.si peccaueĩt.22. .q.5.hoc uidet̃ de iure iurãdo.c.quẽadmodũ uł tradat ei spõ/ salitiũ:uł ptẽ uł ꝯmittat alicui ꝑsone honeste que de honesto lucro pecunie que fuerat data ĩ dotẽ de qua negotiabit̃ illa ꝑ/ sona cui ꝯmittet̃ & ꝓuideat ei:ut ex̃ de pigno.c.ex litteris & ĩ.c.ꝑ uestras de dona.pp nuptias. Tertiũ remediũ ẽ ꝙ si ẽ in arto:posito ꝙ nec ĩueniret qd comederet et̃ ꝑ elymosinã nec posset ultĩ⁹ sine ꝑiculo subsistere seu substĩere necessitatẽ faĩs: tũc si aliud ñ haberet & đ rapĩa & de aliis ũdiꝙ uiuere posset qa necessitas nõ habꝫ legẽ.ex̃ de regulis iuris.c.ꝙ nõ ẽ & de ꝯsecra.di.i.sicut. Itẽ qcqd expẽdit uxor & familia de reb⁹ rap/ tis debeat & ĩ aĩo ꝓponat firmit̃ ꝙ ꝙ̃ cito poteĩt et̃ necessitate coacta qcqd iñ expẽdeĩt restituere. In oĩ tñ casu tenet̃ uxor debitũ reddere uiro nisi subsit aliud ĩpedim̃tũ.33.q.5.si dicat.

Dicũt tñ qdã ꝙ uxor feneratoris uel raptoris nullo mõ debet comedere de usura uł rapĩa nisi hẽat unde restituere possit: & tũc comedere põt cũ ꝓposito restituẽdi ĩmo pl⁹ deb; dimittere cohabitatione; uiri cui cohabitare nõ debet si eã cõpellit peccare. Quod. n. dicit apostol⁹. Mulier nõ hab; potestatẽ sui corporis: s; uir. ueꝝ ẽ ꝙ l; nõ cohabitet tñẽ tñ debitũ reddere uiro ꝓ loco & tp̃re. Et si dicaẽ ꝙ uxor nõ deb; dimittere uiꝝ nisi cã fornicatõis. Dicẽdũ ꝙ hoc ĩtelligiẽ ẜm glo. nõ solũ de fornicatõe corporali: ẽt ĩ spirituali que ẽ ĩ oĩ peccato mõtali. Teneẽ aũt mulier obedire uiro saluo dño sũmi spõsi. Idẽ dicẽdũ de familia eorũdẽ: qa ñ deb; comedere nec stipẽdia recipe de rapĩa usura & furto.

De restitutõe acqsitoꝝ
per meretricium.

52 Utrũ acqrẽs aliqd p forĩcatioẽ; puta meretrix meretricãdo teneaẽ ad restitutõe;. Rñdit Alex. de ales ĩ. q. ĩ tractatu restitionũ ꝙ q forĩcãdo aliqd acqrit iure possidet qđ acqrit. Dicit ẽt Augu. ꝙ meretrix ẽpiter agit qa meretrix: s; ñ ẽpiter agit qa recipit. Vñ l; acqrat meretrix meretricãdo ñ teneẽ restituere qa ñ ꝯmittit fraudẽ acqrẽdo. Recipit. n. p̃tiũ sui corporis locati ad fornicatiõe; ꝑpetrãdã. Nõ tñ l; facere publicã oblatiõe;. uñ deutro no. 23. Nõ offeres mercedẽ postribuli. nec p̃tiũ carnis ĩ domo dñi dei tui. Quicqd illđ ẽ qđ uoueris abboĩatio ẽ apud dñm deũ tuũ. Nõ tñ ẜm eũdẽ ubi s̃. q. ultĩa. Oĩs oblatio acqsita p meretriciũ ẽ abboĩabilis dño: s; publica oblatõ que fit cũ scãdalo. Illa. n. abboĩabił ẽ sicut si meretrices traherẽt currũ ad fabricã ecclesie uł darẽt pãnũ sericũ uel fenestrã uitreã ĩ ecclesia: talia ñ deb; ecclesia recipe a ꝯgregatõe meremeretricũ ne uidaẽ approbãe op⁹ eaꝝ: s; ꝑuatas elymosinas dare paupib; de pecuĩa sic aqsita licitũ ẽ: ut offerre cãdelas & hui⁹mõi licitũ ẽ eis. Vide Ric. ĩ. 4. di. 15. ar. 5. q. 8. Monal. uõ ĩ sũma ĩ tractatu restitutioñ ĩ ℣. restituere teneẽ ĩ casu querit.

Quid đ muliere que recipit pecuniã ꝑ ope carnali. & Rñdit Si recipit ab aliq̃ đ reb ꝓpriis nõ ecclesiasticis ñ tñr restituere Si sit monialis cui datũ ẽ: nec acqrit sibi: sȝ acqrit monasterio qđ sic accepit. Honesti⁹ tñ ẽ ꝙ monasteriũ ñ retĩeat. sȝ erroget ĩ pios us⁹. Si aũt a clerico seculari datũ ẽ de reb⁹ ecclesie: faciẽda ẽ restitutõ ecclesie ꝼm ꝙ dicũt magistri nisi episcop⁹ uelit dispẽsare cũ illa que recepit ꝙ retineat illđ si secularis ẽ mulier aut cũ monasterio si regularis. Si aũt accepit a ꝑsona regulari de rebus monasterii ꝙ ꝓsumđũ ẽ nisi de ꝯrio ꝯstet. Distĩgue ꝙ aut recipit ab habẽte admĩstratioẽȝ aut a sĩplici claustrali. In p̊ casu faciẽda ẽ restitutio monasterio uł ꝓratui uł admĩstratori de cui⁹ boĩs datũ ẽ: & põt fieri restitutio eidẽ ꝑsone que dedit si adhuc remaneat ĩ admĩstratõe illa maxĩe si iã credat cõrect⁹: uł secur⁹ ẽ ꝙ ei ñ reddat sȝ fiat qđ dictũ ẽ. Si tñ tali nõ correcto facta ẽ restitutio libera ẽ que accepit. Si aũt amot⁹ ẽ ab admĩstratõe illa aut si claustrał sit sĩplex qui dedit faciẽda ẽ restitutio monasterio uł ꝓratui uł admĩstratori: nec liberat si solueꝛit illi q dedit: nisi tũc đmũ ꝯuersũ sit ĩ utilitatẽ monasterii ꝓrat⁹ uel admĩstratõis nec poterit retineri a monasterio regularis mulieris hui⁹mõi qđ accepit a regulari alꝛ⁹ loci nisi de ꝯsẽsu abbatis & cõuẽt⁹ si magnũ fueꝛit donũ aut abbatis soli⁹ si paruũ aut mediocre. Qꝫ autẽ dictũ ẽ de reb talit datis a ꝑsonis regłarib. Idẽ ĩtelligas đ reb datis ꝑsonis secularib & laycis q sui iuris nõ sũt: sicut ẽ ꝼuus & fili⁹ familias qñ donat ob talẽ cãȝ de reb cẽt peculiarib nisi illarũ reꝝ ita liberã hẽat admĩstrationẽ ꝙ q̃si pater familias possit disponere de eisdẽ. Itẽ ꝙ dictũ ẽ de moniali respectu uiri regularis teneas e ꝯrio qñ uir regłaris recipit aliqd a muliere regłari. Cõtra habet ĩ restitutiõib sãcti Bernardini ꝼõne. 39. ar. 2. c. 3. ultra mediũ q q̃mõcũq; pecunia data sit debȝ dari illi ĩ cui⁹ ĩiuriã data est. 53

Quid de seculari q recipit ꝑ ope carnis a cõiugata Rñdit idẽ 54

ū s̄ ꝙ reſtituere debꝫ marito ſi illa ddit d̄ rebꝫ dotalibꝫ aut coī
bus. Si aūt de rebꝫ parafrenalibꝫ ū de ꝯſuetudīe hn̄t mulieres
parafrenalia aut ſi mulier ſoluta ſui iuris dedit amaſio aliqd d̄
rebꝫ ꝓpriis lꝫ honeſtū ſit: ꝙ illd̄ expēdat ī pias cās nō tn̄ cre
dēdū eſt ꝙ teneat̄ niſi uelit. poterit et̄ reſtituere ei. q dedit ꝙ
meli⁹ uidet̄ ſi peniteat ul' egeat.

55 Sꝫ nūqd regularis pſona poteīt auctoritate ꝓpria qd̄ accepit
ꝓ carnali ope ul' qd̄ habuit de furto ul' rapīa reſtituere. Rn̄dit
idē ū s̄ ꝙ ſi cuiꝙ ꝯpetit date rei repetitio. Diſtīgue ſi extat ad
huc res data penes illū cui data ē: ſꝫ nō audet aut timet aut nō
pōt īpetrare ꝙ fiat reſtitutio p prelatū collegii: tūc reſtituat
auctoritate ꝓpria ſm formā s̄dictā et̄ ꝯdicēte p̄lato qa pl⁹ ē
obediēdū deo ꝙ hoīni. Si aūt nō extat qa iā cōſūpta ē tūc ī
anis ē actio quā excludit īopia debitoris. Si aūt nō ē cōſūpta
penit⁹: ſꝫ ꝯuerſa ē ī utilitatē monaſterii: ul' habꝫ aliqd qd̄ ꝯpe
rauit ex re ſibi data ſi nō pōt aut nō audet aut tīmet īpetrare
ꝙ fiat reſtitutio p p̄latū gerat bona fide negotiū monaſterii
reſtituēdo cui debet̄ ſicut dictū ē ul' ſi fuit datū de boīs eccle
ſie ſecularis īpetrādo diſpēſatioēꝫ epī ꝙ poſſit retineri a mo
naſtio ul' errogari ī pios uſ⁹ nō tn̄ ꝯdicente p̄lato hoc fiat pp
bonū obediētie niſi ſit illa res ꝯperata de pecuīa eccleſie aut
pſone ꝓuilegiate ī hoc ꝙ tūc rē ēptā de ſua pecuīa poſſit uē
dicare ſicut miles & pupill⁹: ī q̊ caſu et̄ ꝯdicēte p̄lato pōt eā
reſtituere ſi eā hēt: ut dictū ē de re adhuc extāte penes eā pſo
nā que accepit.

56 Quero qd de filiis illi⁹ q uiuēte uxore ſua duxit aliā tā ipo ꝙ
s̄dicta ſciēte īpedimētū de filiis īꝙ ſuſceptis de ꝯo mrīmonio
illo: nūqd poſſūt ſuccedere ī hereditatē patris & an tn̄eat̄ totū
reſtituere filiis ꝓmi matrimonii aut aliis ueris heredibꝫ. Rn̄dit
idē ū s̄ ꝙ ſi p̄ſcripſerūt eā bona fide nō tenēt aliqd reſtituere
maxīe ſi adhuc poſt ꝯpletā p̄ſcriptioēꝫ retinēt bonā fidē. Si
aūt nō ē completa legitīa p̄ſcriptio tenēt totā hereditatē cū

fructib⁹ male fidei consũptis restituere q̃tũcũq̃ oportet eos ĩdigere uel m̃dicare nisi q̃tũ fueĩt eis datũ uł remissũ a ueris heredib⁹ & hoc qñ parati sũt hui⁹mõi possessores sine dolo & fraude totũ eis restituere si uelĩt recipe.

Quero qd de adultera que ɔcepit filiũ ex adulterio qui fili⁹ putatiu⁹ mariti defraudat ueꝝ heredẽ hereditate an teneaẽ ad restitutionẽ. Rñdit Sco.ĩ.q.di.i5.q.2.ar.penul. q̄ circa hec diuersa ẽ sentẽtia. Vno mõ q̄ ip̄a hab; reuelare crim̃ suũ filio suo spurio & inducere eũ ad dimittẽdã hereditatẽ uõ heredi. qa ĩiuste occupat cũ ip̄e nõ sit heres. Alii dicũt q̄ min⁹ ualet q̄ deb; reuelare culpã suã marito: ut assignet hereditatẽ uero heredi qđ licitũ ẽ ſ; iura ĩperialia nisi testãs p̄ ĩ testam̃to ĩsti/tuit heredẽ. Cõtra p̄mã determĩatioẽ; arguiẽ sic. qa aut filius credet matri aut nõ. Si aũt crederet nõ ẽ pbabile q̄ pp hoc dimitteret hereditatẽ qa pauci ĩueĩũẽ ita pfecti q̄ pp iustitiã ſuãdã in foro dei dimittãt magnas possessioẽs q̃s possũt tñre iure exteriori: nec põt hoc maẽ p̃sumere: nisi mł̃tũ p⁹ expta fuisset uolũtatẽ filii sui: nõ aũt deb; se exponere certo piculo diffamatiõĩs apud filiũ suũ pp ĩcertã correctioẽ; filii si uõ nõ credit: tũc sequũẽ duo mala qa & ip̄a tũc ẽ ĩfamata & ip̄e tenet hereditatẽ ut p̉us & ce. Cõtra secũdã deẽminatioẽ; arguiẽ sic: qa si dicit uiro: p̄ se diffamat & se expoĩt piculo m̃otis & ma/ritũ piculo uxoricidii qa talis posset eẽ zelotip⁹: ut sũt mł̃ti q ip̄a; occiderẽt uel saltẽ ppetuo hẽꝛẽt odio & a se & ab actu ɔiugii depellerẽt. Ad ista mala diffamatõnis mortis uel saltẽ odii uł discordie que sũt ualde pbabilia uideẽ ut ĩ pł̃ib⁹ euẽẽa nõ deb; se mulier exponere pp ĩcertũ bonũ hereditatis resti tuẽde. Et p̃ter hoc ĩterris ŭ p̊genit⁹ uĩuersaliẽ ẽ heres pater si crederet uxori ñ posset auferre a spurio hereditatẽ nisi ĩ foro publico pbaret cã; talẽ. & tũc oporteret mulierẽ diffamari ñ tãtũ apud maritũ: s; apud totã patriã. Dico ergo q̄ mulier de/b; laborare q̃tũ põt q̊ ad hoc ut reddaẽ hereditas uõ heredi.

q̃tū i ſe ē.Dico ēt ꝙ ñ deb; ſe diffamatiōi expōere:ſʒ ex aliis cāis boneſtis filiū ſpuriū q̃tū pōt īducere:ut dimittat beredi tatē.Vnꝰ modꝰ bōeſtꝰ ē:ut ītret religionē : aliꝰ ut fiat cleric ꝰ & recipiat bñficia eccleſiaſtica & bis qī ſufficiētib; 9tētꝰ bere ditatē dimittat alii fratri layco remanēti ī ſeculo.Sʒ ſi ꝑ nullā boneſtā pſuaſiōeʒ pōt mat̃ flectere cor filii ſpurii ut dimittat: nō uidet̃ ꝙ debeat ſe ꝓdere illi :qa nō ē certa ꝙ talis īpſuaſi bilis ab ip̄a & aliis boneſtis pſoīs pp illd̄ flecteret̃ immo for tiꝰ & tenaciꝰ teneret̃ 9cipiēs ne ꝑ talē dimiſſionē notaret̃ ſpu riꝰ īfamia.Et talē notā multū cauēt male nati & tūc deb; mu lier laborare aliūde reſtitutiōeʒ fieri uō beredi q̃tū pōt & cō reſpōdētiā iuſtitie qa ñ dico ꝙ teneat̃ reſtituere equalēs toti bereditati qa mł̃tū differt babere & ꝓpe eſſe.Iſte.n.nūq̃ buīt bereditatē lʒ ꝓpe fueīt ſ̃m iuſtitiā.Et iō minus q̃ equalēs be reditati ſufficit ſibi ꝓ reſtitutōe & illd̄ minꝰ det̃mineť ābitrio boni uiri.Videt̃ tñ ꝙ ſibi debeat ꝓuidere de uictu boneſto & ueſtitu ſi fueīt bereditas pīguis ut poſſit ſufficere beredi ad duplū uł ad triplū iſtiꝰ.ꝙ ſi nec boc poſſit eē faciat qd̄ dicit̃ ī.c.ʒ.ex̃ de ſolutionib; Oldardꝰ. Cōcor:Lādulfꝰ ī.q.di.iſ.& Ric.ī.q.di.iſ.ar.ſ.q.q:dicēs.

58 Quid ſi mulier bēt filiū uł filios de adulterio occulto:pōt ne facere eos beredes ſaltē ī ptē bereditatis ſue cū legitīos filios nō babeat uel ſi bēt :nūqd poſſūt de 9ſēſu eoꝝ quaſi legitimi admitti ad portionē bereditatis.Siliter q̃tū pōt ip̄a uł qcūq̃ alienare de bereditate ſua.Rñdit Monal.ū s̃.Ad p̄mū ſ̃ʒ iura ſcripta pōt qlib; ſiue ex̃neū dū tñ nō ſit ťpis uł pſona īdigna: ſiue unū de filiis quē malueīt beredē īſtituere ī totū uel ī ptē reſ̃uata legitīa liberis ſuis.Sʒ aliud ē d̄ 9ſuetudīe ī aliqb; locis. In queſtiōe ergo ꝓpoſita retinēda ē 9ſuetudo regiōis. Mater ēt de 9ſēſu legitimoꝝ filioꝝ uł beredū alioꝝ pōt facere legi timos filios ſuos coberedes.ſ.legitīoꝝ niſi repugnet 9ſuetudo loci.

QVero an mulieri adultere cui⁹ occasiõe facta est sepatio 59
cohabitatõis tñeat̃ uir:uł ei⁹ heredes reddere dotẽ. Rñdit Io.
de platea ĩsti. de publicis iudiciis. §. Itẽ lex iulia ꝙ nõ:qa mu
lier ꝓbato adulterio ꝑdit dotẽ que cedit lucro uiri. l. si dotẽ. C.
de iure dotiũ & .l. lutius. ff. soluto matrimonio & ĩ. C. plerũqꝫ
de dona. int̃ uirũ & uxorẽ. An ãt heredes uiri possũt obicere
uxori adulteriũ & ꝑ ꝯsequẽs dotis amissionẽ sicut ipe uir:de
hoc sũt opinioẽs. Vide dñm Anto. de butrio ĩ dicto. c. qcũqꝫ
Quero qñ dos debꝫ restitui. Rñdit Io. de pla. ĩsti. de actiõibꝫ 60
§. fuerat ãtea. ꝙ si dos ꝯsistit ĩ pecuĩa marit⁹ uł ei⁹ heredes
hñt dilatiõeꝫ ãni. Si ãt ꝯsistit ĩ ĩmobilibꝫ debꝫ restitui ĩꝯtinẽti
post solutũ mrĩmoniũ dicto. §. fuerat & .l. i. § . exactio . C. de
rei uxo. actiõe. Et si heres mariti uel ali⁹ obligat⁹ ad restitu/
tõeꝫ. ñ restituat ĩfra dicta tꝑra tũc post morã ĩmobilibꝫ tñr̃ ẽt
ad fructus ut dicto. §. exactio & .l. fruct⁹ soluto mrĩmoĩo ẜm
solutiõeꝫ. l. diuortio. ff. soluto mrĩmoĩo. Sꝫ ĩ rebꝫ mobilibꝫ uel
ĩcorporalibꝫ que hoc casu loco mobiliũ cõtinet̃ lꝫ alias faciãt
t̃tiã sꝑꝫ ꝑ se. l. mouẽtiũ. ff. de ꝟboꝝ significa. tenet̃ restituere
eos & uſ̃as eaꝝ estimationis usqꝫ ad t̃tiã cẽtesĩe que sũt. 33. &
t̃tiũ ꝓ cẽtenario & hoc de iure ciuili:ut dicto. §. exactio:sꝫ de
iure canonico q̃ ꝓhibẽt̃ uſ̃e solũ põt petere ĩtesse qd̃ ĩcurrit
post morã ẜm Io. an. ĩ c. salubriter de uſ̃is. Et attẽde diligẽter
ꝙ lꝫ marit⁹ uł ei⁹ heres hẽat dilatioẽꝫ:ut nõ teneat̃ restituere
mobile nisi ĩfra ãnũ:sꝫ solũ post ut sũt naues iumta & silia: tñ
fruct⁹ ꝑcepti ex dictis rebꝫ mobilibꝫ:ut pẽsioẽs nauiũ & ium/
toꝝ & ce. non lucrat̃:sed ĩ tm̃ habꝫ ꝯmodũ medii tꝑris & tenet̃
restituere una cũ rebꝫ post ãnũ. Sec⁹ ĩ eo qd̃ lucrat̃ cũ pecuĩa
quã debꝫ restituere ꝓ dote:qa illd̃ lucrũ sibi acq̃rit & ñ restitu/
it:& ita ĩtelligit. Salicet⁹ & Angel⁹ ĩ dicto. § . exactio. Barto.
ĩ. l. si ꝯstãte. §. q̃tiẽs. ff. soluto mrĩmoĩo. Itẽ attẽde ꝙ lꝫ ĩfra an
nũ marit⁹ & ei⁹ heredes ñ tñeãt restituere res mobiles datas

in dotē: tñ tenet ĩfra ãnũ alere uxorē si nõ hab; uñ se alat. Et notat ĩ dicto. § .exactio. Et hoc casu cũ heredes dicãt q̃dãmõ substinere onera mrĩmonii pp p̄statioēȝ alimtoꝝ lucrãt fructus: ut ē glo. notabil & ibi p Bar. ĩ. l. diuortio. ff. soluto mrĩonio q tñ ibi ĩtelligit. Bal. usȝ ad cõdecētē q̃titatē alimtoꝝ: & ab iñ s̃ d̃bēt fruct⁹ restituere uxori ar. l. si. ff. d̄ pc. here. & l. ĩsulã. § . fruct⁹. ff. soluto matri. Limitauit tñ hoc qd̄ dictũ ē s̃ q tenet p̄stare alimta si nõ hab; uñ aliũde se alat. Hoc ueꝝ si heres tm̃ hab; q p̄stare possit. Si ãt ñ habeat nisi q̃tũ sufficiat sibi soli. Tũc oĩs ordinata caritas ĩcipit a se ip̄o. l. p̄sēs. C. de fui & aq̃ Et hoc uult glo. i. paruula ĩ. l. si marit⁹. § .illd̄. ff. soluto mrĩonio nisi heres eēt artifex. ut aliũde posset sibi querere uictũ ut uoluit alia glo. ĩ dicta. l. si marit⁹.

6i Sȝ cui d̄b; dos restitui. Rñdit idē ũ s̃. Q qñ mulier ē sui iuris & dat dotē ul' eēt qñ ē ĩ potestate & dat dotē aduētitiã: tũc deb; sibi dos restitui & ip̄a ē illa que agit ĩ iudicio p dote eēt sie 9sēsu patris ut tenet glo. ĩ auctētica q locũ. C. de collatio. & ĩ. l. 2. ĩ prĩci. ff. soluto mrĩmonio. Et idē ĩ dote aduēticia sibi donata a patre q̃ donatio ualet fauore dotis: cas⁹ ē ĩ. l. Põponi⁹ philadelf⁹. ff. fa. horreis. Si aũt pat̃ dat dotē pfecticiã p filia ĩ potestate tũc ē 9munis actio patris & filie nec un⁹ põt p̄iudicare alt̃i. Post talē acq̃sitioēȝ pat̃ tñ bene hab; exercitiũ actiõis 9sēsu filie que sēp p̄sumit̃ nisi hēt iustã cãȝ 9dicēdi. l. 2. § .uolũtatē. ff. soluto mrĩonio. Et postq̃ filia ē facta sui' iuris mõte patris uel emãcipatõe ul' eēt si fuisset exheredata actio de dote ĩ totũ 9solidat̃ ĩ p̄sonã filie eēt si pat̃ sibi soli fuisset stipulat⁹ ut tenet glo. ĩ. l. una. § . uideam⁹. C. d̄ rei ux. actio. Si ãt exñe⁹ dat dotē p muliere tũc ĩ dubio acq̃rit̃ actio mulieri nisi fueĩt pact⁹ ul' stipulat⁹ sibi reddi. Et ĩtelligit̃ exñeus. Oĩs q nõ hab; ĩ potãte. Et iõ si pat̃ dat p filia emãcipata pat̃ cēset exñe⁹ & acq̃rit̃ actõ filie nisi fueĩt pact⁹ ul' stipulat⁹ ut dicta. l. unica. § . accedit & . § . exñeũ de re uxo. actus.

Quid si fūdus estimatus dat⁹ ē ī dotē . Rn̄dit idē ubi surpa ꝙ talis estimatio facit ēptionē & trāsfert piculū ī maritū nec pl' teneť ad fūdū:sȝ ad estimationē.l.plerūqꝫ.§.si aūt. ff.de iure doti.&.l.estimate.ff. solu.matrimo . Et iō si mulier cuius usu atriuit uestes datas ī dotē tn̄ marit⁹ teneť reddere ei⁹ estīatioēȝ.l.mor.§.res ī dotē.ff.đ dona.cā mōtis.Sec⁹ si n̄ fuerūt estīate:ut dicta.l.plerūqꝫ ī prīcipio. 62

Quero pone ꝙ qs recipit uxorē sīplicit' nulla habita mētiōe dotis. An postea possit cogere patrem:ut cōstituat sibi dotē ꝟm ꝯditionē pꝓsonaꝝ & ꝙ̄titatē sui prīonii:ꝓut pōt pať cogi facere officio iudicis āte mrīoniū.l.que liberos.ff.đ ritu.nup. &.l.fi.C.de dotis ꝓmissiōe uel si pať ē absēs & īpedit⁹ iudex ꝯstituit dotē.l.ꝓfectitia ꝟ.sȝ & si ꝓpōas.ff.đ iure doti.Rn̄dit idē ú s̄ ꝙ glo.uult ꝙ sic ī.l.obligamur.ff.đ actōe & obligatōe. Sȝ Bar.ꝯ̄.Rō qa cū sit nupta cessat cā pp quā pri⁹ cogebať.s. ut nubere posset & ē cas⁹ ī auctētica đ nup. § .si qs sub potāte ꝯstitut⁹ collatōe.4.Dicit tn̄ Bar.ꝙ si filia se maritaret & dotē ꝓmitteret eo ꝙ pať eā n̄ maritabat ꝙ tūc posset pať cogi.l.si fili⁹.ff.ad macedo.&.l.& iō.§.fi.ff.de ī rē ꝟsis 63

Sȝ nūqd marit⁹ possit expellere uxorē remittēdo eā ad domū patris ex q̊ pater nō soluit sibi dotē ꝓmissā.Bal.dicit ꝙ sic.l. si donatur⁹.ff.de ꝯditōe ob cāȝ qa marit⁹ nō debꝫ decipi:nec uxorē habere sine dote.30.q.5.nullū sine dote & allegat glo. quā dicit hic īnuere ī auctētica de nō eligē.secū nubē.§.fina. collatōe ꝑma & addit tex.ī.c.ꝑ uestras de dona.īter uiꝝ & ux. ibi q uxorē suā a se repulerat ú uideť cas⁹. 64

Quid de uiro q recipit filiā raptoris ul' usarii ī uxorē q nihil habꝫ nisi de malo acqsito.Rn̄dit Alex.de alexādria ꝟȝ q̊sdā ꝙ dotē quā accipit cū filia n̄ teneť reddere si n̄ crassa ul' ꝓbabili ignorātia ē duct⁹ qa credebat socrū n̄ esse usariū aut ꝑter illā dotē habere sufficiētiā ad restituēdū.Tu uō dic ꝙ ex q̊ scit ꝙ dos accepta erat necessaria ad soluēdū alia debita reddere tn̄ť 65

nec pōt talē dotē cū bona ꝯsciētia retinere:si certi sūt hii qbꝫ
pri⁹ debebāt qa de rebꝫ alioꝝ nullatenus ꝑm deū potuit illa
dotari. Si tn̄ uxor ei⁹ nō pateret̄ illā reddi:tūc forte sufficit
illi ꝙ ipe nō ꝑcipiat de bonis illis. Astēsis.ī sūma tenet ꝑmā
opinionē libro.3.ti.4.

De restitutōe bellātiū.

66 AN capta ī bello subiciāt̄ restitutōi.Rn̄dit Monal.ī sūma ꝙ
nō tenēt̄ nec prīcipes:nec milites si bellū ē iustum.i.di.ius
gētiū.23..q.7.si de rebus.

67 Bellū aūt ad hoc ut dicat̄ iustū reqrit qnqꝫ.s.Personā.Rē.Cāz.
Animū.& Auctoritatē.Primo ꝑsonā.s.ut sit ꝑsona cui liceat
bellare.s.secularis n̄ ecclesiastica cui n̄ lꝫ sāguiēꝫ fūdere.23.q.8:
clerici &.c.bis nisi ī necessitate īeuitabili.Res.s.ut fiat ꝓ rebꝫ
repetēdis usꝫq̊ sit ei satisfactū de oī dāno ab hostibꝫ illato ar.
.23.q.2.c.i.&.q.3.fortitudo &.q.8.si nulla.Cā.s.necessaria ꝓ
defēsione.ex̄ de resti.spo.olī cū cā sit licita.Anim⁹.s.ut n̄ ex
odio ultiōe uel cupiditate:sꝫ ad correctionē uł ꝑꝑ caritatē iu/
stitiā & obediētiam.23.q.i.qđ culpat̄ &.c.militare.Vbi dicit̄.
Militare n̄ ē delictū:sꝫ ꝑꝑ ꝑdā militare peccatū ē.sꝫ ut ꝑ bellū
pax querat̄. Auctoritas sꝑioris.23.q.i.qd culpat̄ &.q.2.c.i.
Dicit.n.īperator.Nulli ꝓrsus nobis īsciis atqꝫ īꝯsultis q̊ꝝlibꝫ
armoꝝ mouēdoꝝ copia tribuat̄.C.ut armoꝝ us⁹ īscio prīcipe
īterdict⁹ sit.l.i.li.ii.Itē Hostiē.ī sūma ī ti.de peni.§.qbꝫ uer.
qd de rapīa & ꝑda q addit ꝙ fieri pōt ēt cū auctoritate eccle/
sie:ꝑcipue ủ pugnat̄ ꝑ fide.Cōcor.ēt Alex.de alexādria.Vide
s̄ bellū. Et si aliqđ ꝑdictoꝝ qnqꝫ defuerit dicet̄ bellū īiustū
Secūdū Monal.Idē addit Io.de pla.ꝙ iustū bellū ē qđ indicit
īperator uel papa uł sui legati uł officiales qa aliq se rebel/
lauerūt īperio uel ecclesie ut notat Bar.ī.l.hostes.ff.de capti.
& īsti.de actiōe.§.rurs⁹ ī glo.& qcqd capit̄ ī isto bello efficit̄
capiētis.ut ī sti.de rerū diui.§.Itē ea nisi capiāt̄ uictis hostibꝫ
qa tūc capta debēt poni ad butinū : ut distribuāt̄ īter milites

ꝭm merita ut.l.ius militare.ff.de capti.ī:c:ius gē.di.i.

Sʒ ſi qd ꝑdictoꝝ qnq; defuīt:nunqd tenebiť reſtituere qcqd adeptꝰ ē ꝺ huiꝰmōi bello ille q mouit illꝺ:Rn̄dit idē Monal. ꝙ q̄uis bellū nō ſit iuſtū ex cā & ex aīo & ex pſona & ex auctoritate ſi tn̄ res ſubſiſtit.ſ.qa ꝓ rebꝫ repetendis factū ſit:nō teneť q mouit bellū reſtituere qꝺ ibi cepit niſi cepit uł dānificauerit aduerſariū ſuū ultra q̄ ipe aduerſariꝰ habuerat uel dānificauerat īiuſte de bonis mouētis ſibi bellū:& hoc ē dicēꝺ ꝭm iudiciū fori penitētiał ů habꝫ locū ꝯpēſatio ēt ut liqdi ad liqdū q̄ nō habꝫ locū ī foro cōtētioſo.Vn̄ ſi qs ī foro peītētia. ꝯfiteať ſe p furtū habuiſſe decē de rebꝫ illiꝰ q maīfeſte abſtulerat ei.io.facere cōſueuit & bn̄ iudex penitētionariꝰ recōpēſatioēʒ nec īiūgat ei reſtitutionē illoꝝ.io.niſi aduerſariꝰ eiꝰ poſtmodū reſtituat ei.x.ablata.Iniūget ei tn̄ peītētiā ꝺ furto cōmiſſo.Cōcor.Hoſtiē.ů s̄ q dicit.Hoc tn̄ teneas ꝙ is q iuſte pugnat nō teneť ad reſtitutioēʒ ꝑde.ſʒ fit capiētis.di.i.ius gē. .23.q.7.Si de rebꝫ.Et hoc ītelligas ſiue capiať de rebꝫ iniuſte pugnātis ſiue uaſſalloꝝ ſiue hoīm ſuoꝝ q̊uſʒ iuſte pugnāti de debito ſuo uł īiuria:uł offēſa illata uł dāno dato ſibi uł ſuis & intereſſe ſuo ſit iux̄ ꝓpriā & ſanā ꝯſciētiā plenarie ſatiſfactū uł donec hoſtis paratꝰ ſit ſatiſfacere uł iuri pitoꝝ offerat.Illos āt ītelligas ſuos q pł hoīeʒ q̄ deū tim̄tes ſequūť dm̄ ſuū ī bello illicito ꝯ illꝺ qꝺ legiť.ii.q.3.Iulianꝰ &.c.dn̄s.Alios āt qui ei nō ꝑſtāt ꝯſiliū auxiliū uł fauorē nō credimꝰ puniēdos.qa pena ſuos nō debꝫ egredi auctores.ex̄ de his que fi.a maio.ꝑ ca.c. queſiuit.96. di.ſatis ꝑ uerſū de ꝯſtitutioībꝫ.c.cognoſcētes.i. .q.quarta.c.i. 68

Quod āt dictū ē illos teneri q dm̄ ī īiuſto bello ſequūť ītelligas qn̄ de hoc certi ſūt uł ꝓbabiliť credūt īiuſtū eē bellū maxīe ů eccleſia hoc ꝓhibebat & tales excoīcabat.Si uō certi eſſēt uł ꝓbabiliť crederēt ꝙ iuſtū eſſet ī nullo tenerēť niſi fōte hērēt corruptā cupiditatis intētionē:ſʒ hoc reputo ꝑiculoſū 69

qa sola ꝯsciētia nō facit iustū bellū:imo auctoritas iuris uł iudicis ē ꝙtū ad hoc ꝑtinet reqrēda. Hec Hostiē.

70 Quid si ꝓbabilit̃ dubitat utrū iustū sit uel iiustū. Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ adhuc ꝑꝑ bonū obediētie excusat̃.23.q.i.qd culpat̃ ƒʒ Ray. Hoc dicas uerū si iqsiuit ꝙtū potuit & ꝑitiores ꝯsuluit & sēꝑ dubiꝰ remāsit alioqn affectator ignorātie sicut nō exꝑs sciē ꝑuiēt de clan.desꝑō.cū inhibitio.§.si qs uō. Nec excusat̃ ꝑꝑ tiorē aīttēdi feudū uł icurrēdi dānū a dn̄o tp̄rał.32.q.5.ita ne lʒ metꝰ culpā i ꝑtē atenuet q̊ ad pn̄iaʒ iiūgēdā certa ieiuīa & ora tōes.ex̄ ꝙ metꝰ ca.c.sacris sʒ auctoritas iuris uł iudicis reqrit̃ Vbi ergo hēt̃ auctoritas iudicis dici pōt ꝙ si iudex errauerit ad pugnātis tn̄ ꝯsciētiā recurrat̃ & ī hoc pōt habere locū disti ctio dcā i foro pn̄iali. Secꝰ ī ꝯtētioso nisi error aꝑte d̄tegeret̃ suo tp̄r.ut patet in his que notant̃ de sen.& re.iudi.sub rubrica ꝙ eius spes.hec Hostiē.Cōcor.Ric.in.4.di.15.ar.5.q.4. dicēs ꝙ q ī guerris sciēt̃ inferūt dāna inocētibꝫ tenent̃ illis ad ad restitutionē.Illi aūt ī guerris inocētes nō sūt q hēnti iiustū bellū fauēt directe uł idirecte de ꝑsonis uł rebꝫ.hec Ric.uide īfra.§.72.&.82.

71 Sed nūqd hi q sequūt̃ tenēt̃ ī solidū.Distīgue utrū scirēt ꝑdā ꝯmitti debere uł ignorarēt tn̄ timētes a ꝑda nō abstinuerūt: īmo alios adiuuerūt & tales ēt hi q ꝯsilio uł auxilio uł adulatiōe uł detractiōe seu cā sili induxerūt tirānū ad ꝑdā faciēdā ułguerrā mouēdā iiuste tn̄ēt̃ ī solidū si ꝑꝑ hoc sciūt ułcredūt ꝙ tirānꝰ ad hoc sit īductꝰ alias facturꝰ uł nō facturꝰ tm̄ q̊ ad id ꝙ pł fecisse credit̃ ex tali instigatiōe ar.de hoīcidio.c.sicut dignū.17.q.4.oēs &.q.2.uotū.83.di.c.error &.c.faciētis. Si uō sciūt uł credūt ꝙ ꝑꝑ hoc adhuc nō fueīt motꝰ nō ꝑꝑ talia pł uł minꝰ fecit:tūc n̄ tenēt̃ nisi iꝙtū ad eos ꝑueīt uł de his expēderūt & iꝙtū dānū dederūt ꝑ se uł familiā suā directe uł occasiōalit̃.ad hec de sē.& re iudi.c.cū.i.& ex̄.de.eta.& q̄li .c.tuā.11.q.3.qm̄ multos.ff.si certū petat̃.l.si & me & ticiū de

iniuriis.c.fina.hec Hostiēsis.
Quid si neutˀ raptoꝝ dn̄s erat nec unus magis aīauit alium q̄ꝫ aliꝰ ip̄m:sꝫ simul ꝯuenerūt de faciēdo tali īsultu uel tali rapīa ꝯmittēda.Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ qlibꝫ tenetˀ in solidū. 72
Sꝫ nūqd oēs q sequūtˀ etˀ si unꝰ solꝰ potuisset p se hoc facere te/nētˀ ī solidū.Rn̄dit idē ꝙ sic:ut ꝓbatˀ apte.ff.ad.l.acqle.l.si ita uulneratꝰ.§.fi.&.ff.arboꝝ furtū Cesar.l.si plures.ff.đ furtis.l. uulgaris &.ff.si qs testam̄to liber esse iussꝰ fueīt.l.i.Alii q tn̄ dicūt ꝙ sufficit ꝙ qlibꝫ ꝓ parte sua satisfaciat:sꝫ p̄mū nō solū tutius ē:sed uerius. 73
Sꝫ pone ꝙ guerra fuit īter duos milites uꝉ pr̄icipes & hīc īde multa dāna data sūt:& postea facta ē pax intˀ ip̄os & dāna hīc in̄ data remissa sūt nūqd hec remissio extēditˀ ad hoīes utriusꝙ: Rn̄dit Hostiē.ī sūma.ī ti.de peni.ꝙ n̄ uidetˀ nisi esset đ ꝯsēsu eorūdē sic facta ar.C.de trans.c.l.i.&.l.trāsactiōis placitū &.l. p̄sēs &.l.ū pactū de maio.& obe.c.fi.ff.de trāsac.l.ꝫ.&.l.q cū tutoribꝫ &.l.nulli.ff.de pactis.l.unꝰ.§.pacta & ī sūma &.l.si ꝯuenerit.Vel ū forsitā alibi alitˀ nō posset haberi pax . Ibi.n. utilitˀ partis geritˀ negotiū utriusꝫ & sic pōt ītelligi.ff.đ pactis .l.ꝯuētionū.Alitˀ q̊mō possū reīttere ius hoīs mei cū nec possē ab eodē tm̄dē extorquere sine rapīa.hec Hostiē. 74
Quid de subditis mouētibꝫ bellū ex īpio dn̄orū suoꝝ.Rn̄dit Monal.ū s̄ ꝙ subditꝰ q mouet bellū ꝓ dn̄o sibi mādāte & scit bellū eē iustū nō tenetˀ ad restitutioēꝫ eoꝝ que accepit ab ho/stibꝫ iux̄ editū dn̄i:nec peccat nisi hēat cōruptā ītētiōeꝫ p cupiditatē uꝉ odiū uꝉ silia.Si āt sciebat bellū eē īiustū tenetˀ resti/tuere:qa pꝉ timuit hoīeꝫ q̄ꝫ deū:Si uero dubitabat utrū bellū esset iustū siue rōne p̄sone siue rei aut cause aut aī aut auctori/tatis.Ex his.n.oībꝫ causis posset bellū esse īiustū:ut dictū ē s̄ eadē parte.§.i.ū tractat de bello iusto uꝉ īiusto nō tenetˀ.Vn̄ si uassalꝰ ducis uꝉ comitis uocetˀ ad bellū mouēdū ab eodē co/mite uel duce ꝯ hostē suū ꝯ quē non licet ei auctoritate ꝓpria 75

mouere bellũ excusat̃ uassall⁹ si dubitet utꝝ idẽ comes uł dux habeat auctoritatẽ a rege sup hoc excusat̃.n.pp bonũ obedi-ẽtie lꝫ fõte peccet ꝯ deũ ibi male participãdo.23.q.i.qd culpat̃ aliter culparis.Sed nũqd silit̃ excusãt̃ aĩci & cognati mouẽtis bellũ q nõ sũt ei subditi & milites et̃ suiẽtes stipẽdiarii & ex-nei si credebãt iustũ eẽ bellũ.Rñdit idẽ ũ s̈ ꝙ ñ:qa nõ excusat bonũ obediẽtie sicut subditos nec debẽt se ꝯmittere discrimĩ & ĩ dubio ut iuuẽt aliquẽ ĩ p̃iudiciũ alt̃i⁹.Quia sicut dicit Ambrosi⁹.Si nõ põt alicui subueniri qn grauet̃ alter :ꝯmodius ẽ neutrũ iuuari ꝙ̃ grauari alterũ.14.q.5.deniqꝫ.Nec ẽ simile de aduocato quẽ excusat bona fides ꝙ̃diu credit esse iustam cãꝫ quã fouet lꝫ ĩ ueritate sit ĩiusta qa ibi ẽ iudex sup̃ior q cãꝫ examĩat & iudicat d̃ allegatis.In bello uõ siue guerra uiribꝫ corporalibꝫ negotiũ nitit̃ ñ pp rõnẽ diiudicãtis.

76 Quid de his que rapiũt̃ in ecclesiis aut de bonis clericoꝝ aut ecclesiaꝝ que sũt ĩ terra illi⁹ ꝯ quẽ iustũ gerit̃ bellũ nũqd q rapiũt ea tenẽt̃ ad restitutionẽ.Rñdit idẽ ũ s̈ ꝙ sic nisi auctoritate p̃lati ecclesiastici hoc fiat.Quid de illis q confugiũt ad ecclesiã ĩminẽtibꝫ hostibꝫ & ibi capiũt ab eis:nũqd capientes debẽt eos dimittere liberos.Rñdit idẽ ũ s̈ ꝙ sic:nisi ĩcastellauerĩt ecclesias aut iñ ĩpugnauerĩt hostes.In hoc.n.casu cũ ip̃i ĩmunitatẽ ecclesie uiolẽt ĩpugnãdo ñ debẽt gaudere ĩmunitate ecclesie.Siliter dicẽdũ sł ibi reponãt uictualia sua de qbus substẽtat̃ ĩ ĩpugnatõe hostiũ suoꝝ.s.ꝙ si rapiãt̃ ab aduersariis iuste bellãtibꝫ nõ tenẽt̃ ad restitutionẽ:& forte nõ peccant et̃ rapiendo.

77 Itẽ qd d̃ illis q ĩcẽdũt ecclesias ĩ bello iusto:nũqd tenẽt̃ d̃ dãno dato.Rñdit idẽ ũ s̈ ꝙ si nõ sũt incastellate & hoc ex ꝓposito tenẽt̃.Si ãt sũt ĩcastellate aut si nõ ex ꝓposito ĩcẽdãt̃.sꝫ cãu dũ illi iuste bellãtes p̃stãt opã rei licite dũ ĩcẽdũt machĩas hostiũ aut castrũ aut uillã quã alias ñ pñt expugnare ꝯmode dicẽdũ ẽ ꝙ nõ tenẽt̃.

Vtrũ ſacrilegis regibꝫ indicẽtibꝫ bellũ teneãť ſubditi milites obedire. Rñdit Alex. de ales ĩ.3.ĩ tractatu iudicialiũ p̄ceptoꝝ ꝙ uir iuſt⁹ ſi ſub hoĩe ſacrilego militet recte põt illo iubente bellare ſi uere pacis ordinẽ ſuãs ꝙ ſibi iubeť uidet nõ eſſe ꝯ dei p̄ceptũ: uł utrũ ſit certũ nõ ẽ. Et iõ legio Thebeoꝝ poti⁹ uoluit mori ꝙ̃ iubẽte ſacrilego ĩperatore pſeq chriſtianos ut legiť ĩ legẽda Mauritii & ſocioꝝ ei⁹. Vñ Augu. ꝯ Manicheos. Si humana cupiditate bellũ geriť ſupple & prĩcipe nõ nocet ſãctis. i. ſubditis ĩ q̊ nõ habꝫ qſꝙ̃ potãtez niſi a deo ſiue ſinẽte ſiue iubẽte. 78

Quero an occupata hodie p prĩcipes chriſtianos ĩter ſe bella & guerras ꝓpria auctoritate uł temeritate mouẽtes & ꝙ un⁹ qete & pacifice poſſidet & ab ãtiq̊ poſſedit aliq denuo uiolẽť occupãt. An licite teneãt? Rñdet Anto. de butrio. c. ꝙ ſup his de uoto ſm Hoſtiẽ ꝙ nõ uidet ꝙ iuſte teneãt nec uidet q̃liter ꝯfeſſores eoꝝ peccata ꝙ̃ꝙ̃ notoria palpitẽt & diſſimulẽt nec q̃liter ab eiſdẽ caſtra & poſſeſſioẽs & alias elymoſinas ſciẽter accipiãt & abſoluãt: & p ꝯſeqñs nõ uidet q̃liter ĩ italia p̄ſcribi poſſit de p̄ſcriptõe. c. fi. Vñ dicit. Caueãt & ſibi ꝯſulant: unde timẽdũ ẽ ne cateruatĩ ad ĩferos ĩnumerabiles populos ſecũ trahãt. 40. di. ſi papa. Peĩteãt ergo & qd ſciũt eẽ alienũ reſtituãt. 14. q. 5. p totũ &. q. 6. c. i. ſi uoluit p ueram pñiaz reparari de ſũma trinitate. c. i. § . ſacrũ. 79

Quid de comitibꝫ noſtris q tota die ſine auctoritate prĩcipis arma ſumũt & ſumi faciũt & uaſſallos ꝓprios exhereditãt. Rñdet idẽ Hoſtiẽ. de treu. & pace. § . qd ſit iuſtũ. Nõ dubito qn ad reſtitutionez teneãť niſi ſuẽt iuris ordinẽ q ẽ: ut ſi uaſſallus uult ſtare iuri audiať. Si ꝯtumax ẽ ĩpugneť qd põt fieri auctoritate iuris uł iudice p̄cipiẽte. ff. de rei. uẽ. l. q reſtituere. Nulli. n. lz arma mouere ad aliũ ĩpugnãdũ ſine auctoritate iuris uł iudicis. Aliť penã ĩcurrit cũ ĩtelligať uiolẽtiã ĩferre. ff. ꝙ met⁹ cã. l. extat. Si ergo dñs q ĩmediate ſubeſt principi de uaſſallo 80

ꝑprio ꝯquerat̃ & uellet tutiorẽ partẽ eligere.ſ.q̊ ad aĩaȝ:ꝯſulo ꝙ nõ dicat ſibi ius: ſȝ uꝉ auctoritate prĩcipis gladiũ aſſumat uꝉ ad dyoceſanũ uaſſalli recurrat ad cuiꝰ moĩtioẽȝ ſi obedire nolueĩt excoĩcabiť rõne peccati.ex̃ de iudi.c.nouit & d̃ maio. & obe.c.ſolite de cẽſi.c.oĩs aĩa & ſi ꝑ ãnũ ſteteĩt excoĩcatꝰ ex tũc dyoceſanꝰ ipm & res eiꝰ exponet.hec Hoſtiẽ.

8i Quid de iſtis bellis ĩdictis quotidie ab una ciuitate alteri ſine auctoritate prĩcipis.Rñdit Io.de pla.ĩſti.q mo.ius.patri.po. ſol.§.ſȝ ab hoſtibꝫ q dicũť latrũculi:iõ ab eis capta ſubiacẽt reſtitutõi:ut.l.qa latronibꝫ.ff.de teſta.

82 Quid de iſtis partialibꝫ cĩuĩtatũ qñ una pars expulſa indicit bellũ ciuitati.Rñdit idẽ ů s̃ ꝙ nõ diciť bellũ:ſȝ diſſẽſio ciuilis ex q̃ res publica lediť:& iõ ĩ tali bello nõ hẽnt locũ ſtatuta de bello licito.l.ſi qs ĩ gemĩa.§.ĩ ciuilibꝫ.ff.de captiuis & iõ ĩ eo capta ſubiacent reſtitutioni.

83 Quid de iſtis ſocialibꝫ gẽtiũ armoꝝ q ad ſuũ libitũ diſcurrũt territoria ciuitatũ faciẽdo redimere.Rñdit idẽ ꝙ latrones ſũt & de oĩbꝫ ꝑ eos ꝯmiſſis tãq̃ latrones puniẽdi ſũt:ut.l.hoſtes de captiuis.

84 Quid de his que recuꝑãť ab hoſtibꝫ ꝑ milites & ſtipẽdiarios. Rñdit Io.de pla.ĩſti.q mo.ius patrie poteſtatis ſoluiť.§.ſi ab hoſtibꝫ ꝙ debẽt ĩ priſtino ſtatu reponi:uñ beſtie ablate ꝑ hoſtes & a noſtris ſtipẽdiariis recupate debẽt reſtitui eis q̊ꝝ p̊ erãt.di.i.ſicut liberis &.l.ab hoſtibꝫ.l.2.ff.de captiuis:Et hoc uerũ ẽ ĩ rebꝫ que hẽnt poſtliminiũ qd̃ ẽ ius qd̃ debeť captiuis poſtq̃ a captiuitate liberati ſunt ſicut ſunt eq naues onerate currꝰ & boues & alia ꝑꝑ uſũ belli parata de qbꝫ.l.2.&.1.ff.de captiuis.Itẽ fallit ĩ armis recupãdis que nõ reſtituũť illis qui amiſerãt:qa uitupoſe amittũť.l.i.ff.de captiuis:ſȝ ĩ rebꝫ hoſtiũ captis diſtĩguiť aut ſũt res ĩmobiles & debẽt publicari nõ aũt efficiũť capiẽtiũ.l.ſi captiuus.§.expulſis.ff.de captiuis.Si ſũt res mobiles efficiũť capiẽtiũ.l.ſi qd ĩ bello.ff.de captiuis niſi

capiāt uictis hostib⁹ qa tūc debēt distribui ſm merita ut dictū ē s.·§·.6.

Quero an ī iusto bello nō solū ꝯ prīcipalē īiuriātē sit licitū pu/ 85
gnare ipm & psonas suas capiēdo sʒ ēt uassallos & subditos ac cōplices & eū ꝯ iustitiā adiuuātes. Rn̄det Innocēti.ī.c.sicut de iure iurādo ꝙ aliq dicūt ꝙ sic ar.de officio dele.c.i. Alii dicūt ꝙ pn̄t q̄diu sūt ī actu belli nō aliter si pugnāt ꝯ mouētē bellū uł nisi de reb⁹ eoꝝ:puta si ī castris uł edificiis aliis lederēt.

Vtꝝ ille q recupat rē sibi subtractā furto uł uiolētia uł eqpol 86
lētē furtiue uł uiolēt̄ teneat̄ ad restitutionē rei quā sic recupa/uit. Rn̄dit Alex d̄ ales ī.q.ī tractatu restitutionū sine p̄iudicio opinādo iux̄ aliq̄ꝝ sētētiā ꝙ cū aliqs furtiue uel uiolēt̄ recupat rē nō suā:sʒ eqpollētē rei sue:si hoc īcōtinēti fiat.s.sīe ītpella/tōe tp̄ris nō tenet̄ ad restitutionē rei illi⁹ nisi fur uł raptor restituat illd̄ qd̄ abstulit ei.qa licitū ē uī ui repellere īꝯtinēti. Exēpli gratia. Aliqs aufert alii equū suū uł furat̄:ille cui abla/t⁹ ē equus īsurgit statī ī eū & cū nō possit ei auferre equū quē spoliator abstulit illi:aufert illi suū. In hoc casu n̄ tenet̄ ad re/stitutionē nisi fur uł raptor restituat illi qd̄ abstulit nisi forte melior fueīt equus spoliatoris q̄ꝙ spoliati :qa tūc tenet̄ ad re/stitutionē tāti q̄tū ualet pł seu p̄ualet. ꝙ aūt possit recupare rē suā īcōtinēti rapiēdo uł eqpollētē rei sue uidet̄ p sile sūptū ī.l.deuterominii.19. Vbi loqt̄ ꝙ cū aliqs nō de īdustria ītfece rit aliquē ꝓpīquus occisi īpune poteīt īcōtinēti occidere oc/cisorē dūmō dolore stimulet̄ lʒ por occisor n̄ fueīt re⁹ mōtis. Multa.n.ppetrata īstāte dolore remanēt īpuīta que si cessāte dolore fierēt eēnt puniēda:un̄ spoliat⁹ re sua si īcōtinēti ma/nēte dolore ex dāno sibi illato recuparet rē sibi furtiue uł uio lēter subtractā furto uł rapīa rei eqpollētis facta spoliatori: n̄ credo ꝙ teneat̄ ad restitutionē. Sʒ si tp̄r ītpellato cessaret do/lor nō uidet̄ mihi ꝙ posset cū recta ꝯsciētia rē suā recuperare furto uł rapīa rei eqpollētis.qa hec res nūq̄ꝙ fuit sua:sʒ p iudiciū

rē suā debet recupare. Si uō rē ꝓpriā recuperet furto uł rapīa uł uiolētia nō teneť ad restitutionē. Nō obstat ꝙ nemo debꝫ sibi facere ius cū ñ sit iudex qa rñdit idē qa hō diciť pp ꝯſuationē reipublice. Periculū.n. maximū īmineret reipublice si qlibꝫ faceret sibi ius. Vñ ů nullū piculū reipublice utpote qñ aliqs sine oī scādalo recupat rē sibi ablatā: bñ lȝ sibi facere ius nec teneť ad restitutionē. Sic ſm modū p̄dictū dicendū ē ad p̄dicta iux̄ sētētiā iurispitoꝝ qd̄ ſm diffinitionē illoꝝ q sunt iurispiti ī iure diuino pōt dici ꝙ q sine scādalo rē suā latēter uł p uiolētiā accepit: uł rē eqpollētē rei sue ñ tñeť restituere. qa sīpliciť nō facit furtū. Et si dicat ꝙ ꝯ̄ctat rē alienā dicēdū ꝙ nō ut alienā.

De famulo furtū subtrahēte a domino ꝓpter mercedē negatā.

87 QVid de illo q seruiuit dño fideliť & dñs nō uult ei reddere mercedē suā & furať dño equalēs mercedi sue: an teneať ad restitutionē? Rñdet Alex. de ales ů s̈ ꝙ nec tp̄r negate mercedis nec post licitū ē ei spoliare dñ̄ suū qa nihil ꝙ dñs hēat ē uł fuit ſuiētis neq̄ ip̄e ſuiēdo & iā ꝯpleto ſuitio efficit ꝙ suū ē: sȝ ꝙ suū eē debebat. Cā.n. efficiēs meritoria ñ ē uere & ꝓprie cā mercedis quā mereť: sȝ ip̄e dans uł reddēs mercedē sicut cū aliqs ꝓ caritate mereť uitā eternā ip̄e nō ē ꝓprie cā uite etne: sȝ deus q eā dat: nec ē simile. Iosue. 8. Vbi diciť ꝙ filii israhel cepūt ciuitatē Ay p īsidias. Vt dicit Augu. Cū qs iustū bellū suscepit: utrū apta pugna an īsidiis uīcat nihil ad rē ptinet: qa dñs iā ꝯtulerat ťrā ꝓmissionis filiis israhel. Itē nō obstat exo. ſo ꝙ filii israhel postulauerūt mutuo ab egyptiis auꝝ uł argētū & nō reddiderūt eis: qa fuerūt ſui egyptioꝝ nec habuerūt mercedē: qa illd̄ p̄cepit dñs cui⁹ maxīe erāt res egyptioꝝ. uñ trāstulit dñium eaꝝ. Idē Ric. ī. 4. di. 15. q dicit ꝙ peccat ī mō recipiēdi lȝ nō ad restitutionē teneať. 14. q. 5. ñ sane. Cōcor. Astēsis ī sūma libro. 5. ti. 29.

QVero an acqſita ī ludo ſubiaceāt reſtitutōi. Rn̄det Ric. ī. q. di. 15. ar. 5. q. 8. Q͞z qdā ludi ſūt ita ꝓhibiti ꝙ tn̄ nō p̄cipit̄ reſtitui hōi qđ lucrat̄ ſm legē illi⁹ ludi ſicut ſūt torneam̄ta. Vn̄ illi q lucrāt̄ tali ludo ꝗuis peccēt & qa faciūt ꝯ ꝓhibitionez eccleſie tn̄ reſtituere nō tenēt̄. Sūt & alii ludi ꝓhibiti ita ꝙ e͞t p̄cipit̄ reſtitui illđ qđ ludēs tali ludo lucrat̄ cui⁹mōi ē lud⁹ alearū & taxilloꝝ. Et ꝙ tales ſīt ludi ꝓhibiti habet̄ di. 35. ep̄us &. ff. de allea. p totū & ī auctētica de ſāctis ep̄is. § . Int̄dicim⁹. & ex̄ de uita & hōeſtate clericoꝝ ī. c. clerici officia ī tex. & glo. Nō tn̄ ē ꝓhibitū ludere niſi ex cupiditate & ꝑ ꝯmuni ꝯuiuio faciēdo. ff. de al. l. ultīa ꝙ ī ꝯuiuio ueſcēdi cā poīt̄ ī eādē rē familia ludere ꝑmittit̄. Q͞z aūt ludēs reſtituere teneat̄ qđ lucrat̄ in ludo alleaꝝ uł taxilloꝝ ſm ꝙ ꝓhibit⁹ ē ī dicto. c. ep̄us & glo. &. ff. de alle. l. ulti. ī dicto. c. clerici officia ī glo . Q͞z aliq ſic eē credūt ītelligēdū. ſ. ꝙ p iudicē ad reſtituēdū pōt đ iure ꝯpelli: ſi tn̄ p ſētētiā iudicis n̄ ꝯpellit̄ reſtituere nō tenet̄. qa talis reſtitutō p̄cipit̄ ī penā lucrātiū tali ludo nec iura ad hoc allegata dicūt qđ teneāt̄ reſtituere ip̄o iure: ſꝫ ꝙ ab eo pōt đ iure peti. Aliqs. n. qn̄ꝫ aliqd licite retinet an̄ꝙ p ſētētiā dimittere ꝯpellat̄ qđ tn̄ p ſētētiā iuſte latā reſtituere ꝯpellit̄. electio. n. excoīcati minori excoīcatōe nō ē irrita ip̄o iure. tn̄ ē irritāda. ex̄ de cle. ex mi. §. ſi celebrat. Interficiēs e͞t hoīez īiuſte pōt p ſētētiā iuſte ꝑuari hereditate: ſꝫ tn̄ an̄ ſētētiā nō tenet̄ illā dimittere Cōīs tn̄ opinio que ē ſecurior tenet ꝙ eo mō ꝙ lud⁹ taxilloꝝ ē ꝓhibit⁹ hō tenet̄ de iure ad reſtituendū illđ qđ lucrat⁹ ē ꝑ talē ludū qa nō tm̄ ꝓhibet̄ ille lud⁹: ſꝫ e͞t acqſitio lucri ꝑ talē ludū. qa tn̄ ut aliqbꝫ ꝓbabiliter uidet̄ talis reſtitutio n̄ p̄cipit̄ ꝑ ius canonicū: ſꝫ tm̄mō ꝑ ius ciuile n̄ uidet̄ ꝙ ad hāc reſtitutioēꝫ ſīt obligati de neceſſitate niſi illi q de iure legibꝫ ſubſūt īperialibꝫ niſi alibi ſit talis ꝯſtitutio ꝑ ꝯſuetudinē approbatā. Videt̄ tn̄ aliis ꝓbabiliter ꝙ talis reſtitutio p̄cipiat̄ īplicite ī

iure canoĩco qa leges ĩpiales ñ ꝯrias iuri diuĩo nec abrogatas ꝑ ius canoĩcũ nec ꝑ aliquã ꝯriã ꝯsuetudinẽ rõabilẽ iura caõica obſuãdas decreuerũt.io.dies de capitulis ĩ.c.qs aũt.& duob⁹ his ĩmediate ſequẽtib⁹.Itẽ Hoſtiẽ.ĩ ti.de pe.§.qb⁹ uer.ſed & ſũt addit dicẽs.Sꝫ & ſũt pſone qb⁹ ẽ ĩdiſtĩcte reſtituẽd̃ qcqd ab eis ĩ ludo lucratũ ſiue extortũ ẽ:puta furioſi ꝓdigi mĩores .iſ.ãnis & maxĩe pupilli.Itẽ ĩ mẽtecaptis ſurdi ceci & ꝑpetuo morbo laborãtes qb⁹ tutores & curatores dati ſũt:& ſic ꝑ ſe eẽt ꝓpria nõ libere admĩſtrãt.ff.de poſtu.l.i.ĩ fi.&.l.2.& ĩſti.de cura.i.Rñdet idẽ de monacis & clauſtralib⁹ ar.i2.q.i.nolo.&.c. nõ dicatis & de teſta.mo.c.cũ ad monaſteriũ.Idẽ ĩ uxore lu/dẽte res mariti & ĩ filio familias ludẽte res paternas & ĩ admĩ ſtratore eccleſie ludẽte res eccleſie que paupũ ſũt.in qb⁹ oĩb⁹ tutori uł curatori abbati marito patri eccleſie ẽ reſtitutio faci enda.Ray.aũt diſtĩguit.Vtrũ aliqs ludẽs uolũtari⁹ ex cupidi/tate amiſeĩt & talis nõ põt repetere & ſi lucreẽ ſaltẽ ĩ iudicio aĩe tñẽ reſtituere.Vel coact⁹ ĩuit⁹ attract⁹.Vel ꝑ nimiã ĩpor/tunitatẽ ĩduct⁹:& ſi talis amittat põt repetere & ſi lucraẽ nõ teneẽ reſtituere.Deb⁹ tñ paupib⁹ errogare.Et idẽ dicit d̃ illo q cũ ĩfirm⁹ eẽt cã recreatõis modicũ luſit dũ tñ aliũ ĩuitũ nõ ꝯpulerit.Et ẜm hãc diſtĩctionẽ dicit Hoſti.iura & opiniones ẜdictas poſſe ad ꝯſonãtiã reduci ar.ad hãc di.i4.q.ſ.ñ ſane.ex̃ de ſymo.dilect⁹.i.ff.ſi q̃drupes paupiẽ feciſſe dicaẽ.l.i.§.cũ arietes.c.ad.l.iuliam de.ui.publica uel ꝑuata.qm̃ mł̃ta &.ff. ad.l.acqleã.l.ſi ex plagis §.tabernarius.Alex.uero de ales in .4.ĩ tractatu reſtitutionũ dicit ꝙ alleatores niſi fraudẽ ĩmiſce ãt ĩ ludis ſuis nõ teneẽ de ſtricto iure ad reſtitutionẽ pactũ ĩt/uenit ĩter partes ꝙ utriqꝫ parti placet & obligatio ꝯdicti.Vñ ẜm pactũ illd̃ & obligationẽ cõdicti.nec ille q amiſit põt de iure repetere nec ille q lucrat⁹ ẽ teneẽ reſtituere:& qa antiq̃ iura iubẽt illd̃ reſtitui & ꝯcedũt actionẽ repetẽdi magis uideẽ eẽ ciuilis ſatiſfactõ & pena ꝓ peccato ꝙ̃ obligatõ ad reſtitu/

tionē.Nō ē.n.honestū huiusmōi lucrū nec honesta occupatō ī talib:īmo sepe multū dānosa efficiť reipublice cū rōne ludi distrahāť possessiones & exheredēť successores & posteri.Vñ & Iustinian⁹ dicit ꝙ alleaꝝ us⁹ ꝓdit ī lacrimas. Vñ ad cohabitatōeȝ mali sequētis data ē illa lex de alleatorib sicut & ī foro pñiali īiūgiť sepe satisfactō pecuīaria ñ solū eis q lucrati sūt:sȝ eť eis q amiserūt:ut repmať īhōesta occupatio & malū subsequēs.Sco.uō ī.4.di.15.dicit ꝙ illa lex ulti.de aleatorib que pmittit repeti pditū ī ludo et p ꝯsequēs restitui:ligat solū illos q uiuēdo pollicite subsūt legi īperiali q forte nulli sunt hodie:qa ū lex illa.s.īperialis ꝯsueuit habere locū municipia ꝑiudicāt īperialib⁹.ut patet ī italia.

De restitutione notarioꝝ.

QVid de notario q damnificat aliquē pp ei⁹ īperitiā.Rñdet dñs Io.de pla.īsti.de obli.que ex qˢī male.na.ī prī.ꝙ teneť ad ītereē partis ut.l.fi.c.de magistratib ꝯueniēdis.hinc ē ꝙ tñeť iura scire saltē ad ei⁹ officiū spectantib ut a ꝯctib illicitis se abstineāt:ut notat glo.ī.l.generali.c.de tabula li.io. 89

Quid si faciat falsū īstrumtū.dic ꝙ mlto magis puniť.ut īsti. de publicis iudiciis. § .Itē lex cornelia de falsis ū īpoīť pena mōtis ꝑuo & deportatioīs & publicatōis bonoꝝ libero hōi q sciēť falsū testamtū ul īstrumtū scripsit signaueīt recitaueīt uel signū adulterinū īposuerit ū uide plura pulcra p dñ Io.& ī.l.aptiores.C.de exac.tributoꝝ li.io.ū dicit ꝙ exactores tributorū teneť scribere nom soluētis mēsē.et.diē & ꝙtū soluiť ex q cā ut.l.i.C.de apo.publicis.aliter īcurrūt magnū dānū & man⁹ āputationē ut ī auctētica de man.prī.·§·.coges colla.3. Et eadē pena puniť eť notari⁹ scribēs ꝯct⁹ alienatōis ꝓhibite ut ī auctētica đ ꝓhi.feu.alie ꝑ fede.C.īpialē.·§ .scriba uō colla. quarta. 90

Quid de aliis artificib cui⁹cūȝ artificii asserētib se pitos ī āte sua.Rñdet idē īsti.đ obli.que ex qˢi male na.ꝙ teneť si aliquē 91

ignorãtia ledãt.l.fi.§.i.&.2.ff.si me.fal.mo.di.& notat glo.ĩ .l.si qs fũdũ.§.cels⁹.ff.locati.

De restitutione medicoꝝ.

92 SEqꝫ de restitutõe medicoꝝ uñ dicit tex.insti.ad.l.acq.§.ꝑterea si medic⁹. Qꝫ medicus curã egri derelĩquẽs uꝉ male secãs egrũ ẽ ĩ culpa.& iõ acqlea teneꝫ ad restitutionẽ aliꝫ estimatioẽꝫ ꝭm q̃ti pꝉimi ualuit ĩfra ãnũ.Cõcor.l.qa actionẽ.§.fi.cũ.l.se.ff.ad.l.acqleã.Et nota ꝭm Io.de pla.ĩ dicto.c.ꝑterea si medic⁹:ꝙ culpa ꝯmittiꝫ añ factũ nõ ꝓuidẽdo & ĩ ipõ facto ut male secãdo & post ipm factũ:ut derelĩquẽdo egꝝ:ut dicto .§.ꝑterea.& notat glo.ĩ.l.idẽ iuris.ff.ad.l.acqleã. Vñ nota ꝭꝫ eũdẽ ꝙ medic⁹ derelĩquẽdo curã egri ẽ in culpa saltẽ leui uel leuissĩa ꝭm ꝙ ĩfirm⁹ erat ĩ ꝯualescẽtia & sic d̃relĩquẽdo uideꝫ ꝑbere cãꝫ mõtis:& iõ puniꝫ.Si ãt medic⁹ gratis curabat dicit glo.ĩ dicta.l.idem iuris ꝙ teneꝫ de culpa leui ad similitudinẽ gestoꝝ negotioꝝ.Itẽ nota ꝭm eũdẽ ꝙ ĩpitia medici ãnũerãꝫ culpe.ut dicto.§.ꝑterea &.l.si qs fũd⁹.§.cels⁹ locati &.ff.d̃ re.iu.c.ñ ẽ sine culpa.& ibi glo.i.q.i.c.nõ ẽ putãda ĩ fi.29.di. .c.fi.de eta.& q̃li.c.ad aures de hoĩcidio.c.tua.Et hoc uerũ in medico & iudice & q̊cũꝫ artifice asserẽte se pitũ ĩ arte sua:qa teneꝫ ñ solũ de dolo & lata culpa:sꝫ ẽt de ĩpitia & iõ medic⁹ ĩperit⁹ teneꝫ de sua ĩpitia:ut ĩ iuribꝫ allegatis &.l.illicitas.§.sicuti.ff.de offi.ꝑsi.Quia ĩpit⁹ medic⁹ reputaꝫ ꝓ nõ medico: ut notaꝫ.In.l.ꝙ si nolit.§.mãcipiũ.ff.de edilicio edicto.Et fauore publice utilitatis medic⁹ semel approbat⁹ põt reprobari si ñ ẽ sufficiẽs.l.sꝫ & reprobaĩ.ff.de excu.tu.Siliꝫ iudex eo ipõ ꝙ locat se ꝓ iudice & assessore uideꝫ asserere se pitũ & iõ teneꝫ.ut.l.si iudex.ff.de uariis.& ex̃ or.cog.& notat glo.ĩ.l.2. .ff.ꝙ qsꝗ iure.quinĩmo rõne asserte pitie lata culpa eqpaꝫ dolo.ut.l.ad ꝯmẽtariensẽ.ff.de custo.reoꝝ.

93 Quid de medicis q gratia lucri ꝓtellãt morbos ĩfirmis d̃ qbꝫ dicẽdũ ꝙ absꝫ dubio ad restitutioẽꝫ teneꝫ.qa si medic⁹ bonoꝝ

fortune.1.iudex & aduocat⁹ ex ꝓtellatōe litis teneť ad restitu-
tōeꝫ petēdo supfluas dilatōes multo magis ꝓtellās īfirmitatē
ī detrimētū corporis īfirmātis.

Quid đ medico īperito. Rñdet Hosti.ī sū.ī ti.de pnīa. §.qbꝫ 94
uer. Teneť ēt iudex ꝙ medic⁹ īperit⁹ teneť ad restitutionē đ
eta.& q̃li.c.ad aures & is q talē sciēter eligit de culpa ipsius
teneť de officio. Archi.c.ea.que. Itē idē hosti.ī sū.ī ti.đ hoīci.
.§.pe.ꝟ.Iō lꝫ dicit sic.iō lꝫ medico īputeť culpa añ factū puta
qa ītromittit se de medicīa cū sit ydiota & culpa ī ipō facto:
puta qa lꝫ discret⁹ sit ī āte ñ tñ seqť traditōēs ātis sꝫ capitaneā
uolūtatē:& culpa post factū puta qa perit⁹ erat ēt traditioēs
artis seqť:sꝫ nō adhibꝫ diligētiā circa custodiā īfirmi si tñ neꝫ
añ factū neqꝫ ī facto neqꝫ post factū ī culpa deprehendať nō
īputať ei si īfirm⁹ aliť fatuitate sua uel auaritia uł cāu fortuitu
moriať. Recurrat ergo qlibꝫ medic⁹ ad ꝯsciētiā suā.uts đ eta.
& q̃li.c.ad aures & đ homi.tua.ff.đ offi.p̄si.l.illicitas. §..sicuti
.ff.ad.l.acqleā.l.idē iuris & īsti.ad.l.acqleā.§.i.īperitiā. Sꝫ in
hoc casu pp graue scādalū īterdiceť ei executio q̃uis nihil đli-
querit de homi.c.ex litteris. Est ēt ꝯsiliū Gof.ꝙ ꝓmoti & ma
xīe ꝓmouēdi ad sacros ordines ab ope practicali & potissīe
cirugico ꝙ īcisionē & adustionē reqrit abstineāt.ex̃ ne cle.uł
mo.c.sētētiā de homi.c.tua nos cū ī nullo uacillare debeat cō-
sciētia ꝓmouēdi.33.di.layci.hec Hostien.

De restitutōe acqsitoꝝ p litigiū.

Quero an male acqsita p litigiū subiaceāt restitutiōi & p̄mo 95
qd de accusatorib⁹ & denūtiatorib⁹ criminū. Rñdet Hosti.in
ti.de pnīa. §..qbꝫ uer.qd de denūtiatoribꝫ ꝙ si calūniose hoc
fecerit teneť ad restitutionē dāni dati. Itē teneť pnīaꝫ agere
si ex odio ad hoc ꝓcedāt:qa ex caritate debēt talia ꝓcedere
.23.q.5.pdest.21.q.5.c.nō uos ī.c.si peccauerit.5.q.3.c.i.

Itē ꝫ Monal.crim̄ cōcussionis cōmittit & teneť ad restitutōeꝫ 96
q pecuīa accepta đsistit ab accusatōe ī sū.ī tractatu restitutōñ

uel q accepit pecuniã ut accusaret tñet ad restitutioẽʒ ei ĩ cui⁹ ĩiuriã uł ei q dedit qñ nõ tpiter dedit.i.q.3.iubem⁹.

De restitutõe iudicis.

97 Quid de iudice q dolo seu imprudẽtia.i.ignorãtia sua iniquã sẽtẽtiã tulit.Rñdet Monal.ꝙ tenet ad totũ ĩtesse illi q ex tali sẽtẽtia les⁹ ẽ nisi possit ĩducere illũ ꝓ q̊ sẽtẽtiã tulit ad plenã satisfactioẽʒ leso.C.đ pena iu.q ma.iudi.l.ultĩa & .ii.q.3.q̃tuor Et ſm leges młtas alias penas debꝫ sustinere.Debꝫ et̃ & tñet pp ĩprudẽtiã restituere leso ſm leges ad ãbitriũ boni uiri iu/dicãtis.ff.de uariis:& ex̃ or.cog.l.ultĩa.& ĩsti.de obli . que ex q̃si male nascũt ĩ pricipio.qđ ĩtelligit dñs Io:de pla.uerũ nisi pars appellauerit & succubueĩt.qa tũc nõ tenet.l.a ꝯsulibꝫ. .C.de appellatõnibꝫ.In iudicio et̃ aĩe tenet.qa fuit ĩ culpa cũ sciuit uel scire debuit se ĩsufficiẽtẽ & tñ iudicare talẽ cãʒ pre/sũpsit.Sʒ boc uidet qbꝫdã q̃tũ ad iudices delegatos adminus qb⁹ delegãt cãe sciẽter a papa ꝓ eo ꝙ sũt boni uiri lʒ iuris ignari:ñ.n.uidet ꝙ isti teneãt si ferũt iniquã sẽtẽtiã dũ tñ boc faciãt bona fide & de ꝯsilio peritoꝝ:aliť bene tenẽt si ĩ reqrẽ/do cõsiliũ fuerũt negligẽtes aut culpabiles.Itẽ dicit Hosti.ũ s̃ ꝟ.tenet et̃.ũ sic dicit.Tenẽt et̃ iudices uł assessor q se sciebat ĩpitũ & se de iudicio ĩtromittit ĩsti.de obli.que ex q̃si male. nascũt.i.Rubri.negligẽtia.

De negligẽtia iudicis rubrica.

98 SEd qd si sufficiẽs ẽ quo ad sciẽtiã si uellet libros reuoluere & studere:sʒ qa negligẽs ẽ & nõ uult studere:ita ꝙ quẽ debuit cõdemnare absoluit uł ꝯuerso . Rñdet Monal.ũ s̃ ꝙ tenet si omittit alqd de cõtigẽtibꝫ dãdo opã rei illicite:miti⁹ tñ agẽdũ ẽ cũ isto q̃ cũ illo q dolo fecit.

99 Sʒ qd si recipit pecuniã ut inique iudicet.Rñdet ꝙ tũc tenet restituere ñ tñ ei q tpiter dedit.sʒ ei ĩ cui⁹ ĩiuriã accepit.i.q. .1.iubem⁹. & ar.17.q.4.si qs ĩ atrio.ff.de calũ.l.generaliť.§. aliud.Idẽ Alexã.de ales q de boc tractat in tertio in tractatu

iudicialiũ p̄ceptoꝝ.
Sꝫ qd ſi accepit pecuniã ut bñ iudicaret aut ſĩpliciter ut iudi/caret. Rñdet Monal. ů s̃ ꝙ cũ ex officio ſuo teneat̃ iudicare bñ & gratis t̃piter accepit & crim̃ ꝯcuſſioĩs ꝯmittit. Crim̃. n. ꝯcuſſionis ẽ cũ qs ĩ officio ꝯſtitutꝰ extorquet aliqd p metũ a ſub/ditis aut qñ nõ uult facere ad qd̃ tñet̃ niſi pecunia ſibi data: aut cũ aliqs officialis aut miles ultra ſibi ꝯſtituta ſtipẽdia extor/quet ꝯ illd̃. Eſtote ꝯtẽti ſtipẽdiis ueſtris & tñent̃ p̄dicti ad re/ſtitutõeꝫ. Idẽ Hoſtiẽ. ů ſupra. 100
Similit̃ ſi accepit pecuniã ut nõ iudicaret uel ẽt ut male iudi/caret. i. q. i. iubemꝰ. ii. q. 3. l3. i4. q. 5. nõ ſane. ex̃ de ſymo. nemo & c. dilectus. li. i. & tenet̃ reſtituere illi q dedit ſi bona ĩtẽtõe dedit. ſ. ut ius & eqtatẽ ſibi ꝑuaret ut dicto. c. ſane & c. dilectꝰ. Si uõ dedit ut aĩm iudicis ſibi mala ĩtẽtione ĩclinaret nõ tñet̃ illi: ſꝫ pauperibꝫ ul̃ illi ĩ cuiꝰ ĩiuriã data fuit talis pecunia reſti/tuẽda ẽ: ut dicto. c. nõ ſane. 101
Itẽ tenet̃ iudex ad litis eſtimationẽ ei q p eius negligẽtiã leſꝰ ẽ qñ nullo mõ noluit ſñiaꝫ ferre. 23. q. 2. dñs & . q. 5. admĩſtra/tores. 102
Itẽ ſi iudex p ĩprudẽtiã aſſeſſoris male iudicauit ignorãt̃ erit excuſatꝰ & eĩt culpa aſſeſſoris q pp ſciẽtiã p̄cipue eligi debꝫ . ff. ꝙ qſꝙ iuris. l. 2. Idẽ Hoſtiẽ. ſi iſte aſſeſſor ab oĩbꝫ iuſtus & peritꝰ credebat̃ & ip̃e tenet̃. Itẽ tenet̃ officialis q habꝫ certos redditus aſſignatos qcqd a litigatoribꝫ extorquet. 86 . di. nõ ſane. 23. q. i. militare. Secꝰ tñ ſi ñ hẽt ſtipẽdiũ ſibi aſſignatũ . i4. q. 5. non ſane. 103
Quid de officialibꝫ iudicũ q ĩcitãt iudicẽ ad ĩiuſte iudicãdũ ex certa ſciẽtia & ꝯ ꝯſciẽtiã. Rñdet Hoſti. ů s̃ ꝙ tñent̃ ad reſtitu/tionem. 104
Quid de iudicibꝫ & aliis ſecularibꝫ admĩſtratoribꝫ q negligũt facere iuſtitiã & defẽdere oppreſſos ecc̃liaſticos uiduas & pu/pillos. Dic ꝙ ip̃o iure ſũt excoĩcati poſt tertiã monitionẽ nec 105

ro ſūt abſolui niſi pri⁹ de dāno ſatiſfaciāt .ut dicit tex.iuncta glo.ī.c.admīſtratores.23.q.5.uide īfra.§.cēteſimū q̄drageſimū ſextū.

Quid de iudice q omittit ɔdēnationē expēſaꝝ. Rn̄det Io.de pla.ī.l.obſuare.C.decurio.li.10.ꝙ teneť de ſuo refūdere eas parti.l.ꝑperādū.§.ſin āt alterutra.C.de iudiciis.& ī glo.& ī dicta.l.obſuare.Quod ītellige ſi fuerūt petite.aliter ius perit cā negligētie.ſ.ꝑtis nō petētis & iudicis nō cōdēnātis.melior ē cā ɔueniēti.l.ſi ſuū.§.ſi ſeq̄t.ī fi.ff.de ꝟboꝝ obli.Pōt tn̄ cōdēnare ſi uult lꝫ nō ſit petitū cū h̄ emergat poſt litē ɔteſtatā & ſic ad ei⁹ officiū expectet.l.ediles.§.ſciēdū.ff.de edilicio edicto.Quid de iudicibꝫ faciētibꝫ baratarias dic ꝙ debēt puiri .l.iulia repetēdaꝝ. ut īſtitutis de publicis iudiciis.§.ſūt ꝑtea ubi uide plene ꝑ dm̄ Io.de pla.

De reſtitutōe aduocatoꝝ.

107 QVid ſi aduocat⁹ fuerit ī culpa qa nō erat idone⁹ puta erat de ꝑſonis ꝓhibitis aduocare.ut religioſ⁹ uł ī ſacris.Reſpōdet Hoſti.ī ſū.ti.de pnīa.§.abſꝫ aliter qbꝫ uer.qd de aduocatis q in h̄ cāu nō credit ꝙ teneať ad reſtitutionē illi a q̊ accepit ſalariū ſi aliter diligēť officiū ſuū exeq̄ť nec ī culpa ſit amiſſiōis cāe.ſꝫ aliter ē ei iniūgēdū.ut illd̄ expēdat ī pias cās & ſubueīať peccatori orōnibꝫ & ſuffragiis eccłie & illoꝝ q elymoſinam recipiūt ar.14.q.5.nō ſane.12.q.2.gła epi &.c.auꝝ.

108 Sꝫ qd ſi recipit īmoderatū ꝑtiū ſeu ſalariū.Rn̄det idē ū s̄ ꝙ ad pł teneť reſtituere illi a q̊ pł extorſit.

109 Quid ſi ꝑ ignorātiā uł negligētiā cliētul⁹ ſuus amiſit litē.Rn̄det idē ū s̄ ꝙ teneť reſtituere ſalariū & dānū qd̄ ad h̄ cliētul⁹ ſuus icurrit.ar.ff.ad.l.acqleā.l.idē iuris & d̄ eta.& q̄.c.ad aures Itē ſi ꝑ cauillatōeꝫ abſtulit aduerſario ſuo bonā cāꝫ uł ipſam grauauit uel ī aliq̄ petēdo dilationē ſupfluā uel allegādo falſa ɔ̄ ɔſciētiā uł faciēdo poſitionē duplicē uł cauilloſā uł ꝑ īſtructionē falſi teſtis uł qa induxit cliētulū ſuū ad ueritatē negādā

teneť ĩ ſolidũ q̊ ad ueꝝ ĩtereſſe . Cõcor.Monal.ĩ ſũ.ĩ tractatu reſtitutionum.

Itẽ teneť aduocati de dãnis ꝯtĩgẽtibꝫ eoꝝ dolo & fraude puta qñ uolũt ĩpedire admĩſtrationẽ alicuiꝰ tutoris faciũt eũ accuſari de ſuſpecto ſciẽtes ꝙ lite ꝯteſtata ĩ cã ſuſpitiõis ĩmediate ĩterdiciť tutori admĩſtratio aliter ut.ff.de ſolu.l.ꝙ ſi forte & inſti.qbꝫ modis tute.fi.§.d̄ſinũt.Itẽ teneť ad reſtitutionẽ ꝑti aduerſe d̄ oĩ dãno illi aduocati q ĩſtruũt cliẽticulos ſuos negare ueritatẽ & falſũ rñdere.de qbꝫ ut dicit glo.ĩ.c.i.de ꝯfeſſi.li..6.& qnq̄geſĩa di.ſepe.Que ẽt dicit ꝙ ſolent aduocati dicere cliẽtulo ſi ħ cõfiteris ꝑdes cãꝫ:nec dicũt ꝑdes aĩaꝫ ſi negaueris .ex̃ de ſymo.c.Matheꝰ. Item qui petunt ſuꝑfluas dilationes & terminos de qbꝫ diciť ꝑ glo.in.c.ſtatutũ.§.ſi de reſcriptis .li.6.ů diciť.Cõſueueŕt aduocati ſua doloſitate & ĩpitia neſciẽtes aliť partes iuuare dilationes iuris petere ad teſtes ultra marinos uľ ex̃ ꝓuĩciaꝫ ꝓducẽdos.ȝ.q.ȝ.ſpaciũ.Vñ põt iudex ſi de malicia p̄ſumit.ſ.ut id fieret cã ꝓtellandi negotiũ ſuũ ſacramẽtũ exigere:ſꝫ ſi iurabať uidebať dãda dilatio.Cõſueuerũt iudices & aliter ꝓuidere ſ̃m formã decretalis de fideiuſſo.cõſtitutis.ſ.ibi ꝯmittere receptioẽꝫ teſtiũ recepta cautõe ab illo ꝙ uadat uľ mittat ad uidẽdũ illos iurare.Suꝑ q̊ uide qd̄ ibi notať hodie puto mẽliꝰ ꝓuiſũ ꝑ hãc litterã.Si.n.dicet ꝑs habeo teſtes ultramarinos & iudex rñdebit paratꝰ ſũ illos citare & expectare depone ſalariũ ꝓ expẽſis teſtiũ ĩ eũdo ueĩẽdo ſtãdo ꝙ ſi facere nolet cãꝫ nõ differt iudex.Quid de illis aduocatis q ſequũť doctrinã ſathane poſitã a Specu.ĩ.ti.de aduocato.§. cõſequẽť &.§.ſeqť &.§.utriuſꝙ ů deſcribit cautellas q̄s d̄bẽt hr̃e aduocati tã auctori q̄ rei & q̄ utriuſꝙ ꝑtis.lꝫ in fine dicat ꝙ ħ doctrina ſalutẽ aĩe nõ ĩformat ĩmo ſicut dicit pſalmꝰ q malignãť exterminabũť.Vñ dicit ꝯſulo ꝙ cõpareat ĩ ťmĩo fideliter & ſe uiribꝫ & non fraudibꝫ tueať . Tñ ꝑ̊ dat doctrinã dicẽs ꝙ aduocatꝰ actoris hẽat aſtutiã ſ̃pẽtis ne alterius ĩſidiis

ſupplātet̃.6.q.i.ex merito in fi.16.q.i.ſi cupis.Immo potius
habeat uulpinā ſīplicitatē.Oſtēdat.n.ſe ſīplicē & ſic aduerſa/
riꝰ eiꝰ eū minus uerebit̃ & ꝯ eū paꝝ ſibi ꝓuidebit . Si.n.eum
aſtutū eſtīaret ſolicitꝰ eēt ad uulpiculā capiēdā.ex̃ de pugna.
cano.int̃ ſolicitudīes.i.Rubri.Iux̃ illđ .Da occaſionē ſapiēti &
ſapiētior eīt.23.q.3.uide ī fine.Itē ſit cautꝰ tāq̄ inops ſpaliū
ſēp ſtet ī generalibꝫ.ut ſic ſīplicitas p̄tendat̃ ne eiꝰ ītētio co/
gnoſcat̃.ff.de iure fiſci.l.ita . Itē utat̃ & ābiguis & duplicibus
ſmonibꝫ tāq̄ ꝓprioꝝ ignarus.ut poſſit ad diuerſos trahi ſēſꝰ
.37.di.relatū.Ille.n.dicit reginā īterficere bonū ē.tīere nolite
Et ſi oēs ꝯſēſerīt ego nō ꝯdico.Hec.n.ỽba poſſūt ad bonū &
ad malū retorqueri ītellectū & tūc accipiēt uerba ꝓ eo & eiꝰ
ſtabit̃ intētioni & īterp̄tatōi.ff.de iudiciis.l.ſi qs ābigua.ff.de
ỽboꝝ obli.l.īt̃ ſtipulātē. §.i.Itē caueat ne alleget publice legē
ꝓ eo expreſſe faciētē.ſꝫ eā iudici cū neceſſitas fueīt ad aurē di/
cat & p eā ip̄m īformet ne aduerſariꝰ ꝯ illā ſeſe ualeat rñſio/
nibꝫ p̄munire.qa nihil tā īdubitatū ē ꝙ nō recipiat q̄ndā ſoli/
citā dubitationē ī auctētica de tabellio. § .ſi uō colla.q̄rta. Itē
cautꝰ ſit ne aliqd corā iudice reuocet ī dubiū & ſup hoc faciat
iudicē ꝓ eo īterloq ne reus eū poſtea ualeat recuſare.In cauſa
crimīali cautiꝰ ꝓcedat.Debꝫ.n.aduocatꝰ accuſatoris ꝯmēdare
pſonā ī quā crim̄ dicit̃ eſſe cōmiſſū ar.ff.de re.mi.l.oēs. § .i.&
eq̄liter & q̄liter potātes debēt eſſe ſpeculū ſucceſſoribꝫ.C.de
p̄na.car.l.i.& q̄liter facilitas uenie ī centinū tribuit deliquēdi
.C.ut clericoꝝ de uita & hōeſta cle.Quātū āt ad aduocatū rei
dicit ꝙ ī p̄mis officiū eiꝰ ē cāꝫ extenuare fugere & differre ī
auctētica de litigio. § .oēꝫ colla.octaua ſic tñ fugiat ne ꝯ eū ex
nimia fuga iudex p̄ſumat.3.q.nona decernimꝰ.Itē die t̃mini
ñ ꝯpareat mane:ſꝫ ſinat aduerſariū p̄ueīre & tādiu expectare
donec tedio affectꝰ recedat & tunc ueniat uel ſaltē ultīa hora
diei iudice ꝓ tribunali ſedente:qa tota dies ei cedit niſi dictū
ſit.ut hora certa diei cōpareat inſti.de ỽboꝝ obli. § .iudicem

Et ſi uiderit aduerſariũ abſẽtẽ põt tẽpeſtiue ueĩre & cũ iudici accuſare & ꝑuſq̃ uenerit recedere. Tñ actore recedẽte uel ſi ultĩa parte diei uenerit p̄miſſa de mora q̃litcũq̨ excuſatione oſtẽdet ſe uolũtarie ꝯparere & paratũ ĩ cã ꝓcedere & d̄ dilatõe dolere ut ſic iudici placeat & ñ ꝓuocet. Si uõ actor ĩſtet ſedat aduocatꝰ rei & taceat et ſe dormire fĩgat ſicut ſagaces ſepe faciũt aduocati. Et cũ iudex dixerit ei rñde obiectꝰ tũc lente et pigre ſurget q̃ſi excitatꝰ à ſõno et ſupplicet iudici ꝓ audiẽ/tia benigna deiñ ĩuicẽ cõmẽdet & q̃tũ poterit blãdiat̃ ei. Itẽ ſit cautꝰ ut ſi ſperet ſñiaꝫ ꝯ ſe ferri ñ adſit eo tp̄r q̊ fert̃. Ad qd ãt teneãt̃ tales falſi & cauilloſi aduocati ex dictis ĩ p̄cedẽti. §. ꝯprehẽdi põt. Itẽ ſit cautꝰ ut a ꝯſpectu iudicis ſine aduo/cato actoris nõ diſcedat ne ille aliqd ĩ eiꝰ abſẽtia ꝓponat qd̄ iudicẽ mouere poſſit.

De reſtitutione teſtiũ.

QVid d̄ teſtibꝫ cõruptis. Rñdet Hoſtiẽ. ũ s̃ q̧ ſi ꝑ dictũ ipoꝝ falſũ aliq̃ ꝑtiũ amiſerit cãꝫ ſuã tenet̃ ad reſtitutionẽ faciẽdã ei q dãnificatꝰ ẽ ar. i 7. q. 4. ſi qs ĩ atrio. ff. de calũ. l. generalit̃. §. illd̄. i. q. i. iubemꝰ. Si autẽ recipit pp teſtimoniũ ueꝝ ferendũ tenet̃ hoc paupibꝫ erogare. nã & uenalia teſtimoĩa ſicut & iu/dicia uenalia ꝓhibẽt̃ q̃uis teſtis expẽſas ſuas modratas recipe poſſit. Cõcor. Monal. ĩ ſum. ĩ ꝟbo reſtitutio & ĩ ꝟbo teſtis di/cẽs. q̧ teſtis falſũ dicẽs p̄ter penã falſi tenet̃ in iudicio aĩe ad oẽ ĩtereſſe parti quã ſuo teſtĩonio leſit. ar. ex. de teſti. ſicut & Ric. ĩ. 4. di. i5. dicit q̧ teſti nõ lꝫ uẽdere teſtĩoniũ: qa qlibꝫ ĩter/rogatꝰ loco & tp̄r tenet̃ teſtĩoniũ ueritatı perhibere: aliter ẽ ſymoniacꝰ ſi recipit aliqd ꝓ ueritate dicẽda. Sꝫ aduocatꝰ põt uẽdere patrociniũ ſuũ & iuriſperitꝰ cõſiliũ qñ a iudice uel a curia nõ recipiũt ſalariũ ſuũ ꝓ q̊ ad iſta adhibẽda teneãt̃ nec põt dici q̧ iſti uẽdãt iuſtitiã & ueritatẽ: ſꝫ laborẽ ſuũ & ſolici/tudinẽ. Alexan. uõ dicit q̧ ſolũ ẽ ſymonia facere teſtĩoniũ ꝓ pecunia ĩ cauſis eccl̃iaſticis ĩ aliis uõ graue peccatũ.

112 Vtrū testis possit recipe sūptus necessarios. Rñdet Alex. de ales ī.3. tractatu iudicialiū pceptoꝝ. ꝙ aliud ē p testificatione munus accipe aliud sūpt9 necessarios pcipe. Primū. n. nephas ē & puatio ueritatis. Vnde Grego. Si spes muneris subtrahit cōfestī a ɔfessiōe iustitie recedūt. Vñ dicit de iusto. Qui excutit manus suas ab oī munere ille ī excelsis babitat. Et idē de iudice. 14. q. 5. nō sane. Vñ Beda sup Marcū. Abiit Iudas ad sūmos sacerdotes & ɔstituerūt illi pecuniā dare. dicit cum p muneribꝫ falsū ꝯ quēlibꝫ testīoniū dñt qa pfecto ueritatē p pecuīa negāt q̄si dñm p pecuīa uēdūt. Ipse. n. dixit. Ego sū ueritas. Secūdū uō licitū ē. s. sūpt9 necessarios pcipue ī pdicto casu cū oꝫ ad locū remotū p testīonio ferēdo pcedere. Nemo. n. tñet ppriis sūptibꝫ militare. Et iō dicit ī decretis. 4. q. 3. c. uēturis &. 2. q. 3. nō lꝫ. Per q̊s fuerit postulati sūpt9 ɔpetētes mīstrēt. Et si ī pecuniaria cā sit testes ab altera parte pducēdi sūpt9 dico ī eūdo stādo & redeūdo. C. de testibꝫ. l. qm̄. & notat glo. in. c. statutū. § . fi. de rescriptis. l. 6. Immo nedū sūpt9: sed etiā mercedē dieꝝ qbꝫ stetit occupat9 p testīoīo reddēdo & amisit opas suas debꝫ hr̄e. ut notat Ia. butrigari9 ī. l. si qñ. C. de testibꝫ ū dicit. Nō oꝫ p alienis ɔmodis suas īueīre difficultates.

113 Sꝫ cui reddet testis pecuniā quā accepit ut testīoniū ferret. Rñdet Monal. s̄m q̊sdā nō restitui ei q dedit: qa uidet testem cōrūpere uoluisse ar. ff. de cōdic. ob tpē caꝫ. l. 2. Et alii dicūt ꝯ si nō dedit eo aīo ut testē cōrūperet. sꝫ ut sibi iustitia obstuet ar. 14. q. 5. nō sane. ex̄ de symonia dilect9.

114 Vtꝝ testis q noluit maīfestare ueritatē pp ꝙ pars dāmū īcurrit teneat ad restitutionē. uide ū s̄. § . 40.

De extorquētibꝫ elymosinas.
per mendaciū uł ipocrisim.

115 Vtrū q simulatōe religionis aliqd acqrit sicut facit Ipocrita teneat ad restitutionē. Rñdet Alex. de ales ī. 4. ī tractatu restitutionū ꝙ sic: & rō hui9 ē ꝙ ille q dat aliquid ipocrite quem

estiat bonū & religiosū nō dat p se loquēdo ipocrite:sȝ itptat̃ uiro religioso. Vñ ñ trāsfert̃ dñium rei date ad ipocritā. Vñ ipocrita nō ē possessor iust⁹ rei date:sȝ usurpatiue & iuito dño. ergo rei aliene ꝯctor ē pp qđ tenet̃ ad restitutionē. Nō obstat ꝙ ille cui ꝯfert̃ pbēda ab epo q credit̃ eē bonus licet ñ sit nō teneat̃ ad restitutionē .qa rñdit idē ꝙ non ē simile qa lȝ ille q cōfert illi pbēdā credat illū eē castū tñ ille cui cōfert̃ fraudem nullā ꝯmittit pp quā illi ꝯfert̃.qa nō simulat se castū tali itē/tōe. Vñ lȝ igrediēs sit mal⁹ ut puta fornicator licitus ē igress⁹ i pbēdā:uñ nō tenet̃ restituere:sȝ acqrēs aliqd p ipocrisi tñet̃ qꝛ igrediēs ē uitios⁹ & uitios⁹ igress⁹:qa fraudē & dolo igredit̃ sȝ si ingrederet̃ pp fornicationē sicut si epus matrē uł sororē clerici cognosceret & ob h̄ ei daret:tñt̃ cleric⁹ resignare cognita ꝟitate. Vtꝝ si diues mētiēdo se paupē acqrat aliqd tñeat̃ ad re/stitutioēȝ. Rñdet idē Alex.ū s̄ ꝙ tñet̃ ad restitutioēȝ ei⁹ qđ p simulationē acqsiuit:sȝ nō tenet̃ restituere ei a q̊ accepit qa ille meritū habꝫ apud deū q dedit ituitu pietatis & pauptatis sȝ tenet̃ dare paupibꝫ qbꝫ ille dedisset si nō errasset si cōstet illi q sūt. Nō obstat de Iacob. q substulit ꝑgenita Esau frau/dulent̃ qꝛ Rñdet idē Alex.ū s̄ ꝙ nō fuit ista fraudulētia sonās in malū. Licuit.n. Iacob subripe ꝑgeita Esau tāꝗ uiolēto pos/sessori.qa dñs cōtulerat ꝑgenita Iacob ꝙ itellexit Isaac cō/firmādo bñdictionē dicēs & eris bñdict⁹.

Quid de mendicātibꝫ ualidis q figūt se ifirmos & sicut dicit glo.i.l.i.de mēdi.ua.li.ii. possūt figere cū herbis & aliis me/dicamētis đformitates mēbroꝝ & egritudies cōpoꝝ. Rñdet dñs Io.đ pla. ꝙ ispiciēda ē cōditio eoꝝ.ut si eis fuerit corpoꝝ ite/gritas & anoꝝ robustas eoꝝ inertia sine ulla miseratōe puiat̃ h̄ mō. Vt si fuerit s̄ui subdūt̃ dñio accusatoris:si uō liberi effi/ciūt̃ ei⁹ coloni ascripticii & h̄ qñ figūt ifirmitatē . Sed qñ ē ualid⁹ & nullā figit ifirmitatē tūc si ē forēsis expellit̃ & ad suas remittit̃ partes si aūt ē de urbe debꝫ cōpelli ad opa & artes & ii6

exercitia publica opāda.ut dicta.l.i.& ī auctētica de questione .·§·.si uõ iuris .colla.6.Nā ut dicit ibi glo.cū sit robusti & sani auferūt panē uere debilib9 & īfirmis & p cōsequēs tenent̄ ad restitutionē.Esurieti.n.panis uiriliter tollit̄ ut ei9 īertia cobibeat̄.5.q.5.nō oīs.& ut dicit glo.super Math.Iustius feceris si īiuste petētē correxeris ꝙ si ei qd dederis .Vñ de ꝯditionib9 elymosine ē glo.86.di.nō satis & ī.c.qescam9.42.di. Sīliter puiūt̄ hospitalarii sācti.Io.q mittūt laycos & illitteratos ꝑ questis & falsi questuarii.ut ī.c.tuaꝝ.ex̄.d̄ pui.ū dicit tex.Veꝝ qa puilegiū meret̄ amittere q ꝑmissa sibi abutit̄ potāte frat̄itati tue mādam9 q̄tin9 si q̊s clericos aut laycos a dictis fratrib9 ꝑ colligendis elymosinis cruce false signatos īueneris bis a qb9 ip̄os missos esse ꝯstiterit ꝑ totam ꝓuīciā exbortatioīs officiū int̄dicas:si layci fuerint excoīcatōis mucrone ꝑcellas si clerici officio bñficioq3 suspēdas nullo ꝓrsus puilegii bñficio uł apostolico remedio p̄ualēte.Et ī cle.de peni.& remiss.dicit̄.Abusionib9 q̄s nōnulli elymosinaꝝ questores ī suis ꝓponūt p̄dicationib9:ut sīplices decipiāt & aurū subtili uł fallaci poti9 īgenio extorqueāt:ab eisdē aīaꝝ cedat piculū & scādalū ꝓ'imoꝝ uiā ꝓut ē possibile p̄cludere cupientes iux̄ statutū ꝯsilii gñał duxim9 ꝓhibēdū districte ne questores aliq nisi apostolicas uł dyocesani ep̄i litteras exhibuerīt q̊mōlib9 admittāt̄ nec ꝑmittāt̄ cū solū ip̄is ꝯputat īdulgētias sibi cōcessas īsinuare populo & caritatiua subsidia postulare sīplicit̄ ab eodē populo nullaten9 ip̄i populo p̄dicare nec aliqd exponere ꝙ ꝓ ī lr̄is cōtinet̄ s̄dictas lr̄as quoq3 apostolicas dyocesani ep̄i ne quid fraudis ꝯmitti ualeat ꝑ easdē añq̄ admittant̄ questores ipsos examinēt diligēt̄.Ad h̄ cū aliq ex bui9mōi questorib9 sicut ad nr̄am audiētiā ē ꝓlatū nō solū mł'ta temeritate audacia & deceptione mł'tiplici aīaꝝ īdulgētias populo motu suo ꝓprio d̄ facto cōcedāt.sup uotis dispensāt a piuriis & hoīcidiis & aliis peccatis sibi ꝯfitētis absoluāt male ablata īcerta data sibi aliq̄

pecunie q̄titate remittāt tertiā uł q̄rtā ptē aliis de penitētiis īiunctis relaxēt aīas tres uł płes parētū uł amicoꝝ illoꝝ qui elymosinas eis ꝯferūt de purgatorio ut asserūt mendaciter & abstrahūt & ad gaudia paradisi pducūt. bn̄factorib⁹ locoꝝ q̄ꝝ questores existūt remissionē plenariā oīuꝫ peccatoꝝ īdulgeāt & aliq ex ipis eos a pn̄a & culpa ut eoꝝ ṽbis utamur absoluāt Nos ab us⁹ hui⁹mōi p q̄s cēsura uilescit eccłiastica & clauiuꝫ eccłie auctoritas deducit ī ꝯtēptū oīmode abolere uolētes ea p q̄sc̄ꝫ questores fieri uł attētari de cetero districti⁹ iubem⁹ oīa & sigula puilegia si q̄ sup p̄missis uł eoꝝ aliq̄ sit aliqb⁹ locis & ordinib⁹ uł psonis questoꝝ hui⁹mōi q̄mōcūꝫ cōcessa ne ipoꝝ p̄textu sit eis mā talia ulteri⁹ p̄sumēdi auctoritate apostolica q̄tū ad p̄missa penit⁹ reuocātes. Questores aūt q deīceps in p̄missis uł aliq̄ p̄missoꝝ deliquerint uł aliis ēt qbuscūq̄ꝫ suis puilegiis abusi fuerint sic p locoꝝ epos puniri uolumus nullo p̄rsus puilegio ī hac parte suffragāte. Et ī. c. cū ex eo de sen. exco. dicit̄. Qui aūt ad querēdas elymosinas destināt̄ modesti sint & discreti nec ī tabernis aut aliis locis īcōgruis hospitēt̄ nec īutiles faciāt aut sūptuosas expēsas cauētes oīo ne false religioīs habitū gestēt.

LITTERA: QVAM DEBET HABERE HOSPITALE SANCTI IOANNIS.

1 ITē ibi exp̄mit̄ forma lr̄aꝝ quā debēt hr̄e ab epis. s. talis. Quoniā ut ait apostol⁹ oēs stabim⁹ āte tribunal xp̄i recepturi p̄ut ī corpore gessim⁹ siue bonū fuerit siue malū: oꝫ nos diē messionis extreme mīſicōdie opib⁹ p̄uenire ac etnoꝝ īuit⁹ seminare ī terris q̄ reddēte dn̄o cū młtiplicato fructu recolligere debem⁹ ī celis firmā spē fiduciaq̄ꝫ tenētes. q̄m qui parce seminat parce & metet & q seminat ī benedictioīb⁹ de bn̄dictioīb⁹ & metet uitā eternā. Cū igit̄ ad sustētatioēꝫ fratꝝ & egenoꝝ ad tale cōfluētiū hospitale p̄prie n̄ suppetāt facultates. uniuersitatē uestrā monem⁹ & exhortamur ī dn̄o atq̄ꝫ ī

remiſſionē iūgim⁹ uobis peccatoꝝ q̃tin⁹ đ bonis uobis a deo collatis pias elymoſias & grata eis caritatis ſubſidia erogetis ut ꝑ ſubuētionē ueſtrā ip̄oꝝ īopie cōſulat̄ & uos ꝑ hec & alia bona que dn̄o īſpirāte feceritis ad et̄na poſſitis gaudia pueīre.

De reſtitutiōe faciētiū elymoſinas de alieno.

ii 7 QVid de datis ꝑ ipocriſī & ꝑ an faciētes elymoſinā đ alieno ꝯmittāt furtū. Rn̄det Alex. đ ales ī t̄tio ī tractatu noui p̄cepti ꝙ ſic & ꝓhibet̄ ꝑ illđ p̄ceptū. Vtrū monac⁹ uł ali⁹ religioſus poſſit facere elymoſinā. Rn̄det Hoſti. ī ſū. ī ti. de peni. §. qb̄ꝫ ꝟ. qd de faciētibꝫ. Videt̄ ꝙ nō qa nō uolūtatē nec ꝓpriū habꝫ. 12. q. i. nolo. &. c. nō dicatis. Et h̄ ueꝝ ē đ puro clauſtrali nullā admīſtratōeꝫ uł nullū officiū habēte niſi hoc faceret de licētia abbatis de rebus ꝯmunibꝫ. 16. q. i. placuit. c. monaci đ poſtu. c. expte de ꝯſecra. di. 5. n̄ oꝫ uł niſi uideat hoīeꝫ ad mōtē eſuriē-tē tūc. n. h̄ pōt facere đ licētia ſūmi abbatis. i. dei. 88. di. paſce &. c. n̄ ſatis qa ī tali caſu oīa ſūt coīa. 47. di. ſicut hi. n̄ obſtāte et̄ ꝯ̄dictiōe abbatis īferioris. ii. q. 3. q reſiſtit. 8. di. que ꝯ̄ mores Si uō admīſtratiōeꝫ habꝫ tūc nō ſolū pōt: ſꝫ debꝫ qcqd ſupeſt paupibꝫ erogare. ii. q. i. qa tua ī fi. &. c. auꝝ. 86. di. n̄ ſatis. 47. di. ſicut hi. 16. q. i. qm̄ qcqd. Sꝫ qd ſi religioſus accedat ī ſcholꝫ uł aliter in peregrinatiōeꝫ uadit de licētia abbatis: nūqd pōt facere elymoſinā. Rn̄det idē ū s̄ dicas ꝙ ſic. qa eo ip̄o ꝙ abbas licētiauit ip̄ꝫ uidet̄ ꝯceſſiſſe ꝙ faciat oīa bona que hōeſti ſcholares & peregrini facere ꝯſueuerūt. ar. ff. đ ꝓcu. l. ad rē mobilē &. l. ad legatū de of. dele. p̄terea. ff. de iu. iurā. l. 2. ff. de iudi. l. ſi lōgi⁹: ita tn̄ ꝙ moderate h̄ faciat.

ii8 Quid de uxore nūqd ſine licētia uiri pōt elymoſinā facere. Rn̄det Hoſti. ū s̄ ꝙ ſi habꝫ res parafrenales & ꝓprias p̄t dotē pōt iñ facere elymoſinā et̄ uiro īuito. C. de pac. ꝯuen. l. hac. l. Sꝫ & đ qbuſdā rebꝫ uiri. ſ. đ pane & uino & ſimilibꝫ que bono & approbato more ꝯſueuerūt ad diſpēſatiōeꝫ uxoris ptinere pōt tēpate dare ꝓ deo formās ſibi cōſciētiā ꝙ marit⁹ debeat

hoc gratū hr̄e l3 forte hoc ꝓhibuerit aliqñ marit⁹. Solēt enī mariti ꝓhibere talia ad terrorē & sic ut si nō ī toto tñ tēperet se a tanto. pōt ēt sibi formare ꝯsciētiā ex q̄litate paupis de q̊ credit ꝙ si marit⁹ eū uideret ei porrigeret. ar. īsti. de obli. que ex delic. nas. §. placuit: s3 & de licētia uiri h̄ pōt & deb₉ facere īdistīcte. Si āt modis oīb₉ credit ꝙ marito displiceret si daret nec pōt suā cōsciētiā formare tūc doleat: qa dare ñ pōt. Nullatenus tñ det cū scādalo mariti. Sic ītellige. 33. q. 5. ꝙ deo. Et h̄ ē ueꝝ nisi uiderit paupē fame mōiētē. tūc. n. posset elymosinā facere de licētia sūmi spōsi sicut dixi s̊ de monaco. Et nota ꝙ sicut de reb₉ mariti ñ possūt uxores dare elymosinā: sic nec de reb₉ dotalib₉ q̄rū dñs ē marit⁹. C. de rei uēdi. l. dote & C. de iu. do. l. ī reb₉. Itē caueāt uxores a mēdacio. s. ne cū dederīt mentiāť dicētes se nō dedisse forte pp metū uiroꝝ ne ī tp̄ralē eťna quā meruerāt retributio ꝯmuteť. sicut legiť đ obstitricib₉ .22. q. 2. si q̄libet.

Quid đ filiofamilias. Rñdet idē ū s̊ ꝙ đ castrēsi & q̄ī castrēsi peculio pōt facere elymosinā. Nā q̄tū ad illđ paterfamilias cēseť. ff. ad mace. l. i. §. fi. & l. 2. C. de ino. testa. l. fi. De aduētício aūt & ꝓfecticio q̄uis p̄mū suū fit q̊ ad ꝓprietatē: s̄m uero q̊ ad spē successoris & sic ītellige ꝙ q̄dāmō dñs reꝝ patnaꝝ ēt uiuēte patre ītelligiť. īsti. de reꝝ q̄li. de differētia. §. s3 & sui ñ pōt nec deb₉ facere elymosinā nisi sicut s̊ dixi đ uxore & monaco & aliis casib₉ ī qb₉ pōt aliter donare q̊s notaui de dona. §. qs possit ṽ. ꝙ dixi. Qui cas⁹ sūt q̄tuor. s. si iusta rōe motus cā mortis donec si hab₉ peculiū castrēse uł q̄si si hab₉ liberam admīstratioē3 peculii ꝓfecticii & h̄ ip̄m specialiť ei ꝯcessū sit. Itē ū ē fili⁹ comitis uł marchioīs uł senatoris aliter ñ: q̄ꝓtūcū3 magnus sit & discret⁹. ff. de dona. l. filius fa. ī pri. & §. i. & 3. Nō uouit elymosinā dare de ꝓfecticio peculio pōt dare ꝯsiđrata patris uolūtate & elymosine q̄ꝓtitate: ut notat idē Hosti. ī. ti. de uoto. §. qs ponere ṽ. qd ergo si uouerit. Cōcor. Ricar. ii9

in.4.di.15.ar.2.q.6.dicēs ꝙ ordo naťalis exigit:ut īferiora a
ſupiorib⁹ regulēt:& iō illi q ſūt ſub aliena poteſtate ↄſtituti đ
bis in qb⁹ aliis ſubiiciūť ordinare nō debēt aliter ꝙ̄ eis fueīt
a ſuperiorib⁹ cōmiſſū.& qa null⁹ hō ē alii ſubdit⁹ ꝙ̄tū ad īťio
res ītellect⁹ & uolūtatis actus niſi ſoli deo:iō đ illis bonis orā
do & corde remittēdo iniuriā oīb⁹ elymoſinā facere lȝ.ſed qa
monac⁹ ꝓpriū nō hab⁹ iō de bonis exťiorib⁹ ñ pōt facere ely
moſinā ſie licētia abbatꝭ expreſſa uł ꝓbabiliť p̄ſūpta niſi diſ
pēſatio aliq̄rū bonoꝝ monaſterii ſibi ſit ab abbate commiſſa
tūc.n.de illis pōt facere moderatas & rōnabiles ꝫ ꝓpōtioēȝ
bonoꝝ que ſibi cōmiſſa ſūt ad diſpēſādū.qa ēť uir ē admīſtra
tor bonoꝝ tāꝙ̄ mulieris caput.iō nō deb⁹ dare mulier elymo
ſinas ſine ↄſēſu uiri expreſſo uł p̄ſūpto exceptis coīb⁹ elymo
ſinis & paruis ꝑ ↄparatiōeȝ ad poſſeſſiones eoꝝ niſi p̄ter dotē
que ordinať ad ſuſtētanda mr̄ionii onera hēat aliq̄s res uł ex
ꝓpo lucro uł ꝑ aliū licitū mōȝ:tūc.n.đ ilł īreq̄ſito aſſēſu ma
riti pōt facere elymoſinas moderatas.Filii āt familias ꝓprias
poſſeſſioēs nō habēt:nec ēť ſui īmo ſui ſūt poſſeſſio dn̄oꝝ.iō
facere elymoſīas ñ debēt niſi forte aliquas modicas đ qb⁹ pn̄t
p̄ſumere ꝙ patri uł dn̄o placeat niſi aliq̄rū bonoꝝ eſſet eis a
patribus uł dominis diſpenſatio cōmiſſa.Oēs tamen p̄dicti
licite debēt & poſſēt ī cāu neceſſitatis extreme īdigētib⁹ ſub
uenire & aſſēſu ſupioꝝ nō habito expreſſo uł p̄ſūpto.

i20 Vtrū fur faciēdo elymoſinā de re furtiua libereť a reſtitutōe.
Rn̄det Alex.ī.4.in tractatu reſtituti.ꝙ nō.īmo pł peccat ꝙ̄
ſi apud ſe reſuaret.Vnde nō lȝ ei eā dare ne ſe reddat īpotētē
ad reſtituēdū .Ecclᵉiāſtici.34.Qui offert ſacrificiū đ ſubſtātia
paupis q̄ſi q uictīat filiū ī cōſpectu patris:ergo peccat mōtaliť
dādo rē alienā uł furtiuā.qa īpotētē ſe reddit ad reſti.Vn̄ per
ipȝ nō ſtat qn paup cui abſtulit rē ſuā moriať fame & ob hoc
cōparať hoīcide.Vn̄ ſeq̄ť.Panis egētiū uita paupis ē.Et q de
fraudat illū hō ſāguīs ē.Vn̄ peccat fur uł latro ſi dat rē furtiuā

Peccat etiā mōtaliter accipiēs eā gratis nisi ualde sit ei necc̄ia ut puta ī ultīa necessitate:qa dat occasionem peccati mōtalis ip̄i furi.Et iō teneť eā restituere dn̄o cū cōsciētia furis: & tūc uterq̄ liberať.

Vtrū liceat furari cā pietatis rē usurarii uł auari ut iñ fiat ely/mosina uide s̄. §.3. i2i

De restitutōe acq̄sito℞ p malos artifices.

QVero an acq̄sita p malos artifices subiaceāt resti.& p̄ querit Hosti.ī sū.ī ti.de peni. §.qb⁹ ℣.qd ergo dicēs.Quid ergo fa/ciat sacerdos d̄ pellipariis sutorib⁹ pictorib⁹ mercatorib⁹ & si/milib⁹ q uix uēdūt sex minutas aliq̄rū re℞ qn septies mētiāť uel deierēt:& multis aliis modis isti peccāt nō de cōsuetudīe: s3 de lōgissīa cōruptella.Rn̄det ad h̄ dicēdū q̄ q̊tiēs talis m̄da/ciū sciēter dixit mortalit̄ peccauit & q̊tiēs p mēdaciū ꝓximū suū d̄cipit uł carius q̄ deberet uēdit ad resti.teneť.Si āt igno/rāter mētitus ē uł ex ī prouiso:qa līgua labilis ē:uł etiā sciēter h̄ intēdit & scit illd̄ sibi ꝓdesse:ut sic ṗuet se īdēnē & ꝓxīo nō obesse:qa sat̄ ualet res p̄tiū qd̄ dať.& sic nō ē deceptio ī ualo/re nec ī re qa nō uēdit unā rē ꝓ alia nec aliq̊ alio mō:tūc pōt dici ueniale & sic pōt ītelligi.22.q.2.p̄mū ṽ3 Ray.Ve℞tñ ex q̊ assidue & de cōsuetudīe mētiť qcqd dicat Ray.ex eq̄tate & benignitate tñ de ueritate mortale diciť:sicut & ebrietas si assidua sit mōtale ē .25.di..§..alias.Si uō iurat & deierat mor/taliter peccat aliq̄ñ & aliq̄ñ uenialiter ṽ3 q̄ notaui de iu.iurā. .§.q pena.Vñ sacerdos deb⁹ tales ī uiā rectā dirigere & īdu/cere q̄tū pōt:ut recto fine laborēt & rectā intētionē h̄eant & sine oī fraude officia sua exerceāt bona fide & ꝯsulere talib⁹ q̄ de licētia sui ep̄i scirēt q̄tū possūt uēdere uł lucrari in m̄sura bladi uini & similia uł q̄tū ꝓ libra pñt ultra q̄ emerīt uēdere in recōpēsatōe3 laboris & expēsa℞ & si sic uēderēt sīe m̄dacio ip̄os crederē eē ī tuto q̊ ad peccatū negotiatōis ar.de ꝯtrahē. ēp.c.i. Et de uoto.c.i.&.c.magne.§.ti.io.q.i.regēda. Et sic i22

possum⁹ ītelligi.88.di.fornicarii.Hi āt q h ñ faciūt sīe piculo uix euadūt.Et sic pōt ītelligi ꝙ dicit Leo .Difficile esse inter emētes & uēdētes cōmertiū nō īteruenire peccatū de penitē. di.5.q̃litas &.c.sequētib₃.

De restitutōe clericoꝝ & symoniacoꝝ.

123 Quero qd de illo q recipit bñficiū symoniace sciēt.Rñdet Mo.ī sum.sua ī ỽbo symoniac⁹ ī ordīe:ꝙ q recipit beneficiū symoniace sciēter sec⁹ si ignorāter tenet̃ renūtiare beneficio & restituere oēs fruct⁹ pceptos & q pcipi potuissēt a posses- sione sufficiēti diligētia.i4.q.6.si res.ex̃ de resti.spoli.grauis Gñaliter.n.possidēs sine ti.tenet̃ ad oīa dāna & lucra pcepta & pcipiēda.ff.de re mili.l.si nauis.·§·.gñaliter.Et uocat̃ hic ti. iustū initiū uł cā possidēdi:ut ēptio uēditio donatio & similia. Similit̃ si hab₃ talē ti.q.p nō ti.ē bñdus:ut q ṫpiter ꝯ legū īter- dicta mercat⁹ ē:ut si qs dolo uł metu īducat aliquē ad uēdēdū uł dādū sibi aliqd.C.de agri.& cēsi.& coloīs.l.quēadmodū & .ff.ꝙ met⁹ cā.l.si part⁹.q fruct⁹ restitui debēt deductis expē- sis.Itē ītellige de fructib₃ q̃s nō expēdit ī utilitatē eccłie:s₃ ī alios us⁹.nā & q depredādi aīo.i.dānificādi uł furādi siue alio mō ad negotia mea querēda accessit hab₃ ꝯ me actiōe₃ nego- tioꝝ gestoꝝ nō in illđ qđ sibi abest:qa īprobe ad negotia mea accessit.S₃ ī q̃ ego locupletior fact⁹ sū.ff.đ nego.l.si pupilli .·§·.s₃ & si qs.Siliter dicas de illo q̃ sciēte & ꝯsētiente ꝯmissa fuit symonia uł statī cū sciuit nō renūtiauit.ex̃ de symo.c.de symo.&.c.sicut circa fi.Alias si eēt bone fidei possessor.i.qa ipo nesciēte ꝯmissa ē symo.& diu possedit bñficiū.s₃ post sta tī cū sciuit renūtiauit bñficiū tenet̃ tūc dño rei nō de ꝯsūptis s₃ đ extātib₃ tm̄.C.đ rei uē.l.certū.Et h ē pena cłicoꝝ.Layci uō debēt excoīcari.i.q.i.repiūt̃ et.c.si qs epus.

124 Quid de symoniaco ī ordine et dignitate.Rñdet idem ū s̃ ꝙ suspēs⁹ ē nec hab₃ executionē:et iō qcqd facit gerēdo officiū dignitatis đcipit aīas subiectoꝝ ex.de elec.dudū.El.ꝑo et idē

dicas in bñficio aīaꝶ bñte.qa de bis duobꝫ idē Iudiciū ē bñdū:
ut dicto.c.dudū et ar.ex̃ de filiis presbiteroꝶ.c.fi.
Quid fiēdū de pecunia symoniace accepta.Rñdet idē ū s̃ ꝙ i25
restituēda ē a symoniaco et qcqd symoīace accepit illi eccl'ie
ī cui⁹ uerecūdia fuit accepta:maxīe si pecuīa illa d̄ rebꝫ eccl'ie
fuit nisi eēt monac⁹ symoniace recept⁹ ī ꝑ monasterio et pp
h trāsferat̃ ad aliud . qa tūc ꝓo monasterio huiusmōi pecunia
dari d̄bꝫ.q̊ ad usūfructū.ut sicut h't onus ita hēas emolumētū.
Quid de recipiēte sīplex bñficiū symoniace. Rñdet Mo.ū s̃ i26
ꝙ tā dās ꝙ̃ recipiēs si ē occultū ē suspēs⁹ ipo iure q̊ ad se.sicut
qlibꝫ ī peccato mōtali ꝯstitut⁹.i.q.i.sacerdotes.si uō notoriū
ē de iure ul' de facto suspēs⁹ ē q̊ ad alios.ex̃ de tēpoꝶ ordine
.c.5.Nā & accusat⁹ de symonia ꝓhibet̃ exeq officiū suū accu/
satōe pēdēte maxīe si ē īfamat⁹.ex̃ eo.ti.c.accusatū.alias sec⁹
.6.q.i. §.utrū ī prī.& ar.2.q.i.ī ꝑmis.
Quid de p̄latis & aliis cl'icis tenētibꝫ admīstratōeꝫ eccl'iasticā i27
& male admīstrātibꝫ: nūqd tñet̃ eccl'iaꝫ reddere īdēnē.Rñdet
Hosti.in ti.de peni. §.qbꝫ ꝟ.q̊ ꝙ sic.ī.c.ꝙ sicut. §.fi.de elec.
Et h ītelligas siue p̄lat⁹ de rebꝫ eccl'ie expēdat ī meliorationē
ꝓprii patrīonii ul' ēt pp nimiā diligentiā ꝓprioꝶ negotiorū
neglexit negotia ecclesie ꝓcurare & sic eccl'ia ē passa dānū:sꝫ
& de culpa seu negligētia ꝓcuratoris sui seu uicarii uidet̃ tñri
de officio . Archi.ea que de sta.mona.cū ad mona. §.i.ff.de
custodia & exhibitiōe reꝶ.l.fi.Sꝫ & si de suo aliqd expēdit ī
negotiis ecclesie illa pōt recupare:ul' ēt heres suus:ut sic fiat
quedā ꝯpēsatio.hīc īde.2.q.7.lator.i2.q.4.c.i.&.2.& de rebꝫ
ecclesie nō alie.c.ep̄us.Hoc aūt ītelligas qñ grauis ē lesio ul'
ēt q̊ ad alienatōeꝫ ul' diminutōeꝫ reꝶ īmobiliū ul' mācipioꝶ
eccl'ie ul' ēt redditū suoꝶ.Nec.n.ꝓhibet̃ p̄lat̃ q̊min⁹ possit
de fructibꝫ & ꝑcept̃ redditibꝫ q̊s suos faciūt aliq̄ erogare.
Quid de his q donāt sua īhonestis mulieribꝫ ul' mīmis ul' io/ i28
culatoribꝫ pp peccata que ꝯmittūt ul' pp carnalitatē ul' fauorē

seculi.Rñdet idē Hosti.ū s̈ ꝙ peccāt mortalit̄.86.di.donare. & tenēt̄ restituere ecclesie si ꝓpriū hñt.De his aūt qui talia receperūt nō ē dubiū ꝙ tenēt̄ ad resti.24.q.6.si res. Si uō cā elymosine & substētatōis nature tribuāt nō peccāt:nec tenēt̄ ad resti.dū tñ abstineant alias a peccatis.86. di.pasce.12.q.2. ꝯsulo &.c.gl'a epi.q 7.di.sicut hi.& h maxīe cā hospitalitat̄ licet qñ cāu fōtuitu ueniūt nec alias que comederent ꝗ facili īuenirēt ar.42.di.qescamꝰ.11.q.3.qm̄ mltos .

129 Sꝫ cui fiet restitutio ab Istriōe ul' meretrice q nō debuit hoc recipe pp peccatū ꝯmittēdū nūqd restituet illi q ꝗdit.Rñdet idē ū s̈ ꝙ nō:sꝫ successori suo ul' supiori q h ī utilitatē ecclesie expēdat ar.17.q.4.si qs ī atrio ꝗ officio or.c.cū uos ꝗ cle.ꝯiu. .c.diuersis fallaciis ī fi. Nec obstat de deci.ī.c.tua nobis.·§.i. .ṽ.ꝑtextu.qa illꝗ ītelligit̄ qñ is q tenēt̄ ad resti.nō accepat a clerico illꝗ ꝙ tenet̄ resti.& sic ñ erat clericꝰ particeps ī ꝗlicto: sꝫ ū ē particeps nō fit ei resti.ut puniat̄ ī eo ī q̊ deliqt:ut in.c. pastorali ꝗ iu.patro.& ꝗ tēpoꝝ or.c.lr̄as.Mo.uō ī tractatu resti. sic dicit.Restituere tenēt̄ p̄lati eccl'iaꝝ & alii clerici bona ec/ cl'iastica paupibꝫ debita que nō sumūt̄ in usꝰ illicitos dādo ea meretricibꝫ & Istrioībꝫ uel silibꝫ t̄pibꝫ p̄sonis.Similit̄ dādo ea ꝯsāguineis potentibꝫ ñ pp natē substētationē:ul' aliā licitā cāꝫ & honestā.sꝫ ut faciāt eos diuites notabilit̄ ultra statū ꝯditōis generis eoꝝ ul' parētelle:ut cū epi & alii clerici de humili gn̄e nati ꝯsāguineas suas maritāt baronibꝫ & similia.& h qa ꝯc̄tāt rē alienā īuito dño.Bona.n.eccl'iastica paupū sūt s̄m Hiero.& Augu.16.q.1.qm̄ qcqd.23.q.7.ꝙ āt.&.q.8.cōuenior &.12.q.1. .c.ultimo.

130 Sꝫ nūqd tenēt̄ hanc resti.facere de bonis patrimonialibꝫ si ea hñt aut sufficit ꝙ illā faciāt de fructibꝫ eccl'ie q̊s iā habent uel hituri sūt.Rñdet idē ū s̈ ꝙ cū qcqd supē eoꝝ usibꝫ ꝗ ꝓuētibꝫ ecclesiaꝝ debeat̄ paupibꝫ:ut dictū ē nō sufficit facere resti.de talibꝫ fructibꝫ eccl'iaꝝ cū hēant bona patrimonialia ul' aliūde

q̄ de ecc̄lia acq̄sita nisi q̄tinꝰ subtraxerint sibi de necessariis uel q̄ncūq; expēderēt circa utilitatē ecc̄lie d̄ bōis p̄rimoīalibꝫ aut aliūde q̄ p ecclesiā acq̄sitis Itē meretrices Istrioēs & alie ĩpes psone p̄dicte que pascūt d̄ bonis ecclesie & ēt ꝯsaguinei. q̄a ut dictū ē ditant notabilit ultra statū sue ꝯditiōis ad resti. tenēt eoꝝ que hūerūt d̄ bonis ecclesie: nisi p̄dicte psōe recepīt cā elymosine q̄n ĩ necessitate erāt. 14. q. 3. si res aliena. 86. di. pasce. Diuites uero & potētes simr tenēt q̄n p fraudes uel minas ul ĩportuĩtatē nimiā ul alias recipiūt sine iusta cā: setꝰ tñ si pp necessitatē ul hospitalitatē recipiūt ar. 11. q. 3. q̄m mul/tos. & 42. di. qescamꝰ. Similiter si sūt bene meriti honesti & spirituales uiri: p̄sertī q̄a iā ĩpēderūt ecc̄lie suū suitiū ul d̄fē/derūt eā ꝯ p̄dones ul p̄stauerūt patrociniū ĩ cā ul dederūt de ꝓpriis bonis & silr. Talibꝫ. n. tenet ecc̄lia repēdere uicē. 12. q. 2. qcūꝫ. & c. scias. Itē nota q̄ h resti. debet fieri ecclesie cui sic ĩiuriose ablatū ē ul ēt eiꝰdē loci paupibꝫ si h expedire ui/debit penitētiario. si tñ sup talibꝫ disponēdis hēat potātē ar. 17. q. 4. si qs ĩ atrio. Et h cōueniēs ē q̄ paupibꝫ det cū ĩdigeāt & ecc̄lia habūdet. alioqn si ecc̄lia paup ē meliꝰ ē q̄ ĩ utilitatē ecclesie conuertatur.

Quid de p̄latis ecclesiaꝝ q ꝓcurationē ul suitiū aliq̄d ĩpēdūt legato ul aliis q plus sibi extorquēt subditis q̄ soluāt. Rn̄det Mo. ū s̄ q̄ sic extorta restituere d̄bēt: & tm̄dē paupibꝫ erogar & si superior cui querela ꝓponit negligens fuerit ĩ executiōe huiusmōi statuti debꝫ puniri. ex de ĩmu. eccle. q̄ pleriq;. 131

Quid de clerico cui ep̄us ꝯfert bn̄ficiū: q̄a cognoscat carnalit matrē ul sororē ip̄ius clerici uide s̄. § . iii. 132

De restitutiōe suspēsoꝝ.

Quero an clericꝰ suspensꝰ ab officio teneat ad resti. bn̄ficii & fructuū q̄s tp̄r suspēsiōis suscepit. Rn̄det Hosti. ĩ ti. de sus/pēsionibꝫ. §. fi. q ĩcipit. Quis sit effectꝰ q̄ sic. ut ĩ. c. de diūsis fallaciis de cle. cōiu. & de cle. p ea. c. fi. de suplē. negli. p̄lato. c. 133

lr̃as. Sꝫ nū qd suspēsꝰ ab officio ītelligat̃ suspēsꝰ a bñficiō. Rñdꝫ Inno. ꝙ sic. c. si quis ꝑsbiter. 7. q. i. ii. q. 3. c. si epo foret. 81. di. eos ī. c. pastoralis. ū h̃ dicit d̃ appel. glo. ī cle. cupiētes d̃ penis in ꝟbo suspēsi. Intelligit h̃ ueꝶ qñ ex magno crīe uł ex magna cā suspēdit̃ uel qñ ꝯtēnit suspēsionē: nā qñ suspēsio fit ex leui cā: ut pp īfamiā uel scādalū. & tūc nō subtrahet̃ pp h̃ bñficiū qd̃ ex magna cā subtrahi debꝫ. 16. q. i. iuētū. Paruū āt crim̄ dicit̃ qñ dubitat̃ an sit mortale: & ibi uide młtos cāus suspēsioīs q̃s glo. enumerat & multos casꝰ suspēsionū papaliū uide p Hosti. ī ti. de suspēsionibꝫ. §. si qs possit dispēsare ꝟ. sūt alii casus. Cōcor. Gof. cū Io. an. s. ꝙ nō suspēdit̃ a bñficio qñ ē suspēsus ab officio nisi sit ex magna cā ab officio suspēsꝰ Hosti. ēt ī sū. de cle. exco. ministrāte an. §. i. ꝟ. puīat̃ dicit ꝙ dormiētes ī sñia exco. & suspēsioīs bñficia que acqrūt tenere ñ pñt: nisi cū eis mīꝫicōditer fueīt dispēsatū: & ē rō qa bñficiū rōe officii ꝯfert̃. 81. di. c. si qs a mō &. c. si qs sacer. &. c. eos. ergo ñ pōt eis dare bñficiū q nō pñt facere officiū: qnīmo nec fructꝰ bñficioꝶ suoꝶ antiq̃ꝶ ꝑcipe debēt. q̄diu ī sñia dormiūt qa ñ ꝯsueuit nec ꝑcipe debꝫ bñficiū: qa nō facit ꝑuitiū. ex̃ d̃ appel. c. pasto. §. fi. 32. di. c. ꝑter h̃.

134 Quero an īpediēs aliquē a ꝯsecutōe alicuiꝰ bñficii teneat̃ ad resti. Rñdet Scotꝰ. ī. 4. di. 15. ꝙ tenet̃ resti. bñficiū nō totū. qa multū īterē īter hr̃e & ꝓpe eē: sꝫ aliquā portionē. cōrespōdētē alicui parti ualoris bñficii. Et h̃ si directe abstulit sibi bñficiū ītētōe dānificādi eū: si āt directe. s. ꝓcurādo sibi ipi & cū hoc dānificādo aliū ītēdebat ꝓuidere sibi. & sic ꝓcurat sibi & p cōsequēs alius ꝑter ītētioēꝫ istiꝰ dānificet̃. ille ad nihil tenet̃ illi. qa lꝫ unicuiq3 sibi ꝓuidere alio neglecto. ff. de noui opis nuntiatōe. l. 2. ū dicit̃ ꝙ si ꝑscīdo uenas ī fūdo meo p q̃s deriuabat̃ aq̃ ad puteū alteriꝰ nocēdi ītētōe teneor sibi ad resti. dāni. sꝫ si h̃ facio sine fraude & ītēdēs ꝯsulere utilitati ꝓprie. ut qa mihi utile ē facere muꝶ q nō pōt cōueniēter fūdari sie ꝑscisiōe

illaꝝ uenaꝝ nõ dãnifico illũ qa ius habeo faciẽdi utilitatẽ meã
ĩ fũdo meo:ut.ff.đ re iu.l.nemo dãnũ facit nisi is q id facit qđ
facere ius non hab3.iste aũt ħt ius sibi ꝓcurãdi bñficiũ ꝑuatis
circũstãtiis iustis & honestis.Cõcor.Ric.ĩ.4.di.15.ar.5.q.4.
Qui uiolẽter occupat beneficiũ cũ cura seu sciẽt̃ se ĩtrudit ĩ eo 135
ẽ ipo iure priuat⁹ beneficio.similiter qđ cũ cura habebat & iõ
occupãtes ꝓpria temeritate ꝑsonat⁹ aut alia quecũq; bñficia
eccꝉiastica ipo iure sũt ꝑuati oĩ iure si qđ ĩ ipsis habebãt.& iõ
tenet̃ tã ad beneficioꝝ resti. ꝙ fructuũ.tex.ẽ ĩ.c.cũ q bñficiũ
de pbẽ.li.6.Si ergo hẽat ecclesiã curatã & postea uiolẽt̃ occu
pet sĩplex bñficiũ nõ uacat ꝑmũ:s3 ꝑdit ius si qđ hẽat ĩ ꝑo.S3
qd si ħt curatã eccꝉiã & ui occupat pbẽdã uꝉ sĩplex beneficiũ
cui ẽ annexa eccꝉia curata nũqd uacat ꝑma?dicit ꝙ nõ:s3 ꝑdit
ius si qđ ħt ĩ ꝑa.ħ glo.ĩ dicto.c.cũ qui.
S3 nũqd recõciliat⁹ fruct⁹ medii tꝑis q̊ excoĩcat⁹ extiterat 136
recupabit.Rñdet idẽ Hosti.ũ s̃ ꝙ nõ:sicut nec regressio iuris
postlimii restituũt̃ stipẽdia ei⁹ tꝑis q̊ apud hostes fuit.C.de
re mili.l.stipẽdia.li.12.Oĩa pdicta ponit ẽt Hosti.ĩ ti.de sen.
ex.§.qs sit effect⁹:& addit ꝙ clerico excoĩcato & suspẽso fru
ct⁹ medii tꝑis q̊ excoĩcat⁹ uꝉ suspẽs⁹ fuit restitui pñt ex grã
nec deb3 tñ de facili fieri ne ꝯdẽnat̃ rigor canoce discipline
ar.qnq̃gesima di.c.i.de cõsue.c.cũ ĩter nos de ꝯcessio.pben.c.
qa diũsitatẽ.Si ãt iusta appareat sñia.tũc sũt ei restituẽdi. 7.
.q.5.sup causas.
Quid de his q steterũt ĩ sñia lõgo tꝑr.Rñdet idẽ ũ s̃ ꝙ si ste 137
terũt lõgo tꝑr puta biẽnio uꝉ triẽnio uꝉ ẽt ãno pñt oĩb3 bñfi
ciis s̃scriptis ꝑpetuo spoliari.ad ħ de cle.exco.nimis.c.postu
lastis de cle.cõiu.c.diũsis de cle.nõ resi.c.ad ħ.ii.q.3.Rurs⁹.&
.c.qcũq; đ peni.c.fi.de here.c.excoĩcam⁹.§.i.&.2.&.§.cre
dẽtes:& tales nec eligere possũt nec eligi đ ꝯsue.c.cũ dilect⁹
.§.qa nobis đ elec.c.cũ ĩter de eta.& q̃li.c.cũ bone de cõces.
pben.c.qa diuersitatẽ.

138 Quid de conferētibꝫ talibꝫ beneficia scienter dic ꝙ a collatōe suspēdūt donec sup h ueniā mereant:ut puniāt ī q deliquerūt: ut in.c.postulastis de cle.exco.mi.Sed ꝑ quē merent ueniā & dispēsari pñt:dic ꝑ supiorē nisi forte hac decā ī ꝯsilio suspēsꝰ eēt.s.qa cōtulisset bñficia talibꝫ:qa tūc a solo papa posset dispēsari ar.de elec.nihil de ꝓben.graue.

De restitutōe religiosoꝝ.

139 QVero an monasteriū restituere teneat res q̃s expresse donauit īgrediēs tpr sui īgressꝰ lꝫ postea egrediat dūmō tēpore donatōis fueīt bone fidei possessor.Rñdet Monal.in tractatu resti.ī ꝟbo restitutio furti faciēda ē ꝙ ñ.nisi gr̃a facere uellet ar.12.q.2.nulli liceat:& ex̃ de cōdic.apposi.c.ueꝝ & in auctētica de mona.§.si uero sꝫ si huiꝰmōi res tacite & nō expresse donate ad monasteriū ꝑuenerīt.tūc sequūt ꝑsonā que si egredit res huiꝰmōi ꝓ monasterio dari debent:quod et̃ dicēdū ē de clericis q ecc̃liis aliqd donāt ar.ex̃ de cle.ꝯiu.c.qđ a te.ubi de h ī glo.16.q.5.de lapsis.

140 Quid đ religiosis q obligauerāt aliqd ī seculo restituere.Rñdet Mo.ī sū.ī tracta. resti.ī ꝟbo restituere tenēt ī casu.§.Itē nūqd ꝙ tenēt petere ueniā de dāno dato ꝑ se uł ꝑ īterpositā personam.

141 Quero an regularis possit restituere ꝑ se & ꝓpria auctoritate qđ accepit ꝑ carnali ope uł de furto uł rapīa.uide s̃. §.53.

De restitutōe dñorū temporalīū.

142 QVero an male acq̄sita ꝑ dños tp̄rales subiaceāt restitutōi. Et ꝑ qd de taliis q̃s īiuste exigūt ultra āntiquū statutū & ordinationē.Rñdet Hosti.ī ti.de peni.§.qbꝫ ꝟ. Quid de questis ꝙ tenent ad restitutionē si uiolēter illđ exigūt.14.q.6.si res: secꝰ si subditꝰ spōte offerat nō exactus tacite uł expresse sie fraude & dolo ar.18.di.đ eulogiis.1.q.2.placuit lꝫ et̃ īhoneste exigeret honeste tñ recipit.ff.đ uariis ex or.cog.l.2.§.ē qdē res sāctissīa &.c.dilectꝰ.ex̃ de symonia.c.et si questioēs.§.fi.

Cõcor. Monal. ĩ sũ. ĩ tractatu restitutionum.
Sʒ qd si difficilis sit restitutio: qa forte tot exegit dñs uł predecessores sui ꝙ si uẽderet qcqd habꝫ nõ sufficeret ad restitutionẽ. Rñdet idẽ ů s̃ ꝙ scripsit Ray. ꝙ põt ei mederi. s. ꝙ remittat hoĩbꝫ ĩ recõpẽsationẽ aliq̃ ꝑuitutẽ ad quã tenẽt ei in ꝑpetuũ uł ad tẽpus ad aliquã certã ĩmunitatẽ seu liberalitatẽ uł faciat iñ aliqd hospitale uł aliã elymosinã cũ ꝯsẽsu & uolũtate dãna passoꝝ uł successoꝝ eoꝝ. Cõcor. Monal. ů s̃. 143
Sʒ an possit dñs aliqd exigere a subditis. Rñdet Monal. ů s̃ ꝙ sic puta ꝑ desẽsione patrie cũ ĩiuste ĩuadit̃ ab hostibꝫ. Ad hoc .n. tenẽt̃ oẽs nõ solũ res suas ĩpãtiri: sʒ ẽt corporalit̃ laborare muniẽdo se ĩ castro uel ciuitate & uigilare: ut sic seip̃os & res suas saluẽt. 24. q. 3. fortitudo. ex̃ de ĩmunitate eccliaꝝ pueĩt. Silr̃ qñ dñs maritat filiã suã: aut filiũ facit militẽ aut releuat feudũ suũ aut auget nouũ feudũ cõparãdo & cũ talia uideant̃ respicere ꝯmodũ subditoꝝ ꝑ eo ꝙ cũ dñs maritat filiã acqrit sibi amicos & augẽdo feudũ fit ditiõ & iñ meliꝰ põt post parcere subditis q̃ ãte. & cũ facit filiũ militẽ potẽtior est ad desẽdẽdũ terrã. dicũt qdã ꝙ ñ sũt dãnãdi q talia exigũt ů ꝯstitutũ ẽ. uł cõsuetum si tñ ad ãbitriũ exigi ꝯsueuit cũ moderamine exigat̃. Itẽ põt recip̃e dñs a ꝑuis suis & petere auxiliũ moderatũ cũ uadit ĩ exercitũ seu bellum iustũ ꝑ expẽsis ibi factis. Similit̃ qñ ĩ eodẽ exercitu caperet̃ similit̃ qñ uadit ad prĩcipẽ & ꝑcurat pacẽ subditoꝝ ꝯꝑuare & ꝑ aliis similibꝫ cãis põt petere. ut dictũ ẽ moderatũ auxiliũ sie uiolẽtia tñ. ar. io. q. 3. unio circa mediũ. Et de cẽsi. c. cũ apostolus. 144
Sʒ nũqd dñi auferẽtes res ꝯ bãnũ portatas tenẽt̃ restituere ilł a qbꝫ ablate sũt. Rñdʒ Monal. ꝙ nõ: si statutũ uł edictũ factũ fuit cũ ꝯsilio regẽtiũ ciuitatẽ & ꝑ coĩ utilitate. nã ĩ talibꝫ amittẽdi ñ cõpetit repetitio & ꝑ ꝯsequẽs accipiẽs reddere ñ tñet̃ qa melior ẽ cõditio possidẽtis. tñ facerẽt meliꝰ q̊ ad eũ si redderẽt ne ex auaritia uideãt̃ rapere. 145

146 Quero qd de dñis q exigũt a subditis taleas & quest9. Rñdʒ Monal.ũ s̃ ꝙ si exigũt a subditis taleas uꝉ questus que sibi & antecessoribꝫ suis soluta sũt ab ãtiq̊ si h̃ scit. & ꝓbabilit̃ credit̃ ꝙ ex iusta cã ĩposita fuerunt & soluta licite exigere pñt: si tñ nõ scit̃ nec credit̃ ꝙ ex iusta cã: tũc nõ debẽt exigere: sʒ restituere debẽt si possũt qd̃ cũ mala fide receperũt. 14. q. 6. si res. Sʒ q̊mõ h̃ sciri põt. Rñdʒ idẽ ꝙ põt sciri; si sup h̃ cõfectũ est ĩstrumẽtũ si ẽt ita ꝓuatũ ẽ a tp̃r a q̊ nõ extat memoria: ꝭʒ q̊sdã p̃sumẽdũ ẽ ꝙ ex cã iusta fuerĩt ĩposita ar. 12. di. illa. qd̃ satꝫ credẽdũ ẽ nisi uiolẽta p̃sũptio sit ĩ ꝯ̃triũ: p̃serti cũ dicat̃ ꝙ ĩ lõgissimis p̃scriptionibꝫ nõ oʒ ꝓbare titulũ: sʒ ex lapsu tp̃ris p̃sumit̃ titulus ĩteruenisse q allegat̃.

147 Quid de dñis exigẽtibꝫ pedagia & tholonea ãtiq̃. Rñdʒ Mo. ꝙ licite exigere pñt si sũt a prĩcipibꝫ uꝉ regibꝫ ĩposita ꝓpter defẽsionẽ strate uꝉ maris dũmodo exigẽtes faciãt illd̃ pp qd̃ fuerũt ĩposita alitér nõ: si uõ nescit̃ a qbꝫ fuerũt ĩposita: credit̃ tñ ꝙ ab illis q potuerũt pp defẽsionẽ patrie uꝉ ꝓ alia simili cã fuerũt ĩstituta uꝉ si nõ cõstat de cã: extat tñ ꝯsuetudo cui9 nõ extat memoria ꝭm Hosti. recipi pñt. Similit̃ idẽ dicẽdũ ẽ si iste nõ laborat mõ nec facit expẽsas cũ nõ sit necesse parat9 ẽ tñ labores & expẽsas ĩpẽdere tp̃r necessitatꝫ ita ꝙ ñ solũ ꝙ tũc acciperet: sʒ ẽt si erit necesse: ut q̃ fieret cõpẽsatio annoꝝ ĩ qbꝫ uꝉ nihil expẽdit ad illos ĩ qbꝫ oʒ eũ mꝉtũ expẽdere Si h̃ ita gesserit pura & bona fide secure recipe põt. Cõcor. Hosti. ĩ ti. de cẽsi. § . ex qbꝫ ꝟ. sʒ nũqd.

148. Sʒ qd si dñs noua pedagia ĩponit. Rñdet Monal.ũ s̃ ꝙ nullo mõ põt occasiõe illoꝝ ab aduenĩẽtibꝫ & trãseũtibꝫ aliqd accipe sine peccato nisi certũ sit illd̃ a prĩcipe uꝉ rege fore statutũ pp eminẽtẽ necessitatẽ aliq̃ de subditꝫ. & tũc ꝓcedat p oĩa ut dictũ ẽ d̃ ãtiqs. 24. q. 3. si qs romipetas. ex̃ de treu. & pa. c. ĩnouam9 de cẽsi. ꝓuenit & . c. cũ apostol9. ff. d̃ publi. & uecti. l. uectigalia. Vñ si ultra formã p̃dictã aliqd ẽ acceptũ restituẽdũ ẽ illi a quo

iniuriose ē acceptū si fieri pōt sināt cū ꝯsilio ecclesie paupib⁹ erogetˀ qđ notatˀ ꝯ dn̄os q uendūt datiū baratarie & ꝯsimiliū.
Quid de cōdētib⁹ leges iniq̄s. Rn̄d; Hosti. ī ti. đ penis. §. qb⁹ ꝟ. qd de cōdētib⁹. ꝙ si sūt ꝯ ius natˀale ꝙ ī lege & ī euangelio cōtinetˀ ip̄o iure nō tenēt. 8. di. que ꝯ mores. 32. q. 7. flagitia. Idē ē si layci statuāt ī p̄iudiciū eccl'ie de consti. que in eccl'ia &. c. eccl'ia & obligātˀ ī solidū statutarii cōsiliarii scriptores & iudicātes & ea s'uātes ul' exequētes. ut. c. noueīt đ sen. ex. &. c. grauē. Idē si fiāt ꝯ ius positiuū ad paupes opp̄mēdos & iustitiā īpediēdā & de talib⁹ pōt ītelligi qđ legitˀ ysa. io. Vbe q cōdunt leges iniq̄s & scribētes īiustitiā. Scripserūt ut opp̄merēt ī iudicio paupes & uī facerēt cāe huīliū populi mei: ut eēnt ī p̄da eoꝝ & pupillos diripēt qd facietꝭ ī die uisitatōis & calamitatꝭ de lōge uenīētes ad cui⁹ fugietꝭ auxiliū. ubi derelīquetꝭ gloriā uestrā ne īcuruemini sub uīculo & cū īterfectis cadatꝭ. Cōcor. Monaldū s̄ q addit ꝙ q cōdūt leges de soluēdis us'is ul' solutꝭ nō repetēdis et similia: si aliq dānificati sūt occasōe talis legis ul' statuti tales leges ip̄o iure n̄ ualēt cū sit ꝯ dn̄m. 8. di. que ꝯ et. 32. q. 7. flagitia: sil'iter tenētˀ ī solidū ꝗ prīcipē īduxerūt ad cōdēdū hui⁹mōi leges. Similiter obs'uātes mortalitˀ peccāt et tenētˀ resti. que occasiōe taliū leguro sūt lucrati.
Quid si dn̄s t̄pralis nō facit id pp qđ īpositū ē pedagiū. Rn̄d; Hosti. ū s̄ ꝙ grauiter peccat. nō tn̄ tenetˀ ad resti. ei⁹ qđ accepit ex tali pedagio dūmō fecit ad qđ tenebatˀ. nisi cōstaret ꝙ hac decā fuisset cōcessū q̄uis teneatˀ ad satisfactionē plenariā ꝙ pl' ē si ī defectū iustitie īueniatˀ. 22. q. 2. dn̄s: et. q. 5. admīstratores. 3. q. 7. q sine peccato ī auctē. ut diffe. iudi. §. i. in fi. col. nona. C. de appella. si appellationē. ff. de iudi. l. filius insti. de obli. que ex q̄si delic. na. i. Ru. si. n. sn̄ia Ray. uera eēt uix aut nūq̄ aliqs pedagia recipiētiū saluaretˀ. 150
Quid de dn̄is t̄pralib⁹ q negligūt facere iustitiā miserabilib⁹ p̄sonis et defēdere ab opp̄ssionib⁹. Dic ꝙ sūt excoīcati ip̄o iu. 151

post tertiã monitionẽ nec pñt absolui nisi satisfaciãt de dãno qđ ĩcurrerĩt ille psone miserabiles.ut dicit tex.iuncta glo.23.q.5.c.administratores ũ dicit. Admĩstratores plane seculariũ dignitatũ q ad ecclesiaꝝ tuitionem pupilloꝝ & uiduaꝝ ꝓtectionẽ rapaciũq refrenationẽ ꝯstituti eẽ ꝓculdubio debẽt q̊tiẽs ab epis & ecclesiasticis uiris couẽti fuerĩt eoꝝ querimonias attẽti⁹ audiãt & ꝫ ꝙ necessitas expetieĩt abs negligẽtia examinẽt & diligẽti studio corrigãt.ꝙ si dei timorẽ p̄ oculis nõ hñtes negligere post ꝫam & tertiã monitionẽ ĩuẽti fuerĩt oĩ se nouerĩt comuniõe usq ad dignã satisfactionẽ ꝓuatos. Vnde nota ꝙ ĩponẽtes stipẽdiarios ĩ ecclesiasticis dõib ul' hospitalib q dissipãt bona paupeꝝ.

152 Quid de dñis tp̄ralib q utũĩ malis officialib & negligũt eos corripe ul' officio priuare. Dic ꝙ tenẽĩ đ dãnis eoꝝ sicut dixi ĩ iudicib s̃. § .110.&. § .209.

153 Quero an sol⁹ prĩceps possit ĩponere collectas & supĩdicta .i.accrescimoniã datioꝝ ꝓ aliq̃ necessitate emergẽte ad tp̄us Rñd3 dñs Io.ĩ.l.i.C.de supindicto.li.10.ꝙ sic ĩmo puniĩ alius ĩponẽs sie iussu principis:ut.l.placet.C.đ execu.mu.li.10.Q2 ẽ ueꝝ qñ ĩponũĩ ꝓ occurrẽti necessitate fiscali:s ꝓ occurrẽti necessitate ciuitatꝭ ul' ꝓuĩcie ul' alteri⁹ municipii :ip̄a ciuitas ul' ꝓuĩcia ul' municipiũ põt sibi ĩponere ĩmo cogiĩ si pecuĩa nõ sit ĩ coĩ:ut dicit glo.ĩ.l.1.§.qb.ff.ꝙ cuiusq uni.no.&.l.fi.&.l.oĩs ꝓuĩciaꝝ.C.de ope publi.&.c.đ.ĩmu.ne.cõce.l.fi.& ꝙ notat Inno.ĩ.c.grauẽ đ sen.ex̃ ũ dicit ꝙ uniũsitas cõdẽnata ꝓ soluẽda pena ĩponit collectã p̱ solidũ & librã:uide de hac mã in.l.ĩdictioẽs.C.de ãno et tribu.p dñm Io.Et h patet ꝫm eũ ꝙ ciuitas uolẽs ĩponere collectã.ut dẽt prĩcipi nõ põt de iure cũ cessat cã occurrẽtꝭ necessitatꝭ et cessat auctoritas supioris et nisi esset ciuitas libera q̃ ñ recognoscit supiorẽ de q̃ ĩ.l.nõ dubito.ff.de capti.alias null⁹ põt ĩponere sine auctoritate supioris ut dicta.l.i.et.l.placet.

Quid d̄ dn̄is tp̄ralib⁹ q uēdūt officia publica. Dic ꝙ tā uēdētes ꝙ emētes debēt puniri. l. iulia ābit⁹. l. unica. C. eo. ïsti. d̄ publicis iudiciis: §. sūt p̄terea si ī cētū aureis & ē ïfamis. ut dicta. l. unica uide ïfra. §. 268. 154

De restitutōe subditoꝝ de male ablatis dn̄is faciēda.

QVero an subditi teneāť ad restitutōe᷑ male ablatoꝝ a dn̄is suis qb⁹ subsūt & p̊ qd d̄ pedagiis an d̄fraudātes ātiq̄ uł noua rōnabiliter ordïata teneāť ad restitutōe᷑. Rn̄d᷑ Monal. ꝙ sic dūmō exigētes pedagia faciāt illd̄ pp qd̄ ïstituta sūt alioqn si nō pn̄t restitui illis qb⁹ debeť. debēt paupib⁹ erogari. Si āt n̄ faciāt illd̄ pp qd̄ ïstituta sūt. nō teneť qa frangēti fidem fides frangať eidē ar. 6i. di. §. his oīb⁹. ex̄ de iure iuran. puenit. l. 2. Itē caueāt mercatores sēp m̄daciū: qa si illi ut dictū ē faciāt qd̄ suū ē & aliqd isti subtraherent rapina uel furtū esset: un̄ p̄cise tenerēť eis ad restitutionē & agere ïsup pn̄ia᷑ de furto & mēdacio sicut de aliis peccatis ibi commissis: s᷑ si iniuste accipet ille isti mercatores furtiue subtraherēt p mēdaciū peccarent adminus uenialiter pp m̄daciū: ad restitutionē tn̄ nō teneť ꝫm q̊sdā· Cōcor. Hosti. ï ti. d̄ cēsib⁹. §. ex qb⁹ ï fi. dicē᷑ ꝙ tā exigēs iniustū pedagiū ꝙ nō iustū soluēs teneť ad restitutionē. 155

S᷑ nūqd defraudātib⁹ datiū ē ïiūgēdū in foro pn̄ie: ut soluant penā quā ïcidūt. Rn̄d᷑ idē ŭ s̄. Dicūt qdā ꝙ nec in p̄dicto casu nec ï simili teneť qs ad soluēdū emēdā penaꝝ nisi fueït iudicatū ꝯ ip̄m ï foro cāꝝ: qa talia nō debēť nisi tūc demū cum qs cōdēnat⁹ ē p sn̄ia᷑ ï forma iudicii. Vn̄ si qs furtï asportaueït pedagiū uł ïcideït alienā siluā uł ꝯmiseït furtū aut sacrilegiū aut symoniā sup qb⁹ statuta ē pena corporalis uł pecuniaria p legē uel p canonē. nō ē ïiungēdū ï foro pn̄iali ꝙ soluat hui⁹modi penas. nisi tūc demū cū fueït cōdēnat⁹ ad illas soluēdas s᷑ sufficit ꝙ soluat ïteresse & satisfaciat ad ābitriū boni uiri si ïiuriam ïtulit. 156

157 Quid d̄ christiaīs q tp̄r guerre accedūt ad ptes paganorū & portāt illuc merces ,phibitas & ip̄i saraceni seu pagani tenēt eis fidē defendēdo eos ī territorio suo & ī mari a latronibꝫ uel pirratis. Rn̄dit idē ū s̄ q̄ tūc debent ip̄i christiani soluere eis pedagiū fideliter s̄m statutū uel pactū. alias tenēt eis ad resti tutōe3 si possūt. alias debēt paupibꝫ erogare. qa fides ēt hosti. s̄uāda ē. 22. q. 4. Innocēs. 23. q. i. noli. Et ītellige de illis saracenis q nō sūt uiolēti possessores terraꝝ q̄s tenēt ēt q ñ detinēt terras cōsecratas christi ī habitatōe.

158 Quid si qs furet̄ christianos captiuos & a saracenis detentos. Rn̄dit Hosti. ī ti. de peni. §. qbꝫ. uō. ℣. qd si qs. q̄ nō tenet̄. ar. 23. q. 2. dn̄s. & q. 8. ut p̄dē. & h̄ ītelligas qn̄ nō ē tp̄us treuge. S3 qd si treuga sit. Dic q̄ tūc tn̄t̄ restituere rē subtractā et extractionē hoīs uł alterius rei sublate. Et oīs dāni dati. ar. 23. q. i. noli. q̄ intelligit Ray. nisi forte saraceni ꝯpellant̄ captiuos ydolatrare in q̊ cāu eripet̄ captiuꝰ ī libertatē ar. 54. di. nulla & tūc nō tenet̄ suripiēs eū ex q̊ de peccato mortali uł subūsiōe fidei agit̄ magis sit deo q̄ hoībꝫ obediēdū. ii. q. 3. Iulianꝰ. & c. q resistit. Quid si christianꝰ captiuus furet̄ saraceno q eū captiuū detinet. Rn̄dit idē ū s̄ q̄ si fuit captus dū erat treuga quā frāgebat & sic inuenit̄ ī culpa. 23. q. i. noli. & nō īminebat famis necessitas tenet̄ ad restitutōe3: si āt alias tp̄r belli captꝰ fuit uł necessitas famis īminebat cū talē teneat̄ saracenꝰ pascere nō tenent̄ ad restitutōem s̄m Ray.

159 Quid de subditis dānificātibꝫ dn̄os. Rn̄dit Monal. ū s̄ q̄ restituere tn̄t̄ subditꝰ sicut fur q subtraxit de his q̄ soluere debēt dn̄o absq̧ uolūtate dn̄i sui. Soluere. n. debꝫ ea que īter ip̄m & āntecessores suos plane bona fide sine dolo & coactiōe ꝯuenit sicut solet fieri cū mālꝰ uł uille cōcedūt̄ d̄ nouo coloīs uł aliis p̄sonis de q̊ cōsueuit fieri īstrumētū q̊ ponit̄ cēsꝰ & ānus & ponūt̄ alie s̄uitutes & pactioēs hīc inde & iō oīa talia dūmō nō sit īpia & ꝯ dn̄m peti possūt & soluēda sūt. Nā qlibꝫ ī traditōe

rei sue pōt ponere legē quā uult dūmō honestā.ex̄ de cōdic. apo.c.ueꝝ.18.q.2.Eleuteri⁹.ū tñ īdiffinite positū ē ī īstrumēto aliqđ tale ꝟbū collecta talia questa uel similia.ītelligēdū ē ꝙ debꝫ eā moderate petere. Inspecto honore & facultatibꝫ subditoꝝ.ex̄ de cēsi.cū apostol⁹ ī fine &.10.q.3.c.fi.Similiť cū in īstrumēto cōtīeť ꝙ talis dñs pōt facere taliā ad iussū uł ad placitū aut qñ ē talis cōsuetudo sine scripto:tūc illđ iussū aut placitū moderatū ē ad ārbitriū bōi uiri īspect facłtatibꝫ subditoꝝ. Cōcor.Hosti.ī ti.de peni.§.qbꝫ uer.quid de questis & taliis. Quero ā ī foro ꝯsciētie tñeať qs īiūgere pniaꝫ.ut soluat penā quā īcurrit ex pedagio nō soluto.Rñdꝫ Monal.ū s̄.Dicūt qdā ꝙ ī ꝑdicto casu nec ī similibꝫ tñeť qs ad soluēdū emdā penariā nisi fueīt iudicatū ꝯ ipm ī foro iudiciali.qa talia nō debēť nisi tūc demū cū qs cōdēnat⁹ ē ꝑ sñiaꝫ.Vñ si qs furtī asportaueīt pedagionē uł īciderit alienā siluā uł ꝯmiserit furtū aut sacrilegiū aut similia sup qbꝫ statuta ē pena corporalis uł pecuniaria ꝑ legē uł ꝑ canonē nō ē īiūgēdū penitēti ī foro penitētionali ut soluat hui⁹mōi penas nisi tūc dēmū cū fuerit cōdēnat⁹ ad illā:sꝫ sufficit ꝙ soluat interesse uel satisfaciat ad ārbitriū boni uiri si īiuriā ītulit.Idē dicit glo.12.q.2.fraternitatis.

De restitutōe subditoꝝ īter se
de his que ad īuicē extorquēt.

Q Vero an subditi teneāť ad restitutionē eoꝝ que īť se īiuste extorquēt.Et ꝑ qd de ciuibꝫ q collectas dimiserunt sup alios. 160
Rñdit Monal.ū s̄ ꝙ si sciēter aggrauāt sup alios aliqđ ultra ꝙ̄ debēt īuidia uł odio tenēť ad restitutionē ei.Si aūt se uł alios aleuiāt peccāt mortaliť:sꝫ nō tenēť ad restitutionē coītati .qa nō aggrauāt eā in h̄.sꝫ inimicos.Et h̄ ē qñ ꝙ̄titas sūme ē a coī determinata . Si uero collecta ē antiq̄ & debita dño tꝑali & aggrauāt inimicū tenēť ei ī tm̄.si āt se aleuiāt dño tenēť ī tm̄. Si uō aīcū aleuiāt tenēť similiť dño nisi amic⁹ ꝑus restitueīt. Si āt ē collecta a dño nouo īiuste poīta puta ad ꝓpriā utilitatē

posita nõ tenẽt exactores dño restituere nisi inimico si grauauerit eũ.pterea dño nõ debẽt obedire ꝯ cõsciẽtiam ĩ collecta iniusta.Itẽ nota ꝙ collecta fit duob modis ĩ ciuitate.s.p alios & pse.p alios duob mõis.s.determinate & ĩdeterminate.determinate.s.qñ determinat sũma a coĩ illis q aliis ad soluẽdum ĩponũt.& tũc si aleuiãt se ul aĩcos nec aggrauãt cõe:sꝫ inimicũ tm̃.& iõ tenẽt tm̃mõ illi.Indeterminate uõ fit qñ sũma nõ determĩat eis:sꝫ dicit ꝙ ĩponãt ciuib.io.denarios p libra.Et tũc si se ul aĩcos aleuiãt cõe defraudãt.Sꝫ sm qsdã nõ tenent ei ad restitutioẽꝫ.qa dicũt h nõ eẽ de iure diuino institutũ:sed publico ul ciuili.s.pp bonũ patrie:peccãt tñ mortalit:pp iuramẽtũ pmissoriũ ĩfra tpus q̃tũ ad exactioẽꝫ.sꝫ ñ q̃tũ ad solutũ qa hoc mõ iurauerũt.sꝫ h mihi nõ placet.Itẽ qñ fit collecta p se:fit simil duob modis.Primo qñ deb hõ maĩfestare iuramẽto qcqd hab.& tũc si hab mile & iurat se tm̃ cẽtũ hr̃e ẽ piurus:sꝫ nõ tenet restituere.qa h datio nõ ẽ de iure diuino:ut dicũt.Similit 2o mõ fit qñ hõ iurat se missuꝝ.io.denarios p unaq̃q; libra quã ht ĩ archa repoĩta alicui ad tpus ĩfra tpus illd sẽp tñt & elapso tpr piurus ẽ si nõ facit qd iurauit.sꝫ sm qsdã ñ tenet ad restitutõeꝫ.qa nõ ꝯtrectauit rẽ alienã.qm̃ adhuc dñiuꝫ rei nõ recessit ab eo & dicũt ꝙ h datio nõ ẽ de iure diuino.ut dictũ ẽ.Hec.n.opinio cũ pcedẽti nõ placet mihi pp dolũ & fraudẽ quã ꝯtinet q̃ nulli deb patrocinari sm canones.Si ãt iurauit tm̃ dare coĩ tenet sẽp ex uirtute iuramẽti.

161 Quid de discussorib.i.estiatorib priorioꝝ q dolo odio uel ĩuidia pl & min⁹ estimãt & pximũ & rẽpublicam dãnificãt. Rñdit Io.de pla.in dicta.l.i.C.de discussorib li.io.ꝙ siue sit discussor ad ĩuestigãdũ & discutiẽdũ q sit publici debitores & aliquẽ inique declaret ul describat eẽ publicũ debitorẽ q ñ sit ul dicat esse debitorẽ maioris q̃titatis q̃ sit tenet ad restitutioẽꝫ:& ipe remanet obligat⁹ fisco ĩ illa q̃titate ĩ q̃ aliũ dscripsit inique:siue sit discussor priorioꝝ cã ponẽdi ĩ estimo pro

collecta uł alio grauamīe reali soluēdo ꝯm q̄titatem p̄ionii cui⁹ꝗ certe ī id ī q̊ pperā:& inique pł estimat facultates alicui⁹ q̄ ualeāt ip̄e teneť p tex.ī dicta.l.i.Caueant ergo estīatores bonoꝝ p̄ionioꝝ alioꝝ.qa teneť ad illđ qđ male estiānt siue estimēt p collectis publicis siue ad puatū ꝯmodū:ut p fideiussorib⁹ dandis a tutore ꝯm ualorē p̄ionii pupilli.qa si estīator min⁹ estiet & pp h̄ fideiussor minoris q̄titatis dat⁹ est/teneť pupillo.l.fi.C.de magistra.l.cōueniē.&.l.i.§ diu⁹.ff. Eodē.ti. siue sit estimator dat⁹ ad fideiussores approbandos.s.an sint sufficiētes.l.arbitrio q satī dare cogāť.Et similiť teneť messor agri edificii frum̄ti uł uini si dolo uł lata culpa.Inique metiať .l.si messor.§.i.&.2.ff.Si messor falsū modū dixerit.Et siłiť tabernari⁹ q ī cōputatōe fefellit.l.fi.ī fi.eo.ti.de q̊ ēt.l.2.C.đ iure fisci.Vbicūꝫ eī generaliter qs inique facit id ad qđ assūptus ē a iudice uł a ptib⁹:ut cū notarius assūpt⁹ ē ad ꝯputatōeꝫ līaꝝ & male cōputat teneť.l. ꝯputatōis.C.de fidei.instru.Vel medic⁹ pperā refert de q̄litate uulneꝝ teneť:ut ī.c.significasti de hoīcidio uł obstetrix.de p̄gnatura uētris.l.1.ff.deuē.inspi. tenēť.hec ille.

Quid de malis electorib⁹.Rñdit Io.de pla.ī.l.obꝯuare. C.de curio.li.10.Ex q̊ ad officiū rectoris ciuitatis ptinet ꝯuocare cōsiliū & facere eligi officiales & electis nūtiare ut possint si expedierit appellare & q male noīauerit aliquē sciēs eū habere excusatōeꝫ & sic eū cā uexādi uł ex odio noīat teneť ei ad oēs sūpt⁹ litis:q̊s ille noīat⁹ faciet ī cā appellatōis se excusādo ne ei⁹ calūnia & temeritas trāseat īpunita:ut dicta.l.obꝯuare.& .C.de sūptuū recupatōe.l.unica.&.l.i.§.q excusatione.ff.de uaca.muneꝝ &.l.sciueīt.C.de excusationib⁹ tutoꝝ. 162

Quid de exactorib⁹ tributoꝝ q pł debito exigūt.Rñdit idē in.l.1.de exactorib⁹ tributoꝝ li.10.ꝗ teneň furti si pł debito exigūt sub terrore & p̄eminētia dignitatis:ut dicta.l.ēt p alimētis suis & sue familie uł eq̊ꝝ.l.2.C.de lucris aduocatoꝝ.li. 163

.i2.& tenet i duplū ei a q̊ exegit.l.i.C.de sup exactioib' li.io.

De restitutōe cōtrahētiū.

i64 QVero ad qd teneant ɔ̄hētes. Rn̄dit Io.de pla.isti.qb' mōis cōtrahit obli. §.i. Quia si ɔ̄ctus celebrat grā dātis tm̄ ut i deposito.tūc recipiēs tn̄t solū d̄ dolo & lata culpa. Si grā recipiēt tm̄.ut i cōmodato tunc tenet de dolo & oi culpa.s.lata leui & leuissia. Si grā utriusq ut i locatōe tūc tenet d̄ dolo lata culpa & leui.ut.l.si ut certo. § .2.ff.cōmodati. In mutuo aūt qa trāsfert dn̄iu3 iō recipiens mutuū tenet de dolo lata culpa leui & leuissia & de casu fortuito.ut insti.qb' modis recōtrahit obli. .§.primo.

i65 Quid de cōmodatorio. Dic q̄ qn̄q teneт solū d̄ dolo & lata culpa. Quādoq ēt de leui qn̄q ēt de leuissia qn̄3 ēt de cāu fortuito:ut notat glo.i dicto. §.i ꝟbo exactissimā insti.qb' mōis recōtrahit obli.nā d̄ dolo solo tenet.puta. Si cōmō uxori mee ut cōpta.i.ōnata ueniat ad me:ut.ff.cōmodati.l.si ut certo.§. Nūc uidēdū.& §.Interdū qn̄3 dolus & culpa ei⁹ leuis.ut si cō modo ē ciphū ut oēs amici iuitent ad cenā.ut.ff. cōmodati.l.i rebꝰ.§.hec ita qn̄3 leuissia.& h̄ gn̄aliter. Vt hic intdū cāus ut si culpa p̄cedit dicta.l.i rebꝰ.§.alioqn.h̄ glo. Itē notat f3 eūdē dn̄ Io.q colligit ex tex.i dicto.§.i ꝟ.nec suffic.q̄ l3 re sua qs possit male uti cū i ea sit moderator et arbit.ut i.l.in re manifesta.C.mādati. tn̄ i deposito uł cōmodato ē determinatu3 q̄ debꝫ adhiberi exactissia custodia et diligētissia q̄ leuissimā culpā excludit. Et iō si qs i s̄scriptis rebꝰ erat diligētissimus pariter debꝫ eē i cōmodatis:s3 si i suis erat diligētior certe in cōmodatꝯ debꝫ esse diligētissim⁹.et iō tūc debꝫ adhibere maiorē custodiā rebꝰ comodatꝯ q̄ suis. Nā tūc i suis culpa culpāda ē.s3 i alienis ē puniēda:ut dicto.§.i.et dicta.l.si ut certo.et.l. in rebꝰ i prī.ff.cōmodati. S3 qd qn̄ ēt i suis erat diligētissim⁹ et nō pōt nisi unā rē saluare. Rn̄dit idē dn̄s Io.q̄ tūc locus est gratificatōi.qa pōt saluare quā uult d̄ q̊ glo.in dicta.l.si ut c̄to.

S; qd si qs utit comodato ultra locu determinatu. Rndit ide u s. q i culpa e & ad eu spectat piculu: ut dicto. § .i. ỽ. alioqn: et dicta. l. i reb; imo tuc comittit furtu us; insti. de obli. ex delicto .§. placuit. 166

Quero q dicat casus fortuiti. Dic q illi q enumerat i dicto. §. .i. et dicta. l. in reb; et. l. que fortuiti. C. de pignorib; actioe. Na casus cui resisti no pot dicit mors suoru comodatoru que eius culpa n iteruenit latronu hostiu ue icursus qn res e comodata ad pegrinadu pp piratar insidias. Naufragiu icediu fugaq ser uor q custodiri no solent. S; quero an furtu coputet it casus fortuitos. Rndit ide u s. q no. io no excusat comodatariu. l. cu duob;. § .dina. ff. comoda: & insti. qb; modis recotrahit obligatio. § .fi. nisi fiat a persona domestica de q no suspicabaris ut not. Cynus in. l. i. C. deposit. & . l. Eu q. § .ide scripsit. ff. de furt. S; an icediu coputet comodatario inter casus fortuitos. Rndit ide u s. q no si incipit i domo sua. qa sine culpa ibabi tatiu no orit icediu. l. na salute. ff. de offici. pfecti. uigi. s; si in domo aliena & comodatari; re euitare no pot ht regressu q eu q e i culpa icedii. ut. l. si suus suam. §. si fornicari; ff. ad. l. acqlea. Et notat. glo. i dicto. § .fi. isti. qb; mois recotrahi obli. 167

Quid de depositario dic q tenet solumo d dolo & lata culpa & mala electio dpositarii e i culpa inde et qn; tnet dpoitari; de casu fortuito. ut nota. glo. isti. de q. mo. recotrahit i eo. §. fi. Quiq. n. sut s; Io. de pla. que faciut depositariu teneri d cau .s. couetio. i. pactu dolus culpa mora obligatio: ut notat. ff. de positi. l. i. §. sepe. 168

Quid de bidello cui assignauisti libru tuu & eu tradidit alteri an teneat. Rndit Io. de pla. dic si tradidit tuo socio ul famulo tuo cosueto ul alti portati tuu signu cui uersimilit credere debuit no tenet si aut uon assignasti ei: sed simpliciter posuisti tenet. id similitudine locatoris sm. l. dns orreor. ff. loca. 169

Quid de creditore pignoris. Rnd; ide u s. q tenet de dolo & 170

lata culpa & leui.qa ꝯctus celebrat gra utriusqꝫ . ut dicit tex. in.§.si.isti.q mo.recotrabit obli.& io no tenet d leuissia culpa nec de casu fortuitu nisi fuerit i culpa.

171 Quero an iter eptore & ueditore cadat restitutio . Rndeo qꝫ multiplex.ut patet ifra i ꝟbo eptio.

172 Quero de q teneat socius.Dic qꝫ tenet ad restitutionez dani emergetis dolo & culpa sua lata & leui que leuis culpa estiat si no adhibꝫ tata diligetia i coibꝫ rebꝫ qꝫta adhiberi solebat:in ppriis tpre societatis.ut isti.d socie. §.socius l.socius.ff.p socio.

De restitutoe eius q ob caz accepit & ca no e secuta.

173 RΕstituere tenet q accepit aliqd ob caz & ca no e secuta ut puta.Si dedi t pecunia:ut pme ires ad sactu Iacobu & n iuisti. Secus si p te n stetit.ut.l.si pecunia.ff.de codic.ca data.u dr.Si pecuniam io accepis:ut capia ea.dein pato t ad pficiscedum coditio tpris:ul ualitudis ipedimto fuerit qmin pficisceris an coditio possit.uidedu e & cu p te no steterit pot dici repetitione cessare.Sz cu liceat penitere ei q dedit pculdubio repetet id qd datu e nisi forte tua itersit no accepisse te ob hac caz pecunia.Na si ita res se habꝫ:ut lz nudu pfectus sit ita tame re ꝯposueris:ut necesse habeas pficisci ul supt q necessarii sut ad pfectione ia fecisti.ut manifestu sit te pl forte qꝫ accepisti erogasse coditio cessabit.Sz si minus erogatum sit:ꝯditio locu habebit:ita tn ut idenitas t pstet eius qd expendisti.

174 Quid si ddi pecunia uiro cui nuptura erat mulier.dein no sut secute nuptie.dic qꝫ ad restitutione tenet.l.si mulier.ff.d codi toe causa data ca no secuta.

175 Quid si dedi t ut ꝟuu manumittas & no manumisisti ul me penitet anqꝫ manumittas dic qꝫ ad restitutione mihi teneris .l.i.§.1.ff.de coditoe ob caz.

De restitutoe geretiu negocia.
aliena & primo d tutore.

176 REstituere tnet tutor & curato oe dāuu qd pupillo ul adulto:

pceſſit eoꝝ dolo lata culpa uł leui negligētia.Nō āt leuiſſima ut.l.qcqd.C.ābitriū tutele ū dicit.Quicqd tutoris dolo uł lata culpa uł leui ſiue curatoris mīores amiſerūt uł cū poſſūt ñ acqſierīt ī h iudicio uenit.ut ī.l.i.de tutelis & rōni. diſtra.dr. in oībꝫ que fecit tutor cū facere nō deberet .Itē in bis que nō fecit cū facere deberet rōnē reddere teneť pſtādo dolū & culpā & q̄tā ī rebꝫ ſuis diligētiā baberet.Idē ī plato.ut in.c.Cū ī officiis de teſta.Itē ſm Io de pla.inſti.de obli.que ex qˢī q̄ctu na.§.tutoris qñ tutor fuit negligēs ī exigēdis noībꝫ dbitoꝝ pupilli q̄ facta ſūt poſtea cā nō idonea ad ſoluēdū cū pus eēnt idonea tpre tutele teneť: ut ī.l.2.C.arbitriū tutele.Itē tutori īputať & ad intereſſe teneť ſi cāꝫ pupilli deſpatā ducat.C.de admīſtra.tutoꝝ.l.bona.&.l.ſi ñ ē ignotū &.ff.dꝫ admīſtratōībꝫ reꝝ ad ciuitatē ptinētiū.l.q̊tiēs.§.ſicut ignoſcēdū ē cū illi q bōaꝫ fidē agnouit.ut.ff.mā.l.qntꝰ.bec ſpec.ī.ti.đ aduocato.§.utriuſqꝫ.ꝟ.itē ēt caueāt.Quid ſi qs uolebat legare uł donare pupillo & tutor īpediuit dicens.lega uł dona mibi.glo.ponit bāc queſtionē ſabbatinā & nō ſoluit ī dicta.l.qcqd.ſꝫ dici pōt qꝫ teneť pupillo ad reſtitutioēꝫ ar.cle.i.de pui.ꝟ.pcipiť religioſis:ut nō īpediāt teſtatores qn legēt parochialibꝫ uel matricibꝫ eccłiis.Vt dicit frater Aluarꝰ qꝫ alias peccāt mortaliter & tenenť ad reſtitutionē.Nā h regula qꝫ q̊tiens qs aliquē īpedit a cōſecutōe alicuiꝰ bñficii teneť ad reſtitutionē ū s.§.134.

De reſtitutōe negocioꝝ geſtoꝝ.

REſtituere teneť negocioꝝ geſtor oē dānū illi cuiꝰ negocia geſſit qđ dānū pceſſit dolo ſuo:uł lata culpa uł leui:uł ēt leuiſſia quā alius diligētior erat geſturꝰ.ut īſti.de ob.q̄ ex qˢī q̄ctu ī pri.an aūt teneať de cāu fortuito glo.ibi enumerat ſex cāus ī qbꝫ teneť ī ꝟbo obligatū & eq̄ teneť ad expēſas q̄s fecit negocioꝝ geſtor illi cuiꝰ negocia geſta ſunt.Fallit ī płibꝫ caſibꝫ enumerati p dñm Io.ibi & ī.l.uēſeniꝰ.ff.de nego.geſ.ſ.primꝰ qñ pceſſit proteſtatio qꝫ nō gerat.ut dicta.l.uēſenius.Secūdꝰ 177

qñ gessit paterna affectõe ut si nutricius pstitit alimta puigno uł ĩ eũ erudiẽdũ expẽdit.l.q paterno.C.eo.Terti⁹ qñ marit⁹ gessit maritali affectõe puta fecit expẽsas ẽt curãdo uxorem egrã.Nã socer nõ teneť eas satisfacere nec ꝯputãť ĩ restitutõeȝ dotꝫ.Nã marit⁹ teneť facere curare uxorẽ suis expẽsis:nisi qñ nõ habꝫ dotẽ uł eẽt expẽsa magna ultra dotẽ:& uxor haberet patrẽ q tñť ad h̃:uel ipa habꝫ aliũde.i.alia bona ex qbꝫ posset curari.Nõ teneť tñ marit⁹ qñ ex cłpa uxoris nõ habꝫ eã ĩ suo obseqo ẜm Iacobũ de are.sȝ ad expẽsas funeris uxoris teneť ille cui remanȝ dos ꝓ ea parte ꝓ q̃ deuenit dos ad eũ:ut.l. qa ĩ uxore.C.de negociis gest. Quart⁹ ꝑ domesticã affectionẽ & pietatẽ.ut si mať expẽdat ĩ faciẽdo dari tutorẽ pupillo.l.i. .C.de nego.&.l.is q.ff.eo.de hac mãia uide ĩfra.§.224.

De restitutõe sociorum.

178 QVid si duo sũt sotii hñtes rẽ cõmunẽ & alter ĩ ea facit expẽsas.Rñdit Io.de pla.ĩsti.de obli.que ex qĩ ꝯctu. §.Itẽ si inť aliq̃s ꝙ alter teneť ꝯtribuere ptẽ suã restituẽdo ei q fecit expẽsas de suo.ut.l.si ĩter fratres.§.2.ff.ꝓ socio.&.l.si ut ꝓpoĩs .C.de here.puat.Itẽ nota ẜm eũdẽ ꝙ ũ un⁹ ex sociis ẽ rixos⁹ & deui⁹ uł nõ curat laborare terrã cõmunẽ uł locare domum cõem põt soci⁹ accipe sibi ptẽ suã q̃ ad usũ & laborare & sibi fruct⁹ recipe glo.ẽ notabilis ĩ.l.iubem⁹ ĩ ꝟbo diuidere.C.de sacro sãc.ecc:& alia glo.ĩ.l.luci⁹.ff.fa.herc.

De restitutõe accipiẽtꝫ ĩdebitũ & cetera.

179 QVid de soluẽte ĩdebitũ ignorãť.Rñdit ꝙ recipiẽs teneť ei ad restitutõeȝ ꝓinde ac si mutuo accepisset ex q̃si contractu insti.de obli.que ex q̃si ꝯctu nascũť.§.fi.& insti.q mo.recõtrahiť obli.§.Itẽ si ꝑ errorẽ.sec⁹ si soluat sciẽter qa tũc dõare uideť:ut.l.cãpan⁹ de opere libertoꝝ.

De restitutõe dãnoꝝ ab aĩalibꝫ datoꝝ.

180 QVid si q̃drupes puta equus uel asin⁹ tu⁹ nãli feritate mihi dãnũ ĩtulit:puta fregit uasa mea uł uegetẽ & uinum effusum ẽ.

R̃ndit Spe.ĩ ti.de ĩiuriis.& damno dato.§.seq̃.ṽ.põro mihi teneris uł reficere dãnũ uel dare aĩal ꝓ noxa.ut insti.si q̃dru. paup feci di.in prin.
Quid si equus tuꝰ calce me ꝑcussit & crus fregit uł brachiũ uł oculũ effodit uł aurẽ dẽtibꝰ scidit uł me uulnerauit ꝑꝑ quã plagã oportuit me dare.io.medicis & alia.io.ĩpẽdi ĩ curatiõe an petere possũ ẽo & opa qbꝰ carui:& cariturꝰ sũ.Dicit Specu. ubi s̃ ꝙ sic uł ꝙ das aĩal ꝓ noxa.tex.e.ff.e.l.ex hac lege. i8i
Quid si tuũ aĩal ĩcitauit meũ ita ꝙ meũ aĩal d̃dit alteri dãnũ:ã tenearis.Specu.ũ s̃ uidet̃ sẽtire ꝙ sic idẽ dicit glo.ĩsti.si q̃dru. pau.fe.di.in prĩ.ĩ ṽbo feruore ne aĩal tuũ moueat̃ ad dãnũ dã/ dũ.Sui lasciuia & facilitate siue ĩcẽtiuo amore & ꝑsecutõe al/ teriꝰ aĩał:ut si equus tuꝰ ꝑsequẽdo equã meã frangit hostiũ do mus mee uel mea blada in t̃ra cõterit uł aliter dãnũ mihi dat siue suo corpore siue mediãte alio instrõ.ut si bos uł equus siẽ culpa ꝯducẽtꝗ plaustrũ obtriuit aĩal meũ uł aliud dãnũ dedit. ut.ff.e.l.i.§.sin aũt. i82
Quid si bos tuus comedit herbã meã uł canis tuꝰ carnes meas uel porcꝰ farinã uł murilegꝰ lardũ uel mustela cõrodit pãnos an mihi tenearis ad emẽdã dãnũ uel dãdũ aĩal ꝓ noxa.R̃ndit Spe.ũ s̃ ꝙ sic.ut.l.qntꝰ.§.i.ff.ad.l.acql.&.l.q ẽuãdoꝝ.§.fi.d̃ ꝑscrip.ṽ.Et ꝑ Bartho.ĩ.l.ħ ãpliꝰ.§.de his.ff.de dãno ĩfecto. i83
Quid si oues uł alia aĩalia qs mittit ĩ p̃diũ meũ & frum̃tũ & or/ d̃ũ uł glãdes depascũt̃.R̃ndit Specu.ũ s̃ ꝙ mihi teneris i84
Quid si ꝑ se peccora ĩtrauerũt cãpũ & depasta sũt frumẽtũ: R̃ndit Spe.idẽ.s.ꝙ mihi teneris.idẽ Io.de pla.ĩ.§.i.ĩsti.ad.l. acqui.& ħ ꝑ.l.q ẽuãdoꝝ.ff.de scrip.Sꝫ qño estiabit̃ dãnũ datũ in frumẽto dũ ẽ in herba.R̃ndꝫ idẽ ũ s̃ ꝙ uł expectabit̃ tẽpus messiũ ut sciat̃ q̃tũ ex tãto uł simili frum̃to hẽbit̃ uł ꝯsid̃rabit̃ q̃tꝰ fructꝰ ĩ ãno p̃terito ex tanto et simili habitus ẽ.ar.ff.ad.l. acqleã .l.acquilea si deletũ.ff.de tabulis exhibẽdis.l.locũ.§. cõdẽnatio.ii.q.ꝫ.nolite. i85

186 Sed nũqd dñs se liberat dãdo aĩal ꝓ noxa. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ nõ. si illđ ĩmisit ut insti. si q̃drupes paupẽ fecisse dicat̃: sec⁹ si causa lit̃ intrauit.

187 Quid si leo ursus ap quẽ tenes ligatũ iuxta uiã publicã dãnũ dedit. Rñdit Specu. ĩ. ti. de ẽptiõe & uen. §. nũc dicẽdũ. ℣. sȝ pone ibi q̃rto ꝯpetit ꝙ teneris ꝑ tex.. §. fi. insti. si q̃ pau. fe. di. Vñ ibi dicit Io. de pla. Caueat ergo sibi q tenẽt canes mõdaces ursos uł simias uł alia aĩalia ferocia ĩ locis publicis q̃ si ledũt hoĩeȝ liberũ: cõdẽnat̃ tenẽs ĩ expẽsis curatõnis & oparũ amissaꝝ & amittẽdaꝝ ĩq̃ntũ iudici equũ uidebit̃ facta estiatõe q̃ntũ lesus uiuere poterat ꝯm distictionẽ etatũ: ut. l. hereditatũ. ff. ad. l. falsi. & glo. dicit ĩ. l. ex hac. l. ff. si q̃ pau. fe. di. Et iõ ñ liberat̃ dãdo ferã bestiã dãnũ dãtẽ ꝓ noxa. ut. c. si. de ĩiu. & dãno dato.

188 Sȝ pone ꝙ inuenio pecudẽ tuã ĩ mea segete dãnũ dãtẽ nũqd ꝓpria auctoritate illã capere possũ & tenere donec de dãno mihi satisfaceres. Rñdȝ Spe. ĩ ti. de actor. ℣. sȝ pone ꝙ inueĩo ꝙ nõ possũ capere: ut teneã qĩ loco pignoris donec mihi satisfactũ sit. possũ tñ capere & tenere donec sciat̃ dñs ꝯ quem agere possũ.

189 Quid đ his q cũ iumẽto uł igne malitiose apposito uł al. ledũt agrũ uł domũ alteri⁹. Rñdit. Mo. ĩ sũ. in tractatu restitutõnũ. ĩ. c. de restitutõe aduocatoꝝ. ℣. Itẽ tenẽt̃ ad totũ dãnũ ꝙ tales tenẽt̃ ad restitutionẽ totius dãni. Et si uolũtarie apponit ignẽ nõ adhibuit diligẽtiã debitã tenet̃ ĩ q̃druplũ maxĩe ĩfra annũ. ex̃ de iniur. c. si egressus & si leserit ũ de h̃ ĩ. c. si qs. & . ff. đ ĩcẽ. l. i. Si aũt aĩal pascat in alieno nõ dãnificãdo dñs nõ tenet̃ de pa. tenẽ. l. qm̃. §. fi. coll. io. nõ tñ ꝯm glo. & Anto. de butrio ĩ dicto. c. si leserit ꝙ dñs liberat̃ dãdo aĩal ꝓ noxa.

190 Quid si bos alicui⁹ cornupeta erat & dñs eũ ñ custodiuit nec diligẽtiã adhibuit egressũ bouẽ uicini occidit. Rñdit Monal. ꝙ dñs bouis corũpete tenet̃ dare aliũ bouẽ uiuum equalẽtem

& mõtuũ accipe:ut dicit tex.in.c.si bos.ex de iniur.& dã.da. exori .Intelligẽdũ tñ qñ dñs sciuit cornupetã ꝙ p̃sumit ĩfra tres dies scire et ꝓꝑ h̃ dicit tex.ꝙ corñpeta erat ab heri & nu‑ diꝰ Tertiꝰ qñ uõ ignorauit.puta qa ꝯ nãꝫ sui gñeris ĩsurrexit & ꝯ naturã suã:puta qa ꝯsueuit eẽ domesticꝰ:tũc nõ tenet̃ ex edi cto.l.acqlee:sed ex dicto.l.si q̃drupes paupẽ fecisse dicat̃ ſm Host.& Goffre.Itẽ ĩtellige ſꝫ glo.in dicto.c.si bos cũ ille bos q dãnũ dedit aggressꝰ ẽ aliũ & occidit:sꝫ ecõũso nõ tenet̃.i.qñ bos mortuꝰ ĩcitauerat aggrediẽdo bouẽ cornupetã.ff.si q̃dru. pauperẽ fecisse dicat̃.l.i.§.cũ arietes.&.ff.ad.l.acql.l.ita .Seu cũ dubiũ ẽ qa bos p̃ aggressus.ff.ad.l.acqleã.l.sciãꝫ. §.cũ stra‑ m̃ta.Et ad ĩtelligẽtiã dãnoꝝ datoꝝ ab aĩalibꝫ nota ut ex dictis hosti.ꝯp̃hẽdi & colligi põt ꝙ duplex ẽ actio q̃ tenet̃ dñs aĩal̃ dãnũ dãtis.s.lex acql.& hac tenet̃ dñs aĩal̃ dãnũ dãtis qñ cl̃pa sua aut negligẽtia aĩal dãnũ dedit:puta si te ĩstigãte equũ ipse dolore concitatꝰ recalcitrauit ul̃ dãnũ dedit.aut si q̃drupes.pl̃ iusto onerata dãnũ d̃dit ul̃ si aĩal tuũ ĩ segetẽ meã misisti tñris ad totiꝰ dãni estĩationẽ . Alia ẽ actio que uocat̃ de paupie qua mibi teneris qñ nõ culpa tua q̃drupes dãnũ dedit ꝯ naturã & ꝯsuetudinẽ sui gñeris.lꝫ sua ꝯsuetudo talis sit:puta si sit equus recalcitrãs.Nã maior pars ñ recalcitrauit ul̃ bos cornupeta nã maiõ ps ñ cõnupetit & tũc liberaris dãdo aĩal dãnificãs ꝓ noxa lꝫ dãnũ excedat q̃drupedis estĩationẽ.Si aũt sit fera bestia tũc dando illđ aĩal ꝓ noxa:non liberaris.sꝫ teneris ad totiꝰ dãni estĩationẽ.qa huiꝰmõi aĩalia nõ debẽt teneri ĩ publico siue so luta siue ligata ŭ publicũ iter ẽ.alias dñs tenet̃ ĩ duplũ.ut insti. si q̃drupes.§.ĩterdicimꝰ.§.fi.& nihilominꝰ actio de paupie .i.ꝓ dãno dato locũ habꝫ:& et̃ tenet̃ ad ĩpẽsas ĩ curatõe factas & ad opas amissas ul̃ q̃s amissurꝰ ẽ ꝓꝑ debilitatẽ.nã ꝓhibet̃ qs ꝟrẽ aprũ canẽ ursũ leonẽ pãtherã & gñralit̃ oẽ aĩal qđ nocere possit tenere ſꝫ Hosti.ĩ ti.de paupie.§.qñ.ꝟ.Et notãdũ.Hec colligũt̃ ex tex.& dictis doctoꝝ in.c.fi.ex.de ĩiur.& dãno da.

& p Hosti.in sū.eo.ti. §.qñ.& ī.ti.de paupie. §.qñ. §.q̄lis.

191 Quid si equus tuus insidiando mulā meaȝ olphaciat & mula mea recalcitrās crus meū frāgit.Rñdit Hosti.in.ti.de paupie. §.qñ.ꝟ.si uō ꝙ ꝯ te agere possū d̄ paupie.ut.ff.si q̄dru.pau. feci.di.l. agoso.

192 Quid de detinētibꝫ colūbaria.Rñdit Astē.in sū.li.5.33.Dicūt aliq ꝙ si nō pñt teneri sine p̄iudicio & dāno alterius mortalit̃ peccāt q tenēt.qdā tñ tenēt ꝙ colūbe pl' pficiāt t̃ris q̄s frequētāt stercorizādo & mala semīa colligēdo ꝙ̄ noceāt.uñ ñ uidet̃ tutū sup h̄ aliud affirmare.

193 Quid d̄ uenatoribꝫ q cōculcāt agros & uineas alioꝝ q̊ꝝ canes occidūt anseres & oues & agnos paupū.Rñdit idē ū s̄.Credo ꝙ tenēt̃ restituere estīatione dāni ul' peccāt mortalit̃ si nō restituant:nisi ita modicū dānū esset ꝙ pbabilit̃ nō curarēt illi quibus fieret.

De restitutōe excoīcatorū.

194 Utrū clericus excoīcat⁹ possit pcipere fructus sui beneficii durāte excoīcatōe.Rñdit Innoc.ꝙ nō.ī.c.pastoralis d̄ appel. p illū tex.ū dicit̃.Illi puēt⁹ ecc.merito subtrahūt̃.cui eccl'ie comuīo denegat̃.Sec⁹ si appellaret.Nā tūc ñ credim⁹ ꝙ posset nūtiari excoīcat⁹.ar.ex̄ d̄ sē.exco.p tuas:nec ēt bñficia subtrahi debēt:imo cū ipe se ñ debeat gerere p excoīto & ministri p̄bēdaꝝ tāꝙ̄ mercenarii possūt ei coīcare.ii.q.3.Quoniā d̄ sē. exco.īter.Alii tñ alit̃ dicūt & ē c̄tū ꝙ post absolutiōeȝ fruct⁹ medii tp̄ris poterit repetere.2.q.5. §.sup cā.lȝ fuerit iniuste excoīcat⁹.Sec⁹ aūt si iuste.ar.C.de re.milita.l.cū allegat̃.Hec Inno.Cōcor.Hosti.uide s̄. §.131.ul'.136.

195 Oīs excoīcat⁹ tenet̃ restituere si uult absolui:qa hec ē una de cōditōnibꝫ reqsit̃ ad h̄.ut qs absolui possit f̃m.doc.

196 Quid de his q excoīcati tp̄r excoīcatōis acq̄rūt negociādo ul' ex dono recipiēdo.Itē d̄ his q alit̃ illicite acqsierūt bñficia ecclesiastica ul' castra ul' alia et īde ml'ta pcepūt.Rñdit Hosti.ū

s ꝙ tenet totũ restituere si aĩas suas saluare uolũt:ut ꝓbat de eta.et qua.cũ bone de cle.exco.mi. postulastis.đ cle.c.p ĩqsitionẽ.et de p̄bẽ.c.dilec.in fi.de his que fiũt a p̄la.cõtinebat đ iure patronat⁹ cũ dilect⁹ in fi.de symoĩa.c.Matheus.

De restitutõe ĩuẽtoꝝ a casu & fortuna.

Quero ã ĩuẽta a cãu & fortũa subiaceãt restitutõi.Rñdit Ric. in.q.di.i. §..ar.ſ.q.ſ .Q2.reꝝ quedã sũt cõmunes oĩ iure nãli ut uolucres nõ domestice & pisces maris & ẽt similia.insti.de reꝝ di. §..& quedã.& §..fere bestie . Quedã sunt uniũsitatꝗ ut illđ qđ ẽ ciuitatis ĩ cõmuni:ut theatra stadia & silĩa:ut insti.de reꝝ diui. §..uniũsitatꝗ.Quedã sũt ꝓprie sigoloꝝ.uñ si qs ĩueĩat aliquã rẽ de p̄ mõ dictis restituere ñ tenet & de talib) reb) dic tis aliter dicit in dicto. §..fere.Que ĩ nulli⁹ bonis sũt nãli rõe occupãti cõcedũt.Si qs ãt res que sũt coĩtatis aliq̃ cãu ĩueneĩt restituere coĩtati tenet.Similit rẽ q̄ ẽ alicui⁹ sigularis ꝑsone & sic ĩtelligit ꝙ dicit ĩ.14.q.ς.si qd ĩuenisti ũ dicit Si qd ĩuenisti & ñ restituisti rapuisti & ea.q.c.multi dicit.Discant ħ peccatũ simile eẽ rapĩe si qs ĩuẽta nõ reddat si sciat cui⁹ sũt.& si cui⁹ sũt ignoret tamẽ retinere nõ põt:sʒ deb) facere qđ in se ẽ:ut sciat cui⁹ ẽ.qa ut dicit.ff.de fur.l.fals⁹. § .q alienũ.Si qs aliqd iacẽs in terra lucri faciẽdi cã sustulit furti obstrĩgat:siue scit cu i⁹ sit siue ignoraueĩt.Et ħ rõnabile ẽ:qa ex q̊ scit rẽ suã nõ eẽ p̄supponere deb) eã de iure ad aliũ ꝑtinere.Si ãt ñ põt ĩueĩre cui⁹ sit illi cui ĩcũbit cura de republica restituat.Cõcõ.Hosti. in ti.de peni. § .qb).℣.qd si qs ĩuenerit dicẽs.Quid si qs ĩueneĩt pecuniã uł aliã rẽ ĩ uia publica uł alibi dicas ꝙ deb) facere p̄conizari & ĩ ecclesiis loci illi⁹ ũ reꝫ ĩuẽta ẽ:& adiacentiũ denũtiari publice corã populo ꝙ talis res ĩuẽta ẽ.Et si repiat dñm ei reddat:p̄ tñ dicat ei circũstãtias ꝑ q̄s certificet:utꝝ ℣e sit dñs is q petit aliter forte młti nõ dñi peterent.ad ħ.ff.de furtꝗ.l.falsus. §..q alienũ.Et si nõ ĩuenit dñm põt eũ ꝯsilio ecclesie ipaʒ rẽ retinere & oret ꝑ eo cui⁹ res ẽ.Et ħ ĩtelligas qñ

ē paup q̄ iucit alit̄ pauperib⁹ eroget. Alioqn si nō restitueret iuxta posse fur eēt. Et sic intellige illd̄ Hiero. & Grego. 14. q. 5. si qd īueisti & duob⁹. c. se. Cōcor. Sco. in. 4. di. 15. Qui addit q̄ īteri deb⁹ tradi publice psone custodiēda.

198 Quero an qs possit phiberi piscari in fluminib⁹ publicis & ppetuis sicut padus & rhen⁹. Rn̄dit Io. de pla. insti. de diui. in. §. flumīa q̄ nō: similiter nō pōt phiberi qs applicare naues ad portū & ligare naues ad ripas siue ad arbores existētes sup ripis. L3 tn̄ ripe et ābores sit publice q̊ ad usū siue sit ī coī usu. tn̄ pprietas ripa4 & ābores nate ī eis sūt eo4 q̊4 sūt pdia qb⁹ adherēt. Et iō si cōcurrūt dn̄s agri uolēs īcidere āborē existētē ī ripa flumīs & exn̄eus piscatō ul' nauta uolēs ligare nauē ad illā āborē ul' apēdere retia siccādo pfert̄ dn̄s. qa nemini deb⁹: ius suū d̄trahi. ut īsti. d̄ bis q̄ sūt sui ul' alieni iuris. §. s3 & maior. S3 ū cōcurrūt exn̄ei: tūc si un⁹ ptēdit publicā utilitatē & alius puatā pfert̄ ptēdēs publicā: s3 si uterq3 ptēdit publicā & uterq3 puatā pfert̄ q̄ p̊ occupauit s̄m Iacobum butrigariū ī. l. ripa4. ff. de aq. re. do. S3 si uterq3 parit̄ occupauit loc⁹ ē gratificatōi ul' sorti sicut dicit glo. ū plaustris īuicem obuiātib⁹ in arta uia dū querit q̄ plaustrū retrocedere debeat. l. i. §. h̄ īterdictū. ff. ne qd ī loco publico.

199 Quero qd d̄ feris bestiis piscib⁹ & uolucrib⁹. Rn̄dit idē ū s̄. §. sigulo4: q̄ qa in nulli⁹ bonis sūt iō nāli rōe occupāti ɔcedūt. ut dicto. §. sigulo4: & iō dicit q̄ licitū ē: īgredi alienū fūdū cā aucupādi et uenādi. s3 si dn̄s puidet an̄q̄ īgrediaris pōt te phibere ingredi q̄ si postea īgrediaris teneberis īiuriarū: si tamē nō obstāte phibitione ingrediaris ad aucupādū q̄ capies tuū efficit̄: nec pōt t̄ p dn̄m aufferri: ut tenet glo. ī. l. diuus de fui. ru. pdii. e. ff. de aq. re. do. l. 3. insti. de re. diui. §. aprū. l3 glo. in dicto. §. singulo4 teneat ɔ̄riū et male.

200 Quid si uulnerasti letaliter ferā bestiā ut aprū c̄uū et similia. et eā fugiētē psēq̄ris. Rn̄dit idē ū s̄ q̄ non pp h̄ efficit̄ tua nisi

postq̄ eā ceperis. Et iō īterī alius eā capiēs ēt ītra laqueū tuū. ut.l.ī laqueū de aq.re.do.eā acqrit.īsti.de re di.§.illud quesitū et.ff.de aq.re.do.l.3.§.illud. Et ē rō ut dicit tex.in dicto.§. illđ quesitū:qa mlta accidere potuissēt:ne eā cepisses. Nā īspicim⁹ qđ euenire pōt qn̄ res ē ad aliud nāliter destinata.aliter sec⁹.ut.l.1.ff.de ī litē iurādo.et ī.l.fi.idē cā eodē.ff.de iur.om. iudi.tn̄ dicit glo.ī dicto.§.illđ q̄ ꝯsuetudīe uenatoꝝ alit̄ ꝑuat: & iō stādū ē ꝯsuetudini.ar.l.Q si nolit.§ q assidua.ff.đ edi.e.
Quid si apes uł uolucres sit ī r̄ arborē tuā uł nidi eaꝝ. Rn̄dit idē ū s̄ q̄ sicut dicit tex.ī.§.apiū.insti.de re.di. Apiū & uolucrū nā fera ē. Et iō lʒ apes uł aues uł nidi eaꝝ ꝯsistāt sr̄ arborē tuā:nō tn̄ sūt tui donec eas ceperis. Et iō interī alius occupare pōt.& apes & fauos melis ibi factos & aues nidificantes supra acqrit nec teneť ť furti nec alia actōe:ut dicto.§.apium.&.l. nālē.§.apiū.ff.eo.&.l.si apes.ff.de furtis.sʒ bn̄ teneť ť īiuriaꝝ si an̄q̄ intraret cāpū tuū uł ascēderet āborē tuā ꝓhibuisti: ut dicto.§.apiū.℣.plane q̄ si tn̄ capit post ꝓhibitionē suū efficiť.ut s̄ dictū ē:sec⁹ aūt si apes a te possideāť q̄s tenes ī aluearib⁹ reclusas que uadūt & redeūt uł aues q̄s similiter possides que uadūt & redeūt.qa occupās eas ꝯmitteret furtū.ff.de aq. posse.l.3.§.aues.&.l.Pōponi⁹ in fi.ff.familie berci:sʒ examē apiū uolās ex alueo tuo durat tuū q̄diu nō aufugit aspectum tuū nec ei⁹ ꝓsecutio ē difficilis:ut dicto.§.apiū.ī bis tn̄ mltū attendiť cōsuetudo: ut dicit glo.ī ℣bo examē ī dicto.§.apiū. insti.de re.diui. 201
Quid de aīalib⁹ nāliter feris:sʒ accidētaliter factis māsuetis:ut pauones colūbe apes ꝯui q habēt ꝯsuetudinē eūdi & reūtēdi. Rn̄dit idē ū s̄ ī §.pauonū q̄ ī istis hab⁹ locū regula q̄ tā diu sūt occupātis possidēt q̄diu detinēt aīuʒ & ꝯsuetudinē reūtēdi. Et postea fiūt occupātis. Et iō cū cōsuetudo īducať ex duplici actu.ut notat glo.ī.l.đ qb⁹.ff.de lege.&.l.3.c.de episcopali audi. uideť q̄ si ista aīalia nō reūtāť duab⁹ uicib⁹ horis uł dieb⁹ ꝯsuet 202

ꝙ ꝺposuerīt aīuȝ & cōsuetudinē reūtēdi & postea fiūt occupātꝭ
203 Quid de aīalibꝫ nālit̄ mansuetis ut gallinis & anſibꝫ domesticis Rn̄dit idē ū supra ·§· gallinaꝝ ꝙ quantūcūqꝫ effugiāt cōspectū dn̄i possidētꝭ & alio se trāsferāt tn̄ manēt eiꝰ & n̄ acqrūt̄ appꝑhēdēti:īmo apprehēdēs cā lucrādi ea uł oua uł pēnas cōmittit furtū & pōt accusari furti:ut dicto.·§· gallinarū.&.ff. de acq.re.do.l.nālē.·§·.pauonū.&.·§·.gallinaꝝ.ū notat glo.ꝙ ēt ī uno ouo cōmittit̄ furtū lȝ sit modici ꝑtii.
204 Quid de thesauro īuēto.Rn̄dit idē ū s̄.·§·.thesauros ꝙ thesaurus īuētꝰ ab aliq̊ ī agro suo uł ī loco religioso efficit̄ inueniētꝭ & sibi totū acqrit̄:sȝ īuētꝰ ī agro alieno ꝑuato uł publico uł cesaris uł ciuitatꝭ acqrit̄ ꝑ medietate īuētori & ꝑ alia medietate dn̄o agri:ut dicit tex.ī dicto.·§·.thesauros & glo.ī.14.q.5.Si qd īuenisti et glo.ī dicto.·§·.thesauros declarat qs sit iste thesaurus:& rn̄dit ꝙ ē pecuīa ab ignotꝭ dn̄ıs uetustiori tp̄r abscōdita cuiꝰ pecuie depositionis memoria nō extat.&.ff.de acq.re.do.l.nūqꝙ.·§·.thesaurꝰ.nā si de eo extaret memoria uł qa aliqs abscōdisset cā lucri uł metꝰ uł custodie.īꝑpe dicitur thesaurꝰ.iō nihil acqrit̄ īuētori:sȝ ē eiꝰ q abscōdit uł eiꝰ heredis:ut dicto.·§·.thesaurꝰ.ff.ad exhibēdū.&.l.itē labeo.·§·.familie hercíscūde.&.l.a tutore.ff.de rei uendi .Et iō mercenarius laborās in alieno & casu thesaurū inueniēs acqrit sibi medietatē.ut dicit glo.in dicto.·§·.thesauros in ꝟbo ī suo secꝰ si nō sit thesaurꝰ puta ꝙ mercenariꝰ ī domo alicuiꝰ nouit̄ ēpta inueniet pecuniā ī sacculo īuolutā ī fenestra:qa tūc cū n̄ sit thesaurꝰ n̄ ē ēptōris nec īuētoris.sȝ ē uēditoris:ut dicta.l.a tutor̄. Et ita ꝯsultū fuit florētie ꝑ plures doctores.Et attēde ꝙ ī suo licitū ē dare opam īuenire thesauꝝ dūmō nō arte magica.qa tūc eēt fisci:sed ī alieno nō sufficit dare opā ad thesauꝝ īueuiēdū ēt̄ de uolūtate dn̄i:sȝ debꝫ esse īuētꝰ casu fortuito:ut acqrat̄ īuētori dimidiū:aliter si data opa īuenit̄ totū acqrit̄ dn̄o.l. unica.c.ꝺ thesau.li.io.Itē nota.ꝙ lȝ lapilli Gēme & Margarite

- & alia ptiosa iuēta i littore maris acqrāt iuētori.s.postq̄ app/
hēdit nō aū.tū h ē itelligēdū d lapillis & gēmis nat & pducti
in littore maris.sec9 si repies gēmā que cecidisset alicui illinc
trāseūti.ut insti.de re.diui. § .itē lapilli et. §.fi.
Quid de isula nata in mari.Rñdit idē ut s qd i nulli9 bonis ē 205
et iō occupāti cōcedit:s3 insula nata i medio flumie ē cōmunis
bñtiū pdia iux flumē ex utraq3 pte s3 si nō i medio.sed ē pxi-
mior alteri pti ē cōmuis tm bñtiū pdia ex pte illa. Ager uō a
flumine diuiso circūdat9 remanet ei9 cui9 erat p & si flumen
mutauit alueū.pm9 alue9 efficit eo4 q circa eū pdia possidēt.
Et secūd9 alue9 ē public9 q secūd9 alue9 flumine redeūte ad
ātiquū alueū efficit eo4 q circa eū pdia possidēt.Itē ager iūda
t9 aq̄ recedēte ager remanet ei9 cui9 p erat.Hoc dicit tex.isti.
de re.diui. § .insula.S3 qūo pōt sciri q isula nata i flumie sit i
medio ul ad quā ptē magis pēdet .rñdit glo.i vbo mediā ptē
q h sciri poterit accepto cordulo i pūcto posito i medio iter
utrūq3 agrū. Et facit ad questionē q si aliq̄ uilla ul domus ul
ecclesia sit iter tritoria dua4 ciuitatū & sit contētio cui9 sit q
psumat & iudicet esse illi9 ciuitat cui sit pximior. sed si non
appareret cui sit pximior dicat ptinere ad ābas & sit cois . ut
hic.&.ff.eo.l.deo. §.insula .&.l. ticie testores.ff.de legatis.i.
fm dinū.in dicto. §.insula.

De restitutōe acqsito4 i naufragio.

QVid de acqsit i naufragio.Rñdit Mo.i sū.i tractatu restitu/ 206
tionū q restituēdū ē qcqd de ipo naufragio iuētū ē.siue illud
sit acceptū de ipo naufraugio siue de mari siue de littore.ff.d
incē.rui.& nau.l.si qs ex naufragio . Itē ultra restitutionē nō
excusat a peccato mortali qcūq3 surripit aliqd de naufra. nisi
ea itentōe recipiat ut restituat ei cui9 ē.nec excusat aliqs aliq̄
9suetudie ul statuto ul pcepto cū h sit 9 pceptū dñi.Et ultra
hoc ē excoicat9:ut i.c.excoicatōi.ex de rapto:& h ipso facto
lata sñia.fm Io.an.& Anto.de butrio:s3 expoliās ñ naufragos

nauigãtes ē excoīcād⁹.Vñ epus uł qlib; plat⁹ q tãti crīs esset particeps uł ꝯsētiēs deb; deponi.ex̄ de accusatōe.c.cū dilecti Layc⁹ uō nisi admonit⁹ satisfecerit deb; anathamatizari & .24.q.3.si qs de potētib; &.c.illi.qa ex̄ de treu.& pace.c. Innouam⁹ ēt ꝫm leges īfra ānū ī q̄druplū teneť post ānū ī simplū .ff.de incē.rui.& nau.l.i.Et h nō intelligas de naufragio piratico uł saracenico.ut īstitutiōe noua Federici ad dec⁹:lꝫ nō sit ī corpore decretaliū & p̄dicte peñ.s.ď expoliãtib; naufragos habēt locū ꝫm doc.oēs nō solū qñ qs patiēs naufragiū ī mari expoliať:sꝫ qñ nauigat ēt ꝑ alia loca & nō naufragať & expoliat ē excoīcād⁹ nō faciēdo drāꝫ siue nauiget ꝑ mare siue per alia loca.

De restitutōe dāni qď culpa ope
īperitia seu negligētia aliis datū ē.

207 REstituere ēt teneť ille cui⁹ culpa ope īpitia seu negligētia dānū datū ē:uł iniuriā irrogatā nec ignorãtia excusat si scire debuit ex facto suo iniuria uerisiliter posse cōtīgere uł iacturā.ut īn.c.fi.ex̄ de iiuriis & dāno dato.Hec culpa qñꝗ p̄cedit casū:ut ī eo q cisternā fodit & ipsā aptā dimisit & bos ī ea cecidit.ut in.c.2.de iniuriis & dā.da.uł ī mulione q male ponit lapides ī plaustro uł ī rustico q ignē apposuit ī stipulam ī die uētoso.Et ideo talis teneť.qa q cāꝫ dāni dat & cetera.Porro si omnē diligētiā adhibuit ita ꝙ nihil omisit de ꝯtīgētib; ñ tñeť .ff.ad.l.acql.lege q occidit.§.in hac.&.l.q foueas.&.l.idē iur. .§.ad mulionē &.l.si ꝑuus.§.si ex plaustro.& ex̄ de iiuriis.c. .fi.Quãdoꝫ culpa seqť factū.ut ī medico q bñ sciuit ulc⁹ & postea circa curā negligēs fuit.Quãdoꝫ ī facto:ut si medic⁹ īpite secauit.ff.ad.l.acqleā.lege q̄ actōe.§.fi.&.l.Idē iuris. Et ꝓbāť hec tria de eta.& q̄.c.ad aures & de homi.c.tua nos.Culpā uō sēp ītelligas sic.ut dolus noīe culpe ītelligať sicut apte īueniť .ff.ad.l.acqleā.l.ç.§.iiuria :sꝫ nō cōutiť ꝙ ū ē culpa sit dol⁹. Quandoꝗ tñ de culpa nō agiť.qa culpa uni⁹ cū culpa alteri⁹

9pēsat. At uō qn̄ ex una parte dol9 9mittit & ex altera cl'pa
dep̄bēdit dolus culpe p̄pōderat. un̄ iputat illi q se tōderi pa/
tit i loco piculoso ū 9suetudie cū pilla ludebat: un̄ n̄ tenet tōsō
& forte nec pcussor nisi data opa illum q radebat pcusseit sic
intellige. ff. ad. l. acqleā. l. Itē si obstitrix. § . fi. & . l. itē nulla. & . l.
si ex plagis. § . fi. Sil'it non tenet q putat āborē sup eū locū p
quē n̄ ē iter publicū ul' puatū nisi data opera i trāseūtē ramū
iecerit. sed si iter erat & pclamauit nō tenet: ut isti . ad. l. acql.
§ . Itē si putator. & deb3 ita tēpestiue clamare q transiēs pōt
sibi p̄cauere & euitare piculū s'm Io. de pla. dicto. § . Itē si pu/
tatō. idēq3 distiguit in eo q facit foueā cā ceruorū capiēdo4. ff.
ad. l. acqleā si putatō. & . l. q foueas. 9o. di. hi q āborē. Hec Hosti.
i. ti. da. dāno dato. § . Quādo. v3. hic āt culpa & cetera.
Quero qūo pōt exēplificari dānū culpa cōtigisse: dic ut i reg. 208
iuris nō ē sine culpa li. 6. ū dicit. Nō ē sine culpa q rei que ad
eū nō ptinet se imiscet. Cōcor. l. culpa. ff. de regu. iu. & glo. po
nit exēplū i clerico iaciēte lapidē & ceco sagittāte q tenet ex
dāno dato. 9o. di. cl'ico et. i9. q. i. § ut itaq3 & i monaco cirugico
s de homi. c. tua. i. Rn̄so. Scire ei deb3 q suū nō ē ad alios per/
tinere. C. unde ui. l. cū querebat. Est etia3 i culpa ductor aialis
cui9 ductoris ifirmitate ul' iperitia dānū datū ē ab aiali: qa te/
net. l. acqlea: ut dicit tex. i § . ipetu. insti. ad. l. acqleā. Est ergo
i culpa. s'm Io. de pla. q ascēdit equū quē nō ualet retinere pp
ipotētiā ul' iperitiā. & iō tenet si aliquē ledat. Currēs ergo sr
equū q ei9 repētino cursu puellā trāseūtē pemit ē i cl'pa. ma/
xime si currebat p locū phibitū: ut p plateā ul' i strata publica
gētib3 plena: et iō punit. Sec9 si i cl'pa n̄ fuit: puta ut cū equus
nō bn̄ peret habenis: s3 p̄ter sessoris arbitriū saltib3 lasciuiret
et ip̄e ut ei9 refrenaret ipetū freno ui itulit equūq3 calcarib3
stimulauit cūq3 fracto freno equus pprio relict9 ābitrio curre
ret festināter: mulier ex obliquo ifātulū baiulās obuiauit i quā
equus inians pcul abiecto sessore pue4 oppressit. cū . n. nec

actu nec uolūtate hoīcidiū ꝑpetrauit nec opā rei dāe illicite ñ punieẽ ēt q̊min⁹ possit diuina officia celebrāe. dicit tex.in.c. dilectus fili⁹ de hoīci.&.c.significasti eo.ti. ū dicit ꝙ si sessor sciebat eq uitiū & equū ore durū & sic se nō sufficere sciret ad ei⁹ retētionē ꝙ tūc ē in culpa ꝑ tex.in dicto §. īpetu.Et ideo Io. de platea inducit hoc ad.q.ꝙ si biruarii q uadūt ad capiē/dū hoīez debitorē & post capturā ꝑꝑ eoꝝ imbecilitatē & īfir/mitatem eū nō ualēt retinere qm̄ alii sani retinuissēt tenēẽ ex culpa:q₂ infirmitas sua alii nō deb₃ esse nociua.ut dicit tex. in dicta.l.iuris §.i.similiẽ si iudex cōmisit alicui custodiā alicui⁹ captiui qui aufugit eo inuito teneẽ iudex qa mala electio fue/rit in culpa.ut insti.qui.mo.recōtrahiẽ obli. § ꝑ̄terea.& insti. man.§ fi. s₃ nūqd liberaẽ iudex exhibēdo ip̄m familiarē de/līquētez.s.q captiuū dimisit aufugere uide Bar.ī.l.i.§ fi.ff.de publicanis

209 Quid de eo q apperuit cisternā loco publico & nō cohope/ruit eā & aīal alicui⁹ in eā cecidit & mortuū ē Rñdit Monal. in sūma in tractatu restitutionū ꝙ teneẽ ad restitutionē unius aīalis uiui uł ad ꝑ̄ciū mortui & mortuū q̄d cecidit in foueā suū erit.ut dicit tex.in.c.2.& extra de īiuriis & dāno dato:qa q cā₃ dāni dat dānū dedisse uideẽ.ff.ad.l.cor.de sicca.l.nihil īterest .ff.ad.l.acqleā.l.q occidit.§.penul.&.l.ita uulnerat⁹ ī prin. sec⁹ si fodit ī loco ꝑ̇uato.ut dicit glo.ī dicto.c.2.&.l. Qui fo/ueas .ff.ad.l.acqleā

210 S₃ pōe ꝙ inimic⁹ tu⁹ cui forte occidisti patrē īcēdit domū tuā mee uicinā ex q̊ ēt mea cōbusta ē.quero utꝝ tu tenearis mihi. Rñdet Specu.ī ti.de iniur.& dāno dato.§.seqẽ.℣. sed pone. Quidā dicūt ꝙ sic cū īcēdiū culpa tua factū sit q guerras hēs ꝑꝑ hoīcidiū q̄d cōmisisti.ex̄ de īiuriis.c.fi.ff.solu.matri.l.ī his .i.Rñso.&.ff.locati & conducti.l.si merces. §.culpe.iō uideris cā₃ dāni dedisse.Vber.dicit ꝙ ī nullo teneris.Nec obstat ꝙ oc/casionē dāni & cetera.Quia illd̄ ueꝝ ē nisi aliud mediū īterueīat

ſicut hic ĩ pposito ĩteruenit:ut.ff.loca.& con.l.q domũ. Abſit .n.ut ea que pter uolũtatẽ nraꝫ accidũt.& cetera.33.q.5. ꝺ occidendis.Nota ꝙ ignorãtia aſcribit culpe:ut ĩſti.de obli.q̃ ex q̃ſi ma.na.in pri.tã ĩ iudice.ut s̃.§.97.In medico.ut s̃.§.94. In notario.ut s̃.§.89.ꝙ ĩ q̃cũq3 artifice ut s̃.§.91.

Quid ſi heres uẽdit rẽ depoſitã uł cõmodatã defũcto quã tñ ignorabat cõmodatã uł depoſitã.Rñdit glo.ĩ.c.cũ qs ꝺ reg łis iur.li.6.ꝙ excuſaẽ ibi eĩ dicit.Cũ qs ĩ ius ſuccedit alterius iuſtã ignorãtie cãꝫ cẽſeẽ hre.et iõ nõ teneẽ ad reſtitutõeꝫ rei:ſꝫ ad eſtĩatõem rei:ut.ff.depoſiti.l.i.ĩ.fi.et.l.2. 211

Quid de officiali q negligẽs ẽ ĩ certiorãdo ſe.an ſui officiales bene uł male gerãt officiũ.Rñdit Io.de pla .ꝙ teneẽ p ꝺlicto familie ſue cõmiſſo ptextu officii ĩ q̊ ſuos preponit officiales. textus ẽ ĩ.l.i.ff.ad.l.iuliã repetendaꝝ.& ĩ.l.obſuare.ff.pficiſci .ff.ꝺ officio pcõ.& lega.eos tñ exhibẽdo liberaẽ.l.ſi poſt depoſitũ.c.de aſſeſſo.Et rõ qa debꝫ eſſe ſolicitꝰ & uelle ꝯtiorari an ſui officiales bene uł male gerãt officiũ & ſi male geẽt puidere aliter de negligẽtia puniẽ.ut ĩ auctẽtica ut iudi.ſine q̊cũꝫ ſuffragio.§.uolumꝰ.℣.ſciẽtibꝫ coll.2.& cetera. 212

Quid de officiali q negligit punire crimĩoſos.Rñdit Io.ꝺ pla. in.l.pcipit.C.canone largitionaliũ tituloꝝ.ꝙ debꝫ puniri eadẽ pena q̃ crimĩoſꝰ.nã iudex q repertũ nõ iudicat facinꝰ tegere ut cõſciꝰ crĩoſa feſtinat.l.2.in fi.C.de comer.& mer.&.l.i.de pua.car.Nã ẽ qdã tacitꝰ ꝯſẽſꝰ.l.placet de excu.mu.li.io. 213

Quid ſi qs culpabili negligẽtia dãnũ dedit:puta ſi ignẽ non cohibuit ne ad domũ alioꝝ uagareẽ.Rñdit Innocen.in.c.ſicut dignũ ex de hoĩ.ꝙ teneẽ.l.acqlea ut.ff.ad.l.acql.l.ſi ſuus ſuũ .§.ſi arbuſtũ.Sꝫ tñ ĩ foro pñiali nõ uideẽ ꝙ teneaẽ ad emẽdã dãni.ſꝫ tñ pñia ẽ ei ĩponẽda de negligẽtia nõ de dãno ſatiſfaciẽdo.ar.15.q.2.c.ĩebriauerũt.Lex aũt ciuilis q̃ ĩtẽdit circa cõſuationẽ priõnioꝝ cõſtituit ꝙ eẽ ad reſtitutõeꝫ dãni tenereẽ bñ tñ fatemur q ſi aliq̃ mõ p ignẽ ĩtẽderet dare dãnum ꝙ eẽ 214

tūc ī foro pn̄iali cōdēnaret.& idē dico eēt si nō ītēderet:sꝫ lata culpa eēt:ut si ignē ꝓiiceret ī domū plenā stipularū.

215 Quid de his q sūt ī mora tradēdi res q̄s dare tenēt. Dic ꝙ si pereūt tenēt ad restitutōeꝫ.ut ī regła iuris.li.6.ū dicit Mora sua cuilibꝫ ē nociua.Cōcor.ff.de regłis iuris.l.ī cōdēnatōe. §. unicuiqꝫ.& glo.ī dicto.c.mora ponit exēplū:puta in eo q ē in mora soluēdi decīas.qa peūt piculo suo eēt si casu fōtuito peat .16.q.i.c.decīe.Idē ī comodatario uł depositario q fuit ī mora reddēdi rē sibi comodatā uł depositā:ut ī.c.uīco de comodato & ī.c.bona fides de depoīto.Idē ī fure q sēp ē ī mora.c.d̄ furt .l.subtracto.circa hāc tn̄ regłā nota ſm glo.in dicto.c.mora ꝙ ad h ut qs dicat morosus reqrit ꝙ sciat se debere uł scire d̄beat:itē ꝙ ītpellat⁹ fueīt a die uel ab hoīe & ꝙ hūeīt possibilitatem dādi.Hoc habes.ff.de re credi.l.ꝙ te & tūc tenetur moros⁹ de casu fortuito.Etiā si eodē mō fuisset res apud dm̄ pitura ſm accursiū lꝫ Martin⁹ ꝯ.ut notā.ī dicta.l.Qꝫ te.Et ꝓbat.ff. delega.in.l.cū res. § .ulti.fortassis.n.dn̄s rei uēdidisset & apud aliū periisset.& hic tenet Ber.s̄ de comoda.c.unico & dicto.c.bona fides.Itē nota ꝙ dicit mora sua.Nā ī duobꝫ reis debēdi altero īterpellato alter liberat īteritu ſpei:sꝫ ītpellat⁹ tenet.ff.de uſ.l.mora ī fi.Itē mora fideiussoris sibi nocꝫ n̄ reo q̊minus liberet intitu ſpei.Sec⁹ ecōtrario.ff.de ꝟbo obli.l.cū fili⁹.&.l.mora:& h qa fideiussor habꝫ cāꝫ a reo:n̄ reus a fideiussore.Itē notat ꝙ si debitor fuit ī mora ꝑ soluēdi & postea creditor ī mora recipiēdi uł eꝯ ꝙ ultīa mora nocꝫ.ut.ff.de uſis.l. d̄bitor.& uide ꝙ notat decīs.c.cū hoīes d̄ mora āt & młtiplici ei⁹ effectu plene notat.ff.de uſis.l.mora.

De restitutōe fame.

216 QVero an īfamās aliquē teneat ad restitutōeꝫ.Rn̄dit Hosti. ī ti.de peni. §.qbꝫ uer.qd de accusatoribꝫ ꝙ obligat ad restitutōeꝫ.s.ū ꝑ se uł ꝑ aliū dicit cantilenā uł libellū famosū legit. Et ī aliis locis qbꝫ sētit aliū dicto uł facto suo īfamatū publice

recognoscat errorē suū & dicat q̄ ē mētit⁹ p os suū.ar.đ pur-gatōe canoīca.c.iter solicitudīes.§.pcipias.q itelligas si ñ ex tali recognitōe publica magis ifamaret īfamat⁹. Ergo nō di-cat ego đ tali facto īfamauerā talē specificādo crimī:sʒ sic dicat in genere ego talē īfamauerā de eo de q ē īter uos infamatus: bñ scit qd ē illđ.sciat q ego tāq malicios⁹ & maliuol⁹ īueni & mēdaciū ē qcqd dixi nō dicat falsū.sʒ mēdaciū:qa ɔ mentē dicebat pximū īfamādo. Et tñ uerū pōt esse qđ dicebat. Sʒ qd si de diūsis īfamat⁹ ē.& a diuersis.nā ibi necesse q specificet. Hic dicerē q ad ābitriū īfamati uł si grauit arbitraret ad ābi-triū iudicis đbʒ se purgare.ar.de iu.iur.c.ueīes &.c.qnta uallis de ar.c.2.Sʒ & ab īfamato tenet ueniā postulare.ad h.iq.q.6. Si res.5.q.i.qdā.6.q.i.deīiores.37.di.legāt.Ric.uō ī.4.di.i5. ar.5.q.3.dicit q restitutō ē act⁹ iustitie ɔmutatiue.ad obsuādū āt iustitiā oēs tenemur. Quilibʒ ergo tenet ad restitutōeʒ rei ablate īiuste si restitui pōt & si ñ pōt restitui debʒ fieri resti-tutio ī equalēti si possibile ē.ex. Ne lite pēdēte.c.eccłia sācte marie:si āt nō pōt reddi equalēs tenet ille q dānū ītulit resti-tuere qđ pōt ad arbitriū boni uiri & q̄nto fama ē res nobilior q̄ possessiones tāto magis tenet ad restitutionē ille q aliū dā-nificat īiuste ī fama:q̄ ille q dānificat aliū ī bonis extiorib⁹ ce-teris parib⁹. Itē Alex.de ales ī.2.ī tractatu de uitio đtractōis. Sʒ dices ɔ ad īpossibile nemo tenet:ī potestate āt detrahētꝭ nō ē mutare opīonē hoīnū malā quā ex detractōe ɔcepūt. Rñdit idē q tenet dicere bonū de eo sicut dixit malū illis qbʒ dixit malū & ostēdat se deliqsse ex q forte mutabit opinio:sicut.n. exhibuit mēbra iustitie suire iniqtati ad iniqtatē.ita tenetur exhibere m̄bra sua suire iustitie ī sāctificatōeʒ & cetera. Sed iteꝝ dices qs.n.pōt scire apud qs sit fama denigrata. Rñdit idē q apud oēs apud qs detraxit & alteri⁹ opinioēʒ lesit q̄ntū in ipo ē:tenet famā restituere uł resarcire.
Quero quot modis qs dānificet aliū ī sua fama. Rñdit idē ut s

ꝙ ẽplicitẽ uno mõ ueꝝ crim̃ ĩponẽdo nõ ꝓuato ordĩe & modis debitꝭ & talis nõ teneẽ reſtituere famã dicẽdo ſe falſũ dixiſſe. Teneẽ tñ alleuiare infamiã dicẽdo ſe nõ bono mõ ꝓceſſiſſe. Quia h̃ ẽ ueꝝ qđ dixit & teneẽ ei ad aliquã recõpenſatiõeꝫ ad arbitriũ boni uiri. Alio mõ dãnificat aliqs aliũ ĩ fama iniuſte falſũ crim̃ ĩponẽdo: & talꝭ teneẽ fidelitẽ facere poſſe ſuũ de redꝭ dẽdo famã leſo & teneẽ dicere ſe falſũ dixiſſe ẽt ſi ex h̃ reddaẽ ĩfamis: qa q̃uis magis teneaẽ qs ꝓuare famã ſuã ꝙ alienã cetis paribꝰ. tñ magis teneẽ reſtituere alteri famã iuſte quã ſeruare famã ꝓpriã iniuſte. qa teneẽ bonũ aĩe ſue ꝑponere bono ſue fame. Tertio mõ dãnificat qs aliũ iniuſte ĩ fama indirecte falꝭ ſuꝫ crim̃ ſibi ĩponẽdo cũ .ſ. negat ueꝝ crim̃ ſibi impoſituꝫ ab alio & talis quãuis peccet qa mẽtitẽ: tñ poſtea nõ teneẽ tẽtione neceſſaria ad ſalutẽ alii reſtituere famã recognoſcẽdo crimen ſibi ĩpoſitũ ueꝝ eſſe. Vt dicũt qdã & ꝓbabilitẽ: qa cũ alius nõ ꝓuaueĩt iuſtitiã ĩ accuſãdo ulꝭ dñũciãdo & ꝓpoſuit ꝙ corã iudiꝭ ce ꝓponẽdũ nõ erat & qđ ꝓbare nõ potat uideẽ eſſe ꝑmaria cã & prĩcipalꝭ ĩfamatõis ſue. Alii tñ dicũt ꝙ teneẽ qđ ſatꝭ duꝝ uideẽ: qa qñ crim̃ ſibi ĩpoſitũ ẽ tale ꝙ ſuſpẽdereẽ & filii ſui exꝭ heredareẽ ſi iſtud cognoſceret publice & ce. Certũ ẽ tñ ꝙ tñeẽ penitere de peccato qđ ĩcurrit mẽtiẽdo. Idẽ Sco. ĩ. 4. di. 15. q. . 4. dicit ꝙ ĩ genere põt qs ẽpꝭr aliũ infamare. Vno mõ falſuꝫ crim̃ ĩponẽdo. Secũdo mõ ueꝝ crim̃ tñ occultũ nõ ꝓuato õdĩe iuris. ſ. ĩ publico ꝓponẽdo. Tertio mõ ueꝝ crim̃: ſꝫ occꝭtũ ĩ puꝭ blico tñ ſibi ĩpoſitũ negãdo: qa ĩ hoc negãs notat ĩponẽtẽ de calumnia. In ꝑ dico ꝙ oꝫ reſtituere famã retractãdo ꝟbũ ſuũ ulꝭ ꝙ ſibi ĩpoſuit. Et ita ĩ publico ſicut ĩ publico ſibi ĩpoſuit. qa aliter nõ ꝓuat iuſtitiã ĩ reddẽdo ꝓxĩo qđ ſuũ ẽ. Nõ obſtat ꝙ magis debꝫ zelare famã ſuã ꝙ ꝓximi: ſꝫ retractãdo ſe ĩfamaret: qa illđ ẽ ueꝝ õdĩate & ſine detrim̃to fame ꝓximi quẽ ĩfamauit ĩiuſte accuſando. In ꝯo dico ꝙ nõ teneẽ retractare ꝟbũ ſuũ qđ ꝓpoſuit ĩ publico qa h̃ faciẽdo mẽtireẽ cũ ſciat h̃ qđ ĩpoſuit eẽ

ue℞.& nõ tenet mẽtiri pp qd̃cũq̄ bonũ reddẽdũ alteri:ſ; tenet alio mõ licito reddere ſibi famã:utpote p h̃ v̾ba.Nõ credatis eũ talẽ eſſe:male dixi fatue dixi & l; hec v̾ba ſit tñ fatue dixi qa ñ p̃uato iuris ordĩe:ꝓpoſui.n.ĩ publico qd̃ nõ ẽ ue℞ publicũ ñ reputetis iſtũ eẽ malũ bon⁹ ẽ qa qlibꝫ p̄ſumẽd⁹ ẽ bon⁹ dõec ꝓbet̃ ꝯriũ.ex̃ de ſcruti ĩ ordine facti.c.unico.In tertio mẽbro dico ſĩr̃iter ꝙ nõ tenet̃ retractare negationẽ ſuã q̃ negauit in publico ue℞ crim̃ ſibi ĩpoſitũ:qa ñ tenet̃ qcũ; ſtatĩ ĩ iudicio cõfiteri ſe reũ:ñ ſtatĩ cõiũctus tenet̃.tñ p quedã v̾ba ſobria ꝓut dictũ ẽ ĩ ꝓxĩo articulo reſtituere famã illi accuſãti quẽ ĩ directe notauit de calũnia dicẽdo ñ habeatis eũ ꝓ calũniatore: qa credo ꝙ habuit bonã ĩtẽtioẽ; ꝓponẽdo forte ſe credidit poſſe ꝓbare ĩtẽtũ ſuũ & decept⁹ fuit.Alexã.uõ de ales dicit ꝙ ſex ſũt differẽtie detractatõis q̃rũ qs tenet̃ reſtituere famã.Prima cũ negat̃ bonũ qd̃ ſcim⁹ ab aliq̃ factũ ſicut illi dicebãt.Io.c.9.d̃ miraculo ceci nati.Da gloriã deo qa nos ſcim⁹ qa hic homo peccator ẽ.& ſic negabãt factũ a christo.Secũdo cũ tp̄re quo laudãd⁹ ẽ aliqs tacem⁹ ſicut habet̃ ul.mat.d̃ militibꝫ q nouer̃t rõnẽ ſurrectiõis christi & accepta pecunia tacuerũt.Tertia eſt cũ bonũ qd̃ ñ põt negari puertit̃ dicẽdo mala ĩtẽtõe eẽ factũ ſicut habet̃.io.Ecc.Bona & mala cõuertẽs inſidiat̃ & ĩ electis ponit maculã.Quarta cũ occultũ reuelat̃ eo mõ q̊ nõ deberet ecc.27.Qui denudat archana aĩci ſui pdet fidẽ. Quĩta ẽ mali augum̃tatio ecc.ii. Ab una ſcĩtilla auget̃ ignis & a doloſo auget̃ ſãguis.Sexta ẽ mali adĩuẽtio ecc..ii.Attẽde t̃ a peſtifero: fabricat eĩ malũ & ce.

Vtrũ aliqs poſſit reuelare malũ alicuius occultũ ſine peccato. 218
Reſpõdit idẽ ubi s̃ ꝙ reuelare malũ ꝓximi ex fine & circumſtantiis ẽ diſtinguendũ .Si eĩ dicat̃ ei q poteſt & uult ꝓdeſſe & ordĩne quo debꝫ & quo fine oportet & aliis circũſtãtiis ad alterius correctionẽ & cautelã nocum̃ti:tũc bonũ ẽ ſi uõ deſit ꝯditiões debite p q̃s trahit̃ ad bonũ.tũc reuelare malũ ꝓximi

malū ē: maxīe ītētōe detrahēdi uł cū tenet̃ celare sicut ē ī eo
qđ fuit detectū p ꝯfessionē sacramtalē uł qđ ē tectū p secreti
obligatioēꝫ nisi forti⁹ uīculū supueniat. In oībꝫ aūt his cautela
maxīa ē adhibēda ne reuelet̃ malū cui ñ ē reuelādū uł q̄ ōdīe
uł q̄ mō nō ē reuelādū & ita de aliis. Pōt.n.error uł libido de
facili admisceri. Et p hec pōt patere ꝙ ex unaq̄q̄ pte obiectū
ē. Reuelare.n.malū alteri⁹ rōne detrahēdi uł ex leuitate siue
īpetu cū ē occłtādū malū ē. Et fꝫ h̄ ītelligit̃ illđ ecc.i 7. denu-
dare amici misteria ē despatio aīe īfelicis. Itē puer. Qui ābulat
fraudulēter reuelat archana q āt fidelis ē: celat amici cōmissū.
Reuelare tñ ē ī casu bonū sicut cū fuat̃ ordo correctiōis carita-
tiue de q̄ mat.18. si peccauerit īter frater tuus & cetera. Vel cū
interuenit p̄ceptū supioris in his que ptinēt ad suū officiū cū
aūt fit denudatio ei cui debꝫ fieī ad cautelā nocumti qđ pōt ac
cidere: ut si qs machinet̃ mortē alicui⁹ uł uirginis đfloratōeꝫ:
uñ dicit̃ ī decret̃. Qui pōt det̃bare pūsos & ñ facit nihil aliud
ē q̄ꝫ fauere impietati eoꝝ. Nec caret scrupulo societat̃ occulte
qui manifesto facinori desinit obuiare. Et Augu. Qui desinit
obuiare cū possit cōsētit. Itē leuitici. 5. Si peccaueīt aīa & au-
dieīt uocē iurāt̃ testisq̄ fueīt ꝙ aut ip̄e uidit aut cōscius ē. nisi
īdicaueīt portabit iniqtatē suā.

219 Quero quot mōis fiat detractatio. Rñdit Astē. ī sū. li. 2. ti. 15.
ꝙ młtiplicit̃: qa qñq̄ fit ℣bis planis qñq̄ ℣bis artificiosis .i.
artificiose excogitat̃ siue cātilenis qñꝫ nutibꝫ & signis : qñꝫ ēt
ī scriptis q dicūt libelli famosi: ut cū qs scribit cartā ī īuriā &
īfamiā alteri⁹ & piicit occłte ī ecclesia uł ī platea uł domo in-
uēta & lecta ali⁹ īfamet̃ & talis mōtaliter peccat. Et ꝯ̄ ꝯfecto-
res taliū libelloꝝ necnō & ꝯ̄ īueniētes eos & ñ statī đstruētes
sed dolose manifestātes pene grauissīe sūt īstitute tā secūdū
leges q̄ꝫ fm canones ut flagellatio & excoīcatio fm canones
.5.q.5 Qui ī alteri⁹.&.c.hi q & si cōstet qs feceīt pōt accusari
& deponi cū sit graue peccatū & accusatione dignissimum &

ɔdēnatōe.25.di.ſi qs famoſū.ī foro aūt pnīe tnř ad reſtitutōeʒ dāni dati ſi tñ aliter ſine hui⁹ īfamatione ñ īcurriſſet illđ dānū teneř ēt ad reſtitutōeʒ fame:ſi forte alius ē pp h infamat⁹ qđ fiet h mō.ſ.ū publice dixit ỽbis uł p cātilenā uł p ſe uł p aliū uł ēt ū piecit libellū famoſū necnō & in aliis locis ū ītelligit illū ɔ quē acta ſūt īfamatū:hoc ē occaſiōe ſui dicti uł facti uel ſigni publice & ſipliciter recognoſcat errorē ſuū & culpā p ſe ſi audet uł p aliū ſi nō audet & p poſſe remoueat uel ſaltē alle/uiet īfamiā. Teneř ēt ſecū ɔponere de īiuria & hūiliter ueniaʒ poſtulare ī ppria pſona ſi audet uł p aliū ſi non audet q p ſe poſtulet tacito ſuo noīe.Probař hoc.14.q.6.ſi rē.5.q.1.Quidā. Hec Ray.Si tñ hō ille qui īfamauit ex recognitōe erroris ſui magis īfamaret īfamatū ñ dicat ego ī tali facto īfamauerā talē: ſʒ dicat ſic ego īfamauerā talē de eo de q̊ ē īter uos diffamat⁹ bñ ſcitis ē illđ ſciatis ꝙ ego tāꝙ malicioſ⁹ & malus h adīueni & mēdaciū ē qcqd dixi.nō dicat dixi falſū:ſʒ mēdaciū:qa ɔtra mētē dicebat pximū īfamādo & tñ uerū pōt eſſe qđ dicebat. Sʒ qd ſi de diūſis īfamař & a diuerſis:tūc ē neceſſe ꝙ ſpecifi/ceř.Rñdit Hoſti.ꝙ faciař h ad ābitriū īfamati. ſʒ ſi grauiř ābi/trař ad arbitriū iudicis deberet ſe purgare.ar.ex̄ de iur.iuran. .c.ueniēs.&.c.Quīta uallis.&.ar.c.2.Hec Hoſti.Nō ergo ſanū cōſiliū p cōfeſſoribꝫ:ut qñ aliqs īfamauit publice aliquē pſua/deat ei.ut tacito noīe ei⁹ ſi īfamat⁹ ignorat eū uellit ꝙ ɔfeſſō uadat ad īfamatū & ābitrio ei⁹ fiat reſtitutio & ce. 220

Quero qd ſi aliqs nō īpoſuit crim̄ ī publico:ſʒ murmurat īdiſ crete cū alio uł alicubi corā młtꝫ narrat tñ nō tāꝙ ſibi certū: ſʒ ſic ſe audiuiſſe:nunqd teneř reſtituere.Rñdit Sco.ū ſ̄.Rara fides ideo qa młti młta loquūř.Et iō dicēs ſe audiſſe nihil ex mō dicēdi oſtēdat aliquā maiorē certitudinē ꝙ̄ ex coī relatōe nō aufert ex nā act⁹ de opinione illoꝝ alioꝝ famā iſti.qa & ſi illi firmiř ɔcipiāt illū de q̊ ē ſmo criminoſū eē leues ſūt qa q cito credit leuis ī corde Ecc.19.Verūtñ qa a ſcādalo puſilloꝝ 221

oꝫ cauere iux illđ pau.pe.co.ſi ꝓximū ſcādalizarē n̄ māducabo carnes in eternū.Et iō mlti ſūt tales puſilli leues ad credēdū malū:iō ꝑiculoſū ē:corā eis talia audita ex relatu eis referre & hoc ſi fiat aīo ledēdi illū de q̄ ē ſmo nō ē facile excuſare ꝙ nō ſit ꝯ caritatē.Et ꝑ cōſequēs mortale peccatū.Si āt faciat corā talibꝫ ex incōſideratōe durū eſt ꝙ exeat gen⁹ peccati ueīal:
qa līgua in lubrico poſita ē.Et q nō offēdit ꝟbo hic ꝑfectus ē uir.ſm Iacobū.Cōcor.Lādulfus ī.4.di.15.Qui dicit ꝙ q dicit ſe aliqd audiuiſſe de tali nō teneē reſtituere niſi ſic dicēdo ille notā īfamie īcurriſſet:qa tūc teneē ſe dicere falſū audiuiſſe & ſe min⁹ caute locutū fuiſſe.Cōcor.Aſtē.ī ſū.li.5.ti.29.

222 Quero an accuſat⁹ negās ueꝝ crim̄ qđ nō pōt ī publico ꝓbari peccat mortalič.Rn̄dit Sco.ī.4.di.15.q.4.Videē ꝙ ſic qa m̄tiē mēdacio ꝑnicioſo reipublice que īpediē ab ei⁹ īpunitōe iuſta & nocet accuſāti q īcurīt notā de calūnia.Rn̄deo iuſte ꝙ iuſtū ē exequeris.ut diciē đ utero.c.16.Nō ergo debꝫ reſpublica oīa mala punire:ſꝫ que cū h̄ ꝙ ſūt puniēda pōt illa poteſtas iuſte punire.Alia aūt ſūt que corā iudice reipublice n̄ poſſūt ſufficiēter ꝓbari:& iō nō lediē reſpublica ſi diuinū iudiciū excedat iudiciū ei⁹:ut illa reſueē iudicio diuino ſr̄ que nō pōt eē iuſtū iudiciū reipublice.qa hō uidꝫ ea q̄ patēt.dn̄s āt intueē corꝫ.pec. cōrū.12.Et ī h̄ patet ſolutio ar.de ꝑiudicio reipublice.Et cū diciē ꝙ ē ꝑnicioſū ꝯ caritatē ꝓximi q eū accuſauit dico ꝙ nō:ſꝫ ipe ē ſibi ꝑnicioſus qa non eo mō ꝓponit q̊ deberet ꝓponere īmo deberet nō ꝓponere & īputeē ſibi ſi q̄ īfamia ſeqē.qa ipe ē cā.nō āt ē negās.qa defēdit īnocētiā ī publico.ū.ſ.ī publico n̄ ē nocēs nec h̄n̄dus ꝓ nocēte donec fueīt ꝯuictus.Sꝫ remanꝫ difficultas ſi peccat mētiēdo ꝑ ſe.Duꝝ uideē ꝙ qlibꝫ accuſat⁹ ī publico ab uno ſtatī teneaē de neceſſitate ſalutꝭ ī publico ꝯfiteri.Et ſic ſtatī exponere ſe ꝑiculo & ī iudicio ſāguinis:ſꝫ ēt h̄n̄do occltū n̄ tm̄ ad penā:ſꝫ ad honeſtā & īhoneſtū n̄ appet ꝙ ille honeſte & ſm rectā rōnē debeat ꝯfiteri corā tali iudicio

qa ip̄e pluſq̄ q̄cūq; ali⁹ ſiḡ paris accuſās auffert ſibi ip̄i⁹ famā: qa cōfitēti ꝯ ſe in iudicio credit̃. Quid ergo? Dāda ē rn̄ſio iuriſtarū. nego. narrata ꝓut narrāt̃ & ꝓpoſita ꝓut ꝓponūt̃ & q̄dē ſine mēdacio pn̄t dici ī ꝓpoſito. qa ꝓponūt̃ ī publico & ut publica & publice ꝓbāda ſic ea negare pōt q̄s ſi ſcit ea nō poſſe ꝓbari ī publico ꝙ ſi iudex urgeat eū: ut ꝯfiteat̃ ꝓpoſitū uel ut publice neget rn̄dere pōt ꝙ ip̄e rn̄dit ſufficiēt̃ ad accuſatōe₃: & ſic ē mod⁹ iuriſpitis rn̄dere nec ab illa rn̄ſiōe uult declinare faciet iudex ex accuſāte q̄d iuris ē. Concor. Lādulf⁹ ī. q. di. 15. Sed nūq̄d ſi neget ītēdēs tn̄ negare. ut ꝓpoſitū ē. ſ. ut publicū ſicut facit ſacerdos de ſibi cōfeſſo dicēs nihil mali ſcio iſtū feciſſe. qa loq̄t̃ ut publico audiuit āt eū ī ꝓuato. Nūq̄d iſte tenet̃ q̄ ſic negauit d̄ iſta negatōe penitere. Rn̄dit Sco. ū s̄. q. 4. Q2 bonaꝝ mētiū ē e͞t ibi culpā coḡſcere ubi culpa n̄ ē. di. 5. ad ei⁹ & ītitulat̃ Gre. mꝰto ḡ magis ū dubitat̃ ā ſit cꝰpa & q̄lis cꝰpa bone mētis ē culpā aḡſcere. Et iō in tali caſu tutū ē poſt talē negationē penitere īdiſtīcte tāq̄ de tali q̄le ē: utputa ſub tali diſtīctōe ſi mōtale ē tāq̄ d̄ mōtali: ſi ueniale tāq̄ d̄ ueniali.

Vtꝝ ſatiſfaciendū ſit detractoribꝫ qbꝫ mōis fieri pōt. cū dicat gre. ꝙ uocādi ſūt detractores & trāq̄lle admonēdi eiſq; ſatiſfacere oībꝫ modis debem⁹ ſciētes ꝙ de iudeis ueritas dicit. Ne forte ſcādalizem⁹ eos. Rn̄dit Alex. de ales in ꝑo ī tractatu de uitio detractōis. Q2 ſatiſfactō accipit̃ duobꝫ mōis. Vno modo ē ī remediū ꝓprii peccati. Alio mō ē ī cautelā aliēi. Quādo ē ī remediū ꝓprii peccati: nō o₃ iuſtū ſatiſfacere peccatori q̄ detrahit. Q n̄ uō ē ī cautelā peccati alieni o₃ ſatiſfacere: & excidere cā₃ ſcādali ꝑm ꝙ ſcādalū ē dictū uꝰ factū min⁹ rectū prebēs occaſionē ruine: ſi uō nō oīo pōt ſubtrahi occaſio in ipſis detrahētibꝫ faciēdū ē ꝑm ꝯſiliū euāgelii. dixit. n. dn̄s dicēti ſibi ſcis ꝙ audito h̄ ꝟbo ſcādalizati ſūt iudei. Sinite illos ceci ſūt & duces cecoꝝ & cetera. 223

De reſtitutōe q̄ unus ꝓ alio tenet̃.

224 QVero an pr̃ teneat̃ ex cõtractu filii facto cũ extraneo si est v̶sũ ĩ utilitatẽ patris. Rñdit Io. de pla. ĩsti. q̶ cũ eo. § . sicut ãt q̶ sic q̃ntũ ẽ v̶sũ ĩ utilitatẽ patris: uñ si totũ ẽ v̶sũ in utilitatẽ patris: ĩ solidũ tenet̃ pater. Si p̱ parte tenet̃. Et iõ qñ ↄuertit ĩ rẽ necessariã patri pater tenet̃: puta si recipit pecuĩaꝫ mutuo p̱ soluẽdo creditori paterno uõ uł putatiuo. ut. l. 3. §. ĩ rẽ. ff. đ in rẽ v̶so uł ut rẽ patris uł dñi ruẽtẽ reparet. Secꝰ si domum exõnauit expẽsis uolũtariis qa ñ dicit̃ v̶sũ nisi ex mãdato dñi feceĩt: sꝫ pater tenet̃ dimittere auferri si sine lesiõe domꝰ auferri possit: ut dicta. l. 3. § . sꝫ si mutua. Itẽ tñet̃ pater si recipit frumẽtũ ad alimoniã familie patris: uł uestimta ↄpauit p̱ famĩlia patris uł p̱ se s̃m cõsuetudinẽ patris. s. s̃m modũ q̃ pater cõsueuit eũ ĩduere: ut dicto. §. in rẽ aũt. ẽt si illđ frumtũ ẽptuꝫ & repositũ ĩ horreũ patris cõruptũ sit q̶ sufficit q̶ utilit̃ emit. ut dicta. l. 3. §. idẽ labeo. uł si filiꝰ mutuã pecuĩaꝫ accepit p̱ dotãda filia sua uł sorore q̃tinꝰ minꝰ pro filia uł nepte daturꝰ sit & creditor h̃ aĩo mutuauit: ut patris negociũ gereret: ut. ff. de ĩ rẽ v̶so. l. & aĩo. §. fi. cũ. l. se. đ hac mã uiđ p̱ eũdẽ ĩsti. de actio . § . in p̱sonã. Quid si filiꝰ uł s̃uus decepit creditorẽ asserẽdo se uelle v̶tere ĩ utilitatẽ patris uł dñi nec ↄũtit. Rñdit idẽ Io. q̶ nõ tenet̃ pater uł dñs ẽt si s̃uus uł filiꝰ sic accipiens fuerit ↄsuetꝰ cõũtere: ut. ff. de ĩ rẽ v̶so alias q̶ cũ eo. l. q̶ si s̃uus. §. sꝫ si sic accepit nec caliditas & malitia filii uł s̃ui nocere patri uł dño deb). Quid si mutuaui frumtũ pr̃i uł marito ex q̃ nutriuit filios uł uxorẽ an uxor & filii ĩ subsidiũ teneat̃ q̃i ĩ eoꝝ utilitatẽ v̶sũ sit. Rñdit idẽ ũ s̃ q̶ ñ: sed Bar. tenet ↄ̃riũ ĩ. l. cũ is p̱ illũ tex. ff. de cõdi. inde. Quid si mutuaui. io filiofamilias ĩ rẽ pr̃is cõũtãdã & ip̃e lusit deĩde reuicit & ĩ rẽ patris ↄũtit: ã iñ mihi teneat̃ pater de ĩ rẽ v̶so. Rñdit idẽ ũ s̃ q̶ nõ: p̱ glo. in. l. minor . 25. annis filiofamilias. ff. de mĩo. q̃si ex noua acq̃sitiõe nõ ex mutuo dicat̃ facta v̶sio p̱ q̃ facit lex. Quid ergo. ff. de dona. ĩt uirũ & uxorẽ. Hoc uerũ dicit Bar. ĩ dicta. l. mĩor si ĩ alio ludo

ex interuallo uicit:sec⁹ si icotineti i eodē ludo.ar.l.plerique.ff. de ritu nup. Quero an pater teneat ꝓ filio cōdēnato ī iudicio ex delicto soluere cōdēnationē de sua legitīa: Rñdit Io.īsti.de obli.que ex qī gctu.§.filius ꝙ nō.ut ē casus ī.l.si gdēnam⁹.ff. de noxalibꝫ actio. Vide ēt ꝑ eūdē insti.ꝑ q̄s ꝑsonas nobis acq̄rit.§.fili⁹.Sȝ qd si pater gsētit ī decurionatū filii dic ꝙ tenet ꝓ eo īsolidū de īdēnitate reipublice & ipsi⁹ pr̄is heredes: fcā tñ ꝑus excusatōe de ip̄o filio prīcipali dbitore.l.i.d dcurioibꝫ li.io. Et dicūt decuriones ꝟm Io.i.cōsiliarii q habēt dliberare cū ꝑoribꝫ cui⁹cūqꝫ ciuitatibꝫ.l.i.ff.de decret ab ordie faciēdis. Quid si filius nō uertit ī utilitatē pr̄is sȝ habꝫ peculiū ip̄e fili⁹. nūqd pat tenet d peculio. Rñdet idē isti. Quod cū eo.§.p̄tea ꝙ sic:deducto tñ ꝑus qd patri dbet.l.sȝ si dāni.§.peculiū.ff.d peculi. Et h̄ ītelligit de ꝓfectitio. Similit tenet pat ex maleficio filii de peculio qñ peculiū ē locupletatū ꝑ ip̄ȝ maleficiū puta ꝑ furtū factū a filio.l.lȝ.§.ex cā furtiua.ff.de cōdi.fur.
Quid de mercatoribꝫ & aliis artificibꝫ q p̄ponūt īstitores suis apotecis an ex eoꝝ gtractibꝫ teneāt. Rñdet idē ū s̄.§ īstitoria. ꝙ sic si gtractus noīe dñi facti sūt & maxīe qñ ī eorū utilitatē ē ꝟsū.ut.l.qcūqꝫ.§.i.&.2.ff.de īstito. &.l.ȝ.eo.ti.uñ si scribat in.li.ꝙ apud m̄sā sui dñi Titi⁹ habꝫ cētū ī deposito tenet dñs. 225
Quero an dñs & pater teneāt ex gtractu gesto ꝑ ꝟuū & filiū eoꝝ iussu. Rñdet idē ū s̄.§.i.& fi.ꝙ sic:ut.l.i.ff.ꝙ iussu.nā pat & dñs uidēt gbere cū ꝑ aliū gbūt. ut ī regl̄a iuris.q ꝑ aliū facit & cōtrahētes sibi uidētur cōtrahere cū p̄ponēte qñ contrahūt cū p̄posito. ut.l.si īstitorē.ff.si certū peta.idē ī exercitōe nauis idē qñ ūsū ē in utilitatē aliq̄ꝝ istoꝝ.l.i.in prin.ff.de in rē ūso. 226
Quid de fideiussore an ꝑncipal teneat ei ad restitutōeȝ ei⁹ qd ꝓ eo soluit Rñdet Io. de platea ꝙ sic insti.de fideiusso.§.si qs aut ꝑ illum tex. Sed nūqd fideiussor pōt soluere spōte & non expectāe ꝙ fiat sibi mādatū. Rñdet idē ū s̄ ꝙ sic:ꝓut dicit glo. 227

in dicto §. si qs autē. Nā tenet agnoscere bonā fidē. l. idēq̃ §. fideiussores. ff. mādati. Sʒ qd si iudex ꝑ iniuriā aliquē ꝯdēnauit ā possit agere mandati. Rñdet idē q̃ nō. si nō appellauit. l. si ꝑ ea in fine. C. mādati. Quero an fideiussor possit repetere usu ras a debitore quas ꝓ eo soluit. Rñdet Io. an. in. q. mercuriali in regula dānum q̃ qs sua culpa sentit libro. 6. ꝓ cuius intelli gētia dñs Lau. ponit plures cōclusiones extractas ex Io. an. Prima cōclusio non repetit a debitore fideiussor usuras quas soluit creditori: nec aliud indebite solutū si obligationem fide/ iussoris debitor ignorauit. l. si qs. ff. de nego. gesto. Secunda non repetit fideiussor a debitore sciēte: & cōtradicēte usuras suo solutas creditori: nec etiā sortē uel qcqd aliud utilit̃ īpensū. ff. māda. si ꝓ te: & l. si remunerādi. § si pass⁹. C. de. nego. gest. l. fi. Plus est enī cōtradicere q̃ nō cōsentire: ut ī. c. Sicut tuis de symo. & ī. c. Petrus de boni. fatuus. n. fuit ī gerēdo negocia debitoris eo īuito. Tertia cōclusio nō repetit a debitore sciēte & patiēte: sʒ nō mādāte obligatioēʒ fideiussor ufas ul' ī d̄bitū solutas ul' solutū creditori. qa sibi īputet ī hoc. qa se obtulit ad soluēdū īdebitū. ar. c. Bōa fides d̄ deposito &. ff. ea. l. i. Repetet tñ sortē & debitū qd̄ soluit. C. mādati. l. fideiussor. &. ff. māda. l. si remunerādi. §. si passus. Quarta cōclusio nō repetit a d̄bi/ tore sciēte & patiēte & mādāte ip̄m obligari tm̄ ꝑ sortē fide/ iussor soluēs ufas tū qa fines mādati excessit. ut. ff. mandati. l. diligēter tū qa ad illas obligat⁹ nō erat. ut. ff. de fideiussorib⁹ l. fideiussor. &. C. eadē. l. & fideiussor. Quīta ꝯclusio ñ repetit fideiussor ufas a debitore sciēte & mādāte ip̄m ī omnē cāʒ ul' sīpliciter obligari siue fideiubere generalit̃: qa ī generali mā/ dato ñ īcludit̃ q̃ se obliget ad īdebitū. s. ad ufas de q̇ ēēt ī sp̄ali uerisimilit̃ ñ mādasset. ff. de cōdi. īde. l. si ꝓcure. &. c. fi. d̄ officio uica. li. 6. & c. ī generali de re. iu. li. 6. Sexta ꝯclusio nō repetit a debitore sciēte & mādāte ꝓ ufis fideiuberi ipse fideiussor soluēs ufas si nō iurauit creditori ul' īterfuisset debitoris pp

pignora data uł aliā cāʒ & h̄ ī foro iudiciali:ſʒ ī foro ꝯſciētie ſ̄ʒ theologos teneł debitor fideiuſſorē ſuare idēnē. Septīa ꝯclu ſio ꝙ repetit fideiuſſor uſ̄as a debitore ſciēte & mādāte ipm ꝓ uſ̄is ſub noīe ſōtis īcluſis:ut ē moris obligari ſiue fideiube/ re qñ iuſte credere potuit illas eſſe de ſōte.puta qa mutuabat creditor.io.duc.& dixit in īſtrumēto de.20.ꝓ qb9 fideiuſſor ſe obligauit qñ iuſte credere potuit illos eē de ſorte.ex̄ d̄ pſūp. .c.qa uerisimilit.ff.de ꝓba.l.cū īdebito.Et ſic ītelligit . Io.an. decretalē ſecūdā de fideiuſſorib9. Octaua ꝯcluſio ꝙ fideiuſſor repetit uſ̄as ſolutas a debitore ſciēte & mādāte noīatī ꝓ uſ̄is fideiuberi ſi iurauit illas ſoluere. Et hec ē coīs opinio.qa rōne iuramēti ñ pōt fideiuſſor recipe ꝯ creditorē uſ̄as petētē:ut ī.c. debitores de iur.iuran.lʒ qdā dicāt:h̄ uerū ſi nō potuit petere obſolutionē a iuramēto p decretalē.i.de iure iurā. Et ita ſētit Hoſti.in ſū.de fideiuſſo. ff.ad qd fideiuſſor & Specu.in ti.de fideiuſ. §.i. ꝟ.Sʒ qd de fideiuſſore. Alii dixerūt ꝙ neutro caſu a debitore repetit licet tñ a creditore cui ſoluit.ſed primā ap/ ꝓbat Io.an.reſpondens ad ſecundam ꝙ licet fideiuſſō teneał excipere nō tñ ē iure expreſſū ꝙ teneał agere.Item fideiuſſō pōt omittere exceptionē īboneſtā ex pſona ſua.ff.madati.l. idē.§.generalit.Et bñ facit.ut.ff.e.l.Quīt9 muti9 alias īcipit ſub uſ̄is.Vbi dicił ꝙ bñ facit fideiuſſor pcēs pudori ſuo ſoluē/ do uſ̄as q̄s ꝓmiſit lʒ in ſtipulatōe ñ uenerit & illas repetit.Si ergo pōt omittere exceptioēʒ mł̄to magis actioēʒ ſi talis ex/ ceptio grauaret opinioēʒ ſuā poſſet.n.a uulgarib9 de fidei fāc/ tione notari de iure.iurā.c.tua ꝙ ſibi ñ expedit:ut alias cū ip̄e indiguerit inueniāt creditores.Hab9 ergo fideiuſſor opinionē ſoluēdi uł abſolutionē petendi a iuramēto.Ad tertiā opinionē Rñdʒ ſimilit ꝙ hab9 opinionē licite repetēdi a debitore ex q̊ licite ſoluit forte.n.execrał litē cū creditore ꝙ ē cōmdabile de ꝟbo ſigni.c.2.li.6.ff.de alie.iudi.l.Itē ſi.Et ſic bñ.Concor.Io.

an.l.Quītꝰ mutiꝰ que uidebaẗ obstare.Preterea nihil ꝑcipuū haberet fideiussō q sie culpa soluit ad illū q fuit ī culpa.Nona cōclusio repetit a debitore sciēte & mādāte noīati pro usuris fideiuberi ipe fideiussor usras creditori solutas & si nō iurauit creditori illas soluere:sꝫ ipe fideiussori debitor īdēnitatē iurauit:uł ēt si dictā indēnitatē nō iurauit dūmō alias pp pignora data uł aliā cāꝫ debitori fueīt expediēs usras solui.ut.ff.mādati .l.si qs ꝓ eo.& sic legit Hosti.decretalē ꝑuenit de fideiussoribꝫ. Decima cōclusio ꝙ oī casu q̊ pōt a debitore fideiussor usuras repetere debꝫ ītelligi si ñ īterueīt fraus ꝑsone ad ꝑsonā.s.ꝑsone se cōstituētis fideiussorē:ut facit qñꝫ unus usrarius ut alter lucreẗ:ut notaẗ de ꝑui.c.q̄nto.& ī.c.significāte de pigno.ꝑ Io. an.Vndecima cōclusio ꝙ oī casu q̊ fideiussor a debitore usuras repetere neqt illas repetet a creditore cui soluit.ff.mādati.l. si fideiussor.§.ī oībꝫ ẜm Io.an.

228 Quid de illo q eximit uł corporaliter subtrahit uł arripit uł alio mō fugere facit debitorē detētū tā ꝓ debito fisci ꝙ ꝑuati. Rñdet Io.de pla.in.l.q̊tiēs de exac.tributo.l.io.ꝙ teneẗ illud totū qđ ille debebat fisco uł ꝑuato:ut dicit tex.ī dicta.l.q̊tiēs.

229 Quid de occultāte officialē tēpore scīdicatus uł eiꝰ officialis. Rñdet idē ū s̃ ꝙ teneẗ ī q̄druplū ẜm Bal.l.3.& Bar.C.đ assesso.

230 Quero utrū uxor teneaẗ si maritꝰ male admīstret officiū publicū.Dic ꝙ ñ.tex.ē ī libro uxorē.C.de decurio.li.io.nā regła ē.ꝙ uxor nō teneaẗ ꝓ marito.l.ob maritoꝝ.C.ne uxor ꝓ marito & eꝯ̄uso maritꝰ ñ teneẗ ꝓ uxore nisi qñ nutrix ẜo nupsit nō reddita rōne nec ꝓuiso pupillo de tutore.l.2.C.ī q .causis pignus tu.cōtrahiẗ.

231 Quid de uxore q̄ fecit furtū añ matrīoniū uł ēt post ꝑ se uel cū uiro.Et qd si uir solꝰ furatꝰ ē aliquid & uxor participauit ꝯsētiēdo uł comedēdo uolūtarie uł inuite.nūqd licebit uxori de rebꝫ cōmunibꝫ sibi & uiro satisfacere eo īuito damnificato.

Rñdet Monal.in ſum.in tractatu reſtitutionũ ĩ ỽbo reſtitutio furti faciẽda ẽ ꝙ ũ de cõſuetudĩe regionis uir & uxor ꝯmuĩcãt ſibi debita & credita ex ꝯ̃ctu uł maleficio ſi res furtiua quaꝫ mulier ſubripuit añ mřioniũ uł poſt mřioniũ ſola uł cũ uiro uł qa uir ſolꝰ ſubripuit añ mřioniũ uł poſt & ſtat adhuc ĩ eoꝝ poteſtate dicẽdũ ꝙ põt illã rẽ reſtituere uõ dño eiꝰ ꝯ̃dicente marito. Si aũt ꝯſũpta ẽ uł ſi uir ſolꝰ furatꝰ ẽ & ſi mulier participauit cõſẽtiẽdo uł comedẽdo ſpõtanea uł ĩuita põt uxor ſi uir ñ ꝯ̃dicat negociũ mariti gerẽdo & ſe ipaꝫ liberãdo eſtĩatione rei cõſũpte reſtituere uõ dño latẽter de ꝯmuĩbꝫ bonis ſi aliter nõ põt nec erit furtũ:qa nõ ẽ fraudulẽta contractio nec aĩo lucrifaciẽdi:ꝓhibẽte ãt uiro nõ ẽ faciẽda huiꝰ reſtitutõ ſꝫ q̊ſdã cũ ipa nõ habeat rerũ adminiſtrationẽ de rebꝫ ꝯmunibꝫ: ſed maritꝰ:ſi tñ ĩ hoc caſu faceret reſtitutionẽ de rebꝫ ꝯmuĩbꝫ bona fide latẽt nõ ẽ dicẽdũ ꝙ eẽt ei pnĩa ĩiũgẽda qĩ ꝑ mõtali aut ꝙ peccaret mortalit.iq.q.6.c.fi.

Quero an notarii cõficiẽtes ĩſtrumẽta uſaria teneãt ad reſtitutõeꝫ. Rñdet Alex.de alexã.ꝙ cartarii q ſolũ ſtãt ꝑ illis q uolũt recipe mutuũ ab uſario nõ tenẽt:q uõ ꝑ arte & lucro uſurarii tenẽt. Si tñ ſic ſũt coopati ad h ꝙ abſꝫ eoꝝ coopatõe illa uſaria pſtatio nõ eſſet facta:ĩter pcipuos ãt coopatores cẽſẽdi ſũt prĩcipes q ĩ fauorẽ uſarioꝝ cogũt reddi uſuras aut ex q̊rũ indebito fauore potẽtius uſas exercẽt. Notarii uõ q ſciẽt faciũt cartas debito uſarũ ac ſi ſit debitũ legitimũ & abſꝫ uſa tenẽt reddere uſã acceptã.qa eoꝝ ĩſtrumẽtũ ẽ efficacit coopatiuuꝫ ad h:ut uſario ſoluat uſa. Si uõ ĩ nota uł ĩ inſtrumẽto fcõ ẽ expſſa mẽtio de uſa tũc ñ tenet.qa tũc nõ coopat niſi ũ eẽt ꝯſuetudo p talia ĩſtrumẽta cogere debitores ad ſoluẽdas uſuras uſariis. Cõcor. Giral.obdonẽſis. Vide archi.ĩ.c.ſi qs obligatꝰ.iq.q.4. & ĩ.c.ſicut nõ ſuo.66.di. Et Io.de ligna.ĩ.c.ſr eo de uſis. 232

Quid ſi filia dotet ĩ fraudẽ creditoꝝ. Rñdet Io.de pla ĩſti.de actio. §.Rurſꝰ ꝙ talis dos reuocat a creditoribꝫ & gener tñet 233

eis ad restitutõez.ff.Que ĩ frau.creditorũ.l.fi.§.i.C.eo.l.2.

234 Quid de uiro q accepit filiã raptoris uł usarii in uxorẽ uide s .§.6.

235 Quid de sepeliẽtibꝫ usarios uide ĩ ℣bo exco.§.§.

236 Quid de ministris usariorũ.Rñdz Girar.obdonẽsis ꝙ si absqꝫ oĩ ĩdũctõe tradũt eoꝝ pecuniã ad usã nec postmodũ coactiue exigũt eã nõ tenẽt ſm q̃sdã restituere nisi solũ illa q̃ sibi de usis retinuissẽt.Illi uõ q p iudicia & litigia coactiua eas exigũt tenẽt.qa isti efficacit̃ coopant̃ & pmi sũt solũ qĩ uasa ĩtmedia ita ꝙ absz ipis ille use fierent & darẽt̃. Quidã tñ distĩguunt ď ministris qa qdã sũt ad utilitatẽ officii usarii destinati ita ꝙ apud eos residet qĩ prĩcipalis auctoritas dñi sui & istos dicũt teneri.Quidã uõ sũt ad solũ actualẽ & maũalẽ tributionẽ mã/cipati.ita ꝙ ipi nõ taxãt ptiũ usarũ nec cũ eis cõtrabit̃ pactũ de usa q̃uis ipis psẽtibꝫ & pecuniã tradẽtibꝫ fiat.Et tales non tenẽt̃ restituere pp cãz pdictã lz mortalit̃ peccẽt uide in ℣bo usura.

237 Quid de pcuratõe tutore & curatore.Rñdet Hosti.ĩ sũ.ĩ.ti.de usuris.§.fi.ĩ fine.& Goffre.eo.ti.§.itẽ qd si qs.& archi.in.c. sicut nõ suo.& An.de butrio ĩ.c.Michael.ex de usis.Et ita di/cit Lau.ď pinu.ĩ practica suari .Et dicũt oẽs pdicti doctores ꝙ solũ tenent̃ ĩ subsidiũ ad restitutionẽ usurarũ q̃s extorserũt .i.qñ prĩcipalis nõ ẽ soluẽdo alias nõ.Inno.uero ĩ dicto.c.Mi/chaeli distĩcte tenet ꝙ tenẽt̃.Monal.uõ dicit ꝙ tenẽt̃ qñ prĩci palis nõ ẽ soluẽdo uł nõ uult soluere uide ĩfra usã.

De restitutõe edificãtiũ ĩ solo suo cũ dãno uicini.

238 QVid de bis q edificãt ĩ solo suo cũ dãno uicini puta qa pci/dit uenas putei uicini que trãsiũt p domũ edificãt uł alterius tollit edificiũ uł obfuscat luminibꝫ uicini domũ.Rñdet glo.in regła iuris.li.6.locupletari nõ debꝫ aliqs cũ alteriꝰ iniuria uł iactura:dici solet cũ facio aliqd ĩ meo ex q̃ alii noceo aut ĩmit/to puta trabẽ ĩ alienũ parietẽ:& tũc nõ lz:ut.ff.si sui.uẽdice.l.

si testatrix.&.l.alti⁹.C.de ẜuitu.ū dicit̃.In pariete uero tuo si fenestrā ui uł clā fecisse cōuīcat̃ qs sūptib⁹ suis opus tollere & ītegruꝫ pariete restituere cōpellit̃ : & loqt̃ de eo q fenestram facit ī pariete uicini.ut.l.ī patres.C.de serui.rusti.p̄dio:dicit̃ ꝙ pmittit̃ qs aquā ducere đ flumīe publico ita đmū si sīe alteri⁹ īiuria illđ fiat.&.ff.de ẜui.ur.p̄dio.l.si fistulam aut non īmitto nec op⁹ facio ī alienū:sꝫ ī meo.& tūc aut id dolo facio:ut noceā alteri:& tūc ꝓhibeor.ff.de aq̄ plu.ar.l.i.aut nō facio dolo.sed solū eo ꝓposito ut mihi ꝓsit:lꝫ p illđ alt̃i noceā & nō ꝓhibeō. ut.ff.de aqua plu.ar.l.i. §.idēꝙ ū dicit̃.Deniꝙ Marcell⁹ ait cū eo q ī fūdo suo fodiēs uicini fōtē auertit nihil posse agi si nō aīo nocēdi uicīo:sꝫ suū agrū meliorē faciēdi id facit.Nā qs pōt eleuare edificiū suū usꝙ ad celū.Vñ ī dicta.l.alti⁹ dicit̃. Alti⁹ qdē tollere edificia si dom⁹ ẜuitutē nō debeat dom⁹ ei⁹ minime ꝓhibet̃ .Cōcor.ē͂t glo.ī.c.cū ecclesia uulterana de electōe ī ꝟbo īiuriaꝝ.& ī.c.Nisi sp̄alis đ auctoritate & usu palii q̄ dicit ꝙ qs pōt uti iure suo ē͂t si alteri noceat dūmō nō faciat aīo nocēdi.sꝫ qñ aliqs sibi nō ꝓdest & alt̃i nocet nō debꝫ qs audiri.l.ī fūdo.ff.de re.uēdica.uide s̃. §.13q.

De restitutōe edificātiū ī alieno solo de sua materia & aliis multis casibus.

QVid si aliquis edificat ī alieno solo de sua mā an dñs terre teneat̃ ad restitutionē edificii:uł edificat ī suo de aliena mat̃ia 239
an teneat̃ ad restitutioēꝫ mat̃ie.Rñdet idē Io.de pla.īsti.de reꝝ diui. §.cū ī suo p tex.& glo.ibi ꝙ aut qs edificat ī suo solo de aliena mā & habꝫ locū qđ dicit̃ ī dicto. §.cū ī suo:qa efficitur dominus edificii cum edificium cedat solo non autē efficitur dñs materie.s. tignoꝝ & lapidū:īmo remanet dñs q p̄ erat:sꝫ lꝫ remaneat dñs ñ tñ pōt uēdicare matiā:puta tignū.i.suā trabē positā ī edificio.Etiā si edificās uellet tignū eximere & sibi restituere:& hec ē rō.s.ne edificiū deformet̃ ruina:ut dicto. §. cū ī suo.&.l.2.C.de edi.priua.&.l.p̄ses ꝓuīcie ī script̃ īspectis

.ff. đ officio p̄sidis.ſ3 edificās tñeᷣ ei ad eſtiatioē3 tigni.ut.ff.đ tigno ĩiũcto.l.i. ſed ſi fecit ſciēᷣ & mala fide teneᷣ furti:non tñ teneᷣ eximere ſ3 eſtimatioē3 p̄ſtare q̄tũ dñs tigni iuraueĩt uł ſi uellit dñs expectare donec edificiũ ruat poterit poſtea ſuā mat̃ia3 uēdicare ſi ei9 eſtiationē ñ fueĩt cōſecut9. Et ſumiᷣ hic tignũ ꝑ oĩ materia ex q̄ fit edificiũ.ut 9prehendit trabes domus & uinee ex qb9 fiũt pergulata & tegule dom9.l.i.ff.de tigno ĩiũcto. Aut qs edificat ĩ alieno ſolo de ſua mā & hab9 locũ. § .ex diuerſo.ĩſti.đ reꝝ diui.qa dom9 ēt edificiũ efficiᷣ ei9 cui9 ē ſolũ ſicut ĩ p̄cedēti caſu:ſed dñiu3 mat̃ie pdit edificās.& ideo dirupto edificio nō pōt mā3 uēdificare:ſ3 ſi edificās ē in poſſeſſione edificii & dñs ſoli petit ſolum & edificiũ ſi edificās fuit cōtinue male fidei nullā hēt exceptiōe3 nec remediũ ad aliqđ ſibi retinēdũ.qa ē ĩ culpa ſciēᷣ edificādo ĩ ſolo alieno iō donare uideᷣ. Si aũt fuit cōtinue bone fidei ſibi cōſuliᷣ ope retētionis p exceptōnē doli.ut nō teneaᷣ reſtituere edificium niſi dñs ſoluat ſibi p̄tiũ mat̃ie & mercedē magiſtroꝝ. Si āt fuit a pricipio bone fidei & tp̄r edificii male fidei:tũc eligiᷣ quedā media uia.ut dicit glo.ĩ dicto. § .ex diuerſo.ſ.ꝙ poſſit tollere edificiũ ſine diſpendio dñi ſoli:ut.l.Iulian9 ſcribit ſi in alienā .ff.de rei uē. Aut qs edificat de aliena mā ĩ alieno ſolo & hab9 locũ.l.2.de rei uē.& ſimiliᷣ dñs ſoli efficiᷣ dñs edificii.ſ3 non materie.iō dirupto edificio mā ei9 reũtiᷣ ad p̄orē dm̄ ſiue bona fide ſiue mala edificiũ fueĩt cōſtructũ.ut dicta.l.2. S3 ĩterĩ pōt agere ꝯ dñm ſoli ad ĩſtar tigni ĩiũcti & ēt ꝯ edificātem.i. materiā alienā ſubripiētē mala fide & uno ſoluēte alter liberaᷣ ſicut ĩ tigno diciᷣ.ĩſti.de re.diui. § .cũ.ĩ ſuo.

240 Quid ſi qs plātet plātā ĩ alieno ſolo. Rñdet idē ũ s̄. § .ſi tici9 ꝙ ſiue qs plātet alienā plātā ĩ ſuo ſiue ſuā ĩ alieno plāta efficiᷣ dñi poſtq̄ egit radices nō ante:& iō nō teneᷣ ad reſtitutōnē arboris. Itē ãbor mea que ē ĩ cāpo meo uł ĩ 9finio cāpi mei ſi agit radicē ĩ fũdo tuo efficiᷣ tua. Et ſi coĩᷣ ĩ tuo & meo efficiᷣ

cōis quia ābor ītelligit esse illi9 in cui9 fūdo egit radices. Et sic mutatōe radicū de uno fūdo ī alteꝝ mutat̄ ī et dn̄iū āboris: ut dicto. §. si titi9 et. ff. e. l. ado. §. fi. Et h̄ si ābor uiuit et alit̄ ex radicib9 nouiter porrectis ī cāpo tuo. Si āt uiuit & alat̄ pro maiori parte ex pmis radicib9 mei cāpi: tūc remanet mea cū a meo cāpo traxit originē: lȝ postea aliqs radices egeīt ī campo tuo. l. Si plures. §. fi. ff. arboꝝ furtī cesarū & ī glo. ī dicto. §. si titi9. An ꝓpria auctoritate possū incidere radices q̄s tua ābor egit ī cāpo meo uł īcidere ꝓpria auctoritate āborē tuam que pendet super domū meā. Dic ꝙ cū auctoritate iudicis possum: alias nō. ut dicta. l. si plures. §. penultīo nisi p̄ ē denūciē ut tol las & ē cōsiliū ut de hac denūciatōe fiat publicū īstrumtū & te negligēte remouere possū & ꝓpria auctoritate īcidere n̄ solū ꝙ sr̄ excurrit domū meā: sed ēt a stirpe & mecū ligna pōtare nemine ꝓhibēte. l. i. §. si arbor. ff. de āborib9 cedēdis. Et sił it̄ edificatū ī alieno ꝙ pēdet s̄ meū nullo iure s̄uitut̄ nō possum tollere ꝓpria auctoritate. l. quēadmodū. §. si ꝓtectum. ff. ad. l. acqleā. & l. cōclaue. ff. d̄ dāno īfecto nisi p̄cedēte dcā d̄nūtiatōe: ut dicto. §. si ābor. Quid aūt si sūt uł due ābores unite ī eodē stipite an appellabit̄ una arbor uł plures. Rn̄dȝ idē ū s̄. Dic si iūctura & ꝯiūctio apparet sr̄ terrā cēset̄ una. alias cēsēt̄ plures. l. si gemīa. ff. arboꝝ furtī cesaꝝ: & iō tūc puniat̄ de dāno dato in duplici ābore. ex̄ forma. l. uł statuti.

Quid si seminaui ī agro tuo frumtū meū. Rn̄det idē īsti. de re. diui. §. q̄ rōne ꝙ siue bona fide siue mala efficit̄ tuū. nā semē cedit solo postq̄ coluit: sȝ si seminaui bona fide ope retētioīs si sū ī possessione possū mihi ꝯsulere: ut n̄ pmittam te tollere nisi soluas p̄tiū & īpēsas: ut dicto. §. q̄ rōne & non solū sata ꝑ aliū cedūt solo: sȝ ēt semina & plāte que ex se nascūt̄ diuina tn̄ nat̄a coopāte cedūt solo: ut notat glo. ff. e. l. q̄ rōne. §. fi. Quid āt si qs semīat alienū semē ī alieno solo uł plātat alienā plātā ī alieno solo qb9 casib9 ēt sem̄ & plāta cedūt solo ꝯ quē agam 241

an ꝯ plãtãtẽ & seminãtẽ an ꝯ dñm soli. Dicit glo. ĩ dicto. §. q̃ rõe ꝙ ꝯ dñm soli unde ṽsus. Quicqd plãtat̃ serit̃ edificat̃. Oẽ solo cedit radices si tñ egit.

242 Quid si scripsi ĩ aliena carta uł pĩxi in aliena tabula. Rñdet idẽ insti. de reꝝ di. §. lr̃e: ꝙ q̃litas sẽp cedit substãtie cũ sine ea esse nõ possit: unde scriptura sẽp cedit carte & pictura tabule & sic liqdũ cedit arido tã ĩ pictura q̃ ĩ carta. ff. de rei uẽ. .l. ĩ rẽ. § sꝫ & id q uł ĩ scripta & eã pificat picture & dicto. § littere uer. sꝫ necesse. & uer. ĩ oĩbꝫ. Fallit aũt ĩ uno casu. s. quãdo q̃litas ẽ pciosiõ q̃ ipa substãtia: qa tũc p pualẽtiã q̃litas trahit ad se substãtiã. qa tũc pł ẽ ĩ manus ope q̃ materia. l. mulieris . §. pe. ff. de ṽbo signi. & ideo ubicũq scriptura ẽ ptiosior q̃ carta. tũc carta cedit scripture. & iõ cũ hodie scriptura coĩter sit ptiosior carta debet cedere scripture: ut tenuit glo. ff. e. l. q̃ rõne. § . littere lꝫ tenuerit oppositũ ĩsti. de re. diui. §. littere. Similit̃ ubicũq pictura ẽ ptiosior tabula trahit ad se tabulã pp pualẽtiã: secꝰ si nõ ẽ ptiosior qa si sit quedã pictura rudis & ĩformis iõ notãter tex. ĩ dicto. § . littere facit m̃tioẽꝫ de nobilissĩa pictura & de uili tabula: sꝫ remota hac pualẽtia. qa scripta uł pictura sit paris uł minoris ptii cũ carta & tabula tũc sẽp cedit carte & tabule ueluti sue substantie. & ꝙ dixi de pualẽtia intellige de pualẽtia coĩ nõ sigulari: qa talẽ sigularitatẽ nõ cõsiderauit legislator puta ꝙ qs faciat sibi scribere lr̃is aureis qđ coĩter nõ fit. unde lꝫ tũc scriptura pualeat & sit ptiosior carta. tñ qa ẽ sigularis nihilominꝰ cedit carte. ut dicto. §. lr̃e ĩ pncipio. Itẽ attẽde ꝙ aliud ẽ in pictura rei ĩmobilis puta muri: qa tũc pictura lꝫ sit ptiosior sẽp cedit muro: ut tenet glo. ĩ dicto . §. littere. ille ergo q scripsit ĩ carta aliena sciẽt̃ & mala fide nullo iure põt sibi cõsulere p estiatõe & solutiõe scripte nec p actionẽ si ñ possidet nec p exceptõeꝫ si possidet cũ donasse uideat̃. insti. de re. diui. §. c̃te. ṽ. sciẽti. sꝫ q scripsit ĩ carta aliena ignorãter & bona fide putãs cartã esse suã si possidet cartam

ſcriptā pōt ſe tueri exceptōe ꝯ dn̄m carte eā petētē denegādo
ei reſtituere donec ſibi ſoluat ꝑtiū ſcripture : ſꝫ ſi ſcriptor nō
poſſidet cartam ſcriptā: ſed dn̄s carte pōt agere ꝯ dn̄m carte
actiōe facta:ut dicit glo.ī ꝟbo bona fides. Et ſic cōcludit ꝙ ſi
ille q ſcripſit bona fide ī aliena carta credēs eſſe ſuā ſiue poſſi/
deat ſiue n̄ poſſideat teneť dn̄s certe ei ſatiſfacere ꝓ ſcriptura.
Sꝫ qd ſi bona fide ſcripſiſti uł pīxiſti multū īformiť & uitu/
poſe in mea carta pulchra uł tabula:& ego nolo ſcripturā uł
picturā turpiſſimā:ſꝫ eſtīationē cartaꝝ uł tabule:an tenearis
ſoluere.glo.in.l.nō ſolū.ff.de rei uēdi.dicit ꝙ nō: ſi fuit bone
fidei poſſeſſor.p.l.ſi qd poſſeſſor. § .ſicut āt.ff.de petitōe he/
reditatꝭ ū diciť ꝙ qs nō debꝫ culpari ď admīſtratōe rei quā te/
net ut ſuā bona fide. Et ſic nō debꝫ teneri niſi īꝗtū ē locuple/
tior ſicut poſſeſſor hereditatꝭ & cōuēt⁹ ꝯditōe īdebiti.l.ī ſū.
. §.pe.ff.de cōditōe īdebiti.
Quid ſi qs ex aliena materia uł ſua & ex aliena fecit mat̄iatū 243
puta ex alienis aſſidibꝫ fecit capſā. Rn̄det idē īſti.ď re.diui. § .
cū ex aliena ꝙ mā cedit mat̄iato qn̄ tale mat̄iatū n̄ ē reducibile
ad ꝑmā materiā & ſic faciēs materiatū efficiť dn̄s materie nec
teneť ad reſtitutionem ei⁹:ſꝫ ſi ē reducibile tūc mat̄iatū cedit
mat̄ie.qa mā tūc nō diciť q̊damodo aſſumere nouā formā ſiue
ſpēꝫ ex q̊ de facili ē reducibił ad ꝑmā materiā. Ad h̄ tn̄ ut mā
cedat ſpēi ſiue mat̄iato ut ſic faciēs mat̄iatū efficiať dn̄s mat̄ie
tria ſūt neceſſaria que ponūť ī glo.in dicto. § .cū ī aliena.ſ.ꝙ
faciēs ſpēꝫ ex aliena mā faciat bona fide & ſuo noīe & ꝙ non
ſit reducibił ad ꝑmā materiā:qn̄ āt ſūt duo faciētes materiatū
unus bona fide ali⁹ mala uł ſi ī diūſis materiis uł ī una partī
ē hītā bona fides partī mala.dic ꝙ in ea re & ꝓ ea parte ī qua
ꝯcurrūt ꝑdicta tria efficiť faciētis mat̄iatū ī alia re & ī alia pte
efficiť dn̄i mat̄ie. Itē n̄ ſolū poſt factā ſpēꝫ & mat̄iatū ſpecifi/
cās efficiť dn̄s.ſꝫ ēt efficiť ſi ſpes ē ī fieri dūmō rudis materie
nom̄ exierat:ut dicit glo.ī dicto. § .cū ex aliena &.ff.e.l.adeo.

.§.cū qs:Itē nota ex dicto. §.cū ex aliena:ibi fructū ad ſpicas reduci iūcta glo.ī ꝟbo ſpicas ꝙ frumtū cedit ſpecificāti & ſic triturans bladū alienū bona fide putās ſuū efficit̄ dn̄s grani.& ſic ſm glo. corrigit̄.ff.e.l. adeo.§.cū qs ī fi.ū dicit̄ ꝙ excutiens frumtū de ſpicis ñ adicit nouā ſpeciē ſeu formā ſ3 q̄ erat latēs detegit.Item nota ꝙ licet faciēs materiatum de aliena efficitur dominus materie .tñ qa non ē equū aliquē locupletari cū aliena mā̃ tenet̄ ad eſtiatioē3 materie:ut dicit glo.ī dicto .§.cū ex aliena ī ꝟbo ſpicas . Itē nota ꝙ appellatōe materie nō cōtinet̄ materiatū qd̄ ad ſui mā̃3 nō pōt reduci:ut hic &.l. queſitū.§.illd̄ fortaſſe.ff.de lega.3.& ſic uidet̄ ꝙ ſi ſtatutū ꝓhibet portare frumtū extra diſtrictū ſub certa pena ꝙ portans farinā nō īcidit ī penā cū farina nō ſit reducibil̾ ad ꝓmā mā̃3: ſed cōtrariū determīat Bar.ī dicto.§.illd̄ fortaſſe.qa appellatōe frumēti cōtinet̄ farina donec ſit deducta ad effectū finale3 ad quē ē īuēta.i.doēc fiat panis.ar.l.ſicut lana.ff.d̄lega.3.ꝯriū tñ tenet gaudinꝰ ī.c.de rebus uetitis & albri.de roſate & ꝑte ſtatutorum c.F.

244 Quid ſi qs bona fide ītexuit & ſuit ueſtimto ſuo manicā uel gyronē de aliena purpura.Rñdet idē īſti.de re.diui.§.ſi tamē alienā ꝙ efficit̄ dn̄s illiꝰ purpure l3 teneat̄ ad eſtiationē ut s̄ .§.ꝓxīo:qa acceſſoriū ſeqt̄ natā ſui prīcipal̾.ut ī.c.acceſſoriū de regulis iuris li.6.nec curat̄ an acceſſoriū ſit maioris ualoris q̄ prīcipale.nā ſepe amittit̄ prīcipale pp ꝓtioſitatē acceſſorii .l.2.ī ēptōe.ff.de cōtrahēda ēp.Et h̄ ꝙ nobiliꝰ accedat uilrori & ē ue4 qñ ponit̄ loco acceſſorii.Si aūt uiliꝰ apponeret̄ loco acceſſorii nobilioris:ut ueſtimtū groſſū cā cōfuādi purpuram: tūc ueſtimtū accedit purpure ſi āt neutrū apponit̄ gr̄a alteriꝰ tūc neutrū alteri accedit:ut dicit glo.ī dicto. §.ſi tñ alienā.Itē nota ꝙ l3 dn̄s purpure ītexte alieno ueſtimto amiſeīt dñiū:tñ ſi doloſe & furtiue fuit ſibi ſubtracta ul̾ ablata pōt agere de cōditōe furtiua ꝯ ſurripientē.ut dicto.§.ſi tñ alienā maxīe ſi

talis surripiens erat sartor q fecit uestimētū:ut dicit glo.que allegaē cōiūcta textui qd qn tot⁹ pānus nō ē poīt⁹ ī uestimto psumiē subtract⁹ a sartore ꝙ notaē ꝯ sartores.qa est psūptio contra eos.

Quid si qs cōfūdat unā materiā ppriā cū mā alteri⁹.Rnd3 idē īsti.de re.diui.§.si duo4 ꝙ cōfusiōe queriē dñiu3 & ꝯmixtiōe: & iō si uolūtate tua ꝯfudero & cōmiscuero meū uinū cū tuo uł cōflauero meū āgētū cū tuo uł meū mel cū tuo uino ut fiat mulsū & sic ē spes tertia per se:uł meū argētū cū tuo auro ut fiat electrū:uł ēt si pdicta sit ꝯfusa & ꝯflata casu fortuito siue uolūtate dñorū ī oīb; casib; istis cōfusa & cōflata efficiūē coīa: & si ꝯfusa & cōflata siue sit ei⁹dē maŧie siue diuerse & siue cō-fūdāē uolūtate dñorū siue casualiter efficiūē coīa nisi seperari possit.ut dicit glo.Sec⁹ aūt si alter dñorū uł exneus sie uolū tate alterius dñi cōfūdat uł cōflet rē suā cū aliena bona fide faciēdo tertiā spe3.qa tūc nō ē coīs:s3 efficiē ppria specificātī ut dicit glo. 245

De restitutōe fructuū.

Quid de fructib; pceptī.Rnd3 idē īsti.d re.di.§.si qs āt a nō dño ꝙ bone fidei possessor facit fructus īdustriales suos.iō eos ꝯsūptos restituere nō teneē.Sec⁹ ī male fidei possessore.& iō cōclude una cū glo.ī.l.ex diūso.ff.de rei uēdi.ꝙ null⁹ possessō facit fructus naturales suos.l.fruct⁹.ff.de uſ.iō eos extantes dñs uēdicat a qcūqꝫ:sed de cōsūptī nō teneē possessor bone fi-dei nisi īqꝫtū ē fact⁹ locupletior.qa tūc teneē ex eqtate legis si & me & titiū.ff.si certū petaē.s3 fruct⁹ īdustriales q exigūt industriā & ministeriū hoīs:ut segetes lac lana & similia bone fidei possessor cum ti.& sine titulo facit suos & eos lucraē pp īdustriā & cultā:ut nō possit ab eo aduocari.s.postꝙ sūt ꝯsūp-ti nec ad eo4 pretiū teneē:ut dicto.§.si qs aūt a nō dño.&.l. bone fidei.ff.eo.&.l.certū.C.de rei uēdi.s3 si ñ sūt cōsūpti & extāt teneē restituere.ut īsti de officio iudicis. §.illo4.s3 male 246

fidei possessor si nō h̄t titulū teneť & de ꝯsūptis & đ extātibꝯ .l.pe.C.de cōdi.ex.l.& de pcipiēdis.ut dicto.§.illoꝝ. sꝫ si h̄t titulū similiť teneť de cōsūptis & extātibꝯ.sed excusať a pci-piēdis pp titulū nisi ĩ q̄tuor casibꝯ notatis ĩ glo.ĩ dicto.§. Si qs aūt a nō dn̄o ĩ qbꝯ teneť de pcipiēdis ēt si h̄t titulū.Puta si qs cōpulit aliquē p metū sibi uēdere.Itē si qs emit ĩ fraudem creditoꝝ.Itē ĩ eo q sciēter emit ꝯ̄ pꝓhibitionē legis uł statuti. Itē & quarto ĩ eo q sciēter emit a fisco nō solemniter.l.i.C.de fide ĩstrum̄toꝝ li.io.ff.đ rei.uēdi.l.sꝫ & ptus.&.C.eo.l.si fūdū. Cōcor.Monal.ĩ sū.ĩ ỽbo fructuū dicēs.Fructuū alii ĩdustriales ut frumētū uinū oleū & similia:alii naturales.ut poma fic⁹ & siłia.Fruct⁹ naturales nō facit suos possessor ēt bone fidei.Vn̄ teneť reddere uniūsos postq̄ ĩcepit h̄re ꝯsciētiā rei aliene.ff. de uſis.l.us⁹.Itē fructus dicūť qsupsūt deductis expēsis q̄ fiūt gr̄a fructuū querēdoꝝ colligēdoꝝ & ꝯſuādoꝝ & habꝯ locū tā ĩ bone fidei q̄ in male fidei possessoribus & ēt pdonibꝯ.ff.de petitōe hereditat.l. Si aliqd.§.fruct⁹.&.l.plā.ĩ fine.et.C.de fructu et.li.expē.l.i.ĩ fine.Nam null⁹ cas⁹ ĩueīre pōt q h̄ gn̄s deductōis ĩpediat.ff.familie hercis.l.fūd⁹.ff.solu.matri.l.fruc t⁹.Itē fruct⁹ ĩtelligūť đduct necessariis ĩpēsis.ff.đ opi.ſuoꝝ.l. .i.fructus et.ar.i2.q.2.nobis cū hac distĩctōe teneť bone fidei possessor.Necnō et ōis uiolētus teneť reddere oēs q pꝓbāť ad eū pueniſſe.C.đ rei uēdi.l.si fūd⁹.Si uō fueīt uiolēt⁹ possessō tūc teneť restituere pceptos et eos q pcipi potuissent pueros possessores.ex̄ de resti.spo.grauis.et.c.ꝯquerēte et de officio delegati.c.cū cā.i2.q.2.nō.liceat.

247 Quid de asportātibꝯ fructus de cāpo alteri⁹ aīo lucrādi.Rn̄dꝫ idē Io.de pla.ĩsti.de obli.que ex delic.nas.§.furtoꝝ qꝯ potest accusari de furto p illū tex.et h̄ qn̄ fructus sūt maturi.Si āt sūt ĩmaturi tūc teneť de dāno dato actiōe legis acquilee.l.si ſuus ſuū.§.si oliuā.ff.ad.l.acql.et.l.nauta.§.ĩ quecūꝫ.ff.nauta cau. .l.si fur descripseīt.ff.de usufruc. Nā dānū distĩguiť a furto:qa

furtũ ẽ amotio rei.Sʒ dãnũ ẽ rei destructio ꝯm Bal.ĩ dicto.§.
si oliuam.

Quid de inuasore rei alteri⁹ ĩmobilis.Rñdʒ Io.de pla.ĩsti.6. 248
bonoꝝ raptoꝝ.§.qa teneẽ.ꝙ teneẽ eã restituere cũ fructibꝫ.l.
fi.C.ũde ui.& h̃ si dolose occupauit:si aũt sine dolo teneẽ eam
restituere sine fructibꝫ.l.ĩuasor.C.uñ ui.

De restitutõe alienatõis ĩ fraudẽ creditoꝝ facte.

QVid si fiat alienatio ĩ fraudẽ creditoꝝ puta ꝙ debitõ donat 249
ut creditores puẽẽ sibi debito.Rñdet Io.de pla.ĩsti.de acti.§.
rurs⁹ ꝙ talis donatio reuocaẽ & ꝑ cõsequẽs accipiẽs teneẽ ad
restitutionẽ.l.si aũt.§.simili modo.&.l.ait ꝑtor ꝯo rñso.ff.que
ĩ fraudẽ creditoꝝ.

De restitutõe alienatõis facte ꝑ metũ.

QVid de illo q metu ꝯpulit aliquẽ ad alienãdũ.Rñdʒ idẽ ĩsti. 250
de actõe.§.Itẽ actio de eo q met⁹ cã.ꝙ teneẽ ad restitutõneʒ
rei cũ oĩ cõmoditate ꝑcepta.ut.l.metũ.§.fi.C.ꝙ met⁹ cã:&
.l.met⁹.ff.ex qbꝫ cãis maio. Et reqriẽ ꝙ fueĩt met⁹ q possit
cadere ĩ cõstãtẽ uirũ.s.timor mõtis & cruciat⁹ corpis uł simul
ꝙ totũ residet ĩ iudicis ãbitrio.ut.l.2.ĩ fi.cũ quiꝗ legibꝫ seqn-
tibꝫ.ff.ꝙ met⁹ cã.& ẽ glo.magr̃a.& õdinaria.ut ĩ.c.cũ dilect⁹.
extra ꝙ met⁹ cã Mine ergo nõ ẽ sufficiẽs met⁹ nisi tribꝫ con-
currẽtibꝫ.s.ꝙ ꝑsona sit potens ad minas exequẽdũ.Itẽ ꝙ miãs
cõsueuerit exequi.Itẽ ꝙ mine cõtineãt atrocitatẽ facti.de hoc
ẽ glo.i4.q.4.c.i.Sʒ qd d̃ metu reuerẽtiali.puta si uxor aliquẽ
obligationẽ uł alienationẽ cõtrahat de mãdato uiri uł cleric⁹
de mãdato epi.Idẽ rñdet ꝙ instituiẽ ꝙ gestũ ẽ tali metu reue-
rẽtiali officio iudicis.ut glo.notabilis ĩ.l.i.§.que honorãde.ff.
q̃rũ reꝝ actio ñ daẽ:& idẽ si subdit⁹ nõ alias alienatur⁹ alienet
rogatu dñi.Rogamẽ superioris ꝑceptũ ẽ:ut dicit glo.ĩ uerbo
exortamur ĩ cle.i.de testi.& notat Inno.in.c.petitio de iure
iurando.

De restitutõe faciẽda ei q utiliẽ gessit negociũ meũ.

251 QVid si sic mādato meo soluisti creditori meo & me liberasti soluēdo noīe meo. Rñdet idē īsti. de actiōe. §. actionē ꝙ cogō hēre ratū & obligor ī actōe negocioꝝ gestoꝝ ad restitutionē pecuīe quā ꝑ me soluīsti: sec⁹ si nō utilir soluisti: ut qa mea īterat: ut nō solueres. l. cū pecuniā. ff. de nego. ges.

252 Quid si tutor more ciuitatis mittat exenia noīe pupilli magistro & suis cōiūctis. Rñdet idē ubi s̄ ꝙ pupill⁹ teneī tutori actōe negocioꝝ gestoꝝ. l. cū pl̄es. §. tutor. ff. de admīstratōe tu. nā talia exeīa ex q̄ sūt cōsueta dicūī q̄si debita: ut dicit glo. ī. l. i §. sꝫ nō nullos. ff. de tutelis & rōi distātia.

253 Quid si tui cōtēplatōe sine mādato tuo redimo ab hostib9 ul' latronib9 filiū tuū ul' aliā rē tuā necessariā quā redimere tenebaris: Rñdet idē ū s̄ ꝙ mihi teneris actiōe negocioꝝ gestorū: īmo ī hoc casu possūt uiri expendere dotē ꝓ redimēdis ꝑsonis necessariis uxoris. l. sꝫ si iō. ff. solu. matri. nā si paī filiū captiuū ul' ꝯsāso ul' ali⁹ successur⁹ redimere negligat ꝑuaī successiōe. ut ī auctētica si captiui. C. d̄ ep̄is & clericis. De hac mā. s. negocioꝝ gestoꝝ uide s̄. §. 176. & 177.

De restitutōe expēsaꝝ ī iudicio factaꝝ.

254 QVid d̄ his q temere & ꝓterue litigāt. Dic ꝙ tenēt ad dāna & īteresse tā litis q̄ uiatici. l. ꝓperādū. §. sin aūt alterutra. & l. sacim⁹. C. de iudiciis & īsti. de pena temere litigātiū. §. h aūt oīa & ꝑ Io. an. ī. c. statutū. §. īsup d̄ rescrip. li. 6. & ī. c. finē litib9 de dolo & ꝯtumacia. & ꝑ glo. 2. q. i. c. ī ꝑmis ī ꝟbo īmoderatas expēsas dñs Io. de pla. ī dicto. §. hec āt oīa dicit ꝙ ex sex cāis litigās teneī ad expēsas litis. Primo rōe temeritatꝭ. l. eū quem temere. ff. de iudi: ut si feci citari ticiū ī genere cū plures essēt & cōparuit ille quē nolebā dicta. l. eū quem temere. Itē si feci quē citari corā iudice īcōpetēti nō adhibita ꝑma diligētia uidēdi an eēt cōpetēs. & idē si loco & tp̄r īcōpetēti ul' ii uocaui eū ī ius q uocari nō debuit. l. i. & ꝑ totū. ff. de ī ius uocan. Itē si actor post ꝯpitiōeꝫ rei nō hab9 libellū paratū: sꝫ petit dilatōeꝫ

ad ꝓcedēdū ſm cinū ī.l.i.C.de dilatio.Itē ſi qs poſt aperturā teſtiū uidit ſe nō hr̄e ius & tn̄ ꝑſecutus ē litē ſm Bar.ī.l.ſi qs īficiatus.ff.depoſiti.&.l.ꝓperādū.§.ſin aūt alterutra.C.de iudiciis.& ſic patet ꝙ temere uocare ī ius dicit̄ q nullā iuſtā cāꝫ erroris habuit ī ſic uocādo:ut dicta.l.eū quē temere ī glo.ſi āt habuit iſtā cāꝫ errōis tūc abſoluit̄ ab expēſis.l.i.§.pe.d̄ ſepa.&.l.q ſolidū.§.ēt delega.ſo. In p̄dictis ergo caſibꝫ & ī aliis ū qs temere litigauit ſiue ſit actor ſiue ſit reꝰ niſi doceat d̄ iuſta cā erroris uł ignorātie ꝓbabilis cōdēnat̄ aduerſario ī expēſis itineris & litꝭ:ut dicta.l.eū quem temere & ceteris dānis.l.ſancimꝰ.C.de iudi.&.l.nō ignorat.C.de fructibꝫ & litis expēſis.Itē ī expēſis cibarioꝝ ſi adūſariꝰ cōſueuit ſe paſcere ex āte ſua a qua oportuit mō uacare.l.ſi hereditas.§.i.ff.ad exhibē. Et mł'to magis tenet̄ qs ad oīa iſta ſi n̄ temere:ſꝫ ꝑ calūniā litigaſſet:ut dicta.l.nō ignorat. Secūdo tenet̄ ratiōe ꝯtumacie ad expēſas n̄ ſolū litꝭ:ſꝫ ceteroꝝ dānoꝝ.l.ſācimꝰ.C.de iudiciis. Et h̄ habꝫ locū ſiue cōtumax fueīt:qa nunꝗ uenit:uł uenit & receſſit uł rn̄dere noluit & hoc ſiue fuerit actor ſiue reꝰ.Nam poſt cōmiſſā ꝯtumaciā nō audit̄ niſi refectis expēſis d̄ q̊ uide glo.ī dicto.c.finē litibꝫ de dolo & ꝯtumacia.& ꝑ Inno.c.ſepe ꝯtīgit d̄ appel.Tertio rōe retardati ꝓceſſus:ut ſi actor īpetrauit reſcriptū poſt litē ꝯteſtatā cā ꝓtelādi iudiciū corā lōgīquo iudice corā q̊ nō ꝓbauit diſtulit uł cōtumacit̄ ſe abſentauit.nā cōdēnat̄ ī expēſis litꝭ itineris & ceteris dānis.ut dicta.l.n̄ ignorat:& idē ſi qs oppoſuit exceptioēs friuolas pp q̄s diu fuit ꝓtractū iudiciū et tādē ſuccubuit.ut dicto.c.finē litibꝫ.et idem ſi appellauit ad aliq̄ īẗlocutoria ꝑ quā appellatōeꝫ negociū p̄ncipale ꝓductū fuit ex̄ terminos īfra q̊s debebat terminari.l.ītra utile.ff.de mino.et.c.cū appellatōibꝫ friuolis de appellatōe.li.6.uł cū qs ex cōtradictioībꝫ et ſubterfugis et dilatōibꝫ maioribꝫ debito datꝭ adūſario īpeditꝰ ē reprobare executionē ſuā infra terminū .l.ſi cū īpe de excuſatōe tutoꝝ. Quarto ratiōe

emēdatōis uł mutatōis libelli. Cōdēnat̃. n. mutās uł emēdans ī expēsis Insti. de actio. § . si min⁹. nā tenet̃ reficere expēsas ꝓcuratoꝝ & aduocatoꝝ q̃s fecit reus q̃s ñ fecisset si ñ petisset pł debito. Quīto rōe renunciatōis litis: ut si renũciat liti: ut. l. postq̄. C. pactis. & . l. destitisse. ff. de iudiciis. qa cōsciētia male lit̄ mote credit̃ renũtiare. ut ī. c. p tuas ī fi. de symonia. Sexto rōe uictorie. Nā hec ē regula ꝙ uict⁹ uictori ꝯdēnat̃ ī expēsis. ut dicta. l. ꝓperādũ. & . l. oēs ī fi. C. de epis. & cle. ī auctētica de iudiciis. § . oꝫ collati. 6. & ī. c. calũniā d̄ peīs nisi ex iusta cā igno rātie puta ꝙ successit ī ius alteri⁹. l. q ī alteri⁹. ff. de regulis iu. uł ex iusta cā litigādi. l. q solidũ. § . ēt. ff. de le. 2. & ideo q obtinuit sñiaꝫ ī cā prīcipali habꝫ iustā cāꝫ ꝓsequēdi ī cā appellatōis. & ideo lꝫ succũbat ī ea nō cōdēnat̃ ī expēsis: ut notat glo. in. l. generalit̃. § . sin aũt nō rite. C. d̄ rebꝫ credit̄. Et adde ꝙ iudex tenet̃ cōdēnare ꝑtē ad dictas expēsas si sũt petite nisi iusta cā subsit. alias tenet̃ resarcire de suo: ut dicto. § . si āt altutrā. Si āt nō sũt petite: pōt ꝯdēnare si uult. sꝫ non errat̃.

De restitutōe recipientium a ꝑsonis alienare nō ualētibus.

255 QVid de his q recipiũt ab his q alienare nō pñt & quibꝫ ē īterdicta bonoꝝ suoꝝ admīstratio. utputa a pupillo sīe aucto ritate tutoris. Rñdet idē ꝙ tenet̃ ad restitutionē. ut īsti. q alic. lꝫ uł nō. § . nũc admonendi. Cōcor. Sco. ī. q. di. 15. dicēs ꝙ dñs alicui⁹ rei ñ ꝓhibit⁹ a lege. uł supiore a cuius uolũtate d̄pēdet ī dādo pōt dare rē suā alteri uolēti recipe. Hoc ꝓbat̃. qa ex q̊ p actũ uolũtat̄ fuit dñs p uolũtatē pōt cessare eē dñs: et ñ ꝓhibꝫ aliq̄ cā superior istũ desinere & istũ īcipe eē dñm. igit̃ p donationē istā fit uere & iuste dñs. Ex hoc patet qd reqrit̃ ad iustā donationē. qa liberalis trāslatiōis donatio ex parte donāt̄ uolũtas recipiendi ex ꝑte ei⁹ cui fit donatio & libertas ex parte āboꝝ hui⁹ dādi & hui⁹ recipiēdi & ꝙ nulla supiore lege ꝓhibeāt̃ iste uł ille nec p actũ alteri⁹ a q̊ depēdeat ī ista trāslatōe.

Et pp defectũ p̄mi nõ põt qs dare pecuniã fratri minori.qa ip̄e nõ uult esse dñs pp defectũ ꝑi nõ põt monac⁹ sie licẽtia abbat nec fili⁹familias sine uolũtate patris:nec ẽt cleric⁹ & ĩ aliq̃ casu sie uolũtate saltẽ ꝯ uolũtatẽ dñi pape.ut habet̃.ex̃ de cẽsi.c.Romañ.ad cui⁹.c.obƀuationẽ penã posuit Grego.non⁹ q̃d.c.ẽ ĩ.6.s.ꝙ uisitãtes a uisitat nõ recipiãt munuscula & si recipiũt tenẽt duplũ restituere:alias nõ absoluãt a maledictione quã ĩcurrũt ip̄o facto.ut dicit Iulian⁹ q̃rtus ĩ suis ꝯstitutõib₉. Huic correspõdet ĩ trãslatõe us⁹ liberalis accõmodatio & hẽt similes leges ad h̃ ꝙ sit iusta:qa reqrit ĩ cõmodãte liberã uolũtatẽ ĩ recipiẽte ꝙ uelit recip̄e cõmodatã ad usũ & ꝙ ñ sit aliq̃ uolũtas legis uł p̄ncipis obsistẽs illi accõmodatõi.

De restitutõe utẽtiũ re aliena ꝯ uolũtatẽ dñi.

Restituere tenet̃ qs qñ ꝯmisit furtũ ĩ usu rei lꝫ nõ in ip̄a ad estiatõnẽ illi⁹ usus:aliter nõ esset purgatũ furtũ.iq.q.6.si res. & qnq̃gesĩa di.q saccũ.ff.d̃ furt.l.q iumẽta.& iõ furtũ ꝯmittit creditor q pignore sibi obligato utit̃ uł alteri ꝯmodat:ut ĩsti. de obli.q̃ ex qĩ deli.nas.§.pena.&.l.q uias.§.si ego.ff.d̃ fur. Similit̃ cõmodatari⁹ utẽs re ad aliũ usũ q̃ fuerit sibi ꝯmodata. ut dicto.§.pena &.§.placuit:uł si cõmodet rẽ alteri sie ꝯsẽsu dñi:& idẽ d̃ fulone & sarciãtore.ut.l.fulo.& sarcinator.ff.d̃ fur. Et gñralit̃ ubicũꝫ ẽ facta ꝯctio rei aliene uł us⁹ ꝯ uolũtatẽ dñi cõmittit̃ furtũ:ut.ff.de fur.l.fi.& tenet̃ ad resti.us⁹ & ĩtesse. Et ideo si accõmodaui t̃ equũ usꝫ mantuã & iuisti mediolanũ pp q̃d interĩ ñ potui expedire mihi necessaria & ex h̃ dãnũ ĩcurri teneris ad restitutionẽ eiusdẽ dãni. Et h̃ ĩtellige nisi putauerit ꝑmissuꝝ ꝙ nõ p̄sumit̃. Est ergo ꝯsulẽdũ ĩ foro ꝯsciẽtie:ut notificet ꝯmodãti sibi rẽ & si qdẽ retificet & attẽte ꝯtẽtet̃ ꝙ alit̃ us⁹ fuerit bene qdẽ nõ tenet̃ ad restitutionẽ. Si ũo nõ ratificat restituat. Hec Monal.ĩ sũ.ĩ ꝟbo furtũ cõmittit̃.& Io.de pla.in dicto.§.pena.et.§.placuit.

De restitutõe faciẽtiũ fraudẽ legi.

257 QVando fraus fit legi uł canõi necessaria ē restitutio ꝙ q̄tuõ
mõis cõtigit ꝓm monal. Primo de ꝑsona ad ꝑsonã ut si uxõ
uelit donare marito & ecõũso cũ nõ possit cõstãte matrimoĩo.
ex̄ de dona.ĩter uiꝝ & uxo.c.ul.ubi glo. & si poĩt aliã ꝑsonam
cui doãt ñ ualet donatio pp fraudē .ff.de dona.ĩt uiꝝ & uxorē
.l.hac rõe. §.nõ tãtũ.Secũdo fit fraus de re ad rē ut cũ ꝓhibi-
tũ sit ne filiofamilias pecuĩa mutueť.& ipe aliã rē recipit fraus
fit puta si d̄disti sibi frumẽtũ uł similia que uēderet & pecuniã
haberet.ff.ad mace.l.iussu.§ .mutui.&.l.3.§.i.Et sił'it ĩ usura:
ut si do aliquã rē ut uēdas & pecuniã mutuo hēas.14.q.3.pleriq;.
Itē fit de cõtractu ad ꝯctũ.ut si uxor que nõ põt donare uiro
ut dictũ ē uēdit ei ut sub simulato cõtractu donet nõ ualet.ff.
de dona.ĩt uiꝝ & uxorē.l.si spõsus. § .circa.Itē q̄rto fit d̄ ꝯctu
ad ꝯctũ puta si mulier que ꝓ alio fideiubere ñ põt ꝑncipaleȝ
se faciat debitricē qd̄ ñ ualet:qa fit ĩ fraudē.ff.ad uelleia.l.q̄uis
.§ .si cũ essē.Et sic patet ꝙ q facit aliquid ĩ fraudē legis cõtra
ipaȝ legē facere uideť.ff.de legibꝫ.l.ꝯ legē. &.l.se.

De restitutõe dãnificãtꝭ aliũ
in seruo uł debitore uł animali.

258 QVero qd de occidēte alienũ ꝓuũ uł q̄drupedē.Dic ꝙ teneť
ad emēdationē dãni.ut ĩsti.ad legē acqleã ĩ ꝑn.qd̄ ueꝝ ĩtelligit
Io.de pla.nisi canis fuisset mõdēs : qa lȝ trãseũti se defēdere a
cane:quĩmo teneť dñs de dãno si canē ligatũ nõ retinet.l.i. §.
sed caĩs.&.l.2.ff.si q̄dru.pau.feci.dica.&.l.q̄ uulgo.ff.d̄ edilicio
edicto . Itē nota ꝓm eũdē ꝙ occidēs aĩal alteriꝰ nõ solũ teneť
ad dãnũ rei ꝑempte:sȝ ad oē aliud qd̄ eiꝰ occasiõe secutũ ē tã
ĩ ꝑdēdo q̄ ĩ ñ acq̄rēdo:ut ĩsti.ad legē acqleã.§.illd̄.Nõ ex ũbis
Oĩs.n.utilitas que pp rē ꝑēptã ꝑcipiebať & in aliis rebꝫ:& sic
alie res pp mõtē illiꝰ deteriorate sũt habeť rõ.l.inde ueracius
.§.ĩ sũ.&.l.ꝓ ĩde. §.i.ff.ad legē acqleã.et iõ si unꝰ ex bobus
q bene ibat ad aratrũ ē occisꝰ rõe dãni et ĩteresse eo ꝙ aliꝰ ñ
ibat eq̄ bñ ad aratꝝ cũ illo nouiť ēpto:ut dicta.l.ꝓ ĩñ.§ .i.

Quid si qs cōpellit aīal alteri⁹ precipitari. Dic ꝙ tenet̃ lꝫ suis manibꝰ nō ꝑcipitet. qa q caꝫ dāni dat dānū dedisse uidet̃. et de hoc ē cas⁹ īsti. ad legē acqleā. §. fi. ibi ꝑcipitaret̃. 259

Quid si ex misericordia dissolui ſuū uł debitorē alteri⁹ ligatū q aufugit. Rñdet ꝙ tenet̃ dānū emēdare. ut dicit text⁹. īsti. ad legē acqleā. §. fi. in fine. qa nō lꝫ facere elymosinā de alieno: sꝫ poti⁹ ē spes furti de alieno largiri. l. si pignora. ff. de fur. Sꝫ dissoluēs ligatū dolose ut fugiat & nō soluat tenet̃ furti: qa facit aīo lucrādi alteri debitori qđ sufficit: ut īsti. de obli. ex đlic. §. intđū. Vñ notat̃ ī fi. tex. dicti. §. fi. ꝙ licet dño ſuū suū īcarcerare auctoritate ꝓpria & ligatū tenere si suspect⁹ ē đ fuga. ut. l. i. C. de emēda. ſuoꝝ. nō āt lꝫ sine cā ꝙ eū nimis seuire: ut insti. de his q sūt sui uł alieni iuris. §. si hoc tēpore. Et siłiter pōt pater filiū deuiū carcerare mancipare. ut. l. 3. C. de patria potestate: hoc idē. 260

De restitutōe īmiscētꝭ ēpitudinē ī uino alieno.

Quid đ illo q īposuit ēpitudīeꝫ uł herbā aliquā uł fel uł acetū uł aliqd aliud īmiscuit ī uino uł oleo meo pp qđ ei⁹ nālis bōitas īmutat̃. Dic ꝙ tenet̃ ad emēdationē dāni: ut dicit tex. īsti. ad. l. acql. §. ſm caput. uer. deniq. 261

De restitutōe dānificātꝭ aliquē ꝓiciēdo uł effundendo aliquid de domo.

Quid si ex domo tua ī ꝙ hītas ꝓiectū uł effusū ē aliqd qđ destruxit uestimēta mea. Rñdet Spe. ī ti. de īiu. §. seqt̃ uer. Quid si de domo. ꝙ mihi tñris. Itē si tenebas appēsū aliqd ex domū uñ it̃ fit qđ nocuit teneris ad dānū. īsti. de obliga. que ex ꝙ re male nascūt̃. §. Itē is ex cui⁹ cenaculo. &. l. ex maleficiis. §. is quoq ex cui⁹. ff. de actio. & obli. & h siue deiectū siue effusum dānificauerit ī ꝑsona uł rebꝰ uł uestibꝰ. Nō tñ ſm Io. de platea tenet̃ dñs dom⁹ q eā locauit. ut. l. i. §. hoc ī factū. ff. de his qui điecerīt uł effu. sed tenet̃ ille q ibi hītat cū sua familia siue sit dom⁹ sua ꝓpria siue cōducta siue gratꝭ ɔcessa dicto. §. is. & nō 262

solū ipe tenet si ipe deiciat ul effundat:sȝ et tenet de deiecto ul effuso a sua familia ul ab uxore liberis & suis.ut dicto.§.
Itē is.ꝟ.qa plerūqꝫ & isti.p q̄s psonas nobis acqrit i pncipio ū plene tractat de hac mā.dic qꝫ si dānū datū ē i psona traseūtis appendēs ul effūdēs tenet ad ipēsas i curatōe factas & ad salaria medicorum.& ad opas qbꝫ les9 caruit & caritur9 ē facta estiatōe q̄tū uiuere potuit.

De restitōe dāni dati ab ābore ul a flumie.

263 Quid si ābor mea pendet sr domū tuā ul cū radicibꝫ dānificat Rn̄det Specu.ū s.ꝟ.si uō qꝫ teneris eā icidere an q posset eaȝ incidere ppria auctoritate uide s. §.238.

264 Quid si p aluuionē fluminis terra mei agri adiciat agro tuo an tenearis mihi ad restitutionē.Rn̄det Io.de pla.qꝫ nō:secus si apparēt adiciat terra & ābores:qa remanerēt mea nisi postq̄ terra sit unita & arbores radicibꝫ apprehēse.ut isti.de rerū diui. §.pterea qꝫ p aluuionē.Illd ergo terre mee iūdatio & pturbatio fluminis latēter applicuit agro tuo p aluuionē.i.p incremētū ado latēs:ut discerni n̄ possit efficit tuū:sȝ si nō latēter sȝ apparēter iūdatio fluminis asportauit partem agri mei & āboris & adiecit agro tuo nō acqrit t.sȝ remāet mihi ut pmo erat & illā possū uēdicare & tu teneris mihi restituere dū tn̄ ē caueā de dāno pterito & futuro & oīa adiecta tollā ita qꝫ non tollā utilia & iutilia dimittā.ut.l.h āpli9. §.alphinus.ff.d dāno infecto & h teneris mihi restituere donec terra nō sit unita cū tua & ābores radices n̄ egerit de q̄ stat iudicio rusticoꝝ tāq̄ pitoꝝ i āte sua:ut dicit glo.i dicto. §.pterea i ꝟbo lōgiora.

De restitutōe dānificatium rem publicam i pecunia uel annona.

265 Quid de exactoribꝫ tributoꝝ & collectaꝝ q aliqd retinēt de eo qd exigūt.Dic qꝫ tenēt ad duplū.tex.ē i.l.missi opinatores .C.de exacto.tri.li.io.& ibi p Io.de pla.

266 Quid de eo q pecuniā sibi datā p aliq̄ admistratōe publica

exercēda uł aliq̄ ope publico faciēdo ñ expēdit ī dcā admīſtra tōe uł ope:ſʒ totū uel partē ſibi retinet. Rñdet Io.de pla.īſti. de publi. iudi. §.fi. q̄ teneť ad reſtitutōeʒ & puniť ultra reſti tutionē ī tertia parte pł p dictā.l.iuliā de reſiduis:ut dicto. §. fi.&.l.2.&.q̄rta. § .ſʒ & q.ff.ad legē iuliā peculat⁹.&.l.ſacrile gii capite § eū quoq̄.e.ti.Itē ī illo q recipit pecuniā ſibi datā ut ꝯduceret uł emeret aliquā rē ꝓ republica.Idē ī illo q recipit pecuniā publicā ſuo piculo traiiciēdā quā ī ſuos uſ⁹ ꝯuertit.l. ſacrilegii. § .is aūt.ff.eodē.

Quid de his q q̄uis mō faciūt:ut ānona cariō uēdať.puta īpe diēdo uł īpediri faciēdo uel detinēdo naues uł nautas annonā ꝯducētes.Dic q̄ teneť ad reſtitutionē.ut ponāt eā ī bono foro ac ſi ille naues uenıſſēt & grauiť puniūť.ſ.pena.20.aureoꝝ.l.2. ī fi.ff.ad l.iuliā de annona.& corporaliter ēt ex ōdinē.l.ānonā .ff.de ex or.cri.Itē ī illo q fecit cāpionē & munitionē bladoꝝ: ut emēdo oēʒ q̄titatē bladoꝝ q̄ īueniri poſſit:& ꝯſuādo tpri bus min⁹ fructuoſis cari⁹ poſſit uēdi.l.annonā.& ī glo.ff.ď ex or.cri.A ruſticis aūt blada ad ciuitatē cōducētib⁹ bñ lʒ emere ī groſſo ñ ad hūc finē:ſʒ ne ipi ſtātes diu ad uēdēdū ad minutū ſubducāť ab opib⁹ ruſticalib⁹.l.2.ff.de nūdinis.Et ñ ſolū ē ꝓhi bita cōuētio īter aliq̄s facta de emēdo oē granū:ut poſtea ſe quētib⁹ tprib⁹ carius uēdať.ut dicta.l.2.ī pri.ad.l.iuliā ď ānona. ſed ēt ꝓhibita ē cōuētio faciētiū monopoliū.i.cōuētionē de q̄buſcūʒ ſpēb⁹ uł mařieb⁹ ptinētib⁹ ad uictū uł quēcūq̄ uſū p ipos ſolos uēdēdis ī dānū & cariſtiā reipublice.caſ⁹ ē ī.l.unica .C.de monopoliis.Et ꝯfaciētes debēt oīb⁹ denudati bonis in perpetuū mitti ī exiliū ut ibi.Qui ergo dedit aras ī ēptioneʒ oīuʒ aromatū ciuitatꝭ ut ipe ſol⁹ poſtea cari⁹ uēdat cū p̄ſciueīt naues cōducētes fore ſubmerſas diciť facere monopoliū ī ciui tate & īcidit ī dictā penā.ut dicta.l.unica & pōt ꝯpelli a p̄fecto uł ab alio officiali ad quē ſpectat.l.i. § cura cari⁹.ff.ď officio p̄ fecti.ur.uł ēt ab epo illi⁹ loci.l.fi. § Itē epi.ff.ď mune.& bono. 267

cogi uēdere. ut dicto. §. cura cari⁹ & ibi glo. iusto p̄cio statuēdo ſm uarietatē tp̄is & sterilitatē rez.l.fi.ad.l.iuliā de ānona. &.l.p̄cia rez.ff.ad.l.falsidiā. Et si est tp̄s necessitatꝭ & caristie cogitˢ qs ēt min⁹ iusto p̄cio uēdere.l.2.§.cū ī eadē .uer.& oīꝫ.ff.ad.l.rodia.d̄ iactu.& ibi notatˢ. Itē postq̄ exposuit frumētū uł aliā rē uenalē i foro pōt cōpelli ut aliaꝫ ápli⁹ domū reportare non possit quousq̄ uēdat.l.nemo.la.ra.C.de iud.& dicto.§.itē episcopi. Itē p fertilitate ī cōi habēda & caristia euitāda potest statui q̄ quilibꝫ mercator teneatˢ ire uł mittere ad alias ptes ad emēdū granū & ī cōi uēdēdū & qlibꝫ potest cōpelli ad h̄ mutuāe pecuiaꝫ.l.unica.C.ut ne .li.in emp.spe.fe.excu.li.10.& ibi glo. Itē potest statui ne qs ultra idigētiā suaꝫ emat ne aliis res cariores uł ícōmoditatē hēndi reddat.l.i.C.de episcopali audiētia. Hec Io.de platea insti.de publicis iudiciis.§.sunt preterea.

De restitutiōe abducētiū filios aut uxorē alti⁹.

268 QVid de his q subtrahūt filios patribꝫ. Rn̄dꝫ Io.d̄ pla.insti.de obli.q̄ ex delicto nā.§.ītdū.q̄ furti tenētˢ:ut ibi dicit tex.& pater pōt eū uēdicare ad silitudinē rei ī q̄ habꝫ dn̄iuꝫ uerū.qꝛ pater ī filio habꝫ qˢ dn̄ium.l.i.§.p hāc.ff.de rei uē.& pōt uēdicare & p ōsequēs ille tenetˢ restituere opas qbꝫ patˢ caruit isto tp̄r:ut tenet glo.ff.d̄ furtis.l.eū q.§.si fili⁹.nā fili⁹ tn̄etˢ opari patri uł ei ī cui⁹ potestate ē:ut dicit glo.ī dicto.§.si fili⁹.sicut uxor tenetˢ opari uiro.l.sicut de ope.libe. Matri aūt n̄ tenetˢ fili⁹ operari:qꝛ nō habꝫ eū ī potestate.& iō matˢ n̄ agit furti ſm glo.ī dicto.§.īterdū &.ff.de furtꝭ.l.matri. Sꝫ qd si filius nescit aliqd operari. Rn̄det idē q̄ tenetˢ ad ſuitia coīa que qlibꝫ sciret ſm estiatōeꝫ iudicis.ar.l.si qs a liberis.ff.de liberis agnoscēdis imo habꝫ locū pena que est capitał cū qs abducit filiū alteri⁹ cā p̄uādi patrē:ut.ff.ad.l.flauiā de plagiariis.l.i.& Insti.de publi.iudi.§.ē iter publica.& dˢ plagiari⁹ ſm dn̄m Io.ī dicto.§.ē iter publica.qn̄ qs orbat patrē sciēter & dolose

filio et eū adducit ad remotas partes:ut.C.eo.l.fi.q̄ī īferens magnā plagā et dolorē patri sic orbato ꝓprio filio.
Quid de abducētibꝫ uxorē alteriꝰ.Rn̄det idē īsti.de publicis iu. §.ē iter publica ꝙ debꝫ puniri.l.flauia de plagiariis.ut di. ō .§.ē iter publica.et ecōuſo qn̄ uir mulieris abducit̄ et uir pōt petere operas uxoris si erat lucrosa uł si non erat alia coīa ut ŝ ꝓxīo.§.dictū est.ī filio. 269

De restitutōe raptoꝝ uirginū uiduaꝝ & sāctimonial.ū.

Quid de raptoribꝫ uirginū.Dic ꝙ nō possūt absolui nisi eas parētibꝫ restituāt.36.q.1.c.pe.& ultra ħ puniri debēt ꝑꝫ leges capitis āputatōe.& ħ siue sit uirgo siue uidua siue monialis:ut īsti.de publicis iudi.§.si āt ꝑ uī raptꝰ.& ī.l.unica.C.de raptu uirginū.quīmo ī moniali nedū punit̄ raptꝰ:sꝫ ē et̄ attētatio.l.si qs nō dicā rapere.C.de epis.& cle.secꝰ si fueīt meretrix.ut dicit glo.ī dicta.l.unica.Nā raptꝰ meretricis nō punit̄ hac pena.ut.l.uerum.ff.de furt.Quia coitus cuꝫ meretrice remanet īpuītꝰ.l.si uxor.§.sꝫ ī ea.ff.đ adulte.nisi sit nupta:ut lege.ꝓm que adulteriū.C.de adultiis:uł dimittit a uiro aīo meretricādi .l.si mulier.C.de adulteriis.& ħ pena nō habꝫ locū ī rapiente uxorē suā cū det̄ ei īterdictū đ uxore exhibēda.l.fi.C.de libe. exi.nisi an̄ carnalē copulā religionē ītrauerit qđ pōt:ut ī.c.ex publico de cōuersi.cōiuga.ꝗuis nō possit post carnalē copulā uito īuito.ut ī.c.cū cā de rapto:tn̄ habꝫ locū hec pena ī rapiēte spōsā suā de iure ciuili.ut dicta.l.unica .uer.cōnumerauimꝰ lꝫ de iure canonico secꝰ ī spōsa uolēte:qa n̄ dicit̄ raptor q habuit mulieris assēsū.ut dicto.c.cū cā ī pri.secꝰ si n̄ habuit.qa raptꝰ ē illicitꝰ coitꝰ a corrūpendo dictus.Vn̄ q rapta potit̄ strupro fruit̄:ut dicit tex.27.q.2.c.raptꝰ:nec pōt mulier rapta de iure ciuili nubere raptori suo.alias ꝑuat̄ bonis raptoris sibi a lege applicitis ut ī.c.cū ꝓui de here.li.6.& ī auctētica de mulieribꝫ raptꝭ colla.nona:nec possūt parētes eiꝰ cōsētire:alias incurrūt penā deportatōis si cōsētiūt:ut dcā.l.uīca & ī auctētica đ rap. 270

muli. §.illo. De iure aūt canonico qđ p̄ualet in hoc casu rapta bñ pōt nubere raptori suo:ut dicto.c.cum cā &.c.accedēs de rapto:& cōpellit̃ eā dotare.36.q.2.c.tria. Hec Io.đ pla.instı. de publicis iudi. §.si aūt. Quid aūt si qs p uıolētiā capit uirgi nē quā ꝓsternit in terrā quā carnaliter cognoscat an punieṫ đ raptu. Rñdet idē ù s̃ ꝙ nō.sed de strupro qa rapere ē cū mu/ lier p uī rapit̃ & de loco ad locū ducit̃:ut dicta.l.unica de rap/ torib₉. Alex.uō de ales ī ẜo ī tractatu hui⁹ uitii dicit ẜm qđ dr̃ in canone.36.q.2.c.si aūt ex ꝯdictione rapt⁹.ñ ē ꝑsona rapto/ ris cōueniēs ūꝗ huiusmoī copulari rapte anꝗ uitiū rapīe abo/ leat̃:sꝫ cū ılla patrie potāti fuerit īstituta & raptor sue rapine pniaꝫ egerit & uolūtas parētum ī unū cōuenire nō ꝓhibēt̃ ad īuicē copulari.

De mƚtiplici restitutōe fiēda reipublice.

271 QVid de furātib₉ & ī us⁹ ꝓprios cōūtētib₉ pecuniā. Rñdꝫ idē ù s̃ ꝙ ultra restitutōeꝫ debēt puniri pena capitali:ut īsti.đ pu. iudi. §.l.iulia peculat⁹. Iteꝫ q miscet ferꝝ uƚ similē rē auro uƚ āgento publico.l.i.ī.fi.ff.ad.l.iuliā peculat⁹ uƚ cōmētarı⁹ pu/ blic⁹ q partē monete publice signat p se & sibi retinet:ut.l. sacrilegii. §.q cū.ff.eodē. Officiales ergo publici tenētes sigil/ lū florenoꝝ & īmiscētes sigillo florenos ñ bonos & sic ledētes rēpublicā īcidūt in peculatū.ar.dicta.l.i.ff.ad.l.iuliā pe. Itē qui dānificat rēpublicā delēdo uƚ aliter maculādo libꝝ uƚ scriptaꝫ publicā ꝯtinētē mēsurā agroꝝ uƚ uiaꝝ publicāꝝ.ut.l.q tabulā .ff.ad.l.iuliā peculat⁹. facit.l.si qs ad qd.ff.đ iure.dic.om.iudi. Itē q dānificat simulādo se creditorē fisci & recipiēdo pecuniā ꝗtūcūꝫ ꝑuatā a debitore fiscı.l.sacrilegii. §.eo.ff.ad.l.iuliam peculat⁹.

De restitutōe uēdētiū officia & dignitates.

272 QVid de uēdentib₉ officia publica & dignitates. Dic ꝙ tenēt̃ ad restitutōeꝫ pecuniaꝝ lꝫ ñ illis q dederūt:sꝫ paupib₉ & talit̃ emētes debēt grauit̃ puniri edicto legis iulie de ābitu uel.l.i.

.ff.ad.l.iuliā ābit⁹ & īsti.d̄ pu.iudi.·§· sūt ꝑterea:ſm dn̄m Io.ibi uide s̄.·§·.154.

De reſtitutõe īiuriarum.

QVid de īferēte alteri iniuriā. Dic ſm Aſtē.li.ti.19.ꝙ teneť ei ciuiliter.i.pecunialiter ſatiſfacere ābitrio iudicis & ēt pōt crīaliter puniri.ut īſti.de iniuriis.·§·.ī fū.Et ideo dicit Sco.& Lan.ꝙ ſi qs infert īiuriā mutilādo aliquē ꝑ deſolatõe ꝑpetua teneť ei tp̄ralit̃ ſatiſfacere:ut s̄ §·.13.& Ric.dicit ꝙ ſi qs abſtraxit pſonā utilē religioni teneť religioni ad ābitriū boni uiri. Similit̃ de faciēte libellū famoſū ſm Ray.addit.Monal.ī fū.in ꝟbo īiuriaꝝ actio.ꝙ lꝫ cordis rācorē qlibꝫ remittere teneať:tñ īiuriā ꝓpriā ſine ſatiſfactione remittere nō teneť de peni.di.5.c.fi.ex̄ de male.c.i.ū dicit h̄ glo.Itē ſm eūdē qñꝫ qs patiť iniuriā ī ſe ipo qñꝫ ī filio quē habꝫ ī poteſtate.ut īſti.de īiuriis.·§·.patiť.Similit̃ ep̄us ī clericis abbas ī monacis dn̄s ī ſuo.uñ iſti tales īiuriā ſibi factam remittere non poſſunt quātum ad pecuniariam eſtīatõeꝫ ſm eoꝝ ſuperiores.ff.d̄ pactis.l. pſonā &.ff.de īiuriis.l.i.·§·.uſqꝫ & ar.ex̄ de ſen.exco.c.tua nos & ibi glo.Inſti.de īiuriis.·§·.ſuus āt.Itē patiť qs īiuriā ī uxore que ſi ſit filiafamilias ī tribꝫ pſonis cōpetit actio iniuriarū.ſ.mulieri iniuriā paſſe.patri & uiro.nec actio una ꝑ aliā cōſumiť. Sed ſi īiuria fiat uiro actio nō dať uxori.qa uxores a uiris d̄fēdi d̄bēt: ñ uiri ab uxoribꝫ.ff.de īiuriis.l.i.·§·.2.Itē īiuriaꝝ actio dať ſpōſo ſi īiuria fiat ſpōſe.ff.d̄ īiuriis.Itē apud labeonē.·§·.ſpōſū.Itē dať actio heredi ꝑꝑ īiuriā cadaueri defūcti irrogatā cui heres extitit uł ſi famā defūcti fueīt laceſſita.ff.de īiuriis.l.i.·§·.per ſemetipos:& nō ſolū dať actio ꝯ faciētē:ſꝫ ꝯ eū q ꝓcurauit.ut ali⁹ faceret īſti.de īiuriis.·§·.nō ſolū &.ff.eodē.l.nō ſolū.·§·.ſi mandata.

De cōmunicatõe fratrū facienda poſt mortem patris.

QVid de eo q̄d̄ donať filio ī uita patris an teneať cōmuīcare fratribꝫ poſt mortē patris.Rñdet Io.de pla.inſti.ꝑ q̄s pſonas 274

nobis acqrit̃ ĩ prin.ꝙ si donat̃ filio beneficio uł occasione uel cõtẽplatiõe pr̃is tãq̃ ex cã ꝓxĩa & ĩmediata:tũc cẽset̃ pecł̃iũ ꝓfectitiũ & tũc h̃ tenet̃ cõmuĩcare fr̃ibꝫ post mõtẽ pr̃is.secus si pr̃ cã remota & mediata ut si habui notitiã cũ uno dñ̃o contẽplatiõe tñ pr̃is mei q dñ̃s qa sibi s̃uiui diligit me pł̃q̃ pr̃em meũ ideo mihi donauit:certe h̃ erit pecł̃iũ aduẽtitiũ.hãc distĩctiõeʒ facit tex. in.l.sociũ q in eo ĩ fi.ff.ꝓ socio.Quid si det̃ aliqd uni fratꝝ pp negociatiõeʒ cõmunẽ cũ aliis fr̃ibus.Rñ̃det debꝫ illud diuidere cũ eis.Si uõ det̃ ei pp aliqd̃ s̃uitiũ speciale quo sibi meruit aliqd dari nõ diuidet cũ aliis.ĩsti.ꝑ quas ꝑsonas no.acqui.§.s̃o.& .§.p̃terea h̃ hẽtur ĩ sum.Asten.li.t̃tio ti.12.ar.9.Quid de ãbasiatoribꝫ an sibi donata teneãt̃ restituere cõmuĩtati que eos misit ĩ ãbasiariã. Rñ̃det Bar ĩ dicta.l.sociũ q̃ ĩ eo ꝙ nõ .Quid de donatiõe facta spõse a cõsãguineis uiri an cẽseat̃ facta cõtẽplatiõe uiri ut soluto matri.restitui debat heredibꝫ uiri.Rñ̃det ideʒ Io.de platea ubi s̃ ꝙ sic:secꝰ in facta a cõsãguineis uxoris.Concor.Bar.uł Bal.in.l.sed si plures.§.ĩ arrogato .ff.d̃ uulga.& pupil.substi. Quid de dote quã lucrat̃ filiꝰ ex forma statutoꝝ an dicat̃ de peculio aduetitio ut sic nõ ueĩat fr̃ibꝫ cõferendũ.Rñ̃det idẽ Io.ꝙ sic.Quid d̃ lucro qd̃ acqrit querit filiꝰ mercãdo cũ pecunia pr̃is an ꝑs que attribuit̃ ꝑsone dicet̃ aduẽtitiũ: ut nõ teneat̃ post mõtẽ pr̃is cõmuĩcãe cũ fr̃ibꝫ .Rñ̃det idẽ ũ s̃ ꝙ dicet̃ aduẽtitiũ :& ideo medietas lucri cũ unꝰ poĩt rẽ alt̃ ĩdustriã lucꝝ debꝫ eẽ cõmune.l.i.C.pro socio.&.l.si nõ fuerit.ff.eodẽ .Si filiꝰ ex cẽtũ habitꝭ a pr̃e lucratꝰ fuit alia cẽtũ debꝫ p̃mo de cẽtũ lucratꝭ hr̃e qnquagĩta & de aliis qnquagĩta & de cẽtũ ꝓ sorte debꝫ diuidere equalit̃ cũ fratre qñ equalit̃ sũt heredes pr̃is & sic illa qnquagĩta que lucratꝰ ẽ cũ industria ꝓp̃e ꝑsone sũt sua ꝓp̃a nec tenet̃ diuidere cũ patre uel fratre.

De restitutione heredũ

279 REstituere tenet̃ quilibꝫ heres siue sit filiꝰ siue ex̃neus siue sit

heres raptoris siue alteri⁹ ſm iura canonica oīa debita dfūcti siue fuerīt ex cōtractu.ut ē ēptio uēditio locatio cōductio mutuū & similia:uł q̄si ex cōtractu ut tutela negocioꝝ gestio. Similiter siue fuerit ex maleficio:ut furtū rapīa & similia:uł q̄ .s.cū iudex p īperitiā iudicat:uł cū de domo alicui⁹ aliqd est eiectū uł effusū qd nocuit trāseūti p uiā siue puenerit res illa p q̄ debitū fuit cōtractū ad heredes siue nō:siue lis fueīt ɔtestata cū defūcto siue nō.16.q.6.si epm.ex̄ de pig.c.ex p̄sētiū. & de solutio.c.i.& de uſis.c.tua nos.d rap.c.ī lr̄is.& de sepul. .c.ultīo.de sen.exco.c.a nobis ī fi.ar.ff.de cōdic.fur.l.si p fure . §..si cōdictio & hoc ſm Lan.eodē ti.& Io.& alios q̄plures. Itē qn̄ hereditas nō sufficit ad debita psoluēda uidet̄ q si heres nō facit īuētariū nihilominus tenet̄ ad oīa.si uero fecit nō tenet̄ nisi q̄tū hereditas sufficit.C.de iure de li.sācim⁹. Sꝫ tn̄ in iudicio aīe nō tenet̄ heres ſm q̄sdā nisi q̄tū hereditas sufficit. Distīctio tn̄ ē īter debita & legata siue relicta.quia debita tenet̄ psoluere absq̄ detractiōe legitīe. De legatꝭ aūt pōt dtrahere suā legitimā si tot sūt q illis solutꝭ legitima n̄ remaneret sibi.nā in legitima pater nō pōt grauare filiū suū p legata uł fidei ɔmissa.qa legitima debet̄ ei iure nāe grauat̄ tn̄ excludit̄ a toto cōmodo hereditatis si non sufficit hereditas ad debita psoluēda.similit̄ ī legatꝭ ad pias cās nō deducit̄ falcidia.C.ad.l. falci. Similiter & ī auctētica de ecclesia titu. §.si aūt.& ex̄ de testa.c.cū esses ī glo. Hec Monal.ī sū.in ꝟbo restituere tenet̄ qlibꝫ heres. Quero qd sit īuētariū. Rn̄det idē ū s̄ q est scrip̄ta quā debꝫ heres ſꝫ leges īcohare īfra.30.dies a morte testatoris uel postq̄ scit se eē heredē īstitutū & debꝫ ibi scribere oēs res defūcti sub testibꝫ & debꝫ illā scripturā pficere īfra.40.dies uł īfra annū si res sūt remote & tūc nō tenebit̄ creditoribꝫ ultra id qd īuētū fueīt ī hereditate.alias si nō fecerit īuētariū tenebit̄ īsolidum.

De ordine restituēdi.

276 QVid si creditores & legatarii simul ueniant. Rñdet idē ū s ꝙ p̄ ē creditorib⁹ satisfaciēdū: sed si uenerīt sepatī liberabitur heres soluēdo p ordinē cuilib⁹ uenīēti siue creditori siue legatario dū tñ nihil faciat ī dolo uł fraude. Creditores.n. sūt qb⁹ testator aliqd dare tenebat ex quocūq; cōtractu uel maleficio. Legatarii uō sūt qb⁹ ex mera liberalitate aliqd reliqt ī testamēto. Verūtñ si legatarii p̄ueniant creditores & accipiāt uł posteriores creditores uł si p̄ores & posteriores uł potiores in iure p̄ueniūt creditores postmodū ueniētes nō debēt īqetare heredē nec illos q cōpauerunt res ab eo quarū p̄tia inlegata uł fidei cōmissa uł alios creditores p̄cesserūt nisi remanserit de hereditate. Vñ posset eis adhuc satisfacere: sꝫ hēnt tāꝙ potiores ī iure ius saluū ꝯ legatarios q p̄ acceperūt. Similiter & añtiores creditores habēt ius saluū ꝯ posteriores q p̄ acceperūt. ar. C. de iure. delibe. l. scim⁹.

277 . Sꝫ qd de expēsis factis ab herede. Rñdet idē ū s ꝙ licet obligatio testatōis trāseat ad heredē. pōt tñ heres añ oīa d̄ducere oēs expēsas necessarias quas fecit in funere siue ī iuētario uel testam̄ti cōfectiōe uł simili. & breuiter sicut qñ debita totam hereditatē exauserūt debēt eē īmunis a lucro ita a grauamīe .C. de iure deli. l. scim⁹. §. & si p̄fectū.

Pro quota pte heres teneat.

278 QVid si sūt plures heredes. Rñdꝫ idē ū s ꝙ qlib⁹ teneť p pte hereditatꝭ. C. de here. ac. l. i. & .2. excipiūť tñ qnq; casus. Primo si aliqd̄ īdiuiduū ē ī obligatōe tūc. n. qlib⁹ teneť in solidū: ut si testator ꝑmisit se aliqd̄ opus facturū uł ꝑmisit p se & heredē suū nō fieri q̊minus p fūdū suū cui ire agere liceat hic qlibet heredū erit ī solidū obligat⁹. ar. ff. d̄ ꝟborū obli. l. ī executorib⁹ .§. 2. Secūdo si res que debet restitui ī solidū ab uno possideať. C. d̄ here. actio. l. 2. & . ff. cōmo. l. sꝫ mihi. §. heres. Tertio alim̄tis legatꝭ que ꝑ uolūtate defūcti uł iudicis ab uno ī solidū uł a plurib⁹ ꝑ partib⁹ designatꝭ petunť. ff. de alim̄tꝭ legatꝭ. l. 3.

Quarto si testatõ ab uno hered legaueit creditori hereditario cõpẽsadi aio:tunc etiam heres ille usq ad qtitatẽ legati onus illi9 debiti sustinebit.ff.de lega.l.fa.cũ ab uno .Quĩto in expẽsis funeris uxoris que ñ tm astrĩgit heredes p hereditariis portionib9:sz etiã p portiõe que ad eũ uirũ puenit pro dote sue uxoris:puta ad eũ puenerũt.C.tñ & .ĩ.hereditate sũt ducẽda:& ipe uir tenet p tcia & heredes p duab9 ptib9.ff.de reli.l.quotiẽs.&.l.ueluti.

Quero pone q aliqs pr̃familias dcedet q habz tres mãrchas auri quarũ una ẽ furtiua & dimittit eas trib9 filiis cuilibet unã non determinãs que sit furtiua:sz generalit dicens unã illa4 esse furtiuã:an qlib9 eo4 teneat restituere marchã an omnes simul ita q nullus p se & uidet q ultimo modo.qa nullus obligat ad soluẽdũ totũ debitũ pr̃is sz ad ptẽ tenet tm̃. qa tm̃ ĩ pte hereditatis succedit.Rñdet Alex.de ales ĩ.q.ĩ tractatu restitutionũ.q qlib9 eorũ tenet tm̃ restituere tertiã ptẽ:& nõ ualet hoc ar.qlib9 p se dubitat an habeat marchã furtiuã.ergo qlib9 cõmittit se discrimĩ si ñ restituit totã mãrchã:qa lz qlib9 dubitat an habeat mãrchã furtiuã:ñ tñ cõmittit se discrimini si totam ñ restituit:qa restitutõ debet fieri ab oĩb9 trib9.unũ qlib9 illo4 peccat nisi põtionẽ suã restituat nisi aliqs illo4 totã restituat 279

Quero pone q uni cõstat q duo nolũt restituere aliquid ex marcha illa tenet ne tius totã illã restituere?Rñdet idẽ ubi s sine piudicio q nõ.Nõ.n.tenebat qlib9 illo4 ad restitutõez in solidũ.sed unusqsq ad portionẽ suã sicut receperũt portionez ĩ bonis patris.Si.n.oĩa bona patris essẽt ad unũ duoluta estio q teneretur. 280

Restitutio tertio cui deb9 fieri restitutio.

Quero cui deb9 fieri restitutio.Rñdet Sco.in.q.di.i5.q dãnificato si tñ sit possibile :possibile ĩq ut si nouit eũ & si hz eũ psẽtẽ ul hr̃e põt:ut sibi mittat sine maiori ĩcõmodo q sit illd qd mittendũ ẽ eẽt utile ei & intelligo de illo ul de ipo ul de i

aliqb₉ ei⁹ propīqs si mortuus ē:uł si absēs ē.qa p̄sumit̄ lege nat̄e.qa iste magis uellet restitutōez fieri ꝓpīquis suis. Et iō ī duob₉ casib₉ nec illi nec suis deb₉ fieri restitutio.utpote si ne scit̄ cui uł eo mortuo nesciūt̄ ꝓpīq. Secūdo si maiores sūptus fierēt ī mittēdo ꝙ ualeat res restituēda & in istis casib₉ debet pauperib₉ erogari uice illi⁹.qa cui non pōt tp̄ralit̄ subueniri alias reddi deb₉ spiritualit̄ qđ maxīe fit reddēdo pauperib₉ ꝓ illo:si ergo agat ī remotꝗ & maior fieret sūptus ī mittēdo ꝙ sit illđ qđ restituēdū ē nō ē maior sūpt⁹ ponēdus ī missiōe ꝙ ualeat illđ qđ mittit̄.sed expectāda ē presentia p̄sone si qn̄ꝙ credat̄ h̄ri nec nunti⁹ īteruenīat uł tradēdū ē parētib₉ q si nō adsit:tradēdū ē pauperib₉.uniūsalit̄.n.dādo elymosinā paupi ꝓ aliq̄ dat̄ illi bonū spirituale & ī hoc fit illi restitutio possibił qn̄ nō pōt sibi reddi bonū tp̄rale. Cōcor.Ric.ī.q.di.i⁵.ar.⁵.q.q. Si uō nō fieret maior sūptus deb₉ mitti expēsis u⁵arii uł raptoris.ar.ff.de operis liber.l.ope.n.& Monal. Monald⁹ in sū.dicit ꝙ restitutio sēp ē regulariter fienda spoliatꝗ uł eoꝝ heredib₉ si p̄nt īueniri tertia.q.i.fere p totū.& h̄ qn̄ spoliatus fecit testamētū.si aūt mādauit ī testam̄to distribui p executores qcqd ad ip̄m spectabat de mobilib₉ & debitis tūc fiēda ē executorib₉ ei⁹ restitutio ꝓ rata & liberis ei⁹ ꝓ rata & uxori ꝓ rata si ip̄a & liberi debeāt h̄re aliquā partē ī reb₉ testatoris aut de iure aut ex dispositōe testatoris. Si aūt cōtēpsit facere testamētū tūc deb₉ fieri restitutio heredi ab ītestato.

2 Quid de illo q plurib₉ tenet̄ & uult partē soluere cū totū n̄ possit nūqd pōt gratificare uni soluēdo ei īsolidū an tenetur sīgulis soluere ꝓ rata & si tenet̄ ex cōtractu & maleficio nūqd p̄us soluēdū ī hac cā ꝙ in illa. Itē nūqd an̄riorib₉ creditoribus p̄us ē soluēdū ꝙ posteriorib₉:& h̄ntib₉ pignora uł ypotecas p̄usꝙ h̄ntib₉ p̄sonales actiones. Itē īter ypotecarios creditores qs cui p̄ferēd⁹ sit. R̄ndet idem Monal.ꝙ si creditor uigilauit exigēdo debitū ī iudicio uł ex pōt ei debitor soluere debitū

anteq̄ bona debitoris auctoritate iudicis ĩcipiãt possideri:qa postea mea paria fcã sũt oĩu3 creditorũ q ñ hñt pignora uel ipotecas uł ñ sũt ꝑuilegiate ꝑsone. Itẽ si debitõ uult uni cre/ditori gratificare deb3 illd̃ oĩb3 coĩcare & ab eis licẽtiã obtĩe/re. Similit̃ si unus creditor denũtiauerĩt alii ne accipiat a debi/tore ĩ fraudẽ uidet̃ ille uersari si accipiat:ũ aũt nõ uigilauit cre ditor exigẽdo debitũ ñ uidet̃ q̄ debitor teneat̃ ei gratificare iure tñ poli. & si nõ iure fori excusaret̃. ut dicũt qdã debitor si pietate motus gratificaret pⁱmũ ĩdigẽti creditori. ũ ẽ dicẽdũ q̄ aliqd̃ ꝑuilegiũ pł habeãt illi qb3 tenet̃ ex maleficio uł qĩ q̄ illi qb3 tenet̃ ex ꝯctu uł qĩ.
Quero q sũt potiores inter creditores: Rñdet idẽ ũ s̃ q̄ cetis paribȝ inter creditores potiores sũt illi q acceperũt pignora bis q hñt ꝑsonales actiones tm̃. potiores ĩq̄: ut soluatur eis q̄tũ ualet pignus. Inter ipotecarios aũt & creditores q ꝑor est ĩ tp̄r potior ẽ in iure nisi ĩ qbusdã casibȝ spalibȝ q solẽt notari .C. q potior ĩ pigno. hẽat̃. Inter eos aũt q hñt actioẽs ꝑsonał tm̃ estĩant̃ ꝑuilegiati nõ ex tp̄re: sed ex cã: ex cã uidelic3 qa fis/cus & mulier ĩ dote p̄ferẽdi sũt ceteris ꝑuilegiũ nõ habẽtibȝ: similit̃ ex cã. qa actio tutele & actio depositi & similia ꝑuile/giate sũt ne ꝑus soluat̃ q̄ debet̃ q̄ q̄ debet̃ ex aliis actioĩbȝ ñ ꝑuilegiatꝫ. ũ aũt sũt paria ꝑuilegia: aut ꝑsonaꝝ aut actionũ eq̄/liter cõcurrũt ĩ satisfactionẽ faciẽdã nisi de aliq̃ illoꝝ ꝓbet̃ q̄ sit alteri p̄ferẽdũ ꝯm legẽ. que ãt dicta sũt notari solẽt. C. de bonis auctoritate iudicis possidẽtꝫ. Itẽ cũ restitutio est pluribȝ faciẽda p̄ deb3 fieri mulieri. qa mulier p̄fert̃ oĩb3 creditoribȝ ꝑsonales hñtibȝ actiones uł tacitas ipotecas. nã fisc⁹ hab3 ꝑui legiũ cũ muliere: ut habet̃. C. de ꝑuilegiis fisci q̄uis fiscus nõ p̄ferat̃ creditoribȝ expressas hñtibȝ ipotecas. ff. q potio. ĩ pig. habean. l. si pignus. & h̄ habes ex̃ de pigno. c. ex lr̃is ĩ glo. 3
Quero cui sit faciẽda restitutio rei furtiue. Rñdet Monal. ĩ sũ. q̄ faciẽda ẽ ei cui res subrepta est si eam habeat ex cã hõesta 4

ut ĩ pignore cõmodato uł simile.ff.de furtis.l.is cui⁹:si uero ille cui res subrepta ẽ fur erat nõ ei:sꝫ uero dño ẽ restituẽda: tñ cuicuiq͂ illoꝝ restituat liberat⁹ ẽ:qñ uõ dño restituit eam mediante pñiario uł alia ꝑsona religiosa caute fiat suppresso noĩe furis ita ꝙ nesciat.

Restitutio quarto qñ debꝫ fieri restitutio.

1 REstitutio quarto.s.qñ debeat.Quero qñ debeat fieri restitutio.Rñdꝫ Sco.ĩ.4.di.15.ꝙ nõ lꝫ aliq̃ tp̃re tenere alienũ dño ĩuito .i.nolẽte & ꝺm rectã rõnẽ nolle uł uelle debẽte & ꝑ cõsequẽs statĩ regularit̃ restitutio faciẽda ẽ sicut statĩ cessãdũ est ab actu cuiuslibꝫ peccati mortalis nõ tm̃ ĩteri⁹:sed exteri⁹ uel ñ tm̃ exti⁹:sꝫ ĩtius.Sꝫ ĩ casibꝫ qñꝫ lꝫ differre restitutõeꝫ extiorẽ posita iam tñ ĩteriori.s.uolũtate restituẽdi cũ occurrerĩt circũstãtie opportune.Illi aũt cas⁹ uniũsalit̃ cõtinẽt̃ sub hac maxima.s.Nõ lꝫ detinere rẽ alienã qñ ille debꝫ uelle rõnabiliter eã detineri:sꝫ ĩ q̃busdã casibꝫ debꝫ q̃s uelle rẽ suã ab alio d̃tieri de facto poĩta iã uolũtate restituẽdi eã aduenĩẽtibꝫ circũstãtiis oppõtuĩs.Deberet.n.q̃libꝫ uelle sibi restitutioẽꝫ ñ fieri tũc qñ ẽ ĩ p̃iudiciũ coĩtatꝭ uł ei⁹ cui dꝫ fieri restitutio.qa dꝫ diligere bonũ suũ & bonũ cõe & ita dilatioẽꝫ illi⁹ restitutõis boni utił ut saluet̃ maius bonũ:& silr̃ qñ esset ĩfamia restituẽtꝭ statĩ qa debꝫ potius uelle famã proximi q͂ illd̃ modicũ cõmodũ de acceleratõe restitutõis :cõsimilit̃ debꝫ magis uelle:ut uitet̃ maius ĩcõmodũ ꝓximi restituẽtis q͂ modicũ ĩcõmodum suuꝫ uel nullũ ĩ illa breui dilatõe restitutõis.Ex his seq̃t̃ ꝙ qñ restitutio esset dãnosa reipublice uł ei cui faciẽda ẽ:uł diffamatoria restituẽtꝭ uł notabiliter dãnosa nõ tenet̃ ad statĩ restituendũ: sed sufficit ꝙ statĩ ex affectu restituat cessantibꝫ ĩcõueniẽtibꝫ hinc iñ.Et si obiciat̃ restituere ẽ act⁹ p̃cepti negatiui.s.de nõ tenẽdo alienũ.Ad obſuationẽ aũt p̃cepti negatiui tenet̃ q̃libꝫ sẽp & ꝑ sẽp.Rñdeo ꝙ tenere alienũ ĩiuste.i.iuito dño ẽ semp ꝓhibitũ:& iõ sẽp & ꝑ sẽp oꝫ nõ tenere isto mõ.Sꝫ qñ aliq̃s

hab9 uolũtatem restituẽdi ꝓ tpr opportuno:& tũc tenet dño uolente & si non actu licito:tñ actu debito.qa dñs debet uelle ꝙ ille qui habet suum teneat illud quousqȝ possit reddere opportune:ꝙ si dicas dñs ẽ inuitus qa non uult p ꝗtũcũqȝ tẽpus teneri suuȝ.Rñdeo dño male & ĩordinate uolẽte statĩ habere suuȝ & p cõsequẽs ĩordĩate nolẽte ꝓximuȝ tenere illđ tenẽs ñ tenet ĩiuste.qa et depositũ de cuius restitutõe ẽ lex strictissĩa põt licite teneri dño ĩuito uolẽte ĩordĩata.Et ad istã particulã qñ.s.debeat fieri restitutio pñt reduci multi alii cas9 a pdictꝫ.
Vnus spalis qñ.n.ablatio fuit occulta nõ tenet̃ ablator ꝓdere se nec p cõsequẽs p se ipm restituere:sȝ p aliaȝ psonã secretã & fidelẽ & expedit ꝙ p cõfessorẽ.qa sibi ẽ crim̃ detectũ in cõfessione & de cuius fidelitate ꝙ restituat fidei sue cõmissũ satꝫ deb9 credi.Põt igit̃ hec differri redditio q̊usqȝ uolũtas talis psone & opportunitas habeat̃.Ali9 cas9 qñ qs ẽ ĩpotẽs ad reddẽdũ:talis.n.ꝓ tũc nõ tenet̃.tenet̃.n.postea cũ ueuerit ad pinguiorẽ fortunã.sicut ꝓbat̃.ex̃ de solu.c.oldard9 & ibi glo.que dicit ꝙ illa actio nõ aspirat p ĩopiã debitoris:sȝ sopit̃.Vñ illđ ĩanis ẽ actio quã excludit ĩopia đbitoris:sȝ ius agẽdi manet sicut obligatio in debitore lȝ sit sopita.Cõcor. Landul.ĩ.q.di..i⁹.q enumerat quĩqȝ cas9 ĩ qb9 qs nõ tenet̃ statim restituere:
Prim9 qñ ẽ ĩ pĩudiciũ coĩtatꝫ.Secũd9 qñ ẽ ĩ pĩudiciũ recipiẽtꝫ: puta si daret gladiũ furioso q̊ uellet se ĩterficere.Terti9 qñ ẽ ĩfamia restituẽtꝫ:puta qñ ẽ fur occult9.nã deb9 captare tpus q̊ sie ĩfamia restituat.Quart9 ẽ ĩopia ĩ restituẽte.qa ĩanis ẽ actõ quã excludit ĩopia đbitõis:sȝ tñ nõ extĩguit̃ sȝ sopit̃.qa tenet̃ si puenerit ad pĩguioreȝ fortunã. Quĩtus qñ qs ẽ in extrema necessitate.nã nõ tenet̃.qa tũc oĩa sũt coĩa cũ distĩctiõe tamẽ posita ĩfra.restitutio.8.§.4.Alex.uõ de ales in.q.in tractatu restitutionũ.Querit utrũ aliq̊ casu restitutio recipiat dispẽsationẽ dilatõis tpris:& Rñdet ꝙ sic:utpote qñ nõ soluẽdo est uł quãdo nõ ĩuenit̃ dñs rei furtiue uł heres ei9.Nã tũc p ꝯsiliũ

p̄lati poteſt fur uł raptor reſuare rez furtiuā penes ſe donec īueīat dn̄m ue॰:& ſi non poteſt īueīri deb॰ reddi eccleſie & ec/ cł̄ia ſiue p̄lat⁹ pōt furi uł raptori ſi ualde idigēs ē dare qa in ħ caſu efficit̄ res illa eccł̄ie & tūc eccł̄ia pōt dare cui uoluerit. & pbat̄ p.l.que hēt̄ numeri quīto.uir ſiue mulier cū fecerint ex oīb॰ peccatis que ſolēt hoīb॰ accidere & p negligētiā trāſ/ greſſi fuerint mādatū domini atq̄ deliquerint peccatum ſuū confitebūtur & reddent ipſum caput quintāq̄ partem deſup ei in quem peccauerunt:ſi autē non fuerit qui recipiat dabūt domino eruntq̄ ſacerdotꝭ:ſi uero īuenitur dominus non licet raptori differre reſtitutionem & ſine licentia dn̄i impetrata ſine fraude.Multi enim impetrant cum fraude dicentes ſe nō poſſe reddere cum poſſint & ſi non poſſint impetrare tenēt ſtatim reſtituere ex integro. Hoſtien.uero in ſūma ti.de pe/ nitentiis. §.quibus.uer.ſed que forma . querit quid ſi fur uel raptor non poteſt ſtatim reſtituere.& Reſpondet ꝙ poteſt cum uoluntate illius cui debet ſatiſfieri paulatim ſingulis mē/ ſibus uel annis uel aliis temporibus emendare qđ poteīt uel componat uel conueniat amicabiliter cum ipſo leſo ſiue ſpo/ liato eidē de ſuis redditib॰ moderate ita ꝙ ſibi uita remaneat quſq̄ plenarie ſatiſfactū fueīt.

2 Quid ſi immineat tale periculum:ut is qui tenetur reſtituere non poteſt induci ad reſtitutionem ſtatim faciendam:nec is cui debet fieri reſtitutio ad dilationem aliquā concedendam. Rn̄det idem ubi ſupra puto ꝙ diſcretus ſacerdos poteſt ſuam conſcientiā formare ex eo ꝙ intendat gerere utiliter negociū creditoris.nam ſi uidet ꝙ aliter non poteſt recuperare ī per/ petuum uł non ita cito uel non ita commode poteſt pater recepto iuramēto & alia ſufficienti cautione ſi habere poteſt dilationem concedere:& ſub hac condictione ſi hec adimple/ uerit infra diem ſtatutum abſoluere peccatorem:ut ſi creditō qđ ei debetur recuperet & peccator non recedat a preſbitero

desperatus.

Restitutio qnto q̄tum ad modum.

REstitutio qnto q̄tum ad modum restituendi: ut debitor apud deum & homines satisfaciat. Quero utrum sufficiat usa/rio uel raptori in foro conscientie remissio sibi facta in foro cōsciētie ab his quibus debetur sine reali & actuali restitutōe. Respondet Landul. q̄ triplex fuit circa hoc opinio. una aliq̄ theologorum dicentium q̄ non sufficit remissio facta in foro conscientie nisi res actualiter offeratur a debitore creditori & tunc si retradatur & donetur a creditore: debitor sit liberat⁹. Et hoc ut appareat liberalis remissio ex parte creditoris & liberalis satisfactio ex parte debitoris. Secunda opinio tenet mediam uiam & est Io. an. super glo. in dicta regula peccatū qui dicit q̄ aut gerit in mentem usurarius restituere si ille a q̊ extorsit usuras nolit remittere. & tunc si remittit liberatus ē. aut non gerit hec ī mente: & tunc licet remittat non est libe/ratus. Vide que scripsit in adictionibus a Specu. in ti. de usis ad fi. Unde dicit Monal. in sum. Sunt aliqui usurarii q nitūtur decipere deum qui numerata usura & accepta tunc exponunt eam danti credētes q̄ nō recipiat: quia si crederēt q̄ retineret non presentarent: at ille uerecundia uel timore ductus nihil uł parum recipit residuum donans eis: & isti tales dicunt se satis/fecisse qd non est. Item de his qui concordant recipiēdo usas opportet ergo ut postmodū de nouo satisfaciant ostendendo liberā uoluntatē. Itē Alex. de ales ubi supra restitutio. §.

Tertia opinio fuit glo. in regula. iuris peccatu li. 6. que dicit uerum est q̄ non remittitur peccatum nisi restituatur ablatu nisi liberaliter remittatur a creditore debitori: qa sufficit qua/litercunq satisfaciat. ut. ff. quibus mo. insti. uł ipo. sol. l. Item liberatur. Unde Federicus in ope suo. c. 18. & 22. ubi hūc passū disputauit firmat indistincte opinionem dicte glo. sic dicens q̄ si is cui debet restitui pecunia usuraria uł male ablata non

coactus non deceptus uel circunuentus & omni dolo caliditate ui & metu cessantibus etiam precibus uel seruitorū exhibitōe inductus pecuniam sibi debitam non ablatū nec restitutione paratam usurario dimittat liberatus ē usurarius:non tamen a peccato qd incurrit exercēdo usuras nisi de illo peccato pnīaz agat.& concludit finaliter ꝙ si usurario pseueranti in crimine & non disposito ad aliquam restitutionem:& is qui deb₉ usras recipe remittat illas motu ꝓprio uel ad preces usrarii liberat⁹ ē ipse usurarius a restitutione rei non dico a peccato qd ꝯxit faciendo usuras.nam in re mala ablata obligat̄ qs pene eterne per peccatum mortale qd contraxit auferendo rem a ꝓximo illicite & obligatur eidem secundum restitutionem ipsius rei sicut enim duos offendit.s.deum & proximum sic duobus satisfacere tenetur.ut extra de usuris.c.cum tenet̄.& de homi.c. sicut dignum.&.§.eos.Hanc opinionem uidetur et̄ formare Hostien.in summa de usris.§ que pena.uer.quid si fenerator. & uer.dicēdū est ergo ad hoc de pigno.ac.l.si rem.§ .omnes. Idem Archi.de usuris.c.2.li.6.ubi super uerbo satisfactū dicit satisfactum accipimus quomodocunq; uoluntati creditori satisfaciat.Item Lappus in.c.in ciuitate eo.ti.Et ꝓbat hanc opinionez fe.primo in maioribus crimībus sicut ī furto uel rapīa re furtiua uel rapta remanēte apud furē uel raptorē d uolūtate domini purgatur uitium furti seu rapine sine aliqua restitutōe .l.si fur.ff.de usucapi.ff.de preca.l.certe. §.Iulian⁹.ergo & in usura que est minus ꝙ sit minus ꝓbatur ex genere peñ.Item de male ablatꝭ sufficit dignaz facere satisfactioēz.c.2.de rapto. & de usuris quāto.&.c.2.eo.ti.li.6.de sepul.c.fi.sed satisfactū intelligitur quomodocunq; desiderium creditoris adipleatur etiam si pecunia non soluatur.ut.ff.qui satis.eo.l.i.de pigno. actiōe.l.si rem.§.satisfactum aut accipimus.si enim creditor remittit actionem sibi competentem ex quo hoc spōte fecit sibi satisfactum intelligit̄.Item qa pōt donare post restitutōez

creditor qđ eſt plus.ut notatur de reſcrip.c.ſtatutū.li.6.Ergo multo magis ante reſtitutionem remittere.Item quidam ſūt ſpeciales caſus in quibus obligatis ad reſtitutionē nō ſufficit remiſſio:ut in.c.ſtatutum đ reſcriptis.li.6.& in.c.exigit decē eo.li.Ergo in aliis ſufficit remiſſio.ut patet de cle.non re.c.i. &.c.peccatum de regulis iu.Sed dices dato ꝙ pxīo ſatiſfeceīt per remiſſioneꝫ ſibi factam quomodo poteſt deo ſatiſfacere ſi corde īdurato in mente gerit non ſatiſfacere proximo niſi ſibi remittat:ſed per exemplū uidebis huius argumenti ſolutionem.Pone ꝙ creditor male gratibus tuis te inuitum & renitentem cōpulit ad uſurarum reſtitutionē auctoritate iudicis. deīde uero uſuras illas tibi donat nōne poteris ſatiſfacere deo abſq; alia reſtitutōe illaſq; tenere ut tuas.certe ſic & tamē ꝗtū fuit in te non reſtituiſti.cur ergo non idem:ſi eſt tibi facta remiſſio qui non eras reſtituere paratus:& ideo proinde eſt ac ſi fuiſſet ſatiſfactū ex quo ſponte remiſit taciti quidem & expreſſi equa eſt conditio nec refert ꝙ ex equipollentibus fiat ex quo enim ad duo tenebaris.ſ.in ſatiſfaciendo deo per contritionem & ad reſtitutionē proximo & ultima ꝑ remiſſionē ſit ſibi ſublata remanet ſola penitentia ſcilicet penitentia de peccato.quia uſuras fecit:& quia nō intendebat reſtituere niſi fuiſſet ſibi facta remiſſio.Monal.in ſumma in uerbo reſtitutio furti facienda ē tenet hāc opinionē dicēs.

Pone ꝙ aliquis quondam uſurarius offert libere totā pecuniā creditori oſtendens plenariam uoluntatem cum non habeat: 2
quia ſi crederet ꝙ aliquid acciperet non offerret:creditor aūt nihil penitus uult accipere.ſed liberaliter dimittit totum iſte plenarie ſatiſfecit proximo:ſed non deo.& ideo poſtmodum ſufficit ſola cōtritio & ſatiſfaciat deo.Vnde conſulendū ē non contritis : ut adminus hanc liberam ſatiſfactionem proximo faciant.Cōcordat Aſten.nam ſm Hoſti.ītelligit eē ſatiſfactū creditori ex quo remiſit ei ex corde qualitercunq; fueīt dictū

dũmodo fuerit talis ꝙ remittere possit. Asten. uero ĩ sum.li. tertio ti.ii. Querit quid si fenerator ꝑtem pecunie fenebris ei a quo habuit uel heredi eius restituat & de eius uoluntate ꝑtem retineat. Rñdet dicunt quidam eum non liberatuꝫ nisi offerat totuꝫ.secundũ uero Goff. & Hosti.si hoc ex pacto fiat liberatus non est.ar.extra de symonia.c.ueniẽs.Si uero ꝑtem liberaliter & si sine pacto offerat & soluat & de residuo miseri/cordiam petat & creditor liberaliter remittat liberatus est debitor:sed ultra ex certis cõiecturis animi sui motuꝫ formabit. Si enim debitor sit pauper & usurarius diues & potens non ẽ presumendum ꝙ creditor ex corde remittat:sed hoc facit ut saltem illud modicum habeat & nõ totum ꝑdat. Si autem sit diues & potens qui solet tantumdem de suo tradere presumi potest ꝙ hoc faciat ex corde. Ad hoc enim ꝙ restituens ſm quosdam restituat ad salutem.duo debet ostẽdere ei cui tenet̃ scilicet uelle & posse.& adminꝰ uelle si non habet posse & ita siue totum siue parum siue nihil recipiat creditor absolutus ẽ debitor.nam aliquis est qui habet posse & non uelle qui dicit creditori si uolueris concordari mecum ego concõdabor tecũ hoc tibi satisfaciam si uolueris ad uoluntatẽ meam non ad tuã. quia credit ꝙ si totum uellet recipere nihil daret:ũde creditõ uult potius hr̃e aliqd ꝙ̃ nihil. Talis enĩ satisfactio non ẽ salu/tifera:quia non satisfacit alteri:sed sibi. Item alius oñdit uelle & non posse dicens libent̃ tibi restituerẽ omnia:sed ñ habeo. unde nec ista est salutifera si potest restituere: quia creditor audiens impotentiam uellit uel nolit oportet ꝙ absoluat eum quia inanis est actio quã excludat inopia debitoris.

3 Quero utrum remissio ex quo semel facta est per creditoreꝫ possit per penitẽtiam eius reuocari si eum penitet remisisse. Rñdꝫ Hosti.ꝙ non.

4 Quero quot sũt modi satisfaciẽdi. Rñdet Hostiẽ.ubi supra ꝙ quinꝙ.quorum Primus cum pecunia libere offert̃ sine malitia

& fictione & hic est pfectus. Secundus cum non hab3 pecuīa3 sed offert pignora sufficiētia. Tertius cum non habet pecuia3 nec pignora sufficientia facit tamen instrumētū: ut postea tā ipse q̄ ipsius heredes possint ad solutionem compelli quando ueneīt ad pinguiorem fortunam. Quartus ē cum mediante sacerdote ul religiosa persona fit libera & uoluntaria cōcōdia: ista tamen media persona semper debet ostendere creditori libeꝝ uelle & posse debitoris: ita ꝙ nulla sit coactio creditoris directa ul indirecta. Quintus est cum de omni modo consēsu & uoluntate creditoris ponit aliquam possessionem in manu alicuius uiri honesti ex cuius fructibꝰ processu tēporis omnia debita persoluantur. & postea possessio redeat ad heredes ul ita remaneat ī perpetuum si debitor uoluerit pro maleablatꝭ incertis. Et sciendum ꝙ licet ſm quosdam hoc fiat de licentia episcopi ul sacerdotis discreti si tamen fiat abs3 libera uoluntate creditoris non sufficit ad salutem quando sciuntur certe psone quibus restitutio facienda est. Cōcor. Monal. in sum. in uerbo restitutio facienda est ei.

Restitutio sexto qd sit restituēdum.

R Estitutio sexto scilicet quid restituendum sit. Quero quid sit restituendum. Rñdet Sco. in. q. di. 15. ꝙ non solū tenetur ad restituendum rem ablatam ad usum rei. sed etiam interesse & fructum perceptum de re si sit res ex se fructifera non aute3 fructum qui prouenit ex industria utentis illa re: ex hoc seqͭ ꝙ lucrum acquisitum ex pecunia fenebri non tenetͭ fenerator reddere. alioquin ille qui pciperet posset iuste eē usurarius: qa recipere de sua propria pecunia fructum prouenietem ex industria alterius est facere usuram: & forte ē qd̄ magis inducit homines ad usuram. quia de usura lucrantes non autem tenēͭ restituere lucrum. immo suum ē qd̄ p eiꝰ industriam ē acqsitū alienum autē restituendum ē. Ricar. in quarto. di. 15. ar. 5. q. 6. dicit ad istam questionem. Dicunt aliqui ꝙ tales non tenenͭ

restituere lucrum predictum lucrum tamen de re furtiua: uel rapta restituere tenentur. quia usurarius dominus ē rei quam lucratus ē p usuram: fur autem non est dominus rei furate nec raptor rapine .. Sed contra quicunq; est dominus alicuius rei est dominus eius aliquo iure non iniuria: sed rei acquisite per usuram usurarius non est dominns aliquo iure. quia nec iure emptionis nec iure liberalis donationis nec iure locationis. Certum est enim q͠ in locatione transfertur dominiu; rei locate nec iure pmutationis & sic de aliis: nec iure mutui. quia accipere plus pro mutuo non est ius: sed iniuria: sed usurarius ergo iure diuino nec iure canonico ē dominus rei quā acquisiuit per usuram. Ideo dicunt alii q͠ usurarius nō solum tenetur ad restituendum usuram. sed etiam q̄dcunq; lucratus est iusta mercatione de re per usuram prius acquisita prius tamen deductis laborib; & expensis. Fur autem uł raptor de lucro iusta mercatiōe acquisito non debet inde deducere nec labores nec expensas: quia mitius agendum est cum usurario q̄ cum fure uł raptore. Sed contra hec ē ratio: quia pro sterili nullus deb; exigere fructum: sed pecunia de se est res sterilis nullu; enim parere fructum nisi per laborem & sollicitudinem utēt. ergo lucrum de pecunia quis exigere non debet uidetur mibi ergo dicendum ad questionem q͠ regulariter quedam sunt que habent usumfructum: cuiusmodi sunt res quarum usus nō est earum consumptio seu destructio & si quis talem rem extorserit per usuram non solum tenet̃ ad restituendum ipsam: sed etiā fructus perceptos deductis laboribus & expensis. quia tales fructus sunt fructus rerum quarum alius dominus est. Quedā autem sunt res que non babent usumfructum principaliter cuiusmodi est pecunia. lucrum enim de pecunia pueniens non ē fruct⁹ eius: sed bumane industrie: & laboris & ideo q̄a bomo dominus est sui laboris & īdustrie lucrum q̄d iusta mercatiōe acquisiuit de pecunia extorta per usuram restituere ñ tenet̃

quia tamen pecuniã alterius preter ei9 absolutam uoluntatez detinuit si ille cui facienda est restitutio ex hoc aliqd damnũ incurrit alius sibi tenet cum restitutione usure ad restitutõez damni . Monal.uero in summa in uerbo restituend9 ẽ spolia. dicit ꝙ in uerbo restitutionis non tantum res ablate ueniunt: sed etiam damna & fructus percepti a uiolẽto possessore & q percipi potuissent si rem possedisset.Similiter restitui debet omnis commoditas & utilitas quã habiturus fuisset eiectus a die eiectionis sue.ff.de uia ui armata.§.ex die.&.§.non solũ de uerbo.signi.l.pretor cum.3.q.1.per totũ.extra đ restitutõe spolia.grauis:ubi de in glo.expensas quas fecit repetere non potest.ut insti.de reꝝ diuisiõe.§.ex diũso.

Vtrum debeat iniungi in foro conscientie ꝙ quis soluat penã: 2
puta si quis defraudauit pedagium super quo statuta ẽ pena cõporalis uł pecuniaria per legẽ uel canonem.Rñdet Monal. in summa in uerbo restituend9 ꝙ non : quia huiusmodi pena etiam banna non sunt ex iure diuino:sed humano.Vnde tunc demum quis tenetur ad ea cum persona fuit condemnata:qa non ligant conscientiam:sed bursam.Cõcor.glo.12.q.2.c.fra/ternitas uide s̃ resti.2.§.196.

Quero quid tenetur restituere fur . Respondet idem ꝙ licet 3
res furtiua pereat casu fortuito tenetur tamen ad restitutionẽ fur cum sit in mora restituendi nec liberatur:rem deteriorez restituendo.sed debet eam restituere cum omnibus fructibus perceptis & ꝑcipiendis:nec põt deducere expẽsas ẽt si melio/rauit rem pascendo fȭte equum & furtiuũ porcum uł simile. sec9 autem si domum agrum & similia rapuisset & ꝑ artificiũ expẽsas fecisset quoniã illas deducere posset.Sz ꝭz leges. alia omnia damna & lucra ꝑcepta & percipienda restituere tenet fur.uł raptor & secundum illud tempus debet res estimari & restitui in quo plurimi ualoris fuit.ex̃ de restitutione spolia. grauis.ff.de condic.fur.l.in re furtiua.&.ff.de rei uen.l.nauis.

.§.generaliter. Item si fur obtulit rem dn̄o tempore congruo & loco. non tenetur tūc ex casu fortuito: qa iā purgauit morā. ut dicta. l. ī re furtiua.

¶ Quid de emente eam. Respondet idem ꝙ qui emit ignoranꝰ & bona fide & publice poteīt petere pretium a uenditore. 12. q. 2. uulterane. & talis potest retinere expensas quas fecit existens bone fidei possessor circa huiusmodi rem conseruādam & meliorandam & non tenetur de fructibus perceptis & cōsumptis durante bona fide. Si autem extarent adhuc teneretꝰ ad restitutionem eorum ex quo incepit habere malam fidem. extra de resti. in ītegrum. c. requisiuit. & de rebus eccl. nō alie. c. ad nostram. ff. đ acqui. rerum do. l. bone fidei emptor. & C. de rei uen. l. certum. Item si durante bona fide emptoris res perit uł eam alienauit ī utroqꝫ casu excusatur propter bonaꝫ fidem. ar. ff. de fur. l. per quas. § .ul. & ar. a contrario sensu ex. de alie. iudi. mu. causa facta. c. i. & 2. Item male fidei possessor tenetur ad uerum precium cum circunstantiis supradictis in perdita uel alienata quātūcunqꝫ publice emat in publico foro nec precium a uō domino petere potest postqꝫ deprehēdeīt rem esse ipsius. C. de furtis in ciuilem nec poterit se defēdere ratiōe alicuius statuti super hoc editi cum sit tale statutū ꝯtra deum. 8. di. que contra. 32. q. 7. flagitia: sed bone fidei possessō tenetur restituere rem sibi si habet: si autem non habet de lucro tenetꝰ in tm̄ ī quātum factꝰ ē locupletior. ff. de pe. here. l. si possessor. § .restituere. & l. si & rē. & l. utrū.

Restitutio septīo ū faciēda sit restitutio.

Restitutio septimo ubi facienda sit restitutio. Quero ubi facienda sit restitutio uide supra restitutio tertio. § .i. & ī usura .12. Et adde secundum. Monal. in uerbo restituendus ꝙ restituenda sunt omnia in eodē loco. Vndē sunt reuocata si ad alia

loca fuerunt tranſlata.3.q.i.reintegranda & hoc ſumptibus raptoris uł uiolēti.ff.de rei uen.l.ſi reo.

Reſtitutio octauo qn̄ debitor nō ē ſoluēdo.

REſtitutio octauo quando debitor non ē ſoluendo . Quid ſi debitor nō ē ſoluēdo uide s̄ reſtitutio.q. i

Quero an quando debitor non poteſt ſoluere teneat̄ petere ueniam uel dilationem a creditore. Reſpondet Monal.in ſum. in uerbo reſtituere tenetur in caſu. §. Item nunquid tenet̄ ꝙ quando quis damnificatus eſt ab aliquo indebite & ſcit qui dā nificatus eſt:tenetur dānificans ueniam petere per ſe ipſum ſi poteſt uł per alium ſi non poteſt aut ſi non audet per ſe. Dꝫ tamen talis media perſona ſubticere nomen & circunſtantias perſone pro qua ītercedit ſi per expreſſionem periculum uł damnum timeatur. Qui enim offendit aliquem cum eo ipſo offenſo habeat aliqd̄ aduerſus eum debet offenſus ire & recō ciliari fratri ſuo ſecundum qd̄ habetur in euangelio d̄bet inꝙ ire per ſe uł per alium. ut dictum eſt. Si autem qui dānificatꝰ eſt neſcit credēdum ꝙ licet tutius ſit petere ueniam:ut dictū eſt quando non poteſt ſatiſfacere. tamen non tenet̄:quia non eſt in mora in hoc caſu quo ad iudicium diuinum cū dānificatus neſcit & dānificans ſit impotens. Si autem ſatiſfacere pōt ſemper eſt in mora donec ſatiſfecerit aut dilationē impetra ueīt. Hoc etiam obſeruandum eſt ubi aliquis debitor ē alicuiꝰ ex contractu uel quaſi contractu . Hoc etiam obſeruadum eſt in regularibus qui recolunt ſe eſſe debitores alicui ex eo ꝙ fe cerūt in hoc ſeculo. 2

Quid ſi immineat tale periculum ꝙ is qui tenetur reſtituere non pōt induci ſtatim ad reſtitutionem faciendam nec is cui dꝫ fieri reſtitutio ad dilationē aliquā concedendam uide ſupra reſtitutio.q. §.ultīo. 3

¶ Quid si fur uel raptor sit in extrema necessitate ita quod nō habet
unde uiuat ipse uel eius familia. Respondet Alex. de ales ī quarto
in tractatu restitutionum quod si fur sit in extrema necessitate
& uxor & liberi ipse potest de re quā tunc tenetur restituere
retinere quātum sufficiat uni refectioni & residuū totū tenet̄
restituere. Si enim facit quod debet nō derelīquet eum dominus:
sed prouidebit ei. Vnde psalmus.36. Non uidi iustū drelictum
nec semen eius querens panem. & Math.6. Respicite uolatilia
celi que non serunt neque metunt neque congregant in orrea &
pater uester celestis pascit ea: non ne uos magis pluris estis
illis. & quod ita sit rn̄deri potest per illud Math.19. Vende omnia
que habes & da pauperibus. si enim licitum est omnia sua alie
nare a se: ita quod postmodum remaneat alienās pauper & nihil
habens. multo fortius iustum est omnem rem furtiuā abicere
a te restituendo ita quod restituens remaneat pauper & nihil ha
bēs. Non obstat de utero.23. ubi dicitur. Ingressus uineā proximi
tui comede uuas quātum placuerit: foras autem non afferas
tecum. quia respondet idem Alex. quod uue quas comedebat fue
erant. scilicet comedentis non domini. quia dominus celestis
qui ē dominus dominorum trāstulerat dominium ī comedēte
uel soluitur quod non est simile de restitutione & de illa lege. quia
illa lex iudicialis & modo non manet: restitutio uero pure mo
ralis est & semper manet. Item non obstat Isa.58. omnes de/
bitores repetitis. ubi dicit Hiero. qui repetit non habentem
domino facit uiolētiam quia respondet idem Alexan. quod talis
raptor uel fur non est iudicandus ex toto non habens cū multa
habeat que reddere possit salua uita sua. Monal. uero ī tractatu
restitutionum in uerbo restituere tenetur indistincte dicit. Itē
si huiusmodi persone restituentes rem uel estimationem rei
adeo pauperes remanent forte cum filiis & familia quod nō hēnt
aliquid unde uiuāt si potest sciri persona cuius fuerit res ostē/
dant propositum restituendi & etiam necessitatē suaȝ & prāt

petere dilationem uel etiam remissionem siue quietationem parata tamen sine simulatione & fraude restituere si creditor non uult sibi remittere. & aliter non possunt consulere anime sue: tunc si spoliatus notificata tamen sibi prius quãtitate restitutiõis ĩtuitu dei & elemosine remittat eis totum uł partẽ liberantur. alioquin debent facere posse suum. i4. q. 6. Si res. Debent ei restituere usq; ad uẽditionem hereditatis & omniũ bonorum etiam si oporteat ipsos & familiam suã uendicare. Sco. uero in. 4. di. i5. querit. Quid si restitutio est damnosa rei publice: puta quia fiendo Petro ẽ damnosa Paulo restituenti qui Paulus est magis necessarius q̃ Petrus: & Respondet q; si illđ iniuste detẽtum est a Paulo: non est ei necessariũ: siplr s; tantum ad seruandum statum suum solẽnem. Dico q; non l; alteri statum suum solemnem tenere de bonis alienis nec tãtũ ualet reipublice status istius solemnis quem tenet nõ restituendo: quãtũ ualeret fidelitas ei⁹ & iustitia cõis. Aut detinẽs ẽ in extrema necessitate & ille cuius est res non: sed habet aliq̃ extra extremam necessitatem: & tunc dico q; ista res fit ipsi⁹ detinentis iure poli. quo in extreme necessitatis articulo ad ꝓuidendum sustentationi nature uia omnibus in extrema necessitate positis concessa est. extra de uerbo. signi. in. c. exiit. li. .6. Si autem uterq; est in extrema necessitate si ad illã prius peruenit dominus q̃ retinens debet sibi reddi duplici iure. Tum quia prius erat dominus. Tum etiam quia in illa necessitate iam facta est sua. Si autem ꝑuenit ad istam necessitate; detinens iam facta est sua. & ideo domino postea deueniẽti ad istã necessitatem non debet reddi. qa cessauit dominiũ eius in re ista & facta ẽ alterius iure poli. Si autem simul ãbo đueniãt debet reddi dño: quia ille nũq; decidit a dominio. Et si arguas q; quilibet debet se plus diligere q̃ ꝓximum & per consequẽs magis uitam sua; corporalem q̃ proximi: & ideo potest istud sĩpliciter sibi necessarium magis retinere sibi q̃ proxĩo dare.

Reſpondeo magis debet diligere uitam ſuam ordinate ut eſt diligibilis ad uitam eternam & ita magis conſeruationem iuſtam uite ſue ꝙ conſeruationem uite proximi. Sic enim latro magis debet ſuſtinere ſuſpendiu̅ ꝙ occidere ſuſpe̅de̅tez ut euadat. & eſt ratio. quia dilectio uite corporalis iniuſte cuſtodite non eſt dilectio ordinata quia no̅ eſt ad dilectione̅ dei nec anime. Iſtius au̅t detinentis in caſu ultimo cuſtoditio uite de re aliena eſt iniuſta & cum hoc etia̅ eſt homicida: qa iniuſte occidit alium. quia ſubtrahit ſibi neceſſarium qd̅ ſibi debetur. Sed nunquid ſi deueniat detentor in p̲mo & ſecu̅do caſu poſt extrema̅ neceſſitatem ad pinguiorem fortuna̅ tene̅t reſtituere. Reſpo̅det idem ubi ſupra ꝙ res talis ſimpliciter neceſſaria non poteſt eſſe niſi aliquid pertinens ad uictum. & tunc ꝯſumere̅t & iuſte qa ille conſumens fit dominus: tenetur tamen poſtea deueniens ad pinguiorem fortunam reddere equiuale̅s: qa obligatio ad equalens uidetur habuiſſe ortu̅ ab illa p̲ma occupatione rei aliene que fuit i̅iuſta ante extremam neceſſitatem & illa obligatio p̲ extrema̅ neceſſitatem n̄ fuit exti̅cta ſꝫ ſopita. Sed ſi nu̅ꝙ an̄ extrema̅ neceſſitate̅ occupaſſet: tu̅c ſi p̲r iuſte accepiſſet rem ſuam & illa̅ nu̅ꝙ teneret reſtituere. Co̅co̅. Ric. i̅.q. di.15.ar.5.q.5.uide i̅fra ub̄a.

5 Quero quot ſunt modi reſtitue̅di qbꝫ co̅ſuli po̅t debitori: ut non habeat cauſa̅ labe̅di i̅ deſperato̅ez. uide s̄ reſtitutio.5.

6 Vtrum qn̄ debitor no̅ eſt ſoluendo ſacerdos poſſit dare dilationem reſtituendi ul̄ qetare aliquid abſq̲ co̅ſe̅ſu ſpoliatoruꝫ. Rn̄det Monal. ꝙ non.

7 Quid de illis q ſi uellent dimittere ſupfluas expe̅ſas poſſent rapta reſtituere. Item qd de illis q reſignant oi̅a bona ſua in manu pn̄iarii p̲mitte̅tis ꝙ cum da̅nificatis tm̄ faciet ꝙ he̅bu̅t ſe pro pagatis & ſatiſfactis: putant eni̅ ꝙ p̲ modica qua̅titate quietabu̅t eos cum da̅nificati putent ſe totu̅ amiſiſſe. Quid etia̅ de illis q no̅ reſignare̅t i̅ manu pn̄iarii niſi credere̅t ꝙ pn̄iari⁹

eis restitueret totũ uł partẽ qñ nescitur cui faciẽda ẽ restitutõ nũqd tales sunt ĩ statu saluandorũ. Rñdet Monal. ĩ sum. ũ supra ꝙ nõ. Opportet. n. ꝙ bona fide sine fraude faciat raptõ qcqd potest ita ꝙ aut dãnificatis satisfaciat si nouit eos aut paupibꝰ eroget si non nouit. alioqn ñ ẽ absoluẽdꝰ si ꝯstiterit pñiario de eiꝰ ĩpnĩa uł praua ĩtẽtõe. Nõ ẽ tñ necesse ꝙ fiat h̃ resignatio ĩ manu pñiarii dũ tñ alias sit paratꝰ ad ãbitriũ eiꝰ satisfacere uł altius boni uiri.

Quid agere dꝫ peĩtẽs qñ ñ ẽ soluẽdo. Rñdꝫ idẽ ꝙ agere debꝫ pñiãꝫ cum dolore & ꝓponat restituere q̃ꝓ cito poteĩt bono mõ. iq. q. 6. si res. C. de cessi. bo. l. 1. Si ãt potest: sed non ualet absqꝫ magno detrim̃to & piculo familie sue & suo. tũc studeat pñiarius rectificare uolũtatẽ eiꝰ ad restituẽdũ & dicat ei ꝙ petat dilationẽ a spoliatꝭ uł de ꝯsẽsu eorũ assignet eis amicabilit̃ c̃tã partẽ d̃ redditibꝰ suis de q̃ sibi satisfaciat successiue & de h̃ bonam eis faciet cautionẽ. Si uero oẽs sibi denegent dilatõeꝫ & postulent ꝙ ipe cedat bonis: tũc credendũ ẽ ꝙ ipe tenetur absqꝫ dilatõe satisfacere uł cedere boĩs. qa fur & raptor sẽper sũt in mora: & iõ sẽp augent peccatũ: ut. ff. de cõdic. fur. l. in re furtiua. & ar. ex. de symo. c. cũ ecclesia. 8

Quid si discrepãt int̃ se spoliati in danda dilatõe. qa alii uolũt dare qnquenalẽ: alii uõ nolũt sꝫ petũt cessiõeꝫ. Rñdꝫ idẽ ũ s̃ ꝙ maiori parti stãdũ ẽ: & ĩtellige maiorẽ partẽ ũ maius & fõtiꝰ ẽ d̃bitũ. Vñ si uni debitori teneat̃ in pł q̃ꝓ reliqs aliis oĩbꝰ qui forte sũt. io. uł płes stabit̃ uolũtati soliꝰ de dilatõe qnquenali dãda uł cessiõe petẽda. Si uõ par sit debitũ hic ĩde stãdũ est maiori numero creditorũ. sꝫ si oĩa sit paria eligẽda ẽ clem̃tior sñĩa. s. q̃ dat dilationẽ s̃m distĩctionẽ legis. s. c. qbꝰ cessio. pos. Hoc ãt ĩtellige ũ petẽtes cessionẽ uł sibi satisfieri statĩ ñ pñt induci ad dadã dilationẽ. tũc. n. satisfaciendũ ẽ eis ĩ foro pñie ꝓ parte substãtie que eos ꝯtĩgit p̃ꝑtĩ si egeat ita ꝙ nõ possit concedere absqꝫ periculo suo & familie. s. di. c. baptizasti. 9

Similiter tenet debitor restituere creditori quãtũ restituere põt bñ ita rõe ne egeat. qa nõ ẽ fraudãd⁹ alimẽt q̃ttidianis. §. d solu. l. qbꝫ. & ex de solu. c. pe. ũ de hoc in glo.

1 R Estitutio nono. s. q̃tũ ad ordinẽ cui ꝑus fienda sit. Quero qñ plures ꝯcurrũt debitores qbꝫ debꝫ fieri ꝑus restitutio uide s restitutio. 2. § . 276. & restitutio. 3. § . 2. & ĩ ṽbo usura. 13.

Restitutio. 10. qbꝫ debꝫ fieri restitutio ĩcertoꝝ.

1 R Estitutio. 10. s. ĩcertoꝝ. Quero cui debꝫ fieri restitutio ĩcertoꝝ. Rñdꝫ Monal. ĩ sũ. q̄ qñ sciri pñt ꝑsone spoliatoꝝ: faciẽda ẽ eis restitutio. 3. q. i. reintegrãda. sꝫ ũ nõ pñt sciri dꝫ penitens sĩpliciter & absq̧ pacto & cõditõe & absꝫ fraudẽ & simulatione totũ qđ habꝫ reassignare ĩ manu epĩ uł penitẽtiarii discreti. Et nõ est faciẽda huiusmodi reassignatio de necessitate. qa sufficit q̄ ad ꝯsiliũ epĩ uł pñiarii discreti disponat de rebꝫ illis. & tũc epus uł pñiarius si uiderit eum pauperẽ & egenũ det sibi partem uel et̃ totuꝫ si fueĩt necesse. Potest et̃ ei dare dilatõeꝫ si uideĩt expedire ne alias ip̃e cũ uxore & filiis fame ꝑeat. In q̊ casu. s. extreme necessitatis licet indignus sit tñ ꝓponend⁹ est sanctis & iustis personis non eque egentibus. Alias si eq̃lit̃ indigeant debent preponi meliores ubi melius possit geri negocium spoliatoꝝ quo ad utilitatem aĩe cui ꝓsunt ista ĩcerta pauperibus erogata: & postea si qđ residuũ fueĩt ultra ptẽ remissionis factaꝫ isti pauperibus aliis distribuat: & iste faciat quicqđ boni poterit orãdo & alia bona faciendo pro his q̊rũ res fuit & si uenerit ad pinguiorem fortunã eroget in us⁹ pauperuꝫ qđ poterit ꝓ animabus illoꝝ. ar. 12. q. 2. gloria episcopi. & . c. auꝝ habꝫ. Qui uero noluerit satisfacere iuxta formã predictam non est absoluẽdus. Hec Monal.

ET SIC FINIS.

VSVRA. Quid ē primo. s. ī cōtractu mutui. Quero qd sit. Rñdit Monald⁹ ī sū. ī uerbo Vsura ꝙ ē lucꝝ ex mutuo pacto debitū uel exactū: ñ enī usura cōmittiꝉ ubi gratis recipiꝉ uel offerꝉ. ar. 14. q. 3. usura. Et. 18. di. de eulogiis nulla eī oblatio suscipiēti culpe maculā īgerit que nō ex ābiētis petitiōe ꝑcessit. i. q. 2. Sicut. Itē usura ē qcqd sorti accidit ex ītētiōe corrupta a parte creditoris q nō mutuasset prīcipaliter nisi ꝑpter spē lucri. 14. q. 3. Plerique &. c. Itē cā. Sola. n. spe uel expectatiōe cōmittiꝉ usura qñ mutuaꝉ prīcipaliter ꝑpter lucrū: in q casu teneꝉ creditor totū restituere quacūque ītētiōe dederit ei debitor siue ex dilectiōe exorta ꝑpter mutuū siue ꝑpter aliud. ex de usuris. c. cōsuluit ū de hoc ī glo. Quod ītelligis uerū esse qñ cā mutuādi prīcipaliter poīꝉ ī spe uel expectatiōe lucri siue emolumēti: alioquī si ob caritatē & dilectionē prīcipaliter mutuat secūdario tñ aliqd expectat retributiōis ñ uideꝉ usura. 77. di. In singulis &. 59. di. Si officia secularia &. 61. di. Quid ꝑderit. Quia cū qs liberaliter mutuat: scire debet debitorē sibi eē naturaliter ad ātidota obligatū. ff. de pe. here. l. Sed & si § cōsuluit & extra de testa. c. Cū ī officiis & iō de retributiōe sperare pōt. i. q. 2. ꝙ pio. ex de symoīa. c. tua. Quādo uero sola spe cōmittiꝉ usura ut qdā dicūt nō ē op⁹ restituere ꝭm gof. sed sufficit sola pnīa sicut ī symoīa mtali. ex de symoīa. c. mādato. Vbi aūt debitor ex sola dilectiōe dat creditori nō pōt repetere illud: similiter si nō sit corrupta ītētio creditoris sed debitoris tm q ꝑpter mutuū dat aliqd ultra sortē ñ teneꝉ creditor restituere ꝭm qsdā ꝙdiu ꝓbabiliter credit ꝙ ex sola dilectiōe gratis seruiaꝉ ei. Sed si credit uel ꝓbabiliter dubitat ꝙ ꝑpter mutuū receptū uel ulteri⁹ retinēdū seruiaꝉ ei a debitore: restituere illud teneꝉ: qa uoluntas acqrendi aliqd ex ui mutui ꝑpter sortē: usurā inducit ꝭm illud. Date mutuū nihil inde sperātes. Vtꝝ aūt sola spes faciat usurā: & Vtꝝ usurarius intentionari⁹

teneat ad restitutionē uide ī §.5.& §.19.& §.12.

2 Quero ī qb⁹ reb⁹ cōmittit usura. Rñdit idē ubi s͡s: q̄ ꝑprie in cōtractu mutui. Mutuū aūt cōtrahit ī his reb⁹ que cōsistunt in nuō pōdere uel mēsura. i. ī his que numerāt: ut moneta que ꝑ/prie numerat: Pōdere ut ere argēto & auro que pōderāt. Men/sura ut frumētū uinū oleū & similia īsti. qb⁹ moīs ɔ̄hit ob. circa pri. 14. q. 3. Usura. i. q. 4. Nullus.

3 Quero an sit mutuū si qs dederit decē ulnas pāni ꝑ aliis decē reddēdis ad certū tp̄s: cū talia uideāt cōsistere ī m̄sura. Rñdit. Monal. ī sūma. q̄ poti⁹ ē cōtract⁹ ꝑmutatiōis q̄ mutui. Et no/mē mensure hic restringit ad modios & lagenas & alia uasoꝝ geneā qb⁹ mēsurari solēt liqda & grana. Pōt tñ huiusmōi cō/tractus in fraudē fieri usurarū.

4 Quero an usura excuset ex pacto conuentionali ꝑtiū cū ɔ̄ctus ex cōuētiōe legē accipiāt: nā qs licite accipit qd̄ uoluntarie sibi dat. 18. di. de eulogiis. i. q. 2. placuit de symoīa dilect⁹: sꝫ ī usura nedū uolūtarie īmo etiā qñq̄ rogatus a dāte accipit usurarius. Rñdeo dic quedā sūt que de sui nata sunt illicita: & ī his ꝑdicta ꝑcedūt: & sūt quedā que d̄ sui nata nō sūt illicita rōe pacti uel cōtractus ut ī usuris unde ɔ̄hētes ñ possūt facere licite qd̄ d̄ sui natura ē illicitū. ar. de foro cōpe. Si diligēti. de sen. exco. Con/tingit uide infra §.8.

5 Utꝝ sola spes faciat usurariū Rñdit Alex. de ales ī. 3. ī exposi/tiōe euāgelicoꝝ ꝑceptoꝝ ī expositiōe illius Math. 5. Volēti a te mutuare da illi: & Luce. 6. Mutuū date nihil iñ sperātes q̄ cū diuerse sit sciētie diuersas hñt questiōes uel cōsideratiōes & a diuersis sciētib⁹ rō diuersimode cōsiderat. Hic ē q̄ s̄m hūanas leges uolūtas sola ñ facit usarios: qa lex hūana manū cohibet ñ aīuꝫ: s̄m uero legē dīnā que aīuꝫ cohibet sola uoluntas facit usariū. Pōt tñ mutuās sperare illud ad qd̄ tenet accipiēs qa in cōsimili casu necessitatis tenet sibi dare mutuū & tenet siliter etiā si ñ dedissꝫ prius. Vñ pōt illud mutuās spare ab accipiēte

nō tñ ex ui mutui ſꝫ ex caritate accipiētis mutuū. Mutua enī bñficia accēdūt caritatē & qa etiā ex pcepto dei debet īdigēti mutuū dare. Vñ cōcedēdū ē ꝙ mutuās pōt ab eo q recipit in ſimili caſu ſpare mutuū qa ad hoc tenet̃ aliꝰ. Tñ ſi hac ītētiōe tradit ſibi mutuū ñ ē meritoriū qa ñ ponit deus finē. Vñ dicit̃ Luce.6. Mutuū date nihil īñ ſperātes ſuple ab hoīe ſed a deo. Nota uerbū. Nihil ſiue ſit pecuīa ſiue ſit aliud. Vñ Hiero. ſnp Ezechi.c.6. Et hēt̃ in glo. ſup exo.c.18. Putāt qdā uſ̃as tm̄ eſſe in pecuīa ꝙ puidēs dīna ſcripta oīs rei aufert ſupabūdātiā ut nō plꝰ accipias ꝙ̃ dediſti. Quidā.n. ſolēt ꝑ pecunia fenerata munuſcula diuerſi generis accipere & ñ ītelligūt ſcripturā: uſurā ſupabūdātiā appellare qcqd illud ē: ſi abſqꝫ eo quod dederīt plꝰ accepint. Itē Ambroꝰ pleriqꝫ refugientes pcepta legis cū dederīt pecuniā negotiatōibus ñ in pecuīa uſ̃as exigūt: ſed de mercibꝰ eoꝝ aliqua uſ̃aꝝ emolumēta pcipiūt. Iō audiāt qđ lex dīc. Neqꝫ inqt eſcaꝝ uſ̃aꝝ accipies neqꝫ omniū reꝝ. Et capit̃ ex illo teſtu deutero.23. Nō fruges nec aliquā aliā rē. Itē ſubdit̃ rō. Eſca uſura ē: & ueſtis uſ̃a ē: & qđcūqꝫ ſorti accidit uſ̃a ē: qđ uelis nomē īponas uide infra §.12.&.13. Vtꝝ aūt ſit licitū mutuare ut des aliqd paupibus uide infra §.23.&.24.

Vtꝝ uſurarius ītētionarius teneat̃ ad reſtitutionē uide infra §.19. uerſiculo uſura.10. 6

Quero quare uſ̃a ſit peccatū. Rñdit Alex. de ales. qa facit cōtra naturā rei & finē īuētiōis. Pecuīe: pecuīa.n. ut dicit̃.i.poli. Inuēta ē ut fiat cōmutatio īter uēdentē & ementē pp neceſſaria uite & ñ ut pecuīa augeat pecuniā ſicut facit uſ̃arius. Itē qa facit ꝯ naturā ꝯctus mutui qa dꝫ eſſe gratuitus. Itē qa poſſidet̃ ſine titulo: nā eius dominiū ñ trāſfert̃. Nā dominiū tribus uiis trāſfert̃. Aut p naturā: ut ī ſucceſſiōibus qñ.ſ. res deuoluit̃ a patre ī filios qđ ñ ē ī uſ̃a: aut dono mere liberalitatis ut ī donatione qđ ñ ē ī uſ̃a qñ intētio pcedit uel pactū īterponit̃ uel exactio ſubſeqt̃. Aut fit trāſlatio eqtate iuris ſicut ī uēditioībus: 7

Ambroſ.

& pmutatiõibus q̄ ñ ē ĩ usura. Itē qa res mutuata statĩ fit illius cui mutuatur: & eius stat piculo. Et iõ ualde iniquũ ē q̄ ex re aliena que alterius piculo stat uelit lucrum. Vide infra § pximo & infra. Vsura. 2. §. i.

8 Quero quare recipe aliqd ultra sortē ĩ mutuo sit usura/recipere aũt p re locata nõ. Rñdȝ Ric. ĩ. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. q̄ rõ ē qa mutuũ ē de illis reb⁹ quarum prĩcipalis us⁹ ñ põt cõcedi sine re ipa eo q̄ ille us⁹ ē earum cõsũptio ut pȝ ĩ esibilib⁹ & potabilib⁹ uel distractio ut pȝ ĩ pecuĩa que ad hoc ĩuēta ē prĩcipaliter ut expēdatur ĩ ēptiõe aliarum rerũ. Et pp hoc cũ tales res aliis cõcedantur trãsferũtur in illos dominiũ. Vñ mutuare ē de meo tuũ facere. Cũ ergo cõcedere prĩcipalē usũ taliũ rerum sit cõcedere ipas res ille q ultra recõpēsationē rei exigit aliqd p usura exigit p eadē recõpēsatione bis: aut recõpēsatiõeȝ p eo qđ ñ ē: qđ ē ɔ̄ eqtatē iuris naturalis. Locatio aũt ē de reb⁹ quarum usus cõcedi põt sine re: qa earum usus ñ ē earum cõsũptio. Vñ põt dominiũ domus uēdi retēto usu & cõcedi usus retēto dominio. Et iõ cui restituitur domus locata si ultra hoc exigit ptiũ p usu ñ recipit p eadē re recõpēsationē bis: neq̄ recõpēsationē p eo qđ ñ ē. Sȝ dices usurarius ñ dicitur cõtrectare rē alienã ĩuito dño. Dñs. n. uult bene ut usurarius hēat leuissimã usurã & multũ gaudȝ qñ ĩuenit q ei dat ad leuissinã usurã ergo uidetur q̄ accipe usurã ñ sit furtũ nec peccatũ. Rñdȝ Alex. de ales ũ s̃. q̄ duplex ē uolũtas. s. uolũtas absoluta & uolũtas cõpata. De uolũtate absoluta ñ uult dñs h⁹moĩ pecuĩe q̄ usurarius hēat eã ex q̊. s. usurarius ñ uult mutuũ dare gratis: ergo cõtrectat rē alienã ĩuito dño: & hoc dño ĩuito uidelicȝ p uolũtatē absolutã ñ cõpatã uide supra §. 4.

9 Querit Alex. de ales. quare cũ usurarius sit fur iudex secularis patitur usurarios uiuere & nõ patitur alios fures & raptores uiuere. Cũ. n. usurarii publici maĩfeste sit mali uidetur iudex facere ɔ̄ pceptũ. Malificos ñ patieris uiuere. Rñdet ipe Alex. de ales ũ s̃. q̄ iudex secularis rē. pu. gerit q̄tũ ad tpralia. Vñ q̄uis usurari⁹ sit

fur:tñ qa fur ē domesticus & ñ p uiolētiā furat̃ qa etiā ex furto illius ,puenit aliqua utilitas rei publice q̃tū ad tp̃ralia:pp hoc pmittit uiuere uſ̃arios cū tñ alios fures puniat.

Querit etiam quare iudex ecclesiasticus plus ītromittit se de pēa uſ̃arioꝝ q̃ alioꝝ furꝝ. Rñdet idē ū s̃ ꝙ iudex ecclesiastic⁹ q subtili⁹ īspicit q̃ secularis pseqt̃ uſ̃arios pp dānū spūale qđ ex uſ̃a accidit. Et qa uſ̃arii de ībonore & cōtēptu dei hoc ē de peccato suo fecerūt sibi officiū & modū uiuēdi. 10

Sȝ nūqd pmissū erat iudeis dare ad usurā alienigeīs de utero. .23. Non fenerabis fratri tuo sȝ alieno. Rñdet Alex. de ales in .3. ī expositiōe. 6. Mādati decalogi ꝙ dare ad usurā ſm se & ī se malū ē & ,phibitū. Permissū aūt fuit illis sic dare libellū repudii ad duritiā cordis sui. Peccabāt tñ mōtaliter fēnerādo alieno:sȝ pmittebat̃ eis duplici decā.s. ne facerēt prius.s. ne fenerarēt̃ fratribus suis. Et qa duri erāt:& paulatī trahendi ad pfectionē. Ex q̃ trahit̃ āgumētū ꝙ si nō possumus obtinere ab uſ̃ariis ut totū reddāt debem⁹ facere ut ptē saltē reddāt. ii

Vtꝝ mutuās possit naturalē obligationē qua ei debitō tenet̃ ad antidota deducere ī ciuilē.i.ī pactū. Rñdȝ Hosti.ꝙ ñ & tenet glo. 14.q.3.c.i.ī glo.2. & p Gof.ī sūma eo.ti.§. fi.uer. qd si tibi & Ray. ī sūma eo.ti.& glo. ī Cle.uīca eo.ti. & ibi Steph. Et est rō ſm Gof. qa deducere in pactū sapit spem lucri. Itē Archi. assignat aliā rōneȝ qnare añ pactū ñ ē debitū specialit̃ Et iō cū deducit̃ ī pactū nascit̃ obligatio & ita pl⁹ pmittit̃ q̃ sit mutuatū & sic ē uſ̃a. Nō obstat.c. Significatū de p̄ben. ubi dicit̃ ꝙ data fuit p̄bēda uni sacerdoti p canonicos cū hoc pacto ut singula die debeat celebrare missā de beata uirgīe. Et dicit̃ ibi ꝙ ñ ē symoīa. Rñdet Archi.ꝙ illud onus erat ex nat̃a rei. Et iō cū deducit̃ ī pactū ñ ē nisi declarare illud qđ pri⁹ īerat rei. Cōcor. Monal.ī sūma. Et iō ſm eos ñ pōt deduci ī pactū ꝙ debitō teneat̃ remutuare creditori in casu necessitatis. Nec de hoc spē prīcipalē habere alias ē uſ̃a. Vide īfra §. ,pxīo. i2

13 Vtrum mutuans possit recipe ultra sortē seruitiū facti uel ꝟbi:puta ꝙ mihi remutuet uel ꝑ me patrocinet̄ uel ītcedat roget uel īstruat ut aliqd mihi scribat glo. Rn̄det ꝙ nō .14.q.3.c.i. Itē Archi.Gof.ī sum.eo.ti.§ qd si tibi. Et Ray.ī sūma eo.ti.Et Hosti.ī sū eo.ti.§.fi.i.ꝟsu.Quod si tibi:& iō cal.c.fi.extra de usuris ū sic ꝑbat. Quotiēscūq̄ aliqd pcipit̄ plusq̄ dat̄ ē usura qcqd illđ sit.14.q.3.c.i.Ibi uel qlibȝ aliud:&.c.2.Vbi dicit̄.Oīs rei supabūdātiā:&.c.3.Ibi qcqd sorti accidit.Itē sicut ī symoīa ꝓhibitio muneris īcludit ñ solū mun⁹ a manu sȝ a līgua & obseqo.i.q.i.Sūt uero nōnulli ī Cle.& si questiōes .ex de symonia ita & ī usura.Vide s̄ §.5.Sed nō ꝙ due sūt glo. ī iure ciuili que uidēt̄ sibi ꝯrie ī hac materia.Vna ē.ff.Si certū petat̄.l.Rogasti §. Si tibi que sentit ꝙ usura cōmittat̄:& iō ñ pōt agi ex tali pacto.Alia que sentit oppositū ē ī.l. Sed & si qs §.fi.ff. Si qs te.Sȝ Bar.ī.l. Rogasti reducit eas ad concordiā dicens. Quotiēscūq̄ iuxta cōtractū mutui apponit̄ ꝓmissio facti ꝑ q̊ aliqd adest creditori ē usura & ꝓcedit glo.ī.l.Rogasti puta mutuo ticio centū cum pacto ut uadat ꝑ me Romā uel scribat ꝑ me librū.Sed quotiens aliquod factū ꝑ q̊ nihil adest mutuāti sȝ ē sibi cautū ut qa ꝑ q̄titate mutuata ꝓīsit uenire ad iudiciū & suscipere p̄ceptū iudicis sub certa pena:nō ē usura :& ita loqt̄ alia glo.Et sic ītelligūtur nōta ī.l.Cū allegas.C.de usur.

14 Vtrum mutuans pecuniā rustico ut laboret possessiōeȝ ei⁹:sit cēsēdus usuri⁹.Rn̄det lan.fȝ magistrū Gre.de arimino: ꝙ non Si nihiloīn⁹ de fructu illarum possessionū dicto rustico satisfit uel alias aliūde iustū p̄tiū tribuit opa2 sua2.s.ipi rustico:nō obstat ꝙ dn̄s intēdit sibi opas p̄stari p colonos rōe mutui:& coloni eadem rōne ipsas exibent alias non exibituri:& sic pp mutuū dn̄s lucrū pcipit & colon⁹ pdit:qa hoc nō ē ueru nā lȝ sic mutuātibus exibeāt ope a colonis:ille tn̄ ope nō cedunt lucro dn̄i cū illas iusto p̄tio emat.Sed si qd de iusto p̄tio oparū dn̄s detraheret pp mutuum:aut si preter opas iusto pretio

ẽptas aliquas alias a rusticο exigeret:tũc eẽt u℞a. Et ꝓbat idẽ Magister Grego.ꝑ unũ simile.Põe ꝙ dñs cõducat colonũ ad certũ tp̃s ꝓ certo p̃tio & p̃tiũ tradat añꝙ̃ colon⁹ ĩcipiat opaĩ: postq̃dũ uõ nolẽte colono opaĩ nisi dñs mutuet ei certã sũmã pecuniaꝝ & dñs mutuat ut opeẽ & alias nõ mutuaret nã talis dũs ñ ẽ u℞ari⁹:& tñ mutuat colono ut opeẽ:alias ñ mutuatur⁹ & opaẽ colon⁹ accepto mutuo aliẽ nõ opatur⁹:ꝙ̃uis ẽt siñ hoc ad opãdũ eẽt obligat⁹ nã suũ dũtaxat dñs recipit:hoc ẽ opas sibi debitas:& nihil ex tali mutuo lucraẽ: & sic nec u℞ari⁹ est cẽsẽdus nec aliter peccat:quĩimo si peccatũ in aliqua ꝑte cõmittiẽ ex hoc peccat colon⁹ q debitas opas dño retrahit & illũ ĩ ꝓbe grauat ut mutuet. Et cõfirmaẽ ẽt hoc alia rõe.quia si dñs diceret ĩ hoc cõĩttere u℞ã.Ergo cũ ad restitutõeꝫ teneret colon⁹ reciperet duplũ iusti p̃tii & dñs ĩ duplo ꝙ̃ sit iustum p̃tiũ emeret opas ei⁹.Preterea sequereẽ & aliud ꝙ nõ liceret alicui ĩiuste detinẽti suã possessiõeꝫ mutuare aliquã quãtitatẽ pecuĩe & illã possessiõeꝫ ĩ pign⁹ recipere nõ cõputãdo fructus ĩ sõtẽ:qd̃ tñ falsũ ẽ ut ĩ.c.i.de usu.Preterea poẽ ꝙ occupasti rẽ meã uel ꝑ potẽtiã tuã uĩ mihi facis ĩ rebus meis uel nõ restituis rẽ tibi mutuatã uel comodatã uel locatã nec uis restituere nisi mutuẽ tibi mille.Quo facto restituis:nũquid dicar u℞ari⁹ uel nũqd peccẽ? Absit.Nihil.n.lucrõ sꝫ ꝑdo.s.lucrũqd̃ cũ illis mille fecisset.Redĩo.n.uexatõeꝫ meã & meuꝫ recupo qd̃ liꝫ ut ĩ.c.dilectus.i. de symoĩa.Sꝫ nũqd peccat ĩ caũ p̃missο dñs cũ mutuat colono ut operas ꝑ eñ mutuo debitas & ꝓ quibus a dño p̃tiũ recepat si habeat ĩtẽtionẽ recipe illas opas ĩ recõpensatõeꝫ mutui.Rñdet idẽ Magister ꝙ si p̃dictã ĩtẽtionẽ haberet:praua foret.Debet ergo mutuare cũ ĩtẽtiõe recõpẽsatõis iusti p̃tii:qd̃ pri⁹ soluerat rustico nõ hñdo respectũ ad mutuũ Sꝫ ꝙ̈ hoc facit qa lꝫ redimere uexatõeꝫ suã quã ĩiuste rustic⁹ facit.Itẽ fatẽdo dictũ magrĩ opõtet ut dicam⁹ hoc ueꝝ ꝙ peccat qñ:hac intẽtõe primarie ductus pecuniam rustico

mutuat:secus si secūdario.

15 Sed ꝗ hoc arguit:nā lȝ tm̄ ītēdat recipe dn̄s opas a colono dū/taxat ī recōpēsatōeȝ iusti p̄tii qd̄ ꝓ illis dederat rustico nihil/omin⁹ pure aliqd recipit ꝓ mutuo:qa pp mutuū colonus ei ꝓ iusto p̄tio suas opas uēdit quas nullaten⁹ uēdidissȝ. Rn̄det dn̄s Lan.ꝙ ex isto cōtractu uēditōis s̄m se nullū ē lucruȝ ipi dn̄o:qa nulla pecuīa uel p̄tio estimaī pōt ꝙ sit aliud a p̄tio ip/si⁹ rei uēdite:alioquī sequereť ꝙ ū nullū ītcederet mutuū:uē/dēs posset exigere a rustico p̄tiū ꝓ uēditōe & aliud p̄tiū pro opibus uēditis:& sic uēderet uēditōeȝ uno p̄tio rē uēditā alio p̄tio & pari rōe posset exigere p̄tiū de uēditōe uēditiōis sic īfinitū qd̄ nullus sane mētis diceret.

16 Quid si cū uellē emere usq̧ ad certū tp̄s terrā ualētē singulis ānis.x.libras ī redditu & fecisti me cessare a tali ēptōe & tibi mutuare illā pecuīaȝ qua uolebā emere illā terrā:& ego dico tibi ꝙ cōtētō mutuare cū hoc pacto ꝙ tenearis mihi dare sī/gulo anno tātū q̄tū esset fructus illi⁹ possessiōis si emissē an sit usᷓa.Rn̄det Monal.ꝙ nō dūmō priō contractus ēptōis fu/isset licitus si fecissē:alias secus.

17 Quero pone habeā pecuniā & uolebaȝ ire ad nundinas &ibi merces emere uel ad aliū locū deferre uel s̄uare certo tēpore ut lucrarer:tu īdiges illa pecuīa:recipis illā mutuo offerens te paratū illā restituere cum lucro sperato in termino & loco an sit usᷓa.Dicit Inno.ī.c.fi.ex̄ de usᷓis ꝙ putat hūc cōtractū usᷓ/ariū nec scit qualiť possit excusari.Ray.ī sum.ī ti.de usᷓis.℣. Itē aliqs ī fine.& Hosti.ī.c.salubriť de usᷓis & ī suū.de peni.§. qb⁹.℣.Quid si parat⁹ dicit ꝙ talis ē mihi obligatus quo ad ītesse lucri qd̄ factur⁹ erā uerisimiliť ex pecuīa dūmō nil fiat ī fraudē usᷓaꝝ & dūmō nō cōsueuerī pecuniā dare ad usᷓam Io.an.ī dicto.c.fi.approbat dictū Inno.dicēs ꝙ illud qd̄ diciť de ītesse:habet locū post morā debitoris :& ꝙ ex hoc cōtrac tu parareť uia ad fen⁹ nā staret usᷓari⁹ paratus cū cappello &

calcaribus dicēs se ad nūdinas uelle ire. Concor. Io. cal. ī dicto .c. fi. Io. de ligna tenet cū Hosti. dūmō nō fiat ī fraudē. Monal. ī sū. tenꝫ ꝙ ñ sit usᷓa si recipio cū lucro spato: qa illud recipit̃ rōe īteresse. Vide pe. de āca ī. c. i. de usᷓis li. 6.

Quid si carissimū ē frumtū & data nūc certa pecuīa fit pactū 18
ꝙ certo tēpoe reddat̃ ei tātū frumtū ꝗtū potit habere tūc ꝑ illa pecuīa. Rñdit Archi. poīt Vgolinū. i4. q. 4. Si qs ꝙ nō est usᷓa ꝗuis plus ī ꝗtitate sit frumtū: Et ē rō qa iste ītelligit̃ ei uēdere frumentū nūc: & mutuare ei pecuniā gratis quā sibi uult reddi ī frumēto tpre solutiōis: fatet̃ tñ ꝙ possꝫ īterueīre pactū ᷤm prauā ītētionē mutuātis: & sic ᷤm Laur. ut qa modiū nūc ualꝫ. 5. solidos postea ualebit duos: & hoc fie dat̃ ut plꝰ accipiat.

Quid si mutuo tibi frumētū ātiquū ad renouādū. i. ut tu nouū 19
mihi restituas. Rñdit Gof. ī snm. eo. ti. ad fi. ℣. Si qs. ꝙ si iō facit ut meliꝰ recipiat usᷓa cōmittit̃. Si aūt iō ut suū nō peat uel forte gratiā recipiēti faciat. Secꝰ idē Ray: & Hosti. in sum. de usuris §. Sꝫ an aliq̈ ℣. Quid si qꝛ alii tenēt ꝯriū ꝙ etiā primo casu ñ cōmittit̃ usᷓa Io. de ligna. ī. c. ī ciuitate. ex̃ de usᷓis dūmō ñ eēnt circūstātie uerisiles ut si eēt putrefactū nil ualēs: q̊ casu sic ꝯhēs obligaret̃ restitutioni. Vide Archi. i4. q. 4. Nullꝰ. Idē Monal. ī sum. q addit hoc ueꝝ dūmō ñ aufferāt ꝑxīo libertatē soluēdi ueterē ānonā: sicut mutuo accepit si īterī uult se libeāe 20

Quid si qs accepit pecuniā ad usᷓas & pꝰea eādeꝫ mutuauit aīco suo ut restituat sortē & dictā usurā exiñ currēteꝫ usurario. Rñdet Monal. ī sum. ꝙ tenet̃ ad restitutionē eidē aīco suo qa ip̄e prīcipal fuit ī hac usᷓa. Si aūt eēt tm̄ mediator & fideiussor ita ꝙ obligatio eēt de aīco ad usᷓariū facta tūc ñ teneret̃ Archi. .i4. q. 3. c. Vsᷓa. tenet ꝯriū. s. ꝙ ñ teneat̃ ad restitutionē: nā ex tali mutuo nihil pcipit creditor. ergo ñ potest dici usᷓariꝰ. i4. .q. 3. pleriqꝫ. Itē si soluissꝫ ꝑ utilitate socii iā possꝫ ab illo repe tere sortē & usᷓas. ex̃ de fideius. c. Proueīt: & c. Cōsti. ergo mlto fortius poterit retinere: & se per exceptioneꝫ tueri. Preterea

effectiue ꝓpiñ ẽ ac ſi illiꝰ noĩe & ꝓ illo ſub uſ̾is a tali creditoꝛe mutuũ recepiſſet & ip̃e cui mõ eo pacto pecuniã tradidit ratũ habuiſſꝫ Io.cal.poſt opiões doctoꝝ recitatas dĩc.ꝙ ſi tunc oĩo intẽdebat ſatiſfacere uſ̾ario de illa pecuĩa quã ſocio mutuauit & ñ ẽ uſ̾a nec peccat:qa hic ñ fit ſtipulatio uſ̾aꝝ: ſed ut dãnũ euitet & aliqd noui ſibi accreſcat ad hec.i4.q.4. Si qs oblitꝰ timorẽ ibi aliqua ĩcremẽta:&.c.Quoniã ibi queſtũ.& ꝙ ibi nõt Nec.n.cũ dãno ſuo tenebat̃ ſocio ſubueĩre.iꝫ.q.5.Si nõ lꝫ ſolũ enĩ dãnũ euitat qđ erat euitaturꝰ.unde nihil ſibi germinat tal̃ pecuĩa & ĩ eo deficiũt rõnes diffinitionis uſ̾e.Pro hoc facit qđ nõt Inno.ĩ.c.i.de uſ̾is ubi dĩc Quod ſi teneris mihi ad cẽtũ ad diẽ & qa ñ ſoluiſti recepi ab alio ſub uſ̾is reſtituere teneris . Adiecit etiã ꝙ notat Guil.de eo q mutuauit coĩtati cũ pacto ꝙ durãte debito ñ teneret̃ ad collectas:nã tal̃ ñ ẽ uſ̾ariꝰ qa lucrũ nõ capit lꝫ dãnũ euitet.ut notat̃ ĩ Spe.de uſ̾is ꝟſu.Sꝫ põe ꝟbũ Immo plus uidet̃ teneri ĩ illo caſu qa ibi euitat dãnũ a q̊ alit̃ ñ poterat ſe tueri & uolebat:hic poterat & nolebat & feciſſet ſi ñ mutuaſſet ſocio.Si igit̃ ille nõ tenet̃ q maiorẽ uidet̃ habere utilitatẽ mlto minꝰ ille de q̊ querit̃ ĩ queſtiõe q peĩtꝰ nullã hꝫ Credit tñ Io.cal.ꝙ ſi collecte ĩponẽde eſſẽt certe is de q̊ loqt̃ Guil.nõ excuſaret̃. Sed ſi dubitat̃ an durãte debito ſit aliqua collecta ĩponenda hꝫ locũ dictũ Speculato.& hoc tãgit Io.an. in.c.Cõſuluit.Vbi uero ñ intẽdebat ſatiſfacere uſ̾ario ceſſant p̄dicte rõnes. Et iõ ſi tũc a ſocio cui mutuat uſ̾as ꝑcipit tenet̃ ad reſtitutionẽ.Idem tenet Petrus de ancha. in.c.i. de uſuris. Vide infra .§.49.

2i Vtꝝ inimicis qbꝰ põt iuſtũ bellũ inferri liceat dare ad uſurã . Rñdꝫ Alex.de ales ú s̃.ꝙ qdã dicũt ꝙ in nullo caſu uſurã eſſe exigẽdã.Et qđ dicit Ambroꝰ ab illo exigere uſurã cui nocere iuſte deſideras ĩtelligit̃ nõ de uſ̾a ꝓprie ſꝫ de minima pẽſiõe & tributo ab ĩfidelibꝰ exigẽdo ut tali onere p̄grauati cõuertãt̃. Alii uero illud dictũ intelligũt ad litterã: qđ ex q̊ iuſtũ bellũ

moueř ex edicto prĩcipis ab hoſtib⁹ licite uſura exigiť dũ tñ ñ fiat uitio cupiditatis ſ; zelo caritatis:ut ſcilicet macereẽť uſ̃is q nõ poſſunt domari armis. Nã cũ eos poſſumus occidere:& oĩa bona eoꝝ poſſumus noſtra facere iure belli. Et hec uideť eſſe intẽtio Ambro. Vnde ſtatĩ ſeqť ab eo uſurã exige cui iure ĩfe/rũť arma. Huic legitime ĩferũť uſure quẽ bello uĩcere ñ potes Ab hoc uſurã exige quẽ ñ ſit crimẽ occidere. Tamẽ ꝓprie lo/quẽdo ĩ hoc ſẽſu nomẽ uſ̃e trahiť a ꝓpria ſignificatiõe: qa ñ ẽ uſurpatio rei aliene. Cõcor. Hoſti. ĩ ſum. de uſ̃is § an aliquo § . 8. Vide de hoc infra § . 43.

Quid de his q uolũt dare dilationẽ debitori ueniẽte tp̃re ſolu tiõis niſi ꝓ pecuĩa cũ debitor ſit aſtrict⁹ iuramẽto ſoluere ĩ tali tẽmino. Rñdet Monal. ĩ ſũ. ꝙ uſ̃a ẽ:& teneť ad reſtitutionẽ. ex de uſ̃is. c. Cõſuluit. uide infra. Vſ̃a. io. § . 23. 22

Vtꝝ licitũ ſit mutuare cũ hoc ut des aliqd pauperib⁹ uel patri meo ĩdigẽti. Rñdet Alex. de ales ũ s̃ ꝙ nõ. qa ſicut ñ lic; mihi ex ui mutui trãſferri dñiu; rei aliene ĩ me ita nec ĩ aliũ. Addit Hoſti. in ſum. ĩ ti. de uſ̃is § an aliq̃ ĩ prĩ. ꝙ etiã ꝓ redimẽda aĩa captiui ñ põt exerceri uſ̃a. ex̃ de uſ̃is. c. Quia. & . c. Quoniã. & . c. Sup eo. Nõ. n. p̃textu pietatis ẽ ĩpietas cõmittẽda. i. q. i. nõ ẽ putãda de cõuer. in fide. c. i. 33. q. 5. Si dicat. 14. q. 5. c. 2. & c. Ne quis uide ſupra § . 5. 23

Quero pone ꝙ qs mutuat Titio pecuniã ut uadat ad molẽdi/nũ uel furnũ ſuũ ul ut ĩtret ſcholas ſuas alias nõ mutuaturus an ẽ uſ̃a. Rñdet Io. cal. in. c. nauigãti . ꝙ ſi ex hoc recepit cõmodũ uel utilitatẽ que pñt pecuĩa eſtimari ẽ uſ̃ari⁹ & teneť ad reſti tutionẽ & ñ ĩtelligo de mercede quã accipit ꝓ labore quã etiã acciperet alť: ſed de utilitate quã h; alias puta qa ex hoc mo/lẽdinũ uel furnũ ul ſchole ſue habebũt maiorẽ cõcurſũ pſonaꝝ & efficiť doctor maioris fame. Iſta. n. bñ poſſũt pecuĩa eſtĩari u; tm̃ quãtũ reputat uel reputare d; illud commodũ uel honorẽ ꝓpť hoc ꝙ Titi⁹ iuit ad molẽdinũ ſuũ uel ĩtrauit ſcholas ſuas 24

que ñ fecisset si pecuniã ñ mutuassꝫ Monal. dĩc. ꝙ si debitores ꝓpt̃ hoc nõ sũt dãnificati nõ tenẽt̃ creditores ad restituendũ eis aliqd nisi quate⁹ estimare dꝫ libertas molẽdi ũ uolebãt pẽ/ satis etiã circũstãtiis de maioꝛ̃ & minori rõe molendinoꝝ & facultate molẽdi & qualitate.

25 Sꝫ quero cui sit restitõ ĩ p̃dcõ cãu: Illi. n. q hui⁹mõi facit furtiũ nõ qa sibi nihil adest & nihil prestitit dñõ molendini nisi mercedẽ quã alteri p̃stitisset ẽt sine mutuo. Credo ergo ĩ hoc cãu ꝙ restitõ sit paupib⁹ faciẽda q sẽp succedũt qñ nõ cõstat cui sit restituẽdũ. ex̃ de us̃is. c. Cũ tu. & ꝙ nõt̃ ex̃ de symonia. De hoc satis cõcõ. Io. an. ĩ regula peccatum non dimittitur de re iuris li. 6.

26 Sꝫ qd si molẽdinari⁹ donat mihi pecuniã ut uadam poti⁹ ad molẽdinũ suũ q̃ uicinoꝝ: & tñ si alio iuissẽ tãtũ laborẽ hũissẽ & tãtũ de pẽsiõe soluissẽ. nũqd cõmitto us̃ã dicit Io. an. ꝙ nõ ĩ mercur. sup regula peccatũ cũ us̃a mat̃ialit̃ generet̃ de ip̃o mutuo: hic aũt nullũ mutuũ ĩuenit.

27 Vtꝝ ĩ aliqb⁹ casib⁹ liceat recipe ultra sortẽ uel exigere us̃as. Rñdet Alex. de alexã. ĩ suo tractatu de us̃is: ꝙ cũ us̃a sit de se malũ: qa ẽ quedã excrescẽtia accedẽs sõti ĩ mutuo uitiosa & ꝯ legẽ dei & ꝯ legẽ gratuiti. ideo tali excrescẽtia nũq̃ põt exigi ip̃a remanẽte sub rõe illiciti & mali: qa ip̃a remanẽte sub rõe mali nõ cadit ĩ ea disp̃ẽsatõ: sicut ꝓbat̃ ex̃ de us̃is. c. sup eo. ꝟ. ubi dicit̃ ꝙ cũ us̃a ꝓhibeat̃ utriusqꝫ testi pagina nõ cadit ĩ ea disp̃ẽsatõ sicut nec ĩ mẽdatõ: sꝫ tñ aliqua circũstantia posset tollere rõeꝫ uitii ab ista excrescentia: ita ꝙ excrescẽtia licite posset fieri mutuãti: tũc liceret exigere tales excrescẽtias ultra sõtẽ: sic aũt ẽ ĩ qbusdã caib⁹.

28 Prim⁹ ẽ qñ ecclesia accipit ĩ pignere a uassallo suo feudũ qd tenꝫ ab eadẽ. Tũc. n. ecc̃lia nõ tenet̃ cõputare ĩ sorteꝫ fructus. ex̃ de us̃is. c. cõquestus. Vbi dicit̃ ꝙ moãsteriũ detinẽs terraꝫ ti. pigneris dꝫ cõputare fructus ĩ sõtẽ & recepta sorte debet

reddi terra debitori:& hoc nisi terra sit de feudo monasterii Tūc.n.sicut glo.dicit fructus nō cōputat̄ ī sōtē.Interī tñ non d; recipe ꝑuitiū a uassallo.Nec tūc ē ibi uſa.Quasi dicat glo. iō iste casus ē licit⁹ qa tollit̄ uitiū uſe:qa ecceſia rōe feudi nō dicit̄ accipere alienū:Accipet aūt si īterī uassallus teneret̄ ad ꝑuitiū.Rō ergo feudi tollit rōe; uitii.Et iō ponit excrescētiā sub rōe liciti.Hoc idē hēt̄.ex̄ de feu.c.i.ubi det̄minat̄ ꝙ ī tali cāu fruct⁹ nō cōputat̄ ī sōtē ita tñ ꝙ uassall⁹ nō tenet̄ īterī ad ꝑuitiū.Concō.Monal.S; utꝝ hoc solū hēat locū ī feudo ecclie. Rñdet.Hosti.ꝭ; qđ dicit idē Alex.ꝙ nō īueīt̄ ī alio feu.exp̄ssū uidet̄ tñ ꝙ poss; ꝓbaī ꝙ hēat locū ī aliis:qa aut ē licitū aut illicitū.Si licitū.ergo ī layco qa ubi ē eadē rō & idē ius.Si aūt illicitū mlto min⁹ d; cōcedi clerico ꝙ̄ layco:qa l; uſa respec tu laycoꝝ sit mala:respectu tñ clericoꝝ ē execrāda.Ide; glo. & An.de bu.& Io.de ligna.Rō aūt quare abolet̄ hoc uitiū in hoc cāu ē:qa uassallus nō ē dñs ꝙ̄uis hēat utilē actōe; uel ꝑm alios nō ē magis dñs.Presuīt̄ et̄ uelle dare fructus:qa ad antidota ē natalit̄ obligat⁹.Cōcō.Ric.ī.q.di.i⁹.ar.ul.q.⁹.Cōcor. Monal.& Hosti.Itē qđ đ ēphiteota.usufructuario & colono anidē sit qđ ī uassallo.Rñdet ide; Hosti.ī sū.de usuris.§.An ailqno ꝙ non.

Secūdus caūs ē ubi possessio ecceſie ē assignata clerico ī bñficiū.Tūc.n.pōt clericus fructus hui⁹ bñficii ꝑcipe ultra sōtē ex̄ de uſis.c.i.ū mādat̄ ꝙ fruct⁹ cōputet̄ ī sōtē qñ possessio ē obligata loco pigneris nisi sōte bñficiū ecclie fuerit qđ redimēdū ē.Hoc mō đ mañ layci q ten; eā īiuste & uiolēt̄.Cōcō. Alex.de ales ī tractatu euāgelicoꝝ ꝑceptoꝝ ī tertō.& Monal. Ric. ubi s̄ dicit generalit̄ ꝙ cū qs mutuat illis q uiolēter uel fraudulēt̄ rē suā detinēt mutuās restituere non tenet̄ illud qđ accepit ultra mutuū qa sic nō accipit alienu; sed ad se trahit qđ suū ē ꝑ dictū.c.i.ī tex.& ī glo. 29

Tertius caūs ē ex̄ de uſis.Salubrit̄ ubi dicit̄.Sane geneꝝ ad 30

fructus possessionū que sibi a socero ꝓ numerata dote pigne/ri obligataꝝ cōputādos ī sortē nec credim⁹ cōpellendū. Assi/gnat aūt cāz qa frequēt̄ dotis fructus non sufficiunt ad onera matriōnii suppōtāda. Est ergo intelligēdū hoc eē licitum qñ maritus pōtat onera mrīmonii:alit̄ nō. Cōcor. Ric. ū s̄. Aliaz cāz assignat Hosti. ut. s. dos salua remaneat mulieri:aliter eīm cōtigeret eā cōsumi & lederet̄ res publica.

31 Sz an heredes mariti habeāt hoc priuilegiū ꝙ diu relictā ale/re tenēt̄:nec tenēt̄ dotē restituere usq; ad annuz post mortē mariti:ut. c. de rei uxorie actus. l. i. Rñdet Io. an. & Io. de ligna. ꝙ nō. Nā ē diuersa. Ratio ī marito & heredib⁹ qa heredes sta/tim possūt reddere pignus obligatū ꝓ dote:secus ī marito ī .c. tua ꝑo de iure iuran. Et qa soluto matrimoīo desinit esse dos. De restitututiōe dotis. s. qualiter & quādo fieri debz uide restō. 2. §. 58.

32 Querit̄ an si gener possessiōez sibi obligatā cū iure qđ ibi hz cōcedit alt̄i recepta ab eo sūma pecuīe que ꝓmissa fuerat ei ꝓ dote:nūqd ille alius recipiēs talē possessionē pot̄it lucri fa/cere fructns pceptos usq; dū soluta fuerit pecuīa p̄dicta sicut pot̄at gener. Ad hoc rñdet Rodol. ꝙ si gener aīo donādi trās/fert ius totū qđ habet ī pignere ī talē nō pp cōtractū pecuīe quā accepit ab eo:sz pp amicitiā & affinitatē uel qa aliter sibi cōiūctus ē & ille numerat sibi pecuīaz pp grāz & dilectōez:& nō pp fructus lucri faciēdos:tūc nō ē uſ̄a:qa nō ē ibi uera rō mutui. Abolet̄ uero uitiū uſ̄e qa gener cōcessit sibi ius qđ hz ī possessiōe:& p cōsequēs donat sibi fructus quos ip̄e pōt pci/pere. Sz si tñ deductū sit ī pactū ꝙ gener teneat̄ numeranti reddere pecuniā si ille uoluerit recipe:tunc ē uſ̄a si numerās pecuniā uellet lucri facere fructus & pp hoc mutuauit. Cōcō. Bal. C. de uſ̄is sup Rubrica & Monal. frater minō ī sum.

33 Sed pone casū. s. ut ponam⁹ solutū matrimoniuz & heredes mariti obligēt mulieri aliquā possessionē ꝓ dote sua:qa non

habẽt ũde soluãt:nũqd fructus cõputabũť ĩ sortem. dico ẜm Hosti.ꝙ sic:nõ eiꝫ ẽ eadẽ rõ ĩ primo ꝙ ĩ ẜo:& iõ nõ idẽ ius. Concõ Hosti ĩ sum.de uẜis §.An aliquo ꝟ.6.& Inno.& Io. an.ĩ.c. Salubriť.ex̃ de uẜis.

Sed pone ꝙ gener nõ recepit pignus sꝫ cautõeꝫ de nuẽrata dote certo terĩno & interĩ recepit ex pacto certos denarios ꝓ libra:nũqd ẽ uẜa:uideť ꝙ nõ:qa qua rõe nõ debꝫ cõputare fructus pigneris ĩ sõtẽ:ut dicto.c.Salubriť eadẽ rõe nec istos nũmos.Contrariũ tenet. Io. an.& ad dictũ.c.Salubriť. Rñdit ꝙ loqť de fructu pigneris q suppoĩť diuino iudicio & ad rõnẽ tex.dicit respõderi p.c. p urãs de dona.ĩter ui.& uxo. Et ibi glo.Concõ.ibi.Io.de ligna.nã possessiones sũt apte nate ꝓ-ducere fructũ nõ pecuniã:lꝫ Pau.de liaza. ꝯriũ tenuerit. 34

Quartꝰ caũs ẽ rõe ĩtesse.Et hoc pluribꝫ modis.Primo ut cũ fi-deiussõ ꝓ defectu debitoris cõpulsus ẽ creditori soluere capi-tale & uẜã.Tũc .n. fideiussor põt recipe utrũqꝫ:qã ẜuari debꝫ ĩdemnis.ex̃ de fideiusso.c.cõstitutus.Concor. Ric .Monal.& Alex.de ales. Vide.12.pulchras cõclusiões dñi Laurẽtii supra restõ.2. §.2.qñ mutuãs ĩcurrit dãnũ ex hoc ꝙ ille q accepit mutuũ ñ reddit ĩ ẗmĩo assignato.ex̃ de fideiusso.c.pũenit.Dꝫ .n.mutuãs ẜuari ĩdẽnis. Aboleť aũt hic uitiũ uẜe: qa uẜa iõ ẽ uitiũ qa rõe mutui sperať lucrũ.Hic aũt nõ accipiť excrescẽtia nisi rõe dãni uitãdi & nõ lucri hñdi.Concõ.Ric. 35

Quintꝰ caũs ẽ qñ sine omĩ pacto dať aliqd ultra sortẽ gratis rõe libertatis donatõis.Caueat aũt sibi recipiẽs de praua ĩtẽ-tione:qa si qs pp hoc prĩcipaliť mutuat aliť non mutuaturus ĩducẽdus ẽ ĩ foro pñiali ad restitutõeꝫ.ex̃ d uẜis.c. Consuluit &.c.ĩ Ciuitate. Aboleť aũt hic uitiũ uẜe:qa uẜa iõ uitiũ est:qa cõrũpit libertatẽ & gratuitũ qđ debꝫ eẽ ĩ mutuo.Gratuitum aũt nõ destruit gratuitũ sꝫ magis auget ubi supra.Vnde dicit idẽ Alex.ĩ.2.c. istiꝰ tractatꝰ ꝙ si nullo pacto ĩteruenĩẽte ab initio nec exactione ex primo facto bĩta debitor aliqd gratis 36

offerat creditō illud sine aliq̄ peccato pōt recipe: dūmō mala intētiōe ab initio caruerit: nullā enī maculā oblatio suscipienti ingerit que n̄ ex ābiētis pactione ꝓcessit.i.q.2.Sicut epm.Si tn̄ creditor intētiōe recipiēdi īduct⁹ prīcipalit aliqd mutuauit alias n̄ mutuatur⁹ lȝ ī foro iudiciali n̄ possit cēseri usari⁹ dicto .c. ī ciuitate: tn̄ ī foro pnīali inducēd⁹ ē ut restituat. Ric. uero tenet. ꝙ lȝ peccet tn̄ restituere nō tenet.ex.c.Cōsuluit. Vide supra §.i.&.s.

37 Sext⁹ casus ē rōne more ut si debes mihi centū ad certū t̄minū & noluisti psoluere ī t̄mīo & iō oportuit me recipe pecuīaȝ sub usis teneris mihi soluere illas usas si psolui: & si nō solui liberare me ab obligatiōe: sȝ ille casus n̄ debet numerari cōtra quartū qa hic ē ītesse sicut dicebat ibi: nec hic petit aliqd sicut usa sȝ sicut ītesse nec causa lucri sȝ cā dāni uitādi.Cōcor. Alex. de ales ū s̄.Cōcor.Monal .s.qn̄ pp morā creditor īcurrit dānū nō aūt si lucrū nō acqsiuit ut ī cōtractib⁹ bone fidei.s.l. Sociū .ff.p socio.ff.de actio.empti.l.Si sterilis §.cū p uēditorē.17. .q.4.Si quis.

38 Septi⁹ cas⁹ ē cū petit usa canoīca.i.pēa a canōe īpoīta que pōt exigi ultra sortē.20.q.2.ī legib⁹.Sȝ qd si pēa ē cōuētionalis ī ꝯtractu mutui appoīta ut debitor metu pene peat.Rn̄det Ric.ū s̄. ꝙ exigēs talē penā n̄ tenet ad restitutionē si nō fuit apposita in fraudē usaꝝ sed intētiōe artādi accipientē ad obseruationē fidelitatis ꝓmisse: qa ut dicit.ff.de re.iu.l. quod a quodā pene noīe exactū ē eidē restituere nemo cogit. Quod ueꝝ ītelligit Monal.dūmō semp sit intētio recta.s.ut creditor nō ea intētione mutuet ꝙ credat: ul sperȝ ꝙ tal recipiēs mutuū īcidȝ ī penā.ar.33.di.ꝙꝙ.ex de arbi.c.Dilecti.Si aūt ille q talē penā apposuit cōsueuit esse usari⁹ p̄sumit ꝙ in fraudē usaꝝ apposuit .ff.de actio.ēpti.l.putas §.i. Vbi aūt sine fraude apposita est pena pōt exigi pēa illa tota. qa publice utilitatis inest pacta seruari: & creditores debitōib⁹ nō fraudari.Itē p̄sūptio ē ꝙ sit

ufa si p singulos mẽses uel ãnos paciscat̃ penã cõmitti:& ẽ ꝯ quosdã mercatores q apponũt pactũ de pena soluẽda ad singulas nũdinas sibi succedẽtes.C.de ufis aũc. Adbuc In foro aũt cõsciẽtie stãdũ ẽ sue cõfessioni.

Octauꝰ casus ponit̃ ex̃ de ufis.c.Cõquestꝰ ĩ glo. ut cũ uendo tibi p̃diũ & trado & pcipis fructus nec soluis mibi p̃tiũ ad terminũ potero ufas petere lapso t̃mĩo cũ fructus rei uẽdite facis tuos:& nibil mibi soluisti. Reducit̃ aũt bic casus ad quartũ fm glo.qa ẽ de ĩtesse:qa nõ accipit̃ aliqd sicut ufa:sꝫ sicut ĩtesse. Et qñ dicit̃ ꝙ ẽ qcqd accipit̃ uel accidit sorti boc ĩtelligendũ ẽ in mutuo:ul ẽt qñ aliqd excogitat̃ in fraudẽ ufaꝝ ul qñ ex pacto aliqd exigit̃ ul qñ fit cã lucri ñ cã uitãdi dãnũ. Si aũt p̃cise fiat pp uitãdũ dãnũ ñ ẽ ufa. Cõcor.Hosti.in sum.ti.de ufis. §.an aliq̃ ꝟ.7.dicẽs. Dic isto casu cõpetere actionẽ ex cõtractu uel officiũ iudicis nõ ad ufas:sꝫ ad ĩtesse. qd̃ uerĩ ẽ ut.ff.de dolo. .l.elegãt. §.Nõ solũ.&.C.de actio.empti libro.1. 39

Nonꝰ casus ẽ quẽ poĩt eadẽ glo.ĩ dicto.c.cõquestꝰ:ut si uẽdo tibi rẽ tali pacto ut qñcunq͛ soluero tibi p̃tiũ qd̃ mibi das res ad me reuertet̃. In caũ isto oẽs lucrãt̃ fructꝰ si iustũ sit p̃tiũ uel alit̃ si modicũ ẽ p̃tiũ p̃sumit̃ ĩ fraudẽ ufaꝝ. Abolet̃ autem in isto casu uitium propter uenditionem reductam ad equitatem iuris naturalis siue propter equitatem fuatã inter ementeꝫ & uẽdentẽ que nõ seruat̃ qñ modicũ ẽ p̃tiũ respectu rei uẽdite. Idẽ Hosti.in ti.de ufis ꝟ.9. §.an aliq̃. Idẽ Monal.in sum.q dĩc ꝙ si p̃diũ uẽdidi tali cõditiõe ut quãdocũq͛ ego ul beres meꝰ p̃tium soluã rebabeã p̃diũ ego uel beres meꝰ ul qñcũq͛ a septẽnio usq͛ ad nouẽniũ ꝙ ñ ẽ ufa: & emptor facit fructus suos lꝫ uẽditor iuxta uẽditiõis formã recuparet p̃diũ. Et ĩtelligo nisi ĩ fraudẽ ufaꝝ sit talis uẽditio facta. Quod p̃sumit̃ ex bis cõiectura.s. ex eo ꝙ modicũ ẽ p̃tiũ respectu ualoris rei. Itẽ ex eo ꝙ aliqd p̃soluit̃ ultra sũmã receptã:puta fuit uẽditũ p̃diũ ꝓ cẽtũ & ĩ pacto ẽ ꝙ cũ uult rebabere reddãt̃ cẽtũ uigĩti. Itẽ quando 40

ẽptõ cõsueuit exercere usras.ex de ẽpti. & uendi.c. Ad nostrã & de pigno.c. Illo uos. Vide infra usuraꝫ §.ii.
41 Decim⁹ casus ẽ rõne dubii.ex de usris.c. Nauigãti: sicut enĩ ibi dicit̃. Si qs dat.io. solidos ut alio tẽpore puta in autũno totidẽ sibi grani uini olei ul̃ alioꝝ mẽsure reddãt̃: que lꝫ tũc pl⁹ ualeant: tamẽ qa utꝝ pl⁹ uel min⁹ solutiõis tẽpore ualiture fuerĩt .i. uerisilr̃ dubitat̃ nõ debet ex hoc usrari⁹ reputari. Dicit aũt uerisilr̃ dubitat̃ qa si certũ esset ꝙ solutiõis tẽpore pl⁹ ualerẽt usrari⁹ esset cẽsendus. Si qs enĩ daret.io. solidos ĩ autũno quãdo parui ꝑtii erat bladũ uinũ & oleũ ut ĩ pascate totidẽ sibi bladi uini & olei mẽsure reddant̃ qñ huiusmõi merces ſm cõmunẽ cursũ cõsueuerũt esse cariores usra esset: qa nõ uerisilr̃ dubitat̃ ĩmo ꝓbabilit̃ credit̃ ꝙ pl⁹ ualebũt m̃sure tẽpore solutionis ꝙ̃ ualeãt tẽpore cõtract⁹. Cõcor. Alex. de ales ũ s̃. Abolet̃ aũt in hoc casu uitiũ usure ꝑꝑ dubiũ. rõne enĩ dubii excusare põt & facere eqtatẽ iustitie lꝫ pl⁹ accipiat̃ ꝙ̃ det̃ eo ꝙ rõ hui⁹ dubii poĩt estimationẽ ĩ reb⁹ ex ip̃a nat̃a reꝝ que ĩ tali specie ꝑñt pl⁹ ul̃ min⁹ ualere. Vñ cã tẽporis aliqd pl⁹ ñ accipit̃ sed ꝑpt̃ naturã rei que plus ualet uno tẽpore ꝙ̃ alio & aliqñ min⁹. Cõcor. Monal. Sicut etiã uidet̃ excusare rõ ꝑiculi que reꝝ pẽsare põt supabũdãtiã. Res.n.ex̃ ꝑiculũ existẽs pl⁹ ualꝫ ꝙ̃ res eiusdẽ speciei existẽs ĩ ꝑiculo: & sic hec recõpẽsatio reducit̃ ad naturã rei que ꝑꝑ ꝑiculũ estimat̃ pl⁹ uel minus ualere: & sic ꝑiculũ & dubiũ uitiũ tollit usre. Vbi aũt ꝑiculũ nõ tollit hoc uitiũ de sui nat̃a ñ excusat usrã sicut ĩ ꝑiculo qd ẽ ĩ mutuis: de q̃ ex̃ de usris .c. Nauigãti ubi dicit̃. ꝙ si qs alicui nauigãti pecuniã cõmiserit ꝑꝑ spẽ alicui⁹ lucri ñ excusat̃ a uitio usre: & si ꝑꝑ hoc ꝑiculũ ꝓprie sortis accepit sup se. Si ẽt aliqs mutuauerit alicui cẽtũ libras ad.io.ãnos ita ꝙ si infra.io. ãnos mortuus fuerit alt̃ ip̃oꝝ q debitũ accepit liberat⁹ sit a mutuo & debito. Si uero supuixerĩt ãbo dabit q mutuũ accepit ducẽtas libras ei qui mutuũ dedit tale ꝑiculũ nõ excusat: qa nõ reducit cõtractũ ad eqtatẽ

iustitie.Periculū ēt nō excusat ubi cā tēpoīs plus accipit: s3 ubi nō ē cā tēporis supabūdātia accipit tūc rō dubii uel piculi excusare pōt qñ.s. īcidit dubiū ex natura rei.Excusat aūt hoc dubiū ī duob9 casib9.Vn9 ē p āticipationē tēporis.s. qñ qs minus dat q̄ ualeāt res tēpore cōtract9. Tñ dubitat utq plus uel min9 ualeāt tēpore solutiōis:de q̄ iā dictū ē s. Secūd9 casus est pp dilationē tēporis. Rōne.n.hui9 dubii excusat q p ānū granū uinū oleū uł alias merces uēdit ut āpli9 q̄ tūc ualeāt ī certo tmino p eisdē pcipiat.Si tñ eo tēpore cōtract9 ñ fuerat uēditur9 alias ñ excusat:qa si tūc fuerat uēditur9 p minori ptio ex certa sciētia pl9 recipit ī alio tmino usa ē.De hoc habes ex de usis.c.Nauigāti ī tex.& ī glo.Hoc ēt mō ītelligatis qd dictū ē ex de usis.c.ī ciuitate tua.Vide infra §.47.

Vndecim9 casus ē qñ dat pecuīa ad pōpā.s.sigilata in sacculo ut ostēdat se diuitē. Abolet aūt hoc uitiū use:qa ibi ñ ē mutuū sed locatio.In locatiōe aūt l3 aliqd accipe p re locata.unde lic3: qa talis pecuīa locat & eodē nuō reddi debet a cōductore locāti.ff.cōmoda.l.cōtra.& nota.14.q.3. & ī.c.cōquest9 de usis. Et Hosti. ī sum.de usis § an aliquo.v.10. 42

Duodecim9 casus habet.14.q.4. ubi dicit p Ambro. Ab illo exige usā cui nocere merito desideras. Cui iure īferunt arma huic legitime īferūt use.Quē bello uīcere ñ potes:ab hoc usā exige que nescit crimē occidere. Si aūt ī tali casu abolet uitiū use:hoc iō ē:qa sol9 de9 ē uer9 dñs oīm req & bona dāt hoīb9 ad colēdū unū deū. Vbi ergo ñ ē cult9 dei sicut inimicis dei & fidei legitime pñt use exigi: qa hoc ñ fit ī spe lucri s3 zelo fidei & caritatis ut inimici fidei debilitēt: & ēt qa bona nō sunt eoq q īpugnāt fidē sed iure debēt aliis. Ex hoc decreto dixerūt aliq.q ab hostib9 licite possum9 accipe usas:nā & oīa eoq possumus licite accipe & auferre.ut habet.23.q.7.c.i.&.2.Et qbuscūq īsidiis possum9 nocere eis.23.q.2.c.dñs.Ex hoc dixerūt aliq q christian9 pōt accipe a iudeis & saracenis usas sic 43

a ceteris hostib9 xpiane fidei. Alii itelligūt decretū ñ de oībus infidelib9 sʒ solū de inimicis rei pu. qb9 licitū ē & apte nocere & p insidias. A ceteris aūt q sūt pati seruire ñ lʒ accipe. Vñ .24.q.8.c. dispar dicit. Dispar ē cā iudeoꝝ & saracenoꝝ. In illos etenī iuste pugnāt q xpianos psequūt & de urbib9 cōpellūt hi aūt ubiq; seruire pati sūt. Quedā aūt glo. sup dicto decreto dīc ꝙ ꝟbū Ambro. dʒ intelligi negatiue. s. ab illo exigere usrā cui nocere merito desideras. Quasi dicat nulli debes desiderare nocere. Ergo a nullo debes exigere usras. Et ꝓm hūc intellectū a nullo licet exigere siue pagano siue Iudeo. Vide supra .§.21.

44 Quid si mutuaui tibi. io. corbes frumēti usq; ad pascha qñ ualʒ corbes. 20. solidos: & postea ī pascha qñ ē tps solutiōis ualʒ .40. solidos an ē usra. Si. io. corbes frumti recipiā. Rñdʒ Io. cal. in. c. Nauigāti ꝙ Hugoli. notat. 24. q. 3. Si qs cleric9 ꝙ non & Archi. & Io. de ligna. c. In ciuitate. Pro q̊ bñ facit lex que dīc ꝙ restitui debet res eiusdē bonitatis ī qualitate. s. ītrīsica: ff. Si certū petat. l. Cū qd. sed ñ ē necesse ꝙ sit eiusdē estimationis īmo si actū fuerit q̊ tēpore redderet illi9 tēporis habebit rō q̊ ad estimationē alias habebit rō tēporis quo fuerit petita. ff. Si certū peta. l. uinū. Si igit mutuās tenet recipe uiliorē: si facta ē uilior q̊ ad estimationē ergo ñ peccabit recipiēdo pciosiorē si facta ē pciosior. Dicit aūt Hugoli. ꝙ ītētio isti9 possʒ esse praua & tūc peccaret. Quidā aūt distīguūt aut ē uerisimile ꝙ ipsa res mutuata ñ erit pciosior tēpore solutiōis aut de hoc pbabilit dubitat: & tūc nullū ē uitiū ut dicto. c. Nauigāti: aut ē uērisimile ꝙ erit pciosiō: & tūc aut creditor ñ erat seruatur9 rē mutuatā: sed iterī cōsūptur9 & tūc ē usra: aut erat seruatur9 & tūc aut creditor aufert debitori libertatē se liberādi: & tūc esset ēt usra. In his. n. casibus se exonerare uoluit & debitorē onerare. Aut talē libertatē ñ aufert debitori & tūc ñ ē usra: Immo possʒ mereri si bona ītētiōe reqreret debitorē ante ꝑminū ut soluat

ne oneret̃.Sed si hẽret corruptã ĩtẽtionẽ qa dic sibi ꝙ põt usq̃ ad t̃minũ retinere ut se a dãno ñ releuet lꝫ nõ auferat facultatẽ se liberãdi:& tũc si ñ sit us̃a peccat tñ.Hec distĩctio ẽ ualde eq̃ in iudicio aĩe.Cõcor.Pe.de ãcba.ĩ.c.ĩ.de us̃is li.6.

Quero de hoc casu Cõe Ianue ꝑ uarios casus cõtĩgẽtes ĩdiget frequẽt̃ pecuĩa:& qa nõ ẽ mos hui⁹ coĩtatis ĩponere talias sed mutua: statuit ꝙ sup hoĩes Ianuẽses ĩponat̃ mutuũ certe q̃ntitatis usq̃ ad modũ:& q̃ntitatẽ ei⁹ ꝓ quo ĩ coĩ expediũt & sic ĩposito hoc mutuo qlꝫ s̃m modũ sui dispẽdii cogit̃ ad mutuãdũ siue ad soluẽdũ.Coĩtas aũt uolẽs releuare ciues suos dat ex introitib⁹ coĩs cuilibet mutuãti ad rõnẽ de.6.ul̃.8.uel.io.ꝓ cẽtenario.utꝝ tal̃ excrescẽtia ultra mutuũ datũ possit accipi siñ uitio us̃e.Rñdet Alex.de ales ĩ suo tractatu ꝙ nõ.qa rõne mutui ñ lꝫ accipe excrescẽtiã aliquã. Luc.6.c.Mutuũ date & cet̃a. Itẽ qa us̃a est qcq̃d solutioni mutuare rei accedit ĩp̃i⁹ rei usus gratia.Vel us̃a ẽ qcq̃d sorti accidit ĩ mutuo.Rõne ergo mutui ñ lꝫ recipe lucrũ. Nõ obstat ut qdã dicũt ꝙ tale mutuũ nõ sit uolũtariũ sed uiolẽtũ iõ accipiẽs excuset̃. qnia rñdet Alex. de ales ꝙ lꝫ ĩ tali mutuo ñ sit uolũtariũ absolutũ: tñ ẽ uoluntariũ mixtũ.Volũtariũ aũt mixtũ ẽ uolũtariũ: ꝓpt̃ea lꝫ fuerit a p̃ncipio uiolẽtũ tñ ĩ pl̃ib⁹ ciuib⁹ ex spe lucri a coĩtate ꝓmissi supra ꝓuẽtib⁹ ciuitatis fuit uolũtariũ: ꝓpterea lꝫ cogãt̃ mutuare tñ ñ cogũt̃ accipe lucꝝ rõne rei mutuate.Vitiũ aũt us̃e ñ ẽ ex hoc ꝙ qs mutuat:sꝫ ex hoc q̃d qs accipit ultra sortẽ. Itẽ ñ obstat ꝙ coĩtas põt ciues suos releuare ĩ hoc ꝙ grauat eos dũ cogit mutuare:qa rñdet Alex. de ales qa releuatio põt fieri dupl̃cit̃.Vno mõ ꝑ modũ gratie:puta qa coĩtas aliq̃d donat gratis mutuãti q̃d lꝫ.Alio mõ qa coĩtas ex post facto ul̃ ante factũ obligat se ad dãdũ tm̃ mutuãti & hoc ñ lꝫ.Et sp̃alit̃ qa ex tali obligatione mutuũ incipit fieri uolũtariũ & fieri in spe lucri. Nec iteꝝ obstat si dicas ꝙ hoc põt accipere rõne ĩt̃esse qa mutuãs fuisset lucrat⁹ de pecuĩa mutuata: qa rñdet Alex. de ales

ꝙ tale ĩteſſe ē ab euētu qa ſicut potuit lucrari ita & ꝑdere:& iō rōne talis ĩteſſe nil pōt accipe. Itē ñ obſtat ꝙ ex talibꝫ mutuis gubernat̃ ciuitas & cōſeq̃t̃ inde magnā utilitatē rōne cui⁹ gratificare pōt ciues ſuos dādo eis aliquā excreſcētiā ſup redditus coĩtatis:qa rñdet Alex.p.c.ſup eo.ex̃ de uſ̃is ĩi dicit̃.Q̄ non ē faciēda uſ̃a ꝓ redimēda uita captiui qa ꝓ̄textu boni nō debꝫ fieri malū.Vſ̃a ē malū q̄d ꝓhibet̃ utroq̄ teſtamēto. Vñ ſicut nō lꝫ mētiri ꝓ uita alteri⁹ ita nō lꝫ uſurā facere. Vide ſupra §.23.Pe. de ācha.ĩ.c. uſ̃aꝝ uoraginē de uſ̃is li.6.poſt multa que loquũt̃ ibi de materia uſ̃aꝝ dicit: & ꝓ̄dicta faciunt ad queſtionē que pluries uenetiis occurrit in dubiū: ibi enĩ cū guerre & alia onera occurrerĩt ĩ coĩ cogũt̃ ciues mutuare in cōi:& cuilibꝫ mutuāti rñdet cōe tm̄ ꝓ cētenario:ſortē uero receptā nūq̄ reſtituit.Et iſta ĩ uulgari ibi appellāt̃ ĩpreſtita. Iſtū ergo ānuū redditū multi emũt & ſepe reuocat̃ ĩ dubiū an iſtud emere ſit uſ̃a Ex ꝓ̄dictis patet.ꝙ ñ & ſic tenui ĩ dicto.c.ĩ ciuitate.Tū qa nō pl⁹ ꝑcipit̃ q̄ de ēptiōe uni⁹ poſſeſſiōis ſimil̓ eſtimatiōis:tū qa ꝓ̄tiū ꝓ eis creſcit & decreſcit:nā qñq̄ ualēt.30.ul̓.50. nūc aũt .60.ducatos cētenariū. Subiacēt et̃ ꝑiculo qa poſſet cōe eis in totū tollere & ſepe eis onera ĩpoĩt ſicut poſſeſſiōibꝫ ita ꝙ fere ĩ oĩbꝫ cōueniũt cū rebꝫ ĩmobilibꝫ:it̃ q̄s de iure cōputāt̃.ut ĩ Cle. exiui de padyſo § cūq̄ de ỽbo.ſigni.Repio tñ it̃ cōſilia Federici cōſilio ducēteſimo nonageſimo ſ̃o:quēdā theologū diſputaſſe latiſſime iſtā queſtionē & cōcluſiue tenuiſſe ꝙ q̄ ad ip̄os ciues coacte mutuātes coĩ ñ ſit uſ̃a cēſenda:ſi quid ꝓ illa forte coacte mutuata aliq̄d recipit mutuās. Ab ip̄is aũt emere talē redditū ānuū ē uſ̃a cui⁹ rōnes & motiua ñ refero:qa de iure iudicio meo efficacit̃ ñ cōcludunt.Nec tollũt rōnes ꝯ̄rias.An.de bu.ĩ dicto.c. ĩ ciuitate de uſ̃is tenet cū Pe. de ācha. rōnibꝫ ſupradictis. Quidā generał ordĩs heremitaꝝ multis rōibꝫ ꝓbat ꝙ ñ ſit uſ̃a ĩ iſtis cōtractibꝫ:tñ ñ ſint liciti: & ſpalit̃ hoĩbꝫ diuitibꝫ.In.c.generali fratꝝ minoꝝ Ianue celebrato fert̃ detmĩatū

ꝙ coacti soluere licite pcipe poterāt Lā. de florētia q fecit latū tractatū format. ꝯ. dubia. Prio utꝝ recta cōsciētia coitas possit talia grauamina īdicere & ad eoꝝ solutionē cōpellere cū pdi/cto īcremto: & cōcludit ꝙ sic: nā coitas potest īducere collectā ꝑ necessitate sibi īcūbēte. l. oēs. 2. ff. de opib⁹ publicis. l. i. § ꝙ si nemo. ff. Q cuiusq uniuer. no. ff. de pigno. ac. l. fi. §. fi. īmo cōpellere pōt ciues ad eoꝝ possessiōes uēdēdas ptio uili/ori & ad deputādū eoꝝ nemora & molēdina usui publico: accepta tn̄ ꝯpetēti mercede. l. uēditor §. Si cōstat. ff. coīa pdiorū. Facit de rei uēdica. l. Itē si uberatū. l. Rescripto § fi. de mu. & bono. Itē faciunt ea que scripsit Inno. de sen. exco. c. graue & spe. de sētē. §. seqt. v. Quid si uniuersas: & Bar. ī. l. 4. §. actor de re iudi. Secūdo utꝝ soluētes talia onera licite possint aliqua recipe īcremta. Rn̄dꝫq magister Gre. ordīs heremitaꝝ ꝙ nō: īmo ad restitutionē tenēt. Idē tenuit Lapp⁹ de casti. ī repetitione dicti. c. ī ciuitate: & plures alii magistri. Magister aūt Frā. de neapoli tenuit ꝯriū ī suo tractatu mōtis. s. ꝙ possūt aliquid recipe tales coacte mutuātes tali coītati rōne sui īteresse ultra sortē. Idē tenuit magister āglic⁹ ordinis pdicatoꝝ & plures iuris ꝓfessores hoc cū sigillo cōsuluerūt postq recitauit istos: dictus Lā. ponit suas opīones dicēs. Credo tales mutuātes nedū si coacte: sed si uolūtarie mutuāt dūmō ex caritate ñ ex spe lucri pmaria sed bñ ꝯaria īmunes esse a peccato & usraꝝ uitio & nulli fore restitutiōi obnoxios. Tertio utꝝ p donationē seu liberationē uł remissionē quā facit ciuitas de tali lucro istis sic mutuātib⁹ p statutū sup hoc factū liberēt a restitutiōe & a peccato & cōcludit ꝙ sic. Quāto an tales mutuātes licite uēdāt ius qd̄ habēt ī dicto mōte uigore tał crediti & recitat dictū magistrū Gre. tenētē ꝙ si tm̄ qntū mutuauerūt pceperūt cōputādo illud lucrū illicitū ñ possūt: qa iā ē exinanita sors. Sed si ñ pceperūt adhuc sortē tūc possūt uēdere qntū supē uł si nihil pceperūt: uł si aliqd ñ pp mutuū sed alias licite tūc totū uendere

possũt. Idẽ dĩc Lapp⁹. Sed Lan. dicit idẽ se sentire: sꝫ differen-tiã esse dicit qd ĩtelligat̃ licite pceptũ: nã licite dĩc istos pl⁹ iu-ris habere ĩ ipo mõte ꝙ isti sentiãt: nã multa isti dicũt illicita que ipse licita sentit esse. Quĩto utꝝ licite alii ab ipis emant Rñdet magister Gre. ꝙ ñ. Sed Lapp⁹: & dict⁹ Lan. tenẽt ꝙ sic eo casu q̊ lꝫ ipsis mutuãtibꝫ recipere a coĩtate & alteri uẽdere eodẽ casu lꝫ ẽptori emere. Sexto utꝝ tales ẽptores licite pci-piãt illa ĩcremẽta que isti mutuãtes pcipiebãt. Rñdꝫ Laur. ꝙ oĩ casu q̊ primo loco mutuãs aliqd a coĩtate licite recipit illud idẽ licite uẽdit & illud licite emit̃ & licite pcipit̃ ab emẽte siue sit sors siue sit accessio siue lucrũ & quocunqꝫ noĩe nuncupet̃: & hoc sane ĩtelligo circũscripta fraude & mente deprauata. Et egregi⁹ utriusqꝫ iuris doctor Pe. de ãcha. disputauit hãc que-stionẽ ĩ pstito uenetiaꝝ & tenuit ciues soluẽtes coacte licite re cipere illa quĩqꝫ ꝓ cẽtenario: & similit̃ emptores talis crediti hec ille.

46 Quero põe ꝙ ẽ cõsuetudo ꝙ rectores uẽdũt de pecuĩa ciuita-tis alicui ꝓ se & suis heredibꝫ dãdo. 5. florenos uel. 10. ãnuatĩ ꝓ ꝓuẽtu siue lucro quã pecuniã cõuertit ciuitas ĩ utilitatẽ suã: est ne usura? Io. de ligna. ĩ. c. fi. de usuris. dicit ꝙ cũ pecuĩa sit mẽsura aliaꝝ reꝝ. ff. de fide. l. Si ita tal' cõtract⁹ ñ erit licit⁹: peccãtqꝫ rectores ñ tñ singulares nisi cõsequat̃ bursale cõmodũ. Posset tñ ſm eũ defẽdi talis cõtract⁹ ubi ciuitas cõstitueret cẽsũ. 5. ul' .10. florenoꝝ qui cõcerneret bona ciuitatis non quãtitatis nisi fieret ĩn fraudem.

47 Quid si qs mutuat nauigãti ul' eũti ad nũdinas certã pecunie q̃ntitatẽ receptur⁹ aliqd ultra sortẽ ꝓ eo qd̃ suscepit ĩ se pi-culũ pecuĩe uel merciũ. i. si pecuniã ul' merces saluas portaue-rit. Rñdꝫ Monal. ĩ sum. ꝙ usura ẽ: ut ĩ. c. nauigãti. Et ẽ rõ qa de na tura mutui ẽ ꝙ sit gratuitũ. unde susceptio piculi ñ facit ꝙ nõ possit esse gratuitũ & sic mutet naturã suã. ſm glo. Vñ lꝫ sors pimat̃: tñ ñ põt aliqd recipe. Nõ obstat ꝙ in aliis cõtractibus.

puta locatiõe aliqd recipit̃ qa locator põt recipe mercedẽ qa piculũ rei locate remanet apud eũ:qa ꝟm Gof.aliud ẽ ĩ locati-one ĩ q̃ ñ trãſfert̃ dominiũ rei locate in cõductorẽ & aliud ẽ in mutuo: ĩ q̊ trãſfert̃ dominiũ ĩ debitorẽ. Vbi ergo pecuĩa naui gãti ſic dat̃ cõtrahit̃ nauticũ fenus. Et ſic ĩtitulat̃ rubrica ĩ.C.& .ff.Nautico fenore. Concor.Hoſti.& Alex. de alexan. Vide ſupra.·§·.41.

Queõ qd de illo q mutuauit pecuniã receptur⁹ ad t̃minũ alte-ri⁹ generis monetã uł auꝝ uel argentũ. Ad hoc rñdet Hoſti. ſequẽs Gof. ꝟm qđ dic Alex.ꝙ ſi hoc iõ facit ut ĩ eſtimatione lucret̃ uſ̃ari⁹ ẽ. Vel dicẽdũ ꝙ ille q mutuauit pecuniã receptu-rus pecuniã alteri⁹ generis ad certũ t̃minũ peccat ſi rõne t̃mi-ni dati uult habere pecuniã quã ꝓbabilit̃ credit pl⁹ ualiturã in t̃mino q̃ꝫ ſit pecunia quã dedit. Spat.n.excreſcẽtiã pp tẽporis dilationẽ. Idẽ Monal.ĩ ſum.dicẽs ꝙ ſi qs mutuauit ĩ acona mil-le libras ut uenetiis reddãt̃ ſibi centũ aurei & ſcit uel credit cẽ tũ aureos ibi pl⁹ ualere recipit tñ ĩ ſe piculũ ꝙ uſ̃a ẽ:ſi in frau-dem hoc facit. 48

Pone ꝙ debitor uſurarii mutuauit ſocio pecuniam eo pacto ut reſtituat uſ̃ario ſortẽ & uſ̃as deinde currẽtes:an tał mutuãs ſit uſ̃ari⁹. Rñdet Io.cal. ĩ.c.Nauigãti. ex̃ de uſ̃is ꝙ ſi mutuãs tũc oĩo ĩtẽdebat ſatiſfacere uſ̃ario de illa pecuĩa quã ſocio mutua-uit nõ ẽ uſ̃ari⁹:qa querit dãnũ euitare ñ captare lucrũ.13.q.4. Si qs oblit⁹ ibi aliq̃ ĩcremẽta. Et.c.Quoniã ibi ad queſtionẽ. Nec.n.cũ ſuo dãno tenebat̃ ſocio ſubueĩre.23.q.5.Si nõ l3.ff. de p̄ſcrip.ꝟ.l.q ſeruãdaꝝ.Solũ ergo dãnũ euitat:unde pecuĩa nihil ſibi germinat:& iõ ĩ eo deficiũt rõnes ꝓhibitionis uſure. Itẽ cũ uſ̃ari⁹ cui talis ſoluit uſ̃as teneat̃ reſtituere ſatis uidetur ĩcõueniẽs ꝙ iſte eẽt teneret̃ q fecit ſolũ ut ꝓdeſſet:ubi uero nõ intẽdebat tũc ſatiſfacere uſ̃ario: ceſſãt tũc p̄dicte rõnes:unde tũc peccat. Et ſi a ſocio uſ̃as recepit ad illã reſtitutionẽ tenet̃ Vide ſupra.·§.20. 49

50 Quid de illo q mutuauit pecuniã coĩtati hoc pacto ꝙ durante debito ñ teneret ad collectas. Rñdꝫ Specu. ĩ ti. de usuris. ℣. Sed põe ꝙ taꝉ nõ ẽ usuari⁹ qa lucꝝ ñ capit sꝫ dãnũ euitat Io. uero cal. dicit ꝙ si collecte ĩponẽde essent ex certo ꝙ illud de q̃ loqt̃ Speculatõ ñ excusaret si uero dubitat̃ an durãte debito aliq̃ sit ĩponẽda uel nõ: tũc ueꝝ ẽ dictũ ei⁹ p. c. Nauigãti qa rõe dubii excusat̃. Vide s̃. §. 20.

51 Quero põe ꝙ ĩiurias ĩtuli Petro q̃obrẽ mihi inimicat̃: pp qđ me opꝫ subire expẽsas flõenoꝝ. io. ĩ mẽse ĩ famulis quos mecũ tenere opꝫ ãmatos: uñ ipi Petro egẽti mutuo cẽtũ cũ pacto ut mihi remittat ĩiuriã uꝉ ẽt sine pacto: sed hac spe duct⁹ ꝑmarie cui⁹ gratia uꝉ beniuolẽtia uel uenia ab eo accepta cessãt expẽse ꝑdicte ñ aũt ex aliq̃ caritate quã habeã ad illũ: nũqd sũ usurari⁹ uꝉ saltẽ peccator. Rñdꝫ Laur. de rodulfis uidet̃ ꝙ ñ qa licitũ ẽ cuilibꝫ suã uexationẽ redimere. ex̃ de symonia. c. dilectus. Nõ obstat si dicas ꝙ dedit causã delicto: ergo ñ põt redimere uexationẽ ar. de eta. & q̃li. c. i. qa. Et si peccauerit ille ĩiuriãdo & iste peccat ĩ uẽdicãdo. Preterea hic nihil lucri ꝑcipitur siue paciscit̃ uꝉ spat̃ sꝫ solũ dãnũ qđ me subire facis pp timorẽ uindicte euitat̃ ar. eoꝝ que notat glo. 14. q. 4. Quoniã multi: que dicit ꝙ usure possunt peti ut damnũ euitet̃.

52 Quid si mihi debes. io. que ñ possũ recupare & mutuo tibi alia . io. tali pacto ut optĩe satisdes ꝙ ĩfra certũ tẽp⁹ soluas mihi . 20. an sit usura. Rñdet Hosti. ꝙ nõ qa nihil mihi accrescit.

1 USURA Secũdo circa aĩalia. Quero q̃re locãdo equũ lꝫ accipe & ñ mutuãdo pecuniã. Rñdꝫ Alex. de ales ĩ tertio in tractatu ꝑceptoꝝ decalogi ĩ expositiõe. 6. ꝑcepti ꝙ eo modo q̃ lꝫ cõcedere equũ ꝓ lucro si sic posset cõcedi pecuĩa ñ esset usura si cõcedẽs aliqd recipet pt̃ sortẽ. In locatiõe uero nõ transfert̃ dñiuꝫ ei⁹ qđ locat̃. Preterea ñ deteriorat̃ ꝑ usũ & q̃ntũ ẽ de se nullã parit utilitatẽ utẽti sic facit dom⁹ & equus que sũt locata

ꝓprie. In mutuo uero pecuĩe trãſfert dñiuȝ. uñ mutuũ dicit̃ q̃ſi de meo tuũ: & iõ piculũ rei mutuate ptinet ad eũ q mutuat. Cõtra ius natãle ẽ ꝙ aliqs pcipiat emolumẽtũ de uſu rei que nõ ẽ ſua: iõ igit̃ uſ a ẽ peccatũ & ĩtelligit̃ ꝓhibitũ hoc pceptũ. ſ. ñ furtũ facies. Itẽ nõ ſm Gre. triplicẽ differẽtiã it̃ mutuũ & locatũ. Pria qa ĩ mutuo ẽ piculũ ĩ accipiẽte ĩ locato ĩ eo q dat. Secũda ẽ qa mutuũ ꝓprie nõ deteriorat̃ p uſũ: utputa pecuĩa ſȝ locatũ ſicut dom⁹ uꝉ equus. Tertia differẽtia ẽ qa mutuũ q̃ntũ ẽ d̃ ſe nullã parit utilitatẽ utẽti: locatũ uero parit ut ager equus uꝉ dom⁹. Sed an liceat aliq̃d recipe ꝓ uſu rei que ñ deteriorat̃ Rñdet Ric. ꝙ ſic: puta ꝓ uſu ciphy argẽtei.

Quero qñ cõmittũt̃ aĩalia nutriẽda: puta oues & boues & porci: an poſſit infueĩre fraus uſuraria. Rñdet Alex. de ales in ſuo tractatu ꝙ ſic duob⁹ modis. Vno mõ qñ huiuſmoĩ lucrũ quod ꝓuenit ex tali ꝓmiſſiõe ſiue cõmiſſiõe ortũ hȝ ex mutuo: ut ſi qs diues mutuet alicuĩ paupi cẽtũ libras: ut ex eis emat boues uꝉ oues uel porcos nutriẽdos ad lucrũ illi⁹ qui mutuat & illius cui mutuat̃ tale lucꝝ ẽ uitioſũ qa ortũ hȝ ex mutuo. Alio mõ põt eſſe uitiũ ex tali occaſiõe qñ excludit̃ piculũ pncipalis cõmiſſi a cõmittẽte ſiue qñ cõmittẽs taxat ſibi lucꝝ ĩ tãta ꝓportione ꝙ ñ recõpẽſat̃ labor & ſolicitudo nutriẽtis ſm rectã eſtimationẽ. Si qs enĩ cõmittit centũ oues nutriendas ad lucꝝ ita tñ ꝙ centũ oues ſemp ſint ſalue: qcq̃d cõtĩgat uitiũ uſe cõmittere põt ex nõ eq̃ recõpẽſatiõe laboris & ſolicitudĩs illi⁹ cui cõmittit̃. Tũc ergo poſſũt fieri tales cõmiſſiões qñ mutuũ & ꝯmiſſũ nõ pmiſcẽt̃ ĩ talib⁹: ſed dñiuȝ retinet̃ cũ piculo ꝙ coĩt̃ accidere põt ſine culpa illius cui cõmittit̃: uel ẽt qñ dñiuȝ rei cõmiſſe coĩcat̃ ei q ſuſcipit aĩalia nutriẽda ad lucꝝ uꝉ ẽt qñ piculũ coĩcat̃ utriqꝫ: & qñ ſm rectã eſtimationẽ ſic taxat̃ lucrũ q̃d recõpenſari põt ſolicitudo & labor & ſumptus illius cui cõmittunt̃ talia animalia. 2

Quid de illis q emũt boues uel oues a paupib⁹ quos forte non 3

habēt. Rñdet Monal. ī sum. ꝙ ubi emit qs a paupe uł a diuite huiusmoī aīalia que scit uł credit ipm ñ habere & q̄si iā tradidisset eos locat eidē ꝓ certa ānua pēsiōe uſa ē uel adminus p̄sumēdū ē in fraudē usuraꝝ fieri. Idē dicendū ē de illis q scient emūt fruct⁹ terraꝝ ab illis q ñ habēt eas terras: si aūt sine fraude & bona fide fiat ēptio ñ ē dicendū emptorē peccare q̄diu durat bona fides

Quero pone ꝙ do alicui pecora cū pacto ꝙ pcipiā oēs fruct⁹ pecoꝝ q̊usq̄ cōsequar totū meū capitale & postea sint pecora coīa. Io. de ligna. ī. c. fi. de uſis tenet ꝙ iste cōtract⁹ ñ sit licit⁹ cū prio ueli capitale certū & lucrū qđ ē cōtra naturā cōtract⁹. Itē qa saltē ꝓmaria ītētiōe ē ꝗ. c. Cōsuluit de uſis. Cōtrariū tꝫ Specu. ī ti. de loca. § . iā dicēdū ī fine. Et ibi Io. an. ī aditionib⁹ dic ꝙ iste cōtract⁹ ꝓcedit & eo ti. 2. § . 2. ꝟ. Sꝫ ecce locaui tibi ꝑdiū. Itē qa pecora remanēt ī dñio meo & meo tantū piculo peūt: ergo ñ ē saluū capitale. Nec miꝝ si maius emolumētū pcipio: qa mai⁹ piculū subeo: & iō rōne dubii uideor excusari p. c. in ciuitate de uſis. Nō obstat ꝙ qñ ī pecuia mutuata capitale ē saluū qđ ē uſa: qa pecuīa ñ deteriorať sicut pecora. Itē qa pecora senescūt ñ pecuīa: nā has rōnes poīt ī suꝑi Hosti. ī sum. eo. ti. § . an aliq̄ ꝟ. Sed nūqd ꝓ traiectitia. Idē tenet Laur. qui dicit: bñ tñ fateor ꝙ cōtract⁹ iste esset illicit⁹. Si ī oī casu qñcūq̄ pirēt pecora lucro hito uł nō hito uellē capitale saluum. Bal. ī. l. i. C. ꝓ socio dic: hoc facit ad questionē q̄tidianā socci de ouiū ꝙ fetus lana lac & huiusmoī sint coīa: & ñ oues ī societatē date. Est tñ uerū ꝙ lꝫ capita ꝑncipalia sint mortua durat societas ī fetib⁹ ut notať ī. l. si id. qđ. ff. eo. & . ff. de pigno. l. grege. ī pri. Et qđ dico ꝙ oues ī societate date ñ sūt coēs: itellige hoc mō uidelꝫ ꝙ capitale meū ñ ē cōe sed melioramētū & deterioramtū ē cōe: uerbi gratia dedi agnos ī soccidā: nā q̄ntū tūc ualebāt agni tāq̄ capitale meū ante oīa detrahā illud qđ accrescit: utputa agni q̄s dedi facti sūt castrones uł porcelli pōci ꝙ

ſi tractu tẽporis caſu ẽ deteriorata eſtimatio facta itẽ nos ꝑ me
dietate deteriorationis piculũ ptinet ad me & ꝑ alia ad te:nam
hec ẽ uera ſocietas naturalꝭ que naturã tãq̃ itriſecã q̃dãmõ oĩbꝫ
ↄtractibꝫ ĩeſt:qa nihil ẽ aliud niſi quedã diſpoſitio quã lex neq̃
cõſuetudo ſtatuit ſup cõtractũ ut.ff.de pactis.l.Si unꝰ.§.pa/
ctis ꝟ.q̃ ẽt ĩ ſpe.Monal.in ſum.dĩc.Illud ualde iniquũ ẽ cũ qs
certa capita ouiũ tradit eſtimata certo ꝑ̃tio & ſub eo pacto cõ
trahit ſotietatẽ q̃ totã ſortẽ recipiat de ꝓuẽtibꝫ ãte q̃ aliꝰ ali/
qd de ꝓuẽtibꝫ pcipiat uel ſi paciſcaẽ q̃ de fetibꝫ reparẽẽ capita
caſu mortua ãte q̃ aliꝰ de ꝓuẽtibꝫ aliqd pcipiat: hoc eĩ ẽ trade/
re oues ĩmortales & generalr̃ ueꝝ ẽ q̃ ũ ꝓbabilr̃ dubitaẽ utꝝ
iſtiꝰ uel illiꝰ deterior ſit cõditio ex forma cõditiõis ſiue pacti
adhibiti ĩ cõtrahẽda ſocietate ñ ẽ peccatũ.Vbi aũt ad arbitriũ
boni uiri grauaẽ cõditio alteriꝰ peccatũ ẽ ex pte grauantis: ſi
ſciẽt̃ hoc faciat & teneẽ ad reſtitutionẽ.Nõ põt tñ dari genera/
lr̃ doctrina ſup huiuſmoĩ traditionibꝫ ouiũ pp uarietatẽ tradi/
tionũ & dolos q ſub talibꝫ cõditionibꝫ cogitanẽ a qbuſdã enor
mir̃:q̃uis ñ ultra medietatẽ iuſti ꝑ̃tii ĩ q̃ caſu ñ ſolũ ecclꝭia ſed
ẽt ꝑuatꝰ teneẽ ad reſtitutionẽ & ſi nõ iure fori ſaltẽ iure poli:
& maxĩe ſi ſimplicẽ decipit.ex̃ de ẽpti.& uẽdi.c.cũ dilecti.Si
tñ ulꝭ nollet reſtituere aliqd talr̃ decepto ñ eſſet ei pp hoc ab/
ſolutio denegãda cũ iura ciuilia ſuſtineant q̃ ſe inuicẽ cõtrahẽ/
tes decipiãt dũ tñ ſine dolo uel fraude fiat illud.Itẽ fiat eſtima
tio deceptiõis huiꝰ ñ ſecũdũ tẽpꝰ p̃ſens ĩ quo forte res multũ
meliorata ẽ p̃ſertĩ ſi p induſtriã ẽptoris ẽ meliorata: ſed ſecũ/
dũ tp̃s ĩ q̃ uẽditio facta.ex̃ de ẽpti.& uedi.c.cũ cauſa.Similr̃ ñ
teneẽ fructꝰ q̃s pcipit medio tp̃r cõputare ĩ ꝑ̃tio qa excuſaẽ
pp bonã fidẽ & iuſtũ titulũ & laborẽ & ſiꝑ̃ia.ex̃ de re.ecclꝭie ñ
alie.Ad noſtrã:&.c.Reqſiuit de reſti.ĩ integrũ.
Quid de illis q tradũt boues ad mediationẽ ꝑ certis ſextariis 5
bladi eo pacto q̃ ſi moriaẽ ulꝭ deteriorẽẽ cõductor ſubeat medi
etatẽ piculi: ſi aũt meliorẽẽ habeat medietatẽ cõmodi. Rñdet

Monal.ĩ ſum.ꝙ re uera locare boues uł equos uel ad diẽ uł ad ťminũ dũ tñ cõductor ñ grauet ĩmoderate de mercede licitũ ẽ pactũ aut de coĩcando dãno & cõmodo rei locate iniquũ eſt ex parte locatoris ubi probabiliter dubitetur:utrum locatoris uel conductoris melioretur conditio uel ubi credatur ꝙ conductoris ſit deterior.In propoſito tñ in ſupdicto cõtractu uideť cõductoris deterior cõditio:qa uix aut nũꝙ põt habere tm̃ cõmodũ de melioratiõe bouũ q̃ntũ habere põt dãnũ de morte ſi cõtĩgat.Si tñ locator timẽs ne ꝯductor grauaret boues:& ſic timẽs de piculo mortis ex tali ĩmoderato grauamĩe ſubſequẽť apponit huiuſmoĩ pactũ firmiť ꝓponẽs ꝙ ſi boues ſiue culpa cõductoris perirẽt nihil exigeret ab eodẽ ſed faceret ut ruſticꝰ timẽs ne ĩmoderate grauaret boues ñ ẽ dicẽdũ ꝙ peccaret niſi pp ſcãdalũ eoꝝ q ignorarẽt eiꝰ intẽtionẽ.Illud tñ ueꝝ ẽ ꝙ cõductor rei põt ĩ ſe ſuſcipe piculũ rei cõducte & caſus fortuitus q̃ntũ ẽ de natura cõtractꝰ.Sed ĩ ꝓpoĩto caſu ñ tm̃ ẽ locatio & cõductio:ſed ſocietas ĩ piculo & melioratiõe & deterioratione bouũ.Itẽ de p̃dictis circũſtãtiis ĩ iuditio aĩe ſtať cõfeſſioni eius ĩ pnĩa ĩ q̃ diligẽť examineť ut dictũ ẽ.Vide ĩfra.§.8.

6 Sed qd de ouib9 & aĩalib9 que tradũť ad ĩcremẽtũ.Rñdeť ſecũdũ eũdẽ ꝙ ĩ hac traditiõe põt ĩterueĩre cõtractꝰ ſocietatis tm̃ uł locatiõis uel cõductionis tm̃:pñt ẽt cõcurrere cõtractꝰ mutui & ſocietatis:ꝑmo cõtractꝰ ſocietatis tm̃:ut q̃ñ qs hʒ.20.capita ouiũ & facit ſocietatẽ cũ alio habẽte totidẽ & coĩcant adĩuicẽ ĩpas oues & piculũ & emolumẽtũ & expẽſas circa cuſtodiã & paſtũ eaꝝ:ĩ q̊ caſu ſi cõueniãt ĩť ſe ꝙ de fetib9 reparẽť capita mortua uł de uelleribꝫ & pellib9 emãť alia ad augendũ gregẽ aut ſi faciũt aliud pactũ licitũ & honeſtũ ñ peccãt:dũ tñ ſerueť eq̃litas ĩť eos ita ꝙ huiuſmoĩ pacto nõ uideať eſſe deterior uel melior cõditio uniꝰ q̃ alteriꝰ.Itẽ põt eſſe locatio & conductio ut ſi qs habeat.20.capita & tradat ea alicui cuſtodiẽda & paſcẽda ſub certa mercede pecuĩe uel ꝑticipatiõe ꝓuẽtũ gregis ĩ q̊

casu si dñs retinet piculũ sibi illoꝝ capitũ nec alias ĩ pactis & cõuẽtiõib; grauet cõductorẽ licit⁹ ẽ cõtract⁹. Itẽ pñt ꝯcurrere ꝯtract⁹ mutui & societatis: ut cũ qs habẽs. 20. capita tradit estimata alicui: puta ꝓ. 20. solidis ita ꝙ teneat̃ ei reddere medietatẽ sortis. s. 10. solidos qcqd cõtĩgat postmodũ de ouib;: & tũc ꝓinde ẽ: ac si creditor dedisset ei mutuo. 10. solidos ex qb; cõpatis. 10. capitib; cõtraxisset societatem cũ creditore habente alia. 10. capita ita ꝙ sit coĩa & ipi socio sit ĩ piculo & ꝓuẽtib;: ĩ q̃ casu si cõtẽplatiõe mutui grauaret creditor debitorẽ ĩ ꝯtractu societatis usᷓa ẽ. Et ĩ hoc casu ꝓcedẽdũ ẽ sicut dictũ ẽ in primo casu de cõtracta societate.

Quero põe ꝙ dedi asinã meã ĩ soccidã ĩ quĩquẽniũ & ẽ de cõsuetudĩe ꝙ ĩ fine quĩquẽnii diuidat̃ asina & fet⁹ uel pecudes & fruct⁹ eaꝝ: interĩ asina parit naturalit̃ nũqd rustic⁹ mihi tenebit̃ ad aliqd? dĩc Bal. ĩ dicta. l. i. C. ꝓ socio. ꝙ ñ: qa esset eodẽ mõ paritura penes me et̃ si sit estimata tradita. qa ĩ cõtractib; nõ ordinatis ad dñiuȝ trasferẽdũ estimatio ñ facit ẽpti. ut. ff. eo. l. cũ duob; § dãna. ff. loca. l. 3. Et hoc p regulã traditã. ff. de ꝯbẽ. ẽpti. l. cũ manifesta § nemo. Sed qd si pariit casu fortuito cui resisti ñ potuit. Text⁹ dĩc ĩ dicto § dãna. ꝙ piculũ ẽ cõe: uñ si asina erat estimata. 10. rustic⁹ tenebit̃ mihi reficere. 5. nã si nihil reficeret totũ meũ dãnũ foret qd̃ ẽ cõtra illũ textũ q dĩc ꝙ dãnũ ẽ cõe. Et sic alit̃ iudicam⁹ de casu fortuito: & alit̃ de casu naturali. Sed si ĩterueĩt culpa rustici tenet̃ emẽdare totã q̃ntitatẽ qa ãte tp̃s societatis diuidẽde tota asina mea ẽ. lȝ estimata fuerit tradita ut p̃dixi. Et fac. C. de pactis. l. si pascẽda. Si uero postq̃ asinã debuit equalit̃ partiri interuenit culpa rustici tũc non tenetur mihi nisi ad dimidiã partẽ pretii quia non dãnificauit me in plus. 7

Quero pone ꝙ dedi boues cuidã cũ pacto ꝙ dare debeat. 20. staria bladi ĩ ãno. Rñdet Io. de ligna. ĩ. c. fi. ex̃ de usᷓis aut locãt̃ opa bouũ: & licit⁹ ẽ cõtract⁹ qa boues deteriorãt̃. Sed si uolo 8

boues recupare p̄tio q̊ facio estimari cū trado nec uolo piculū deteriorationis subire ꝙuis bn̄ ueli subire iudiciū dn̄ū.s.mortē natalē & tūc cōtract⁹ esset illicit⁹. Vide s̄ §.5.& ifra § pxīo. Itē fm Monal.ī sum.ī bobus hoc mō posset licite cōtrahi so/cietas. Talis ꝯcessit tali rustico ad laborandū ad q̄rtā ptē lucri & dāni duos boues p̄tio.20.librarum suscipiēs ī se dict⁹ rusticus tres ptes piculi: dn̄s ꝟo q̄rtā ptē q̊cūqꝫ casu fōtuito dicti boues pierīt ēt dīno iudicio. Et p q̄rta pte laborerii dictorum bouū p/misit rustic⁹ deferre ad domū suā.io.corbes frumēti & pmisit dn̄s se esse cōtētū de dicta q̄ntitate ēt si pl⁹ posset habere: & si cōtigerit ꝙ dict⁹ rustic⁹ n̄ posset dare dictā q̄rtā ptē p eo ꝙ rustico n̄ remanerēt tres corbes frumēti p trib⁹ ptib⁹ laborerii bouū illi⁹ āni deductis laborib⁹ & expēsis circa boues & opas p̄dicti laborerii pp sterilitatē uel īfirmitatē rustici ul̄ bouis ul̄ alio casu fortuito n̄ teneat̄ dict⁹ rustic⁹: sꝫ tn̄ teneat̄ p rata & si nihil lucret̄ ī nihilū teneat̄.sꝫ teneat̄ dn̄s sibi reddere estima tionē opū & laboris rustici p̄dicti & laborerii p quarta pte si rustic⁹ pdidisset opas suas & p̄dicta teneat̄ pbare dict⁹ rusti/cus p duos bonos & legales uicinos suos q iurēt de credulitate & ipe idē rusticus iuret ꝙ ita sit rei ueritas.

i USVRA Tertio ī ēptionib⁹. Vtrum licet emere reddit⁹ p̄dia/les ad uitā sine uitio us̄e. Rn̄det Alex.de ales ī suo tractatu ꝙ tal̄ cōtract⁹ ē licit⁹ & fieri pōt: dū tn̄ seruet̄ eq̄litas īt̄ uēdentē & emētē. Oportet.n.ꝙ īt̄ eos seruet̄ eq̄litas iuris natural̄ ita ꝙ p̄tiū datū ab emēte pportioēt̄ rei uēdite. Aliter si corrūperet̄ eq̄litas illa esset cōtract⁹ illicit⁹: & iō qn̄ ibi ē excessus cōrūpēs istā pportionē siue ex pte emētis siue uēdentis cōtract⁹ resci/di pōt sicut illicit⁹: puta si p̄tiū notabilit̄ excedit rē: ul̄ res ex/cedit p̄tiū: dico aūt notabilit̄ qa excessus paru⁹ p̄tii ultra rē: uel res ultra p̄tiū n̄ uitiat cōtractū sꝫ excessus clar⁹ & notabilis. & iō statuerūt iura ꝙ si qs decept⁹ ē ultra medietatē iusti pretii

pōt recedere a ꝯtractu uł agere ad supplem̄tū ꝑtii.ex͠ de ēpti. & uēdi..c.Cū causā:sup q͠d d.cit glo.ꝙ dimidia ps iusti ꝑtii dꝫ sic ītelligi.Ecce res ualꝫ.10.tu uēdidisti eā ꝓ.q.pꝫ ꝙ tu es deceptꝰ ī.6.Sed.6.sūt plꝰ dimidia que ē quīqꝫ:& sic es deceptus ultra dimidiā iusti ꝑtii.Pōt ēt esse deceptio ex pte ēptoris ita ꝙ ipe ē deceptꝰ.Pone.n.ꝙ res ualeat.10.& ēptor soluit.16.deceptꝰ ē ī.6.que sūt plus dimidia que ē.5.& iō pōt agere ad ꝑtiū restituēdū q͠d plꝰ dederat uł ī toto recedere a cōtractu qa deceptꝰ ē ultra dimidiā iusti ꝑtii.Nō sic aūt si esset deceptꝰ in .5.qa sūt dimidiū:& ñ ultra dimidiū: licet aūt iura taxauerint istū excessū qñ ē ultra dimidiā iusti ꝑtii ut alias ñ possit agere ad supplem̄tū uł recedere a ꝯtractu:tñ ī foro ꝯsciētie uitiat̃ cōtractꝰ:& sic ē deceptio ultra dimidiā iusti ꝑtii:qa ī dimidia pōt esse notabilis excessus & clarꝰ corrūpēs eqtatē iuris naturalis Sic ergo īt̃ uēdētē & emētē pōt esse licitꝰ cōtractꝰ si seruatur eq̄litas.Talis aūt eq̄litas pōt seruari qñ redditꝰ emūt̃ ad uitā. Hoc aūt ē qñ ꝑtiū ē tāte q̄tītatis ꝙ pēsatis etate emētis & sanitate eiusdē & ꝑiculis circa fructꝰ possessionū & laboribus & solicitudinibꝫ ñ apparet qs habeat meliorē ptē notabilit̃ utrū emēs uł uendēs.Si aūt talis eq̄litas corrūpat̃:certū ē ꝙ tał cōtractꝰ ñ pōt fieri nec ē licitꝰ.Preterea certū est ꝙ cū qs ē dn̄s alicuiꝰ rei dn̄s est & usus eiusdē rei.Itē dn̄s uerꝰ alicuiꝰ rei pōt eā simplicit̃ trāsferre.Pōt ēt trāsferre usufructuū retēta sibi ꝓprietate rei ut ī locatis. Videt̃ ēt posse ꝓbari ex uero dn̄io qa sicut dn̄s rei pōt eā trāsferre simplicit̃ dādo uł uēdēdo uł retinēdo ꝓprietatē rei & trāsferēdo usū ita pōt dare uel uēdere q̄ ad determinatū tp̄s:& sic pn̄t uēdi redditus ad uitā. Preterea sicut habet̃ ex͠ de us͠is.c.Nauigāti rōne dubii excusat̃ huiusmoī cōtractꝰ.Si qs pānū uinū oleū uł alias merces uēdit ut āpliꝰ q̄ ualeāt ī certo termīo recipiat ꝓ eisdē: si tñ tp̄r cōtractꝰ ñ fuerat eas uēditurꝰ.Rōne.n.dubii ille q plꝰ accipit q̄ dedit excusat̃ ī tali cōtractu ut dictū ē supra.Sed ī emptiōe & uenditione

reddit⁹ ad uitã dubiũ ẽ utꝝ uẽdẽs pl⁹ q̃ accipiat qa emẽs põt cito mori ẽt ñ ꝑcepta ſorte:& utꝝ emẽs pl⁹ accipiat uł det qa põt multũ ſupueĩre & cito mori:ſed rõne dubii uideť excuſari Videť ergo ꝙ ꝑꝑ iuſtã excuſationẽ & ꝑꝑ piculũ ãnexũ ipi ꝯtra ctui ex natura ei⁹ ex ꝑte utriuſqꜫ.ſ. uẽdẽtis & emẽtis & ẽt ꝑꝑ rõnes ueri dñii & liberã uolũtatẽ cõtrahẽtiũ ꝙ cõtract⁹ de na/ tura ſit licit⁹.Dico aũt de natura ſui qa ex ꝑte ꝯhẽtiũ põt eſſe uitiũ ĩ cõtractu ꝑꝑ corruptã ĩtẽtionẽ ei⁹:puta ſi aliqs diues ſi/ bi ad ſufficientiã ñ ꝑꝑ uite neceſſitatẽ ſed ꝑꝑ auaritiã ut ditior fiat tales reddit⁹ emit:hoc enĩ ẽ turpe lucrũ ex ꝑte ꝯhẽtis.Cõ/ cor.Ray.Idẽ tenet Hoſti.ſ.ꝙ iſte cõtract⁹ ſit licit⁹ ĩ ti.de uſ̃is ·§·.An aliq̊.Idẽ Io.an.ĩ additiõib⁹ ad Spe.ſup rubri.de uſ̃is:& Archi.ĩ.c.Quicũqꜫ.i4.q.4.& Cy.ĩ.l.Si pať.C. de ĩoffi.teſta. & Inno.& Vicẽ.ĩ.c.In ciuitate:& Ric.Vide s̃ ẽptio.·§·.Ad ar/ gumẽta ĩ ꝯriũ uide pulchras reſpõſiones.

2 Quo aũt iure uẽdẽs aliqd ad uitã: puta poſſeſſionẽ põt illud retinere quãdo emẽs poſt uẽditionẽ paꝝ ſupuixit uide eũdẽ.

3 Sed qd de his q emũt aliq̊s reddit⁹ ad uitã uenditoris ſeruatis debitis circũſtãtiis ex etate & ſanitate ẽptoris. Rñdet Monal. ꝙ ſecure fieri põt.qa nõ cadit ibi deſideriũ mortis alicuius ſed ubi emitur ad uitã emptoris nõ eſt tutũ ne uenditor deſideret mortẽ emptoris

4 Vtꝝ lꝫ emere reddit⁹ ꝑdiales hereditarie. Rñdꝫ Alex.de ales ũ s̃ ꝟm aliq̊s ꝙ talis cõtract⁹ põt fieri licit⁹ ſi ſerueť equalitas iuris naťalis qđ qdẽ fit qñ tãta eq̃litas ſeruať ĩ cõtractu ꝙ non liqdo apparꝫ qs ꝯhẽtiũ habeat meliorẽ ꝑtẽ.Si aũt liqdo appa/ reat ꝙ ꝑtiũ ẽ nimis paruũ reſpectu rei ẽpte tũc eſt corruptio eqtatis ex ꝑte emẽtis & teneť emẽs ad ſupplemẽtũ iuſti pretii. Et ſi eſſet ꝑtiũ ita paruũ ꝙ eſſet min⁹ medietate iuſti pretii poſſet uẽdẽs ĩ foro iudiciali recedere a contractu. Si aũt terra que uẽdiť ẽ ita parui ualoris & ꝑtiũ ita magnũ ꝙ notabiliť ex/ cedit rẽ ẽptã uł uenditã tũc corrũpiť eqtas ex ꝑte uendẽtis &

tenet uēdēs ī foro cōsciētie restituere qđ accepit ultra iustū p̄tiū. Et si excessus eēt ultra dimidiā iusti p̄tii posset emēs recedere a cōtractu. Cōcor. Ric. Nō obstat illud Leui. 25. qñ uēdis qdpiā ciui tuo ul' emis ab eo ne contristes fratrē tuū sed iuxta numerū ānorū iubilei emas ab eo & iuxta supportatiōes frugum uēdet tibi q̄nto pl9 anni remāserīt post iubileū crescet tp̄s: & q̄nto min9 tēporis numeraueris tāto min9 ēptio cōstabit: qa rñdet idē ꝙ ibi fuit aliqd litterale & aliquid morale: ꝙ aūt ibi fuit litterale ñ obligat sicut nec iubile9. Licet. n. moralia legis obligēt. ñ tñ obligāt iudicialia nec cerimonialia quantū aūt ꝙ fuit sp̄uale ī illa lege apparet ex glo. ꝙ magis ꝓhibet auaritia diuitū q̄ꝫ forma cōtract9. Vñ glo. dicit. ꝙ necessitatibꝫ ꝓxīorū ē subueniēdū nec ē negotiādū de necessitatibꝫ paupū īmo magis diuites debēt īdigētibꝫ subueīre cōmodādo & cōmodata paulatim de fructibꝫ recipe. Vbi pꝫ ꝙ uēditio a paupe facta fit ꝓp̄t defectū: & ēptio tenet locū mutuatiōis: & iō ē min9 iusta ꝓp̄t necessitatē uēdētis & malitiā emētis. & iō illud qđ pl9 accipit̄ ñ hꝫ iustū titulū possessiōis. Vbi ē aduertēdū ꝙ qñ quis emit possessiones ad tp̄s ul' sīplicit' cā lucri qđ expetit̄ tm̄ ex natura tēporis & ñ ex natura rei possesse uitiū ē ī cōtractu & tale lucrū dicit̄ turpe ī iure. Si uero huiusmoī possessio emat̄ cā lucri & talis ēptio fuerit min9 iusta pp necessitatē uēdētis cui ex caritate subueīre debuit ī tali cōtractu ē uitiū ul'r ñ p se sꝫ p eq'pollētiā: qa lucꝝ qđ ꝓueīt ex tali cōtractu militat ꝯ caritatē. Si uero possessionē emat nō cā lucri p'rio & p se sed ad necessitatē & utilitatē uite dūmō saluet̄ ī ēptione eqtas si pl9 accrescat ꝓcessu tēporis q̄ꝫ det̄ illud fit emētis qa illud accipit tanq̄ꝫ suū pp naturā cōtract9 & nō rōne tēporis nisi ualde p accidēs. Itē ñ obstat ꝙ ī ēptiōe hereditaria fructuū semp sit īeq̄litas iustitie & notabilis excessus supra sortē: qa rñdet idē qđ nec ius natale nec ius posituū dictat ꝙ ille q emit rē hereditarie teneat̄ tm̄ dare ꝓ ea q̄ntitate ꝓbabile est ꝙ ip̄e debeat pcip̄e p totā uitā

suã & filii & nepotes & tota posteritas sua. qa ẜm hoc res que emiť hereditarie ñ posset cadere sub iusta estimatione: sed qñ taxať iustũ p̄tiũ sufficit ꝙ habeať respect⁹ ad illũ q emit & posteritatẽ usq; ad certũ gradũ: puta forte usq; ad filiũ uł nepotẽ: nõ aũt oꝫ ꝙ habeať respectus ad oẽs qui pñt succedere usq; ad oẽ tp̄s qa sic nõ posset estimari res que uẽdiť.

¶ Nũqd possũt uẽdi reddit⁹ ꝑcipiẽdi uł ius ꝑcipiẽdoꝝ reddituũ p̄tio miori eo ꝙ statĩ emẽs soluit q̄ꝑ esset p̄tiũ si solutio singuł ãnis differeť: puta an liceat emere redditus molẽdinoꝝ usq; ad .io. ãnos dando min⁹ p̄tiũ qa statĩ soluiť q̄ꝑ dareť si solutio singulis ãnis expecteť. Rñdet Alex. ũ s̃. ꝙ casus ẽ licit⁹. Primo. n. ẽ supponẽdũ ꝙ futuri fruct⁹ emi pñt siue iura ꝑcipiẽdoꝝ fructuũ sicut iura molẽdinoꝝ uł pedagioꝝ. Secũdo suppoĩť ꝙ iustũ p̄tiũ debuit esse ꝓpõtionatũ rei uẽdite. Iustitia aũt p̄tii attẽdi dꝫ a tẽpore cõtract⁹ ut tm̃ deť q̃ntũ ualet res tp̄r cõtract⁹ ñ tm̃ q̃ntũ ualitura ẽ toto tp̄r cõsequẽti qa res nõ dꝫ estimari nisi ẜm ꝙ ualet tp̄r cõtract⁹. Vñ Hosti. li. ṡ. ti. de uſris qñ agit de casibꝫ q uideẽť esse uſarii & ñ sũt. dic ĩ. i2. casu. Quãdo uẽdo fruct⁹ ad tp̄s ñ teneť mihi ẽptor resarcire si pl⁹ ꝑcipit de fructibꝫ q̄ꝑ sit sors & hoc rõne incertitudis. ẜm ergo eũ taxare dꝫ p̄tiũ habẽdo respectũ ad ualorẽ rei tp̄r cõtract⁹. Tertio põt ex hoc cõcludi esse licitũ qa licet pl⁹ ꝑcipiat emẽs tp̄r cõsequẽti q̄ꝑ dederit. tamẽ illud qđ ꝑcipit ẽ de sorte ꝑꝑ uerã uẽditionẽ facta ĩure ꝑcipiẽdoꝝ fructuũ cũ iustitia p̄tii attẽdať tp̄r cõtract⁹ q̊ tẽpore ñ magis ualet q̄ꝑ uẽdiť. Vitiũ. n. & uſa ẽ qñ dať min⁹ p̄tiũ q̄ꝑ ualeat res tp̄r ꝯtract⁹ a q̊ tp̄r iustũ p̄tiũ iudicãdũ ẽ. Nõ aũt uitiũ ẽ si dať min⁹ p̄tiũ q̄ꝑ dareť ĩ futuro. Nõ obstat ꝙ sicut se hꝫ uẽditor ad ẽptorẽ: ita ecõuerso ẽptor ad uẽditorẽ si plus accipiat rõne ꝓlõgate solutiõis uſari⁹ ẽ cẽsend⁹. Sꝫ sic ẽ ĩ ꝓposito qa min⁹ dať qa ãticipať p̄tiũ qa rũdet ꝙ argum̃tũ ñ cogit qa licet maioritas p̄tii ĩ uẽdẽte ꝑꝑ dilationẽ & minoritas ĩ emẽte ꝑꝑ ãticipationẽ faciat uſariũ tñ ñ sic ĩ ꝓposito. Prĩo qa

nō debes iudicare min⁹ p̄tiū qđ ꝓportionatū & iustū rei que uēdit̄ licet forte sit min⁹ respectu futuri. Secūdo qa illud de ā-ticipatiōe tēporis locū h₃ qn̄ res que uēdit̄ nō statī tradit̄ sed p̄tiū statim dat̄ & p̄tiū expectat̄. In ꝓposito aūt statī dat̄ res que uēdit̄ licet usus expectet̄. Vn̄ ī ēptione & uēditiōe īterue-niret duplex expectatio ut īfra. §. ꝓximo.

Vtrū gratia expectatiōis rei uēdite liceat pl⁹ accipere a uēdi-tore uł min⁹ dare ab ēptore Rn̄det Alex. ū supra ꝙ ī ēptiōe & uēditiōe īueīre pōt dū expectatio p̄mo ut expectet̄ res uē dita: & qa expectat̄ iō min⁹ dat̄ ut si qs dat. io. ꝓ mina frum̄ti que ualet. i2. receptur⁹ minā ī alio tēpore: talis expectatio si ē ex pacto usᷓa ē. uide infra. § .i6. Alia ē expectatio n̄ rei sed us⁹ eiusdē: puta qa res ē talis nat̄e ꝙ emēs n̄ pōt statī ea uti. Pōt. n. cōtīgere ꝙ res que uēdit̄ statī tradit̄ s₃ tn̄ ip̄a res n̄ h₃ statī usū suū. Et iō si emēs min⁹ dat qa n̄ pōt statī uti re sua pp expecta tionē us⁹ n̄ peccat: qa res statī tradit̄ & tn̄ uēdit̄ q̄ntū ual₃ tp̄r ꝯtract⁹ licet det̄ min⁹ p̄tiū ꝓ ea pp usū successiuū eiusdē sicut ī redditib⁹ molēdinoꝝ ū pceptio redditū ē successiua uł qa ex-pectat̄ usus eiusdē ut si qs ꝓ pelle uaria que statī tradit̄ minus dat circa pētecostē circa festū scī Michaeł q̄uis enī res tradat̄ utroq₃ tēpore tn̄ licet uno tēpore dare min⁹ p̄tiū q̄ alio tp̄r n̄ pp rē expectatā sed pp usum. 6

Quid de his q ī agro seminato emūt fruct⁹ pcipiēdos illo āno an ē usᷓa. Rn̄det Monal. ī sum. ꝙ nō ex forma cōtract⁹. Pōt tn̄ fieri ī fraudē usuraꝝ: ut si tāt⁹ ē ager & talis ꝙ uerisimile sit ꝙ inde colligēdi ualeāt in autūno pl⁹ q̄ ēptor dederit: uerbi gra tia dedit. io. solidos & uerisīle ē ꝙ ualebāt. 2o. & maxīe si p̄sona ē que tales ꝯtract⁹ cōsueuit exercere. Vn̄ restitutio ī foro pnīe īiūgēda ē ei. Si aūt ꝓbabilit̄ dubitet̄ ntꝝ fruct⁹ illi pl⁹ uł mi-nus debeāt ualere q̄ debitor dedit n̄ ē usᷓa. Eodē mō iudicādū ē de creditore q possessionē alienā recepit ꝓ certa pecuie q̄nti tate ita ꝙ usq₃ ad certos ānos: puta quadriēniū uel quīquenniū 7

faciat fruct⁹ suos iure ẽptiõis licet enĩ talis ɔtract⁹ ñ sit usari⁹ põt tñ fieri ĩ fraudẽ usurarum & recurrẽdũ ẽ ĩ foro iudiciali ad supradictas p̃sũptiões. In foro aũt pñiali stabit ei⁹ cõfessioni tñ p̃sũmẽdũ ẽ ɔ̃ talẽ cõditionẽ & ĩdicẽda ẽ restitutio ĩ cõfessione Si fructus illi⁹ terre uerisilit credebãt pl⁹ longe ualere q̃ ille dederit si aliqs iust⁹ ẽptor ĩueiret. Bal. ꝯo ĩ Rubrica. C. de usuris dicit de his q emũt frumtũ ĩ herba aut p̃sens numeratio est cã dãni ipi⁹ uẽditoris & tũc ẽ usura: aut sola cõuẽtio ẽ cã dãni quia de p̃sẽti ñ soluit p̃tiũ & cõtract⁹ ẽ licit⁹: aut neutrum ẽ cã dãni qa frumẽtũ qđ ẽ ĩ herba ñ pl⁹ ualz tp̄r cõtract⁹ & silit cõtractus nõ ẽ usari⁹. ut. ff. de ɔ̃bẽ. ẽpti. l. fistulas. § frumta & l. debitor § uerisile de uerbo obli. l. Interstipulãtẽ. §. Sacramenta.

8 Quid si qs tibi debeat soluere cẽtũ ducatos post tres ãnos ita q̃ ãtea ñ tenebat̃ & ad p̃sẽs soluit cũ pacto q̃ retineat sibi. x. ducatos pp ĩtercurrẽs tp̄s triũ ãnorum q̃rum terminũ p̄ueĩt: an uendẽdo istud tp̄s sit usura. Rñdeo s̃m Gerardũ obdonẽ. q̃ nõ: & q̃ põt sibi retinere istos. x. ducatos qa p̄ueĩt tẽp⁹ solutiõis. Nam istud tp̄s ẽ sui iuris pp qđ põt uẽdere ualorẽ illius. facit ad hoc. l. Si cõstãte. §. Quotiẽs. ff. Solu. matri. qđ nõ ẽ ĩtelligẽdũ de mutuo gratis dato. Si. n. tp̄s illud nihil ualeret ñ ãpli⁹ esset teneri ad mox soluẽdũ q̃ teneri ad soluẽdũ usq; ad post tres annos & ñ ante. Si aũt obiicias q̃ q̃ rõne pecuĩa mutuata nihil ultra se ualoris uẽdibil̃ h₃ eãdẽ rõnẽ nec pecuĩa ad tres ãnos soluẽda & iõ uẽdere tẽp⁹ ei⁹. x. florenis uidet̃ usura. Dicẽdũ q̃ hic ñ uẽdit̃ pecuĩa sed solutiõis ipi⁹ tp̄s qđ utiq; ẽ uẽdẽtis & ecõuerso. Tẽp⁹ pecuĩe mutuate ñ ẽ p̃stitoris pecuĩe s₃ receptoris. s. usq; ad terminũ sibi p̄fixũ ꝓpterea sibi uẽdi ñ põt sĩñ uitio usure. Si uero is qui tibi post tres annos tenet̃ soluere mutuaret tibi octuagĩta ducatos tũc ĩdubitãt̃ usura foret eo q̃ uẽderet tibi tp̄s pecuĩe mutuate. Quãuis. n. pecuĩa ñ ualeat pl⁹ seip̄a tñ ex utẽtis ĩdustria & facultate aliquẽ ualorẽ acqrit seu acqrere põt Propterea ille usus seu facultas utẽdi põt ab eo cui⁹ ille usus ẽ

legitime uēdi. Si iteꝝ ſtō obſtes ꝙ cū habēs centū florenos fa/
cultatē habeat utēdi eis uł poſſedēdi eos nō ſolū ꝓ tribus ānis
ueꝝ etiā ꝓ toto tēpore futuro. ergo bñ eque poterit uēdere fa/
cultatē hāc futuri tēporis mutuādo ſicut p̄fat⁹ debitor facit q
nō teneť eos ſoluere āte tres ānos. Ad hoc dicēdū ꝙ hic & ibi
nō ē eadē rō nā habēs pecuniā ñ pōt ea īq̄ntū rōnē ptii hab;
ſeu nūmiſmatis uti niſi mutuādo uł pro re altera cōmutādo:
utrobiꝗ aūt currit tp̄s futuꝝ ñ ꝓ eo q pecuniā tradit ſed ꝓ eo
cui mutuať uł ī emēdo cōmutať ſeu apciať ultra ſimplicē uiā
ptii ſui. ſed debitor p̄fatus nihil mutuat dum ſoluit. 85. ducatos
ſed poti⁹ debitū ſuū ſoluit. & de hoc ꝙ ante tp̄s debitū ſoluit
uł aliqd p̄tiū recipit qd qdē mutui p̄tiū dici ñ pōt cū nihil mu
tuet: ſ; ſolū dici pōt p̄tiū āteriorationis ip̄i⁹ ſolutiōis qa āterio/
ratio hoc p̄tio eſtimab. ł ē iō licite pōt uēdi. Frā. de may. i. q.
di. dic. Quero pōe ꝙ aliqs dabit alicui poſt ānū aliqd & rogat
ꝙ ſoluat ſibi ſtatī & dicit ꝙ ſit liber ꝓ dimidio debiti. Rñdet
ꝙ ē uſ⁊a qa mora tēporis hoc facit hoc negotiū illicitū: unde uł
debet ſibi totū ſoluere uł nihil diminuere p̄ueniendo tp̄s & hec
erit gratia uł expectare tp̄s & tūc erit iuſticia: alias ſi diminuit
& p̄ueit tp̄s ſolutionis teneť de reſiduo reſtituere.
Quid ſi emi ab habēte Poſſeſſiōes cenſū. 10. corbiū frumēti ꝓ 9
p̄tio q habēť poſſeſſiōes ex qb; haberēt uerīſilit dicte. 10. cor/
bes adiecto ꝙ de oīb; boīs ſuis īdifferēť ſoluere teneať. Dubiū
facit ꝙ emo fruct⁹ certi p̄dii & ſic potius uidet obligatio pſo/
nalis iuxta notata p Inno. c. In ciuitate. Itē hic ñ emit certū ius
reale. Rñdet Io. de ligna. i. c. fi. de uſ⁊is ꝙ ſi cēſus cōſtituit ī bo/
nis & ad bona fiat relatio ñ ē cēſend⁹ cōtractus uſ⁊ari⁹ cū hec
merces hoc p̄tiū & alia iura realia licitū ſit emere. ff. de here.
uel ac. uē. & maxie ꝓcedūt cū legitimū ē p̄tiū & ad obiectū cē/
ſus relatū. Caueat tū q̄līs ab intētiōe deprauata cui⁹ ſol⁹ de⁹
ē cognitor. ex de uſ⁊i. c. Cū tu ī fi. Sed dic Laur. Neſcit uidere
quō ī caſu ꝓpoſito cēſus ille cōſtituať ī boīs & dato ꝙ oīa ſua

bona obliget ñ tñ negat quī possit cōstituere ī bonis suis & il/
lū uēdere nec ullā facio differētiā siue cōstituat ī pecuīa siue in
rebus:puta grano uino.iq.q.3.Pleriq3:& qđ notat Inno.ī.c.In
ciuitate:& ita credo Io.de ligna.cōfēsisse. Ad pdicta facit que/
stio illi9 q uēdit fruct9 dom9 p cētū ānis.de q̄ Bar.ī.l.2.§.In/
stitutio.ff.dele.2.q dīc. ꝙ aut uēdit fruct9 cōstituēdo ius in re
ipi emēti:& tūc ē alienatio rei.l.fi.C.de re.eccł.nō alie. Aut ñ
cōstituēdo s3 obligādo se actiōe psonali ad dādos fruct9 & tūc
nō ē alienatio.l.fi.de ꝯbē. ēpti.&.l.liberto ī pn.ff.de adi.lega.
& q̄lit ppēdat. An cōstituat ius ī re uł ñ notat.ff. de usufructu
.l.Si ita.

io Quid de bis q emūt ab eccłiis uł monasteriis certas possessi/
ones tenēdas toto tpr uite sue ita ut post eoꝶ mōtē ad eccłias
redeāt.Rñd3 Hosti.ī sum.eo.ti.§.Sed an aliq̄ ℞.Quid de bis
ꝙ Ray.& Gof. iudicauerūt būc cōtractū usariū eo ꝙ homiēs
sperāt uiuere.& sic sperāt se āpli9 pcepturos de puētib9 posse
ssionū q̄ sit pecuīa quā dederūt & sola spe ꝯbit usa. Si tñ qs
unā possessionē dat & recipiat aliā equalentē licit9 ē cōtract9
certe salua pace eoꝶ:nā ita boīes spare pñt lucꝶ ī boc ultīo cō/
tractu sicut ī prīo:& adeo licit9 ē cōtract9 pm9.s. ēptionis &
uēditiōis sicut & ultimi.s.pcarii nisi ī fraudē fiat: nā uterq3 ap/
pbat a iure.Ipimet ēt scripserūt ꝙ ñ b3 locū usa nisi ī mutuo
& ego addidi regularit ut appositionē multoꝶ casuū euitarē:
iō dic ꝙ iste cōtract9 sicut & ille de q̄ dicit supra. Quid de bis
q oues rōne īcertitudīs excusant.C.eo.l.2.& de pac.l.i.&.l.i.
.ff.de cōdic.& demō. Si tñ ponas p cōstāti ꝙ malā intētionē
babeāt & ꝙ eos remordeat cōsciā ñ excuso purgēt enī cōsciā3
supra de pscriptiōib9.c.fi. ex de usis.c.In ciuitate.Sed ego de
illis nō sum.bec Hosti.

ii Videam9 circa usarū fraudes.Pone ꝙ qs petit a me mutuum
offerens p securitate mutui ipotecā suoꝶ bonoꝶ ego aūt illi
dico nolo mutuare: s3 parat9 sū emere p eodē ptio & usq3 ad

certũ tẽp⁹ reddere ꝓ eodẽ uſ͛ari⁹ p̃ſumor maxīe ſi modicũ p̃ tiũ īterueīt ſecũdum Hoſti ī.c. Ad noſtrã de ẽpti.& uen.p illũ tex.&.l.Quãuis.§.Si cum eſſet.ff.aduel.Ex hoc uideť ſentire Hoſti.ꝙ ex ſolo pacto de re uẽdẽdo cõtract⁹ p̃ſumať uſ͛arius. Hugo ut refert Archi.iq.q.3.pleriq; ſẽtit cõtrariũ ī eo qđ dĩc & ſi talis facit talẽ cõtractũ ī fraudẽ uſ͛arũ peccat mõtaliť nec a peccato uſ͛e defẽdiť licet ñ poſſ3 ab eccľia cõdẽnari.Si aũt ñ facit ī fraudẽ nõ peccat qa talis cõtract⁹ ẽ licit⁹ & taľ ẽptio & uẽditio licita.C.de pactis iť ẽp.& uẽ.l.Si fũdũ.& de ī diẽ adiec. .l.Quotiẽs hec ille.Si ergo ñ põt ex ſolo pacto ab eccľia cõ/ dẽnari ergo ñ īſurgit ex ſolo pacto p̃ſumptio ꝙ ſit cõtractus uſ͛ari⁹:qa tũc poſſ3 ab eccľia cõdẽnari ut dicto.c.Ad noſtrã & .c.Illo uos de pigno.hoc ẽt uideť ibi ſẽtire Archi. q poſt ꝟba Hugo.dĩc.ꝙ ſi īterueīat p̃dictũ pactũ de retrahẽdo & defect⁹ ſit ī p̃tio iuſto ſ͛m.c.Ad noſtrã:tũc iudicabiť uſ͛ari⁹.Itẽ exp̃ſſe ibi dĩc Inno.Idẽ Hoſti.ī ſum.ī ti.de ẽp.& uẽ. §.fi.ꝟ. Illud aũt notať.Vbi dĩc ꝙ quãdoq; trãſiť de cõtractu ad cõtractũ ī frau/ dẽ legis:ut qñ accedo ad uſ͛ariũ & uolẽs recipere mutuũ ip̃e ñ cõſẽtit qa timet de uſ͛is ſ3 dĩc ꝙ emet ſi uoluero. Si hoc dicũt teſtes qui fuerunt mecum ꝙ talia uerba habuimus & uendi/ tio fit longe circa iuſtum pretium:uel prope iuſtum pretium & conſtat ꝙ emptor uſurarius eſt & ꝙ ego ſi facere poſſem nullatenus eram rem venditur⁹ non ualet cõtract⁹ ut ī.c. Ad noſtrã de cõtrahẽ.ẽp.Io.an.ī dicto.c. Ad noſtrã dicebat. Ex. periẽtia docuit ꝙ uſ͛arii dimiſſis cõtractib⁹ mutui īchoauerũt facere cõtract⁹ ẽptionũ cõdictionaliũ.ſ.cũ pacto de reddendo rẽ poſtea ne forma cõtract⁹ ex ui illi⁹ pacti iudicaret illũ uſ͛a/ riũ ceperũt bina īſtrumẽta facere:p̃mũ ẽptiõis. ſ͛m ꝓmiſſionis de reuẽdẽdo:hodie uero o3 debitorẽ īdigentẽ pecuīa cõfidere uſ͛ario ſicut ſacriſte faciẽdo ſibi pur̃ īſtrumẽtũ uẽditiõis:uñ ui/ deť ſentire ꝙ ſolũ hoc pactũ ſufficiat:ſed eo.c.ſup glo.ſẽtit cõ/ trariũ: & idẽ ī.c.Illo uos.ſ.ꝙ tria cõcurrere debeãt.ſ. emptorẽ

uſariũ ñ ĩterueĩſſe iuſtũ ꝑtiũ & pactũ de reuẽdẽdo: & idẽ dñs Laur. de pinu. dĩc ita ſeruari ĩ practica .ſ. ꝙ illa tria reqrũt. Vide ſ uſa pmo §.40.& infra §.25.

12 Sed qd ſi fiat pactũ de reuẽdẽdo ĩfra.10.ãnos: ita tñ ꝙ ĩ quinquẽniũ inſtrumentũ uenditionis nequaꝗ facere teneat. Rñdet Hoſti. & Io.an. in dicto.c. Ad noſtram in nouella ꝙ eo ipſo fraus detegitur.

13 Quero qd ſi qs uẽdit ius ꝑcipiẽdoꝝ reddituũ qd tp̃r cõtractus ualet cẽtũ & qa expectat ſolutionẽ fiẽdã certis termĩs uult habere centũ &.20. nũqd ẽ caſus licitus. Rñdet idẽ Alex. ũ ſ uidet dicẽdũ ꝙ ñ qa cũ ſtatĩ tradat res que uẽdit & ẽptoris ſtet ꝑiculo & ſtatĩ alteri uẽdere põt eã & qa expectas ſolutionẽ fieri uis habere pl⁹ pp dilationẽ tẽporis: uidet ĩdirecte cõmitti uſa & qſi qs ĩdirecte mutuet ꝑtiũ iuſtũ rei uẽdite.ſ.libras cẽtũ ut ex illis habeat.20. libras ultra ſortẽ: hec uſa ĩdirecte uidet cõmitti & eſſe ĩ oĩ re uẽdita ad tp̃s. Si.n. res ĩ p̃ſenti ualet.10. & qs uẽdat eã .12. pp expectãdã ſolutionẽ uidet ĩdirecte mutuare.10. ut recipiat ultra ſortẽ libras duas: hũc tñ caſũ dĩc. ex de uſ1s.c. In ciuitate tua. ex forma ſua ñ eſſe uſariũ: nihilominus tñ uẽditores peccatũ ñ ĩcurrũt ubi dubiũ ſit merces ipſas pl⁹ uel min⁹ ualere tp̃r ſolutiõis. forte aũt dixit ex forma ſua non eſſe uſariũ qa ẽ uſa ĩdirecta: ut enĩ dictũ ẽ ſupra indirecta uſa incidit p̃t cõtractũ mutui. Vide ĩfra. §. ꝓximo: & §.16.

14 Quero an aliq̃ caſu liceat uẽdere ad credẽtiã. Rñdet Alex. de alexã. ũ ſ. ꝙ uẽdere ad credẽtiã põt fieri tripliciť. Vno mõ credẽtia ꝑtii ſoluẽdi ĩ tp̃r futuro põt incidere ĩ cõtractu ꝑ gratiã & liberalitatẽ uẽditoris.ſ. qñ res uẽdit ẜm iuſtã eſtimationẽ ꝓ tp̃r ẽptiõis & cõmutatiõis ipi⁹ rei & ip̃e uẽditor expectat ſolutionẽ libere pp gratiã quã hʒ ad ẽptorẽ talis credentia nullũ hʒ uitiũ uſe qa nulla excreſcẽtia ẽ pp credẽtiã cũ res uẽdat qñtũ ualet ẜm iuſtã eſtimationẽ: que eſtimatio fit ꝓ tp̃r ꝯtract⁹. Secũdo mõ põt ĩcidere ex credẽtia ñ pp gratiã uẽditionis ſed

ex natura cōtract⁹ qa res ñ estimať ſm ualorē q̄ uł quē ualet qñ tradiť ſed q̊ ualitura ē uł ſperať ualere tp̄r ſolutionis uerbi gratia. Si aliq̄ res uēdať ī aliq̄ tp̄r ī q̄ ñ hʒ tantā utilitatē & necessitatē hūana uita ꝙ habitura ē ī futuro tp̄r & uēdens ñ eā uēditur⁹ ē eo tp̄r q̊ minus ualet ſed alio tp̄r q̄ ſpať maioris ualoris. Hoc caſu poſito uēdere ad credētiā licitū ē ex natura cōtract⁹ ut ꝓbať p dictū.c. Nauigāti: ubi dicit ꝙ iſte excuſať qui merces uēdit pl⁹ ꝙ tūc ualeāt ī certo termīo ꝑceptur⁹ ſolutionē: & hoc ſi alias ñ fuerat uēditur⁹. Vide īfra ·§.19. Tertio mō pōt fieri credētia ī cōtractu p accidēs.ſ.ex naťa tēporis qñ qs .ſ.pl⁹ uēdit ꝙ ualeāt res tp̄r uēditiōis uel ꝙ ualiture ſint ꝓbabiliť tp̄r ſolutiōis aliť eas uēditur⁹. Et hoc mō cōtract⁹ ē uitioſus. Dixerūt tñ qdā ꝙ licet ꝯtract⁹ ſit uitioſ⁹ de ſe tñ excuſari pōt ex parte uēditoris. Si.n.uēditor rē ſuā ñ intēdit uēdere carius ꝑꝑ tp̄s ſed ꝑꝑ dānū qđ uideť ſibi īminere ex dilatione recuperāde ſolutionis ſeu ꝑꝑ uexationē ſuā redimendā quā ꝓbabiliť timet futurā ſibi ī repetitiōe debiti ſui uł ꝑꝑ malitiā creditoris & īpotētiā debitoris tūc excuſať contract⁹ a uitio: quia eqtas eſtimationis ī huiuſmōi cōtractib⁹ p recōpēſationē dāni qđ ꝓbabiliť timeť ſeruať: & rectitudo hui⁹ ītētiōis tūc apparʒ qñ uēditor poti⁹ optaret ñ uēdere talib⁹ ꝙ uēdere ad credētiā & qñ libēti⁹ daret aliis ꝓ minori ꝑtio ꝙ iſtis ad credentiā ꝓ maiori. Sic ergo excuſať cōtract⁹ ſm iſtos. Et ſi excuſatio uera ē excuſať ꝑꝑ ītēſſe qa ñ ſit ꝑncipaliť ꝑꝑ lucꝝ ſʒ ꝑꝑ dānū uitādū. Licet aūt ſic excuſeť uideť mihi caſus eſſe dubi⁹. Vno enī mō uēdēs ſic ñ pōt excuſari qñ.ſ.ꝑꝑ credētiā pl⁹ uēdit ꝙ ualeat res ſimpliciť uł ꝙ ualitura ſit uериſiliť tp̄r ſolutiōis uł ēt ſi uerisiliť tm̄ ſit ualitura tp̄r ſolutiōis qñ uēdit: tñ uēdēs alias res ſuas ñ uēderet niſi pl⁹ reciperet ꝑꝑ credētiā & expectationē. Vide ſupra· §·. ꝓximo. Quid aūt iuris qñ āticipať ſolutio ꝑtii uł expectať uſus rei uēdite. Vide ſ̄ ·§·.26.

Vtꝝ liceat emere reddit⁹ pecuīarios hereditarie uł ad uitam. 18

Rñdet Alex.de alexã.ũ s̃ ꝙ licet fuerit opĩo magiſtroꝝ ꝙ nõ: tñ põt dici cõtrariũ ꝙ ſit licitũ. Cõtract⁹.n. uitiaṫ multis mo/dis. Vno mõ ex pte rei que uẽdiṫ uł emiṫ:puta qa res ñ ẽ uen/dibilis ut hõ liber ñ põt uẽdi. Itẽ ſpũalia. Itẽ res aliena. Et hoc mõ ſm opĩonẽ eoꝝ uitiaṫ iſte cõtract⁹ qa pecuĩa ñ ẽ uẽdibilis & ĩ tm̃ uitiaṫ ꝙ declinat a cõtractu ẽptionis & ſortiṫ cõtractũ mutui:ex q̊ ñ lꝫ ſpare lucꝝ. Sed tñ rñderi põt ad hoc ꝙ ĩ reb⁹ noſtris tria habem⁹ bona.ſ.mobilia & ĩmobilia & ius ĩ utriſq̧. Et ſicut diſtĩguiṫ mobile & ĩmobile & ius ĩ utriſq̧ ita ipm ius uẽdi põt:ñ ergo uẽdiṫ ipa pecuĩa:ſꝫ ius pcipiẽdi reddit⁹ pecu/niales.q̄uis aũt pecuĩa ñ uẽdaṫ tñ trãſit cũ iure uendito. Vide/mus.n.ꝙ aliqd qđ uẽdi nõ põt uł emi: & tñ trãſit cũ aliq̊ alio qđ emiṫ uł uẽdiṫ de iure ſicut ius patronat⁹ uẽdi uel emi non põt qa ẽ ãnexũ ſpũali:& tñ trãſit cũ uẽditiõe uille uel fũdi que uẽdi pñt de iure:ita ĩ ꝓpoſito uẽdiṫ ius q̊ uẽdito trãſit pecuĩa. Ius.n.pcipiẽdi talẽ q̄ntitatẽ pecuĩe ſup boĩs ſuis uẽditis q̄l:bꝫ ãno ſiue hereditarie ſiue ad uitã emẽtis ñ ẽ pecuĩa. Sed diſtin/guiṫ unũ ab alio. Veꝝ ẽ qa alia rõne nõ põt uẽdi pecuĩa Ius pa tronat⁹. Pecuĩa.n.ñ põt uẽdi qa ẽ mediũ ĩ uẽditiõe. Ius aũt pa tronat⁹ qa ãnexũ ẽ ſpũali. Secũdo mõ põt eſſe uitiũ ĩ ꝯtractu ex pte p̄tii:& tale uitiũ excludiṫ ab iſto cõtractu qñ ꝓpõtionaṫ p̄tiũ iuri qđ uẽdiṫ. Regulare.n.ẽ ꝙ cõtract⁹ ẽptiõis & uẽditio/nis illicit⁹ ẽ cũ ĩ eo ñ ſeruaṫ eqtas iuris nãlis. Cũ aũt tał eqtas ſeruaṫ ita ꝙ ñ ẽ nõbił exceſſus p̄tii ſup re uẽdita:nec eꝯ cõtra/ctus ẽ licit⁹:nõ ergo negaṫ quĩ talis contract⁹ poſſit uitiari ex pte p̄tii ſed tñ ſicut põt uitiari ita põt rectificari. Tertio modo põt ĩcurrere uitiũ ĩ cõtractu ex pte pacti appoſiti. Hoc aũt qñ appoſitio pacti repugnat rei ſup qua trãſigiṫ ita ꝙ ipa res nõ patiṫ apponi pactũ. Et hoc mõ uitiũ ẽ ĩ ſymoĩa. Alio mõ qñ pactũ repugnat cõtractui:puta qñ cõtract⁹ ẽ gratuit⁹. Et tale uitiũ facit uſ̃a. Vſ̃a ẽ enĩ ex hoc ꝙ aliqd exigiṫ ex pacto noĩe rei mutuate. Tale aũt uitiũ ñ ẽ ĩ cõtractu p̄dicto cũ ibi ſit uera

uēditio & ñ mutuū. Quarto mō pōt esse uitiū ī ɔtractu ex pte ɔhētis sicut cū qs fingit se emere qđ ī pign⁹ recipit & tūc nō excusat a uitio usᵉ nisi cōputet fruct⁹ ī sortē. argumēto ex̄ de pigno. Illo uos. Et hoc mō posset aliqd dicere ꝙ hic ē uitiū: qa tātūdē ē sic cōtrahere sicut mutuare cētū ꝑ.io. q̊libet āno: ita ꝙ sic ɔhēs mutuat īdirecte & fīgēs ēptionē facit mutuū. Pōt dici ꝙ argumētū ñ cogit qa ī tali cōtractu ñ ē mutuū directū nec īdirectū. Vbi.n.ē mutuū mutuat⁹ obligat̄ mutuāti ī ꝓtio. In tali aūt cōtractu ꝓtiū trāsit & ius ꝑcipiendoꝝ redditū stat ꝑiculo & lucro ēptoris. Possȝ tñ ī cōtractu īcidere uitiū ex pte cōtrahētis ꝑp cupiditatē & auaritiā ɔhētis. Sed hoc accidit cō/tractui. Inno. Hosti. & Io.an. tenēt ꝙ sit licitū emere redditus pecuīarios in.c. In ciuitate de usuris. Alii ēt ꝭm ꝙ refert idem Alex. ꝓbant hūc cōtractū esse licitū qa licite posset qs emere ꝓdiū ꝑ centū libris: & ꝓdiū ēptū posset hereditarie dare alicui ꝑ se & suis heredibꝫ hoc pacto ꝙ recipiens ꝓdiū obligat̄ ꝑ se & suis heredibꝫ dare q̊libet āno solidos centū dāti ꝓdiū & sic ī ēptione & uēditione ꝓdii talis hȝ ꝑ centū libris solidos centū q̊libet āno. Nihil aūt differt ī hoc cōtractu cōtract⁹ ergo uidet̄ licit⁹. Fateor tñ ꝙ ñ ita honest⁹ & decēs sicut ɔtract⁹ q̄ emūt̄ redditus ꝓdiales.

Querit de hoc casu pone ꝙ coītas Ianuēsis olī q̊sdā reddit⁹ q̄s recipiebat de sale & de pane q fiebat uenalis uēdiderūt certis ꝑsonis usq; ad certū tp̄s ꝑ certi ꝓtii solutiōe ita ꝙ illa illud tp̄s tenebit̄ coītas ꝓtiū salis augumētare & nihilomin⁹ ꝙ sal esset ad sufficiētiā uenale dederūt ꝓdicti ēptores minus pretiū q̄ si coītas solutionē fiēdā expectasset certis termīs. Post hoc autē p ānū uel āpli⁹ magistrat⁹ ꝓdicte coītatis: & uēditores uolue/rūt ꝓdictos reddit⁹ recuperare. Cōtradicētibꝫ aūt ꝑmo ēpto/ribꝫ tādē ipi cōcesserūt & diffinitū ē ꝙ ꝓdicti reddit⁹ dimitte/rēt̄ coītati & de ꝓdictis redditibꝫ ꝓdicti ēptores habuerūt ānu ati certe pecunie q̄ntitatē ita tñ ꝙ coītas posset eos reducere

qñ uellet ad statũ pristinũ pcipiẽdoꝝ reddituũ:querit̃ utꝝ cõtract⁹ sit licit⁹.Rñdet idẽ Alex.ꝙ cõtract⁹ cõtinet duos cas⁹. Prim⁹ ẽ uẽditio ꝑmoꝝ reddituũ salis uel panis uenalis. Secũdus cõtinet recuperationẽ eorũdẽ reddituũ ꝓ certa pecuĩe q̃ntitate.Prim⁹ ergo cõtract⁹ uidet̃ esse licit⁹ si concurrat eqtas iuris nãlis:puta ꝙ p̃tiũ sit eq̃tũ rei uẽdite. Rõ aũt q̃re ñ peccat cõtract⁹ ex pte rei tradite ẽ qa res ẽ uẽdibilis.Vt.n.ostẽsũ ẽ ŝ ius pcipiẽdoꝝ fructuũ põt uẽdi reddit⁹ ẽt futuri siue fruct⁹ uẽdi pñt sicut hereditas que obueĩre dꝫ & iactus retis & similia. Nec peccat ex pte p̃tii qa suppoĩt ꝙ p̃tiũ sit ꝓpõtionatũ rei que tradit̃ ut seruet̃ eqtas ĩt emẽtẽ & uẽdentẽ nec põt ĩfici cõtract⁹:ex hoc ꝙ minus p̃tiũ dat̃ q̃ daret̃ si solutio fieret certis termĩs qa ut ostẽsũ ẽ p̃tiũ debꝫ dari ꝓ re ita tñ ꝙ estimet̃ res q̃ntũ ualet tp̃r cõtract⁹.Nec peccat cõtract⁹ ex hoc ꝙ cõtigit aliqd accipere ultra sortẽ qa sors ĩ uẽditiõe locũ ñ hꝫ.Vẽditor .n.de nullo p̃tio tenet̃ ẽptori licet teneat̃ sibi de obiectiõe: & iõ nõ põt dici ꝙ ẽptor recipiat aliqd ultra sortẽ ĩmo iste q sic emit ñ ẽ cert⁹ de aliq̃ sorte cũ sors trãseat.Posset aũt breuit̃ ꝓ hac ꝯclusiõe fõmari tal' rõ. Nullũ uitiũ possꝫ esse ĩ hoc cõtractu nisi uitiũ us̃e:sed ĩ hoc cõtractu ñ ẽ us̃a ergo.Minor patet qa us̃a ñ accidit nisi ĩ mutuo directo ul' ĩdirecto.14. q.3.Si feneraueris alii.i. si mutuũ dederis:& ẽ dictũ Aug. sup psal.37. Vbi Aug.ꝓ eodẽ accipit fenerari & mutuũ dare ꝓ excrescẽtia ultra capitale mutuũ.Dicit̃ aũt mutuũ directũ ut cũ mutuo tibi cẽtũ ut ĩ capite ãni recipiã cẽtũ.20.Mutuũ aũt ĩdirectũ ẽ cũ aliqs merces suas cari⁹ uẽdit qa solutionẽ p aliq̃d certũ tp̃s expectat.Si.n.aliqs merces que ualẽt.5.dat ꝓ.6.qa expectat solutionẽ p q̃tuor mẽses ĩdirecte usq ad q̃tuor mẽses mutuat.5. ꝓ.6.& ĩdirecte accipit lucꝝ.20.soldoꝝ qd̃ accidit sorti. Eodẽ mõ ẽ ĩ ãticipatiõe tp̃ris:qa si qs dat stati soldos.8. ꝓ mina grani dãda usq ad tres menses:q̃ tp̃r credit̃ ꝓbabilit̃ ꝙ ualebit.12. Iste indirecte mutuat.8.ꝓ.4.usq ad tres menses. In casu autẽ

ꝓposito ñ ē mutuū directū nec ĩdirectū qa ubicūq̄ ĩteruenit mutuū mutuat⁹ teneť mutuāti ĩ p̄tio qa p̄tiū ñ trāsit. Hic aūt ē uera uēditio:nec uēditor teneť ēptori de aliq̄ p̄tio:ĩmo si sal ñ uēdat & panis ñ esset uenalis coĩtas ĩ nullo teneret ēptoribꝫ qa res ēpta stat piculo ēptoris:ñ ergo hic ē usᵃ. Secūda ēt ps uideť licite posse fieri qa illud ñ ē mutuū & licet ibi ñ sit uenditio & ēptio:tñ ē ibi iusta pmutatio qa isti pmutāt ius pcipiēdoꝝ reddituū cētū ꝓ.8.recipiēdis ānuatī ꝓ loco salis & talis pmutatio uideť iusta.Nō obstat q̄ coĩtas pōt eos reducere ad statū pristinū & p cōseq̄uēs eoꝝ iura sunt ĩtegra & sic qcquid accipiūt sit usᵃ:qa rñdet idē Alex. q̄ si cōtract⁹ iste fuisset p talē modū q̄ ēptores reddituū sicut emerāt spōtanee ita spōtanee coĩtati redderēt uł reuēderēt ĩ ppetuū & coĩtas se obligaret ĩ ppetuū dare.8 ꝓ centū. Nō uideť q̄ sit peccatū ĩ ɔtractu dūmō serueť eqtas iuris nālis ĩ tali ēptione & uēditione & hoc qa hic ñ hꝫ locū sors uł mutuū directe uł indirecte & seruať eqtas dū emēs & uēdēs cōueniūt de p̄tio ɔpetēti.Alio mō pōt fieri cōtract⁹ ita q̄ ĩcidat ĩ cōtractū pmutatiōis q dicit cōtract⁹ ĩnoĩatus. Et hoc qa ēptores cōcesserūt q̄ dicta coĩtas fecit p̄dictos reddit⁹ & hoc q̄ntū ē ex pte eoꝝ ē ppetuū eo q̄ ñ habet aliq̄d ius repetēdi.Predicta aūt coĩtas dat p̄dictis ēptoribꝫ ꝓ q̄libet loco salis distīctis locis tali mō q̄ centū libre faciūt unū locū octo librarū.Et talis cōtract⁹ uideť licit⁹ nō obstāte.ar.qa talis cōtract⁹ pmutatiōis ppetu⁹ ē ex pte ipsoꝝ ēptorū q ñ pñt reddit⁹ p̄dictos repetere.

Sed nūqd si fieret p talē modū.s. q̄ dicti ēptores tali mō cōuenirēt cū coĩtate.s.q̄ pciperēt.8.ꝓ q̄libꝫ octauo loco sał usq̄ ad certū tp̄s:ĩterī aūt pciperēt dicti ēptores dictos reddit⁹:nūqd ē licit⁹ cōtractus.Rñdet idē q̄ talis casus ē dubius qa uideť pcipi illud lucrū.s.8.ꝓ cētū pp dilationē tp̄is.s. quia emptores differunt pcipere iura sua usq̄ ad certū tēpus pcepturi illa finito hoc tēpore. 17

18 Quid si ēptores emissēt certo ꝑtio:puta ꝓ cētū supra loca sal' certū ius ꝑcipiēdi dictā q̄ntitatē pecuīe:puta.8.ꝓ centū ī ꝑpetuū q̄ntū ē ex ꝑte ipoꝝ ēptoꝝ:sꝫ tn̄ ī ꝑtāte ē coītatis reddere ēptoribꝰ ꝑtiū & recuperare rē suā nūqd hoc pōt licite fieri.Et uideť aliqbꝰ ꝙ n̄:qa sors hic uideť habere locū ut sit ī ꝑtāte uēditoīs reddere sōtē.Si aūt ī cāu ꝓposito fit m̄tio de sōte oē lucrū qd̄ accedit sorti ē usa. Preterea uideť esse īdirecte mutuū ut qs mutuat cētū ꝓ.8.ānuatī maxīe cū sors reddi possit & lucrū sit certū nec possit saluari rōne īcertitudīs sicut saluať cōtractus qn̄ emūť reddit⁹ pedagioꝝ uł molēdinoꝝ rōne īcertitudīs:ex hoc ꝙ plures uł pauciores ꝑn̄t ire ad molēdinum uel plures uł pauciores trāseūt q soluūt pedagia & q̊ ēt mō saluať cōtract⁹ supradict⁹ qn̄.s.emiť redditus salis ꝺm ꝙ plures uel pauciores ueniūt ad emēdū sal.Sustinēdo tn̄ casū.Ad ꝑmū argumētū ꝑꝫrn̄sio ꝙ licet n̄ sit cōtract⁹ licitus ex ꝑte uēditoris:tn̄ ē ꝑpetu⁹ ex ꝑte ēptoris & q̊ ad eū nulla sit mētio de sorte uel sorte trāseūte ius ꝑcipiēdi reddit⁹ est suū:& iō lucꝝ qd̄ accidit totū ē de sorte.Nec teneť emēs tale lucꝝ cōputare in sortē:teneť tn̄ si ibi esset rō mutui.Cōfirmať hoc ꝑmo ꝑ illud qd̄ dictū ē supra de fūdo q uēdi pōt tali cōditiōe ꝙ usq ad certū tp̄s uēdēs pōt recuperare fūdū dato ꝑtio licet ēptor n̄ possit recuperare ꝑtiū ī q̊ casu dictū ē ꝙ n̄ ē usa:licet hoc possit fieri ī fraudē usarū ut dictū ē.Ad ꝺm pōt dici ꝙ licet n̄ sit īcertitudo ex ꝑte ꝑcipiēdi fruct⁹ q̄si ēptor possit pl⁹ & min⁹ ꝑcipere:tamē incertitudo ē ex hoc ꝙ si dicti reddit⁹ suꝑ qbꝰ accipiť certa q̄ntitas pecuīe perirēt deficerēt ēptori:nec āpli⁹ sibi coītas teneret:qa q̊ ad ēptorē ꝑtiū trāsit & res ē ēpta stat ꝑiculo suo.Licꝫ aūt cōtractus possit sic excusari ;fateor tamē ꝙ nō est ita honestus sicut quādo ē incertitudo ꝑmo mō.s.ex hoc ꝙ pōt plus & minus percipi.

19 Quid si rē:puta frumētū n̄ erā uenditur⁹ & rogasti me ut tibi uēderē:an possū petere illud qd̄ ualebit tp̄r q̊ ītēdebā uēdere .

Rn̄det Ric.ubi supra ꝙ sic qa rōne uerisilis dubii ɔtract⁹ hui⁹/ mōi excusat̃.ex̃ de usis.c.Nauigāti.Ille.n. rōne hui⁹ dubii ex/ cusat̃ q merces suas uēdit ī certo termīo āpli⁹ recipiat ꝑ eisdē q̄ꝑ ualeāt tp̄r cōtract⁹:si tn̄ eas tp̄r cōtract⁹ n̄ fuerat uēditurus eo.c.§.ultīo.Si aūt aliis rē tp̄r cōtract⁹ fuerat uēditur⁹ ꝑ mi/ nori p̄tio ex certa sciētia pl⁹ recipiat alio termīo usari⁹ ē cē/ send⁹. Et sic pōt ītelligi s̄m eū illud qd̄ dicit̃.ex̃ de usis.c. In ciuitate.Sed qd si decetero hoc ꝑponāt usarii ut faciāt frau/ dē legi.Itē qd si dēt.10.soldos tp̄r messiū ꝑ.10.sextariis ī pas/ cate soluēdis:nūqd ꝑbabilit̃ dubitari pōt ꝙ min⁹ ualet bladū in pascate q̄ꝑ ī messib⁹: iō meli⁹ & tuti⁹ faciēt si a talib⁹ cōtra/ ctib⁹ desistāt ut īfra.c.In ciuitate.Dubitari pōt enī utꝝ pl⁹ uel min⁹ ualeat qa d̄ futuris cōtīgentib⁹ n̄ dat̃ determīata ueritas. ut dicit ph̄us p̄mo pierminias. Porro n̄ pōt dubitari ꝑbabilit̃ .s.s̄m solitū cursū regionis q cōsiderādus ē.l. Cū de Lamonis §.Asinā.ff.de frau.instructo:&.l.i.de flu.h.Hosti.ī sum.in ti. de usis.§.An aliq̄ ꝟ.Quid ergo.Vide s̄ §.14. 20

Quid si uēdit ꝑ p̄tio q̊ ī instāti currit:sed si plus ualet usq̄ ad pasca uult ꝙ illud pl⁹ sibi det̃:si uero min⁹ ualet n̄ uult ꝙ p̄tiū minuat̃.Rn̄det Hosti.ubi supra ꝙ ꝑculdubio ipsū usariū iudi/ co cū ī pacto claudicet ar.C.de solu.l.pe.ff.de dā.infec.l.Qui bona. §.Si qs:&.ff.ꝑ socio.l.Si n̄ fuerit. §.Arisco. 21

Quid si habēs merces uolebat eas portare ad aliū locū ū ueri/ similit̃ erāt cariores & īueīt ī loco ubi erat q sibi dat tm̄ q̄ntū habere potuissꝫ ī loco ad quē illas ītēdebat īferre nūqd ē usa. Dicit Inno.ꝙ n̄ dūmō cōputatis piculo & labore n̄ accipit ul/ tra illud qd̄ ī loco ubi erat uēditur⁹ fuisset acceptur⁹ qa q̊ iure pōt cari⁹ uēdere pp dubiū tp̄ris eodē iure pōt uēdere pp du/ biū loci.Idē Ray.Sed Hosti.dicit ꝙ h̄ n̄ ē bonū simile cū qa n̄ ē uerisile ꝙ aliqs talē ēptionē faceret nisi multū egeret: & sic p hāc opinionē daret̃ uia figmētis cō.c.Tuas.ex̃ de usis.Tum qa laboris & expēsaꝝ ē habenda rō supra de uoto.c. Magne.

Io.Cal.ĩ dicto.c.Nauigãti ꝯcordat has opĩones dicẽs ꝙ si ẽptõ statĩ soluat p̃tiũ ẽ uera opĩo Inno. qa tũc ñ p̃sumit̃ hoc ꝓmittere uł emere necessitate coact⁹ sec⁹ si differat̃ solutio. Et sic ꝓcedit opĩo Hosti. Sed ĩ foro cõsciẽtie ĩ q̃ credit̃ cõfitẽti nõ ẽ necessaria istas p̃sumere fraudes qa a cõfitẽte exq̃rẽda negotii ueritas. Ray.tenꝫ cũ Inno.ĩ sum.de usis.§.Itẽ aliqs. Vide Pe. de ãca.c.i.de usis ĩ.6.

22 Quero põe uẽdit qs fruct⁹ p̃dii ad tẽp⁹:puta.io.ãnoꝝ ꝓ mille cũ fruct⁹ illi⁹ p̃dii coĩt̃ ualeãt ãnuatĩ cẽtũ quĩq̃gĩta ẽ ne licitus talis cõtract⁹ ex pte ẽptoris:refert Io.an.ĩ addictionibꝫ ad Specu.sup rubrica de usis:hãc questionẽ formatã ĩ q̃dã monasterio & ꝓ ẽptore facit ꝙ illa mille submittit fortuito casui.

23 Quero pone ꝙ Petr⁹ hꝫ cẽtũ libras ĩ bãcho alicui⁹ recipiẽdas usq; ad q̃tuõ mẽses:utꝝ alicui liceat emere eas ꝓ.80.dicũt multi ꝙ sic. Sed Alex. de alexã.ubi s̃.dicit ꝙ ñ:qa emẽs pl⁹ & minus dat secũdũ ꝙ plus & minus expectatur pecuĩa exoluenda & s̃m ꝙ plus & minus retinet p̃tiũ uendens : ita ꝙ lucꝝ illud uidet̃ ꝓueĩre pp dilationẽ tp̃ris & maioritas p̃tii pp ãticipationẽ solutiõis ꝙ ñ licet. Cauẽd⁹ ẽ ergo iste cõtract⁹ ex eo ꝙ ui det̃ fieri ĩ fraudẽ usarũ:& uidet̃ esse indirectũ mutuũ ut q̃si qs mutuet ĩ p̃senti.80. ꝓ.20.recipiẽdis ultra sortẽ usq; ad q̃tuor mẽses. Quod si res uł pecuĩa que dꝫ haberi esset ĩ piculo uel ĩ manu alicui⁹ a q̃ ñ posset extorqueri sine magnis sũptibꝫ & laboribꝫ tũc haberet locũ qd̃ liceret min⁹ dare & plus accipere qa res i piculo ceteris paribꝫ min⁹ ualet q̃ illa que ẽ ex̃ piculũ Nõ obstat ꝙ licet emere ius exigẽdi rẽ ꝓ minori p̃tio que expectat̃. Sed ĩ ꝓposito ñ sic ẽ qa pecuĩa que ẽ ĩ bãcho ñ ẽ ĩ ꝓbabili piculo cui⁹ signũ ẽ quia hoĩes q uẽdũt suas merces recipiunt solutiones fiẽdas ĩ bãcho certo terĩo quã solutionẽ ñ reciperẽt si esset ꝓbabile piculũ.

24 Quero de tali casu aliqs portauit sal Ianue & uẽdidit ip̃m coĩtati ꝓ p̃tio certo ꝑcipiẽdo qñ alii q ante portauerũt sal q̃ ipse

& eidē coītati uēdiderūt fuerit satisfactū Tal' aūt uēdēs nolēs tāto tp̄r expectare solutionē fiēdā uēdidit iura sua que h3 sup coītatē mīori p̄tio q̄ debeat recipere. Rn̄det Alex.ū s̄.q̄ aliq̄ dicūt q̄ licet alii dicūt casū istū nō differre a p̄ori ī forma & iō sicut nō l3 accipere pl⁹ ī p̄mo ita nec ī isto: & maxīe si rōe tē/poris maioris ul' mīoris pl⁹ ul' min⁹ daī siue emiī maiori uel mīori p̄tio.sec⁹ esset si pecuīa eēt ī p̄iculo ul' si n̄ sine magnis dispēsationib₉ & sūptib₉ posset recuperari.

Quero pōe q̄ qs emit terrā ab aliq̄ multo mīori p̄tio q̄ ualeat restituitur⁹ eā ꝑ eodē p̄tio īfra certū tp̄s siue qn̄cūq̄ uoluerit uēditor.Rn̄det Alex.de alexā.q̄ pōt fieri in fraudē usuraꝝ: & maxīe qn̄ p̄tiū uix accedit ad dimidiā iusti p̄tii.Probāī hec ex̄ de ēpti.& uē.c.Ad nostrā ubi casus poīī.Habeī de hoc ī textu & glo.Iste ēt casus poīī ex̄ de us̄is.c.Cōquest⁹ ī glo.magna ū ponūī casus qb₉ pōt accipi excrescētia ultra sortē inī q̄s poniī hic.Si uēdo tibi fūdū iusto p̄tio ea.l.ut qn̄cūq̄ soluā tibi pretiū qd̄ mihi das fūdus ad me reuertaī.In isto casu lucraī oēs fruct⁹ aliī si modicū esset p̄tiū p̄sumiī cōtract⁹ factus ī fraudē us̄aꝝ & maxīe si ēptor ꝯsueuit exercere us̄as.Concedit ergo glo.q̄ cōtract⁹ poterit esse licitus qn̄.s.iustū ē p̄tiū & pōt fieri ī fraudē us̄aꝝ qn̄.s.p̄tiū n̄ ē ꝑportionatū:& qn̄ ēptor cōsueuit exercere us̄as.ex̄ de pigno.Illo uos.Ponūī ergo tres casus qb₉ p̄sumiī talis cōtract⁹ fieri ī fraudē us̄aꝝ.Prim⁹ ex eo q̄ modicū ē p̄tiū respectu ualoris rei.Secūd⁹ ex eo q̄ aliqd p̄soluiī ultra sūmā receptā:puta fuit res uēdita p̄tii cētū & ī pacto q̄ cū resciīdiī uēditio soluāī cētū & uigīti.Tertio qn̄ ēptor cōsueuit exercere us̄as.Probāī hec p dictū.c.Ad nostram.&.c.Illo uos.Vide supra.§.ii. 25

Queō de hoc casu Petr⁹ existēs Ianue emit a Martino turonēses recipiēdos ī frācia in talib₉ nundinis. Rn̄det Idē Alex.q̄ si emēs plus ul' min⁹ dat pp dilationē tp̄ris:ul' qa pl⁹ uel minus dimittit uēdēti ul' ꝑmittēti dare turonēses ī frācia uerbi gratia 26

Si usq; ad nūdinas sūt tres mēses min⁹ dabit emēs ꝓ libra turonē. q̄ꝙ si essēt tm̄ duo mēses cōtract⁹ ñ uideť licit⁹: & maxie si pecuia recipiēda ī termīo ꝓbabiliť crediť pl⁹ ualitura: uł si sic emēs coīť lucrať. Hoc.n.posito uideť esse indirectū mutuū: ut qs det minus ꝓbabiliter recepturus plus in termino secus si esset dubiū. Ratione enī dubii ꝓbabilis uel coīť accidētis forte posset excusari.

27 Quid si uēdo tibi bladū uł rē meā ut tradas mihi tm̄ q̄ntū ualebit ī tp̄r q̊ cari⁹ erit boc āno an sit usᵃ. Rñdet Mo. in sum. ꝙ sic: qa sperat aliqd futuri tp̄ris ultra sortē. Et hoc exp̄mit forma cōtract⁹ qa regula ē magistraľ. Vbicūq; uēdēs de sorte ītēdit accipere pl⁹ q̄ꝙ sit sors & h̄ exp̄mit forma cōtract⁹ usᵃ est ibi. Et si dicať ibi nō est mutuū ergo nec usura. Rñdetur ꝙ est usᵃ indirecte.

28 Quid si qs uēdat alteri bladū ꝓ.20. soluēdis ī messe ꝙ ē tm̄.15. in p̄fixo termīo ẜm boni uiri estimationē ualituꝝ & postea ueniat caristia & dictus ēptor illud bladū uēdat ꝓ.25. nūqd p̄m⁹ uenditor aliqd ēptori restituere teneť. Videť ꝙ nō. qa ēptor in nullo ē dānificatus īmo lucrat⁹. In cōtrariū facit qa ille cōtractus fuit usᵃri⁹ ergo teneť aliqd restituere. Rñdet Hosti. ī sū. li.3.ti.40. ꝙ uēditor ille teneť restituere ēptori illud qđ supuēdit ultra estimationē boni uiri qa licet ēptor dānificat⁹ ñ sit: h̄ fuit pp euētū rei q ñ excusat ab usᵃ: dānificat⁹ tñ fuit qa multoplus emit q̄ꝙ ī termīo ualebat ẜm estimationē boni uiri·

29 Quid si tp̄r q̊ mēsurādū ē granū ꝓ q̊ tibi nūc centū dedi: puta do tibi p̄tiū tp̄r messiū & mēsure debēť ī pasca qñ granū pl⁹ ualebit. Rñdet Hosti. ī sum. de usᵃis. §. An aliq̊ ℣.4. Et ponit Io.an. & alii ī.c.fi. īfra eo. & sentit ibidē aperte glo. ꝙ usᵃrius erit. qa ẜm cōmunē & solitū cursū fere oīuꝫ regionū q cōsiderād⁹ ē.l.1. de flu. solet esse cari⁹ tp̄r pasce q̄ꝙ tp̄r messiū. Et si dicať ꝙ qñq; cōtigit cōtrariū. Rñdet Hosti. ꝙ de his que raro cōtingūt nō ē facta lex. ff. de le.l. Nā ad ea.

VSVRA. Quarto ĩ cõtractu societatis. Quero de h casu Ali/ 1
qs ciuis Ianuẽsis cõmittit pecuniã bone fidei alteri⁹ ut inde lu
cret̃ & iuste & habet inde ptẽ ĩ lucro: utꝝ liceat. Rñdet Alex.
de alexã. ĩ suo tractatu. ꝙ cõmissio pecuĩe põt fieri duob⁹ mo/
dis. Vno mõ qa fit trãslatio pecuĩe sue rei cõmisse ĩ toto uł in
pte ĩ dñiuȝ illi⁹ cui cõmittit̃ & ꝓ pecuĩa sic cõmissa ñ. lȝ aliqd
spare sicut ñ licet spare ꝓ re alteri⁹. Sed licet spare alicui lucꝝ
ex re sua. Secũdo mõ fit cõmissio pecuĩe uł alteri⁹ rei ita ꝙ ñ
trãsfert̃ dñiuȝ: sed remanet tota res cõmissa ĩ dñio cõmittentis
Et h mõ cõmittẽs põt spare lucꝝ sicut de re sua qa tũc est cõ/
missa pecuĩa uł res alia: sicut cũ cõmittit̃ aliqd seruo uł mĩstro
q negotiat̃ de reb⁹ dñi ad utilitatẽ eiusdẽ: & pcõsequẽs qđ ex/
crescit sorti sicut rei ꝓprie iusto titulo possidet̃. Nec ẽ simile
de mutuo & cõmodato. qa ĩ mutuo pecuĩa stat ĩ piculo illius q
accipit: ñ sic ĩ pecuĩa cõmodata que stat ĩ piculo cõmodãtis: &
iõ licite põt spari lucꝝ ex pecuĩa. Oportet aũt ꝙ pecuĩa tota
sit cõmodata qa si ptĩ esset cõmodata & ptĩ mutuata possȝ ibi
esse uitiũ usᷓe. Si. n. aliqs cõmittit alicui cẽtũ ita ꝙ medietatẽ ei
mutuet & aliã medietatẽ suo retineat dñio. Ita ꝙ ille cui cõmit
tit̃ debeat de illis negotiari ad lucꝝ: dico ꝙ huiusmõi lucrũ ha/
bet uitiũ usure: quia sperat̃ non solũ ex re cõmissa sed ẽt mutu
ata & ideo ex mutui adiectione generat̃ uitiũ ĩ toto ꝯtractu.
Quero quõ ĩ cõmissiõe talis pecuĩe cõmittat̃ usᷓa. Rñdet Ric. 2
in. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. ꝙ h cõtĩgit q̄druplr̃. Primo mõ qñ capita/
le & lucꝝ poĩt̃ sub certitudĩe. Secũdo qñ capitale poĩt̃ sub cer/
titudĩe & lucꝝ sub fortuna. Tertio qñ lucrũ ponit̃ sub certitu/
dĩe & capitale sub fortuna. Quarto qñ utrũqȝ poĩt̃ sub dubio.
Prim⁹ trib⁹ moĩs accipiẽs ultra sortẽ tenet̃ ad restitutionẽ qa
cõtract⁹ sunt usᷓarii siue directe siue indirecte siue ĩplicite siue
explicite. Et qa de tertio mõ nõ ẽ ita clarũ sicut de pmo & ɜo
Iõ ꝓbo qđ dictũ ẽ p auctoritatẽ. ex̃ de usᷓis. c. Nauigãti uł eũti
ad nũdinas certã mutuãs pecuĩe q̄ntitatẽ ꝓ eo ꝙ suscipit in se

piculū receptur⁹ aliqd ultra sortē usari⁹ ē cēsend⁹: qa nisi fu-
erit culpa ul negligētia illi⁹ qui accipit raro accidit ꝙ pecunia
quā mutuo accipit pereat. Vñ ille q ī casu isto dat mutuo pecu
niā hꝫ ī fauorē suū illud qd accidit sepe. Nec hꝫ contra se illud
qd accidit raro. Nec obstat illud qd dr .C. de Nau. feno. l. i. s.
talē cōtractū ab obseruatione coīuꝫ usaꝝ liberū esse: qa & si ñ
sit coīs usa: tñ usa ē. Vñ glo. sup illud ūbū. Coīuꝫ usarū dicit:
Sed ñ cētesimarū. Quāto mō accipiēs ultra sortē aliqd restitu
ere ñ tenet: qa rōne uerisilis dubii cōtract⁹ huiusmōi excusat.
ex de usis. c. Nauigāti. §. Ille quoqꝫ.
3 Quero quot mōis uariat cōtract⁹ societatꝫ. Rñdet idē Alex. ꝙ
tripl r. Aliqñ. n. un⁹ poīt tm̄ pecuniā & alr opā corporalē. Ali-
qñ un⁹ ponit pecuniā & operā & alius pecuniā ul opā tm̄. Ali-
qñ aūt ābo ponūt ī societatē pecuniā & operā uel pecuniā tm̄
& ī oībꝫ seruāda ē eqtas: ne aliqd fiat ī fraudē usarū.
4 Quero pōe ꝙ aliqs poīt ī societate opā tm̄ ali⁹ poīt libras. 30.
ad tertiā ptē lucri & dāni h ē ad lucrū & dānū. 10. librarū. 20. re
manētibꝫ semp saluis: hoc casu posito nisi ille q opā poīt mer-
cedē recipiat p labore quē sustinet pro cōmercio. 10. librarū
qrū lucrū & dānū spectat ad illū q pecuniā dedit usari⁹ ē q pe
cuniā dedit. nā. 20. libras mutuauit mercatori p ꝯmercio. 10. li-
braꝝ tm̄: ptinētiū ad lucꝝ & ad dānū illi⁹ q pecuiaꝫ dedit cū sit
receptur⁹. 10. libras que ñ stāt piculo suo & cōmerciū circa. 10.
libras. Deberēt. n. 20. li. stare piculo suo sic & illi⁹ q opā gerit.
Et ēt debēt stare lucro illi⁹ q opā poīt: qa q hꝫ onus ꝯueniēs ē
ut habeat emolumtū. Et iō si ille q operā gerit nihil habꝫ pro
mercede laboris exhibiti ī lucro qd accidit illi q pecuniā dedit
usa cōmittit: qa h casu posito ille q pecuniā dedit nihil dꝫ ha-
bere p. 20. libris ad silitudinē mutuātis q rōne mutui nil pōt
habere ultra sortē. Quādo. n. ꝯhibit societas ita ꝙ un⁹ poīt pecu
niā & ali⁹ opā licit⁹ ē cōtract⁹ dū tñ seruet eqtas socialis. Hoc
aūt ñ ē ī pposito qa si mercator recipiēs pecuniā & ponēs opā

postq̄ emit merces ꝑdat eas ꝑdit.20.libras & opā corporalē. Collator autē pecuīe ñ ꝑdit nisi.io. libras:& ñ opā corporalē. Casus ergo nō ē licit⁹ sed ī fraudē usraꝝ factus.

Quid de his q mutuāt pecuniā ad negotiādū hoc pacto ꝙ capitale sit saluū.i. si perit pereat mercatori & si qd̄ lucꝝ īterueniat illud diuidat̃.Rñdꝫ Bal.ī.l.i.Pro socio.ꝙ iste ꝯtract⁹ sapit usrariā prauitatē:& iō qcqd capiūt de lucro minuit sōtē & tenet̃ ad restitutionē.Nō.n.ē ista societas neqꝫ ex fōma ꝯct⁹ neqꝫ ex nā.Ex forma ñ:qa ē cōtract⁹ mutui.Ex nā ñ:qa ē ꝯ naturā societatꝭ.s.ꝙ un⁹ habeat caput saluū & ali⁹ fractū:ut.ff.e.l.Muti⁹ Et iō illud qd̄ legit̃ nō nōt̃ ex̄ de dona.int̃ ui.& uxo.c. Per uestras dꝫ ītelligi qñ pecuīa dat̃ ad pare lucꝝ & dānū qa tūc cōtract⁹ ē licitus. 5

Quero qñ un⁹ ponit pecuniā tm̄ & alt̃ opā ex qbꝫ ptibꝫ isti intelligāt̃ socii tā ī lucro ꝙ ī dāno.Rñdet Bal.ī dicta.l.i.c.Pro socio.ꝙ ex ptibꝫ eq̄libꝫ nisi aliud actū.Et ē ratio qa societas habꝫ instar fraternitatꝭ:uñ sicut īt̃ fratres debet seruari eq̄litas sic īt̃ socios.ff.Pro socio.l.Si nō fuerit. 6

Quero pōe ꝙ ī diuisiōe societatis post lōga tp̄ra & multos labores & sudores ꝑcedētes ñ īueīt̃ nisi solū capitale saluū:an totū ip̄m capitale debeat habere ille q ip̄m posuit an uero debeat eq̄lit̃ diuidi.dicit glo. ꝙ dꝫ eq̄lit̃ diuidi nisi aliud actū sit. Et mouet̃ tali rōne.Nā tale capitale uidet̃ a ꝑncipio coīcatū sicut dicimus ī societate oīuꝫ bonoꝝ ꝙ unusqsqꝫ uidet̃ coīcasse alteri qd̄ erat ꝓp̄ū.& sic de ꝓprio trāsiuit ī cōe.ut.ff.l.2. Preterea ille q posuit opā ītelligit̃ posuisse ꝑtiū ope qd̄ ꝑtiū lex assimilat & coequat pecuīe posite ex altera pte: unde ꝑinde ē si un⁹ poīt.io.alt̃ opā ac si uterqꝫ poneret.io.& qlibet ferret.5. ergo ita ī ꝓposito.Preterea si ille q ponit opā ꝑdit opā: ergo & ille q ponit pecuniā:alias sequeret̃ absurdū ꝙ un⁹ pecuniā totā ꝑderet alt̃ nihil.Videt̃ casus.l.nostre.ī uer.cōferēte. Nā cōferre ꝓprie ē idē ꝙ coīcare:ut īfra de coīa.l.Illā.&.l.Illud. Et hanc 7

ptē tenet glo.de iure.De cōſuetudīe aūt dicit:ꝙ capitale debe at eſſe ſaluū:& ſi ita ē cōſuetū ītelligiť ēt ħ tacite actū. qa conſuetudo tacitū pactū īducere uideť.C.Loca.l.Licet. Quid ergo dicem⁹ ñ uideť ualere iſta cōſuetudo nec pactū:quia ꝑ tale pactū traberet ꝯct⁹ ad nāꝫ fenoris:nā ſic ibi ē ꝑiculū debitoīs qa nibilomin⁹ creditō accipit uſ'as ita bic eēt receptoīs ꝑiculū.Dico ꝑditiōis opaꝝ & nibilomin⁹ ſi ope aliqd fructificaſſēt lucꝝ eſſet cōe.Sꝫ rñdeo ꝙ ñ ē ueꝝ ꝙ trabať ad naturā fenoris: ut dicā ī ſequēti queſtione:& nō.ff. Pro ſocio.l. Cū duob⁹.§. Itē ex facto.Tu dic ſ'm Ia.de arena.ꝙ nō ſolū de cōſuetudīe ſꝫ ēt de iure ē ꝙ capitale ſit ſaluū . Quare.n. ſoci⁹ me⁹ deberet habere pecuniā meā.Et ſi tu dicas qa poīt operā.Rñdeo ꝙ ꝑtiū ope ītelligiť correſpōdere īteruſurio pecuīe ñ iꝑi ſorti.Vñ ſi un⁹ ponit cōmoditatē ope:certe & alť poīt cōmoditatē pecunie ñ aūt ꝓprietatē. Finge.n.ꝙ un⁹ ponit ī ſocietate.io.milia alť opā tm̄ certe bic nulla pōt eſſe ꝓportio.Niſi de cōmodo ope ad cōmodū pecuīe ñ ad iꝑaꝫ totalē ſortē. Preterea illud ē exꝑſſuꝫ qñ ī ſocietate poniť ex una ꝑte:puta poīť pec⁹ ex alia opa paſtoris:qa ſola cōmoda & dāna ī obuētionib⁹ ſūt coīa nō aūt iꝑm pecus:ut dicto.§.Si coeūda:ut dicam⁹ ꝙ ī dubio ītelligiť poti⁹ poſitus uſus rei ꝙ̄ res Bal.ubi ſupra.

8 Quero pōe ꝙ iꝑm capitale ē ꝑditū uľ diminutū aduerſa fortuna:nūqd ille q poīt opā teneať aliqd ꝯferre ei q poſuit pecuniā:exēplū ī diminutione. Ponamus ꝙ ego poſui in ſocietate .20.& ſint ꝑdita.io.utꝝ debebis mibi reficere.5.& uideť ꝙ ſic qa dānū debet eſſe cōe.ut dicit.l.Si ñ fuerit: uñ ſi totū ānuū eēt meū eſſꝫ cōtra naturā ſocietatis. Cōtrariū determinat glo.ſ.ꝙ ille q poīt operā ſolū nūꝙ̄ uideť ſe obligaſſe ad dānū ſortis.Sufficit.n.dānū amiſſaꝝ opaꝝ.Et ħ ꝓbať qa correlatiuorū ē eadē nā.Vñ ſicut de capitali nibil lucrať ponēs operā ita de capitali nibil dānificabiť.Si aūt lucrareť ita & dānificari debereť:qa de cōtrariis eedē dāť regule:ut .C.de furtis.l.Maīfeſtiſſimi. §. Sꝫ

cū ī ƒa ī tex. ibi. Vbi ē piculū ibi & lucrū. Sed Petr9 dicit aut pecuīa ē statim perdita: & tūc sit damnū cōe: aut post opas p̄stitas & tūc sufficit dānū oparū. Hāc opinionē dīc Cy. esse eqorē. Ia de are. dīc īdistīcte ꝙ dānū ē cōe: ut. ff. e. l. Cū duob9. §. Quidā sagariā: & . l. Id qđ. §. Idē celsus. Tu dic ꝙ q̄ten9 est cōe lucꝝ eaten9 ē cōe dānū & nō aliť ut p̄dixi: & iō p̄mā opinionē tene. Si ē contracta societas ad ptē dāni & lucri tūc tene tertiā opinionē. Nec pōt cōqueri q pdidit opā manualē: nā & ali9 pdidit īterusuriū pecuīe sue. Sed si ñ apparet qualiť sit cōtracta societas ītelligiť cōtracta ƒm cōsuetudinē regionis illi9 & inter mercatores secundū cōsuetudinē mercatorū. ut ī auctentica de fideiuss. §. fi. & de edilitio edicto. l. Q2 si uelit. §. Qui assidua & infra de fideiuss. §. fi. hec Bal.

Quero pōe ꝙ ī societate uterꝗ poīt mixtī pecuniā & opā: sed un9 maiorē pecuniā q̄ alť: nūqd ptes lucri erūt eq̄les eq̄litate ꝓpōtiōis. i. q̄titat͛ vbi gr̄a. Vn9 poīt duas ptes alť tertiā: nā ī lucro & dāno qlibet dȝ habere ptē correspōdentē ei qđ posuit ī societate si de h̄ nihil aliud ē exp̄ssū quasi de hoc tacite īť eos actū esse ītelligať ut q pl9 oneris & piculi sustinet pl9 emolumēti spectet: ut. ff. de regulis iuris. l. Secūdū naturā. Et ita ītelligiť dicta. l. Si nō fuerit ī pncipio. Quod ē nōbile & ueꝝ nisi opa & īdustria uni9 ualde excederet opā & īdustriā alteri9: puta si sol9 nauiget si sol9 pegrineť si picula p se subeat solus si solus stat fix9 ad appotecā & sił'ia. ut dicta. l. Si nō fuerit. §. i. Vnde ad arbitriū iudicis recurrēdū ē ac si hoc esset exp̄sse actū ut. ff. ꝓ socio. l. Si societatē mecū. 9

Queō exēpla de dānis. Rñdeo q̊ddā ē dānū ītrīsecū ut qa merces ī societate posite pierūt: uł pecuīa a latroīb9 ē ablata & de istis dictū ē supra. Quedā sūt dāna extrīseca ut qa socii cōtraxerūt multa debita adeo q de corpore societatis ñ possēt solui Et tūc īdistīcte dico ꝙ dānū taliū ē cōe ut si un9 totū soluit recupat ab alio ꝓ rata. Et si un9 ē ī carcere & facit ibi sūptus de 10

cōi debēt solui:ut dicto ·§.Quidā sagariā.

ii Queō an dās pecuniā mercatori ut de lucro ptē habeat cōmit tit usrā.Rñdet Io.cal.ī.c.Nauigāti.ex̄ de usris.io.glo. notat.23. .q.4. Pleriq; ꝙ si piculū spectet ad accipiētē nō ē licitū: sed si ꝯtrabūt societatē ut piculū spectet ad utrūq; bñ ē licitū:nā un⁹ poīt pecuniā alr̄ supplet laborē.ff. Pro socio.l.5.·§·.1. Hoc intellige cū mercatio ē licita ul' sec⁹:ad h̄ supra de dona.inr̄ ui.& uxo.c.Per uestras p quā decretalē.Hosti.ī sum. hui⁹ tituli. §·. An aliq̄ ꝟ.qd si piculū:ubi plene tractat de hoc uoluit defēdere ꝙ sit ēt dānū īsolidū suscipit in se recipiēs talis societas est licita insti.Pro socio ·§·.De illa & sequēti.Et qa ī aliis contractib; ualet pactū appositū ꝑt naturā cōtract⁹ ut dānū spectet ad suscipientē ut ī cōmodato & sil'ib;.Vñ dicūt qdā ꝙ talis societas ꝑcedit ex ui pacti qa cōtract⁹ ex cōuētione legē accipiunt ī regula iuris cōtract⁹ li.6.Azo:& Acursi⁹ tenēt cōtrariū in.l.Si ñ fuerit.ff.Pro socio qa ñ ē uera talis societas cū sit ꝯtra ei⁹ naturā.Societas.n.ē quedā fraternitas.ff. Pro socio.l. uerū .1.rñdeo q̄re seq̄r ꝙ tale pactū ñ sit ꝑt naturā cōtract⁹ sed cōtra ei⁹ nāʒ.unde ñ ualet.ex̄ de ꝑcario.c.ultīo.ff.e.l. Cū ꝑcario Vñ finalir̄ dīc Hosti.ꝙ si pecuīa piret casu fortuito ī foro cōsci ētie cōsulēdū ē ei q dedit ꝙ remittat.uerūtñ bñ pōt cōtrahi societas ꝙ ad unū ptineāt due ptes lucri & ad aliū tertia: si is qui pl⁹ debet habere pl⁹ cōtulit societati ul' pecuīe ul' opis ut dicta.l.Si nō fuerit:& ī dicto.·§·. De illa alias secus rōne ꝑdicta . Quod aūt dr̄ īnsti.Pro socio.·§·. adeo qd̄ pōt cōueniri ꝙ qs lucri ptē ferat & de dāno ñ teneat̄ ñ ē ītelligēdū de capitali:sʒ de dāno ī lucro mercimonii qa ꝓpe lucꝝ dr̄ oī dāno deducto : & iō pōt coiri societas ut ei⁹ lucri qd̄ reliquū ī societate sit oī dāno deducto altera ps que supē ferat̄.s.ab utraq; pte & ei⁹ dāni ꝙ similir̄ relinq̄r ps capiat̄.s.ab utraq; pte.ff.Pro socio.l.quīt⁹ muti⁹.Et iō si solū de dāno fuit exꝑssū ꝙ esset cōe h̄ intelligit̄ repetitū & ī lucro & ecōtra.Insti.ꝑ socio.·§·.Illud.Vt ergo sit

uera societas dicebat Gof. ꝙ dāna & lucra debēt esse coīa p decretalē. Per uestras: nec ꝓbat̄ cōtrariū.
Queō pōe ꝙ pactū ē īt̄ duos ꝙ un⁹ poīt mille alt̄ opā & de bis mille paꝝ restat casu fortuito: unū opari⁹ ñ uult ponere opā uł rē suā que magna ē cū re socii que parua ē. qd iuris? Rñdꝫ Bal. ī dicta. l. i. C. ꝓ socio ꝙ talis fouet eqtatē. ut. ff. de admīstrationibꝫ tu. l. ita aūt ī ꝑncipio. ia
Quero pōe ꝙ duo sūt socii oīuꝫ bonoꝝ: puta fili⁹ legitimus & spuri⁹ mō pr̄ instituit heredē filiū legitimū. querit̄ utrū aliqd acqrat̄ spurio. Rñdet Bal. ubi supra ꝙ sic ñ rōne relicti sed societatis. Text⁹ ē nōbilis. ff. de liber. legata. l. Si is q duos. Et ista ē cautela qñ pr̄ uult aliqd de suis bonis ad spuriū pueīre ꝙ faciat eos īuicē sociari. iꝫ
Quero pōe ꝙ plures sūt socii oīuꝫ bonoꝝ un⁹ istoꝝ ex usaria prauitate quesiuit multa & coīcauit socio seu fratri: nūqd epus poterit ꝯpellere istū fratrē eūdēqꝫ sociū ad restitutionē usaꝝ dic ꝙ sic. ut. ff. e. l. ꝙ enī. hec Bal. iq
Quero pōe ꝙ ego & tu cōtraxim⁹ societatē duraturā quīquēnio h̄ pacto ꝙ ego ponā mille & tu opā: uel ꝙ ego ponā merces ualētes mille & tu opā: deinde casu fortuito āte quīquēniū pierūt: nūqd ego cogar iterato ponere. glo. in dicta. l. i. C. Pro socio dicit ꝙ nō: quia finita ē societas. Itē quia uidet̄ actū solū de ponendo semel non pluries ut. ff. e. l. Socius pro filia § nec si possessor. i5
Quero nūqd ille q debet ponere opā: puta nauigādo uł circūcirca negotiādo debeat ponere istā opā suis sūptibꝫ & expēsis an uero expēsis societatꝭ. Et uidet̄ ꝙ suis sicut dicim⁹ ī colono .s. ꝙ semē & oīa tenet̄ ponere de suo: ut ex̄ de decimis. c. Tua & tñ colon⁹ partiari⁹ soci⁹ ē: ut. ff. locati. l. Si merces §. Vis maior licet ī textu sit ibi dictio q̄si: uñ ñ ē oīo soci⁹. Rñdꝫ Bal. dic ꝙ qñ ꝓficiscit̄ cā societatꝭ dꝫ habere expēsas de corpore societatis. Quod ītelligas exceptis his q̄s fecisset domi ar. ff. de i6

peti.heredita.l. Sed & si l. §. Quod aũt. Itẽ q̃re ñ dr̃ lucrũ nisi deductis expẽsis: ut infra de coll. l. Illud: &. ff. ꝓ socio. l. muti⁹. & ita tenet Ia. de arena. & Cy.

17 Quero an aliq̃ casu possit qs pecuniã suã dare & inde licite recipe lucrũ. Rñdet Monal. ĩ sum. q̧ sic ĩ trib⁹ casib⁹. Prĩo qñ dat̃ pecuĩa ꝑ modũ societatis. Secũdo qñ dat̃ alicui ꝓ aliq̃ arte, ut infra ciuitatẽ honeste negotiet̃. Tertio qñ dat̃ ut in aliqua certa arte qs laboret ĩtra ciuitatẽ cũ denariis sibi datis. Si uis ergo usurã uitare dãdo tuos denarios potes ita dare ℞bi gr̃a: dñs. An. ãnumerauit & tradidit dño Bar. centũ libras noĩe societatis ĩt̃ eos cõtracte tali pacto q̧ dñs Bar. ponat opã suã laborando & negotiãdo & lucrãdo ĩ tali arte ĩ ciuitate Bononie cũ dicta pecunia fidelit̃ & solicite & diligẽt usq̧ ad unũ ãnũ & ĩ fine anni infra septẽ dies dñs Bar. deducat de societate expẽsas & sũpt⁹ & estimatiões opũ que ĩ ea bona fide fecerit & sibit̃ dicto. An. restituit capitale suũ. s. c. libras deĩde illud qđ superit lucri medietatẽ ul̃ tertiã ptẽ ei dabit & aliã ptẽ sibi retineat. Si aũt fuerit ibi dãnũ siñ oĩ negligẽtia ul̃ culpa ul̃ dolo ꝑdicti Bar. tũc uterq̧ sustineat de dãno. s. dñs An. ꝓ tãta pecuĩa quã posuit in ciuitate seu societate: & dñs Bar. ꝓ rata sũptuũ & opaꝝ ab eo ꝑstitaꝝ. Si uero dãnũ cõtigerit dolo & culpa seu negligentia ipi⁹ Bar. teneat̃ dict⁹ Bar. restituere dicto An. dictas centũ libras ĩtegre cũ oĩ dãno & ĩteresse suo & teneat̃ dict⁹ Bar. reddere rõneꝫ negotiatiõis sue & ꝓbare dãnũ si qd fuerit secũdũ iudiciũ & allegationẽ triũ legaliũ uirorũ q sint noti & aĩci utriusq̧ ptis & experti & piti ĩ tali negotiatiõe siue arte que omĩa ꝓmittit dict⁹ Bar. dicto dño An. attẽdere & obseruare sub pena dupli dicte q̃ntitatis pecuĩe & obligatiõe bonorũ suorũ que cõstituit se ei⁹ noĩe possidere q̃ pena soluta uel ñ & cetera. Itẽ dñs An. fecit cõstituit & ordinauit dñm. c. pñteꝫ & mãdatum suscipiẽte suũ ꝓcuratorẽ specialẽ ad negotia sua gerẽda & administrãda ĩ q̃dã q̃ntitate pecuĩe uideliꝫ cẽtũ librarũ bononiẽsiũ

q̄s eidē dn̄o Bar. corā testib⁹ infrascriptis numerauit & tradidit ut deductis denariis ī ciuitate Bononiēsi & ī tali arte honeste negotiet̃ & lucret̃ fidelit̃ & solicite & fideliter hinc ad unū annū. Et cōpleto āno statī infra. 8. dies deductis expēsis & estimatione opaꝝ suaꝝ q̄s bona fide fecerit occasione p̄dictaꝝ. superfluū uero totū q̄d habuerit uł ad eū p̱uenerit ex dicta pecuīa & negotiatione restituat dicto An. retēta tn̄ sibi ꝓ remuneratione suscepti officii tertia p̱te lucri q̄d sibi supfuerit ultra expēsas & opas suas & ultra capitale ip̄i An. & debeat reddere rōneꝫ gestionis & ꝓcuratiōis & ꝓbare dānū si q̄d ibi fuisse dixerit secūdū iudiciū & approbationē triū legaliū uirorū aīcorū utriusqꝫ q sint exp̱ti & p̱iti ī tali negotiatiōe que oīa & singula sup̱dicta. G. suscepit & ꝓmisit p̱ stipulationē ip̄i An. exeq & attēdere & obseruare & ī nullo ꝯuenire sub pena dupli dicte q̄ntitatis & sub obligatiōe suoꝝ bonoꝝ que constituit se illius noīe possidere & pena soluta uł nō. Itē dn̄s Pe. cōmisit numerauit & tradidit Io. C. libras Bonon̄. ad laborādū ī tali arte ī ciuitate Bonon̄. hinc ad septē mēses uł q̄ntū pl⁹ eas tenuerit de cōi cōcordia ad q̄rtā p̱tē lucri q Io. ꝓmisit dn̄o Pe. laborare cū dictis denariis & lucrari bōa fide & oēꝫ diligētiā & solicitudinē & custodiā adhibere & ī fine t̃mi restituere ei dictā pecuīe q̄ntitatē cū q̄rta p̱te lucri saluo q̄ n̄ teneat̃ de casu fortuito: dū tn̄ illud ꝓbauerit infra septē dies post q̄ acciderit & nulla eius culpa uł dolus aut ī curia casus ꝓcessit. Et si dixerit p̱ditā esse factā in dictis denariis teneat̃ ondere p̱ bonos & legales uiros hui⁹ artis q nō habeāt partē ibi.

USVRA Quīto. s. ī cōtractu locatioīs. Quero q̄mō cōmittat̃ in hoc contractu us̃a. Rn̄det Alex. de alexā. Si locator estimat ualorē rei locate & si p̱dat̃ q̄litcūqꝫ tūc locator uult rē suā recup̱are hoc fit ī fraudē us̃arū q̄a estimata intercedit loco pecuīe nec ē uera locatio: q̄a locatō tradit rē suā suo p̱iculo ꝓ q̄ merces

ei constituit. Dicit aut locator q re sua pmittit aliquē uti mercede cōuenta. Vnde si pmitto te uti domo mea mercede conuēta ego dicor locator & tu cōductor. ex de loca. & cōduc. c. i. & c. Propt. Aliquādo tn̄ locatio dicit firma. ex de loca. & conduc. c. Vestra nobis.

2 Nota q locatio fit ī ppetuū & ad tēpus: & si moriat conductor infra certū tēpus: succedit ei heres secus si ī usufructu q psonalis ē & morit cū psona.

3 Est alius cōtract9 medius int locationē & uēditionē. s. ēphitioticus de q ex de loca. & cōduc. c. Potuit emphiteota: ubi dicit glo. Emphiteosis ē medi9 int locationē & uēditionē. In h aūt accidit ad uēditionē qa qn̄ talis cōtract9 celebrat: aliqd dat sic in uēditiōe dat ptiū. Sed tn̄ drn̄t qa p uēditionē trāsfert dn̄iu3 secus ī ēphiteosi: & iō magis uidet accedere ad naturā locatiōis qa sicut locator retinet sibi dn̄iu3 & singulis ānis aliqd recipit: ita & hic qa ēphiteosis ī singul ānis canonē cōfirmat. Emphiteosis ē nom grecū magis q latinū & ē idē q melioratio ī latio Et h qa antiqt9 sterilia tm̄ p hūc cōtractū cōcedebāt s3 postea pmissum ē fieri de fertilib9 & fructuosis.

4 Quid de nautico fenore. Vide Gof. & Monal. in sum.

5 Quero an cōductor teneat de casu fortuito. Rn̄det Hosti. ī sū. ī ti. de loca. q n̄. ff. locati. l. Si merces. §. Vis maior & l. uideamus. §. Si hec: & l. Si qs fūdū ī pi ī. §. i. & l: Marcus § . Domū & l. Vltīa. sed bn̄ tenet de dolo & lata culpa & leui. ut insti. de loca. §. fi. quinīmo dic Hosti. fm Azo. q si qs mercedē accipiat p custodia tenet et de leuissima culpa. insti. de cōtrahen. emp. §. q si fugerit: & ex de deposito ī. c. bōa fides. §. de culpa. Culpa aūt cōductoris seuitie ānumerat ut si magister scolari oculū effoderit seuerius cū calce pcutiēdo qa lenis castigatio tm̄ ei pmissa ē: ut. ff. loca. l. Itē querit. §. Itē iul. ff. ad. l. acquil. s3 & si quecūq3. §. ultio: & ex de homi.. c. Ad audiētiā. Itē īputat ei si paliū meū dederit alteri p errorē: quia non tollerat error

in facto pprio. Itē si uestimēta polliēda acceperit & mures ro serīt de culpa tenet. ut dicta. l. Itē querit ·§·. Si fullo: & ·§·. Itē si paliū & ad uellera. l. quēq̄. Itē si uitulos pascēdos ul aliqd sarti endū uel polliēdū ul gemmā sculpendā ul īcludendā conduxit tenetur excepto si uitio materie frangatur nam tunc non tenetur nisi per speciale pactum. ff. loca. l. Si quis fundum. Et. l. si quis uitulos. & l. Item queritur ·§·. Si gemma. Item si carru carie siue aurige nimium contendendo dum ceteros transire nō pmittit currū euertit & seruū ul bouē occiderit tenet ex locato. Debuit. n. tēperare cursū & uolūtatē suā. ff. loca. l. Itē querit. Primo rñdeo. Itē si cū posset resistere exercitui ul dño nūtiare neutrū fecit nec aufugit tenet de dāno ab exercitu dato dicta. l. Itē querit ·§·. exercitu. Itē si me inuito ponat rē meā in alia naui q̄ ī ea quā deduxerā. dicta. l. Itē querit ·§·. i. Itē tenetur cōductō rē restituere īpleto tp̄r cōductiōis alias tenet ad īteresse. ff. loca. l. uideam⁹. ·§·. Qui uinū

Quero an locator teneat remittere mercedē rei locate cōductori. Rñdet Hosti. ubi supra. q̄ sic pmo pp sterilitatē cōtingētē nisi possit cū ubertate pcedētis āni ul subsequētis recōpēsari: ut ex de loca. c. pp sterilitatē & C. e. ti. l. Licet: & ff. e. ti. l. ex cōducto. ·§·. Si uis. Dicit aūt sterilitas qñ ñ colligit semē cōductor: ut dicto. ·§·. Si uis. Vel dic sterilitatē sm uulgi opinionē ut si dicāt hoīes coīt esse bonū tp̄s ul malū ar. ff. de fun. īstruc. l. Cū delamonis ·§·. Asinā. & ex de spōsa. c. Ex litteris. Secundo fit remissio si fūd⁹ terremotu uel casmate ita piit ut nusq̄ sit. Tertio ut si p īcursū hostiū fruct⁹ amissus ē: secus si exercitus trāsiēs p lasciuiā aliqd abstulit qd referas ad modicū dānū. ff. loca. l. ex cōducto. ·§·. i. & penul. Quarto qñ pp casū fortuitū cōductor īpedit frui. ut dicta. l. Ex cōducto ·§·. Itē cū qdā: & l. Qui insulā ·§·. Edilis. Vel pp necessariā refectionē domus. Dixit tñ Azo q̄ si casu fortuito cōtigat ubertas augumtat pēsio sicut diminuit qñ sterilitas cōtingit: secus si diligētia colōi 6

ut.C.de fū.rei priua.l.2.& C. De omni agro de ser.l.ul.li.ii.
& de alluuio & palu.l.ul.

7 Quero ī quot casib⁹ īqlinus pōt expelli de domo p ipsū cōducta.Rñdȝ Hosti.ubi s̄ φ pōt expelli.Primo si dñs pbet domū sibi necessariā ut si necessitas īmineat que ñ īminebat tēpore cōtract⁹.Et hoc casu ē remittēda pensio p rata tēporis.ex̄ de loca.c.post sterilitatē §.ue4.&.C.e.l.4. Secūdo expelli pōt qñ dom⁹ indiget refectione que ñ īminebat tpr cōtract⁹ quo ēt casu fit mercedis remissio.Tertio qñ inqlinus ibi male ꝟsat qa tenet porcos ī solario uł si opa rustica suo tpr ñ exerceret ne ītēpestiua cultura fūdū deteriorē reddat.Itē si ppt inimicitias culpa coloni ortas damnū det tenet:ut.ff.solu.ma.l.in bis. Primo rñso. Itē si teneat ī domo cōducta publicas meretrices uł alios publicos peccatores ar.ī aūt de leno. § sancimus coll. .2.& de sta.mo.c.fi. §.i.&.q9.di. §.Sed illud:&.l.Nō aliter de usu.& habi:& ibi p glo.Quarto pōt expelli cū conduxit ad.9. annos fundū & stetit p biēniū φ nō soluit mercedē.

i USVRA.Sexto q̄ntū ad cōtractū pignoris. Vt4 tenēs aliquā rē pignoratā tenet eā restituere cū fructib⁹ si sibi soluit capitale p q̄ res fuit pignorata.Rñdet Ric.ī quarto di.19.ar.9.q.9.φ sic.Si aūt de fructib⁹ sortē recipit tenet pign⁹ restituere sine solutione alia excepto h̄ qd sibi debet p laborib⁹ & expensis. ex̄ de usris.c.1.& se.cōcor.Monal.

2 Quero pōe φ qs pignorat equū p mutuo & soluit cibaria ei⁹ & ille cui pignorat⁹ ē utit equo & eqtat ad negotia sua uł dat ad uecturā an est usura. Rñdȝ Monal.in sum.φ sic.Itē de ueste & silib⁹ utit qs ad utilitatē suā & alteri⁹ dānū.

3 Sed qd si qs habet equū ociosū quē locare non uelit & pignorat eū alicui a q̄ mutuū accepit hac cōditione ut pascat equū & eqtet:tñ sine grauamīe & piculo eq an fit usra.Rñdet idē Mo. φ ñ:lȝ aliqd accipiat ultra sortē:qa ñ grauat pximū īmo iuuat

eũ pascẽdo. Vñ ĩ huiusmõi casib⁹ cõsiderãdũ est utꝝ ꝑ mutuũ pares sint utilitates hĩc inde. Et si pares ĩueniant circũscripto mutuo ñ ẽ usᷓa ut ĩ ꝓdicto casu. Idẽ de eo q pignorat domũ mu tuãti q̃ ĩutilis ẽ sibi qa nõ uult eã locare & mutuãs domũ custo dit a ruina ne destruat̃.

USVRA Septimo ĩ cõtractu ꝑmutationis siue ĩ arte nũmu larioꝝ. Vtꝝ ars cãpsoria sit licita. Rñd3 Alex. de ales ĩ suo tra ctatu de usᷓis. hec ars necessaria ẽ ad utilitatẽ ꝑegrinãtiũ & ali orũ q circueũt diuersas regiones & ad cõmutationes reꝝ sine qb⁹ nõ ẽ uita hũana. Rerũ. n. cõmutatio necessaria ẽ que cõmo de nõ põt fieri sine nũmismate. Nõ. n. ĩ diuersa loca & remota portari possũt res cõmode ad ꝑmutationẽ faciẽdã. Et iõ nece ssariũ fuit nũmisma & ars cãpsoria ꝑꝑ diuersitatẽ nũmismatũ. Hec aũt cõmutatio artis cãpsorie nõ h3 rõnẽ mutui qa ñ spe rat̃ lucrũ ꝑꝑ dilationẽ tꝑoris nec iterũ cãpsori reddit̃ sors eadẽ specie uł numero qa dat monetã uni⁹ generis & recipit alte ri⁹: puta dat turonẽses & recipit bonoios & ecõũso. Nec põt dici ẽptio uł uẽditio ꝓprie: qa ẽptio & uẽditio ꝓpe cõsistit in rebus apꝓciabilib⁹ q̃rũ ꝑtia mẽsurat̃ & determinant̃ nũmisma te. Hoc aũt genus fit ĩ sola cõmutatione nũmismatũ diuersoꝝ geneꝝ: & iõ ñ ẽ ẽptio & uẽditio: sed simplr̃ põt dici ꝑmutatio Permutatio. n. dr̃ uno mõ generalit̃ qñ aliqd dat̃ loco alterius & sic cõꝓhẽdit omnẽ cõmutationẽ. Secũdo mõ dr̃ qñ res det̃ mĩata ad utilitatẽ uite dat̃ ꝓ alia re determĩata. Et hoc mõ de terminat̃ de ꝑmutatiõe ĩ iure canonico ut qñ ꝑmutat̃ ꝑbenda cũ ꝑbẽda. Vel aliqd siłe. Tertio mõ dr̃ ꝑmutatio magis deter minate ut nũmismatũ ꝑmutatio. Et hoc mõ ars campsoria dr̃ ꝑmutatio. Nõ obstat ꝙ iste ĩdebit⁹ usus sit pecuĩe quia ꝟm qḋ ait pħus ꝑmo poli. nũmisma ĩuẽtũ ẽ cã trãsmutatiõis: ut puta ꝓ nũmismate habeãt̃ res necessarie ad uitã. In cãbio aũt fit ut pecuĩa ꝓ pecuĩa habeat̃: qa rñdet Alex. qa cõmutatio taliũ reꝝ

cõmode haberi nõ põt pp diuersitatẽ nũmismatũ:iõ hec ꝑmutatio cõcedit. Itẽ ĩ arte cãpsoria ñ ꝓp̃ie cõmutat nũmisma ꝓ nũmismate: sed ꝑmutat usus ꝓpri⁹ nũmismatis ꝓ utroq; genere. Cõcordat Frã. de maronis ĩ. q. dicẽs q sicut ars mercationũ facta legitime ẽ nãlis: & sicut mercatores sũt ualde utiles qa aliq̃ habẽt ĩ una regione que ñ ĩ alia: ita pecuĩe ꝯmutatores seu cãpsores qa una moneta currit ĩ una regione & nõ ĩ alia. unde ꝓ suo labore aliqd possunt lucrari licite.

2 Quare cãpsor põt recipere lucꝝ ꝑmutãdo uerbi grã sterlĩgus ĩ anglia ualet. q. turonẽses & ñ plus. Pone q cãpsor ꝓ cõmutatione sterlingorũ ul' ecõuerso ad turonẽses aliqd accipiat: an liceat cũ ñ laborat plusq̃ usari⁹. Rñdet idẽ Alex. q nũmisma hꝫ duplicẽ recõpẽsationẽ. Vnã ex nã rei siue põdere & materia & aliã ex determĩatiõe legis positiue: ex q̃ accidit q frequẽt aliqd nũmismatis gen⁹ ĩ aliq̃ loco ñ tm̃ ualet q̃ntũ ualorẽ dedit illis positio. Et iõ qñ cãpsor aliqd gen⁹ nũmismatis accipit ñ ꝭm determĩationẽ & positionẽ legis: sed ꝭm estimationẽ põderis & materie: & aliud gen⁹ dat ꝭm estimationẽ & positionẽ legis & fit iã recõpẽsatio & eq̃litas ĩt' datũ & receptũ cõparãdo ualorẽ nũmismatis dati qd ualet ꝭm estimationẽ legis ad ualorẽ nũmismatis accepti qd ualet tm̃ ꝭm naturã rei ad põd⁹ seruat ibi iustitia sil'is illi q̃ ẽ in ẽptionib⁹ & uẽditionib⁹. qa recõpensatio fit hic p maiorẽ & ãpliorẽ utilitatẽ dati apud accipientẽ a campsore q̃ recepti ab eo.

3 Quero põe casũ q qs dat marchã argẽti ꝓ alia marcha argẽti soluẽda & recipiẽda certo termĩo utrũ iste cõmittat us'ã. Rñdꝫ Alex. ubi supra põt dici q aut uerisĩlr̃ scit q marcha sit pl⁹ ualitura tẽpore solutionis aut uerisil'r' dubitat. Si. n. uerisimile ẽ q sit pl⁹ ualitura tẽpore solutiõis: puta si qs dat marchã argẽti ꝓ alia marcha recipiẽda tali tp̃r qñ magis reqrit illa pecuĩa & ꝑ cõseq̃ns ẽ maioris ualoris: multũ p̃sumit cõtra sic mutuãtẽ q querat lucrũ rõne tp̃ris. Distĩguũt tñ q̃dã q si creditor non

erat seruatur⁹ eã usq̧ ad illud tp̃s sed iterĩ erat illã cõsũpturus usr̃a ẽ.qa ꝑ mĩori ꝑ̃tio recipit maius rõne tp̃ris & lucrat̃ de eo ĩ termĩo certo qđ nõ erat seruatur⁹ usq̧ ad illũ terminũ. Si aũt erat seruatur⁹ ut sic seruãdo usq̧ ad p̃dictũ terminũ lucraretur distĩgue:qa si aufert creditor ẽptori uł debitori libertatẽ liberãdi se a debito p̃sumit̃ cõtra creditorẽ de usr̃a:ꝙ iõ crediderit pecuniã ut debitorẽ oneraret piculo & se exoneraret. Si aũt ñ aufert libertatẽ a debitore sed cõcedit ei ꝙ soluat qñcũq̧ uoluerit ĩfra terminũ ñ peccat talis creditor qa ñ uidet̃ ſpare lucrũ pp terminũ:sed magis uidet̃ hoc fecisse ad releuãdũ ĩopiã debitoris. Si aũt uerisilr̃it dubitat̃ utꝝ pl⁹ uł min⁹ ualeat tp̃r soluti onis tũc posset excusari cõtract⁹ rõne dubii. Idẽ aũt iudiciũ ẽ qñ species ꝑ specie.puta granũ ꝑ grano.uinũ ꝑ uino.oleũ ꝑ oleo ad certã mẽsurã dat̃.Cõcordat Monal.ĩ sum.

Queõ põe ꝙ aliqs habẽs pecuniã specialẽ quã timet tp̃r futo minorãdã suo ꝑ̃tio ſm statuta legis positiue uł dñi terre:& iõ pp huiusmõi timorẽ nõ uult dare pecuniã mutuo nisi reddat̃ sibi ĩ eq̃li ꝑ̃tio ĩ q̊ ẽ tp̃r mutui.uerbi gr̃a aliqs hꝫ sterlĩgos q nũc ualẽt.4.turonẽses & timet ne p auctoritatẽ dñi ĩ futuro tẽpore minuãt̃ ĩ ꝑ̃tio & sint tm̃ ualituri tres parisiẽses pp quã causã facto mutuo & diminuto ꝑ̃tio cõsequẽti tp̃r ñ uult recipere tot sterlĩgos numero quot dedit tp̃r mutui:sed ſm ꝑ̃tiũ turonẽsiũ cui⁹ erãt tp̃r mutui.Querit̃ ergo utꝝ h̃ liceat. Rñdꝫ idẽ Alex. ꝙ uidet̃ multis ꝙ nõ aliis aũt ꝙ sic.qa aliud ẽ ĩ mutuo ſpare lucrũ aliud ẽ uitare dãnũ. Primũ nõ põt fieri sine ĩiuria dei qa h̃ ꝓhibuit nec sine iniuria ꝓximi cui gratis debuit fieri mutuũ. Qui aũt uitat dãnũ deo iniuriã nõ facit cũ hoc nulla lege ꝓhibeat̃ nec ꝓximo fit iniuria qa nõ ledit ꝓximũ.qa uitat damnũ suũ:ĩ ꝓposito aũt mutuans magis querit uitare dãnũ suũ ꝙ̃ habere lucrũ.Debitor aũt minus nihil accipit tp̃r mutuatiõis ꝙ̃ reddere teneat̃.Nec erat uerisilr̃e pecuniã esse min⁹ ualiturã ꝙ̃ ualebat tp̃r mutui.qa uillificatio hui⁹ pecuĩe non accidit rõne

dilatiōis tēporis:sed ex uolūtate legis latoris.

5 Quero pōe ꝙ deposui pecuniā apud cāpsorē sine aliq̄ pacto q cāpsor cū dicta pecuīa multū fuit lucratus & soluit mihi pecuniā.ponam⁹.io.ꝓ cētenario mō queriť utrū ista sit usura:Dicūt q̄dā ꝙ aut deposui sub spe ipi⁹ remuneratiōis & tūc ē usura:secus si simplr̄.Et ī hoc stať dicto meo qa ē questio de cōscīa.Tu dic ꝙ aut deposui ī specie & tūc qa ipe illicite usus ē pecuīa deposita oē lucrū inde ꝓueniēs debet mihi restituere:qa locupletior ex re mea factus ē.ar.ff.de nego.ge.l.q sine usuris. Aut usus est licite qa deposuerā ad numerū & tūc si aīo liberali & sciēs se ñ teneri soluit:potero retinere id cū bōa cōscīa qa ē mera donatio. Aut soluit credēs se teneri ex q̄dā eqtate que sepē mouet creditores mercatores ad remunerādū & idē qd̄ s̄ ē. Aut credebat se teneri ex iure necessitatis cū ñ tenereť:& tūc dico ꝙ licite recipio si nō habui a pricipio animū fenerādi alias sec⁹.Nā obligatio ātidotaris iustā parit retētionē ꝑ errorē soluti.ut.ff. de fideiuss.l.Si testator. §.i. Nisi esset error facti: ut quia putabat ꝑ suū ꝓcuratorē esse ꝑmissum cum non esset.tunc enim nec de iure iudiciali nec de cōscientiali retinere possum. Hec Bal.in.l.i.C.Pro socio.

6 Quero pōe recipit qs pecuniā ultra mare uehēdā & ibi reddēdā certo pretio cōstituto an sit usura. Rñdet dñs Lau.q.25.ſm Inno.ī.c.fi.de usuris ꝙ ñ: siue ī se recipiat piculū siue nō. Est.n. locatio opaꝝ siue custodie.ut.ff.loca.l.In naue saufeii. Idē Hosti.tenet q allegat.ff.nau.cau.sta.l.Et ita fateť:tñ Inno.ꝙ ñ nō acciperet ꝑtiū tm̄ ut portet sed negotiatori mutuo dat ut ī illa negotieť tūc ē usura:qa pecuīe null⁹ ē usus uel utilitas si retineať ī archa nec deteriorať utēdo.88.di.eiiciēs. Vide ibidē ꝑ Io.an.& ꝑ Hosti.ī sum.de usuris. §. An aliquo uer. sed nūqd:& in glo in dicto.c.fi.

7 Quero cāpsor cābiēdo uł ꝑmutādo recipit unū denariū ꝓ floreno & in distāti loco facit pecuniā numerari & ego hic do an

ſic uſꝫa. Rñdet dñs Lau. uidet̃ ꝙ ſic: q̄ȝ querit fruct̃ ĩ de pecunia que nõ parit. In cõtrariũ facit q̄ȝ nõ ẽ mutuũ ſed mutuatũ ad inſtar uẽditionis. Itẽ q ĩ loco diſtãti pecuniã numerari facit ſuſcipit ĩ ſe piculũ. Hãc queſtionẽ format Io. de ligna. ĩ. c. fi. de uſuris: & ibi poſt multa dicit ꝙ ñ uidet̃ bñ excuſabilis niſi attẽto ĩtereſſe: qa attẽto ſubiecto pecuĩa ĩuẽdibilis: qa nulla reꝝ eſtimatio. ff. de fideiuſſ. l. Si ita niſi pp curſũ monete. Cõcludit finalit̃ ꝙ ubi pl⁹ recipit ñ ẽ bñ tut⁹ ĩ cõſcĩa. Hic aduertẽdũ ſi uerũ foret huiuſmõi cãbia ñ eſſe licita multi dãnarent̃. Et iõ ego puto licita eſſe dũ tñ debito mõ celebrẽt̃. Et dico ꝙ hic nõ interueĩt mutuũ: unde uſꝫa ñ põt dici nec ĩterueĩt aliqd qđ cõtra cõſcĩaꝫ edificet: uñ dico ꝙ ĩ pmo caſu ſi tibi cambio florenũ & dãdo tibi florenũ aureũ recipis monetã uł ecõtra: & in utroq̄ caſu uolo unũ denariũ ueri ualoris iã nõ illud uolo qa tibi uẽdã pecuniã que ẽ ĩuẽdibilis. Et firmauit Archi. iq. q. i. Nec ad pecuniã reſpectũ habeo: ſed ad ĩtereſſe meũ rõne laboris oparũ pẽſionũ fictoꝝ que ſub eo huiuſmõi artẽ exercẽdo iã nõ teneõ ĩcaſſũ laborare ĩ utilitatẽ alioꝝ. Nã laboris itineris & expẽſaꝝ hñda ẽ rõ. ex̃ de uoto. c. Magne. Bñ faciũt notata p Io. an. poſt Hoſti. ĩ. c. Conqueſt⁹ ut p eũ in ſum. de uſꝫis. § . An aliquo ꝟ. .iȝ. Et iſta uidet̃ etiã fuiſſe intentio ipſius Io. de ligna. licet ſatis confuſe loquat̃.

Quid de cãpſore q accipit aliqd ut pecuniã quã ſibi hic ſoluo faciat eã alibi ĩ loco diſtãti numerari. Rñdet idẽ ubi ṡ dicebat Io. de ligna. hoc caſu curſus monete opat̃ exceſſus ĩ ualorẽ ſm locorũ diuerſitatẽ. Pl⁹. n. ualet florenus flocẽtie q̃ alibi & plus ducat⁹ romanus rome q̃ alibi & ſic de ſingulis. Eſt eteñ alia rõ. ſ. piculi. Nõ ergo uẽdit̃ pecuĩa que ẽ inuẽdibilis ſed tm̃ hic ſoluit̃ q̄ntũ ibi numerat̃. Nã tm̃ ualet un⁹ floren⁹ cũ uno denario hic q̄ntũ ibi ſine denario. Hoc ẽt opat̃ monetaꝝ diuerſitas quõcũq̄. T m̃. n. ualẽt uenetiis cẽtũ ducati q̄ntũ florẽtie cẽtũ. 6. floreni aliq̃ pl⁹ aliq̃ minus. nõ ergo pl⁹ ſoluit̃ ſed tantũdẽ. 8

Itē si aliqd pl9 ualeat illud pl9 cōputabit rōne piculi & ut subueniat salariis mīstrorum & pensionū & ut nō frustra opas ponat & sudorē ī aliorum utilitatē.

Quid sit restituendū .c.8.

1 USVRA Octauo q̄ntū ad restitutionē.s.qd restituendū sit. Vtrum qs teneat ad restitutōez usurarum. Rn̄det Alex. de alexā. ī suo tractatu adūtēdū. q eorum q̄ acqrūt cū pctō quedā sūt ī qbus n̄ trāsfert dn̄ium: & quedā sūt ī qbus trāsfert. In pmo casu necessaria est restitutio: qa peccatū nō remittit nisi restituat ablatū. 14. q. 6. Et ē uerbū beati Augustini ad macedo. Si res aliena pp quā ē peccatū reddi possit & n̄ reddit: pnīa n̄ agit sed simulat. Si aūt ueracit agit n̄ remittit peccatū nisi restituat ablatū. Talia sunt que acqrunt p furtū. ex de furtis. Si qs: & .c. litteris: & que acqrunt p usā. ex de usis. c. Tua nos: & .c. Cōsuluit. Et que acqrunt p rapinā. ex de rapto. c. i. & .c. In litteris. Et que acqrūt p symonīā. ex de symo. c. Veniēs ad uos. In 2o aūt casu. s. qn̄ transfert dn̄iuz n̄ ē necessaria restitutio oīuz. Inducēdi sūt tamē hoīes q sic accipiunt ut inde faciāt bonas & largas elias. Et talia sunt que acqrūt p illicitas negociationes qn̄ negociatio ē illicita ex pte psone: puta cū cleric9 uel monac9 negociat q negociari n̄ debēt: uel qn̄ ē illicita ex pte modi ut cū qs negotiat cū piuriis & mēdaciis: secus si negociatio esset illicita ex pte cōtract9: utputa q uēditio fit ī fraudē usarū: qa tūc ē īdirectū mutuū & tenet qs ad restitutionē.

2 Vtrū qs teneat restituere rē eādē numero. Rn̄det idē Alex. ubi supra q alit ē ī furto & ī rapina q̄ ī usa. Nā aliq mō ē uoluntariū ī usa: licet sit uolūtariū mixtū. In rapina aūt & furto ē simplicit īuolūtariū pp qd equ9 furat9 iure poli. semp ē restituendus: idē nuō ī cuiuscūq man9 transierit: nō sic aūt ē d equo accepto p usā sed sufficit q fiat restitutio ptii. Duplex aūt ē rō. Prima qa illud qd accipit ultra sortē ī usa n̄ ē simplr uiolentū

nec p uim factã dño rei:nec ẽ omnino ĩuolũtariũ. Quod aũt accipit ĩ rapina & furto accipit p uiolẽtiã & cõtra uoluntatẽ dñi. Secũda rõ ẽ qa usa ẽ ĩ ɔtractu mutui. In mutuo aũt ñ ẽ necesse ꝙ q accipit mutuo reddat mutuãti idẽ numero: sed sufficit ꝙ reddat eq̃le ĩ p̃tio. Et eodẽ mõ uidet esse dicẽdũ ĩ excrescentia que accidit rõne mutui:qa nõ ẽ necesse ꝙ restituẽs lucrũ restituat idẽ nuõ:sꝫ sufficit ꝙ reddat equalẽs ĩ p̃tio. Cõcor. Hosti. ĩ sum. li. 3. ti. 4.

Vtꝝ sufficit ꝙ qs restituat nõ plusq̃ꝫ accepit cũ dicat exo. 22. 3
Si qs furatꝰ fuerit bouẽ aut ouẽ aut occiderit aut uẽdiderit p uno. 5. uł. 4. oues p una. Itẽ Luc. 19. dixit Zacheus. Si quẽ fraudaui reddo q̃druplũ. Rñdet idẽ Alex. ubi supra ꝙ sufficit ꝙ qs restituat tm̃ q̃ntũ accepit:qa sic restituendo reducit qđ iniuste actũ ẽ ad eq̃litatẽ. Leges aũt p̃dicte nõ obligãt post xp̃i aduẽtũ:qa cerimonialia & iudicialia ñ obligãt post xp̃i aduẽtũ:licet possit statui a iudice p bono cõi. Et iõ dicit ꝙ alit ẽ ĩ usa q̃ꝫ in furto & rapina. Vsa. n. dicit actionẽ uiolẽtã nec qcqd factũ est iniuriã pximi. Et iõ solũ uidet dicere quãdã ĩeq̃litatẽ ex pte rei accepte que nõ põt accipi rõne mutui cũ debeat esse gratuitũ pp qđ ad eq̃litatẽ faciendã sufficit ꝙ fiat restitutio rei ita ꝙ tm̃ restituat q̃ntũ accepit. Rapina aũt & furtũ magis dicũt uiolẽtiã que repmẽda ẽ p penã. & iõ si a iudice condẽnat raptor uel fur tenet plꝰ restituere q̃ꝫ accepit. Nõ sic ẽ anteq̃ꝫ sit cõdẽnatꝰ Illud ergo plꝰ ad qđ iste tenet ẽ qd p modũ pene ĩfligẽde raptori uł furi:& ñ qa qs illud reddere teneat quia raptor uł fur teneret qđ falsum est.

Vtꝝ hõ teneat restituere ea que legitima mercatione lucratꝰ 4
ẽ de bonis que ip̃e & eiꝰ p̃r acq̃sierãt p usã. Rñdet Alex. ubi s̃ post duas opĩones priꝰ recitatas q̃s ñ tenet ẽt Ric. Alii distinguũt tã ĩ rapina q̃ꝫ ĩ furto dicẽtes ꝙ reꝝ quedã sũt q̃ꝝ usꝰ earũ nõ ẽ cõsũptio sicut res que habẽt usũfructũ de se sicut ager uinea uł domus: & ĩ talibꝫ restituẽde sũt nedũ res sꝫ ẽt puentus.

In hoc tñ differt usurariꝰ a raptore ſm q̊ſdã qa usurariꝰ pōt dedu
cere expẽſas & forte opas ſuas moderatas:nō ſic aũt fur uł la-
tro ut mitius agat ī hoc cũ usurario ꝙ cũ fure & raptore: qa fur
& latro ñ deducũt expẽſas nec opas ſuas:licet alii hoc ītelligãt
in foro iudiciali.In foro aũt cōſcie dñt ẽt furẽ & latronẽ poſſe
deducere:qa iniquũ ẽ aliquẽ locupletari cũ dãno alteriꝰ:poſtꝙ̄
ei plene de dãno ẽ ſatiſſactũ.Quedã aũt ſũt alie res que ñ hñt
uſũfructũ ſicut pecuĩa:& ī talibꝫ ñ teneť qs reſtituere ꝓuentũ
ꝓueniẽtẽ ex tali re:cuiꝰ rō ẽ qa talis res ex nã ſua ñ hꝫ ꝓuẽtũ
ſed ꝓuẽtus ẽ ex iduſtria uł ſolertia hũana pp qđ lucꝝ ꝓueni-
ens ex tali induſtria fit illiꝰ q lucrať:& hoc ſi iuſte negociať uł
iuſte emat aliquid:unde ſi aliquis ex pecuĩa usuraria negociatus
ẽ & lucratꝰ & inde emit p̄diũ & fructꝰ pcipit nec lucꝝ nec hu
iuſmōi fructꝰ teneť reſtituere:& hoc qa totũ lucꝝ ẽ ex īduſtria
opãtis:& idẽ dicẽdũ de lucro qđ habeť ex pecuĩa furtiua uł ra-
pta p negociationẽ aut p ẽptionẽ p̄dii & fructuũ eiꝰ.Secꝰ aũt
ẽ ī re que hꝫ uſũfructũ:uñ ſi qs usurariꝰ p usurã extorſiſſet agꝝ uł
uineã nō ſolũ teneť reſtituere rẽ:ſed ẽt fructꝰ pceptos ex tali-
bus rebꝫ:& multomagis ad hoc teneť fur uł raptor & hoc quia
ſũt fructꝰ reꝝ q̄rũ aliꝰ ẽ dñs.Fructꝰ aũt pecuĩe nō ẽ ex natã
rei:ſed ex induſtria & labore.Licet aũt usurariꝰ nō ſit uerꝰ dñs
pecuĩe quã accepit p usurã:tñ eſt dñs laboris.Non obſtat.ex̄ de
usuris.c.Cũ tu maĩfeſtos ī fine ubi dř ꝙ poſſeſſiões ẽpte de usuris
uẽdi debẽt & ip̄arũ p̄tia his a qbꝫ ſũt extorte usure eadẽ rõne qc-
qd de usuraria pecuĩa emiť reſtitui debet:qa rñdet Alex.notabi
lit qa decretalis dicit ꝙ poſſeſſiones uẽdanť & nō reſtituãť q̄ſi
dicat ꝙ bona usurarii oĩa ſũt obligata illis a qbꝫ usure ſũt extorte
& iō ſi usurariꝰ ẽ nō ſoluẽdo oportet tales poſſeſſiones uendi ut
fiat reſtitutio non aũt oꝫ ip̄as poſſeſſiones reſtitui qa forte ua
lẽt plꝰ ꝙ̄ reqreret reſtitutio. Cōcor.Ric.ī.q.d..iſ.arti.ul.q.6.
& Tho.& Rodonẽſis.& Aſtẽſis li.ȝ.ti.q.o.cōcor.ẽt Hoſti.dicẽs
ꝙ usurariꝰ teneť ad reſtituẽdũ usuras & īntereſſe debitoris ī q̊ qdẽ

dānū & lucrū suū ē cōputandū p tex.ff. de eo qđ cer.lo.l.3.§.
penul.ī fi.& nō placet ei īterp̄tatio quā Ray. p usario facit cō
sulēs q̄ usarius postq̄ satisfecerit de usis petat a debitore ue/
niā ad cautelā qa forte teneť ei āpli⁹ aliqd ei restituere p int̄/
esse aliq̄ & dāno. Nō uult.n.Hosti.q̄ debitor ultra suū ītéresse
possit lucꝝ petere:qa hoc esset suū repetere cū usis. Idē ēt di/
cēdū s̄m Rodo.de lucro habito de re furtiua uel rapta p nego
ciationē uel cōparationē redditus uel predii factā de re huius/
modi furtiua uel rapta.

Sed qd fiat si tales possessiones deueniāt ad alteri⁹ man⁹. Rñ 5
det Alex.unaa cū glo.ī dicto.c.Cū tu.ex̄ de usis.q̄ si predicte
possessiones pueniāt ad man⁹ alteri⁹ ex cā lucratiua & usarius
nō ē soluēdo uēdi debēt & restitui eaꝝ p̄tia & hoc ad quēcūq̄
deueniāt res de pecuīa usaria ēpta secus si emisset rē us ex alia
causa onerosa adeptus esset ab usurario bona fide nō credens
forte eū usurariū uel credens rem illā non esse emptā de pecu/
nia usuraria uel credens ip̄m usurariū aliter habere unde pos/
sit reddere usuras.

Vtrū usarius teneať ad dānū qđ incurrit ille a q̄ usas extorsit. 6
Rñdet Ric.īdistincte.q̄ sic ubi s̄.Alex.uero de ales dicit.q̄ qs
dānificať duob⁹ mōis.Vno mō cū sibi auferť id quod actu hab;
& tale dānū semp ē restituēdū:ut si qs dānificaret aliquē dirru
ens domū ei⁹ teneť restituere tm̄ q̄ntū ualet domus ei⁹. Secū/
do mō qs dānificat aliquē nō q̄ auferat sibi qđ habet s; qa īpe
dit eū ne habeat qđ erat ī uia habēdi. Et talis sic dānificās non
teneť ad restitutionē ex equo.qa min⁹ ē habere īpotētiā & eē
in uia ad habēdū q̄ habere ī actu. Dānificās aūt ī mīori nō te/
neť restituere pl⁹ qa sic restitutū ñ ē simplū sed multiplicatū:
& iō qa dānificat hoīeʒ ī agro seminato:puta effodiēdo semīa
nō teneť restituere totū p̄tiū seu ualorē messis future:qa nōdū
fuit habita nisi ī potētia. Eodē mō si qs detinet pecuniā credi/
toris ultra terminū p̄fixū nō teneť restituere totū lucrū quod

posset fieri de illa pecuīa qa tale lucꝝ causale ē qa forte merca tor inde pdet. Alio mō dicūt sic alii.ꝙ ī restitutiōe faciēda duo sūt attēdēda .s.ualor rei que ablata ē uł equalēs. Secūdo cōside rādū ē dānū qd illatū ē ī iniuriā passo. Et de hoc notādū ē ꝙ h dānū aliqn̄ illatū ē.pmo & p se & directe & tūc īferēs dānū te/ neť restituere. Verbi grā:si aliqs passꝰ dānū p pecuīa sibi abla ta ī h ꝙ uolebat emere sibi necessaria ad uitā siue soluere ēpta uel debita:& iō ī expoliatiōe talis pecuīe īcurrit dānū:puta qa eū oportuit uēdere possessiōes sibi utiles uł recipere pecuniā mutuo & forte ad usrā:ī tali casu teneť qs restituere dānū. Alio mō īferť dānū tm̄ p accidēs:ut puta qa qs n̄ cōsecutus ē lucrū qd intēdebat ex pecuīa: & tale dānū non teneť restituere quia pecuīa de nā sua n̄ habet partū. Secꝰ tn̄ ē ꝼm istos in reb9 que ex suí nā & ꝼm morā tēporis augeri possunt & decrescere ꝼm ꝙ sūt aīalia qa talia de se habent partū:& iō spoliator teneť re stituere ptiū ipaꝝ reꝝ qd ualiture erāt tpr q̊ restitutio fit. Hoc tn̄ ē dubiū utꝝ spoliator ad hoc teneať qa res nōdū habita erat sed habēda. Secūdū hoc ergo supposito casu ꝙ fur furatꝰ ē pul lū equū uel uitulū quē uerꝰ dn̄s cōseruaturꝰ erat usq͡ʒ ad annos pfecti ualoris. fur statī uēdidit & liberauit se a furto fur aūt nō solū ad ualorē pulli uel uituli:sed ēt ad ualorē eius qd ualiturus erat tpr restitutiōis tenereť. Hoc tn̄ dubiū ē tū qa tał ualor ē ī potentia tū quia animalia interim mori possunt. Cōcor. Astē/ sis in sum.li.3.ti.4.

i USVRA Nono q̄ntū ad restitutionē.s.cui sit faciēda. Quero cui fieri debet restitutio. Rn̄det Alex.ꝙ regulariť illi a q̊ acce/ pta ē usra. Fallit ī aliqb9 casib9. Primo si res que restituiť n̄ ē ad utilitatē eiꝰ cui restituiť sed potiꝰ ad nocumtū:& iō n̄ ē reddē/ dus gladiꝰ depositꝰ furioso. sed magis ē tenēdꝰ usq͡ʒ ad cōgruū tēpꝰ q̊ posset reddi. Secūdo si ille cui reddi debet ē mortuꝰ qa tūc debet restitui heredi uł ī casu executorib9. Tertio si ille cui

debet̃ ẽ ignot⁹:tũc enĩ debet hõ restituere ẜm ꝙ põt.ſ.dando eꝭias paupibꝫ ꝓ ſalute illi⁹.Quãdo.n.ignorãt̃ expoliati uel nõ inueniũt̃ tũc cũ cõſilio & auctoritate eccꝭie diſtribuant̃ in pias cauſas:puta ĩ alimonus paupũ uꝭ redẽptionẽ captiuoꝝ & hoc ĩ uilla uel dyoceſi ubi rapina facta ẽ ſi cõmode fieri põt.Qꝫ ſi ñ põt:puta qa uilla ẽ nimis remota uꝭ ex alia cã:ſufficit ꝙ fiat ali bi addit Hoſti. ꝙ ubi ignorat̃ cui dꝫ fieri reſtitutio ẽ paupibꝫ erogãdũ uꝭ et̃ illi q tenet̃ reſtituere ꝓ eꝭia ſi egeat reliquẽdũ. Hoc dicit ĩ ſum.ĩ ti.de penitẽ.·§·.quibꝫ uer.Sed que forma ſer uãda ẽ.Quarto ſi ille cui debet fieri reſtitutio ẽ nimis diſtans. Tũc.n.ſi ñ põt fieri niſi maioribꝫ expẽſis q̃ ſit res que dꝫ reſti tui põt dare ĩ pias cauſas uel ſi ñ põt fieri cõmode res dꝫ tranſ mitti illi cui⁹ ẽ uꝭ admin⁹ reſeruari ĩ aliq̃ tuto loco donec dño aſſignet̃.Quĩto pp turpitudinẽ dãtis:ubi p̃mo notãdũ ẽ.ꝙ ali qs duplr̃ dat illicite.Primo mõ qa ip̃a datio ẽ illicita ſicut pꝫ ĩ ſymonia.Et tali caſu poſito q dedit amiſit qđ dedit:& iõ non debet ſibi fieri reſtitutio.Accipiẽs aũt turpit̃ accipit:& iõ non põt ſibi retinere datũ ſed magis debet cõuerti ĩ pios uſ⁹.Alio mõ dat illicite ñ qa datio ſit illicita ſed qa dat̃ pp rẽ illicitã ſic cũ qs dat meretrici pp fornicationẽ:tũc.n. mulier põt retine re:ſed dãs repetere nõ põt. Põt & alit̃ diſtĩgui ĩ caſu ꝓpoſito qa pecuĩa aliqñ male accipit̃ & ſine culpa illi⁹ a q̃ accipit̃ ſicut patet ĩ rapina furto & uſꝭa:& tũc põt reſtitui illi cui⁹ fuit qa ñ amiſit dñiuꝫ ſuũ.iq.q.ſ.Nõ ſane ĩ fine ubi dr̃.Qui uero cõtra ius ſocietatis hũane furtis rapinis calũniis & oppreſſionibꝫ ĩua ſionibꝫ aliq̃ abſtulerit reddẽda poti⁹ q̃ donãda cẽſem⁹ Zachei publicani exẽplo q.ſ.dixit.Si aliquẽ defraudaui reddo quadru plũ.Aliqñ tñ aliqd accipit̃ ſine culpa accipiẽtis ñ tñ ſine culpa dantis:ut puta qa mala ĩtẽtione dat & tñ accipiẽs bona fide ac cipit:& tũc ſi illud qđ datũ fuit ĩ ptãte dãtis fuit retinere põt. Si aũt nõ retinere ñ põt: ut puta qa dedit alienũ & debet red dere illi cui⁹ ẽ.De hoc iq.q.ſ. & ẽ uerbũ Auguſtini de uerbis

dñi q dicit. Nolite facere eł̄ias de fenore & uſ̄is. Itē idē Augu⁹ in q̄dā omelia. Quid poſſem dicere. Multi ſūt xp̄iani diuites auari cupidi: nō habeo peccatū ſi eis abſtulero ſuū: & paupibus dedero. Aliq̄n ē peccatū ex pte utriuſq; ut ī ſymonia & tunc obſeruādū qđ dictū ē. Aſtenſis dicit ꝙ ſi ſciat̄ a q̊ extorta ē reſtituēda ē ei ſi ſit p̄ſēs. ex̄ eo. c. Cū tu. §. Sup his ſi uero ſit abſens reſtituat̄ ei⁹ heredi uł ꝓcuratori ſi ſit. Si uero nec ip̄e nec heres ei⁹ nec ꝓcurator ſit p̄ſēs & uſ̄ari⁹ nouit ubi ille habitat debet ei mittere aliq̄ mō ſi pōt fieri fideliť & ſecure. Hoc. n. ſēp faciēdū ē q̄n cōmode fieri pōt. Et ſm Ber. mitti debet ſūptib; ip̄i⁹ debitoris abſētis ar. ff de op. li. l. Ope. Si tñ expēſe nimis excederēt ſūmā illi⁹ uſ̄e tūc debet paupib; erogari. ſecunda. q. 6. anterior. ex̄ de iudeis cū ſit. ex̄ e. Cū tu ī glo. Hoſti. uero diſtiguit ꝙ ſi uſ̄ari⁹ q ē male fidei poſſeſſor alio ſe trāſtulit ꝙ̄ ū uſuras exercuit tūc ꝓpriis ſūptib; mittere teneť. Si uero is a quo uſ̄as extorſit uł heres ei⁹ alio ſe trāſtulit tūc locū h; ꝙ alii dñt. Et ꝓbāť h. ff. de rei uē. l. Si res. & l. Si ūo: & ī oīb; ſm Ro. pēſāde ſūt circūſtātie. ſ. q̄ntitas rei debite remotio loci expēſe que fierēt ī mittēdo & pauptas & diuitie ei⁹ cui reſtitutio fieri debet qa nullo mō debet ꝑ re tā modica ꝓximū ſuū grauare. unde ñ oportet ꝙ tūc mittat & ī talib; recurrēdū ē ad arbitriū boni uiri hoc Rodo. Ceteꝝ ſi de ei⁹ aduētu ꝓxio ſpereť tunc pecuīa deponeť & cōſignabiť. C. de uſu. cap. l. accep̄tā ſm Go. Itē ſi res eſſet magni ualoris & ñ poſſet cōmode mitti ei cui⁹ ē deberet ī aliq̄ tuto loco deponi & cōſignari ſm Tho. Si uero uſ̄ari⁹ neſciret nec ſperaret ꝙ defacili ſcire poſſet ubi ille habitaret nō teneť uagari ut īueīat eū ar. ff. de op. li. l. Quod niſi §. l. ex̄. e. Cū tu ī glo. Vel ſi ſciret tñ eā cōmode mittere non poſſet debet eā paupib; erogare. 2. q. 6. anteriorū. Et meli⁹. ex̄. e. Cū tu ſm Ray. & Bar. ibidē: & idē ītelligēdū ſi ſcire ñ poſſ; a q̊ eā acceperit. Et qđ dictū ē de eo a q̊ extorte ſūt uſ̄e. idē ītelligēdū ē poīa de ei⁹ herede ſi ille ñ ſit ſupſtes. Monal. dicit.

ꝙ q̄n nescit̄ ꝑsona cui restitutio fiēda ē uł si scit̄ tn̄ ē absēs ī remotis ptib⁹ nec speratˀ ꝙ de facili posset sciri debꝫ pauperib⁹ erogari cū auctoritate eccłie. Si aūt scit̄ mittat ei si aliquo mō pōt fidelit̄ fieri & secure: alioquī cū auctoritate eccłie paupib⁹ det̄.ar.ex̄ de ufis.c.Cū tu ubi de hoc:&.2.q.6.anterioꝝ.Sꝫ q̄n scit̄ ꝑsona uł sciri pōt semp faciēda ē ei restitutio cū cōmode fieri pōt. Pēsande sunt tn̄ circūstantie.s. q̄ntitas rei debite & remotio loci & expense que fierent ꝓ mittendo. Et si ē diues ille cui fienda est restitutio ita ꝙ nullo modo deberet ꝓ re tā modica ꝓximus grauari:& tūc nō oportet ꝙ mittatˀ & ī talib⁹ recurrendū ē ad arbitriū boni uiri.

Quero pōe casū ꝙ p̄latus eccłie iniuste subtraxit querit̄ ergo: cui debeat restituere. Rn̄det idē Alex.uidet̄ ꝙ eccłie:q̄a ab ea subtraxit. In oppositū facit: q̄a cū p̄lat⁹ sit cōseruator rerum eccłie deueīet id q̄d restituit̄ ad restituētis manus. Dicēdū est bn̄ ꝙ p̄lat⁹ duob⁹ moīs pōt aliq̄d ab eccłia surripe. Vno mō si surripit rē alteri & nō sibi deputatā.ut puta q̄a subtraxit rē capituli. Et tūc res restituēda ē ei cui⁹ ē. Secūdo mō quia rē sue eccłie deputatā trāsfert ī dn̄iuꝫ alteri⁹:puta cōsanguinei uł aīci. Et tūc talis res debet restitui eccłie.ut cōuertatˀ in utilitatē ei⁹:ut custodiatˀ usqꝫ ad successoris aduentū. 2

Quero pōe ꝙ xp̄ian⁹ recipit ufas a iudeo cui restituet. Rn̄dꝫ Astēsis ubi supra:liberabit̄ eidē restituēdo. Cōuenīēti⁹ ē tamē ꝓm Ray.& Hosti.ꝙ ip̄e noīe illi⁹ iudei cū auctoritate eccłie illis xp̄ianis satisfaciat a q̄b⁹ ille iude⁹ ufas exegerat uł q̄b⁹ alias obligat⁹ erat.ff.de negociis ge.l.soluēdo.&.l. cū pecunia uel apd̄ edē sacrā uł aliū locū tutū tn̄ auctoītate eccłie noīe illi⁹ iudei pecuniā deponat ut cū ille iude⁹ restituerit:eidē restituatˀ. Et idē ītelligēdū ē ꝓm Ray.q̄n restitutio debet fieri ufaꝝ recep taꝝ a xp̄iano ufario. Quod aūt dictū ē.s. ꝙ ip̄e noīe illius & cetera.ꝓm Rodo.ē ueꝝ q̄n factū ē occultū & nō generaret scādalū talit̄ soluētis uel ꝑiculū:alias sufficit ꝙ restituatˀ illi a q̄ sū 3

accepte. Cōcor. Monal.

¶ Pone casū φ culpa ē ex pte accipiētis & dantis sed tñ ē sine ī/iuria alicui⁹: ut cū iudex dicit iudiciū iustū & testis ue₄ testimoniū & aliqd daẽ qđ nō debet dari: qa sicut Aug⁹ ad macedoniū nō iō iudex debet uēdere iustū iudiciū aut testis uerū testimoniū qa uēdit aduocat⁹ iustū patrociniū: & iurispit⁹ uerū ꝯsiliū. Illi. n. inẽ utrāq₃ ptē ad examen adhibenẽ. Isti ex una pte consistunt. Hoc casu posito pōt ne accipiēs retinere pecuniā. Et uideẽ φ nō. qa rōne sui delicti uideẽ amisisse ius acqrēdi dñium nec ẽt restituēda ē danti q q̄ntū ī se fuit abdicauit eā a se. Pro hac sentētia uideẽ Aug⁹: q dicit de dāte φ ille sol₃ male sibi ablatā pecuniā repetere q iustū iudiciū emit qđ uenale esse ñ debuit. Et ibidē dr̄ φ tales facilius ea que hoc mō acqsierūt tāq̄ sua paupib₉ largiūẽ q̄ eis a qb₉ accepta sūt tāq̄ aliena restituāt. Sic ergo ſm hoc q pecuniā accepit ut iudicaret bñ aut ñ iudicaret cū ex officio suo teneaẽ gratis & bñ iudicare pecuniā retinere nō pōt: qa turpiẽ accepit & crimē cōcussiōis cōmisit. Est aūt crimē cōcussiōis cū qs ī officio cōstitut⁹ aliqd p metū extorquet a subditis: aut qñ nō uult facere id ad qđ teneẽ nisi pecunia data. Aut ē aliqs officialis aut miles q ultra cōstituta sibi stipēdia extorquet. cōtra illud Estote cōtēti stipendiis uestris Vel crimē cōcussionis ē ī accusatore qui desistit pp pecuniā ab accusatione. Posset ẽt dici ī hoc casu φ sic dās pecuniā: aut dat bona intētiōe ut. s. sibi ius & eqtatē seruet: & tūc poss₃ sibi reddi. Aut eo aīo dat ut animū iudicis sibi īclinet uel corrūpat: & tūc dari debet paupib₉ uel illi in cui⁹ iniuriā data est si ē īiuste iudicatū. Hec Alex. de alexā.

¶ Sed quid si pecunia data sit symoniace ī iniuriā eccłie: nā uideẽ φ sit dāda eccłie ī cui⁹ iniuriā data ē. ex̄ de symo. c. Ad ħ. Aut ubi mādaẽ restitui pecunia accepta symoniace. Hoc ẽt ꝓbaẽ ex̄. e. c. Audiuimus. In ꝯtrariū facit. c. Veniēs. ex̄ de symo. ubi mādaẽ φ tał pecuīa restituaẽ illi q dedit. Distīguūt aūt qdā

dicētes q̄ si totū capitulū aliqd dedit ñ debet ei restitui. Si aūt un⁹ duo uł tres uel extrane⁹ deliqt dāda ē eccłie: qa ñ dz deli-ctū psōe i dānū eccłie redūdare. Et i p̄ caū loqt̄.c. Veniēs. Alio aūt casu alia.c. Vel dicēdū ē meli⁹ q̄.c. Veniēs loqt̄ de pecunia data p ingressu monasterii que mādat̄ reddi dāti si debet igre di ī aliud monasteriū ne sit onerosus monasterio. Si tñ tal̄ uel let ī seculo remanere ñ esset sibi reddēda. Hec Alex. de alexā.

USVRA Decīo. s. qs teneat̄ ad restitutionē. Quero an tabel-liones q scient̄ cōficiūt instrumēta sup ułis teneāt ad restitutio-nē. Hosti. ī sum. ī ti. de ułis §. An aliq̄ uer. qd de notariis nihil dicit de restitutione sed dicit q̄ piuri sunt. qa qñ creant̄ iurant q̄ hec ñ faciēt. ergo de cetero nec testificari poterūt nec publi ca cōficere īstrumēta. Periurus. n. testificari nō pōt qñcūq; pe nitentiā egerit. ex̄ de testi. c. Ex pte: & .c. fi. Ex hoc ēt sūt infa-mes qbus sunt actus legitimi interdicti. extra de testi. c. Licet ex quadam primo responso ad fi. Hec Hosti. Vide supra resti tutio quinto. 1

Quid de p̄latis sigillātib⁹ & subscribētib⁹ se ī īstrumētis ułariis Hosti. ī sum. de ułis §. An aliq̄ uer. fi. & Gof. ī sum. e. ti. in fi. Dicūt q̄ pticipes sūt crimīs ułaꝝ & si nō cōmodi: nā subscri-ptio ī multis iuris articulis cōsēsū & approbationē inducit. ex̄ de re iudi. c. Cū int̄ uos. C. Si cer. peta. l. mutue. c. De admini. Tuto. l. Si nō subscripsisti. Sed fateor si qs instrumēto nō lici-to se subscribat & eius tenorē ignoret ñ approbat nec cōsētit .C. plus ualere qd̄ agit̄. l. ultīa. Sigilla ēt p̄latoꝝ faciūt īstrumēta autentica. ex̄ de fide instru. c. scripta. Per hoc igit̄ laici creden tes cōtract⁹ huiusmōi p ecclesiā approbāi securi⁹ peccāt: & iō de talib⁹ dici potest laque⁹ iuuenū omnes uos: ut. 2. q. 5. Paul⁹ i lē Monal. 2

Quid de his q tp̄r messiū & uīdemiaꝝ emūt uili⁹ frumenta & uinū ut uēdāt carius. Rñd; Gof. ubi s. q̄ ñ tenēt ad restitutionē 3

ſed ē turpe lucꝝ. Nec tenēť aliqͥs ad reſtitutionē: ſed ī iudicio aīe tāq̃ male acqſita que ex hoc acqſierūt debēt paupibꝫ erogare. Ad qđ nō puto illū teneri q nō hac intētiōe emit ſed ut domui ſue ꝓuideat & tādē ex aliq̃ cā partē uēdidit & cariꝰ: nā qcqd agāt hoīes intētio iudicat oēs. Itē dicit Monal. ī ſum. ſ. q̄ qui tp̄r meſſis uel uīdimie emūt ānonā ex cupiditate uel uinū uiliꝰ ut poſtea carius uēdāt peccāt mortaliť ſiue ſint clerici ſiue laici. Et ē turpe lucꝝ. Secus tñ ſi aliqs pp neceſſitatē: ut. ſ. de illa ānona uel uino uiuat & poſtea nō īdiget ſicut credebat. Hic pōt licite uēdere ꝓut uēdiť coīť in foro cōi: licet uēdať cariꝰ q̄ emerit. i3. q. 4. Quicūq̧: &. c. canonū. Idē dicendū ē de illo qui emit ānonā uel uinū cā negociādi dū tñ nō ex cupiditate h̄ faciat. ſed ex lucro moderato ſibi ꝓuideat maxīe cū neſcit aliā artē nec alias habet unde ſuſtēteť. Similiť pōt emere qs annonā ſi timeť cariſtia ī ciuitate: qa uidꝫ uictualia extrahi de terra dūmō nō emat ut carius uēdat ſed ne egēs fame peat exēplo Ioſeph. geñ. 4i. Qui frumēta cōgregauit nō ut carius uēderet ſꝫ ut populū a fame liberaret q tamē poſtea uēdidit ſm cōe foꝝ & tales ſi ſic emerēt mererēť. Aliť aūt emētes p̄ter q̄ ī p̄dictis caſibus contineť tenenť tanq̄ turpe lucrū paupibꝫ erogare nō tamē de neceſſitate

4 Similiť nefandi ſunt mercatores qui ea intētione emunt aureos uł alias monetas uł res uenales & p̄cipue uictualia ut de talibꝫ cariſtiā īducant.

5 Quero pone q̄ uſariꝰ emat equū uł p̄diū de pecuīa uſaria & donat rē illā alteri & poſtea efficiť nō ſoluēdo utꝝ ille q ſoluit uſas poſſit cū effectu petere rē ēptā de uſis ab ip̄o poſſeſſore cui donata ē: & utꝝ ille ī foro penitētie reſtituere teneať. Rñdet Monal. ī ſum. q̄ licet p̄tiū ex re furtiua redactū nō ſit furtū. ff. de furtis. l. qui uas. §. ul. & uitia pſonalia nō trāſeāt ī ſucceſſores. ex̄ de fili. p̄ſbi. c. ex trāſmiſſa. Tñ iſte pōt petere & iſte reſtituere teneť. ex̄ de uſis. c. cū ī tua. Sic. n. credit hic res loco

p̃tii sic ecõuerso p̃tiũ loco rei succedit .ff.de peti.here.l. Si rẽ & p̃tiũ Teneẽ ergo ille ad quẽ pueĩt res ẽpta de pecuĩa usaria restituere si habuit rẽ illã ẽptã ex cã lucratiua. Sec⁹ tñ si emisset uel ex alia cã nõ lucratiua adept⁹ esset bona fide ab usario nõ credẽs eũ forte usariũ. Aut credẽs rẽ illã nõ esse emptã de pecuĩa usaria aut ip̃ʒ usariũ habere alias unde posset reddere usas. Cõcor. Gof. & Hosti.ĩ sum.de usis.·§·.fi. Cõcor.ẽt Spe. in ti.de usis.uer.pone usari⁹.

Quid si talis possessio pueĩat ad illũ q usã soluerat ex cã lucratiua nũqd extinguiẽ ei⁹ actio quã prius habebat cõtra illũ tertiũ possessorẽ. Rñdet Hosti.ĩ sum.·§·.fi.ꝙ sic. Tñ ꝫm Gof. usarius uel ei⁹ heres mĩme liberaẽ.ff.de ꝟbo.oblig.l.Inẽ stipulãtẽ ·§·.Si rẽ.&.ff.de solu.l.Quotiẽs. 6

Quid de heredibꝫ usarii. Rñdet Hosti.ĩ ti.de usis.·§·.que pẽa. ꝟ.hac pena ꝙ nõ teneẽ restituere: nisi q̃ten⁹ uires hereditates patiũẽ de appella.c.qua fronte: & de rapto.c. in litteris. 7

Quid si alter heredũ factus est nõ soluendo nũquid ali⁹ teneẽ in solidũ. Rñdet idẽ supra ꝙ in solidum teneẽ inquãtũ ad ip̃m de hereditate puenit: nã & res hereditaria obligata uidetur de usis.c.cũ tu.·§·.fi. 8

Quid de illis dñis q multa recipiũt a iudeis cũ sciãt eos nihil habere nisi de usis & ꝙ bona que possidẽt ad restitutionẽ nõ sufficerẽt. Rñdet idẽ ubi s̃ ꝫm Rodo.ꝙ tenenẽ ad restitutionẽ. pceptoꝝ si ex cã lucratiua pcepũt. P̃nt tñ ab eis accipe q̃d sibi debẽt sicut & alii creditores. 9

Quid de genero raptoris uel usurarii nũqd põt accipere dotẽ de bonis eius cũ qcqd habet nõ sufficiat ad reddẽdũ q̃d habet de usa. Rñdet Astẽsis ĩ sum.li.ʒ.ti.q.ꝫm Rodo.licet dos nõ pueĩat ex cã lucratiua sed accipiaẽ pp onera mr̃imonii supportãda si tñ talis ueritatẽ sciẽs aut crassa ignorãtia ductus ꝯtraxit cũ filia: talis nõ debuit dotẽ recipere de rebꝫ huiusmõi de eqtate canonica licet de subtilitate iuris ciuilis aliẽ forte possʒ dici. 10

Si aũt fuit ductus ignorãtia ꝓbabili: puta qa credebat soceꝝ ñ esse usariũ uel alias soluẽdo esse: põt recipere dotẽ licet postea intelligat ueritatẽ. Cõcor. Monal. Alex. de alexã. cõtrariũ tenꝫ Vide supra. Restitutio. 2. § . 63.

ii Quid de creditore nũqd põt recipe qd sibi debet a tali usario uel raptore cui⁹. s. oĩa bona que habet nõ sufficerẽt ad restituendũ sua male ablata. Rñdet Astẽsis ubi supra ẜm Rodo. distĩguẽdũ: qa si creditor credidit talẽ pecuniã ut ex ea ꝯmodũ suũ faceret & ex ea lucrãdo forte se liberaret tũc põt recipe debitũ suũ de rebꝰ talibꝰ. Nec ẽ simile de genero q̃ntũ ad dotẽ quia socer dãdo dotẽ genero paupior efficit nisi q̃ten⁹ ab onere filie releuat: sed debitor nõ fit paupior recipiẽdo rẽ uel rei uendite p̃ciũ. Si aũt tradiderit mala fide pecuniã: puta ludendi ad aleas uel daturo meretrici uel histrioni ul' alit bona dilapidãti nõ debet huiusmõi p̃ciũ recipere de bonis p̃dictis. Similit nec q ex cã lucratiua agit. Oẽs aũt alii qbꝰ debet ex cõtractu ul' q̃i ex maleficio uel q̃i recipere possũt ex huiusmõi rebꝰ ꝙ sibi debet dũ tñ nõ rẽ furtiuã ul' raptã ul' usariã ĩ ip̃a specie recipiãt: maxĩe ẜm illos q dicũt ꝙ ĩ usa dñiuꝫ nõ trãsfert sꝫ et ẜm eos q dicũt ꝙ trãsfert: credo ꝙ ip̃a res usaria ĩ speciẽ ĩ fondũ recipi nõ debet qa debitor q dedit eã ꝓ usa ꝯdicere põt si extat. Nec eo inuito creditor aliam pro ea ei soluere posset. Cõcor. Monal. in suma.

i2 Quid de seruiẽtibꝰ usarioꝝ q seruiũt eis defenerãdi officio. s. ꝓ eis pecuniã ad usã numerãdo: & usã accipiẽdo eoꝝ mãdato: & tñ nihil ad eos pueĩt. Rñdet Astẽsis ĩ sum. ubi s ẜm Rodo. ñ tenẽt p̃serti iidẽ usarii p se uel p alios mĩstros huiusmõi exercerẽt usas: licet nõ p istos. Cõcor. Alex. Aliq uero ut Monal. distĩguũt si dat pecuniã dñi sui ad usã de generali mãdato dñi sui dicẽtis ꝙ mutuet pecuniã cui uult ad usã sub noĩe ip̃i⁹ dñi & tũc seruiẽs tenet ad restitutionẽ si dñs nõ restituat: qa ẽ ĩ h sicut p̃ncipalis & ĩ optione ei⁹ ẽ mutuare & nõ mutuare. Aut

hoc facit de speciali mādato dñi sic mādātis sibi. Mutua de pecuīa ad usurā .io. libras noīe meo: & tūc licet peccet hoc faciēdo ad restitutionē: tñ nō tenet. Vide ī usura. Restitutio. §. 2.

Quid de eo q cū uellē mutuare pecuniā gratis īduxit me q nō darē eā nisi sub usuris. Rñdet Astēsis ubi supra q tenet ad restitutionē. qa īpediuit īdebite utilitatē pximi pcurādo ne mutuū gratis sibi daret. 13

Quid de eo q consuluit alicui ut feneret. 14

Quid de eo q dat aīco uel cōsanguiēo pecuniā grat ut feneret 15

Quid de eo q cōtrahit societatē cū alio ad fenus exercendum. 16

Quid et de eo q mutuat usurario pecuniā ad pticipationē lucri usurarum. Rñdet Astē. ubi supra. q tales q īducūt aliquos ad fenerādū tenet in solidū si alit nō erāt feneraturi. Si aūt alias erant feneraturi nō tenet nisi īqntū ad eos puenit. Secūdū uero Ro. in neutro casu tenet nisi qntū ad eos puenit: & ē melior conditio taliū ī hoc casu q ī furto uel rapina ubi pstāt auctoritatem ad restitutionē. Tenent et si nihil ad eos puenit. Et hoc iō qa rapina & furtū cōtra uolūtatē dñi fiūt q patit dānū: sed usura d uolūtate dñi puenit ad creditorē: nec inueit q iura dēt actionē debitori cōtra huiusmōi inductores ad repetēdū usuras ab eis qs debitores soluāt talit īductis p alios uel si ad īducētes nihil puenit inde. Cōcor. Monal. 17

Quid de eo q pecuniā deponit apud usurarios. Rñdet idē ubi s q si qs cōmitteret pecuniā suā usurario nō habēti unde alias usuras exerceret hac intētiōe ut inde copiosius p usurā acqreret ei materiā peccādi daret: unde & ipe culpe pticeps esset. Si uero usurario alit habēti: unde usuras exerceat aliqs pecuniā suā cōmittat ut tutius seruet non peccat: sed utit ad bonū homine peccatore. Hec Tho. 18

Vtrum usurarius ītētionarius q habuit ītētionē aliqd habēdi & pncipalit pp hoc mutuauit alias nō mutuatur⁹ nō tñ deduxit ī pactū tenet ad restitutionē. Rñdet Astē. ubi supra. q nō est op⁹ 19

restitutione ad purgationē delicti:sed sola pnīa sufficit sibi sic in symoīa mētali.ex̄ de symo.c.fi.ſm Gof.& Ric.ī.q.Sed cō trariū sentit Hosti:& Rodo.p.c.Cōsuluit.ex̄.e.& Luce.6.Mutuū date nihil inde sperātes:iō ſm eos teneẽ ad restitutionē in foro pnīe de oī eo qđ accepit ultra sortē q̄cūq; ītētiōe debitor ei dederit:siue pp dilationē exortā pp mutuū ei datū uł pp illđ recipiēdū ad ꝓlixiorē terminū.Quādo īn creditor dat creditori pp solā dilectionē nō pōt repetere nec retētionē sibi consulere si forte penes se habeat aliqd de bonis creditoris.Cōcor. Monal.ī sum.Hoc ēt tenet Petr⁹ đ āchar ano ī.c.usuraꝝ uoraginē de usris li.6.& dñs Lau.de rodulfis ī suo tractatu de usris.Et hoc dicit tuti⁹ īmo uerissimū ſm Inno.& Hosti.ꝙ semp teneẽ ex q̄ illa ītētiōe ꝑncipalit̄ duct⁹ ē:& ēt placuit Ray.ī sum hui⁹ ti.℣.sed nūqd:& Archi.ī.c.i.14.q.3.Et hoc quo ad iudiciū aīe Et ita ēt cōfirmat Io.an.ī.c.Cōsuluit de usris.Sed ipē Io.an.in mercuri.sup regula peccatū nō remittiẽ refert.ꝙ qdā theolog⁹ hāc questionē disputās distīguebat qñ corrupta intētio mutuātis innotuit debitori qa uideẽ tūc q̄ddā pactū implicitū qđ habet uim expliciti.Est.n.ſm eū duplex usra.Vna mētalis nō obligās ad restitutionē ex eo qđ fit sine oī exactione uł pacto implicito uł explicito. Alia uero ē obligās ad restitutionē ex eo qđ fit cū exactione ex pacto implicito uel explicito.Si ergo fiat cū implicito ē usra mētalis:si cū explicito ē uocalis.Ex q̄ inferẽ ꝙ ī casu ī quo nō innotuit debitori corrupta intentio mutuātis dato ꝙ ea intētiōe ꝑncipalit̄ duct⁹ sit nō obligaẽ ad restitutionē ſm dictū theologū q adducit tales rōnes. Primo qa cū formale sit exactio ī usra ex pacto obligante uł aliqd aliud eqpollens:ergo seqẽ ꝙ ubi ñ ē talis exactio nec aliud eqpollēs ibi nō ē usra ad restitutionē obligās:q̄uis bñ sit usra mētalis ad penitētiā peccati obligās.Et hoc cōfirmaẽ qa alit̄ dicēdo ñ saluareẽ descriptio usre qua dr̄:ꝙ usra ē lucꝝ ex mutuo pacto đbitū uel exactū. Secūdo qa sicut ī furto dicim⁹ ꝙ si aliqs grat

& liberalit̃ ĩ dono recipit: recipit qđ furari ĩtẽdebat q̃uis sit fur mẽte nõ tñ ope:ita ꝙ ad restitutionẽ teneat̃: sic & in ꝓposito usari⁹ cẽset̃ fur cõuẽtionalis: Si ergo intẽdit furari usurã accipiendo & tñ ñ puenit ad op⁹ pactionis uel exactionis: sed liberalit̃ accipit dr̃ usura mẽtalis nõ obligãs ad restitutionẽ. Tertio facit.c.fi.de symo.ubi dicit̃. Symoiac⁹ mẽtalis q habuit aĩum ꝑncipalit̃ ad aliqd accipiẽdũ nõ tenet̃ ad restitutionẽ ei⁹ quod gratis accepit: sed sufficit sola pnĩa de peccato. Sed Io.an.rñdʒ ad ꝑmũ: distiguẽdo de ꝑmaria uel secũdaria intẽtiõe mutuãtis .s.ut ꝑmaria eqpolleat pacto: nã ẽ pactũ ĩplicitũ Luce.6. Mutuũ date & cetera nõ secũdaria. Ad secũdã rñdet Io.an. ꝙ int̃ casũ illũ furti & casũ nostꝝ ẽ maxĩa dissimilitudo: quoniã licet donatarius ĩ casu furti habuerit ĩtẽtionẽ corruptã ad furãdũ nõ tñ donatio causat̃ ab ei⁹ facto: nec ẽ ãnexa illi ĩtẽtioni cõrupte cui⁹ cõtrariũ ẽ ĩ mutuo: qđ cũ ex bono charitatis deberet fieri gratis fiebat ꝑncipalit̃ spe lucri cui⁹ spei uitiose seq̃t̃ effectus cõsequẽdo lucꝝ. Ad tertiã rñdet dñs Anto.de butrio. ꝙ rõ diuersitatis q̃re usari⁹ mẽtalis obligat̃ ad restitutionẽ ĩ foro penitẽtiali: & symoniac⁹ mẽtalis ẽ ƒm doc.qa usura utroq; testamẽto ẽ ꝓhibita: nec dispẽsationẽ pape recipit de usuris.c. Sup eo. Symoĩa uero ẽ ꝓhibita a iure positiuo & in eo ẽ symoniacũ qa ꝓhibitũ sicut ẽ acqrere bñficiũ symoniace ubi papa põt dispẽsare. Vnde dicũt doc. ꝙ ĩ ꝓhibitis qa symoĩaca. Idẽ dicẽdũ qđ ĩ usura mẽtali.s.ut symoĩac⁹ mẽtalis teneat̃ ad restitutionẽ quia ꝓhibita. Ideo dicit Gof.ĩ sum.e.ti.in ꝑncipio. ꝙ quedã illicite tenent̃ ƒm ius diuinũ & hũanũ: & ĩ his si nõ cõstat: obligat̃ ad restitutionẽ ĩ foro pnĩali. Si uero cõstat obligat̃ ĩ foro ecc̃liastico. Et sic loq̃t̃ de detinẽtib⁹ usurã qa ibi tenet̃ alienũ qđ ẽ oĩ iure ꝓhibitũ. Quedã sũt que tenent̃ iuste ƒm ius diuinũ & iniuste ƒm ius hũanũ. Et tũc cõsiderãd⁹ ẽ mod⁹ ꝓhibẽdi iuris: qnia si ius ꝓhibeat mentẽ cõscito de mẽte illa punit̃ sicut ẽ ĩ symoĩa ꝓhibita a iure positiuo qa actualis uẽditio ẽ ꝓhibita non solũ

mētalis qa hoc agere ē uetitū licet restituere nō cōpellat̄ obligat̄ ad satisfactionē peccati. Et h̄ ē qđ uult dicere tex. in dicto .c. fi. Et si dicat̄ ulteri⁹ q̄re usa pl⁹ ꝓhibet̄ iure dīno ꝙ̄ symoīa ī bn̄ficio dicēdū qa ī usa alienū rapit̄. ī symoīa alienū emit̄. Et ꝑ hoc patet q̄re magis mēs punit̄ ī usa ꝙ̄ ī symoīa: qa use ꝓhibitio habuit ortū a iure diuino: symoīe aūt: a iure hūano. Vide alias rōnes alioꝝ doc. ibi ꝑ dn̄uꝫ An. Monal. dicit: qa ī symonia ē turpitudo ex pte dātis & accipiētꝭ. Sꝫ ī usa n̄ ē turpitudo ex pte dātis usas: & iō ex iure dīno & nāli eq̄tate facienda ē ei restitutio. Nec posset ī hoc casu papa dispēsare: sed ex solo iure hūano pecuīa symoniace accepta uel recepta restituēda ē n̄ illi q dedit turpit̄ sꝫ eccl̄ie. Vn̄ nec Elyse⁹ p̄cepit Gezi restituere qđ accepit Anaamā: & papa qđ uult pōt ī hoc casu statuere. Posset et̄ dispēsare ꝙ nō solū in mentali symoīa sed et̄ in illa que pacto esset expressa ꝙ retineri posset: quod esset symoniace acceptū.

20 Quero an mutuās secūdario sub spe aliqd habēdi peccet & an teneat̄ ad restitutionē. dicit ꝙ nō: ar. 61. di. Quid ꝓderit. 58. di. Si officia. i. q. i. Quapp: ĩmo naturalit̄ ē obligat⁹ ad ātidota. ut in. c. Cū in officiis de testa. Et tenet glo. in. c. Consuluit de usuris. Gof. & Hostiē. in sum. huius ti. post prin. de quo per Io. an. in. c. Consuluit: & in mercu. super secunda regula & Monal. in sum.

21 Vtꝝ creditor cui ex charitate mutuāti debitō aliqd ultra sortē cōtulit nō uolūtarie sed coacte: puta dubitās ne ĩdiscret⁹ reputet̄ ĩ tm̄ ꝙ aliū uel hūc de cetero n̄ iueiat mutuātē ul̄ alia sibi cā teneat̄ ad restitutionē. Rn̄det dn̄s Lau. ꝙ licet sit tuti⁹ restituere tn̄ puto ꝙ si recipit pure credēs donatū liberalit̄ & n̄ ut usā uel ut coacte donatū nō tenet̄ ad restitutionē: lꝫ postea sciat nō liberalit̄ datū esse. Ex q̊. n. tp̄r donatiōis habuit bonā fidē recipit licite: licet donās tali coactione duct⁹ dederit & creditor n̄ habuit intētionē tacitā uel exp̄ssā. Nā sep̄ mihi placuit

opinio glo.ĩ.c.Vigilãti:& .c.fi.ex̃ de uſis.ſ.ꝙ mala fides ſupue
niens pſcriptioni cōplete nō facit quē obnoxiū reſtitutioni.
Quod.n.dr̃ ꝙ poſſeſſor male fidei nullo tp̄r ñ pſcribit:h̄ uerꝝ
ē dū ē ĩ curſu pſcribēdi:qꝛ tūc reqrit̃ bōa fides:ſecꝰ qñ iã pſcri
ſit:nã lex pōt de meo facere tuū iuxta notata p Inno.in.c.Cō
queſtꝰ ĩ glo.ĩ dicto.c.Vigilãti quã opinionē circa pſcriptionē
ſeqt̃ Io.Goff.Vicē.& Hoſti.q Hoſti.dicit.ꝙ ſi ſua cōſciētia re
manet leſa debꝫ ſatiſfacere cōſciētie:licet ſit potiꝰ ſcrupuloſa
ꝙ̃ theologa:ex q̃ timet ubi ñ ē timēdū.de ſymoĩa.c.Et ſi qrıēs
de q ĩ ſum.eius ĩ.c.de pſcrip.reꝝ ĩmobi.§.que exigūt. Hunc
paſſū plene examinat.Io.an.ĩ mercu.poſita ſup regula.Poſſe⸗
ſſor male fidei in ultĩo articulo niſi talis credulitas eſſet craſſa
uel ſupina:qđ bonꝰ uir habet arbitrari.Cōtra tñ pdictã deter⸗
miationē tenet magr̃ Gregꝰ de arimino.Itē nota ꝙ ſi creditor
anteꝙ̃ debitor donaſſet ſciuiſſet ciꝰ ĩtētionē qꝛ coacte dediſſꝫ
nō poſſet recipe ſana cōſciētia.puta ſi ſciret ꝙ debitor donaret
creditori timore ne repetat capitale de pſenti nō ſine magno
forſan ĩcōmodo debitoris iuxta ea que notãt.ff.de cōditione ĩ⸗
debiti.l.Si nō ſorte:§.Si qs falſo ĩ glo.Et facit qđ notat̃ ĩ.c.
Debitore.ex̃ de regulis iuris.Vel ſi ſoluat ne reputet̃ idiſeretꝰ
& alia uice nō reperiat mutuātē ĩ ſuis neceſſitatibꝫ.ar.eoꝝ que
no.io.q.2.h̄ ius ĩ glo.& Io.an.ſup regula.Dãnū ĩ.3.ar.pme pt̃
& ĩ ſolutiōe.q.ĩ quãto mēbro ĩ ꝟ.Et dico cū Gof.Nō tñ debꝫ
creditor leuiter iudicare debitorē coacte donare ne ĩ pnitiem
ruat.l.penul.ĩ pn.ad tercul.đ uerboꝝ ſigni.l.3.fi.Nec debemꝰ
eū iudicare cōpulſū tãꝙ̃ nolētē reputari idiſeretū.Monal.dicit
ꝙ ſi debitor creditorē uolētē recipe pecuniã ſuã pueit muneri⸗
bus gratis rogãs ut det dilationē pp dilectionē uel pp deū &
creditor recipiēs munera gratis reſpectu pteriti tēporis ñ fu⸗
turi ꝙ̃uis poſtea det ĩdigēti beniuolã dilationē quã alias nō da
ret ut ſi uidiſſꝫ eū ĩgratū dat:dico pncipalit̃ pp amicitiã uel pp
deū.ſecūdario uero pp gratitudinē debitoris & hoc facit rōne

p̄teriti tēporis non futuri nō ē usura:dūmō gratis recipiat̄ & offerat̄ s̄m quosdā.

22 Quid si n̄ sit corrupta intētio creditoris debitor tn̄ pp mutuū acceptū uel ulteri⁹ retinēdū dat ei aliqd:nūqd creditor tenet̄ restituere illud.Rn̄det Astē.ubi s̄.nō tenet̄ de bona fide cōsūptis nec ēt̄ de extātib⁹ q̄diu p̄babilit̄ credidit:q̄ ex dilectione sola ei dederit.Si aūt credat uel p̄babilit̄ dubitet q̄ pp illā cāꝫ ei seruierit restituere tenet̄. Quādo aūt debitor nō gratis dat uel gratis creditor nō mutuat debitor si alias habeat de bonis creditoris & p retētionē sibi cōsulat de usura quā dedit n̄ ē cogēd⁹ ad restitutionē ī foro penitētiali.Cōcor.Monal.ī sum.

23 Quid de illis q aduenīēte solutionis tp̄r siue termīo nolūt dare dillationē debitori q iuramēto astrict⁹ ē soluere nisi data ei pecuīa uel alio eqpollēti.Rn̄det Asten.ubi supra q̄ tenent̄ ad restitutionē.ex̄.e.c.Cōsuluit s̄m Ray.Si tn̄ debitor creditorē uolētē recipe uel exigere pecuniā suā debitor p̄ueīat munerib⁹ gratis rogās eū ut det sibi dillationē pp amicitiā uel pp deū & gratis recipiat creditor illa munera rōne p̄teriti tēporis nō futuri:licet postea det īdigēti ut beniuolo & dilecto:q̄ alias non daret si eū īgratū uideret.Det dico p̄ncipalit̄ pp aīcitiā uel pp deū:secūdario uero p̄pt̄ gratitudinē debitoris.& hoc facit rōne p̄teriti tēporis nō futuri nō est usura. Vnde ille non tenetur ad restitutionē eoꝝ que sic accipit secundū quosdam.Vide supra usura.1.§.22.

24 Nūqd clerici usuras q̄s habēt uł habuerūt de reb⁹ eccłie restituere possūt.Rn̄det Astē.ī sum.ubi s̄.q̄ nō:qa res ille sunt paupū nisi q̄ten⁹ de pecuīa usuraria uel q̄libet alia sua expēdisset in utilitatē eccłie sed restituere debēt de reb⁹ suis patrimonialib⁹ Rodo.uero credit q̄ si h̄ n̄ p̄n̄t de bonis suis facere de fructib⁹ eccłie quos p̄cipiūt licite possunt se liberare

25 Quid de h̄ caū qdā ꝯsuluit alicui q̄ feneraret̄:& dedit alicui pecuniā grat̄ ut feneraret̄:nūqd isti tenēt̄ ī solidū ad restitutionē

Rñdet Alex.de alexã.ĩ ſuo tractatu põt dici ſm quoſdã ꝙ q ĩ⸗
ducũt aliquos ad fenerãdũ q alias nõ eſſẽt feneraturi tenẽť ĩſo⸗
lidũ. Si aũt alias eſſent feneraturi nõ tenẽť niſi inq̃ntũ ad eos
ꝑuenit. Alii aũt dicũt rõnabiliť moti:ꝙ ĩ neutro caſu tenẽť: ni
ſi ĩq̃ntũ ad eos ꝑuenit:nec ĩ aliis duobꝫ caſibꝫ.ſ.cũ qs cõtrahit
ſocietatẽ cũ aliq̃ ad fenus exercẽdũ:uel cũ qs dat pecuniã uſͣa⸗
rio ad ꝑticipationẽ lucri. Mouẽť aũt iſti ad hoc dicẽdũ ꝑp diffe
rẽtiã que ẽ inť rapinã & furtũ ex una ꝑte & uſuram ex alia pe⸗
nes uolũtariũ & nõ uolũtariũ: ex qua differẽtia oriť ꝙ ĩ his ca⸗
ſibꝫ melior ẽ cõditio uſͣarii q̃ latronis furis uel raptoris. Nã in
rapina & furto teneť reſtituere qui ꝓſtat auctoritatẽ ẽt ſi nihil
ad eũ ꝑuenerit. Et hoc qa furtũ & rapina ẽ cõtra uolũtatẽ dñi:
nõ ſic aũt ẽ ĩ uſͣa ubi ẽ uolũtariũ mixtũ. Vñ in rapina & furto
iura dãt actionẽ ſpoliatis cõtra illos q̊ꝝ ope uľ cõſilio uľ miſte
rio furta & rapine fiũt:licet ad eos nihil ꝑuenerit:non autẽ ſic
eſt ĩ uſura qa nõ datur actio cõtra tales inductores cum ad eos
nihil peruenerit.

Vtꝝ uxor teneať ad reſtitutõnẽ ꝓ uiro defũcto q fuit uſurariꝰ 26
Rñdet idẽ Alex. ꝙ uxor teneť ad reſtitutionẽ ꝓ uiro defũcto
inq̃ntũ ad eã ꝑuenerit de bonis eiuſdẽ uel ĩq̃ntũ uſa ẽ de boĩs
eiuſdẽ:ꝙ ſi nihil ad eã de talibꝫ bonis deuoluiť uľ ſi ĩ domo ma
riti hꝫ fructꝰ ſufficientes ꝓ ſuis neceſſitatibꝫ & ꝓ oĩbꝫ q̃ expe⸗
dit:tũc ĩ nullo teneť.

Vtꝝ uiro uiuẽte ipõ ignorãte uxor poſſit reſtituere. Rñdꝫ idẽ 27
Alex. ꝙ uxor cũ nõ ſit dña reꝝ nõ debet ſe intromittere đ re⸗
ſtitutione ignorãte uiro uel cõtradicẽte. Dixerũt tñ qdã:ꝙ lꝫ
uxor nõ ſit dña reꝝ.tñ qa ẽ data ĩ adiutoriũ uiro cui ſalutẽ ꝓ⸗
curare teneť:& ideo ſicut de bonis ꝓpriis uiri põt facere etiã
ignorante uiro & nõ ꝓhibente:qa ſicut agit cãꝫ uiri eodẽ mõ
põt facere reſtitutionẽ: & ſi ſciẽte & nõ cõtradicẽte hoc faciat
ſecuriꝰ ẽ. Secꝰ aũt ẽ ſi ſciat & ꝯtradicat: tũc enĩ mulier teneť
obedire ĩ omittẽdo tale bonũ ad qđ non teneť de neceſſitate.

Cōcor. Astē. ī sum. li. 3. ti. q. Et s̃m eū mulier nō teneť restitu-
ere ꝑ furto uiri nisi q̃ntū ad eā pueīt de boīs ei⁹ uł īq̃ntū bo-
nis eius usa fuit. Si uero ad eā nihil de talibꝫ bonis pueīt uł ēt
in domo eius de dote sua uel ēt aliūde expēsas sufficiēť habuit
in nullo teneť qa nihil inde habuit qđ ñ recōpēsauerit.
28 Vtꝝ uxor & familia teneāť ad restitutionē eorū que cedūt in
usū uitę eorū. Rñdet idē Alex. ꝙ pcipi aliqd de bonis usurarii
uel raptoris ē duobꝫ modis. Aut. n. pcipiť ignorāť aut sciēť. Si
ignorāť excusāť. Si sciēť excusari pōt pp recōpensationē ut di-
ctū ē. Excusari ēt pōt ꝑ necessitate corporali qñ. s. aliud reme
diū cōmode īueniri ñ pōt sicut accidit paupibꝫ mēdicātibꝫ. Per
hoc excusari pñt filii & filie ī domo pentū q necessitate cogē-
te aliť uiuere nō possūt & eodē mō uxor. Aliqñ fit excusatio
pp recōpēsationē fiēdā: ut si qs accipit necessitate cogēte spe-
rās se recōpēsaturū ī futurū. Et hoc excusari pōt uxor & fami-
lia dū. s. ꝓponūt se recōpēsaturos qa sperāt habere facultates
ad hoc. & hic ē un⁹ mod⁹ dicēdi. Cōsueuit tñ dici coīť ꝙ si ux-
or & familia nō sperāt de correctiōe uꝰarii & uideāt eū nō sol-
uēdo si sūt ibi aliq̃ bona de iusto. i. iuste acqsita: de illis si sepa
ta sūt debēt expēdere. Et idē est si sūt ibi aliq̃ de iusto: sed ita
mixta ꝙ discerni ñ possūt. Et hoc ītelligēdū qñ uir ē ī soluēdo.
Si aūt nihil ē ibi de iusto uel uir nō ē ī soluēdo: qa oīa bona il-
lius nō sufficiūt ad restitutionē uel satisfactionē: tūc nihil acci-
piāt de bonis illi⁹ sed magis querāt sibi uictū aliunde. Addit
Astē. ī sum. li. 3. ti. ii. ꝙ uxori uꝰarii cui⁹ dos ē de uꝰa & uir ni-
hil habet q̃ de uꝰa: succurriť ut uiuere possit de his que sunt ī
domo uiri si ipā laborat ī domo siue uēdēdo siue suēdo siue ēt
bona ne peāt custodiēdo: qa ī hoc agit creditorū utilitatē. Si ūo
uir habeat plura īcerta: tūc auctoritate ep̄i q debet paupibꝫ ꝓui
dere licite pōt de eis uiuere. ar. di. 72. § Generaliter: &. c. Ep̄s:
cauere tñ aliť teneť.
29 Quid de recipiētibꝫ ab eis munera el'ias & oblatiōes. Rñdꝫ idē

Alex.ꝙ recipiētes elīas ab uſ̄ariis.aut ſciūt ꝙ ſūt uſ̄arii aut n̄. Si nō ſciūt nō peccāt recipiēdo nec tenēt ad reſtitutionē.Si uero hoc ſciūt & faciūt neceſſitate cōpellēte n̄ peccāt:neceſſitate uero ceſſante peccat qs accipiēdo ab uſ̄ariis notoriis pp ſcādalū Et qa ip̄o iure ſūt excoīcati:iō acceptū ē reſtituēdū.Si uero uſurarii nō ſūt notorii pōt aliqd accipi ab eis ſi credat̄ ꝙ aliqd habēt p̄ter uſ̄as.Sec⁹ ē ſi nihil habēt.Tūc.n.acceptū debet reſtitui.Sed cui reſtituet cleric⁹ oblationē quā a tali recepit.Rn̄dꝫ Hoſti.ī ſum.ti.de uſ̄is §.Qua pena ꝟ.Sed cui ſ̄m Allanū.ꝙ epiſcopo loci.Sed ſecundū Guliel.reſtituat̄ ei q obtulit in opprobrium ſui.ar.de homi.Sicut dignū.§.Eos de uſuris.Cum tu.§.Super his.

Quid de uxore uſurarii q qcqd habet ē de uſ̄a & hoc dicat ei cōſciētia.Vide s̄ pplexitas.§.i.&.§.i5. 30

Quid de tutore & curatore q dāt pecuniā pupilli uł adulti ad uſ̄ā.Rn̄dꝫ Monal.ī ſum.ꝙ tenēt ad reſtitutionē ꝑ eo ꝙ p̄ſtant auctoritatē talib⁹ cōtractib⁹ & illi q̄ꝝ tutellā uł curā gerūt p ſe nō eſſent talia facturi. 31

Quid de ſeruiētib⁹ & mercenariis uſ̄arioꝝ & de emētib⁹ & uēdētib⁹ ab eis.Rn̄det idē Alex.ubi s̄.ꝙ qs pōt fieri pticeps uſ̄arii recipiēdo aliqd ab eo pp aliquā recōpēſationē factā uel fiēdā.Et iō ſeruiētes uſ̄arioꝝ & mercenarii poſſūt recipe mercedē ſuā ſi ſeruiūt eis ī licitis & honeſtis:nec tenēt ad reſtitutionē:& hoc qa utilitas quā cōſequūt̄ ip̄i uſ̄arii ex ope huiuſmodi ſeruiētiū cōpēſat̄ cū mercede quā dāt ſeruiētib⁹ illis: & maxīe qa pp mercedē datā n̄ pn̄t dici paupiores cū loco mercedis habeat cōmodū opaꝝ.Sec⁹ aūt ſi ſeruirēt ī illicitis & īhoneſtis: tūc enī nō pn̄t recipere mercedē.Idē iudicādū eſt de cultorib⁹ p̄dioꝝ uſ̄ariorū & aliis mercenariis eorūdē.Cōcor.Aſtē.in ſū.li.2.ti.ii.Et Monal.ī ſum.Propt̄ eādē recōpenſationē excuſat̄ creditor uel ēptor uł uēditor q recipit ab uſ̄ario qd̄ ſibi debet̄ qa ex hoc nō fit uſari⁹ paupior:dū.ſ.dādo p̄tiū recipit rē. Et 32

iō cōsueuit dici ꝙ illi qb⁹ debeť aliqd ex cōtractu uł q̄i ex ma/
leficio uel q̄i pn̄t recipere qđ sibi debeť ex huiusmōi reb⁹. dū
tñ rē furtiuā uel raptā uel usariā ī suā speciē nō recipiāt. Hoc
aūt ueꝝ ē maxīe si dñiuꝫ rei ī usa nō trāsferať: ſm ēt illos q di/
cunt contrariū credendum est ꝙ non debet recipi ī solutionē
res usuraria in specie qa pōt eā debitor q dedit educere a cre/
ditore. si extat.

33 Vtrū fautores uel retinētes usarios ī terra sua teneanť ađ resti/
tutionē. Rñdet idē Alex. ꝙ tales nihil tenēť restituere si nihil
ad eos ꝑuenit de bonis usarii: licet aliť peccet cōtra deū dando
fauorē talib⁹: nec ē siłe de auctorib⁹ mali q sūt cā p se mali eius/
dē. Et de istis q sūt magis cā ꝑ accidēs mali. puta ꝙ tale malū
conserueť ī prīa uel libere fiat.

34 Quid de illo q mutuauit noīe alieno ad usā: utꝝ teneať restitu
ere. Rñdet idē Alex. ꝙ sicut ꝓhibeť qs accipere usas noīe suo
ita noīe alieno. Vñ. q 6. di. sic dr̄: & ē ūbū Leonis pape. Sicut ñ
suo ita nec alieno noīe qs clericorū exercere fen⁹ attēptet. In/
decēs. n. ē crimē suū ꝯmodis īpēdere alieīs. Et qa null⁹ dꝫ ex/
ercere usas noīe alieno: iō si tutor uel curator exercet tales usu
ras noīe alieno teneť ad restitutionē: & specialiť si ille cuius no/
mīe hoc fit nō ē soluēdo: qa agētes & cōsētiētes pari pena pu/
niūť. Quidā tñ dn̄t: ꝙ ēt ille cui⁹ noīe fit ē soluēdo ꝙ tutor te/
neť. Verū ē ꝙ si ille cui⁹ noīe sūt accepte use soluerit liberať
qui accepit. Sed ꝓmū dictū ē rōnabili⁹. Licet aūt sic dicať de
tutore & curatore: ꝙ tenēť qa p̄stāt auctoritatē talib⁹ cōtracti/
bus & illi q̄rū curā gerūt alias nō essent hoc facturi: tñ hoc dici
nō potest de illis qui gerūt ministeriū nudū sicut sunt seruien/
tes usurariorū qui numerāt pecuniā ꝓ dominis suis ad usurā &
eā recipiunt ad opus & usum eorū. Tales enī nō uideńť teneri
cū iidē usurarii alias ꝑ se ipsos uel ꝑ alios ministros essent hoc
facturi. Vide infra.

35 Quid de tutore & curatore. Vide infra. §. ꝓximo.

Quid de illo qui gerit negociũ alienũ & sine mãdato ei⁹ fenerat ad op⁹ illi⁹ cui⁹ negociũ gerit an teneať ad restitutionẽ. Rñdet idẽ Alex. ꝙ sic: qa talis fuit actor & mister contractus usarii. Cõcor. Astẽ. in sum. ĩ li. 3. ti. 40. 36

Quid de illo q bona ĩtẽtione rogat usariũ ad instantiã paupis: ut illi mutuet: Vtrũ peccet. Rñdet Ric. ĩ. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. ꝙ nõ: qa ꝗuis sciat ꝙ usari⁹ accipiat usurã: hoc tñ nõ intẽdit ille: qa potius uellet ꝙ mutuaret sine usa. 37

Quid đ ciuitatibꝫ uel collegiis dãtibꝫ pecuniã ad usas: nũqd oẽs & singuli sũt usarii & tenenť ad restitutionẽ. Rñdet Astẽ. li. 3. ti. 40. ẞm Ray. ꝙ sic. s. oẽs illi q̃ꝝ auctoritate & cõsẽsu fit. argumẽto. ex̃ de usis. c. Cõquest⁹. 7. q. i. sicut uir. 24. q. 3. Si heres Et ẞm Hosti. et̃ oẽs illi qbꝫ placet ĩ mẽte: & ratũ habẽt & consentiũt: & ꝓhibere pñt & nõ faciũt. ex̃ de sen. exco. q̃nte. Hec Hosti ĩ sum. de peni. § . fi. ỽ. Quid de ciuibꝫ. Cõcor. Io. de lig. p. l. municipes. De cõdi. & demõ. Sec⁹ ĩ ꝓhibere nõ ualentibꝫ per notata in. c. Super eo. de rap. nisi & ipsi participarent cõmodũ. Idem Archi. 42. di. c. 2. Et Io. an. ĩ. c. Cõquest⁹ de usis. 38

Sed nũqd singuli de collegio uel ciuitate tenẽť restituere ĩsolidũ qđ habuit collegiũ ex usis. Rñdet idẽ ů supra secũdũ Rodo. Licet illi quoꝝ auctoritate & cõsensu talia fiũt sint usarii, ut dĩc Ray. nõ tñ tenenť ad restitutionẽ nisi q̃ntũ ad eos peuẽt de usa uel q̃ntũ releuati sunt ab expẽsis q̃s de suo fecissẽt ĩ sustinẽdis oneribꝫ coĩtatꝭ nisi forte p̃stiterĩt auctoritatẽ cõpellẽdo aut p̃cipiẽdo coĩtati taliť fenerari que aliť ħ factura ñ esset: ĩ q̃ casu insolidũ tenenť. Cõcor. Monal. ĩ sum. 39

Quid de regibꝫ & aliis dñis qui cogunt debitores dare usuras. Rñdꝫ idẽ ubi supra ꝙ tenenť ad restitutionẽ et̃ si nihil ad eos peuenerit. Secundũ uero Alex. de alexã. dñi qui usariis fauent uel eos ĩ terris suis retinẽt nihil restituere tenẽť si nihil ad eos de bonis eoꝝ peuenerit: licet alias peccẽt ut s̃. § . 33. 40

i USVRA Vndecimo.s. qñ debz fieri restitutio. Quero qñ dz fieri restitutio usura4. Rñdet Alex. de alexã. ĩ suo tractatu de usuris. ꝙ stati ꝗa nõ remittiť peccatũ & cetera. Teneť aũt hõ esse in tali statu ut remittať sibi peccatũ. Preterea illa & eadẽ iniuria q̃ recipit qs alienũ uel illud retinet: sed ad semp teneť alienũ nõ recipere ergo ad semp teneť illud nõ retinere. Preterea licet p̄cepta affirmatiua nõ obligẽt ad semp: tñ ad hoc obligãt p̄cepta negatiua. Licet aũt p̄ceptũ de restitutione faciẽda ẜm formã uideať affirmatiuũ: tñ ẜm ueritatẽ ĩplicat negatiuũ p̄ceptũ quo ꝓhibeť aliqs detinere alienũ. Detinere.n.alienũ peccatũ ẽ. Et iõ sicut qs semp teneť deserere peccatũ: ita teneť sẽp reddere alienũ. In aliqb9 tñ casib9 nõ teneť qs stati restituere. Prim9 qñ restituẽdũ esset cõtra bonũ ꝓximi. Et iõ non teneť qs gladiũ restituere furioso. Debet tñ habẽs gladiũ habere animũ ut sit paratus ad restituẽdũ. De hoc uide ĩ pisana ꝑiurium. Ali9 casus ẽ si hoc fiat de uolũtate illius cui dz fieri restitutio. Tali.n. cõsentiẽte nõ teneť stati restituere: ꝗa ꝑinde ẽ ac si accõmodarz. Hoc aũt ĩtelligẽdũ si libere & sine timore cõsentit. Ali9 casus ẽ qñ debẽs restituere expectat opportunitatẽ restituẽdi cũ maiori pace & honestate ꝙ̃ si stati restitueret: licet de se sit stati parat9 restituere: puta si ille cui fienda est restitutio ignorat debitũ & ñ sine scãdalo aut aliq̃ dehonestate possit fieri talis restitutio. Ali9 casus ẽ si possibilitas ñ adesset: tũc.n.ñ teneť.iq.q.6. Et ẽ uerbũ Augustini ad Macedoniũ. Si res aliena pp quã peccatũ ẽ posset reddi & nõ reddiť pnĩa nõ agiť sed simulať. Bñ aũt diciť possit reddi ꝗa si no põt nõ teneť. ex de usuris.c. Cũ manifestos: ubi dr̃ ꝙ usurarii sũt cogẽdi ad restituẽdũ dũ habeãt ĩ facultatib9 unde possint restituere. Bñ aũt dicit in facultatib9: ut ibidẽ dicit glo. ꝗa licz usurari9 amiserit usuras nihilomin9 tñ teneť pp morã. Si aũt nihil habet liberať. Si aũt hz semp ẽ ĩ mora & maxĩe ĩ furto ubi teneť res aliena ĩuito dño & detinẽdo sẽp auget peccatũ. Ideo dicit Aug9 ad macedoniũ

Nolētes reddere qđ nouim⁹ male abstulisse & unde reddat̄ habere cognouim⁹ increpem⁹ obsecrem⁹ & detestemur q̈sdam clā q̊sdā palā sicut diuersitas p̱sonaꝝ diuersā uidet̄ posse accipere medicinā.Q2 statī ēt qs teneat̄ restituere satis habet̄.ex̄ de symo.Matheus:ubi dr̄ cuidā.Multū tibi cōsulis si admīstrationē celerit̄ ac spōte dimittas glo.celeriter.i.īcōtinēti quia q̄nto ampli⁹ cōtrectat rē tāto graui⁹ peccat:sicut fur q semp̱ ē ī mora.Vnde.ex̄ de symo.Cū ī eccl'ie corpore dicit̄ ꝙ tāto grauiora sūt crimīa q̄nto diuti⁹ īfelicē animā detinent alligatā in oīb; supradictis.Cōcor.Astē.ī sum.li.3.ti.

Quero pone ꝙ aliqs nō pōt restituere sine grādi dispēdio bonoꝝ suoꝝ forte qa nō inueīt q uelit bona sua emere uel qa ille 2
cui restitutio fiēda ē nimis distat & nō pōt ire ad eū sine grandi dāno nec habet q uelit pecuniā ad eū deferre. Rn̄det idem Alex.In p̄mo casu dici pōt tali ꝙ petat licētiā deferēdi & obtineat ut satisfaciat illi cui deb; rōne īteresse:& dāni qđ īcurrere pōt ex dillatione data:aut tm̄ donet ei ex reb; suis q̄ntū res uel pecuīa ablata ualet.In secūdo aūt casu qn̄ ille cui facienda ē restitutio ē absens dici pōt ꝙ si modicū ē illud qđ restitui debet nec mitti pōt illud modicū sine magno dāno illi⁹ q deb; restituere & modico emolum̄to alterius:pōt restituēs sibi formare cōsciētiā ꝙ nō placeret illi cui tenet̄ ꝙ sustineret magnū dispēdiū ubi ipse haberet modicū emolumētū.Et iō expectare pōt donec īueīat nūtiū q deferat restitutionē uel ꝙ ille ueīat ad p̱tes ꝓpīquas.Interī aūt pōt deponi đpositū illđ qđ debet restitui apud locū religiosū.Si tn̄ oporteat raptorē ul' furē pati aliquas expēsas nō p̱p̱ hoc debet differre restitutionē. Vn̄ ex̄ de rapto.c.i.Dicit̄ de illis q de loco ad locū eūtes rapinas faciunt ꝙ excoīcādi sūt a p̄latis illi⁹ loci ubi rapinā fecerunt & significāda ē eoꝝ excoīcatio ep̄o ꝓprio qui ipos n̄ recipiat an̄ꝙ illuc redeāt ubi rapinā fecerunt & omnia plene emēdent.Concor. Astē.in sum.ubi supra.

3 Quero pone ꝙ ille q debet restituere ē multū indigēs & q̄i in extrema necessitate. Rn̄det idē Alex. qa aut ille cui tenet̄ restituere eq̄lit̄ indiget: sicut & ille q debet restituere: aut nō multū indiget. In p̄mo casu uidet̄ ꝙ stati debet restituere: qa null⁹ dꝫ facere p̄fectū suū de re aliena cū dāno illi⁹ cui⁹ ē ip̄o īuito. In secūdo aūt casu si ille q debet restituere tm̄ indiget ꝙ si sciret ille q debet recip̄e īdigētiā eius & necessitatē non deberet ꝫm rōnē rectā & charitatē fraternā sibi claudere uiscera pietat̄ sed eadē charitate sibi subueīre uel remittere ī toto uel ī p̄te. Et in tali casu pōt differri restitutio ita tñ ꝙ parat⁹ sit & ꝓmpt⁹ restituere qñ mutabit̄ eius cōditio. Hec aūt dillatio fiat de cōsēsu iudicis eccl̄iastici. Si aūt ille q restituere debet nō tm̄ īdiget ꝙ si ille q debet recipere sciret īdigentiā & necessitatē eius ñ teneret̄ ex fraterna dilectiōe dare sibi dillationē ꝓ toto uel ꝓ p̄te tenet̄ stati restituere. Cōcor. Astē. ubi supra. Ric. uero in. 4. di. 15. ar. ultīo. q. 5. dicit. ꝙ si ille q dānū ītulit habet aliqd ultra necessitatē sustentationis nature q̄ꝙuis sit sibi necessariū ad uictū ꝫm decentiā sue p̄sone restituere tenet̄. Nō. n. licitū est de alieno uiuere cū seculari honore. Si aūt non habet ñ necessaria ad sustētationē nature tūc distīguēdū ē: qa aut ille q dānū pass⁹ ē ñ indiget ad sustētationē nat̄e eo ꝙ ē ablatū: & tūc ille q abstulit restituere nō tenet̄: qa ex iure nature licit⁹ ē unicuiq̧ us⁹ possessionis necessarie ad sustētationē nature. Extrema. n. necessitas oīa facit coīa. ff. ad. l. Rodiā deiactu. li. 2. in tex. & glo. Aut īdiget ad sustētationē nature eo ꝙ ablatū ē. Et tūc subdistīguo qa ut pri⁹ īdiget illa re ad sustentationē sue nat̄e q̄ꝙ fuit necessaria ad sustētationē nature illi⁹ q abstulit. Aut eodē tp̄r uterq̧ factus ē īdigēs illa re ad sustētationē sue nat̄e. Aut ille q abstulit pri⁹ fc̄ūs ē īdigēs illa re ad sustētationē nat̄e sue q̄ꝙ ille a q̄ ablata ē. Primo & secūdo pōt dici sine p̄iudicio ꝙ ille qui abstulit rē illā tenet̄ restituere illi a quo abstulit quia nūq̄ꝙ facta fuit res illus q eā abstulit: sed semp remāsit isti⁹ de iure. Postq̄ꝙ

enī sū ī statu ī qno res mea ē mihi necessaria ad sustētationē na
ture nō pōt fieri alteri⁹ me cōtradicēte. Si tertio mō: tunc ille
q abstulit nō tenet restituere qa ab illo tpr q̊ facta ē necessaria
ad sustētationē nature cū tūc illi a q̊ ablata ē nō esset necessaria
acqsitū fuit ius in illa re illi q abstulit: & iō q̄uis damnū passus
postea uenit ad statū ī q̊ res que fuit sibi ablata esset sibi neces
saria ad sustētationē nature nō pp hoc habet min⁹ ius ī illa re
q̄ ille q abstulit nisi ille q eā abstulit deueīssʒ ad statū ī q̊ āpli⁹
nō esset sibi necessaria ad sustētationē nature.

Vtꝝ sufficiat usario q debet restituere ī piculo mortis existēti 4
cōdere testamētū sup restitutiōe male ablatoꝝ. Rndʒ idē Alex.
ꝙ nō cui⁹ rō ē: qa testamētū ē uolūtatis nostre iuxta sentētiā de
eo qd post mortē suā fieri uoluit. Testās. n. uult hoc fieri post
mortē ubi nō ē locus penitētie: sine q̄ nō absoluit usari⁹: & oʒ
ꝙ ī uita uelit hoc restitui alias nō remittit peccatū. Preterea
iustitia dei reqrit ut ille satisfaciat q peccauit: & iō sicut usari⁹
peccauit ita ipse idē tenet satisfacere. Nō aūt hoc facit sed relī
qt ī testamēto ꝙ p aliū fiat. Si ergo uult satisfacere ita ꝙ ei re-
mittat peccatū si habet pecuīam uñ possit restitutio fieri pri⁹
exponat eā p fidelē nunciū suū restitutōni anq̄ꝫ moriat: & fa-
ciat ꝓclamari ꝙ oēs ueniāt recepti plenā satisfactionē a qbus
habita ē usa. Seruet autē ī absolutione taliū qd dr̄ ex̄ de usis
.c. quāq̄ꝫ. ubi dicit ꝙ usariis sepulta deneget donec plene sati-
sfactū fueīt ilꝫ qbꝫ faciēda ē satisfactio si pñto sit ipi aut alii q
possūt acqrere uel eis absētibꝫ loci ordīario aut ei⁹ uicē gerē-
ti siue rectori parochie ī q̄ testatō habitat. ex̄ de usis. c. quāq̄ꝫ
li. 6. Cōcor. Astē. ī sum. li. 3. ti. ii. Quero que sit forma testa-
mēti usarii. uide Asten. ubi supra.

Quid si is q usas exercuit ulꝫ extōsit ad īopiā deuenerit. Res- 5
pōdet. Asten. ī sum. li. 3. ti. 4. ꝙ licet usurari⁹ ītelligat sēp esse
ī mora. ut. C. de furtis. l. subtracte. tñ si pauptas eū excuset &
bonis cedat ē excusatus & absoluēdus. tñ tenet satisfacere si

ad pinguiorē fortunā deuenerit.i. habita rōne ne egeat ſup q̊ p̄ſtabit idoneā cautionē. ex̄.e.c. Cū tu.·§·. penul. & de ſolu.c. Iordanꝰ. Et poteſt cedere añ litē ī preſentia uel ēt ī abſentia p nunciū uel epiſtolā.ff.de ceſſi.bono.l.penul.& fi. Et hoc uerū ī iudicio cōtētioſo.

6 Sed nūqd idē ē ī foro pn̄ali. Goff.dicit ꝙ nō: īmo diceť ei ꝙ totū reſtituat.qa nō remittiť peccatū niſi reſtituať ablatū.ex̄. .e.c.Cū tu.i4.q.6.Si res. Ablatū dico ſiue p furtū ſiue p rapinā ſiue p uſ'ā.i4.q.5.Si qd inueniſti.Et hoc uideť uelle Ber.ī.c. Cū tu ī glo.Sed ī cōtrariū arguens Hoſti.dicit.ꝙ amittit priuilegiū ex iuſta cā ſibi datū.Nā ſi tp̄r famis licꝫ alienū ſine peccato accipere multo fortiꝰ retinere.Hec Hoſti. Aliq aūt uolūt ꝙ ſi ñ pōt talis ſatiſfacere petere teneť dilationē uel remiſſionē ſibi fieri cā eccl'ie ab illis qb teneť reſtituere.Et ſic erit ī ſtatu ſalutis aliť nō.i4.q.6.Si res.Sed h̄ nimis durꝫ uideť.Vñ credo ꝙ ad ſalutē ei ſufficiat ꝙ ſi ad pinguiorē fortunā uenerit reſtituere firmiť in corde ꝓponat.

7 Quid ſi qs det uſ'ario modiū bladi ꝓ uſ'a q mō ualet.io.ſolidos & poſt ānū idē modiꝰ ualet.20.ſolidos:nūqd uſ'ariꝰ teneť reſtituere modiū bladi illi q dedit ī ualore ī q̊ nūc ē uel in quo fuit qñ dedit.Rñdet Aſtē.ī ſum.li.3.ti.ii. ꝙ hoc erit ī optione recipiētis qa cū uſ'ariꝰ uſqꝫ mō nō reſtituit & mora reddendi p̄iudicare debeat ſibi:reſtitutio ſ'm optionē recipiētꝭ fieri debꝫ

i USVRA Duodecīo.ſ.q̄ntū ad locū ubi debet fieri reſtitutio Quero ubi debeat fieri reſtitutio male ablatoꝝ.Rñdꝫ Hoſti.ī ti.de peni.·§·.quib ꝟ.ſed que forma ſeruāda eſt ꝙ ſi ſūt male ablata īcerta debēt erogari ī pias cauſas & maxime ī alimoniā paup̄ū & redēptionē captiuorū ar.de pig.c.i.io.q.2.hoc ius. Et p̄cipue ī uilla:uel ſi uilla neſciť ī dyoceſi ū talia ſūt ꝯmiſſa. Cōcor.Monal.ī ſum ī tractatu reſtitutionū dicēs.ꝙ qñ ignorāť ſpoliati diſtribuāť paupib uł ī pias cauſas.Et hoc ī uilla ū facta

ē spoliatio si cōmode fieri pōt: alias si multū remota sit uel ex alia iusta cā sufficit q̄ hoc alibi fiat. Similr̄ si uilla nesciť saltē fiat ī illa dyocesi ū rapina facta ē. Cōcor. Alex. de alexā. ut s̄ usu.

USVRA Tredecīo q̄ntū ad ordinē restituēdi & modū. Vtrū restitutio usurarū debeat fieri publice ul̄ p̄uate. Rn̄det Alex. de alexā. ī suo tractatu de usuris. q̄ usurario notorio de necessitate salutis opus ē facere restitutionē publice pp̄ īfamiā & scādalū qd̄ ē inde ut sicut peccauit ī scādalū p̄ximoꝝ & malū exēplū: ita satisfaciat publice: alias nō deberēt sibi dari sacramēta eccl̄ie & eccl̄iastica sepultura. i

Vtrū pri⁹ sit fiēda restitutio male ablatorū q̄ȝ solutio debitorū uel legatoꝝ. Rn̄det idē Alex. q̄ prius restituēda sūt male ablata q̄ȝ soluēda legata: cui⁹ rō ē q̄a donatio legatorū ē ex deuotione legatoris: & iō superogationis fuit in eo reddere aut male ablata ē s̄m necessitatē iustitie prius aūt illa sūt reddenda: que sūt s̄m necessitatē iustitie q̄ȝ illa dāda que sūt superogatiōis. Cōcor. Astē. ī sum li. 3. ti. 4. 2

Vtrū prius restituēda sūt male ablata q̄ȝ debita soluēda. Rn̄det idē Alex. q̄ male ablata: & ē rō q̄a eorū solutio tollit iniuriā factā deo & p̄ximo & maxime ī furto & rapina. In solutione aūt debitorū nō tolliť iniuria sed saluať iusticia. Et iō uideť hoc p⁹ faciēdū illo. Et si fiat contrariū ī pl̄ib⁹ uideť hoc esse q̄ debita sūt clara & maīfesta: restituētes aūt nō sic: sed īgrēde sūt. Ceteris aūt parib⁹ clarū p̄cedit īcertū. Debita sūt determīata: puta quia debeo tibi. io. Non sic aūt que debēt restitui. Concor. Astē. in sum. ubi s̄. 3

Vtrū fiēda ē prius restitutio uni q̄ȝ alteri. Rn̄dȝ idē Alex. q̄ sic ī casu: puta q̄n restitutio uni⁹ ē determīata & clara: alteri⁹ aūt nō. Et sic uideť q̄ ceteris parib⁹ prius sit faciēda isti q̄ȝ illi. Itē si restitutio amborū sit eque clara tn̄ un⁹ ē paup̄ & alť diues uideť q̄ ceteris parib⁹ q̄ prius possit fieri paupi q̄ȝ diuiti: tū quia 4

magis indiget:tũ qa cũ maiori iniuria teneť res paupis q̃ diui/
tis. Itẽ ſi uterq̃ ẽ eq̃lis cõditionis ĩ pauptate & ĩ diuitiis tñ uni
facta ẽ pri⁹ iniuria q̃ alteri:uideť q̃ illi pri⁹ fienda ẽ reſtitutio
cui pri⁹ facta ẽ iniuria. Cõcor. Aſtẽ. ĩ ſum. ũ s̃.

ſ Quid ſi hereditas nõ ſufficiat ad ſatiſfaciẽdũ oĩb⁹. nũq̃d ſatiſfa
ciet pmo ueniẽtib⁹. Rñdet Aſtẽ. ũ s̃. ſm Guil. ĩ. c. Quaquã. ex
. c. li. 6. q̃ nõ:ĩmo ſatiſfaciat eis & aliis p rata. ex̃ de teſta. c. Re
latũ:&. ff. de pac. l. Si plures. Io. an. dicit:q̃ ſatis uideť ĩ hoc caũ
tẽpus cõſiderãdũ ut q primo ſoluit/ qd̃ ſuum ẽ integre recipi/
at & ſic de ſingulis de regulis iu. c. Qui prior. Sꝫ primũ dictũ
magis placet mihi Aſtenſi.

i USVRA Decĩo q̃rto. ſ. q̃ntũ ad penã uſarioꝝ. Quero de pẽa
uſarioꝝ. Rñdet Alex. de alexã. q̃ pma pena uſariorũ ẽ qa cõ/
pellũť ad reſtitutionẽ a iure & a iudice. A iure qdẽ qa maĩfeſti
uſarii triplici pena cohibẽť de q̃. ex̃ de uſis. c. Quia in omibus
diciť. Prima ẽ qa nõ recipiũť ad cõmunionẽ altaris. Secũda qa
ſi ĩ hoc peccato deceſſerit debẽt carere eccl'iaſtica ſepultura.
Tertia qa eorũ oblationes accipi nõ debẽt:& q recipit redde/
re teneť. Cui aũt debeant reſtitui recitat glo. ibidẽ duas opi.
Quidã. n. dixerũt q̃ teneť reſtituere ip̃i ep̃o loci. Alii & meli⁹
q̃ illi q dedit & ip̃e poſtmodũ reſtituat illi a q̃ accepit ar. ex̃ de
uſis. c. Cũ tu maĩfeſtos. Et de homi. c. Sicut dignũ. Sic ergo
uſarii ſũt excoĩcati ip̃o iure quo ad hec tria. Cõtumacẽs aũt &
q iuri nõ obediũt põt iudex cõpellere de reſtituẽdũ uſas ſi ne/
ceſſe fuerit p maiorẽ excoĩcationẽ. ex̃ de uſis. c. Nõ ſolũ. Itẽ ex̃
de uſis. c. Preterea mãdať ĩterdictis uſarũ pcipiẽdarũ q̃ ſi cl'i/
ci hoc cõtẽpſerit ab officio & bñficio ſuſpẽdi debẽt. Si aũt lai/
ci poſſũt uſq̃ ad dignã ſatiſfactionẽ uĩculo excoĩcatiõis aſtrĩgi
pri⁹ ĩflicta illis pena illi⁹ cõſtitutiõis qa fere ĩ oĩb⁹. Cõpelluť
ẽt alio mõ:qa ſi uſari⁹ repetit ab illo uſas repelliť p excepti/
onẽ donec ip̃e reſtituat uſas q̃s ab illo accepit. ex̃ de uſis. c. qa

frustra. In foro aūt pnīali cōpellēdi sūt usurarii qa absolui ñ possūt nec debēt nisi restituāt aut dilationē petāt ab illis qb9 tenēt: aut si paupes siue īpotētes sint pponāt & pmittāt suo cōfessori restituere si uenerīt ad pinguiorē fortunā: unde Aug9. nō remittit peccatū & cetera.

Quid si certū est & notoriū aliquē fenebrē pecuniā exigisse & cōstat q debitores q soluerūt nō remittūt sed repetere nō audēt pp potētiā exactorū. Rñdet Goff. q aliq denūtiāte uel ēt nullo eccl'ia ex officio suo pcedet & ad restitutionē cōpellet. ex de usuris. c. In dyocesi. 2

An & quō liceat accipe ad usurā. c. ix.

USVRA Decīoqnto. s. qntū ad recipiētē. An licitū sit recipere ad usurā. Rñdet Ric. ī. q. di. ix. ar. x. q. x. q sic ī casu necessitatis nec peccat: ar. ad h. i3. q. i. qd culpat. Nec intelligo hic de extrema necessitate: sed qñ hō notabilit dānificaret uel nōbilē penuriā pateret si nō accipiat ad usurā. Itē Monal. ī sum. dicit q licet sit peccatū pt necessitatē recipe ad usurā: tñ in necessitate licitū ē. Sed p qnta necessitate licitū sit & p qnta nō: hoc non determīat ars ul' sciētia s3 unctio charitatis que de oīb9 docet & est certior oī arte. Idē dīc Boñ. ī. 3. di. 28. ī expositiōe illi9 pcepti. Nō furtū facies dicēs q si qs dat ul' soluit usuras pt necessitatē ñ ē īmunis a culpa. cū uo ex necessitate soluit ñ peccat qa licitū ē unicuiq redimere iuris sui actionē. Vñ sic ille q dat uestes suas latroni anq pmittat se īterfici ñ dicit currere siue pticipare cū latrōe: sic q soluit usurā ī necessitate ñ dr currere cū fure. Quātā aūt necessitatē qs debeat expectare: hoc ñ ē intētiōis & rōnis determīate p eo q sm diuersas cōditiōes psonarū diuerse necessitates debēt pēsari. Idē Alex. de ales ī. q. ī tractatu restitutionū dicēs q peccat mōtalit q accipit pecuniā ad usurā cū det occasionē peccati mortalis usurario nisi ī necessitate. Tūc. n. non dat occasionē s3 redimit ius suū. Vsuari9. n. tenet gratis 9modare pecuniā suā īdigēti. Luce. 6. mutuū date nihil inde sperātes. amē. i

INCIPIVNT EXCOMVNICATIONES MAIORES

Excoīcatio p̄mo ꝯ eccłiaſticas pſonas.

i QVERO q ſit caſus maioris excoīcatiōis cōtra pſo/
nas eccłiaſticas. Rn̄deo p̄mo cōtra monarchā toti⁹
eccłie.i.papā. Quicūq̄ gerit ſe ꝓ papa nō electus
a duab⁹ ptib⁹ cardinaliū cū oib⁹ ſibi cōſentiētib⁹.ex̄
de elec.c.licet ſm Ric.ī.4. Vide infra.excoīcatio.2.§.i.

2 EPiſcop⁹ grec⁹ nō obediēs epo latino p quē fuit deputa
t⁹.ex̄ de off.or.c.qm̄ ſm Aſtē.ī ſum.li.7.ti.2. Notādū q̄
in dicto.c.qm̄ dr̄ q̄ ſi ī una ciuitate ſit plures populi diuerſaꝝ
linguaꝝ q̄ eps pōt cōſtituere unū pōtificē catholicū ſibi uica/
riū q eis ſm ritū eoꝝ dīna celebret officia & eccłiaſtica mini/
ſtret ſacramēta inſtruendo eos ꝟbo parit̄ & exēplo q p oīa dꝫ
obedire pōtifici eū cōſtituēti ſuū uicariū.alias īcidit ī excoīca/
tionē.glo.exēplificat ī grecis & latinis q ſub una fide habēt di
uerſos rit⁹ ñ tñ ſi ſit fidei ꝯrii rit⁹. Vide īfra excoīcatio.2.§.2.

3 Decani Archidyaconi Prepoſiti Cātores Plebani & alii qcūq̄
clerici pſonat⁹.i.dignitatē eccłiaſticā hn̄tes aut ēt qcūq̄ pſbi/
teri audiūt leges uł phiſicā niſi īfra duos m̄ſes deſtiterīt.ex̄ ne
cle.uł mo.c.ſup ſpecula.ſm Ric. Vide īfra excoīcatio.2.§.3.

4 Clerici q maīfeſtis uſuariis alienigenis ad fen⁹ exercēdū domū
locāt uł alio titulo cōcedunt.ex̄ de uſu.c.uſuaꝝ uoraginē li. 6.
Maiores uero p̄lati q eos cōducūt uł habitare pmittūt in terris
ſuis uel domos locāt ſūt ſuſpēſi. Si ꝟo collegiū uel uniuerſitas
clericorū īcurrūt īterdictū ſi talē ſētētiā p mēſem ſuſtinuerīt.
Si uero ſūt laici debēt p eccłiaſticā cēſurā cōpelli:ñ aūt intelli/
gas hāc cōſtitutionē generalit̄ de uniūſitate uł collegio laico/
rū q̄ ſint īterdicti & q̄ ſi ſint ſingulares pſone laicoꝝ q̄ ſit ex/
coīcati pp piculū īterdicti ſm Io.an. alias tota italia eſſet.īter/
dicta:licet Ric.ī.4.di.18.ar.ii.q.5.generaliter ītelligit de utraq̄

uniūſitate.ſ.tā laicoꝝ ꝙ clericorū. Vide infra excoīcatio.2.·§·.
Clerici & qcūqꝫ alii q ī cimiteriis ſepeliūt corpora defunctorū 5
tpr īterdicti ī caſibꝫ nō cōceſſis a iure uł q excoīcatos publice
aut noīatī īterdictos uel uſurarios maīfeſtos ſciēt ſepeliūt a qua
excoīcatione nō debēt abſolui niſi prius ad arbitriū dyoceſani
ſatiſfecerint eis quibꝫ pmiſſa fuerit iniuria irrogata nō ob ſtā
te aliquo priuilegio.extra de ſepul.c.eos in cle. Vide infra ex
comunicatio.2.·§·.5.
Clerici & religioſi & moniales ī ſacris ſciēt cōtrahentes matri 6
moniū ſunt ipo facto excoīcati:ut ī.c.eos de cōſan. & affini.in
cle.tñ ī clerico ī ſacris & religioſo & monacha cōtrahētibꝫ nō
pōt cadere ignorantia ſm glo. ſꝫ intelligit in alis caſibꝫ. Vide
infra excoīcatio.2.·§·.6.
Clercꝰ habēs officiū uicecomitis uel pppoſiti ſecularis ſi admo 7
nitus legitime nō reſpuerit.ex̄ ne cle.uł mo.c.clericis ī tex.&
ī glo.& ſm Aſtē.li.7.ti.2.ꝟ.73.Vide īfra excoīcatio.2.·§·.7.
Clerici ſeculares & religioſi q inducūt ad uouēdū uł iurādū uł 8
pmittēdū ut ſepulturas apud ecclias ſuas eligāt uel electā non
mutēt:ut ī cle.c.cupiētes de penis. Vide īfra de īpugnatoribus
ſepulture ꝟ.3. Vide īfra excoīcatio.2.·§ .2i.
Clerici q hereticos credētes receptores defēſores uł fautores 9
eoꝝ ſciēt traderēt eccliaſtice ſepulture.ex̄ de here.c.qcūqꝫ:li.6.
Vide excoīcatio.2.·§·.22.&.28. Vide īfra.·§·.7.ꝟ.4.
Sacerdotes abſoluētes ab excoīcatōnibꝫ p pceſſū Eugenii q̄rti io
pmulgatis q cōtinet.io.excoīcationes.Primo excoīcat oēs he
reticos q̄cūqꝫ noīe cēſeāt. Secūdo illos hereticos q uioclefiſte
uocāt & oēs eis adherētes fautores ſeu receptores uł defēſores
eorū.Itē oēs q dāt eis arma equos plūbū lignamīa ſal oleū ui
nū & oīa uictualia & oīa quecūqꝫ ad uſū hominū ptinentia aut
alia quecunqꝫ pſidia publice uel occulte p ſe uel p aliū. Tertio
falſarios bullarū apoſtolicarū uel ſupplicationū. Quarto illos
q equos arma ferrū lignamīa & alia phibita deferūt ſaracenis.

Quĩto ĩpediẽtes ne uictualia deferant ad curiã romanã. Sexto inuadẽtes eũtes & redeũtes ad sedẽ apostolicã. Septĩo oẽs illos q ĩ terris suis noua pedagia ĩponũt. Octauo oẽs q offendũt in psona aut bonis eos q habẽt aliquã causã ĩ curia uł eoꝝ pcuratores. Nono oẽs ledẽtes romipetas eũtes uel redeũtes gr̃a deuotionis romã. Decimo oẽs ĩuadẽtes hostiliter terras eccłie uł detinẽtes p se uel p aliũ. Et ĩ fine dicit. De qb͛ sentẽtiis nullus p aliũ ꝙ p romanũ põtificẽ nisi dũtaxat mortis articulo cõstitut⁹ possit absolui nec et̃ tũc nisi de stãdo sancte eccłie mãdatis satisfactione uel sufficiẽti cautiõe p̃statis. Illos aũt cuiuscũq; fuerĩt p̃eminẽtie dignitatis ordinis cõditiõis aut stat⁹ & si põtificali aut alia q̃uis dignitate p̄dictos q cõtra tenorẽ p̃ñtiũ talibus absolutionis bñficiũ ĩpẽdere de facto p̄sũpserĩt excoĩcationis & anathematis sentẽtia ĩnodamus eisq; p̄dicationis lectionis admĩstratiõis sacramẽtoꝝ & audiẽdi cõfessiones officia ĩterdicim⁹. Itẽ dicit ꝙ null⁹ põt ignorãtiã p̃tẽdere uel excusationẽ allegare cũ nõ sit uerissimile q̊ ad ĩpos remanere ĩcognitũ uel occultũ qđ tã patẽt oĩb͛ publicatˀ.

ii Clerici q pcurant usurpare custodiã uacãtiũ eccłiaꝝ ĩ qb͛ sũt instituti: ut ĩfra. §. 4. ℞. 5.

Contra religiosos.

1 PRimo religiosi q exeũt claustꝝ suũ ad audiẽdũ phisicã uł leges nisi ĩfra duos mẽses redierĩt ne cle. & mo. c. Nõ magnope. & c. Sup specula. Itẽ religiosi religionis approbate tacite uel exp̃sse pfessi q uadũt ad queuis studia sine licẽtia sui p̄lati data cũ cõsilio maioris ptis cõuẽt⁹ ĩ. c. ut piculosa. ex̃ ne cle. uł mo. li. 6. Vide ĩfra exco. 2. §. 8.

2 Itẽ religiosi pfessi q temere ũcũq; habitũ sue religionis dimiserint ĩ scholis uel alibi dicto. c. ut piculosa. Itẽ doctores q eos docẽt. Vide infra exco. 2. §. 9.

3 Religiosi religionũ mẽdicãtiũ abolitaꝝ deinceps aliquẽ ad suũ ordinẽ recipiẽtes uł locũ seu domũ de nouo acq̃rẽtes uel loca

ceteraq; bona acqsita absq; licētia pape alienātes ī.c.religionū diuersitates de reli.do.li.6.ſm Ric.ī.q.& Astē ī sum.li.6.ti.2. %.53. Ab hoc aūt statuto excipiunt ī dicto.c.Religionū quatuor ordiues p̄dicatorū minorū carmelitarū & heremitarū. Vide infra exco.2.§.io.

Religiosi mēdicātes religionū approbata℞ q domos ad habitādū uł loca de nouo reciperent sine licentia sedis apostolice uel recepta mutarēt seu alienarent ī cle..c. Cupiētes de penis Vide infra exco.2.§.ii. 4

Religiosi qui dicūt aliqua uerba ī p̄dicatione uel alibi ut retrahant audiētes a solutione decima℞ in dicto.c.Cupiētes. Vide exco.2.§.i2. 5

Religiosi q cōfitētib; sibi nō faciūt cōsciētiā de decimis soluēdis & p̄dicatores q nō p̄dicāt cū fuerīt reqsiti sūt suspēsi a p̄dictis officiis donec si cōmode possunt eis cōsciētiā faciāt. Et si interī p̄dicāt sūt excoīcati dicto.c.Cupiētes & specialit̄ tenēt̄ p̄dicare in p̄ma doīca q̄dragesime & q̄rta & ultīa & ī festo ascēsionis dñi & pēte.& natiuitatis dñi & beati Io.baptiste & assūptionis & natiuitatis beate Marie cū fuerint requisiti. Vide infra exco.2.§.i3. 6

Religiosi q decīas eccłiis debitas sibi appropriāt & usurpāt siue q nō p̄mittūt solui eccłiis decimas de aīalib; familiarum & pastorū suorū uel aliorū īmiscētiū ip̄a aīalia gregib; eorū uł de aīalib; que ī fraudib; eccłiarū emūt & ēpta tradūt uēditoribus uł aliis tenēda seu q nō p̄mittūt uel p̄hibent solui decimas eccłiis de terris q̄s tradūt aliis colēdas nisi reqsiti destiterit īfra mēsem aut si de his que usurpauerūt cōtra p̄missa nō satisfecerint dānificatis eccłiis īfra duos mēses sūt suspēsi ab admīstrationib; & bñficiis suis:q; si ñ habēt admīstrationem & bñficia ip̄o facto excoīcationē incurrūt in cle.Religiosi de decimis.c. Reli. Vide exco.2.§.i4. 7

Itē īuētores nouarū religionū uel capientes habitū ip̄arū sine 8

ſpeciali licẽtia ſedis apoſtolice ĩ extrauagãti. Io. 21. que incipit ſancta romana eccl'ia. Vide ĩfra exco. 2. § . 16.

9 Religioſi tã exẽpti q̃ nõ exẽpti q uiderĩt uel ſciuerĩt cathedra lẽ ul' matricẽ. i. baptiſmalẽ loci eccl'iã ſeruare ĩterdictũ q̃dcũq; poſitũ auctoritate ſedis apoſtolice ul' ordinarioꝝ debẽt & ipi ſeruare. alioqn nõ ſeruãtes ĩcurrũt excoĩcationẽ ipo facto. Idẽ ẽt ĩterdicto & ceſſatioĩbꝰ a dĩnis p ſtatuta ꝓuĩcialiũ ꝯcilioꝝ ul' ipoꝝ auctoritate factis. Idẽ ĩ generalibꝰ ceſſationibꝰ a dĩnis ciuitatũ terrarũ uel aliorũ locorũ q̃s aliq̃ ex cõſuetudĩe ul' aliť canonica collegia ul' ꝯuẽtꝰ ſecularium eccl'iaꝝ aut regulariũ ſibi uẽdicãt & q̃ ut p̃mittiť cathedralis uel matrix eccl'ia obſ'uat eas nõ obſtantibꝰ q̃buſcũq; appellatiõibꝰ ad ſedẽ appoſtolicã & aliis obiectionibus quibuſcũq; in cle. i. de ſen. exco. Vide infra exco. 2. § . 15.

10 Fratres mĩores q tp̃r ĩterdicti recipiũt ad dĩna fratres ul' ſorores de tertio ordĩe q cõtinẽtes uocãť. ex̃ de ſẽ. exco. c. Cũ ex eo in cle. & ẽ papalis ſed dať licẽtia ordinariis uel epiſcopis ut ſatiſfactione p̃miſſa eos auctoritate apoſtolica abſoluant. Vide infra exco. 2. § . 16.

11 Monachi & canonici regulares admĩſtrationẽ aliquã nõ h̃ntes ad curias p̃ncipũ ſine ſpeciali licẽtia ſuorũ p̄latorũ ire ñ debẽt & ſi ut ſuis p̄latis aut monaſterio danũ aliq̃d ĩferãt ad dictas curias ſe trãſferãt ſunt excoĩcati: ut ĩ cle. ne in agro de ſtatu mo. Vide ĩfra exco. 2. § . 17.

12 Monachi ĩfra ſepta monaſteriorũ ſuorũ tenẽtes arma ſine licẽtia ſuorũ abbatũ dicto. c. ne ĩ agro. Vide ĩfra exco. 2. § . 18.

13 Mulieres q̃ne begine uocanť & religioſi q eas fouẽt ĩ illo ſtatu Begĩe erãt que aſſumẽtes certũ habitũ nulli ꝓmittẽtes obedientiã nec renũtiãtes ꝓpriis nec regulã habẽtes q̃buſdã religioſis adherebãt & diſputabãt de fide catholica d̄ trinitate d̄ ſacramẽtis & multas hereſes habebãt ĩ. c. i. de reli. do. t̃ñ ut dicit glo. nõ loq̃ť de illis de tertio ordĩe beati frãciſci cũ habeant regulã

approbatã a Nicolao papa.3.
Religiosi qcũqꝫ q absqꝫ licẽtia ꝓprii sacerdotis solẽnizarẽt ma trimoĩa.i.solemnit̃ bñdicerent aut ministrarẽt sacramenta eu charistie uel extreme unctionis ut in cle.religi.de ꝓuile. Vide infra exco.2.§.19. 14
Religiosi qui excomunicatos a canone absoluunt preterꝗ̃ a casibus a iure expressis uel per priuilegia a sede apostolica eis dem cõcessis uel q absoluũt a sentẽtiis p statuta ꝓuĩcialia aut synodalia ꝓmulgatis uel q absoluerẽt a pena & culpa.ut dicto .c.Religiosi.Itẽ q absoluerẽt a ꝓcessu Eugenii q̃rti de q̊ dictũ ẽ supra de clericis secularib9.Vide exco.2.§.20. 15
Religiosi ĩducẽtes aliquẽ ad uouẽdũ iurãdũ uel ꝓmittẽdum de eligẽdo apud eos sepulturã uel iã electã ulteri9 nõ mutẽt.ĩ cle. cupiẽtes de penis.Vide ĩfra exco.2.§.21. 16
Religiosi q tp̃r ĩterdicti sepelirẽt corpora ĩ cimiteriis aut sepe lirẽt publice excoĩcatos usarios manifestos aut noĩatĩ interdi ctos. ut dictum est supra de clericis secularib9.Vid infra excoĩ catio.2.§.25. 17
Religiosi cõtrahẽtes mr̃imoniũ ut dictũ ẽ supra de clericis se cularib9 & ĩtelligit̃ s̃m glo.de ꝓfessis ꝓfessione tacita uel exp̃s sa ĩ una de regulis approbatis.ex̃ de cõsan.& affi.c. eos:ul̃ de uoto.c.i.li.6.Vide ĩfra exco.2.§.6. 18
Religiosi q tradũt hereticos eccl̃iastice sepulture ut dictũ ẽ su pra de clericis secularib9 19
Religiosi m̃dicãtes ꝓfessi q trãseũt ad aliquẽ ordinẽ monacha lẽ excepto cartusiẽsi & recipiẽtes tales sciẽt̃ ẽ papalis:excepto in articulo mortis.Similit̃ ĩcurrũt si trãseunt ad ordinẽ canoni corũ regulariũ p cõstitutionẽ Martini qnti cõstãtie factã. 20
Religiosi q ꝓcurarẽt usurpari p aliquẽ patronatũ custodiã seu titulũ aduocationis uel defẽsionis alicui9 uacãtis eccl̃ie ĩ quib9 residẽt uel monasterii uel pioꝝ locorũ uel bona ipoꝝ locorum uacãtiũ uel collectã que fit rõne legis uel ĩpatoris seu tributum 21

regi debitū. ex̃ de electione generali li. 6. Vide ĩfra. § . 4 . x̃. 5.

22 Abbas uł prior ẽt causa correctionis monachum uel clericum uerberaĩ facięs p laicū ẽ excoĩcat⁹ tā pcipięs q̃ uerberās si aliẽ sit corrigibilis. ex̃. de sen. exco. uniuersitatis & appellatione laici cōphendiẽ cōuersus ẽm Archi. & Anto. de butrio dicto. c. uniuersitatis. q5. di. ĩ pri.

Contra ĩpugnatores fidei. § . 3.

i QVicūq3 incidit ĩ heresim iā dānatā uł nouā adinueĩt. 24. q. i. c. i. & . 2. & . 3. Itē qcūq3 de sacramẽtis eccłie uł articulis fidei aliẽ sentit uł docet q̃ sancta romana eccłia pdicat & obseruat de hereticis. c. ad abolēdā. Itē qcūq3 p romanā eccłia3 uel p epos cū cōsilio clericorū uel p ipos clericos uacāte sede cū cōsilio si opõtuerit uicinoꝝ episcopoꝝ tāq3 heretici sūt dānati & sūt excoĩcati ut notaẽ dicto. c. ad abolendā. Et generaliẽ oēs heretici q̊cūq3 noĩe cēseanẽ de hereticis. c. excoĩcam⁹. Itē oēs credētes receptores defēsores & fautores eoꝝ. ut ĩ dicto. c. excoĩcamus. § . credētes: & . c. nouerit de sē. exco. & ẽ facta papalis p pcessū ānualē curie & specialiẽ Eugenii q̃rti. Itē qcūq3 psumpserit pdictos eccłiastice sepulture tradere. Vide ĩfra. § . contra ĩpugnatores sepulture: & exco. 2. § . 22.

2 Quicūq3 rector secularis uel qcūq3 officialis eius cognosceret d̄ crimĩe heresis cū ad seculares nō ptineat aut captos liberaret uel episcopoꝝ uł ĩqsitorū officiū ĩpediret. ex̃ de here. c. ut ĩqsitionis li. 6. Vide exco. 2. § . 23.

3 Inqsitores hereticoꝝ q odio gratia uel amore cōtra cōscientiā omiserĩt cōtra quēpiā pcedere uł ipa3 heresĩ alicui ĩponerent quod ĩpediat officiū suū. ut in. c. multorū in fi. de here. in cle. Vide exco. 2. § . 24.

4 Inqsitores hereticorū q ptextu officii inqsitionis quouis mō illicito extorquēt pecuniā uł sciēẽ bona eccłiarū ob delicta clericorū ẽt si fisco eccłie applicarēt nec possūt absolui nisi ĩ mōtis articulo donec illis quibus extorserint plene satisfaciant de

pecunia nullis priuilegiis pactis aut remissionib⁹ super hoc ua
lituris.extra de here.c.Nolentes in cle.Vide infra excomuni-
catio.2.§.25.

Qui p assasinos quẽcũq xp̄ianũ ĩterfecerit iubet uel mãdauerit 5
ẽt si mors nõ fuerit secuta uel assasinos defẽderit uel occultaue
rit.ex̃ de homi.c.p hũani.li.6.Assasini fuerũt qdã ĩfideles qui
ex qbusdã errorib⁹ de facili nitebãt xp̄ianos occidere ſm Ric.ĩ
.q.Vide exco.2.§.26.

Omnes & singuli cuiuscũq stat⁹ grad⁹ p̄eminẽtie aut cõditiõis 6
existãt ẽt si põtificali regali aut q̃uis eccl̃iastica uel mundana
fulgeant dignitate q pfidis hereticis & uioclefistis arma equos
plũbũ ligãmĩa sal oleũ uinũ uictualia & oĩa quecũq ad usũ ho-
minũ ptinẽtia aut queuis alia p̄sidia publice uel occulte submi
nistrãt ac p se ul̃ p subditos afferri faciũt uel pmittũt cũ quib⁹
ip̄i uioclefiste xp̄i fideles & catholicos quõlibet ĩpugnare seu
offendere possent:necnõ oẽs & singulos eorũdẽ hereticorũ &
uioclefistarũ adherẽtes fautores defensores & receptores cuius
cũq stat⁹ nobilitatis excellẽtie ul̃ cõditiõis existãt ẽt si põtifi
cali regali regĩali aut quauis eccl̃iastica ul̃ seculari sit p̄diti di-
gĩtate ac cõsentiẽtes & p̄stãtes eisdẽ ĩ p̄missis quõcũq uel qua-
litercũq auxiliũ cõsiliũ uel fauorem sunt excomunicati per p-
cessũ Eugenii q̃rti.

Portãtes ferrũ arma lignamĩa necessaria ad ĩpugnãdũ xp̄ianos 7
Itẽ uẽdẽtes eis galeas uel naues & q ĩ piraticis saracenorũ naui
bus gubernationẽ exercẽt aut machinis aut qbuslibz aliis ĩpẽ-
dũt cõsiliũ auxiliũ & fauorẽ ĩ dispẽdiũ terre sancte nec possunt
absolui nisi totũ lucrũ ex tã dãnato mercimonio fecerũt & tã-
tũdẽ de suo ĩ subsidiũ terre sancte trãsmiserĩt ul̃ alia pena puni
anť si fuerĩt non soluẽdo.ex̃ de iudeis ita quorundã:&.c.ad libe
rãdã & ẽ papalis p pcessũ curie & specialiť Eugenii q̃rti q ad-
dit eq̃s & alia phibita qb⁹ xp̄ianos ĩpugnãt & p extrauagãtem
Nicolai q̃rti que ĩcipit.Olim qui statuit & innouauit q nullus

arma equos ferrũ lignamĩa uictualia & alia quecũq; mercimonia ĩ alexãdriã uel alia loca saracenoꝝ terre egipti deferre uel mittere audeat seu de suis portub9 ut eis deferãt extrahere uel extrahi pmittere aut eis cõsiliũ auxiliũ uel fauorẽ pstare aliter sunt excoĩcati ipo facto nec possũt absolui nisi tm̃ de bonis ꝓpriis ĩ terre sancte subsidiũ cõuertẽdũ exoluerĩt qntũ ad ptes pdictas detulerĩt uel miserĩt aut deferri uel de ipoꝝ portubus deferẽdũ eis extrahi pmiserĩt. & silr̃ statuit de terris soldano subiectꝭ. Que extrauagãs lꝫ fuerit reuocata p ꝓhemiũ sexti. tñ post sextũ ĩfra ãnũ papa Bonifacius ĩnouauit ĩ qdã extrauagãti que incipit. Cõtra illos. Post hec Clemẽs qntus ẽt ĩnouauit & pape absolutionẽ pt̃q; ĩ articulo mortis reseruauit ĩ extrauagãti que incipit. Multa. Vide excoĩcatio. 2. § 28.

8 Ordinati ad ordines p scismaticos ul accipiẽtes ab eis eccliasticas dignitates ul bñficia. Itẽ alienationes facte ab eis uel mediãtib9 laicis sũt ĩanes & ad ecclias sine onere reuerti debẽt & ꝯfacientes sũt excoĩcati. ex̃ de scismaticis. c. i. Et generalr̃ oẽs scismatici & specialr̃ sequentes dãnatũ scisma Petri de luna & successoꝝ ei9 & fautoꝝ sũt excoĩcati excoĩcatione papali p ꝓcessũ ãnnalẽ curie. Vide exco. 2. § . 27.

Cõtra ĩpugnatores ecclie & mĩstrorũ ei9. §. 4.

i QVi dicit romanã eccliaꝫ nõ esse caput oĩuꝫ ecclarũ nec ei tã q̃ capiti obediẽdũ. 19. di. c. Nulli fas & fm glo. talis ẽ hereticus & excoĩcat9 excoĩcatione papali per ꝓcessum curie: ut supra . §. 3. v. i.

2 Qui ĩcẽdit uel frãgit eccliaꝫ uel locũ religiosũ uel que ĩ eis sũt añ denũtiationẽ ab epo post denũtiationẽ a solo papa. ex̃ de sen. ex. c. cõquestu: & . c. tua nos. Vide excoĩcatio. 2. § . 29.

3 Incẽdarii aliarũ rerũ q̃ ecclarũ si excomunicẽt̃ uel denũtient̃ excomunicati a solo papa absoluunt̃ dicto. c. tua nos. Vide ĩfra exco. 2. §. 29.

4 Oẽs q fecerĩt statuta cõtra libertatẽ ecclie & cõsuetudines &

q iā facta fecerīt obseruari & q ea de libris nō aboleuerīt. Item scriptores eorū ptātes cōsules & rectores & cōsiliarii locorū ū huiusmōi statuta edita fuerīt. Itē q ₰m ea iudicare p̄sūpserīt uł in publicā formā redegerint publicata. ex̄ de sen. ex. c. nouerit. c. grauē. Vide exco. 2. § . 30.

Quicūq₃ de nouo usurpāt custodiā uacātiū eccłiarū uel mona- 5
steriorū uel aliorū piorū locorū: puta hospitaliū & occupāt bo na iporū & clerici & alie psone eorūdē locorū q fieri hoc ꝓcu- rāt. ex̄ de elec. c. generali li. 6. Vide īfra exco. 2. § . 31.

Omnes mutilātes uulnerātes & īterficiētes seu detinētes & ca- 6
piētes seu dep̄dātes romipetas & peregrinos romā cā deuotio- nis & peregrinatiōis accedētes & ī ea morātes & recedētes ab ipa & ī his dātes auxiliū cōsiliū & fauorē eorūq₃ bona ꝯfiscam⁹ ut ī ꝓcessu ānuali curie & specialit̄ Eugenii q̄rti ī quo nedū sta tuit̄ de romipetis specialit̄ s₃ generalit̄ ēt. Vn̄ dicit̄. Itē excoīca mus & anathematizam⁹ oēs illos q ad sedē apostolicā uenien- tes & recedentes ab eadē: necnō illos q iurisdictionē ordinariā uel delegatā aliquā n̄ habētes ī eadē curia manētes temeritate ꝓpria capiūt spoliāt & detinēt aut ex ꝓposito deliberato uer- berare mutilare uel īterficere p̄sumunt & qui talia fieri faciunt seu mādant.

Falsificātes litteras dn̄i pape uel falsis litteris sciēt̄ utētib⁹. ex̄ 7
de falsis. c. ad falsariorū. & . c. dura & ē papalis p ꝓcessum curie ānualē & specialit̄ Eugenii q̄rti ubi dicit̄. Itē excoīcam⁹ & ana thematizamus oēs falsarios bullarū seu litterarū apostolicarū & supplicationū gratiā seu iustitiā cōtinētiū p sūmū pōtificem uł uicecācellariū seu gerētes uices aut officiū uicecācellarii san- cte romane eccłie de mādato eiusdē sūmi pontificis signatarū aut sub noīe eiusdē sūmi pōtificis seu uicecācellarii aut gerētis officiū p̄dictū signātes supplicatiōes easdē & nedū falsificātes: sed apponētes manū ad corrigēdū ēt unā litterā uel unū pūctū in litteris papalib⁹ exceptis his qb⁹ hoc cōmissū ₰m Hostiē. p

sentētiā latā ī curia. Vide īfra exco.2.§.32.

8 Papa añ coronationē potest exercere suū officiū & q hac occasione īpugnaret litteras ei⁹ excoīcatus ē p extrauagātē Bñdicti.ii.que incipit Quia nōnulli.

9 Insecutores cardinaliū & eorū pticipes.ex̃ de penis.c.feli.li.6. Vide īfra exco.2.§.33.

10 Rectores terrarū & eorū officiales q nō fecerīt obseruari ea q̄ statuunt cōtra īsecutores cardinaliū ut dicto.c. feli. Vide infra exco.2.§.34.

11 Insecutores epōrū q eos temere uel iniuriose pcusserīt aut ceperīt aut bānierīt uel hoc mādauerit fieri aut facto ab illis rata habuerīt uel socii fuerīt faciētis aut cōsiliū ī his dederīt aut fauorē seu sciēt īsecutores defensauerit ī cle. Si qs suadēte de penis. Vide exco.2.§.35.

12 Rectores locorū īponētes clericis aut ecclesiis exactiones aliq̄s uel grauamīa absq̧ licētia pape si admoniti nō destiterīt sunt excoīcati una cū fautorib⁹ suis nec absolui possūt nisi admoniti satisfecerīt: & durat excoīcatio ēt post tēpus regimīs ēt ī successores officii ītm̄ q̧ si heredes ipoꝝ seu successores officii nisi satisfecerīt infra mēsem īcurrūt p̄dictā excoīcationē.ex̃ de īmu.eccl̄ie.c. Nō minus.c. Adūsus: & ī cle.e.ti.c. Quoniā. Vide exco.2.§.36.

13 Cōpellentes p̄latos seu capitula seu alias eccl̄iasticas psonas ad submittēdū laicis uel alienādū bōa īmobilia seu iura eccl̄iaꝝ & simili laici q usurpāt sibi illicite huiusmōi nisi moniti destiterīt.ex̃ de reb⁹ eccl̄ie ñ alie.hoc cōsultissimo li.6. & in cle.c. Multorū de penis. Vide exco.2.§.37.

14 Quicūq̧ ab eccl̄iis uel eccl̄iasticis psonis per se uel p aliū suo nomine ul̄ alieno p psonis uel rebus quas non causa negociationis deferunt uel deferri faciunt uel trāsmittūt exigūt aliqd datium uel guidatium. extra de censi.c. Quāq̧ li.6. Vide exco.2.§.38.

Dñi tēporales q ſubditis ĩterdicũt ne ꝑlatis ſeu pſonis eccł̃ia/ ſticis qcqd uēdãt uł emãt ab eis uł ipis bladũ molãt nec coquãt panē uł alia huiuſmõi obſequia exibere ꝑſumãt eo ipo ſũt ex/ coĩcati de ĩmu.eccle.c.eos.li.6. i5

Iniiciens manus uiolētas ĩ clericũ uel religioſũ uł cõuerſũ ē ex/ coĩcat⁹ excoĩcatione papali.17.q.4.Si qs ſuadēte:& ex̃ de ſē. exco.nõ dubiũ.& hoc ſi ininria ē enormis.Idē de pcuſſione no uiciorũ.c. religioſus.e.ti.li.6. Itē qcũq; eũ detinet in cuſtodia publica uel puata ẽt abſq; alia corporis leſione uel ĩtrudit ĩ uĩ/ cula de ſen.exco.nuper. i6

Impediētes ſeu ĩuadētes uictualia ſeu alia ad uſũ romane curie neceſſaria adducētes uel ne ad curiã ipa₃ adducanť uł deferanť ĩpedientes ſeu pturbãtes & q talia faciũt uł defendũt cuiuſcũq; fuerĩt ordinis ꝑeminētie & ſtat⁹ ẽt ſi põtificali regali reginali uł alia q̃uis eccł̃iaſtica uł mũdana ꝑfulgeãt dignitate p pceſſũ curie ãnualē & ſpecialiť Eugenii q̃rti. i7

Oēs illi q p ſe uel p aliũ ſeu alios directe uł ĩdirecte ſub q̊cũq; titulo uel colore occupãt detinēt uel hoſtiliť diſcurrũt ſeu ĩua/ dũt aut occupare detinere uel diſcurrere hoſtiliť ꝑſumũt in to/ tũ uel ĩ partē aut q occupabũt detinebũt & hoſtiliť diſcurrent ſeu ĩuadent aut occupare detinere uel diſcurrere hoſtiliť ꝑſu/ mēt almam urbē.Regna ſcicilie Triuarie ĩſulas Sardinie Cor/ ſice terrã citra farrũ Patrimoniũ beati Petri ĩ tuſcia.Ducatum ſpoletanũ Comitatũ Veneuſini Sabinie Marchie Anchonita/ ne Maſſe trebarie Romandiole Campanie atq; Maritime puĩ cias & terras ſpecialis cõmiſſionis & Arnolfoꝝ ciuitateſq; no/ ſtras Ferarienſem Beneuētanam Bononienſem Peruſinã Aui/ nionēſem Arriminēſem ciuitatē Caſtelle Turdetinã & alias ci uitates terras & loca uel iura ad ipa₃ ſpectãtia & adherētes fau tores & defēſores eorũ ſeu ĩ his dãtes eiſdē auxiliũ cõſiliũ & fa uorē nõ obſtãtib₉ qbuſcũq; puilegiis ĩdulgētiis ac litteris apo/ ſtolicis generalib₉ uel ſpecialib₉ eis uel eorũ alicui uel aliquib₉ i8

qbuſcūq͡ꝫ cuiuſcūq͡ꝫ ordinis cōditionis dignitatis & p̄eminētie fuerīt eccl̄iaſtice uel tēporalis a p̄dicta ſede ſub quauis forma uel tenore cōceſſis ꝙ excōīcari uel anathematizari nō poſſint p litteras apoſtolicas nō faciētes plenam & expreſſā ac de ūbo ad uerbū d̄ īdulto hui⁹modi ac ordinib⁹ locis nominib⁹ ꝓpriis cognominib⁹ ac dignitatib⁹eoꝝ mētionē:necnon cōſuetudīb; & obſeruātiis ſcriptis & n̄ ſcriptꝭ ac aliis ꝯriis qbuſcunq͡ꝫ cōtra huiuſmodi noſtros ꝓceſſus ac ſentētias quomin⁹ īcludanť ī eis ſe iuuare ualeāt & tueri & q̄ quo ad hos ꝓceſſ⁹ tollimus & omnino reuocam⁹ ex ꝓceſſu curie āuali & ſpecialiť Eugenii quarti

19 Omnes illos qui per ſe uel per alium ſeu alias quaſcunq͡ꝫ perſonas eccl̄iaſtcas uel ſeculares ad romanā curiā ſuper eaꝝ cauſis & negociis recurrētes illaq͡ꝫ ī eadē curia ꝓſequētes aut ꝓcuratores negociorū geſtores aduocatos uel ꝓmotores ipoꝝ ul' ēt auditores ſeu iudices ſup dictꝭ cauſis ſeu negociis deputatos occaſione cauſarū ſeu negociorū huiuſmōi uerberāt mutilāt occidūt aut bonis ſpoliāt cuiuſcūq͡ꝫ p̄eminetīe dignitatis ſeu ſtatus fuerīt ēt ſi pōtificali regali reginali uel q̄uis alia p̄fulgeāt digītate p ꝓceſſū curie & ſpecialiť Eugenii q̄rti.

20 Faciētes pactū uel ꝓmiſſionē uel recipiētes ex pacto uel ꝓmiſſione occulta ul' manifeſta aliq̄d ēt parū ꝓaliq̄ iuſtitia uel gr̄a ꝓ ſe uel alio in cauſis iudiciis ſeu alias ꝓ litteris obtinendis ab apoſtolica ſede & ē papalis p extrauagātē Bonifacii octaui.Itē q ſciēt utūť talib; gratiis uel litteris ſic obtētis ubi ſupra.

21 Eūtes ad terrā ſanctā ēt cā deuotionis ſeu uoti ſine licētia ſedis apoſtolice ut ī libro penitētiarie ſūmi penitētiarii poſſunt ēt abſolui a ſūmo penitētiario.

22 Recipiētes ī curia romana litteras pape ab alio ꝙ̄ a uicecācellario uel a papa uel a bullatorib;.ex̄ de crimīe falſi.c.dura.Si ſūt laici ſunt excōīcati & eorū nūtii.Si clerici officii & bn̄ficii ſuſpēſione dānenť & ē papalis:ut patet ī regiſtro cancellarie.

Quicũq; ꝑ eo ꝙ in reges ꝑncipes barones nobiles balinos uel mistros eorũ aut q̊ſcũq; alios excoĩcationis ſuſpẽſionis ſiue intdicti ſẽtẽtia fuerit ꝓmulgata licẽtiã alicui dederĩt occidendi capiẽdi ſeu aliť ĩ pſonis ſeu bonis ſuis uel ſuorũ grauãdi eos q tales ſẽtẽtias ꝓtulerũt ſiue q̊rũ ſũt occaſione ꝓlate uel dederĩt licẽtiã grauãdi tales ſẽtẽtias obſeruãtes ſeu taliť excoĩcatis coĩcare nolẽtes niſi licẽtiã ipã re integra reuocauerint uel ſi ad bonorũ captionẽ occaſione ipi⁹ licẽtie ſit ꝓceſſũ niſi ipa bona ĩfra octo dieꝝ ſpatiũ reſtituta fuerĩt aut ſatiſfactio ꝓ ipis bonis fiat eo ipo ĩcurrũt excoĩcationẽ. Itẽ q auſi fuerĩt dicta licentia uti. Qui aũt in dicta ſentẽtia pmanſerint duorũ menſiũ ſpatio ex tũc nõ poſſunt niſi p ſedẽ apoſtolicã abſolui. c. qcũq; de ſẽ. exco. li. 6. 23
Cõcedẽtes repꝛeſſalias cõtra ecclẽiaſticas pſonas generaliť uł ſpecialiť. ex de iniuria & dãno da. c. & ſi pignoratores li. 6. Vide infra exco. 2. § . 39. 24
Quicũq; ĩpedit officiũ delegati uel cuiuſcũq; iudicis ecclẽiaſtici uel ĩpetratoris litterarũ dñi pape ſup cauſis uel queſtioĩb; que de iure uel de ãtiq̃ cõſuetudĩe ad forũ ecclẽiaſticũ ſpectãt cõpellũt deſiſtere ab huiuſmõi pſecutione uel de queſtionib; huiuſmõi ĩ foro ſeculari litigare capiẽdo iudices ĩpetratos uel ĩpetrãtes uel ſub iudicib; ĩpetratis litigare uolẽtes uel eorũ ꝓpiquos uel res eorũ uel ecclẽiarũ uel aliis qbuſcũq; modis cõpellentes uel ꝓcurãtes p ſe uł p alios q̊minus corã iudicib; delegatis uel ordinariis poſſint dicti cõquerẽtes libere de cauſis p̄dictis iuſtitiã obtinere uel q ĩ talib; dederĩt auxiliũ cõſiliũ uel fauorem excoĩcati ſunt ipo facto a qua nõ poſſũt abſolui niſi tam iudici cui⁹ cognitio fuerit ĩpedita uel iuriſdictio uſurpata q̃ pti que pturbata fuerit ĩ pſecutione ſui iuris de iniuria dãnis expenſis & ĩtereſſe pri⁹ ĩtegre ſatiſfaciãt. ex de ĩmu. eccle. c. q̃niã li. 6. Vide infra exco. 2. § 40. 25
Dñi tẽporales cõpellẽtes clericos reaſſignare ſua beneficia eos 26

capiẽdo uel detinẽdo ne citati ad sedẽ apostolicã accedant aut ipi clerici q ꝑcurarẽt detineri ne occasionẽ habeãt cõparendi .c.multorũ de penis ĩ cle. Vide ĩfra exco.2.§.41.

Cõtra ĩpugnatores religionũ.§.5.

1 Glosantes ĩ scriptis declaratiõnẽ Nicolai tertii sup regulam fratrũ minorũ alit̃ ꝙ ipe determinauit. Insup doctores siue lectores dũ docẽt ĩ publico ex certa sciẽtia ĩtellectũ declaratiõis ꝑdicte deprauãtes faciẽtesq̧ cõmentũ scripturas seu libellũ nisi q̃ntũ gramaticalit̃ sensus uerbi possit ĩtelligi ac ex certa sciẽtia & deliberatione determinãtes ĩ scholis seu ꝑdicãtes contra regulã & statũ fratrũ minoꝝ uel ĩ eadẽ declaratiõe positorũ seu cõtra aliqua uel aliqđ ꝑdictorũ nõ obstãtib9 qbuscũq̧ ꝑuilegiis qualitercũq̧ cõcessis & quibuscũq̧ sũt excoĩcati ipso facto & a solo papa possunt absolui.c.exiit qui seminat de uerborum signi.li.6.

2 Ingrediẽtes monasteria monialiũ ordinis ꝑdicatorũ ex̃ casus necessarios q declarãt ĩ cõstitutioĩb9 earũ ut ad dãdũ sacramẽta infirmis ad medẽdũ eis ad reparãdũ edificia & huiusmõi nõ habita licẽtia a papa uel a magistro ordĩs sũt excoĩcati & absolutio reseruat̃ pape uel magistro ordĩs uel illi cui ab aliq̃ ꝑdictorũ fuerit cõmissũ ut patet ĩ bulla ordinis.

3 Ingrediẽtes monasteria monialiũ sancte clare sine licẽtia pape extra casus cõcessos ĩ cõstitutionib9 suis. Excipit̃ cã multũ grauis infirmitatis & fleubotomator cũ necesse fuerit q non absq̧ duob9 sociis de familia monasterii ĩtroducat̃ nec ab inuicẽ ĩtra monasteriũ sepent̃: necnõ & alii quos occasione ĩcendii uel ruine uel alteri9 piculi uel dispẽdii seu ꝑ tuẽdis a uiolẽtia q̃rũlib3 monasterio uel ꝑsonis aut ꝑ q̃libet ope exercẽdo qđ cõmode ex̃ monasteriũ fieri nõ põt necessitas exigerit introire. Qui oẽs suo ministerio expedito uel ĩminẽti necessitati satisfacto ꝑ ipsos sine mora exeant. Nulli tñ ꝑsone extranee intra clausurã monasterii liceat comedere uel dormire. Item datur licentia

generali cardinali ꝓtectori ordinis uiſitatori & epo gr̄a cōſe-
crationis eccl̄ie uel altaris. Et hec exco. facta ē p Gregoriū no-
nū. nō tñ ſibi reſeruauit abſolutionē: & iō uidet̄ epiſcopalis per
regulā. c. nuper de ſen. ex. Sed eſt hodie facta papalis p Euge-
niū q̄rtū & publicata ē ī. c. genāli Ianue celebrato. 1440.

Quicūq̄ iniecerit man⁹ uiolētas ī religioſū religionis appro- 4
bate uel cōuerſū uł nouiciū. ex̄ de ſen. ex. c. nō dubiū: & c. reli-
gioſus li. 6. Itē mandans uel ratū habens ſuo noīe factū. Vide
īfra. exco. 2. § . 42.

Impedientes ī officio ſuo uiſitatores monialiū uel canonicarū 5
ſi moniti nō deſtiterint de ſtatu. mo. c. attēdentes in cle. Vide
infra exco. 2. § . 43.

Doctores ſeu magiſtri q ſciēt̄ illos religioſos qui dimiſerūt ha 6
bitū docent leges uel phiſicā. ex̄ ne. cle. uł. mo. c. ut piculoſa.
Vide infra exco. 2. § . 44.

Cōtra īpugnatores ſacramētoꝝ & p̄mo baptiſmi. § . 6.

Rec⁹ rebaptizās baptizatū a latio & lauās altare tāq̄ macu 1
latū in quo latinus celebrauit de baptiſmo. c. ultimo ſm Aſtē.
in ſum li. 7. ti. 2.

Matrimonii.

COntrahētes mr̄imonia ſcient̄ ī gradib⁹ cōſanguinitatis uel 2
affinitatis ꝓhibitis in cle. eos de conſan. & affi. Vide infra ex-
coīcatio 2. § . 45.

Penitentie

EXtorquētes p uī uel metū abſolutionē ab excoīcatione uel 3
reuocationē ei⁹ aut ſuſpēſionis uel īterdicti nō ualet abſolutio
& nouā īcurrit excoīcationē. ex̄ de his que ui metus ue cā fiunt
. c. abſolutionis li. 6. Vide infra exco. 2. § . 46.

Eucariſtie

COmpellentes celebrari ī loco interdicto uel ad audiendum 4
aduocātes excoīcatos uel īterdictos uel ꝓhibentes ne moniti
exeāt ī cle. c. grauis de ſen. exco. Vide infra exco. 2. § . 47.

Contra ĩpugnatores sepulture. § .7.

i Quicũq3 corp9 alicui9 defũcti inciderit uel decoxerit p ossibus trãsferẽdis ĩ extrauagãti Bonifacii que incipit. Detestada.

2 Quicũq3 ĩ cimiteriis sepeliũt corpora tpr ĩterdicti aut publice excõmuĩcatos aut noĩnatĩ ĩterdictos aut usarios maĩfestos ut supra. §. i. ℣. 5. &. §. 2. ℣. i7. Vide ĩfra exco. 2. § .5

3 Clerici & religiosi qui ĩducũt ad uouẽdũ et pmittẽdũ ul' iurãdũ aliquẽ de eligẽdo apud eos sepulturã ut supra. §. 1. ℣. 8. &. §. .2. ℣. i6. Vide ĩfra exco. 2. §. 2i.

4 Quicũq3 hereticos credẽtes ul' receptores dfẽsores ul' fautores eoꝝ sciẽter tradiderit eccl'iastice sepulture. ex̃ de here. qcũq3. li. 6. ut s̃. §. i. ℣. 9. et. § .2. ℣. i9. q autẽ dicãt credẽtes receptores defẽsores et fautores. Vide exco. 2. §. 22.

Contra ĩpugnatores electorũ & malos electores. §. 8.

i Grauãtes p se uel p alios electores uel aĩcos eorũ eo q nolue rit eligere illos p qb9 erãt rogati uel ĩducti. ex̃ de elec. c. sciãt cũcti li. 6. Vide infra excoĩcatio. 2. §. 49.

2 Quicũq3 loqt̃ secrete uel mittit scripturã uel nũtiũ alicui cardi nali qñ sunt reclusi occasione electionis pape. ex̃ de elec. c. ubi piculũ. Vide infra exco. 2. § .50.

3 Dñi rectores & officiales q ĩminẽte dicta electione nõ seruant ipa3 cõstitutionẽ dicti. c. ubi piculũ. Vide infra exco. 2. §. 5i

4 Qui uocãt ad dirigẽdas moniales ĩ electionib9 nisi abstineant ab his p que posset ĩ eas discordia oriri uel nutriri de elec. idẽ nitalibus li. 6. Vide ĩfra exco. 2. §. 52.

5 Eligẽtes uel nominantes ĩpatorẽ regẽ Marchionẽ pncipẽ ducẽ comitẽ uel baronẽ ul' alteri9 p̃eminentie dignitatis ptãtis uel excellẽtie uel q elegerit fratrẽ uel filiũ ul' nepotẽ ipsoꝝ ĩppetuũ ul' ad tps ĩ senatorẽ uel rectorẽ urbis rome q̃cũq3 noĩe uocet̃ ipsa rectoria. Itẽ eligẽtes queuis aliũ p̃t p̃dictos ad ipi9 ciuitatis regimẽ ultra ãnũ. Itẽ ipi electi si cõsenserit. Itẽ eis obe diẽtes. Itẽ dãtes eisdẽ electis uel electorib9 auxiliũ cõsiliũ uel

fauorē ipo facto sūt excoīcati excoīcatione papali nisi supdi-
cta facta fuerīt de speciali licētia ipi⁹ sedis apostolice licentia
litteris exprimenda de elec.fundamenta.li.6.Vide infra exco.
.2.§.53.

Cōtra īpugnatores grē sps sancti.§.9.

OMnis symoniac⁹ siue p ordinib⁹ siue p bñficiis uel officiis aut prelaturis ecclīasticis uel p ingressu religionis uel p aliis spiritualib⁹ & ē papalis p extrauagantē Martini qnti quā Eugeni⁹ q̄rtus cōfirmauit. 1

Faciētes pactū uel pmissionē p aliq̄ grā uel litteris obtinēdis ab apostolica sede.ut s̄ .§.4.℣.20. 2

Quidā casus speciales.§.10.

MAgister uel scolaris tractās cū aliq̄ ciue Bonoñ.de ɔductione hospitii nō reqsitis īqlinis nisi tp̄s cōductionis sit elapsū de lo ca.c.ex rescripto.Vide īfra exco.2.§.54. 1

Quando papa aliquē noīatim excoīcauit sol⁹ papa absoluit & ēt solus absoluit oēs ei pticipātes ī crimīe pp qd̄ excoīcat⁹ ē de sen.ex.c.significauit.Alii intelligūt dictū.c.quādo ēt sciēt pticipat ei ī diuinis.Vide infra exco.2.§.55. 2

Quādo qs pticipat excoīcato nō solū a papa sed ēt a quocūq; in crimine ppter quod excoīcatus est dando ei auxiliū consilium & fauorem de sen exco.c.si cōcubiñ.&.c.nup.Vide infra exco.2.§.56. 3

Qui pcurauit q̄ cōseruatores puilegioꝝ dati se ītromittant & cū effectu sequeē de his q nō licet eis:nā nisi de maīfestis iniuriis se ītromittere possūt & nō possūt absolui nisi ei quē fatiga uerūt īdebite pmo de expēsis ītegre satisfaciāt de officio dele.c.fi.&.c.statuim⁹ li.6.Vide infra exco.2.§.57. 4

Qui fingit aliquē casū pp quē aliquis iudex uadat uł mittat ad aliquā mulierē p testimonio.c.mulieres de iudiciis li.6.Vide īfra exco.2.§.58. 5

Quādo q absolut⁹ fuit ī mortis articulo uel alio īpedimento si 6

adueīente sanitate ul alio īpedimēto cessante se nō repsentat ei a quo absoluēd⁹ erat si tale impedimentū nō fuisset reincidit in eadē sententiā. de sen. exco. c. eos li. 6. Vide infra excomunicatio. 2. § . 59.

7 Quādo qs absoluit a sede apostolica uel a legatis & iniūgit ei q se repsentet ordinariis ul aliis suscept⁹ penitētiā & passis iniuriā seu eis qb obligatus ē satisfaciat: si hoc nō facit cōmode cū possit reincidit ī eandē. dicto. c. eos.

8 Rectores ciuitatū & alii officiales & cōsiliarii q statuta faciunt & scribūt p que qs cōpellat soluere usuras uel solutas nō repetere & q sm ea iudicāt & q habēt sup hoc ptātē: nisi ipa statuta deleuerit infra spatium triū mensiū aut si presumpserit dicta statuta obseruare de usuris. c. ex graui in cle. Vide infra exco. . 2. § . 60.

9 Oēs pirate & latrūculi marini & receptores eo p pcessū curie annualem.

10 Omnes qui in terris suis noua pedagia īponunt per pcessum curie annualem.

11 Excoīcatus a legato pape post annū a solo papa potest absolui de offi. dele. querēti.

12 Qui lata sētētia cōtra ipm q ī curia bnficiū ante p trienniū n possederat sequestrationē fructuū ei⁹ īpedit in cle. unica de sequestratione possessionis & fructuū.

DECLARATIO EXCOMVNICATIONVM

Excoīcatio secūdo de eo q gerit se p papa n electus a duab ptib cardialiū. § . i.

1 QVantū ad declarationē excoīcationū suprapositarū ī v. exco. pmo. Circa hāc excoīcationē pmā. s. de eo q gerit p papa nō electus a duab ptib cardinaliū. Quero qd si cardiales unanimit dēt ptātē nominādi papā duob ul trib & ipi nominatū ab illis recipiūt. Rndet Astē. ī sū. li. 7. ti. 2. sm Hosti. q electio ualet: unde dicit Anto. de butrio. Nota q due partes

collegii sūt necessarie ꝙ ē uerꝫ nisi maior cōcordia interuenerit qa si cardīales ordīarēt īt̄ se ꝙ electus a maiori parte sit elect⁹ tūc uidebit̄ electus ab oīb⁹ q eligeret̄ a maiori pte sicut electus per cōpromissarium uidebit̄ electus a toto capitulo. extra de elec.c.Quia ꝓpter.

Quid si cōsentiūt ī illū q gessit se ꝑ papa cū nō esset a duabus ptib⁹ elect⁹. Rñdet idē ubi s̄ ſm Hosti. ꝙ nō ualet: qa nō pn̄t cōsentire ī excoīcatū īmo oēs ei cōsentiētes uel adherētes sūt excoīcati nisi forte eū penituisset & absolut⁹ fuisset p illos cardinales q ei nō adheserāt. Itē nota ꝙ non oportet papā eligi a duab⁹ ptib⁹ oīuꝫ cardinaliū sed ꝑsentiū tm̄: nisi aliq cardinales absentes essent ī loco uicino: unde cōmode possent uocari. Sed uidet̄ ꝙ ī electione pape admittat̄ impator & ei⁹ nūtii. 63.di. .§ uerꝫ. Rñdet Anto. de bu. ꝙ illud ꝓcedebat olī: hodie soli cardinales admittūt̄. & si de oīb⁹ cardinalib⁹ nō essent nisi duo ī loco ubi debet fieri electio aliis legitimo tp̄r expectatis ip̄i duo eligerēt. ex̄ de elec.c.i. & unus pōt eligere aliū ita ꝙ si unus illorū eligat alterū ualet: & alter elect⁹ tacere debet. Si un⁹ tm̄ supest adhuc ille solus eligeret de iure patro.c.p nostras: licet aliq dicāt ꝙ ius eligēdi nō cadat ī uno oīb⁹ uero deficiētib⁹ clerus romanus eligere debet. 23.di.c. 2. & . 79.di.c.i. & .c.si qs pecunia. Alii dicūt ꝙ cōciliū generale. 65.di.c.2. & .3. & cōuocat̄ p clerū & populū romanū. 65.di.c. si forte. dicit Hosti. ꝙ lꝫ h̄ ſm uideat̄ iustius p̄mū ē leui⁹ & cōmodius pp piculū more infra.c.ne ꝑ defectu.

Quero an papa possit eligere sibi successorem. Rñdet Anto. de butrio. ꝙ non ut notatur. § .his omnibus. 8.q.i. facit.c. nulla de preben.

Sed quid si duo uel unus uolūt cōpromittere an alii cogūt̄. Rñdet Anto. de butrio. ꝙ nō. ar.l. salbinus. ff. cōmuni diuidundo: īmo uno cōtradicēte nō pōt fieri cōpromissū: sed bene potest statui ꝙ uno uel duob⁹ ꝯdicētib⁹ elect⁹ a maiori pte sit elect⁹.

5 Quero dr̃ hic ꝙ elect⁹ a minori pte duarũ si gerit se ꝑ electo patiat̃ has penas & uitat aliquas si respuerit. Quero an uitet penã excõmunicatiõis. Rñdet dominus. Anto. ꝙ nõ sed penã datan & abiron .i. penam eterne damnatiõis ꝫm Inno.

6 Quero ã ĩ numerũ duaꝝ ptiũ cõputet̃ electus. Rñdꝫ dñs. Anto. q̃ndo eliget̃ qs ad eccl̃iã ĩ qua nõ habet uocẽ ẽ planũ ꝙ nõ cõputabit̃ uox ei⁹ aut eligit̃ in illa ĩ q̃ habet uocẽ. & tũc si eligeret̃ p formã scrutinii ñ ꝯputat̃ uox & si p uiã ꝯpromissi sic. ratio ẽ qa in scrutinio reqrit̃ uox certo & determinato tp̃re & elect⁹ cõsentit demũ post scrutiniũ .ideo ei⁹ uox ñ auget. Sꝫ si in formã cõpromissi non reqrit̃ det̃minatio temporis ideo uox subseq̃ues auget. Et ꝫm hoc uox electi deberet cõputari in numero cardinaliũ qa ñ exigit̃ ad augm̃tãdũ ĩ certo & determiato tp̃r.

7 Sꝫ ã cãdiales possĩt tollere talẽ cõstitutionẽ. Rñdꝫ glo. ꝙ sic & dicunt doctores ꝙ possũt cãdinales inter se õdinare ꝙ electio ualeat q̃ ẽ facta a maiori pãte cũ ceseat̃ ab omĩb⁹ elect⁹. ut ĩ.c. ꝑpter. quod intellige ut notat̃ de elec. si cui. li. 6. in glosa notabili..

8 Quid si papa sit heretic⁹. Rñdꝫ An. debutrio ꝙ admittit̃ exceptio cõtra suã electiõnẽ p glo. 40. di. Si papa. Et sufficiant duo testes si negat̃ esse papa p heresim in qua erat tẽpore electionis. c. Si quis pecuniã. 79. di. Idem si est mulier quia non est capax ordinis.

9 Quid si sit symoniacus. Rñdet dñs Anto. ꝙ nõ repellet̃ ꝑpt̃ hoc dicto. c. Si qs pecuniã. possũt tñ eligẽtes accusari de symonia cõmissa ĩ electione pape.

10 Quid si sit bigamus. Rñdet dñs Anto. ꝙ hec exceptio opponi ei non potest.

11 Sed an uxor poterit repetere electũ ĩ papã. glo. ponit ĩ dicto .c. Si qs pe. dñs An. dic. ꝙ si nõ ẽ dubiũ de m̃rimonio põt repeti nisi reducat̃ uxor ad cõtinẽtiã. unde erit tũc papa & habe-

bit uxorē nec hoc erit cōtra substātiā papat9: qa Petr9 habuit uxorē unde poterit reddere debitū uxori & ēt esse papa.ut dīc glo.dicto.c.Si qs pecuniā.

Quid de infante dicit ꝙ non pōt esse nisi a spiritu sancto esset facta electio qa nō ē capax ordinis. 12

Quid de laico.Rn̄det dn̄s Anto.ꝙ eligi pōt:ut patet de beato Ambrosio. 13

Quid si papa non sit canonice electus.Rn̄det dn̄s Anto.ꝙ si ē occultū de hoc non iudicat ecclesia de symonia.c.Sicut.Excusat tamē ꝓbabilis ignorātia licet nō crassa.extra de sen.exco.c.apostolice. 14

Quero de intonizato per seditionē p̄sumptionē uel aliud ingeniū.Rn̄det dn̄s Anto.ꝙ ē excoīcatus.89.di.c.i.&.2. 15

De episcopo greco deputato p episcopum latinum.§.2.

Circa hāc excoīcationē.s.de ep̄o greco deputato p ep̄m latinū.Nota ꝙ qn̄ ciuitas habet populū diuerse lingue nō pp hoc habebit plures episcopos: sed ep̄s ei9 ꝓuidebit uiros idoneos q officia celebrēt & sacramēta mīstrēt poterit ēt statuere ep̄s illi9 loci aliū ep̄m sibi uicariū q illis p̄sit tāꝙ uicari9 & episcopalia cōferat q p oīa dꝫ obedire pōtifici eū cōstituēti suū uicariū:alias ip̄o facto incidit excoīcationē glo.sup.c.quoniā de of.ordi.exēplificat in episcopo latino q si habebit subditos grecos habebit uicariū episcopū grecū ut sic ꝓuideat̄ circa pōtificalia illis exhibenda. 1

Glo.sup uerbo pcussum querit an sit excoīcatus ip̄o iure dicit ꝙ sic & sic est canon late sentētie.17.q.4.Si quis suadente de elec.c.Cum in cūctis.& sic notat dn̄s Anto.ꝙ p hec uerba noueris te excoīcatū ē ꝓmulgata excoīcationis sentētia. 2

Item nota ratione loci potest unus episcopus p̄esse alteri licet sit par in dignitate. 3

Quero an de iure possit un9 ep̄s aliū sibi uicarium cōstituere 4

Rñdet glo.ꝙ nõ.ſed hic pmittit̃ diſpẽſatiue pp neceſſitatẽ.7.
.q.i.c.nõ aũt de renũ.c.ad ſupplicationẽ.

9 Quero an talis uicarius habebit iuriſdictionem ordinariam uel delegatam. Dicit gloſa ꝙ habebit ordinariã quia uicari⁹ habet ordinariã.

De clericis pſonatũ habentibus qui audiũt phiſicã uł leges. §.3.

i CIrca hãc excoĩcationẽ.ſ.de clericis pſõatus habẽtib⁹ q audiũt phiſicã uel leges niſi infra duos mẽſes deſtiterint. Quero qd ſit pſonatus. Dic.i.eccłiaſtica dignitas ut Primiceri⁹ qui p̄eſſe dyacono.ex̃ de of.primi.c.i. Theſaurarius de cõceſ.p̄bẽde.c.Cũ noſtris. Cancellari⁹ ex̃ ut eccłiaſtica bñficia.c.i. Precẽtor & ſuccẽtor.ex̃ de exceſſi p̄la.c.4.Cuſtos ex̃ de of.cuſto.c.i. Sacriſta de of.ſacri.c. Archip̄ſbiter de of.archi.c.i.2.&.3. Idẽ intellige ĩ aliis pſonatus habẽtib⁹ q ſm diuerſas cõſuetudines eccłiaꝝ in eis habent̃.

2 Sed qd de his q habẽt bñficia qbus ẽ cura aĩaꝝ annexa.ut puta habẽt eccłias parochiales. Rñdet Aſtẽ. & Inno.glo.c. Statutũ ne cle.uel mo li.6.ꝙ hec ꝓhibitio nõ extẽdit̃ ad illos rõne huiuſmõi eccłiarũ niſi ſint plebanie ſub ſe capellas habẽtes ĩ qb⁹ clerici ĩſtituti nõ poſſũt inde ſine cã rõnabili ãmoueri dicto.c. Statutũ. Si uero tales ſũt p̄ſbiteri extẽdit̃ ad eos nõ rõne eccleſie ſed rõne p̄ſbiteratus qa ibi dicit̃:necnon & p̄ſbiteros:& hoc uult glo.dicto.c.ſtatutũ in ℣.rõne. Idẽ eſſet dicẽdũ ſi haberent diſpẽſatiue uł alio mõ pſonatũ ĩ ilł eccłiis:tũc enĩ tenerẽt̃ rõe pſoãt⁹. Sȝ qd ſi plebania habet unicã capellã. Rñdet glo.ꝙ ĩcidit in excoĩcationẽ.

3 Quero quõ intelligit̃ iſtud niſi infra duorum mẽſiũ ſpatiũ. Itẽ qd ſi legit audit uel ſtudet ĩ domo. Itẽ qd ſi cã honorandi amicũ audit. Vide infra. §.8.

4 Sed quero cũ leges utiles ſint clericis pp regimẽ tẽporaliũ & cũ eccłia eis utat̃ ĩ defectu canonũ:ut in.c.i.de oper.no.nuntia.

&.io.di.c.Si ī adiutoriū.Male.n.sine legib9 canonista simplex iudicabit de questionib9 sup cōtractib9 testamētis & aliis infinitis materiis de qb9 ī iure canonico modicū siue nihil habet̄ quō faciēt p̄dicti.Rn̄d3 Petr9 de ancha.ī dicto.c.statutū s̄m Hosti. q̄ illas leges sine quibus canones intelligere non potest poterit in camera studere uel dicit q̄ poterit īterrogare & ab aliis informari.

De locantib9 domos suas usurariis publicis alienigenis.·§.4.

Circa hāc excōicationē d̄ locātib9 domos usrariis publicis alienigenis.Nō s̄m Io.an.Inno.& Petrū de ancha.q̄ hec cōstitutio facta fuit pp Florētinos Senēses Pistorieñ Lucanos & Astēses q circūdāt diuersas p̄uīcias ad exercēdū usras īmoderatas & qa p multos prelatos & principes recipiebant̄:ideo hic p̄hibet & prouidet. 1

Item nota q̄ ad hoc ut habeat locū hec cōstitutio requirit̄ q̄ ñ sit inde oriundus:& ideo sit aliter ciuis uel incola non tamē oriundus incurrit̄ hec pena si fiat cōtra hanc cōstitutionē s̄m glo. in uerbo alienigenas. 2

Quero q dicāt̄ usrarii maīfesti.Rn̄det glo.q̄ illi de quib9 ē notoriū de iure:ut quia cōfessi uel cōdēnati ul' ē notoriū de facto ut qa habēt operis euidētiā que nulla pōt trigiuersatione celari & qa tenēt altare suū paratū. 3

Quero qs dicat̄ oriūdus in ciuitate .Rn̄det glo. q̄ ille q nascit̄ in ciuitate ul' uico:puta ī comitatu.ff.ad municipia.l.q ex uico. uel ēt si pater eius inde originē duxit.C.eo.l.assumpto.·§·. fili9.&.C.de municipi.& origīali.l.1.&.l.filios li.io.Que aūt differētia sit int̄ ciuē municipē aduenā & incolā nota.ff.ad municipia.l.1.&.C.de īcolis.l.ciues li.io. 4

Quid si talis sit oriūd9 ī una ciuitate & tñ ī alia ciuitate eiusdē dñi pmittit̄ habitare.Rn̄d3 Io an.ī nouella q̄ ē loc9 huic pene. Itē nota s̄m Petrū de an. inq̄ntū textus loquitur de unitate & 5

collegio:nā cleric⁹ pisanus ītelligiť de unitate ecclīastica non seculari. Guil. & Archi. intelligunt de utraq͂ ut sic generaliter dictū generaliť ītelligať de priuile. quia circa Io. an. in nouella dicit . q͂ ille ītellectus est nimiū rigorosus. & īcluderet totū ōbē istud interdictū ideo priō intellect⁹ sibi magis placet. Pe. dīc ego credo q͂ ītellect⁹ Guil. & Archi sit uerior. & assignat plures rōnes

6 Quero q̄ndo currat tēp⁹ triū m̄siū. Rñdet glo. q͂ a tp̄re publicatiōis regulariť ligat cōstitutio de postu .c.i. īterdū augetur interdū diminuiť ut hic.

7 Sed qd si unus simpliciť denūciat dño. Rñd3 glo. q͂ pp simplicē uni⁹ denūciationē nō debet dñs terre eorū illū q dicit esse usari⁹ expellere s3 tūc debet inqrere & si illū uerū esse repperit expellere: puideat autē in his cōscientie sue simile supra de here. c. ultimo.

8 Quid si locauit usario quē tñ usariū ignorabat uel nō locauit ad exercēdū fenus. Rñdet glo. q͂ pbabilis ignorātia eū excusat .ff. loca. l. si qs ignorās de sen. ex. c. si uero: & c. īaudiētia. In dubio tñ p̄sumiť cōducere usas exercēdas si cōsueuit usas exercere. ff. de accusato. l. si cui: qa semel malus semp p̄sumiť malus. s. in eodē genere mali & ex quo peruenit sibi ad notitiā teneť eum expellere. extra de loca. c. Propť quia peruerse conuersať in ea. ut ibi.

9 Quero qa hic diciť q͂ nēo usariis ad fen⁹ exercēdū domos locet ul alio titulo cōcedat quō intelligiť. Rñdet glo. puta pignoris cōmodati depositi p̄carii & huiusmōi: & idē si siñ titulo ibi illū sineret esse. q. 5. di. recedite: sed si uendat donat ul pmittat nō uideť habere locū hec cōstitutio p uerbū cōcedat q͂ solū us⁹ ei⁹ cōcessionē nō dñii trāslationē denotare uideť. Sed Guil. dixit idē si maīfeste apparet q͂ ad exercēdū fenus uult accipere. qa p̄sumiť cēt ī fraudē agi. supra de pigno. illa de ēpti. & uendi. ad nostrā: nā uerbū concedo ē generale & accipiť s̄m naturam

contractus cui addicit̃.

Queõ dicit̃ hic ꝙ ſi ꝑmittẽtes habitare uſ̃arios maĩfeſtos ĩ terris ſuis uł locãtes domos ſuſtinuerĩt penã excoĩcationis uł ſuſpẽſionis ꝑ mẽſem aĩo ĩdurato qꝯ ꝗdiu tales uſ̃arii ibi morãtur terre ipõꝝ eccłiaſtico ſubiacẽt interdicto: nũqd ergo recedentibus uł expulſis uſ̃ariis erũt ĩterdicti. Rñdet glo. ꝙ non & ſic nõ erit neceſſaria relaxatio qa illis recedẽtibꝫ uel expulſis ĩtelligit̃ relaxatum. 10

De his qui tempore interdicti ſepeliũt corpora ĩ cimiteriis. §. 5.

CIrca hanc excoĩcationẽ. ſ. de his q tẽpore interdicti ſepeliũt corpora ĩ cimiteriis. Nota ꝙ intelligit̃ generalit̃ de q̊cũqꝫ q h̃ faceret ſiue maſcul⁹ ſiue femĩa ſiue cleric⁹ ſiue laic⁹ ſiue religioſus cuiuſcũqꝫ ꝓfeſſionis ſ̃m glo. 1

Itẽ nota ꝙ hic intelligit̃ qñ ſepeliunt̃ ĩ cimiteriis ꝑ epm ſolẽnit̃ bñdictis. Si ergo ſepelirẽt ĩ cãpis uel locis ꝓuatis nõ ẽ loc⁹ huic pene ẽt ſi locus ille eſſet uicinus & cõtiguus eccłie uel cimiterio qa ex quo ad uſum cimiterii ꝑ epm nõ ẽ bñdict⁹ ſ̃m. c. nemo de cõſe. di. i. nõ erit loc⁹ huic pene niſi ſepelirẽt ĩ eccłia uł clauſtro deputatis ad ſepulturã qa tũc & ſi nõ eſſent bñdicta ꝑ epm eſſet locus huic pene ſ̃m Stephanũ. 2

Quero q̃re corpora ſepeliunt̃ ĩ cimiteriis. glo. aſſignat tres rõnes. Prima qñ eoꝝ ꝓximi eũtes ad illa loca & aſpiciũt inuitãt̃ ad orãdũ ꝓ eis. i3. q. 2. cũ grauia. Secũda qa ſpecialit̃ adiuuant̃ patrociniis & orõnibꝫ illoꝝ ſanctoꝝ ĩ quoꝝ honorẽ dedicata eſt eccleſia illa: ut ea. q. c. Non eſtimemus. Tertia ratio quia ibi minus a ſpiritibꝫ ĩmũdis uexant̃: unde in cimiteriis dicit̃ eſſe reqes defunctoꝝ. i2. q. 2. aurũ. 3

Sed põe ꝙ religioſi ãpliauerũt cimiteriũ & ĩ illa ãpliatione ſepelierũt an ſit locus pene. Rñdet Landul. ꝙ nõ ſi nõ ẽ ꝑ epm ſolẽniter bñdictus. 4

Quid ſi ſepeliant corpora clericoꝝ q ſeruauerũt interdictum 5

in cimiteriis. Rñdꝫ glo. ꝙ nõ ĩcidũt excoĩcationẽ q̃a eis cõcedit᷑ ſepultura cũ ſilẽtio & abſq; cãpanarũ pulſatione de pe. & re. c. ꝙ in te. & hoc uult dicere textꝰ ĩ caſibus nõ cõceſſis a iure.

6 Sed nũq̃d tẽpore interdicti liceat ſepelire in q̃tuor feſtiuitatibus. ſ. natiuitatis dñi paſchatis pẽtecoſtes & aſſũptionis beate uirginis ĩ q̃bꝫ ẽ licitũ alta uoce celebrare dĩna pulſatis cãpanis & apertis ianuis & ĩterdictis amiſſis admiſſis. Rñdet glo. nõ lꝫ in iſtis feſtiuitatibꝫ ſepelire corpora ĩ cimiteriis tp̃r interdicti. Concor. Paulꝰ & Gengelinus.

7 Itẽ nota ꝙ iſtud q̃d dicit᷑ hic ꝙ ſepeliẽs excoĩcatos publice ĩcidit ĩ hãc penã intelligit᷑ ſ͞m glo. de his q̃ ſepeliunt excoĩcatos maiori excoĩcatione ſiue a iure ſiue ab hoĩe: nõ aũt de mĩori lꝫ pticipãs cũ mortuo excoĩcato pticipatione fauorabili. ſ. lauãdo ſepeliẽdo ĩcidit ĩ minorẽ excoĩcationẽ ſ͞m glo. de ſepul. ſacris. Cõcor. Ric. in. 4. di. 18. ar. 7. q. 3. Idẽ dicit Paulꝰ ẽt ſi nõ ſit publice excoĩcatꝰ. Idẽ Ala. phi. & Ber. ĩ. c. ad hec de puil᷑. q̃a excoĩcatio durat ẽt poſt mortẽ de ſen. exco. a nobis. Nã licet nõ ſit coĩo actualis ex pte mortui ẽ tñ ex pte uiuẽtꝭ q̃d ſufficit de cle. exco. c. nõ illud. q̃a alias ſequeret᷑ ꝙ coĩcãs excoĩcato dormiẽti uel furioſo uel nõ reſpõdenti nõ eſſet excoĩcatꝰ. & ita ceſſat rõ Hoſti. qui tenebat ꝙ pticipãs mortuo nõ eſſet excoĩcatꝰ mĩori excoĩcatione: q̃a dicebat ꝙ nõ ẽ coĩo cũ mortuo. Itẽ nota ſ͞m Gengelli. Landul. & Paulũ & Io. an. ꝙ intelligit᷑ ſiue ſint interdicti generalit᷑ uel ſpecialit᷑ uel a canone ul᷑ ab hoĩe.

8 Itẽ nota ſ͞m Landul. ꝙ q̃ñ q̃s tp̃r interdicti ſepelit excoĩcatos uel ĩterdictos ẽ neceſſaria cimiterii recõciliatio ut notat᷑ de cõſecra. eccle. cõſuluiſti de priui. c. ad hoc & de ſacra. ñ itera. c. 2.

9 Quero quis dicat᷑ publice excoĩcatus ut habeat locũ hec pena. Rñdet glo. ꝙ dicit᷑ publice excoĩcatꝰ ab hoĩe q̃ñ fit corã tot ꝙ ueriſimilit᷑ nõ põt ptẽdi ignorãtia uel dicit᷑ publice excoĩcatus a iure q̃ñ caſus ẽ quo ſit eis ĩputãdũ ſi ignorabãt ꝙ publice ſciebat᷑. ſecus ſi nõ eſſet publice excoĩcatus ita ꝙ ſcire potuit: puta

qa fuit excommuīcat⁹ corā duob⁹ uł t̄bus licet iudice ſedente in bancho

Itē nota ꝙ ſi eēt occulte excōmuīcat⁹ & ſepeliēs ſciret nō eſt loc⁹ huic pene lȝ īcidret mīorē excoīcatōnē ẜm glo.ut p̄dixi. Cōcor.Mathe⁹.Itē nota ẜm glo.ꝙ p hāc cōſtitutionē n̄ tollit̄ pena decretalis epiſcopoꝝ d̄ puile.li.6.ubi dicit̄.ꝙ ſi cōtrafecerit īt̄dicit̄ īgreſſus eccl̄ie iſtis tales ſepeliētib⁹ io

Quero qs dicat̄ uſ̄arius maīfeſtus.R̄ndet Hoſti.ꝙ uno modo dicit̄ maīfeſtus p euidētiā facti:puta qa tenet m̄ſā paratā ad uſ̄as.Alio mō ſi d̄ hoc ſit ī iure cōfeſſus uł cōuict⁹:ſed ſola fama nō ſufficit ut maīfeſtus dicat̄.Addit Mathe⁹ ẜm ꝙ refert Io.de ligna.ꝙ ēt dicūt̄ maīfeſti q̄ndo ex libris eoꝝ cōuinci poſſunt.ut ī cle.i.de uſ̄is.& facit.49.di.q ſicera.ff.d̄ edē.l.i.§.editionis.& notat̄.24.q.2.c.ſane.Itē dicit̄ maīfeſt⁹ ſi corā ſacerdote & teſtib⁹ publice ſe fatet̄ uſ̄ariū:& uſ̄as reſtitui mādet fōte libros rationū tradēs ẜm Guil.hūc caſū nōt glo.ī.c.quāꝗ d̄ uſu.li.6.Itē dicit idē Mathe⁹ ꝙ ſacerdos q habȝ ī parochia ſua uſ̄arios maīfeſtos debet eſſe caut⁹ ne īcidat ī hāc penā ut ſeruet hāc fōmā.Debȝ eīm uſ̄arius ſatiſfacere d̄ uſ̄is pceptis prout patiūt̄ facultates ei⁹ ſi pōt illis a qb⁹ extōſit.Si eīm nō pōt dȝ cauere idonee eis ſi p̄ſētes ſūt d̄ ſatiſfaciēdo ītegre.Si non ſūt p̄ſētes debet cauere pſoīs p quas ipſi creditoīb⁹ acqrat̄ uel ſi tales nō repiunt̄ d̄bet cauere ōdinario uł ei⁹ uicario uł rectori parochie in q̄ habitat p̄ntib⁹ aliqb⁹ parochiaīs fidedignis uel d̄bet cauere notaro d̄ mādato ōdinarii.Et nō d̄bet credere dicēti d̄ q̄ntitate certa ſȝ diligēt̄ dȝ īdagare ut ī.c.quāꝗ d̄ uſ̄is li.6.que d̄cretalis nō eſt cōrecta p iſtā. ii

Quero qd ſi ī uſ̄ario maīfeſto appareāt ſigna cōtritiōis & iubet ſatiſfieri d̄ uſ̄is.& poſt mōtē p̄ſtat̄ cautio ab heredib⁹ de reſtituēdo ā poterit ſepeliri.R̄ndet glo.& Io.d̄ lignano ꝙ cautio ualet & ſepeliri poſſit licet nō ut recōualeſcat teſtamētum:& hoc dico qn̄ apparēt ſigna cōtritionis & iubet ſatiſfieri.alias i2

secus quia non sufficeret cautio heredũ cũ decesserit in pecca-
to. Idẽ Paulus.

13 Quid si sepeliẽs ignorabat istũ quẽ sepeliuit esse excoĩcatũ ul'
usariũ uel interdictũ. Rñdet glo. ꝙ talis sepeliẽs nõ ẽ excoĩca-
tus: qa hec cõstitutio reqrit sciẽtiã. Cõcor. de sen exco. c. signifi
cauit. & c. c. cũ desideres. & de here. c. 2. li. 6. Et iõ dicit text⁹ sci-
ent. Itẽ dic ꝓprie temeritatis audacia. Nã ubi ẽ ignorãtia teme
ritas dici nõ põt ꝑm Gengellinũ.

14 Quero an portãtes ad sepulcrũ q tñ nõ sepeliũt sint excoĩca-
ti. Itẽ qd de comitãtib⁹ funus. Itẽ qd de fabricãtib⁹ & fodiẽtib⁹
uel aperiẽtib⁹ sepulcrũ. Itẽ quid de ꝑlatis clericis uel ministris
eccl'iaꝶ ĩ quarũ cimiteriis sepeliũt q illud nõ ꝓhibẽt sed pati-
unt. Itẽ qd de clericis uel laicis q portãt cereos cruces & simil'ia.
glo. arguit ad ptes & nõ determĩat. Lapp⁹ & Stephan⁹ tenẽt
ꝙ isti sũt excoĩcati. Addit Paul⁹. ꝙ nedũ actualit' ponẽtes cõp⁹
sub terra sed ẽt dicẽtes officium supra funus forte ĩcurrũt hanc
penã: ĩmo fortius incurrũt qa plus cõtẽnũt. Addit ẽt idẽ intel-
ligo de sepeliẽtib⁹ de facto absentib⁹ clericis: idẽ de sepeliri fa-
ciẽtib⁹ uel mãdantib⁹ de sen. ex. c. mulieres. Tñ littera uidet' se-
peliẽtes ĩ cimiterio punire & sic forte dicẽtes officia q ñ sunt
sepeliẽtes nõ incidũt cũ ĩ penis sit mitior ĩterꝑtatio faciẽda: ut
. l. interꝑtatione: & . l. ꝑsens. ff. de penis.

15 Quero q dicãt noĩati interdicti. Rñdet Landul. ꝙ illi q ĩ sentẽ
tia noĩant' specialit' uel exꝑsse. ut notat Inno. de ꝑben. illa. & sic
talis exꝑssa noĩatio intelligit' de illis quorũ culpa uel dolo lata
ẽ sentẽtia interdicti & ẽt quorũ auxilio cõsilio & fauore de sẽ.
exco. alma li. 6. Itẽ intelligit Paul⁹ de ĩterdictis a diuinis & sa-
cramentorũ pceptione: alias si essent interdicti ab aliquo tẽpo
rali dicit ꝙ nõ ꝓcederet.

16 Quid si qs sepeliat publice excoĩcatũ & noĩatim interdictũ &
usariũ maĩfestũ tp̃r interdicti. Rñdet Paul⁹ ꝙ talis ẽ ligat⁹ q̃-
druplici excoĩcatione: ad hoc facit de sen. ex. c. cũ ꝓ cã. & addit

glo.ꝙ de oībꝫ debet satisfacere & ab oībꝫ absolui

Quero an sepulti debeāt exhumari. R̄ndet glo.ꝙ sic si eorum corpora uel ossa discerni possunt.s. ī tribꝫ ultimis casibꝫ ex.de sepulturis.c.sacris. Sed in ṗmo casu qn̄ corpora tp̄r interdicti sepeliūt nō exhumāt si fuerit penitēs tp̄r interdicti q sepultus ē & post īterdictū:sed durāte interdicto dꝫ exhumari. Cōcor. Inno.Hosti.Io.de lignano.& Ric.ī.4.di.18.ar.7.q.3. i7

Quero cui debet fieri hec satisfactio. R̄ndet glo.quo ad excoīcatos & interdictos debet fieri his q̊ꝝ fauore sūt late sentētie: sed quo ad usurarios illis quibꝫ debet fieri restitutio si qua enī uiolentia fuisset illata clericis uel ministris ecclesie illis ēt fieret satisfactio. i8

Quero an hec pena excoīcationis habeat locū in sepeliētibus eos in aliis casibꝫ in quibꝫ denegāt sepultura qui notant̄ supra eo.ti.c.ex parte.& de sta.mo.c.i.&.c.cū āmouit. R̄ndet glo. ꝙ nō.Et cōcor.Stephanus. i9

Quero an excoīcatis mīori excoīcatione negāda sit eccl̄iastica sepultura.Vide Ric.in.4.di.18.ar.7.q.3. 20

De clericis in sacris & religiosis cōtrahentibus matrimoniū. §.6.

CIrca hāc excoīcationē.s.de clericis ī sacris & de religiosis ꝯhentibꝫ matrimoniuū querit glo.qd si coacte cōtrahāt an incidāt ī hāc penā. R̄ndet ꝙ si de absoluta coactione loq̄mur: puta qa actuali uiolentia cogit̄ īponere annulū manu & tunc ē certū ꝙ tūc nō īcurrit hec pena.ex̄ ꝙ ui metus ue.cā.c.sacris. Si autē loq̄mur de coactione cōditionalit̄:puta qa tirānus dicit clerico uł religioso nisi cōtrahas matrimoniū cū monīali faciā tibi abscidi manū uel mori & tūc si facit incidit ī excoīcationē:licꝫ sit metus q cadat ī cōstantē uirū dicto.c.sacris:& hoc q̄ntū ad coactionē:sed ꝑ aliū respectū nō incidit qa ubi ē metꝰ deficit cōsensus & sic nō ē matrimoniū & sic nō dicet̄ cōtraxisse matrimoniū ꝓut reqrit hec littera ut incidat̄ i hāc penā. Itē deficit i

rõ littere qa fuit ĩposita hec pena & facta hec cõstitutio ꝑpter publice honestatis iustitiã:unde hic nulla ĩhonestas ĩsurgit cũ coacte sit.facit de sen.ex.significauit.
2 Quid si cõtrahat sed nõ cõsumit. Rñdet glo.ꝙ incidit excoĩca tionẽ qa hec cõstitutio punit cõtractũ matrimonii & nõ coitũ uel incestũ.Idẽ Paul9.
3 Queõ qd si cõtraxit solũ spõsalia p uerba de futuro.Rñd3 glo. & Paul9.ꝙ nõ ligaẽ nisi cõsumauerit p copulã:qa tũc trãsit in matrimoniũ:ut ĩ.c.ueniens de spon.&.c.is qui.
4 Quero q̃ntũ ad religiosos an intelligat de religiosis ꝓfessis ta cite uel exp̄sse unã de religionib9 approbatis.Rñdet glo. ꝙ sic ut in.c.i.de uoto li.6.Sed an tacita ꝓfessio obliget illi religiõi Rñdet glo.ꝙ non.sed religioni in genere.extra de regula.c.ñ solũ:&.c.sequẽti li.6.
5 Queõ qs dicaẽ ꝓfess9 tacit9.Rñd3 glo.c.i.de uoto li.6.cũ maiõ .14.annis spõte & sciẽs recipiens habitũ ꝓfessorũ ubi ẽ distinctus de regularib9 li.6.c.i.&.c.cõstitutionẽ uel cũ habitũ indistictũ ferret p ãnũ eo.ti.c.ex pte.Addit Inno.c.consulti.ex de regu.dicẽs ꝙ si qñ intrauit ꝓtestatus ẽ ꝙ uult mutare uitam & habitũ & si de his cõstiterit hic habitus solẽnit susceptus dirimit matrimoniũ iã cõtractũ.Hec.n.ꝓtestatio siue intentio cũ susceptione habitus ꝓbationis habeẽ p tacita ꝓfessiõe.Et hic notandũ ꝙ habitus ꝓbationis solẽnizat ꝓpositũ.Et dic Landul.ĩ clemẽ.i.de cõsan. & affi.ꝙ isti q oblıgãẽ religioni in genere si cõtrahũt matrimoniũ sunt excoĩcati de regula.c.cõstitutionẽ li.6.cũ iã pfecte matrimoniũ spirituale cõtraxerit.27. .q.i.c.i.&2.
6 Quid si qnis contraxit cum moniali ignorãs eam monialem. Respondet glo. ꝙ ipsa incurrit excõmunicationẽ & non contrahens cum ea.
7 Quid de his q cõtrahũt ꝯ istã ꝓhibitionẽ an poterunt absolui per ep̄m . Landul. tenet ꝙ sic nisi pendente excoĩcatione

ĩmiſcuerit ſe diuinis:qa tũc a ſolo papa abſolui pñt de re iudi. .c.cũ eterni.uel niſi ad bigamiã trãſierĩt.c.nuper de bigamis.

Vtrũ papa poſſit diſpẽſare ut exiſtẽs ĩ ſacris contrahat. Rñdet Landul. φ ſic.qa cõtinẽtia ãnexa ordini & ſolẽnitas uoti pẽdet a cõſtitutione eccľie ergo p papã tolli põt.ex̃ de ele.c.ſignificaſti.&.c.ĩnotuit:licet aliq nõ cõſentiãt de religioſis φ cum eis poſſit papa diſpẽſare qbꝫ ſubſtãtialiť ineſt cõtinẽtia ſine q̃ nõ ſunt religioſi de ſta.mo.cum ad monaſteriũ.ſed contra eos facit.c.φ uotum.ubi diciť ſolemnitatẽ uoti ex ſola conſtitutione eccleſie inuentã eſſe. 8

De clerico q habet officiũ uicecomitis uel prepoſiti ſecularis.·§·.7.

CIrca hãc excoĩcationẽ.ſ.de clerico q habet officiũ uicecomitis uel p̃poſiti ſecularis. Nota ſm Anto.de butrio.φ ĩ ſacris cõſtitut⁹ ñ põt habere officiũ aliqđ tẽporale. 1

Quero de cõſtitutis ĩ mĩoribꝫ an poſſit talia exercere. Dicit φ nõ:ſed maius ĩminet piculũ exiſtẽtibꝫ ĩ ſacris. 2

Contra religioſos.

Ed nunquid poſſit officium annexum dignitati ſue habere ſeculare. Dic φ ſic dummodo per ſe non exerceat ſed alteri committat. 3

Quero an ſit canon late ſẽtẽtie. Rñdet glo.φ ſic. Et addit An. de bu.φ ubi canon loqť p uerba futuri tẽporis & nõ dirigit ſermonẽ ad iudicẽ ſed ad pſonã delinquẽtẽ ẽ late ſentẽtie. 4

De religioſis exeũtibꝫ clauſtrũ ut audiãt leges uel phiſicam.·§·.8.

CIrca hãc excoĩcationẽ.ſ.de religioſis q exeũt clauſtrũ ut uadãt ad audiendũ leges uel phiſicã.

Quero q̃re ſit facta hec ꝓhibitio cũ ſciẽtia canonica nõ poſſit bñ ſciri ſine legali:& mãdať oĩbꝫ ĩ ꝓhemio ut ſciãt & adiſcant hãc ſciẽtiã:nã multe ſũt materie que uix aut nullo mõ ſciri pñt ſine legibꝫ.ergo nõ debuit ꝓhiberi ſciri lẽges. Rñdet Hoſtiẽ. 1

ꝙ ſine ꝑncipali ſtudio & auditu legũ ꝑ libros legales ſufficiens ſciẽtia põt haberi de iꝑis ꝑ ea que ĩ libris canonicis apponũť & qui dubitat querat. Nã hoc ñ ꝓhibeť. ſ. de dubiis certiorari dummodo principaliť ibi nõ ſtudeat. Ad hec. z 7. di. § . fi. 28. di. c. fi.

2 Quero an habeat locũ pena huius capituli ſi nõ exeũt clauſtrũ nec uiſitãt ſcholas ſed ĩ clauſtro ſtudeãt uel audiant uel legant audiẽtibꝫ. Dicit Inno. ꝙ liganť. Idẽ An. de bu. ĩ eo. c. ñ magno. & ẽ ueꝝ ẜm Hoſti. quo ad uerba: ſecus quo ad mentẽ. Cõſulit tñ illũ ĩ hoc dubio ſe putari ligatũ. ar. eorũ que notanť de cle. exco. minis illud. Nã licet exitus clauſtri fuerit cã ĩpulſiua conſtitutionis cã tñ finalis fuit qa ille ſciẽtie religioni nõ cõueniũt. Et qs dicať ꝓprie legere & quid ĩportet hoc uerbum. Vide Io. an. ĩ regula iuris. Cũ quid li. 6.

3 Quid ſi uadit ad audiẽdũ cã honorãdi aĩcũ ſuũ ĩ ꝑncipio ſtudii. Rñdet Hoſti. ꝙ ẜm uerba excoĩcatꝰ ẽ: puta tñ ꝙ papa rñderet talẽ nõ ligari ex mẽte. ff. ad exi. l. penultĩa: qa uerba cũ affectu debent intelligi maxime in penalibus. ff. ꝙ quiſq̃ iure. l. i. §. hoc aũt. Idẽ Io. an. dicit ꝙ nõ eſt ita amara interꝑ̃tatio faciẽda . l. fi. ff. ad exibẽ.

4 Quid ſi doctor ĩcepit habere paucos ſcolares & religioſꝰ uult eũ cõtinue honorare. Dicit glo. ꝙ ñ admittit talẽ honorẽ: ĩmo ẽt ſi tm̃ legeret ſemel ĩ ebdomoda religioſus audiẽs eſſet ligatus ut oĩs fraus excludať.

5 Quero an ꝑſona eccľiaſtica aliqbꝫ ſociis poſſit ꝑuatim legere uel audire leges ĩ clauſtro. Rñdet dñs An. ꝙ nõ & ſi facit non euadet ſentẽtiã excoĩcationis: qa nõ uerbis ſed rebꝫ lex ĩponiť de ele. cõmiſſa li. 6. nã lectionis auditus & ꝑncipaliť ſtudiũ ꝓhibeť de hoc in re. iu. cũ qd una uia ꝓhibeť de re. iu. li. 6. Idẽ tenet ibi Io. an. in mercurialibus licet contrariũ teneat Inno. ꝑꝑ uerbum exeuntes: & Pe. de ancha. qui dicit ꝙ eſt licitum in camera ſtudere.

Quero qa dicit nisi infra duos mẽses destiterit qñ incipit cur/ 6
sus duorũ mensiũ. glo. dicit ꝙ a tẽpore sciẽtie cõstitutionis siue
publicationis. Vĩcẽ. dicit numerãdus ab exitu monasterii. Idẽ
Inno. Pe. & Abbas q̃ ad religiosos: q̃ autẽ ad clericos seculares
currũt ab ĩceptiõe auditus. i. qñ incipiũt audire.
Quid si post exitũ mutato ꝓposito uadit ad theologiã. Rñdet 7
An. ꝙ nõ ꝓdest nisi prius huic cõstitutioni satisfaciat redeũdo
ad claustrũ nisi abbas significaret ei ꝙ iret ad theologiã: qa tũc
reuersus cẽsetur ĩ claustro licet uerba hoc nõ sonẽt:
Quid si plebani & similes destiterit infra duos menses postea 8
iterato ĩceperũt. Rñdet An. ꝙ ligant.
Quid si tm̃ tẽpus fluxit de duobꝫ mẽsibꝫ ita ꝙ nõ possint ĩfra 9
duos mẽses redire ad claustrũ. Rñdet Anto. ꝙ pp hoc nõ sunt
excoĩcati nisi post terminũ ad hoc de elec. cõmissa li. 6.
Itẽ nota ꝙ monachi nõ possunt studere ĩ sciẽtia hũana nec ob/ 10
stat ꝙ lex hũana sit ps diuine de eta. & q̃li. c. penul. & ꝙ leges
ab oĩbꝫ sciri debẽt & oẽs astringãt. C. de legi. lege leges: quia
istud loqt̃ de laicis clericos autẽ nõ astrĩgit de cõsti. c. que ĩ ec/
cl'iaꝝ. & c. eccl'ia: licet clerici eis possunt uti cũ ꝓ eis faciũt di.
.10. c. Si in adiutoriũ.
Quero an hec pena habeat locũ siue sit ꝓfessus tacite ul' exp̃s/ 11
se dicit ꝙ sic:
Itẽ nota ꝙ isti cõtrafaciẽtes sunt priuati spe ꝓmotionis ad di/ 12
gnitates non ad ordines ƨm glo. c. sup specula. cũ quibus solus
papa dispẽsat.
Quero qa religiosi ꝓhibent̃ ire ad queuis studia sine licẽtia sui 13
p̃lati cũ cõsensu maioris partis cõuentus.
Quid si uelit ire ad studium sacre theologie an habeat locum
hec pena uel si studere uelit in scientia canonica. Rñdet Petr⁹
de an. ꝙ sic.
Quid si p̃latus religioso studioso & docili nolit dare licẽtiã stu 14
dẽdi: arguit Io. an. ĩ nouella ꝙ ep̃s dare poterit nam contẽptor

ſciētie ē mēbrū diaboli.38.di.c. ultimo . Et dicit ꝙ hoc placet Archi.licet alique rōnes urgeāt ī cōtrariū de qbus in nouella. Itē nota ſm glo.ꝙ obtēta licētia ꝑlati intelligūť cōceſſa omīa ſine qbus cōmode ſtudere non poſſet.Exquo infert ſi accipit pecuīam mutuo pro ſua neceſſitate obligatur monaſteriū qđ intelligit uerū Archi.niſi actū fuiſſ; ꝙ aliūde ſibi quereret for te a cōſanguineo uł aīco.

15 Quero de quo ꝑlato intelligiť.Rnd; Io.an.ī nouella ꝙ Archi. intelligit de abbate.

16 Sed qd ſi ipſe abbas uult accedere ad ſtudia nūqd poterit ſine licētia alicuiꝰ abſq; metu excoīcationis huiꝰ Archi. dicit ſm ꝙ refert Pe.ꝙ licet male faciat ire ſine conuentus ſui licentia: tñ ſi uadit nō incurrit iſtā penā:ſed alias puniri pōt.

17 Quid ſi uadit ad ſtudendum ſine licentia prelati ſed non di/ mittit habitum uel econuerſo . Reſpondet glo. ꝙ utroq; caſu excoīcatus eſt.

De religioſis qui temere habitū ſue religionis dimiſerint.·§·.9.

CIrca hāc excoīcationē.ſ.de religioſis q temere ubicūq; habi tum ſue religionis dimiſerint.Nota ꝙ ſm glo.ꝙ ſpeciale ē in religioſo apoſtata:qa alias apoſtata nō ē excoīcatꝰ ſed excoī/ cādꝰ ſm ꝙ notat Io.& Ber.23.ſi qs ex cłicis:&.đ uita & hone. cleri.ſi qs ex clericis:& de apo.c.3.

1 Quid ſi portet habitū ſed abſconſum: puta qa coopit habitū religionis habitu clericorū ſeculariū.Rñdet glo.ī cle.c.quoniā de uita & hone.cle.ꝙ ē apoſtata & ꝑ cōſequēs excoīcatus. Idē Landul.Nota quēlibet religioſū obligatū ad habitū deferēdū extrinſecꝰ & ſuper oēs alias ueſtes deferēdū ſi uelit euitare pe nā capituli ut piculoſa ne cle.uel mo.li.6.uiſi cā rōabilis ſubſit. Idē dicit Paulꝰ ī dicto.c.quoniā in cle. dicēs.Nūqd ſufficit pō tare habitū ſub cappa uł tabaro apparet ꝙ nō ꝑ hūc textum. īmo talis ē apoſtata & incidit penā capituli ut piculoſa ne cle.

uel mo.li.6.& ita fuit determinatũ Bononie.Idẽ tenet frãcisc⁹ de maronis ꝙ portãs habitũ uellatũ sit excoĩcatus.
Quero hic dicit̃ ut piculosa euagãdi materia subtrahat̃ districti us inhibemus ut ne de cetero aliqs quãcũqꝫ religionẽ tacite uł expsse ꝓfessus ĩ scholis uel alibi temere habitũ sue religionis dimittat.Querit glo.q̃re dicit̃ temere. Rñdet quia ex cã licet habitũ trãsformare:utputa timoris de ui.& ho.cle.c.pe.& ideo textus ĩ cle.c.quoniã de uita & ho.cle.dicit. Religiosi quilibet quos oportet p decẽtiã habitus extrĩseci ĩtrinsecã morũ hone/ statẽ ostẽdere si p̃terq̃ ex cã rõnabili publice ueste ferãt huius mõi subaudi uirgatã uel partitã p annũ reddãt̃ ĩhabiles ad qd/ cũqꝫ bñficiũ eccłiasticũ obtinẽdũ.ubi dicit Gengelinus ꝙ que sit rõnabilis cã arbitrio boni uiri iudicabit̃.Itẽ dicit ꝙ nõ dicit̃ qs assũpsisse qd̃ statĩ ẽ dimissurus:unde si sacerdos uel religio/ sus has uestes in momẽto assumeret statĩ eas dimissurus nõ di ceret eas assũpsisse.ff.de diuortiis.l.diuortiũ.Itẽ assumere ĩtel/ ligit̃ cũ qs cũ affectu assumit.ff.d̃ uerboꝝ signi.l.nomẽ filioꝝ: ergo uidet̃ a cõtrario ꝙ ñ dicit̃ qs dimittere habitũ quẽ ex rõ/ nabili cã dimisit statim reassũptur⁹.Nã uerba sũt ĩtelligẽda cũ effectu.unde dicit̃ ĩ dicto.c.quoniã ĩ cle.ꝙ qcũqꝫ cleric⁹ uirgata uel partita ueste utet̃ nisi rõnabilis cã subsit si bñficiatus exti/ terit p sex mẽses a ꝑticipatione fructuũ bñficioꝝ que obtinet sit ip̃o facto suspẽsus. unde dicit Gengelinus Quid si deferat nõ cõtinue nec cã usus ꝓprii sed ob festũ socii q militat uł do ctorat̃ uel uxorat̃ an ĩcurrat hanc penã.Rñdet nõ:qa talia raro ocurrũt & iura coaptant̃ his que sepe fiũt.ff.de legi.l.ex his cũ le.se.&.l.ea que raro.ff.de re.iu.Itẽ ea que cã festi & ioco fiunt obligationẽ nõ inducũt.ff.de acti.& obli.l.obligationũ.§.uer borũ.i⸗.q.i.illud de sen.exco.c.i.& idẽ de his que fiũt cã hono/ ris momẽtanei.ut notat̃ supra ne cle.uel mo.c.sup specu. unde religiosus cã hõrãdi amicũ audiẽs leges uel phisicã in ꝑncipio studii nõ ẽ excoĩcatus.Vide supra.§.ꝓximo.Itẽ q aliqd facit

cā ueritatis excusat a pena īfamie quā alias īcideret.ff.de his q̄ notāt īfamia.li.2.§.fi.nec tal' peccare dicit ut nōt Inno.d̄ ui. & ho.cle.c.cum decorē: & facit iste textus ubi dicit nisi causa rōnabilis:& hec ē arbitraria.Itē ī simili dicit Inno. dicto.c.cū decorē. q licet theatrales ludos faciētes tanq̄ īfames nō sunt pmouēdi.tñ dicit q si hoc facerēt ad cōsolationē alicui9 īfirmi ul' alia iusta causa non peccarēt.

3 Sȝ nūqd ī lectulo debȝ deferre habitū.Rñdet Pe.de an.q canon sentit q sic.20.q.i.c.fi.dum dicit sēp Io.an.dicit q non putat de mēte q monachus ī cella sua dimittēs habitum suū uel dum balneum ītrat ī occulto uel iacēs sine habitu ligetur hac cōstitutione:sed tunc qñ exhibet se cōspectibus hoīnum sine habitu in habitu laicali ul' secularis clerici sine iusta causa tūc ligat:alias pauci reperirēt non ligati:p hoc facit phemiū siue ratio de qua ī prīcipio huius capituli ut piculosa facultas euagādi subtrahat:que ratio cessat ī casibus supradictis: & rō restrīgit dictū.l.cū pr̄.§.dulcissimis delega.fo nec ûbū poītū in canone ē ita amare sumēdū ut nō fiat intermissio naturalis de cōse.di.5.si tibi.&.l.ātiqtas.C.de testa.&.ff.de solu.l.matri. p doc.dñs dominic9 de sancto Geminiano dicto.c.ut piculosa addit ad rōnē Io.an.q dicit q hic cessat rō decretalis que intēdit eoꝝ uacationib9 puidere allegat cle.2.de uita & ho.cle.que īponit penā si publice uestē phibitā ferāt ut ibi patet in.§.dignitatē.ergo occulta mutatio licet non sit licita nō tamen tali pena puniat.

De fratribus cassate religionis.§.io.

CIrca hāc excoīcationē de fratrib9 cassate religionis q de nouo aliquē reciperēt.Nota q hoc.c.&.c.fi.supra eodē ti.Cōmunit ad hoc allegat q cā religionis nō licet 9gregationē facere. & hic glo.dicit q nō licet absq licētia pncipis nouū ordinē ul' collegiū cōstituere.C.de colle.illi.l.i.&.3.& Anto. de bu.c.fi. de exces.pla.dicit q ista ē regula q oīa collegia sūt reprobata

nisi appareāt ꝑmissa.ut.l.collegia.§.in sūma.ff.de colle.illi.Et iō oēs secte uł collegatiōes sūt ꝓhibite ī ciuitatibꝫ que nō fiūt sup his que habēt simul tractare.puta societas sartoꝝ textorū & similiū.Et iō dicit Guil.ſm ꝙ recitat Pe.in hoc.c. ꝙ reprobati sūt illi q uulgo uocāt apostoli nec tñ uolebāt ſm apostolū uictū manibus querere.io.q.3.cauēdū:decē.c.cū apostolus. Itē dicit hic Io.an.ꝙ papa Io.reuocauit q̄ntum de facto ꝓcesserat eos q dicunt̄ fraticelli uel fratres de paupe uita siue pizocholi siue begini in extrauagāti que incipit sancta romana.Sed istud uidet̄ cōtra dictū Inno.ī dicto.c.fi.de exces.p̄latoꝝ.ubi dicit̄ ꝙ causa pietatis & religiōis licet cōuenire:ut.l.i.ff.de colle.illi.ħ ē facere collegiū . Sed solutio ar.patet ex uerbis eius q subdit dūmodo nihil mali faciāt occasione collegii:& hec collegia licꝫ bonū nomē habeāt tamē qa male opant̄ fit illicitū collegiū:& iō destruēdū.ad hoc facit.l.ultīa eodē titulo.&.l.greca ibi posita q̄i dicat Inno.qa nouitates regulariter sunt suspecte:ut.c.cū cōsuetudīs.ex̄ de cōsue.& iō papa hic statuit ꝙ ñ ꝓpria auctoritate fiāt:sed cū sola pape auctoritate fieri possint.

De religiosis mēdicātibꝫ q recipiūt domos uel loca de nouo.§.ii.

Circa hāc excoīcationē de religiosis mendicātibꝫ q domoꝫ ad habitādū uel loca de nouo reciperēt.

Quero quō intelligit̄ istud de nouo.Rn̄det Pau.ꝙ intelligit̄ respectu pricipii qđ nūq̄ fuit.7.q.i.nō aūt.8.q.i.nec nouū.de uerborū significationibꝫ qđ p nouale.qn̄q; dicit̄ nouū qđ fuit & postea desiit esse & iterū renouat̄.i8.q.2.de monachis.& sic nō intelligit̄ hic:nā si domus antiqua corruat & sup eodē solo reedificat̄ nō ē locus pene huic sed solū cū locū de nouo querunt: secus si locus ille desiisset esse suus & ipsū quererēt nouo titulo:tūc locus ē huic cōstitutioni.c.cū inter de renūtia. 1

Quero qa textus de quo fit mētio in hac cle.cupiētes q ē positus i.c.unico de excessibus p̄latorū.li.6.dicit sine licentia sedis 2

apostolice. An ergo sufficiet licētia legati de latere. Rn̄det Pe. de an. in dicto. c. unico: ꝙ Io. an. tenet ꝙ n̄: qa aliud ē sedes apostolica aliud legatus ipius. ad hoc de filiis p̄sbi. c. fi. de se. exco. ea noscit. & c. ꝙ de his. de sentētiis exco. li. 6. c. eos: & in cle. c. plitteras de p̄ben. Nō. n. licet legato facere cōtra iura. Nō. n. quod facit legatus dicit facere sedes apostolica de preben. hi qui li. 6. secundū ea que notat Speculator ī titulo de le. §. nūc tractemus in prīcipio.

De religiosis q dicūt aliq̄ uerba ut retrahāt audiētes a solutione decimaꝝ. §. 12.

CIrca hāc excoīcationē de religiosis q dicūt aliq̄ uerba ut retrahāt audiētes a solutione decimarū.

1 Dicit Pau. ꝙ duo reqrunt ut hec pena uēdicet sibi locū. Primū ꝙ talia pferant ut retrahāt audiētes a solutione decimarū. Secundū ꝙ pferāt obligatis ad decimas soluēdas: secus si pferant alia intentione uel nō obligatis.

2 Itē nota ꝙ hāc penā īcidūt si hec uerba dicūt in sermōib⁹ suis .i. ī p̄dicationib⁹ uel alibi idest p̄uatis locutionib⁹

3 Itē nota dū dicit religiosos ꝙ hec pena nō habet locū ī clericis secularib⁹ uel laicis q cōtrafacerēt:

De religiosis qui cōfitētib⁹ sibi nō faciūt cōscientiā de decimis. §. 13.

CIrca hāc excoīcationē. s. de religiosis q cōfitētib⁹ sibi nō faciūt cōscientiā de decimis.

1 Querit Lādul. an si inueniant aliq retētores decimarū sit absoluēdi. Rn̄det ꝙ nō ex q̊ sunt cōtinue ī mortali peccato ex retētione decimarū. de deci. c. phibem⁹. cū sciāt peccatū nō esse remissibile nisi restituat ablatū.

2 Itē nota ꝙ p̄dicatores q nō faciūt cōscientiā de decimis sibi cōfitētib⁹ uel q negligūt p̄dicare qn̄ fuerit reqsiti nō īcurrūt excoīcationē ipo facto: sed suspēsionē ab officio p̄dicatiōis & cōfessionis donec cōfitētib⁹ ipsis si hoc ipsū sibi dicendi cōmode

facultatē habuerīt cōsciētiā fecerīt sed si ī p̄dicta suspensione p̄sūpserīt predicare ipso facto sentētiā excoīcationis īcurrūt.
Quero qa dicit꞉ ꝙ tenēt꞉ facere cōsciāꝫ qn̄ populo p̄dicabūt an ergo teneāt꞉ qn̄ cl'icis p̄dicāt. Rn̄dꝫ glo. & Pau. ꝙ n̄ de sē. exco. si snīa. li. 6. Itē nō f'm Gengeli. ꝙ hic n̄ fit mētio de festo natiuitatis dn̄i pp celebrationē triū missarū que celebrāt꞉ illa die pp qđ nō ē forte cōmoditas p̄dicādi: sed solum de festo natiuitatis beate uirginis. Item non fit mentio de festo pasce propter cōmunionem. 3
Quero quia hic dicit꞉ cū fuerint reqsiti an teneant꞉ si nō fuerīt reqsiti. Rn̄det glo. ꝙ nō. 4
Sed qd si reqrunt꞉ in aliis tēporibꝫ p̄terꝙ in istis. Videt꞉ ꝙ non teneant꞉ predicare: quia hic solum dicit textus qn̄ predicant in istis solemnitatibus. 5
Itē nota textū studeāt informare. Nā f'm Gengelinū nō sufficit ꝙ p̄dicādo dicāt. Soluatis decimas: sed tenēt꞉ informare q̄lit꞉ ad eas soluēdas ex debito astrīgant꞉. 6
Itē nota q sūt isti a qbꝫ possūt reqri qa tex. dicit. Ab eccl'iarū rectoribꝫ uicariis aut loca eorūdē tenētibꝫ. 7

De religiosis qui decimas ecclesiis debitas usurpant. §. 14.

CIrca hanc excoīcationē. s. de religiosis qui decimas ecclesiis debitas usurpant.
Nota f'm glo. & Astē. in sum. 7. li. ti. 2. ꝶ. 88. ꝙ in hoc qđ dicit tex. Religiosi. patet ꝙ nō habēt locū he pene ī secularibus clericis uel laicis qui delinquūt in istis. 1
Itē ī hoc ꝙ dicit Quicūꝙ cōp̄hendit ēt̄ feminas religiosas & ēt̄ religiosū ad seculare ē eccl'iaꝫ translatū. 2
Itē ī hoc ꝙ dicit eccl'iis debitas patet ꝙ si decime deberēt꞉ nō eccl'iis sed p̄uatis p̄sonis p p̄uilegiū uel ātiquū feudū & religiosi p̄hiberēt solui uel alit꞉ faceret cōtra istā cōstitutionē nō inciderēt has penas. Itē dicit textus non p̄mittunt facto intelligit꞉ 3

uel ꝓhibent uerbo.

4 Querit glo.qa textus dicit ꝙ tales religioſi cõtrafacientes ſũt ſuſpẽſi ab officiis. an ĩtelligaẽ de dĩnis officiis an de aliis :puta ſi erat ſacriſta elemoſinari9 camerari9 clauiculari9 & ſil'es.glo.arguit ad ptes & ñ determinat.Pau.dic ĩtellige de dĩnis.Itẽ dic Steph. & facit littera ĩfra ũ ñ repetit qbus officiis cũ oẽs religioſi nõ teneãẽ ad diuina officia ſed ſolũ ꝓfeſſi & clerici.16.q.i.Nemo. &.c.ſe.&.c.ſi monachus uel põt intelligi de officiis tẽporalib9 que habẽt aliquãdo religioſi:ut ſunt ꝓcurationes & caſtaldiona tus.i.q.3.ſaluator de ſolu.c.2.& hec ſecũda expoſitio ẽ benigni or.Intelligi ẽt poſſet qñ ĩ eadẽ pſona cõcurrunt officia dĩna & alia. Alias ſi dĩna tm̃ officia cõcurrũt tũc il'l ſit ſuſpẽſus ut uiteẽ maior pena .ſ. excoĩcationis q̃ nulla ẽ maior ĩ eccl'ia.24.q.i.c. nõ auferamus.i.q.4.corripianẽ.

De religioſis qui nõ ſeruãt interdictũ qñ matrix eccleſia ſeruat.§.15.

CIrca hãc excoĩcationẽ.ſ.de religioſis q ñ ſeruãt ĩterdictũ qñ matrix eccleſia ſeruat.

1 Aduertẽdũ ſm glo.ꝙ nõ ligãẽ clerici ſeculares hac cõſtitutiõe .ſ.ut incidant excoĩcationẽ ſi non ſeruãt interdictũ qñ matrix eccleſia ſeruat.

2 Quero an intelligaẽ de interdicto a iure puta canõ ponit ĩter- dictũ ciuitati que inſecuta fuerit epiſcopum .ut ĩ cle.in.§.ciui tas de penis.

3 Pone ꝙ matrix eccleſia uult iſtud interdictũ obſeruare & ob- ſeruat:an religioſi non obſeruãtes ſint excoĩcati. Rñdet glo. in uerbo ſedis apoſtolice ꝙ ſic.

4 Quero que dicatur matrix eccleſia. Reſpondet gloſa in uerbo matricẽ .i.maiorẽ uel baptiſmalẽ que dicit matrix qa ſicut mr̃ generat ſic illa generat ꝑ baptiſmũ:& qa interdicũẽ qñq3 lo- ca nõ hñtia intra ſe eccleſiã cathedralẽ habẽt tñ matricẽ iõ ex- ꝓmunt hoc:& dico hoc locũ habere ẽt cum illa matrix eccleſia

religiosis nõ obseruãtib⁹ subest q̃ntũ ad p̃sentationẽ collatioĩs uel qa sit ipsorũ uicaria cũ hic generalit̃ loquat̃.

Quero quõ intelligit̃ matrix eccl'ia obseruare interdictũ. An intelligit̃ quãdo solus ep̃us uel p̃latus seruat.an qñ solũ capitulũ:an qñ utrũq; mixtũ. Itẽ qd si uacat eccl'ia cathedralis & ps capituli seruat & pars nõ seruat:& forte partes sunt equales.i. tot sunt obseruãtes quot sunt nõ obseruãtes.Rñdet glo.q̃ ĩ oĩbus his casibus ecclesia sumit̃ ꝓ materiali eccl'ia.s. pro ipsius ecclesie pietibus & q̃ ex quo quottidie in ecclesia celebrat̃ ianuis apertis siue per prelatum siue per capitulum totum uel partem per alios clericos ecclesie non sit locus huic pene.Cõcor.Stepha. 5

Quero an quo ad interdictũ ꝓuĩcie dicet̃ eccl'ia metropolitana matrix ita q̃ illa seruãte interdictũ religiosi totius ꝓuincie nõ obseruãtes ligati hac pena sint:de sciẽtib⁹ loq̃r.Rñdet glo. q̃ non per hanc litteram que dicit cathedralem uel matricem loci.Constat tamen q̃ Metropoli:puta Rauenas non est iuris uel cathedralis ciuitatis Bononie:ligabuntur ergo religiosi Rauenetis diocesis tantũ. 6

Quero quid si sit ĩterdicta uilla uel castrũ nõ habẽs certam ecclesiã cathedralẽ inclusã uel matricẽ q̃ esse posset:puta qa matrix eccl'ia ẽ ĩ alia nõ interdicta uel qa plures sunt eccl'ie ĩ uilla uel in castro:& nulla ẽ prĩcipalior quia quelibet baptizat suos parochianos & forte ex illis ecclesiis alique seruãt ĩterdicta alique nõ.Rñdet glo.puto q̃ tũc nõ sit locus huic constitutioni . Deficit enĩ mens & uerba sicut nec locum haberet quando in loco singulariter interdicto nulla esset ecclesia nisi illa religiosoꝝ non seruantiũ. 7

Quero qualiter religiosi intelligant̃ scire matricẽ ecclesiã seruari interdictũ.Rñdet glo.quãdo uiderint uel alio corporis sẽsu pceperĩt:puta audierĩt alias ꝓbabilit̃ ignorãtes talẽ obseruãtiã non ligant̃ hac pena. 8

9 Quero qd si i terdictū sit nullū pp appellationē illorū cōtra q̄s latū fuerit & tñ matrix eccl'ia seruat. Rñdet glo. ꝙ nibilominꝰ religiosi nō obseruātes incurrūt excoīcationē.
io Sed quid si matrix ecclesia nō seruat ubi est seruādū nūqd religiosi seruare tenenť. Rñdet Paulus ꝙ sic. nam nō excusanť licȝ matrix non seruet.
ii Sed qd si episcopus mandat seruari interdictū & capitulū mā dat cōtrariū. Rñdet Gēgelinus. ꝙ potiꝰ ē obediēdū episcopo. ut ī. c. i. de postu. p̄la. Itē dicit de interdicto qđ mādať seruari p epm: licet p ecclesiā cathedralē nō seruet: qa nō qđ fit sed qđ fieri debet attēdiť de elec. c. cū causam.
i2 Itē nota ꝺm Landul. ꝙ religiosi non seruātes interdictum sunt excōicati. Clerici uō secl'ares & ēt religiosi sunt suspēsi. ut ī. c. tāta de exces. p̄la. Item ē interdictꝰ ingressus eccl'ie de puile. c. episcoporū li. 6. Itē sunt excoīcati sepeliētes interdictos in cle. eos de sepul. Item ē irregularis & ineligibilis actiue & passiue supra eo. ti. is qui. li. 6.

De fratribus minoribus recipientibꝫ ad diuina fratres de tertio ordine. §. i6.

CIrca hāc excoīcationē. s. de fratribꝫ miōribꝫ recipiētibꝫ ad diuina fratres & sorores de tertio ordine.
i Querit glo. an si alii religiosi uel clerici seculares eos recipiāt incidant excoīcationem. Rñdet ꝙ non nam specialiter excoīcanť fratres minores ꝺm Landul. quia specialiť eis afficiebanť utpote sui ordinis.
2 Item nota ꝙ hec excomunicatio habet locum non obstantibꝫ quibuscunq; priuilegiis tam ipsorum fratrum minorū q̄ illoꝝ de tertio ordine
3 Quero an si fratres minores recipiāt ad diuina ī aliis ecclesiis & nō suis īcidant excoīcationē. Rñdet glo. ꝙ nō. Posset tamē habere locū alia pena cōmunis. c. i. e. ti. qa ñ seruaret īterdictū qñ matrix ecclesia seruat: sȝ si matrix ecclesia ñ seruat īterdictū

si ipsi fratres minores reciperent eos ad diuina in aliis ecclesiis nō incurrūt excoīcationē ſm Ste. fatet tū ꝙ si eos reciperent ad diuina contra uoluntatē rectorū assumendo sibi hāc aucto/ritatē ꝙ inciderent.

Itē nota ſm Pau. ꝙ isti de tertio ordine gandēt ꝓuilegio ꝙ tē/pore interdicti possunt interesse diuinis quo ad alias ecclesias dūmodo non fratrū minorū: & sic dicit Landul. & Gengelinus ꝙ gaudēt ꝓuilegio clericali. & hoc dicit Gengeli. credo uerū & sic cōsului in una questione perusina. 4

De monachis & canonicis regularib⁹ qui transferunt se ad curias ꝑncipū. §. 17.

Circa hāc excoīcationē. s. de monachis & canonicis regularib⁹ q trāsferūt se ad curias ꝑncipū.

Nota ſm glo. & Asten. in sum. ꝙ text⁹ dicit nō habentes ad/ministrationem. ergo si habent administrationem ire possunt causa administrationis. 1

Itē nota ꝙ ad excoīcationē hāc cōtrahendā duo sūt necessaria .s. ꝙītrauerit curiā & ꝙ aīo dānificādi monasteriū uł ꝑlatuꝫ. licētiā autē habere uł nō habere nō ē pōderādū qa ēt si ītra/rēt curiā de licētia ꝑlati aīo dānificandi monasteriū uł ꝑlatum essēt ligati. Ex solo igiř exitu claustri ob hāc causā nō ligaŕ ex quo nō intrauit curiā: Landul. tamē dicit ꝙ si intrat curiā: licet nō aīo malo peccat mortaliř faciendo contra ꝓhibitionē licet non sit excoīcatus. 2

Quid si ītrauit curiā ob hāc cāꝫ. i. aīo dānificādi ꝑlatū uł mona/steriū: tū ñ ītulit dānū siue qa ñ potuit siue qa penituit. Rūdet glo. ꝙ excoīcatus est. 3

De monachis qui sine licentia abbatū infra monasteria tenēt arma. §. 18.

Circa hāc excoīcationē. s. de monachis q sine licentia abbatū infra septa monasteriorū suorū tenēt arma.

Nota ꝙ hic nō extēdiř ad canonicos regulares: quia hic de eis 1

non repetit̃ ꝭm glosam.

2 Quero quid si teneat̃ arma extra septa monasterii. Rñdet glo. ꝙ non sunt excoĩcati.

3 Quero qd intelligit̃ noĩe armoꝝ. Rñdet glo. ꝙ intelligũt̃ tam arma ad defendẽdũ ꝙ̃ ad offendendũ ut tela & similia. insti. de interdictis. §. armorũ. & insti. de pu. iu. §. Itẽ lex cornelia. ff. de uer. signi. l. armorũ. Cõcor. Pau. Landul. & Gengel. q addit potest tñ de his ĩtelligi que cõi usu loquẽdi arma appellant̃ ut stet̃ usui loquẽdi. ff. de fun. instruc. l. cũ de lamoniis. §. asinã. ff. de uerbo. signi. l. ut alfenus. & l. aniculus.

4 Quid si tenẽt arma nõ ad offensã sed ad aliũ usũ ut lapides ad edificandum cultellos ad usum coquine uel mense. Respondet Paulus ꝙ non est locus huic pene. Si autẽ haberẽt aceruum lapidum ad fenestrã super põtam ad ĩpugnandũ uenientes tunc accedit iste textus.

5 Nũqd clerici portãtes peccant mortalit̃. Rñdet Mathe⁹ ꝙ sic. alias nõ possunt excoĩcari. ii. q. 3. nemo & ibi notat̃.

De religiosis ministrantibus sacramenta eucharistie extreme unctiõis absq; licẽtia proprii sacerdotis. §. 19.

Circa hanc excõmunicationẽ de religiosis mĩstrãtibus sacramenta eucharistie extreme unctionis absq; licentia proprii sacerdotis.

1 Quero an credat religiosus parochiano uolẽti recipere eucharistiã si dicat se habere licẽtiã a ꝓpo sacerdote. Rñdet glo. ꝙ sic qa ꝑsumẽdus ẽ esse memor ꝓprie salutis. i. q. 7. §. sancim⁹ de homicidio significasti. Cõcor. Pau. Landul. & Ste.

2 Queõ qd de secularib⁹ mercenariis & sil̃ib⁹. Rñdet glo. ꝙ sufficit licẽtia ꝑsbiterorũ ĩ quorũ parochiis habitãt.

3 Quero an sufficiat licẽtia parochialis q nõdũ ẽ ꝑsbiter. Rñdet glo. ꝙ sic si ẽ legitime etatis ut infra annũ possit ordinari sacerdos: & ita faciat se ordinari infra annum a die quo est sibi cura

cōmissa:alit̃ ipso facto ē ꝓuatus bñficio.ut ī.c.licet de elec.li.6.
nisi eccl'ia parochialis sit collegiata:qa in isto casu nō ē ꝓuatus
sed nisi admonitus faciat se infra dictū terminū ordinari debꝫ
ꝓuari. extra de elec.c.cū in cūctis.§.cū inferiora.&.c.institutū
de elec.li.6.tñ episcopi & superiores possunt cū aliqb9 dispen
sare rōne studii ut nō teneant̃ se facere ꝓmoueri ad sacerdotiū
nisi post septēniū dū tñ ĩfra annū faciāt se ꝓmoueri ad subdy/
aconatū & post septimū annum ceptum infra annm recipiant
dyaconatū & presbiteratū aliter sunt ꝓuati ipso iure de elec.c.
cū ex eo.li.6.

Quero an sufficiat licētia uicarii qui gerit curā ordinariā illius 4
ecclesie parochialis & ē cōstitut9 ab epo.Rñdet glo.ꝙ sic: Ex
quo infert̃ ꝙ si ñ hꝫ curā ordinariā sed ē sibi cura ecclesie par/
uo tp̄r recōmissa ꝙ nō pōt dare hāc licētiā nisi in speciali hoc
sibi sit cōmissum.

Quero an sufficiat licētia dyocesani.Rñdet glo ꝙ sic.de pe. & 5
re.c.2.li.6.qa episcopus ē parochialis p̄sbiter omniū subiecto/
rū sue dyocesi & specialit̃ qñ uacat eccl'ia parochialis.ꝯsulit tñ
glo.ꝙ a parochiali p̄sbitero recipiat̃ licētia qa tuti9 ē nō rece/
dere a uerbis.c.ad audiētiā de decimis.

Quid si parochianus dicat do tibi licētiā ut recipias a q̇uis sa/ 6
cerdote siue religioso. An reqrat̃ special' specificatio ꝙ possis
recipere a tali fratre minorū uel p̄dicatorū.

Itē qd si parochian9 dicat religioso do tibi licētiā ut des eucha 7
ristiā & extremā unctionē meis subditis an requirat̃ specialis
specificatio parochianorū qb9 hec sūt p̄bēda.Rñdet glo.ꝙ nō
ex quo de sacramēto fit specificatio.

Quero an religiosi cōferētes sacramēta baptismi ĩcidāt excoĩ 8
cationē.Rñdet glo.ꝙ non

Itē ſm Landul.ꝙ sacerdos parochialis curatus q̄ntūcūqꝫ siplex 9
ex quo cōmissa ē sibi cura pōt ĩ adiutoriū ipsi9 cure sibi assume
re sociū ad tēp9 quēcūqꝫ religiosū ul' aliū sine cuiuscūqꝫ supioris

licētia:puta ī q̃dragesima qui ipsū iuuet ī sacramētis cōferēdis uł in officio p̄dicādi dūmodo cōstet sibi de ipsius sufficientia. ut notat Inno.in.c.tua de clerico pegrino.&.c.excoīcamus.§. qa uō de hereticis. nā ex quo tales sūt ordinati rite ita possūt illa facere sicut curati nec deficit eis nisi materia.s. populus:si ergo curatus paret sibi materiā exercere poterit.16.q.i.ecce.

De religiosis q absoluūt excoīcatos a canone.§.20.

Circa hāc excoīcationē de religiosis q absoluūt excoīcatos a canone

i Quero an si religiosi absoluūt a sententia lata ab hoīe incidāt ī excoīcationē.Rn̄det glo.q̄ nō ex quo nō exp̄ssit. Idē Lādul. & Pau.dicūt q̄ si absoluūt a sentētia lata ab hoīe uel p delegationē pape uel p litteras alioꝝ inferiorū p̄latorū nō incidūt in excoīcationē quia si de hoc intellexisset expressisset.ut in.c.ad audientiā de decimis:Item quia hec constitutio ē penalis.ut in .c.statutū de elec.li.6.

2 Quero qa textus dicit p̄terq̄ a casibus in iure expressis q sint casus a iure exp̄ssi ī qbus religiosi sine metu excoīcationis possūt absoluere.Rn̄deo qn̄ regulāis regularē pcutit qa tūc ad curiā mitti nō debet sed eū pōt absoluere p̄latus.ut ī.c.mona.de sen.ex.uel ī articulo mortis q̊ casu qlibet simplex sacerdos absoluit & alii similes.ut ī.c.cū eorū eo.ti.

3 Quid si religiosi habēt ex p̉uilegio ut possint absoluere a casibus excoīcationū in iure positarū.Rn̄det glo. q̄ tūc si absoluunt non incidunt excōmunicationē & hoc ē qđ dicit text9 uł p̉uilegiis sedis apostolice cōcessis eisdē.s.fratrib9.

4 Quero que sit iste sentētie a qbus si religiosi absoluūt īcidūt excoīcationē.Rn̄det glo.ī uerbo a sentētiis.q̄ intelligiẗ ab oīb9 sentētiis siue sint sentētie excoīcationis siue suspēsionis siue īterdicti p statuta synodalia uel p̄uīcialia p̄mulgate.

5 Sed nūqd p̄lati collegiatarū ecclesiarū cū capellis suis possint

facere statuta sine cōsensu episcopi uel capituli cathedralium. Rñdet Stepha. ꝙ non. ut in. c. cũ cōsuetudinis de cōsuetudĩe. & in. c. nouit de iudici. & de his que fiũt a p̄latis sine consensu capituli. c. nouit. Et notat Inno. de cōsti. cum omnes. Episcopus autem cũ cōsensu capituli pōt de cōsti. c. ut aĩa℞ li. 6. de maio. & obe. c. 2. 18. di. in p̄n. de cōse. di. 3. c. i.

Quero qd si absoluāt sociũ uel religiosũ a p̄dictis: puta ab excoĩcatione canonis. Rñdet glo. sup uerbo quēꝗ. ꝙ tales absoluētes incidunt excoĩcationē. 6

Sed an absoluti incidāt tāꝗ pticipātes in crimĩe. glo. Io. an. remittit se ad notata in. c. cōtingit de sen. exco. 7

Quero pone ꝙ frater minor absoluit pcussorē clerici uł ĩterfectorē non a sentētia excoĩcationis sed a peccato: nũqd ĩcurrat hāc penā. Rñdet Landul. Videť ꝙ nō. quia aliud ē absoluere a peccato homicidii aliud ab excoĩcatione. Nā aliquādo remanēs ĩ mortali pp qd ē excoĩcat⁹ absoluiť ab excoĩcatione durāte peccato de testibus. c. ueniēs. Item excoĩcatus & irregularis pōt absolui ab excoĩcatione remanēte irregularitate de sē. ex. cũ illorũ. Itē qa si textus iste uoluisset dixisset. ut in. c. ad audiētiā de decimis. Dicit ergo ꝙ si talis sciēter admittit excoĩcatũ ante absolutionē ad sacramētũ penitētie: tũc & si nō incurrant hāc excoĩcationē directe incidũt tñ minorē pticipando cũ excoĩcato & cōferēdo eccłiastica sacramēta & sic pticipādo in diuinis. ex̃ de sen. ex. c. nup. secus si p̄babiliť ignorabat factũ uel ius speciale uel cōstitutionē synodalē uel p̄uĩcialē fulminantē excoĩcationis sentētiā: tũc eni foret excusatus. ut in. c. ad apostolice de cle. exco. mini. & in. c. ut animarũ de consti. li. 6. nisi ignorantia fuerit crassa uł supina: & ibi dicit textus: puta si cōstitutio fuit publice publicata ĩ ciuitate. ut notať ĩ. c. cũ in tua q matri accu. possunt &. 38. di. in prin. 8

Vtrum secularis pcutiens clericum & ingrediēs religionē possit absolui. Vide Ric. in. 4. di. 18. 9

10 Vtrũ sacerdos absoluẽs aliquẽ ab illis peccatis a qbꝫ nõ potest peccet mortalit̃. Vide Ric. in. 4. di. 28. ar. 2. q. 5.

De clericis secularibus & religiosis inducẽtibꝫ ad uouendũ iurandũ uel ꝓmittendũ de eligẽdo sepulturã apud eos uel iam electã nõ mutando. § . 21.

Circa hanc excoĩcationem de clericis secularibus & religiosis inducentibus ad uouendum iurandum uel promittendum de eligendo apud eos sepulturam uel iam electã nõ mutandã.

1 Aduertẽdũ ꝙ sic dicit̃ in. c. 1. de sepul. li. 6. de quo. c. facit mentionẽ tex. ĩ cle. c. cupiẽtes de penis si cõtrafactũ fuerit talis electio erit irrita: & q sic elegerint nõ possunt sepeliri apud ecclesias sic electas nec possunt eligere alibi: sed oĩo sepeliendi sũt apud ecclesias apud quas fuissent sepeliẽdi si nõ elegissent sepulturã. Alias religiosi & clerici q p̃dictos in suis ecclesiis uel cimiteriis p̃sumpserint sepelire tenent̃ ad restitutionẽ corporũ si petant̃ & et̃ tenent̃ ad restitutionẽ oĩuꝫ que occasione sepulture eorũ ꝑuenerint quomodolibet ad eosdem faciendam integraliter infra. 10. dies quã nisi fecerint. ecclesia apud quã sepulti fuerint & cimiteria eius ex tũc tã diu remaneãt ĩterdicta donec facta fuerit restitutio p̃dictorũ dicto. c. 1.

2 Quero qd si nõ ĩducãt ad iurãdũ uouẽdũ uel ꝓmittẽdũ sed ĩducũt ut eligãt. Rñdet Pe. de an. ẜm Io. an. ꝙ nõ ligant̃ ista cõstitutione nã simplicit̃ eligẽs põt uariare & penitere qd̃ non põt iurãs uouẽs uel ꝓmittẽs.

3 Quero qd si inducat ad uouẽdũ iurãdũ uel ꝓmittẽdũ de eligẽdo apud nõ suã ecclesiã. s. inducentis. Rñdet idẽ ẜm Io. an. ꝙ nõ ligãt̃ hac cõstitutione. Vide qd̃ notat Hosti. eo. ti. ĩ sũma. § . an licitũ. uer. qd si qs eligat. ubi loquit̃ de illo q iurauit nõ mutare sepulturã an mutare possit.

4 Quid si qs ꝓprio motu iuraret uel uoueret ĩ tali loco eligere sepulturã. Rñdet Hosti. ꝙ tũc tenet̃ seruare uotũ uel iuramẽtũ

nisi causa noua supueniat:puta qa factus ē episcopus uel religiosus uel locus est dissipatus.ex de reli.do.Inť q̃tuor:licet Pe.de an.teneat cōtrariū dicto.c.i.de testa.
Item nota ꝙ qui illicite sepeliūt tenenť ad restitutionē corporū & hoc si petanť.Ad restitutionē aūt alioꝝ que occasione sepulture pceperūt infra decē dies ēt si nō petanť.ut dicit glo. ī uerbo decennium. & ratio est secundum Petrū de ancha. quia semper qui male accipit est in mora sicut fur.l. ī re furtiua.ff. de condi.furti.Non ergo debet interpellari sed ultro se offerre ut libereť a peccato. 5
Quero quare ex delicto unius forte minimi de ecclesia pp iuramentū uel ꝓmissionē quā sibi fecit fieri tota ecclesia dānum patiať ut sit interdicta cū cimiterio.Rn̄det Petrus de ancha.qa reliqui de ecclesia hanc penā interdicti īcurrūt potius ex sequēti eorū delicto nō restituēdo male accepta que ex facto alicuiꝰ de collegio hoc inducētis quasi totū collegiū dicať deliquisse si retinēt rē inuasam ab uno de collegio.Facit qđ notať.c.2.de ordi.cog. Presumiť enim ille talis eorū conscientia deiquisse postq̄ retinēt rē sic īuasam.ar.de resti.spo.cū ad sedē:nam ratione cōiunctionis alter alterius facta p̄sumiť scire.ar.l.de tutela & qđ ibi notať.C.de ī integrū resti.minorū. 6
Quero diciť in dicto.c.i. đ sepul. ꝙ si quis fecerit sibi ꝓmitti de eligendo apud illū sepulturā ꝙ tali ꝓmissione non obstante debet ille sepeliri apud ecclesiam illā apud quā de iure sepeliri debuisset.Quid ergo si ipsa ē illa cuius clericus sic deliquit faciendo sibi iurare uouere uel ꝓmittere:puta ē suus parochianus ubi alias sepeliri debebat.Rn̄det Io.an.ī nouella ꝙ ista questio ē indubitata:qa ista cōstitutio emanat in fauorē ecclesie cui sepultura debeť ergo in ipsius penā retorqueri nō debet.de re.ī.c.ꝙ ob gratiā.Itē licet peccet auferēdō libertatē eligēdi sepulturā:tn̄ certat de debito retinēdo.Non ē ergo habenda illa rō de tali que habeť de illo qui certat de lucro captādo.l.fi.C. de 7

codici.facit.C.si quis ali.te.phi.l.fi.&.l.Iulianus cū.l.sequenti de acqui.re.do.Cōcor.Pe.de an.

8 Quid si illa apud quā debebat sepeliri de iure ēt erat intdicta ei⁹ cimiterio.Rñdet Archi.illū sepeliēdum ī ecclia cathedrali que ēt si esset interdicta seruabiť ordo.13.q.2.c.ubicūq.

9 Quero si ista que debebāt restitui huic ecclesie ī qua debebat sepeliri si interdicta nō fuisset.postq̄ nō ibi sed in cathedrali uel alibi sepeliť:utrū debebunť ista huic ecclesie ad quā funus transferť.Eadem ēt esset questio de canonica portione debita ecclesie parochiali an ea pdat si dephēdiť interdicta tēpore sepulture.Posset ēt dici in pmo casu q postq̄ cathedralis uł alia subrogať loco interdicte debet intelligi subrogata cū oīb⁹ qlitatibus & cū onere & honore.ff.si quis ex testa.liber esse iuss⁹ fuerit.l.i.§.hec actio.Onus.n.cōmittať in tali casu emolumētū.l.alūne.§.scia.de alimēto legato.Itē posset dici q si sine delicto esset ecclesia interdicta nō esset ecclesia puāda cōmodis cōsuetis.ar.l.administratione.C.delega.Idē sentio si non potuit sepeliri apud ecclesiā apud quā elegit sepulturā pp casū cōtingentē ī psona mortui:puta quia decessit in cāpis nec reperitur uel est bānitus:pp ista enī ecclesia nō ē puāda legatis sibi factis gratia sepulture.ut notať in.c.in nostra de sepul.li.6.Si aūt qs post electā sepulturā & legatū ecclesie factū mutasset aīuz eligēdo alibi sepulturā uideť legatū adēptū & translatū ad illam in qua uoluit ultīo sepeliri.ar.dicto.§.scia.hec Pe de an.

10 Querit idē Pe.post Io.an.Quid de uiatorib⁹ decedētib⁹ ū debeāt sepeliri.Io.an.ī.c.i.de sepul.ī nouella dīc q ī ecclia cathedrali & recitat opīonē Archi.tenētis ɔriū.s.q sepeliať ī ecclia ī cui⁹ parochia mortuus ē.Idē Vgo.& Ray.p.c.ecclesias.23.q.i.&.16.q.i.c.i.exponētes ibi patrū.i.xpianorū.ii.q.3.ad m̄sam Goff.in sum.eo.ti.uer.qd si pegrinus:dicit q sepeliať in cathedrali uel in alia ī cui⁹ parochia mortuus ē p dictū.c.ecclesias:& fuit hec questio de facto Senis ī psona cuiusdā militis magifici

forensis qui decessit ī parochia sancti Xpofori & sepultus fuit in ecclesia cathedrali cuius funera fuerūt magnifica & sūptuosa ualde::ibi tñ nō erat questio de oībus funerabilibꝫ sed de pōta parochiali quā petebat eccłia sancti Xpofori.

Quero dicit̄ hic ꝙ ille q iniuste sepeliuit tenet̄ ad restitutionē oīuꝫ illi ecclesie ubi debuit sepeliri:Sed pone ꝙ ille in ecclesia nō pōt sepeliri:quia ciuitas erat interdicta & de facto sepultns fuit apud fratres minores ipsis inuitis.Multa tñ ꝑ oblationibꝫ & ꝑ missis dicēdis oblata sūt fratribꝫ.Querit̄ an illa ecclesia debeat illa habere uel an parochialis debeat de illis habere q̄rtaꝫ cū nec apud ipsā potuisset et̄ sepeliri.Federicꝰ de senis consuluit ꝙ ista male ablata & male accepta nō ueniāt diuidenda.ff. familie herciscūde.l.ceterū.§.sed & si qui. Ad hoc facit quod notat Inno.in dicto.c.in nostra.ubi ad literā sic dicit̄.Siue ergo is de quo agitur apud hospitalarios nō de iure sed de facto sepultus ē derelictis eisdē nec totū nec partē reddēt eccłie parochiali sed corpus tm̄ & oblationes oēs que occasione sepulture facte fuissent.ut extra de sepul.c.ex parte.Nec obstat.c. in nostra.qa debet intelligi quādo ꝑrsus alibi sepultꝰ de facto debebat apud suā ecclesiā sepeliri:sed ī casu nostro nulla sibi irrogat̄ iniuria cū nō haberet ius tūc sepeliendi pp interdictū de pe.& re.ꝙ in te.& de priui.c.cū & plātare.§.ꝙ si tēplarii.Et infert istā rōnē ꝙ si ecclesia parochialis ē interdicta sed nō p rōnē ꝙ parochianus alibi sepultus ex electione uel iuramēto dicto caū eccłia parochialis nō habebit q̄rtā:& ita scripsi in dicto.c.ī nostra.uersu ultimo querit̄.Et hoc dico ꝙ si apud ecclesiā ubi debuit esse sepultus de iure pōt de iure defendi ut sua ecclesia īterdicta nihil pcipiat. Sed si alibi ē sepultꝰ de facto:tūc si sine īterdicto sua ecclesia cōmisit culpā tūc forte idē . Si uero culpā nō cōmisit qa forte pp delictū dñi fuit ciuitas interdicta tunc et̄ nō deberet suo iure puari cū p eā nō staret sed p casū occurrentē.ar.dicta.l.ab administratione.Itē si ī sua poterat sepeliri

tũc oĩuȝ debet fieri restitutio p ecclesiã que illicite sepeliũt.ar. hui⁹.c.&.c.in nostra.que enĩ occasione rei mee ad te ueniũt de bes mihi reddere sicut ipsã rẽ:qđ dic sicut plene notat Bar. in .l.pretor ait.§.quod de fructibus.ff. de bonis auctoritate iudicis possidendis.

De quocunq̧ qui incidit in heresim iam damnatam uel nouã adinuenit & generaliter de quocũq̧ heretico §.22.

CIrca hanc excoĩcationẽ.s.de quocũq̧ q ĩcidit in heresim iam damnatam uel nouam adinuenit & generaliter de quocunq̧ heretico.

1 Quero quis dicat̃ hereticus glo.ordinaria in.c.illi q pegrinos .24.q.3.enumerat plures modos dicẽs.Vno mõ dicit̃ hereticus qcũq̧ ẽ dubius in fide.ex̃ de here.c.dubius.Secũdo oĩs scismaticus dicit̃ hereticus.2.q.i. qsquis.Tertio oĩs p̃cisus ab ecclesia ſm q̧ excoĩcatus dicit̃ heretic⁹.4.q.i.c.i. Quarto modo dicit̃ hereticus qui male interp̃tat̃ sacrã scripturam.24.q.3.heresis. Quĩto qui nouã opinionẽ inuenit.24.q.3.heretic⁹.Sexto qui uult auferre priuilegiũ romane ecclesie que p̃est oĩbus.22. di. omnes.Septimo qui trãsgredit̃ p̃cepta sedis apostolice ptinaciter.19.di.nulli fas.Item large quãdoq̧ dicit̃ hereticus oĩs q ñ tenet articulos fidei:& ſm hoc iudei & gentiles sunt heretici .24.q.3.quia uero:& ſm hoc non oĩs hereticus ẽst excoĩcatus. Stricte autẽ sumit̃ hereticus oĩs qui remotus ẽ ab ecclesia quia erat in fide & ſm hoc oĩs heretic⁹ ẽ excoĩcatus.ex̃ de here.c. ad abolendã.Est & alia similis glo.in.c.firmissime de hereticis que dĩc q̧ sex moĩs dr̃ qs hereticus.s.q puertit sacramẽta ecclesie sicut ẽ symoniacus.i.q.i.eos qui p pecuniã.Itẽ ille qui se scĩdit ab unitate ecclesie.7.q.i.deniq̧. Itẽ qui errat ĩ expositiõe scripture.24.q.3.heresis.Itẽ omnis excoĩcatus.4.q.5.q̧ autẽ. Itẽ qui fingit nouã sectã uel cõfictã sequit̃.24.q.3.hereticus. Itẽ qui alit̃ sentit de articulis fidei q̃ romana eccl̃ia.24.q.i.hec est

fides. Addit Anto. de bu. in dicto. c. firmissime. q̄ ꝓprie dicit̃ hereticus q nō tenet q̄tuor cōcilia. C. de here. l. quicūq3. & l. fi. .C. de sum. trini. & fide catholica. Itē qui decretalibus epistolis cōtradicit uel eas ñ recipit. 20. di. de libellis. Itē q coīonē catholice ecclesie nō recipit in auc. de p̄uilegiis dotiū post p̄n. colla. octaua. Adde q̄ hereticus esset qui diceret xp̄m non esse uerū hominē. ut in. c. cū xp̄s de hereticis. Itē q diceret ptinacit̃ asserēdo q̄ aīa rōnalis seu intellectiua nō sit forma corporis hūani p se & essētialit̃ tāq̄ heretic9 sit cēsend9. ut ī cle. i. de sum. trini. & fide catholica. Itē octo articuli ut heretici dānāt̃ & reprobāt̃ in cle. ad nostrā de hereticis. Primo q̄ homo in uita p̄senti tm̄ & talē pfectionis gradū pōt acqrere q̄ reddet̃ penit9 īpeccabilis & amplius ī gratia pficere nō ualebit. Nā dicūt q̄ si qs sēper ꝓficere posset: posset aliqs pfectior xp̄o inueīri. glo. dicit q̄ si hoc intelligūt de dei potētia absoluta catholice dictū ē p eā posse reddi quē īpeccabilē: & hoc p̄uilegiū beate uirgini credat̃ datū esse diuinitus. Dicere aūt hominē hoc posse ꝑm legē cōmunē q̄ de9 sanctis dona gratie sue dispēsat hoc ē hereticū. nā ꝑm cōmunē legē null9 pōt īpeccabilis fieri nisi p dei beatificā uisionē q̄lit̃ solū post hāc uitā dat̃ beatis. Et ꝓut dīc Tho. parte. i. q. 100. ar. 2. Forte mouebāt̃ isti auctoritate Io. in epistola. i. c. 3. ibi. Omnis q natus ē ex deo nō peccat. S3 Hieronym9 cōtra Iouimanū plene huic auctoritati r̄ndet de pe. di. 2. Si. n. ꝓbans multis auctoritatib9 hominē ēt pfectū ī hac uita peccare posse exēplo Dauid Salomonis Iosie Petri. Secūdo q̄ ieiunare non oportet hominē nec orare postq̄ gradū pfectionis huiusmōi fuerit assecut9: qa tūc sensualitas ē ita pfecte spiritui & rōni subiecta q̄ hō pōt libere corpori cōcedere qcqd plac3 Glo. pulchris demōstrationib9 ꝓbat hoc esse hereticū. Tertio q̄ illi q sunt in p̄dicto gradu pfectionis & spiritu libertatis nō sunt hūane subiecti obediētie nec ad aliq̄ p̄cepta ecclesie obligant̃: qa ut asserūt ubi spirit9 dn̄i ibi libertas. Quāto q̄ homo

pōt ita ſupnaturalē beatitudinē ſm omnē gradū pfectionis in pſenti uita aſſequi ſicut ī uita eā obtinebit beata. Quīto q̄ quelibet intellectualis natura ex ſe ipſa naturalit̄ ē beata. q̄ q̄ aīa nō indiget luīe glorie ipſā eleuāte ad deū uidendū & eo beate fruendū. Sexto q̄ ſe exercere ī actibus uirtutū eſt hoīs īpfecti & pfecta aīa licētiat a ſe uirtutes. Septīo q̄ mulieris oſculū cū ad hoc non īclinet natura ē mortale peccatum: actus uero carnal' cū ad hoc inclinet nat̄a pct̄m nō ē: maxīe cū tētat̄ exercens. Octauo q̄ ī eleuatione corporis Ieſu Chriſti: homo non debet aſurgere nec eidem reuerentiam exhibere: aſſerētes q̄ eſſet īpfectionis eiſdē ſi a puritate & altitudine ſue cōtēplationis tm̄ deſcēderēt q̄ circa miſteriū ſeu circa ſacramtū eucbariſtie aut circa paſſionē humaītatis xp̄i aliq̄ cogitarēt. Vñ papa p̄cipit q̄ nullus dictos errores teneat & defendat: & p̄cipit inqſitorib; ut diligent̄ īqrāt & puniāt. Vide gloſas pulchre exponētes & demōſtrātes hos eſſe hereticos errores. Itē ſunt heretici q negare p̄ſumpſerīt ſpiritū ſanctū eternalit̄ ex patre & filio pcedere. Itē q aſſereret ſp̄m ſanctū procedere a patre & filio tāq̄ a duob; pncipiis & nō tāq̄ ab uno pncipio de ſum. tri. .c. unico li. 6. Itē eſſet heretic9 qui teneret libellū Ioachim abbatis cōtra Petrū lōbardū editū in quo ipſe abbas Ioachī poīt pluralitatē pſonarū in trinitate. pluralitatē dico collectiuā ſicut dicimus plures hoīes efficere populū & ſic diuidit pſonas ſubſtātialit̄ & nō p pprietatē & iō reprobat̄ .i.c. dānamus. ex̄ de ſum. tri. & fide catholica. Itē ē heretic9 q ptinacit̄ affirmat uſuras nō eſſe peccatū. ut ī cle. i. §. ſane de uſ'is: & ibi p̄cipit̄ ordinariis & inqſitoribus ut contra diffamatos de huiuſmōi errore pcedere nō omittat. Iudei tñ ſi hoc ptinaciter aſſererēt: nō poſſunt p inquiſitores puniri ut heretici ſm Pau. tñ ſi h̄ dogmatizarent poſſet eccl'ia eos punire: facit ad hoc qd̄ notat Hoſti. de uoto. c. q̄ ſup. ſicut puniūt̄ in aliis caſib; in quib; offendunt fidē. de iudeis. iudei ſecūdo.

Quero an heretici possint reconciliari post mortē si in morte apparuerīt signa cōtritionis. Rñdet Anto. de bu. in. c. a nobis de sen. ex. ꝙ possūt & debēt. 26. q. 6. c. q recedūt. &. c. sequenti de cōse. di. 4. egrotātes de here. excoīcamus. i. § . sane. 2

Quero qs dicatꝰ heretic⁹ pp dubiū fidei. Rñdet glo. in dicto. c. dubius. ex̄ de here. quādo dubitat ī articulis fidei: & hic ē q sal/uus esse n̄ pōt q cōtradicit alicui ārticulo poīto ī symbolo. Credo in unū deū qb⁹ p fidē solā exhibenda ē credulitas qa fides ē de re nō uisa de pe. di. 4. c. ī dona. C. de sum. tri. & fide ca. l. fi. Sed cōtra qa nullus ē qui qñꝗ ex carnis stimulo nō reuocet in dubiū. Rñdet Anto. de bu. ꝙ quedā ē dubietas que habet pti/naciā animi & deliberationē & placētiā habet & hec īducit he/resim circa articulos fidei. Quedā ē habitatio que ꝓcedit non ex cōsciētia & hec ē potius pena ꝗ culpa & debilitas proprie imaginationis ꝗ peccatū nec habet heresim cū frequētꝰ cōtra uoluntatē accidat īmo ille qui se bene firmat in fide & talibus motib⁹ resistit mereꝰ sicut ille qui resistit carnis stimulis. 6. di. Sed pēsandū ad hoc. 24. di. dixit. 3

Quero an iudei sint excōmunicati tanꝗ heretici. Respondet Anto. de bu. in. c. ad abolendā ꝙ non: quia quo ad canonicas sā/ctiones nihil ad nos de his que foris sunt. 2. q. i. multi. extra de diuor. gaudemus. 4

Quero an heretici occulti sint excoīcati. Respondet glo. ꝙ sic de here. in cle. i. 5

Quero qui dicūꝰ credētes hereticoꝝ. Rñdet Anto. de bu. ꝙ quidā sūt crdētes hereticos esse bonos & istis nō poniꝰ pena hereticorū. Quidā sunt credētes hereticorū erroribus & tales sūt heretici. Pe. aūt de an. in. c. qcūꝗ de here. li. 6. dicit ꝙ cre/dētes dicūꝰ q se dicūt credere eorū errorib⁹. de pe. di. i. pōt. Itē q in orōnib⁹ sequūꝰ eorū ritū & consolationē & cōmunionē ab hereticis recipiūt uel similia que ad eorū ritū ꝑtinēt: & iō tales dicūꝰ credētes qa ꝓsumiꝰ affectus ad eos esse quorū opa sequūꝰ 6

.l.dolũ.C. de dolo.& pl⁹ ē facto ꝙ ỽbo aliqd facere de appel. .c.dilecti.l.certũ.ff.si certũ petaẽ:& intellige de factis que ptinēt ad ritũ errãtiũ. alias seeus puta si ducatũ p̄berʒ heretico ul' alimēta uel similia que nõ spectãt ad cultũ fidei. Tales enĩ non credentes sed receptatores dicerenẽ infra eo.c. accusatus.·§. ille quoq;:

7 Sed qd de audientib⁹ sermones & p̄dicationes hereticorũ.Dic ꝙ hi nõ possunt dici credẽtes sed grauiẽ sunt suspecti ita ꝙ ẽt purgatio indicẽda ē de here.c.excoĩcam⁹.·§·.qui aũt.Similiter qui coĩcant in ducatu cibis ut p̄dixi semel aũt in talibus actib⁹ participãdo nõ põt dici qs credẽs uel suspect⁹.i.q.i. cõstat de p̄sũptio.c.ex studiis.

8 Queõ q dicãẽ receptatões.Rñdet idẽ Pe.ubi supra ꝙ illi q sciẽter hereticos suscipiũt.ut ĩ.c.felicis de pe. post p̄n. Lex autẽ illũ receptatorẽ uocat q receptat & celat ut celat⁹ iudicis man⁹ euadat.l.i.&.z.ff.de recepta.&.ff.de offi.presi.l.congruit & ꝙ notaẽ in.l.quicũq;.C.de ser.fu.& notat Hostiẽ.in sum.hui⁹ ti. :·§·.que pena.

9 Quero qui dicanẽ defensores. Rñdet idẽ ubi supra ꝙ qñq; qs defẽdit errorẽ qñq; errãtes p̄m⁹ dãnabilior ẽ.24.q.3.q aliorũ: Secũdus q defendit p̄sonã & puniẽ.c.quicunq; de here.li.6. & ista defensio p̄sone põt multipliciẽ cõtingere: puta uiribus & potẽtia ne p̄ueniat ad manus iudicis & de ista defensione loqẽ .21.q.i.p totũ.Itẽ dicũẽ tales defẽdere p̄ncipes & p̄lati qui tales nõ corrigũt.Nam ĩ eis negligere ẽ fauere.2.q.7.negligere .83.di.error.&.c.ut fame de sen.exco.

10 Quero q dicãẽ fautores.Rñdet idẽ ubi supra.Distĩguẽdũ inter p̄sonas publicas & p̄uatas.Illi enĩ q habẽt publicã p̄tãteʒ ex sola cõmissione p̄ñt dici fautores qñ.s.nõ fugãt ab eccl'ia dãnatũ neq; puniũt.23.q.3.qui põt.& .c.quãte de sen.ex. ubi de hoc . Priuate uero p̄sone nõ capiẽdo uel detinẽdo nõ dicunẽ fautores quia hoc spectat ad habẽtes p̄tãteʒ.Quantũ aũt ad uerbalẽ

resistētiā qlibet tenet̃ resistere blasphemantibus supra.c.i. & .c.qui alios ubi de hoc.

Vtrū qs dicat̃ fauere hereticis uerbis. Rn̄det idem ꝙ sic: si non ꝑiocū nec ex lingue lubrico sed in publico & in cōuenticula dicūt illos nō esse tales quales dicūt & generalit̃ qn̄ ꝓuocāt uerbis plebē ad hereticorū amorē & fidē eneruāt fauere dicūt: & ꝓbat.ii.q.3.timēdo.2.q.i.c.fi. Itē defēdēs colorate dicit̃ fauere .ii.q.3.ita. Secus si ꝑ lubricū lingue.ff.de actio.& obli..l.obligationū substātia. Aduocati et̃ qui defēdēdo eorū excessus excusant fauere dicūt̃. Et de istis aduocatis uide qđ notat Io.an.ī.c. ꝓposuit de cle.exco.minis. ii

De dominis tēporalibus qui cognoscūt de officio inquisitionis. § .23.

Circa hāc excoīcationē.s.de dn̄is tēporalib⁹ qui cognoscūt de officio inqsitionis. Aduertēdū ꝙ incurrūt hāc excoīcationē siue ṗncipalit̃ siue incidēt̃ cognoscāt: ṗncipalit̃ puta qa ista decā ṗncipali facit capi hereticū. Incidenter; puta quia fecerat capi eū alia decā sed incident̃ et̃ de hoc inquisiuit. Itē nota ꝙ dātes eis auxiliū cōsiliū & fauorē sunt excoīcati si scient̃ hoc faciunt; secus si ignoranter ꝓm glo.

De inquisitorib⁹ qui quouis mō omittūt ꝓcedere contra hereticos. § .24.

Circa hanc excōmunicationem de inquisitoribus qui odio gratia uel amore omittūt ꝓcedere cōtra hereticos.

Quero qd si omittant timore uel ꝓp uitādū scādalū. Rn̄d3 glo. ꝙ nō ē locus huic pene. i

Quero quis dicatur suspectus & per quā suspitionē pōt cōtra quēpiā ꝓcedi. Vide Anto.de bu.ī.c.excoīcamus de here.& Io. de li.in cle.i. eo.ti. 2

Quero qa hic dicit̃ ꝙ nō pōt absolui ꝓterꝙ ꝑ romanū pōtificē: qd si uacat sedes apostolica an possit absolui a collegio cardinaliū. Rn̄det Lap.ꝙ non de elec.ne romani.sed solum papa 3

uiuente uel ab eo cui commiserit: nam hic intelligitur de persona nõ de dignitate. ut scribit Archi. de rescriptis. c. si gratiose libro sexto.

q Quero qa hic dicit̃ ꝙ episcopus cõtrafaciẽs incurrit penã suspẽsionis ab officio ꝑ trieniũ. An pene suspẽsionis & excoĩcationis ligẽt occultos ut ĩdigeãt dispẽsatione & absolutione. Rñdꝫ glo. ꝙ sic que semper ad hoc allegatur. Nota ergo ꝙ necessarium est confessoribus scire suspensiones ut possint eos mittere ꝓ dispensatione.

De inquisitoribus qui extorquent pecuniam ratione sui officii. §. 25.

Circa hãc excoĩcationẽ de inqsitorib⁹ q extorquent pecunias rõne sui officii.

i Quero q̃ntũ debẽt satisfacere ut absolui possint. Rñdet glo. ꝙ sufficit restituere q̃ntũ extorserũt. Itẽ nõ ꝙ eccľia habet fiscũ suũ ₰m Lan. ut refert Io. de ligna. qui uocat̃ thesauraria seu bursa cui applicãt̃ bona alicui⁹ p̃lati sicut bona & res imperii dicunt̃ fiscus. Non autem bona ꝓpria imperatoris uel prelati Habet. n. eccľia loculos qui ꝓcesserũt ex loculis quos habuit dñs. 12. q. i. exẽplũ. & c. habebit. In hoc tñ fisco oẽs res ecclesie oblationes fideliũ appellate sũt eo ꝙ a fidelib⁹ collate sũt ãpliantes. 12. q. i. uidẽtes. Et in tm̃ ãpliatus est fiscus. ꝙ nulla ꝑsona eccľiastica maxĩe cõmunẽ uitã gerẽs põt egẽs uľ pauꝑ inueĩri. qđ uerũ ẽ si bñ fieret diuisio. Sed p̃lati nostri tẽporis male diuidunt sed totum sibi approprıant.

De his qui mandant xp̃ianos occidi per assassinos. §. 26.

Circa hãc excoĩcationẽ. s. de his q mãdant xp̃ianos occidi per assassinos & ce.

Quero q dicãt̃ assassini. Rñdet Pe. de an. ꝙ assassini dicũt̃ qui ꝑtio cõducti delicta cõmittũt & isti atrocius de cõsuetudĩe puniunt̃ q̃ꝫ si gratis mãdato suscepto occiderẽt. ut notat Bar. in. l.

nō ſolū.·§·.ſi mādato de iniuriis.&.l.Cicero de penis. Idē dicit Io.an.in nouella.ſ. ꝙ aſſaſſini dicunť qui per pecuniā homines occidunt & dicuntur a ſcindo ſcīdis quia ſcindunt animā a corpore ſm Archi.

Quero qd ſi mādat occidi iudeos uel paganos.Rn̄det Pe. ſm Io.an.ꝙ nō ē excoīcatus: & iō dicit Io.an. ſe defendiſſe quēdā p̄latū contra quē fuerat ꝓbatū ꝙ fecerat occidi homines per aſſaſſinos ſed cū illi homines potuiſſent fuiſſe nō xp̄iani non erat ſufficiēs ꝓbatio. 2

Quero qd ſi mādauit qs occidi xp̄ianū p aſſaſſinos & re ītegra anteq̄ mors fuerit ſecuta reuocauit.Rn̄det glo.ꝙ nihilominus ē excoīcatus ex ſolo mādato.Itē nota ꝙ tales nedū ſūt excoīcati ſed depoſiti a dignitate ordine honore officio & bn̄ficio. ut in dicto.c.ꝓ humani. 3

De ſciſmaticis & q innitunť eorū ordinationibus & alienationibus.·§·.27.

Circa hāc excoīcationē.ſ.de ſciſmaticis & qui īnitunť eorū ordinationibꝫ uel alienationibꝫ.Notādū ꝙ irrite ſūt ordinationes bn̄ficiorū collationes & eccl̄iaſticarū rerū alienationes a ſciſmaticis facte:& a dignitate & ordīe ſuſpēdiť q iurat ſciſma tenere.ut in.c.i.de ſciſmaticis.

Sed nūqd ordinatus a ſciſmatico accipiat carecterē.Rn̄dꝫ glo. in dicto.c.i.dicēs ꝙ ſic:dūmodo ī forma eccl̄ie fuerit ordinatus tn̄ ē ſuſpēſus & nō habet executiones niſi diſpēſeť & diſpēſari pōt cū recipiēte a ſciſmatico ignoranť & debet expelli ab officio niſi ꝓbet p teſtes ul̄ p litteras ſecū diſpēſatū fuiſſe q tn̄ n̄ pōt diſpēſari ab ep̄o ſciſmatico q eū ordinauit ēt poſtq̄ ipſe ep̄s ē reuerſus ad fidei unitatē.ut in.c.fraternitatē in tex. & in glo.extra de ſciſmaticis. 1

Quero an ſuſpēſio ꝓcedat ī infinitū:puta ſi ſuſpenſus ordinat unū & ille aliū & ille alterū an ī infinitū oēs ſint ſuſpēſi. Rn̄dꝫ An.de bu.in dicto.c.i.ꝙ quidā tenent ꝙ ſic.Sed Inno. habet 2

hoc ꝑ absurdo. unde dicit ꝙ nõ ẽ uerũ ꝙ ptãs ordinãdi tollat̃ ĩ infinitũ: qa nõ extẽdit̃ nisi ad ordinatos & noĩatim ꝑcisos q̃si diceret ꝙ nõ trãsit hec pena ad tertiã ꝑsonã sicut ĩ excoĩcato. Dic tñ ꝙ lex cõtradicit qa si ꝑ plures manus ãbulauerĩt idem erit. ff. de mino. l. in cause. §. fi. & l. sed & ubi: & qd̃ dicit canon ꝙ de radice infecta bonus fructus exire non poterit. i. q. i. fert̃. Hosti. dicit ꝙ durãte ignorãtia sicut ordinatoꝝ ꝑfert̃ opĩo ueritati & oĩa ĩ xp̄i fide purgant̃ de coha. cleri. & mu. c. uestra. Veritate aũt cõperta necessaria erit dispẽsatio. Et dato ꝙ totꝰ mũdus sit ĩuolutꝰ & multitudo sit ĩ causa: ꝑstabit saltẽ pape legitimã causã dispensandi. ex̃ de ordi. ab ep̄o. c. i. & . 2. & de cle. exco. minis. c. latores.

3 Quero qs dicat̃ ꝑprie scismaticus. Rñdet Anto. de bu. ꝙ qñq̧ hoc uerbũ sumit̃ largissime ut oĩs ĩ peccato mortali cõstitutus . i4. q. 4. apostolice. i. q. i. sacerdotes: & hi sũt a deo sep̄ati ñ aũt a sacramẽtis ecclesie. Large dicũt̃ esse scismatici oẽs excoĩcati ex qbus aliqui peccãt aliq nõ: sed sine peccato nõ debet excoĩcatio fieri de resti. spo. litteras de sen. ex. c. inqsitioni: tñ sũt ab omni actu fideliũ sep̄ati. Stricte autẽ q cõiurationes faciũt cõtra episcopũ ꝑpriũ & in his nõ habet locũ. c. i. de scisma. non enĩ sunt suspensi sed suspẽdẽdi ꝛm Hosti. & Inno. Adhuc magis stricte possunt dici scismatici q ꝯ episcopũ ꝑpriũ ĩsurgũt & episcopatũ tenẽt & suos cõstituunt sacerdotes faciũt. 7. q. i: scire. 24. q. 3. inter scisma. Quidam sunt scismatici strictissime ꝑut in. c. i. de scismaticis sumit̃ ut qui sunt diuisi ab unitate ecclesie & qui conant̃ sibi episcopos & ꝑsbiteros & cõstitutiones facere. 7. q. i. nouatianus.

4 Sed nũqd tales sũt heretici & incurrũt penas hereticorũ. Videt̃ ꝙ sic q̃i male sentiãt de illo articulo unã sanctã ecclesiã. Alii tenẽt cõtrariũ ꝙ ꝑprie nõ sũt heretici: & hãc opinionẽ tenet Hosti. dũmodo recognoscãt romanã ecclesiã qa tũc nõ sunt ab unitate diuisi: unde duo licet cõtendãt se põtifices romanos nõ

ꝓpter hoc heretici ſūt qa credūt unā eccleſiā:licet qlibet cre/
dat ſe eius ſponſum eſſe. Sed ſi qs ſe papā cōtēderet qa crede/
ret eccľiā duos habere pōtifices eſſet hereticus qa crederet du
as eccľias:contra illud unā ſanctā eccleſiā catholicā & ſic ītelli/
ge Io.7.q.i.non aūt.

Vtrū oēs ſciſmatici ſint excoīcati. Rn̄det idē Anto. in dicto.c. 5
.i.ꝙ illi ſciſmatici tm̄ ſunt excoīcati qui ſe cōtra eccľiā romanā
extollūt & ab ipa ſe ſepant qa tales ſunt heretici & p cōſequēs
excoīcati.ut in dicto.c.excoīcamus de here. & ideo greci huc/
uſqꝫ fuerūt excoīcati qa fuerūt diuiſi ab eo qd̄ eccľia ꝓ articuľ
fidei determinauit. Alii aūt ſunt excoīcandi ſcilicet ſciſmatici
large qui nō ſunt cōtra articulos fidei nec cōtra uniuerſalē ec/
cleſiā ita ꝙ ſūt ſuſpēſi n̄ excoīcati.ut hic ī fine:ſed ꝓceſſu curie
oēs ſūt excoīcati.

Quero que differentia ſit inter ſciſma & hereſim glo.in.c.inť 6
hereſim.24.q.3.dicit ꝙ ē differentia que eſt inter diſpoſitio/
nem & habitū:pmo enī diciť ſciſma. Sed poſtq̄ ptinaciter ad/
heret ſue ſecte diciť hereſis uel aliter ut dicas ꝙ omnis hereti/
cus ē ſciſmatic9.ſed non conuertiť & ſic ē illa differentia que ē
inter genus & ſpeciem.

De ferentibus ferrū arma lignamina ad
impugnandū xp̄ianos neceſſaria. § .28.

CIrca hāc excoīcationē.ſ.de ferētib9 ferrū arma & ce.

Quero quid ſi ferrum & alia huiuſmodi ſint delata non inten/ 1
tione ut impugnentur chriſtiani. Reſpondet Anto.de hu.di/
cto.c.ita quorūdā ꝙ ſufficit ꝙ portēt licet nō hac intētione ut
īpugnenť xp̄iani ſed ſufficit ꝙ īpugnari poſſunt.

Quero an ſit alia pena ultra excoīcationē. Rn̄det glo.ꝙ ſic qa 2
debēt capite puīri.l.2.C.q̄ res expōtari n̄ debent. Item dicit
in his qui docent naues facere eos cum prius illius rei peritiā
nō haberent.C.de pe.l.fi.

Quero quid contineatur appellatione armorum. Reſpondet 3

glosa ꝙ fustes & lapides:puta si deferrent lapides machinis ĩ-ponendos.

4 Quero qd de his qui exercent gubernationẽ ĩ piraticis nauibꝰ saracenorũ ñ cõtra xp̄ianos sed cõtra alios ĩfideles. Rñdꝫ An. de bu.ĩ.c.ad liberãdũ ₰m aliqs ꝙ sũt excoĩcati:qa docẽt eos in piratica arte qua poterũt postea xp̄ianos impugnare licet hoc non placeat Inno.

De fractoribꝰ seu incendiariis. §.29.

1 Circa hãc excoĩcationẽ de fractoribus siue incẽdiariis. Nota differentiã inter incendiarios ecclesiarũ & religiosorũ locorũ & aliarum rerum secundum Ricar.in.4.& Asten.in summa li.7.ti.2.ꝟ.18.quia incẽsores ecclesiarum & religiosorũ locorũ & cimiteriorũ que infra spaciũ ꝑuilegiatũ cõtinenẽ sunt excoĩcati ipso iure: sed ante denũtiationẽ possũt absolui ab episcopo post denũtiationẽ uero a solo papa.Incendiarii uero aliarũ rerum non sunt excõmunicati ipso iure sed excommunicandi & cũ fuerint excõmunicati a solo papa absolui possunt.

2 Quero qui dicanẽ incẽdiarii.Rñdet Astẽ.₰m Ray.qui incẽdũt auctoritate ꝓpria ciuitatẽ uillã domũ segetẽ uel similẽ rẽ malo studio siue ꝑ uĩdicta seu odio.23.q.ul.c.pessimã.ñ solũ autẽ ₰m Rodo.diciẽ incẽdiariꝰ qui incẽdit sed ẽt q facit incendi uel ad hoc scienẽ consiliũ uel auxiliũ impendit auctoritate ꝓpria ut dictũ ẽ & diciẽ malo studio:quia si casu uel negligentia faciat nõ ẽ incendarius his cõcor.Monal.ĩ sum.

3 Quid de illo qui habet ius indicendi bellũ iustum.Respondet Ray.ꝙ incendiarius dici non debet nec ipse nec qui iussu eius incendit.

4 Quid de illo qui incendit ꝓpriã domũ uel segetẽ.Rñdet Astẽ.₰m Goff.ꝙ talis licet peccaret abutendo re sua:non tamen incideret penam incendarii nisi dolo malo hoc faceret ut uicini bona incenderet.

5 Quero qs dicaẽ effractor ecclesie.Rñdet Astẽ.₰m Ro.ꝙ ille q

dolo malo aut p iniuriā uiolent parietē foderit aut uitreā fene/
strā aut ferratā ruperit aut hostia aut uectes aut cardines dum
tenent hostia firmata diruperit aut tectū ecclesie.

Sed nūqd factor occult9 erit excoīcat9 ipso iure. Rndz Rodo: 6
ꝙ sic in fauorē ecclesie. Ex pdictis patet ꝙ si pdones cā frāgē/
di ecclesiā uadāt nō tn frāgāt. puta qa eā apertā & nullū resistē/
tem inueniūt: quia inde custodes ppter eorū timorē auffuge/
rant non incidunt excoīcationē licet intrent parati īferre uim
uolentibus eis resistere.

Quero qd de sacrilegis utrū sint excoīcati. Rndet Asten. ſm 7
Ric. in. 4. di. 18. ar. 12. q. 1. ꝙ ut dicit. 17. q. 4. si quis. Sacrilegiū
cōmittit aufferēdo sacrū de sacro ul sacrū de n sacro ul n sacrū
de sacro: quocūq3 aūt istorū modorū quis cōmittat sacrilegium
non incurrit excoīcationē maiorē ipso iure. nisi faciat hoc cum
uiolatione ecclesie siue incendio. extra de sen. ex. c. cōquesti in
glo. Tales tn sunt excoīcādi si moniti satisfacere contēpserīt.
ut. 17. q. 4. si qs domū dei. & 12. q. 2. indigne. Videt tn aliquib9
pbabilit ꝙ ipso iure minorē excoīcationē incurrāt. Dicit enī
in. c. si qs domū dei donec in cōuentu legitime monitus satis/
faciat sciat se cōmunione puatū esse. unde illud. c. ii. q. 3. canoi/
ca. in quo uiolatores ecclesiarū excoīcant. Loquit de his q eccle
sias uiolant cū effractione. similit illud. 17. q. 4. oēs ecclesie. Ibi
excoīcant oēs raptores eccle & alienatores facultatū ei9: loqt
de raptorib9 rerū ecclesie uim inferendo. s. eā frāgēdo. Ex pdi/
ctis ergo patet ꝙ illi q ecclesias offendūt uel bona ipsarū diri/
piūt alit q̄ ecclesias incēdendo uel uiolādo et ope n sūt excoī/
cati ipso iure: sed tn sunt excoīcādi licet dicant sacrilegi. extra
de foro con. c. cōquestū. Patet et ex pdictis ꝙ deflorās monia/
lē bndictā licet auferat rē sacrā. s. uirginitatē de muliere sacra
nō incurrit excoīcationē ipso iure nisi eā opprimat uiolent. Si
tn episcopus ī cōsecrādo ferat sentētiā excoīcationis in omnes
q cū talib9 se īmiscebūt cānalit post hoc carnalit eā cognoscēs

excoīcationē incurrit.hec Ric.

8 Quid si aliqs cōmittit ī eccłia aliqd enorme:puta accipit corpus xp̄i de altari uel dū coīcant tenet ī ore pp sortiarias.i.ad faciendū sortilegiū uł crisma uel frangit altare uel crucē uł siłe. Rn̄det Astē.ſm Ray.ꝙ talis ē excoīcatus.extra.e.c.conquesti .17.q.4.oēs ecclesie.Sed Astē.dicit ꝙ sicut ex p̄dictis patet uidet ꝙ qui accipit talia sine fractione ecclesie siue uiolatione n̄ sit ipso iure excoīcatus ſm Ric.di.18.in.4. Itē nota ꝙ nedum effractor uel incēdiarius ecclesie uel loci religiosi uel cimiterii ē excoīcatus:sed ēt totius spacii p̄uilegiati qui sūt.30. passus in circuitu ecclesie.17.q.4.quisquis. & c.diffinit.nisi sint capelle que sunt infra ambitū murorū quasi in modū castri fabricate. ut dicto.c.quisqs.

9 Quero dicit̄ hic ꝙ effractor siue īcēdiarins excoīcatus:si denūciet̄ a quo debet denūciari.Rn̄det Ric.ꝙ a quocunq̄ uł ēt a simplici sacerdote dum tamen habeat ex cōsuetudine excōmunicandi uel denunciandi uel sint denunciati ab homine uel constitutioue synodali.

10 Quero an alii incēdiarii nō eccłiarū qui apud aliquas p̄uīcias ex consuetudīe reputantur excōmunicati ut in theotonica an uigore talis cōsuetudinis sint excoīcati.Hosti.in sum. de incēdiariis tenet ꝙ sic.Idem Ray.sed Rodo.tenet ꝙ cōsuetudo sine sententia uel constitutione tacita uel exp̄ssa non potest facere aliquē excoīcatū.

11 Quero an excusat metus uel coactio quecūq̄ cōditionał:puta cū p̄cipit alicui si nō incēdis hāc ecclesiā occidā te:an iste met⁹ excusat ut nō incidat excoīcationē.Rn̄det Asten.ſm Rodo. & Ber.ꝙ nō.Itē dicit ab illo incēdiario aliarū rerū ꝙ uis & metus nō excusant quī possit excoīcari.Sed bn̄ isti excusant̄ q̄ntū ad aleuiationē peccati a tanto sed nō a toto.

De statuentib⁹ cōtra libertatē eccłie.§.30

CIrca hāc excoīcationē de statuētib⁹ cōtra libertatē ecclesie.

Notat Anto.de bu.ꝙ componentes ſtatuta & ſcribentes contra libertatem eccleſie licet eis non utantur ſunt ipſo iure excommunicati.

Quero an ſcriptores cōſiliarii rectores & ceteri ſint ip̄o iure excoīcati. Rn̄det idē ꝙ ſic eo ip̄o ꝙ īterfuerīt edictioni uł ſcripſerīt:ſed illi qui nō intefuerīt incurrūt ſi ſunt negligentes in ipſis delendis & abolendis i

Quero quādo dicanť negligentes in delendo uel in non faciendo obſeruari. Rn̄det Aſten.ſecundū Hoſti.ꝙ ex quo certificati ſunt:cum obedire negligunt ligantur quod referri poteſt ad arbitrium boni uiri.ſ.quādo potuerūt ſcire & qn̄ impedire .ſ.ne ſeruarenť. 2

Quid ſi certificať de nocte uel ī die feſto qn̄ cōſiliū generale nō pōt fieri uel certificať dū ē infirmus. Rn̄det An.de bu.ꝙ arbitrio boni uiri relinquiť. 3

Quid ſi cōſiliarius dedit cōtrariū cōſiliū ut nō edereť ſtatutum an ſit excoīcatus. Rn̄det idē ẜm quoſdā ꝙ ſic:qa debent potius dimittere dignitatē uel officiū:niſi deſtruanť ſtatuta ſi habent ptātem deſtruēdi.ut in.c.aduerſus de īmu.ec.ſecus ſi nō haberent qa tūc nō ip̄i ſed ſtatuto cōſentiētes illaqueāť:ad hoc cle. ex grādi.de uɓis nō tn̄ ſtatī ſunt ligati ſtatuta non delentes ſed arbitrio boni uiri. 4

Quero an ꝓpter ſtatutū factum ꝑ aliquos principales de uniuerſitate ligeť uniuerſitas pena excoīcationis . Rn̄det idem in .c.grauē.ꝙ ſic ſi tota cōſentit uel maior pars uel ſi hoc factum ratum habet.uel ſi monita non emendet uel faciat emendari. ut ſupra eo.conuerti. 5

Quero quid intelligať fieri cōtra libertatē eccłie. Rn̄d; Aſtē. ẜm Rodo.ꝙ noīe eccłie nō cōꝑhēdūť laici heremite & recluſi: niſi ſe ſubiicerīt alicui religioni approbate. 6

Sed nunqd imperatores & reges liganť hac cōſtitutione ſi qd tale fecerint. Rn̄det Aſten.ẜm Rodo. ꝙ ſic:ſimiliť omnes alii 7

in quacunq̧ dignitate cōstituti.

8 Quero qualiter debent idonee cauere ꝙ de cetero talia non cō mittant. Respondet Asten. secundū Hosti. ꝙ debēt cauere sub certa pena uel datis sufficientibꝫ fideiussoribꝫ .ar. ex̄ de ꝑsumptio.c.litteras.·§·.quo circa.

9 Quero quid si fiat contra particulares consuetudines aliquarū ecclesiarū uł ꝑticulares ꝑsonas. Rn̄det Rodo.ī ti. de raptoribus ꝙ nō credit hāc penā habere locū.

10 Quero quō dicat̄ fieri cōtra libertatē eccłie. Rn̄det Anto.de bu.dicto.c.nouerit ꝙ qn̄ detrahit̄ ꝓuilegio generali eccłie cōcesso sup spiritualibus siue a deo siue a papa siue ab imperatore.a deo sicut illud Quodcūq̧ ligaueris sup terrā & ce. Quod trahit̄ ēt ad īterꝑtationē dubiorū ut dicit̄ in.c.p uenerabilē.·§·. nominibꝫ.ex̄ qui filii sint legi. Itē ꝓuilegiū a deo cōcessū de decimis & ꝓmiciis & oblationibꝫ habendis.16.q.i.reuertimini de decimis.c.a nobis.&.c.tua. Itē ꝙ eccłia solas res ecclesiasticas admīstret.16.di.si imperator:& ꝙ ip̄a sola de spiritualibus iudicet.26.di.idēq̧:& alia multa que tā ex ueteri ꝙ̄ ex nono testamēto colligi possunt:ꝙ manus nō mittat̄ ī ꝑsonā eccłiasticā .17.q.4.c. si quis suadente diabolo. Itē ꝙ in relictis ad pias cās sufficit testamētū cū duobus testib9.de testa.c.relatū.&.c.oēs. Ab imperatore possunt ēt ꝓuilegia cōcedi:qa ipse cū uniuersis laicis & clericis ꝑesse debet ī tēporalibꝫ:unde quo ad illa tēporalia pōt ꝓuilegia concedere :96. di. tuus:unde qn̄q̧ concedit imperator ꝓuilegia loco quo ad īmunitatē:qn̄q̧ eccłie uniuersali .i. cōgregationi fideliū:qn̄q̧ rōne ecclesie:qn̄q̧ ꝑsonis ecclesiasticis.C.de episcopis.& cle.l.nemo.C.de his q ad eccłias cōfugiūt.l.in ꝑsenti ī autētica.ut eccłia romana colla.2.nō aūt ꝓcedit ī ꝓuilegiis aliqbus specialibꝫ uł singularibus ecclesiis uł collegiis uel ꝑsonis cōcessis siue a papa siue ab imperatoribꝫ siue ab aliis ꝑncipibꝫ ī his que ad eos spectāt:unde cōtraueniēs n̄ inciait in canonē istū:nā qui facit cōtra libertatē istius uel illi9

ecclesie non ppterea dicit facere contra libertatē ecclesiasticā ſm Inno.
Itē notat Anto. de bu. in dicto. c. grauē. φ ñ ualet statutū factū p laicos coartās clericos ad castra custodiēda & penā īponens clericis nō custodiētib9. Itē notat Vincē. & Abbas φ statutum factū p laicos φ uadēs de nocte puniat ī tāta qntitate pecunie. nō ligat clericos sed debēt p ecclesiā puiri. ex de cōsti. c. eccl'ia sticā. 17. di. bñ qdē. De īmunitate eccl'ie psonarū & rerum eccl'ia-sticarū. uide ī uerbo īmunitas ī pisan. 11
Vtrū uiolatores nō tm̄ eccl'ie sed et̄ īmunitatis ecclesie sit ipo iure excoīcati. Rñdet Astē. li. 7. ti. 2. ℣. 18. φ nō ē idē uiolare ecclesiā & īmunitatē ecclesie. qa ecclesiā uiolare ē ipsā frāgere uel incēdere: uiolare uero īmunitatē ecclesie ē facere cōtra libertatē ecclesie. Violans ecclesiā actualit ē excoīcatus ipo iure. uiolās uero immunitatē ecclesie nō ē excoīcatus ipo iure sʒ post monitionē sufficientē si emēdare cōtēpserit ē excoīcatus. 17. q. 4. nullus. & c. si qs deīceps. uñ extrahens hoīnem de ecclesia ad quā p refugio fugerat non ē excoīcat9 ipo iure cōmuni: ī aliqbus uero casibus uiolator ecclesiastice īmunitatis ē excoīcatus ipo iure ut īponētes īdebitas exactiones clericis. Textus autē in. c. nouerit de sen. ex. loquit de faciētib9 statuta contra libertatē eccl'ie. puta si qs statueret φ fugiens ad ecclesiā quocunqꝫ modo & casu posset inde extrahi talis esset excoīcatus uel qui statuta uel cōsuetudines seruari faceret. Itē si qui statuerent φ clerici tenerent soluere pedagia uel guidagia a qbus sunt īmunes sunt excoīcati ul' q facerēt cōtrariā cōsuetudinē obseruari. ut in. c. φφ de cen. li. 6. Et generaliter qcūqꝫ facerēt statutum cōtra generale puilegiū cōcessū generalit omni ecclesie uel psonis ecclesiasticis ul' cōsuetudines cōtrarias facerēt obseruari. Concor. Ric. in. 4. di. 18. ar. 12. q. 2. ubi uide plene de hac excōmunicatione. 12
Quero an clerici uel scholares ad sua cōsilia possint ī ecclesiis 13

cõgregari.Rñdet Pe.de an.in.c. decet de ĩmunitate ecclesie li.
.6.sed Guil.ꝙ ecclesiastica & spiritualia negocia possũt ibi tra
ctari.unde possunt ibi clerici synodũ facere:& de libertate ec/
clesiarũ & statu clericorũ & reformatione morũ in clero & in
populo. Itẽ scholares possunt ibi magistrari & similia facere
qa hoc ecclesiasticũ ẽ & ab ecclesiastica ꝑsona magisteriũ reci/
piũt.extra de magni.c.i.Est.n.res sanctissima sciẽtia.ff.de ua/
riis.& ex or.cog.i.l.i.§.ẽ qdẽ.Si aũt scholares uellẽt ibi tẽpo/
ralia tumultuose tractare dictũ.c.decet eis obstat ibi q̃rũlibet
uniuersitatũ & societatũ facit de maio.& obe.c.solite ĩ fi. Ad/
dit ẽt lo.an.in nouella ꝙ si laici uellẽt ibi spualia tractare: pu/
ta de faciẽdo festũ beate marie uirginis uel aliquã cõfraternita
tẽ ĩ honorẽ dei uel alicui⁹ sancti uel de pace ẽt int̃ laicos faciẽ/
da hoc nõ ẽ interdictũ eis.

14 Quero an ordinarii possint dare licentiã laicis cõtra ĩmunitatẽ
ecclesie:puta ꝙ fiãt ꝑlamenta cõciones uł causarũ cognitiones
& similia.Rñdet Pe.de ancha.Sed Guil.& cle.pisanũ ꝙ non:&
allegãt.ff.de trãsac.l.cũ hi.§.si p̃tor.& de of.ꝓcu.cesaris.l.i.&
extra de natis ex li.uen.c.unico.ũde dicit tex.ĩ dicto.c.decet.
Ordinarii locorũ hoc faciãt obseruari suadenda suadeant ĩter/
dicta hui⁹ canonis auctoritate cõpescãt.Dicit tñ Guil.hoc uerũ
nisi urgẽs & euidẽs cã subesset.Hoc põt intelligi; puta quãdo
cursus hostium adesset.

15 Quero que sint uetita in ecclesiis fieri.textus in dicto.c.decet
sic dicit.Nullus ĩ locis eisdẽ.i.ecclesiis ĩ quib⁊ in pace ac quiete
uota cõuenit celebrari seditionẽ excitet cõclamationẽ moueat
impetũ ue cõmittat.Cessent ĩ illis uniuersitatũ & societatũ q̃/
rũlibet cõsilia cõciones & publica ꝑlamenta. Cessent uana &
multo fortius feda & ꝓphana colloquia.Cessent cõfabulatiões
quelibet sint.Postremo quecũq; alia que diuinũ possint turba/
re officiũ aut oculos diuine maiestatis offendere ab ipsis ꝓrs⁹
extranea:ne ubi peccatorũ ẽ uenia postulãda ibi peccãdi detur

occasio aut dephendat peccata cōmitti. Cessent in ecclesiis & eaꝝ cimiteriis negociationes & pcipue nūdinarū ac fori cuiuscūq; tumultus. Oīs ī eis seculariū iudiciorū strepitus cōqescat. Nulla ībi cā p laicos criminalis maxīe agitet. Sint loca eadē a laicorū cognitionibus aliena.

Quero an cōtract9 facti ī eccl'ia teneāt. Rn̄det glo. in dicto. c. decet. ꝙ sic licet nō debeāt fieri & q faciūt peccāt. secus ī ꝓcessibus & sentētiis iudicialib9. i6

Quid si fieret statutū ꝙ non possit ecclesiis donari uendi ul' relīqui. Rn̄det Pe. de ancha. c. eos ī imu. eccl'ie. li. 6. ꝙ statuētes sūt excoīcati ipso iure. i7

Quid si fiat statutū generale qd ueniat īcludere clericos: puta Senis ꝙ si citatus corā officialibus coīs declinauerit ipsorū iurisdictionē sit ex ꝓtectionē coīs & pōtas ī ciuilib9 & criīnalib9 nō audiat ipsū: clerici corā talib9 officialib9 citati nō audent declinare: qa postea ī eorū iniuriis & offensis ptās eos nō audiret an si contra libertatē ecclesie. Rn̄det Pe. de ancha. ꝙ eps pōt si ex hoc uidet clericos de facto dānificari & timidiores fieri cogere secularē potestatē ad declarādū ꝙ statutū illud sic generale nō intelligat de clericis uolētib9 declinare. & ita dixi ī. c. si diligēti de foro con. & p Bal. post Iacobū butri ī auctētica statuim9. C. de episcopis & clericis. i8

De his qui usurpant sibi custodiam uacantiū ecclesiarum. §. 3i.

Circa hāc excoīcationē. s. de his qui usurpāt sibi custodiā uacātium ecclesiarum.

Querit glo. qa textus dicit uniuersos. An masculinū concipiat femininū ut intelligat' ēt uniuersas. An mulieres que sibi usurparēt sint excoīcate. Rn̄det glosa ꝙ sic qa semp masculinū cōcipit femininū quādo a canone ꝓfert' de quo hic uide plene p Petrum de ancha. i

Quero qa textus dicit uniuersos & singulos q regalia custodiā 2

siue guardiam aduocationis seu defensionis titulũ in ecclesiis monasteriis siue aliis qbuslibet piis locis de nouo usurpare conantes bona ecclesiarũ monasteriorũ aut locorũ ipsorũ uacantiũ occupare p̄sumũt que dicunt regalia. Rñdet glo.i.collecta que fit regis rõne uel imperatoris uel tributũ qđ debet regi uł iura que ad imperatorē ptinere cõsueuerũt:ut portus uectigalia que erãt ecclesiis cõcessa p imperatorē uł ab imperatore uł rege:& aliqs de nouo uolebat sibi usurpare uacãte ecc̃ła.i.mõtuo rectore. Alia uocabła que sequũt custodiã & guardiã & ce. sũt noĩa iuris patronat⁹: quocũq ergo noĩe cẽseant usurpãtes de nouo tale ius ĩ ecelesiis uel aliis piis locis & bona ipsorũ locorũ uacantiũ cxcoĩcati sunt ipso iure.

3 Quero q̃re dicit de nouo usurpare & qñ dicat de nouo usurpare. Rñdet glo.& Pe de ancha.ꝙ qñ usurpãs oñdit titulũ: puta qa tenet ista titulo patronat⁹:& adhuc p̄scriptio nõ ē cõpleta .40.ãnorũ. Si autē oñderet titulũ & esset cõpleta p̄scriptio nõ diceret de nouo usurpare. Si uero nullũ habet titulũ dicit de nouo usurpare:nisi tenuisset tãto tẽpore cui⁹ initii memoria non existit. Si uero existeret memoria diceret de nouo usurpare.

4 Quero dicit hic ꝙ clerici ecc̃łiarũ & monachi monasteriorũ & psone aliorũ piorũ locorũ:puta hospitaliũ q pcurãt ut bona dictorũ locorũ uacãtiũ occupẽt sũt excoĩcati. Quero quõ dicant hoc pcurare. Rñdet glo. forte occasione discordie int ipsos suscitate. Et dicũt pcurare ope cõsilio & psuasiõe & coopatiõe . ex de homicidio. Sicut dignũ. Itẽ nota ẽm glo. Pe.ꝙ clerici cũ uidẽt bona ecc̃łie usurpari debẽt se opponere:qđ intellige cũ effectu q̃ntũ ĩ eis erit inuocãdo brachiũ seculare uel sibi nũciãdo.de homi. Postulasti.&.c. Dilecto.infra de sen.ex.ubi ad defensionẽ talẽ licitã possunt laicos inuocare.ad hoc.l.3.§.cũ igit .ff.de ui.& ui armata.& si in cõflictu alicui⁹ mors interuenerit nõ imputabit sibi sed aduersario.l. Quoniã multa .c.ad.l.Iuliã. de ui.& notat Inno.de resti.spoli.c.Olim.

Itē nota ꝙ ꝓ tēpore quo clerici nō defendūt ecclesiā ab oppſ/ 5
ſione non debēt recipere ꝓuentus ut hic in textu q dicit. Illos
uero clericos q ſe ut deberēt talia faciētibus nō opponunt de
ꝓuentibꝫ eccłiaꝝ ſeu locorū ipſorū ꝓ tēpore quo pmiſſa ſine
debita cōtractione pmiſerīt aliqd pcipere diſtrictius ībibemꝰ.
Sed an ſaltē poſſint pcipere uictū & ueſtitū Archi. tenet ꝙ ñ.
qa qui nō laborat nō māducet. ut notať. ff. de dā. infect. l. ꝗuis.
Itē nota ſm glo. ꝙ fundās & dotans eccleſiam de dioceſani cō/
ſenſu poteſt hoc ſtatuere ut fructus ipſius eccleſie cum uacabit
poſſit ſuos facere. 18. q. 3. Eleuterius de iure patronatus. c. prete
rea. & c. nobis.
Quero qd de illo q iuſto titulo uel antiq̄ conſuetudine debet 6
habere cuſtodiā uacantis eccleſie uel monaſterii uel hoſpitalis
uel alterius pii loci: An uacante eccłia ſibi lucrifaciat fructus.
Rñdet glo. ꝙ nō: ſed fructus cōſeruare debet futuro ſucceſſori.
Qui. n. cuſtodiā habet cuſtodire debet nō cōſumere. Habebūt
tamē ꝗ diu cuſtodie dāt operā moderata cibaria:

De falſificantibꝫ litteras dñi pape. §. 32.

CIrca hāc excoīcationē. ſ. de falſificātibꝫ lřas dñi pape: uide qđ
diciť ī piſanella ī uerbo excoīcatio tertio. qa eadē ponūť in ſū:
Heſteñ. l. 7. ti. 2. ꝟ. 24:
Quero quid ſi falſitas eſt ita latens ꝙ uideri etiā non poſſit ēť 1
a perito. Reſpondet Aſtē. ubi ſupra ꝙ ſi diligentiā quā potuit
p ſe uel p alios fecit nō teneť. alias nō excuſať.
Quero utrū īpetrās litteras a papa tacita ueritate ſuggeſta fal/ 2
ſitate ſit excoīcatus ipſo iure. Rñdet Aſtē. ubi ſupra. ꝙ nō ſiue
hoc faciat impetrās ſciēter uel ignorāter ēť ſi talis ueritas ta/
ceať uel ſi talis falſitas ſuggerať ꝙ ea ueritate maīfeſta uel fal/
ſitate nō ſuggeſta papa litteras illas nō cōceſſiſſet: unde de re/
ſcrip. c. ſup litteris habeť. ꝙ littere ſic īpetrate p malitiam uel
fraudē īdiſtincte ñ ualēt: ñ tñ diciť ibi ꝙ īpetrans excoīcationē
incurrat. Vide Ric. ī. 4. di. 18. ar. 12. q. 3.

3 Quid de illo q litteris utit̃ apostolicis sub alio noĩe ĩpetratis. Rñdet idẽ ubi supra ꝙ licet tã isti ꝙ̃ illi sint digni magna pena & cõfusione: nõ oportuit tñ ius cõdere ꝙ tales ipso iure excoĩcationẽ incurrãt: qa talis fraus a pte aduersa uel a iudice cõtra utẽtes facilit̃ & certitudinalit̃ ꝓbari põt: puta si talis littera sit impetrata sub noĩe Petri clerici uel cruce signati & nõ sit ita: facilit̃ & certitudinalit̃ excipi põt cõtra utẽtẽ talibꝫ litteris oñdendo ꝙ nõ ẽ cleric⁹ uel cruce signatus. Nõ obstat. 25. q. 2. dicenti. ubi dicit̃. Falsarius q litteras impetrat falsa suggestione uel falsis p̃cibꝫ: qa licet talis sit falsarius lato sũpto uocabulo: nõ tñ ẽ ꝓprie falsarius lraꝝ pape: qa ueras litteras impetrat licet falsa suggestione. Vide Ric. ubi supra.

4 Quero qui sunt modi falsificãdi litteras papales. Rñdet tex. ĩ .c. licet de cri. fal. ponit plures modos & species falsitatis. Primus siue p̃ma species falsitatis ẽ ut falsa bulla falsis litteris apponat̃. Secũda ut filũ de uera bulla extrahat̃ ex toto & p aliud filũ missũ falsis litteris ĩserat̃. Tertia ut filũ ab ea parte in qua carta plicat̃ incisum cũ uera bulla falsis litteris ĩmittat̃ sub eadẽ plicatura cũ filo similis canapis restauratũ. Quarta cũ a supiori parte bulle altera pars fili sub plũbo rescindit̃ & p idẽ filum litteris falsis inserta reducit̃ infra plũbũ. Quinta cũ lr̃is bullatis & redditis ĩ eis aliqd p rasurã tenuẽ ĩmittat̃. Sexta ut cum scriptura litterarũ qbus fuerat appoĩta uera bulla cũ aqua & uino uniuersalit̃ abolita seu deleta eadẽ carta cũ calce uel aliis iuxta cõsuetũ modũ siue artificiũ dealbata de nouo rescribit̃. Septĩa cũ carte fuerat appoĩta uera bulla totalit̃ abolite uel abrase alia subtilissima carta eiusdẽ q̃ntitatis scripta cũ tenacissimo glutino cõiũgit̃. Deinde subdit tex. Eos ẽt a crimine falsitatis nõ reputamus ĩmunes q cõtra cõstitutionẽ nostrã sciẽt̃ litteras nõ de nostra uel bullatoris nostri manu recipiũt. Illos quoqꝫ q accedẽtes ad bullã falsas litteras caute ꝓiiciũt ut de uera bulla cũ aliis sigillent̃. Sed he due species falsitatis nõ possũt facile

cōphēdi nisi ī mō dictamīs uł ī fōma scripte uł q̄litate carte falsitas cognoscat̄. In ceteris aūt diligēs īdagator falsitatē poterit ītueri uel ī adiūctione filorū uel ī collatione bulle uel motione uel obtusione: p̄sertī si bulla nō sit eq̄lis sed alicubi magis tumida & alibi magis dep̄ssa.

Quero utrū si īueniēs litterā pape cuius efficacia iā expirauit puta quia fuit data ad tēpus qđ iā trāsiit: ludo nō ītētione utēdi litterā aliquā ī ea male formatā reformet uel punctū faciat uel quolibet alio modo aliqd immutet an sit excoīcatus ipso iure. Rn̄det Astē. ubi supra. Dicūt aliq ꝙ nō: quia illa excoīcatio nō intelligit̄ nisi de litteris que possūt utiles esse alit̄: p̄dicta aūt littera quo ad cōmunē hominē inutilis esset. Sed contra licet illa litteta nō mutata sit īutilis tn̄ ꝑ rasurā sic īmutari posset ꝙ utilis appareret ut si ibi scriptura esset post terminū: nā uidet̄ utilis que erat ante īutilis. Cū ergo quecūq̄ īmutatio siue parua siue magna circa litterā pape que ꝑ mutationē posset apparere utilior q̄ erat uel utilis cū nō esset sit ꝓhibita sub pena excoīcationis late sentētie: uidet̄ ꝙ īmutās aliqd circa litterā de qua ē qnestio sit excoīcat⁹ ipso iure qđ cōcedēdū uidet̄. ut extra de cri. fal. c. licet in glo ubi dicit̄. Quicūq̄ addit uel īmutat rescriptū pape ē excoīcatus uel falsarius īdistīcte. Nō obstat de fide instruc. c. ex litteris. ubi dicit̄ de qbusdā litteris q̄s pars aduersa de falsitate arguebat eo ꝙ ī narratione facti abrase erāt qa per illā rasurā false iudicari nō possunt: quia sicut dicit̄ in glo. dicto .c. licet. Rasura illa facta fuit ꝑ eū qui litteras scripsit & nō ꝑ eū qui illis utebat̄. De litteris aūt que ꝑ nullā rasurā possēt apparere utiles. puta de littera citatoria alit̄ iudicādū esset. qa si tota raderet̄ & de nouo scriberet̄ nō posset apparere utilis. Concor. Ric. in. 4. di. 18. ar. 12. q. 4. Nota ſm Io. an. circa secūdā speciem falsitatis. s. de isto filo extracto & alio īmisso: ista falsitas fit includēdo bullā ī loco calido ita ꝙ licet nō liquescat tamen intenerascit ita ꝙ filū pōt trahi in tractione. ē tn̄ aliq̄lis tumor

p quē post filū īmissū oportet bullā maleari & hoc ītēdit finis. Tertiā falsitatē ita exēplificat Hosti. ꝙ incidat uerū filū supplicatū uere littere & extrahat de lra & immitat false lre ad modū lre uere plicate & sub plicatura false lre resarcit filū & eius scisura cū filo similis canapis.

De insecutoribus cardinaliū. §. 33.

CIrca hāc excoīcationē. s. de insecutoribꝫ cardinaliū.
i Nota multiplices penas ut scias quō rectores ciuitatū qui non faciūt eas obseruari incurrūt excoīcationē. Primo ergo dicitur Si quis deinceps ī hoc sacrilegii genus irrepserit ꝙ sancte romane ecclesie cardinalē hostilit fuerit insecutus uel pcusserit uel receperit uel socius fuerit faciētis aut fieri mādauerit aut factū ratū habuerit: aut cōsiliū dederit uel fauorē aut postea receptauerit uel defensauerit scient eundē sicut reus criminis lese maiestatis ppetuo sit īfamis hec ē pma pena. Secunda ꝙ sit diffidatus & bānitus. Tertia ꝙ sit intestabilis actiue & passiue .i. nō possit cōdere testamētū nec alicui9 bōa possit habere ex testamēto uł ab ītestato. Quarta ꝙ cūcta eius edificia dent ī ruinā & nullo tēpore possint reparari. Quinta ꝙ nullus ei soluat si ē debitor eius nec teneat ī iudicio ei respondere. Sexta ꝙ ei9 bona cōfiscēt. Septima ꝙ si qua feuda locatiōes officiū uel bnficiū spirituale uel tēporale ab aliqbus ecclesiis obtinet sit eis ipso iure puatus que sic libere ad ecclesias reuertant ꝙ ecclesiarū rectores ipsis p sua uolūtate disponāt. Octaua ꝙ si habet filios uel nepotes bnficiatos p rectā lineā descēdentes quouis bnficio ēt si pōtificalē adepti fuerīt dignitatē sint eis ipso iure puati spe pmotionis oīo sublata. Nona ꝙ dicti filii uel nepotes ex uirili sexu descēdentes nō possint ascēdere ad aliquā dignitatē ecclesiasticā uel mūdanā nec ad alicui9 loci regimē. Decia ꝙ nō possint esse aduocati notarii iudices nec aliud ministeriū seu officiū publicū possint habere. Vndecima ꝙ nō possūt esse testes in iudicio. Duodecima ꝙ nō possint ascēdere ad ordines

nec ascēdere ad officiū uł bñficiū ecclesiasticū. Tertiadecima ꝙ sic priuatus oībus actib9 legitīs oī spe dispēsatioīs adēpta. Quātadecīa ꝙ sic ex īsecutione ꝑdicta sicut ex īiectione manuum uiolenta ipso facto sentētiā excōmunicationis incurrat tā īsecutō ꝙ̄ alii suꝑdicti. Quītadecīa ꝙ ꝙ̄diu ī sua cōtumacia ꝑdurant singulis diebus festiuis & dominicis pulsatis cāpanis & candelis accēsis ꝑ omnes ipsius loci ecclesias ī quo tm̄ facinus fuerit attētatū: necnon ciuitatū & dyocisum uicinaꝝ excōmuīcati publice nūciēt: nec ab alio ꝙ̄ a romano pōtifice absolutionis bñficiū obtinere possint nisi ī articulo mortis. Sextadecima cū fuerīt absoluēdi primo & sufficienter & idonee caueant ꝙ īferēde pene parebūt & ꝙ peītētiā pagēt īiungēdam. Deciāseptīa ꝙ ꝑ omnes illius loci ecclesias principales uicinoꝝ ꝙ locoꝝ diebus dominicis & sollemnibus īcedāt nudi corā populo femoralia tm̄ habentes: ac ferulas ferētes in manibus cū qbus ꝑ easdem ecclesias publice fustigentur. Deciāoctaua ꝙ postea debent ire ultra mare acturi penitētiā ꝑ tres annos adminus: nec debeāt īde reuerti sine speciali licētia sedis apołice: sȝ postꝙ̄ sic fuerīt absoluti possīt exigere credita a suis debitorib9 que postmodū acqsiuerūt. Deciānona ꝙ si pape uidebiř poterit dictas penas extendere ad colleterales .i. ad fratres nepotes ex fratribus & ꝓnepotes. Tamen si qs ī ꝑmissis nudo cōsilio uł simplici fauore fuerit culpabilis debet puīri ꝑ iudicem ꝭȝ ꝙ̄titatē culpe. Nudū cōsiliū uł sīplex fauor ītelligiř illius qui ad maleficiū faciēdū nihil adiicit: & in nouella ponit exēplū Io. an. ī illo q post insecutionē reqsitus ab īsequēte grauauit maleficiū. Vide eū & Pe. de ancha. Item si qs familiarē clericū uł religiosū de familia pape uł cādinaliū offēderit debet acriter puīri ut pena ꝓpōtioneř delicto. Si qs uero cardinalē occiderit uł causam dederit per se uł ꝑ aliū ultra ꝑmissa debet exasperari ita rigore uindicte ꝙ uiuēs desideret & inuocet mortē in auxiliū.

2 Querit glosa sup uerbo sacrilegiis.qd si qs pcuteret cardinalē se defendēdo:an habeāt locū iste pene.Rñdet ꝙ nō.Item nota ꝙ ille q solū īseqˢ cardinalē ē excoīcatꝰ & ē spale.nam insequēs aliū cłicū ñ tñ pcutiēs excoīcatꝰ ñ ē ꝭ Io.an.& Archi.
3 Itē nō ꝭ Pe.de an.ꝙ multis modis dicit qs hostiliꝰ deliquere īsequēdo: qñꝗ percutiēdo & hoc clarū:qñꝗ capiēdo: & hoc ītellige cū effectu ꝭm Archi.q nō putat ꝙ p īsultū uł obsessionem factaꝫ ad domū sit locus huic pene si non obsidetur ibi ad custodiā sꝫ ad uerecūdiam p ea que notat Inno.ī.c.nup de sen.ex.de aliis delīquendi modis hic exp̄ssis.
4 Querit glo.& Pe.de an.quid si receptator īsequētis cādinalē sit ꝯsāguineus receptati uel affinis.Rñdet ꝙ nō teneˢ istis penis quod ītelligit.Io.an.ī nouella ueꝝ.s.ꝙ nō puniūˢ pari pena sicut extranei.ff.eo.l.2.dic enī ꝙ nō absoluūˢ nec tā seuere puniūˢ sicut extranei.
5 Quero dicit textus si qs ratū hūerit īsecutionē cardinalis īcidit ī has penas.Pone ergo ꝙ talis īsecutio non fuit facta eius noīe uel mādato sꝫ noīe alterius:tamē postꝙ fuit facta iste habuit ratū an sit excōmuīcatus.Rñdet glo.ꝙ nō p regulā iuris que dicit.Ratū qs hēre nō pōt quod eius noīe nō ē gestū.
6 Quero diciˢ hic ꝙ eius edificia debēt dirui.qd si hēbit domū uel turrī cōem cū alio & ps īferior erat sua & superior socii. Rñdet Io.an.&.Pe.de an.ꝙ qdā dicūt ꝙ ille socius cogeˢ redimere ptē delīquētis & istud p̄ciū erit fisci.Alii dicūt ꝙ ps supior destrueˢ & īferior assignabiˢ socio.sꝫ illa eēt mala diuisio qa remanebit ps īferior absꝗ tecto & sic īutilis.Alii dicūt ꝙ tota d̄strueˢ.ff.de aqua.plu.ar.l.sꝫ īterdū.Io.an.ī.nouella dicit ꝙ supior cōtra īferiorē regressū hēbit.Pe.d̄ an.dicit ꝙ ꝓbabilior mihi uideˢ opīo ꝙ fiscus redimat ptē socii cū succedat ī bonis istius delinquētis.Nota ꝙ post publicationem bonoꝝ deliquētis debitores nō teneˢ ei de debitis respōdere siue soluere sꝫ fisco q uicē heredū obtinet.ut.l.3. C.ad.l.iuliaꝫ de ui.

& hoc ē ue℞ quādo bona sūt ipso iure publicata: quādo uero p sētentiā uenirēt publicāda ut℞ debitores soluēdo liberēt ui- de hic Pet℞ de an.

Quero qa hic dicit ꝙ īsecutores cardinaliū debēt p ecclesias uicina℞ ciuitatū diebus doīnicis & festiuis publice nūciari ex- cōmuīcati que dicūt eē uicine ciuitates. Rñdet glo. ī uerbo be neficiū. ꝙ iudicis arbitrio ē relinquēdū: uł possumus dicere ui cina nō distātia ultra duas dietas uł nō distātia ultra unā uł. i. ꝓuīciā & ideo arbitret in hoc bonus iudex 7

Quero dicit hic ꝙ quādo isti absoluent debēt cauere idonee. quero q̊modo ītelligat idonee. Rñdet glo. dando pignora uel fideiussores. sȝ si nō possūt sufficiētē cautionē dare debēt dare iuratoriā cautionē & cauebit sub hypotheca sua℞ re℞. 8

Quero dicit hic ꝙ debēt ire ultra mare acturi penitentiā per tres ānos. Pone ꝙ christiani nihil possideāt ultra mare ubi iste possȝ uiuere & habitare. Rñdet glo. ꝙ hec pena tūc esset ī aliā cōmutāda. 9

Quero ēt hic dicit ꝙ qcūq̧ dederit īsecutori cādinalis auxiliū & fauorem īcidit ī has penas q̊modo ītelligit qs dare auxiliū & fauorē. Rñdet Petrus de an. ꝙ plures pnt esse culpabiles ī delicto uariis modis: nā qñq̧ plures ꝑncipalit deliquerūt: qñq̧ unus ꝑncipalit. Alii accessorie & hoc accessorie multis modis: qñq̧ mādādo: qñq̧ ratū hēndo: qñq̧ ꝯsulēdo: qñq̧ suggerēdo siue animū īflamādo qñq̧ assistēdo & hoc multipliclt: nā qñq̧ assistit ut adiuuet qñq̧ nō ut adiuuet. sȝ ne offēdēs ledi possit: qñq̧ custodiēdo uestes spolia uictualia passū trāsitū & similia. Singulis ergo casibus q̄lit puiat non pōt dari certa regula. qa plus & minus peccat ī talibus. ideo īpoīt pena exordinaria ut secūdū ꝙ excessus exegerit uīdictā ꝓcedat ut ī textu. 10

De rectoribus ciuitatū q nō puīunt īsecutores cādinaliū ·§· .34.

CIrca hāc excōmuīcationē. s. de rectorib⁹ ciuitatum qui non

puniunt ĩsecutores cardinaliũ secundum hanc constitutionẽ: Nota ꝙ hic non est papalis. quia papa sibi non reseruat: ideo dyocesanus potest absoluere per. c. nup de sen. ex. Itẽ nota ꝙ ꝑnceps senator cõsul potestas uł alius dñus siue rector ĩcidũt excõmuĩcationẽ tã ipsi ꝙ̃ officiales eoꝝ si infra mensẽ postꝙ̃ res ad eoꝝ notitiã ꝑuenerit si nõ faciũt puniri ẜm hãc constitutionẽ tales ĩsecutores. Ciuitates uero ꝑt urbẽ romanã que talibus ĩsecutoribus dederĩt auxiliũ ꝯsiliũ uł fauorẽ uł si possũt ĩfra mẽsẽ nõ puĩerĩt tales ĩsecutores sũt ꝑuati dignitate põtificali uł alia sup̃ põtificalẽ. i. ãchiepiscopali uł alia & ẽt remanẽt ĩterdicte.

De insecutoribus episcopoꝝ. §. 35.

Circa hãc excõmuĩcationẽ. s. de ĩsecutoribus epoꝝ.

i Nota ꝑ pñas q ĩiuriose uł temere ꝑcusserit cepit uł bãnierit uł mãdauerit fieri uł facta ab aliis rata hũerit uł soci⁹ fueĩt facientis aut ꝯsiliũ dederit aut fauorẽ seu scient̃ defẽsauerit eũdẽ ẽt ĩ illis casibus ĩ qbus ꝑcutiẽs clericũ nõ eẽt excõicat⁹. nihilominus tales ĩsecutores sũt excõicati & hec prima pena. Secũda pena ẽ. cadit a feudis locationibꝫ officiis & sp̃ualibꝫ bñficiis siue tp̃ralibus que obtinet ab ecclesia cui ꝑest ep̃us sic offẽsus cadit ip̃o iure & ad ip̃aꝫ eccłiã libere reuertũt̃. Tertia ꝙ filii ꝑ masculinã lineã d̃scẽdẽtes usqꝫ ad gñationẽ ẜaꝫ oĩ spe dispẽsatioĩs adẽpta reddãt̃ ip̃o facto inabiles. s. ad ecclesiastica bñeficia ĩ ciuitate dyocesũ qbꝫ idẽ ep̃us p̃sidet obtinẽda. Quãta ꝙ terra talis ĩsequẽtis ep̃m dũ tñ ultra unã dyocesĩ nõ cõtineat. Itẽ locus aut loca alia ĩ qbꝫ captus ẽ ꝙ̃ diu detĩet̃ sit ĩt̃dicta. Si uero terra talis ĩsequẽtis ep̃um hẽt duas dyoceses tũc dyocesis domicilii ꝑncipalis ip̃ius & illa ẽt q̃ fuerit delictũ cõmissũ si suasit & due alie que sub ip̃o sũt eidẽ loco magis uicine ĩt̃dicto subiaceãt sup̃dicto. Quĩta ꝙ ꝑ omẽs ecclesias illius loci ĩ q̊ cõmissũ ẽ facinus & ꝑ ecclesias uicinaꝝ dyocesũ qbuscũqꝫ diebꝫ domĩcis & festiuis pulsatis cãpaĩs & cãdelis accẽsis

excõicatus publice nũciet̃. Sexta q̃ cũ absoluẽdus erit uł fuerit sufficiẽt̃ & idonee caueat q̃ ĩferẽde pñe parebit & peĩtẽtiã paget ĩiũgẽdã. Septĩa q̃ ciuitas que p̃missa uł aliqd p̃missoꝝ ĩ episcopũ suũ cõmiserit sit ĩt̃dicta donec satisfaciat. Octaua q̃ potestas cõsiliarii baiuli scabini aduocati rectores ꝯsules & officiales ip̃ius q̃cũq; noĩe cẽseant̃ ĩ p̃missis culpabiles existẽtes excõicati sit excõicatiõe papali a qua nisi ĩ mõtis articulo absolui nequeũt. Nona q̃ tãto exacerbẽt̃ dicte pene ĩ ĩt̃fectoribus ep̃oꝝ q̃to grauior ẽ culpa. Decima q̃ si aliqs in articulo mõtis absoluit̃ nisi postq̃ p̃stine restitutus ẽ saĩtati q̃ cito cõmode poterit cõspectui romani põtificis p̃sẽtare se curauerit eius mãdatũ humilit̃ recepturus ĩ eãdẽ excõicationem ip̃o facto reĩcidat.

Querit glo. sup uerbo quẽuis pontificẽ. An he pene hẽãt locũ ĩ p̃sequẽtẽ ep̃um q renũciauit ep̃atui. i. loco non ordini. Rñdet glo. q̃ sic. 2

Itẽ querit an hẽat locũ ĩ p̃sequẽtẽ illos q sũt electi & nõdum cõsecrati. Rñdet glo. q̃ nõ. 3

Quero qd si p̃cutit ep̃um se defẽdẽdo. Rñdet glo. q̃ nõ ligabit̃ his penis: Nota s̃m glo. ĩ uerbo hãnierit. q̃ decretalis Felicis que loq̃t̃ de ĩsecutoribus cardinaliũ hẽt minus q̃ ista ĩ eo q̃ puit hostilit̃ p̃sequẽtẽ: ista solũ p̃cutiẽtẽ capientẽ uł hãniẽtem hẽt tñ plus ista ĩ eo q̃ punit hãniẽtẽ quod illa nõ facit. 4

Quero qd si qs mãdauit istas p̃secutiões fieri ĩ ep̃um & tñ nõ ẽ secutũ maleficiũ An hẽãt locũ he pñe. Rñdet glo. q̃ nõ. nec obstat. c. p̃ humaĩ de hoĩcidio li. 6. quia ibi sp̃ale s̃m Io. de ligna. 5

Quero qd si ista maleficia nõ sũt facta eius noĩe & is ratum hũit An locũ hẽãt he pene. Rñdet glo. q̃ non p̃ regulã iuris: q̃ qs ratũ hẽre nõ põt qđ eius noĩe nõ ẽ gestũ. Nota pulcrã glo. sup uerbo defensauerit que sic dicit q̃ ista littera de his q̃tuor tractat. s. de socio fauorẽ dante ꝯsiliario & defensante. ideo de 6

ſigulis uideamus.Circa pmum dic q̄ ſocii ppe dicūt ſm deri uationes ppt piculū uł opis ſocietatē:uł dicit̄ ſocius a ſequor ſequeris.ūde dicūt ſocius ppe ī piculo:collega ī officio:comes ī itinere:cōſors ī pmio:ſodalis ī mēſa uł ī ſede.Sed nos iuriſte dicimus ſociū ī crimīe.22.q.4.ſi ad peccatū.26.q.2.illud.ī fi. Itē dicīus ſociū ī eccleſia de of.dele.cū.Rñſo đ ſen.exco.ex tenore. Itē dicimus ſociū ī ordine.de cōſe.c.i.ī.fi.Itē dicimus ſociū ī uia.đ uo.c.2.Itē dicim9 ſociū ī ꝯiugio.27.q.2.cū ſocietas. Itē dicim9 ī lucro de ſpō.c.2.de.ſepul.c.i.De ſocio crimīs quē uocam9 qñqꝫ ꝯſortē de here.c.cū ſm.li.6.dicit canon quē poſſe ī malo aliquē triplicit̄ ſociare cōmittendo fauēdo non corrigendo .23.q.4.ita plane.Et ideo non caret ſcrupulo ſocietatis occulte q maīfeſto facinori deſinit obuiare.86. di.facientis.2. .q.7.negligere de homicidio ſicut dignū §.2.Hic tamen ſtricte puto ſocium ſumi pro agente.i.qui aliqd operatur ad actū pcuſſioīs captioīs uł bāni. Et licet ī deliquēdo ſit qñqꝫ plures ſocii quoꝝ nullus ē pncipalior & tales īcludūtur ſub agētibus đ qbꝫ pmiſit.Quādoqꝫ tñ un9 ē pncipalis alt̄ coopās:& ſic ſuīt hic ſocius:qđ patet qa đ fauēte pmiſerat:& ſic ē ſimilis diſtinctio circa unionē notata ī.c.i.ne ſede uacāte.Cīca ſm.ſ.de cōſiliario nō inſiſto.ſꝫ uide que notaui de re.iu. nullus ex cōſilio li.6.ff.de uerboꝝ ſig.l.ſepe.ī fi.ff.man.l.2.ī fi.īſti.de.obli.que ex delic.naſ. § ope.Circa tertiū de fauore & fauēte.Sciēdum q̄ ē ſīplex fauor q nihil adicit ad peccatū de quo ī.c.felicis.li. 6.de pe.& de tali nō uidet̄ hic ītelligēdū p id qđ dicit in his ut ſtatī dicā.Itē ſciēdū q̄ canō dicit illū īpietati fauere q obuiare pōt & non obuiat .22.q.3. q pōt.83.di.error.de ſen.exco. .c.quante.ſꝫ de hoc dic ut ibi:& qa littera dicit ī his.ſ.pcuſſiōe captiōe uł banno:patet q̄ fauēs huic deliquēti poſt delictum pt̄ defēſorē de q̄ ſeqt̄ ñ īcurrit hāc penā.ſꝫ ī matia hereticoꝝ latius recipiūt̄ fautores de qbꝫ ī.c.excōicamus § Credētes de here.eo.ti.c.2.&.c.ꝯ chriſtianos.li.6.ut ligent̄ ēt poſt delictū &

post sētentiā hereticis fauētes de quo p Io.& Hosti.ī sum.de
hereticis § penul.& dixi ī pdicto.§.credētes.& facit d here.
accusa.§.penul.li.6.Circa quātū.s.de defēsore: Aduertēdū q
littera nō repetit ea que pdixit in his trib9 caib9: p hoc puto
q et defēsorē post maleficiū punire ītēdit. Est ergo qdā de-
fēsor.i.auctorizatō delicti:& talis graui9 puniť q agēs.ii.q.3.
q cōsētit.i4.q.3.q alioꝝ.& notať.2.q.i.notū.d of.dele.c.i.Est
alius defēsor q etiā post delictū defendit: puta īpediendo ne
delīquēs ad manus iudicis ueīat examinādus uł puniēd9.27.
.q.i.si custos facit.2i.q.5.p totū.uł īpediēdo ne fiat executio
de of.dele.c.ex litteris.& hūc ītēdit īcludere.ut pbať ī.c.Feli
cis post pri.eo.ti. ibi postea receptauerit uł defēsauerit .Tñ
non puto q is q talē defensauerit ne ledať a priuato uł a ter
tio uł ab offenso:puta ab epo uł eius cōsanguineis uindicare
uolētib9 includať hec pena:cū illa sit īiuria ad quam et ppul-
sandam a socio quis teneť de sen.exco. c.dilecto cum suis cō-
cor.li.6.De illo q defendit in iudicio patrocinādo.uide quod
dixi post Hostien.de cle.ex.mi.c.proposuit sup uerbo fauto-
rem.Itē nota hic ẜm Io.de ligna.si qs eēt soci9 īsequētis epm
sola presētia nihil faciēdo nec coopādo ñ esset in culpa nec in
pena.i2.q.cū deuotissimam.

Quid si aduocatus uult talē insecutorē defendere in iudicio 7
de iure an īcidat ī hāc penā. Rñdet ideʒ ẜm Pa.q non.

Quero diciť hic q filii descēdētes p lineā masculinā sint īha- 8
biles ad beneficia obtinēda ī dyocesi ī qua epus offensus psi-
det:nūqd ergo ī alia dyocesi erūt habiles. Rñdet glo.q sic.

Sed nūquid priuať bñficiis iaʒ obtētis. Rñdet glo.q nō.dicit 9
tñ q credit q iste nō posset pmutare cū alio bñficio existēte ī
illa dyocesi ī q psidet epus offēsus.

Querit glo.qd faciēdū de istis cādelis accēsis cū qb9 sūt isti ex io
cōmuīcādi:Rñdet q dbēt extīgui & pedibus cōculcari nā iste
modus excōmnnicādi positus.ii.q.3.debēt.

ii Quero dicit hic ꝙ qn̄ quis absoluitur ab hac excōmuīcatiōe ī articulo mōtis ꝙ nisi adueniēte saītate ꝙ̄ cito cōmode poterit se repñtet sedi apostolice reīcidit ī eadē excōmuīcationē. Quero q̊modo ītelligitur illud cōmode: Rn̄det glo. i. ꝙ̄ citius oppōtuītatē hūerit qđ expoīt Hosti. i. cessāte īpedimēto & aliq̄ modico tpore īdulto q̊ sibi de necessariis ualeat ꝓuidere. ut. ff. ex qui. causis ma. l. ab hostib⁹. § . fi. Io. de ligna. dicit ẜm Lan. si ꝙ̄ cito dictat ꝯsciētia & sine ꝑsone ꝑiculo pōt ire & nō uadit paratis suis sarcinulis statī ī excommuīcationē īcidit. §. q. i. qdā maligni cū ibi notatis. i. q. 7. quapropť. ff. de manu. testa. l. libertas & ī hoc reliq̄ť arbitrio istius.

i2 S₃ nūq̄d crediť ī hoc absoluto. Rn̄det glo. ꝙ nō. deb₃. n. iudex hoc arbitrari qn̄ iste dicať cōmode posse: alias si sibi credereť deludere poss₃ ꝯstitutionē istā friuolis excusationib⁹ frigoris uł caloris & similib⁹.

i3 S₃ nūq̄d credeť ei ī foro penitētiali. Rn̄det glo. ꝙ sic nā de re occulta & aīe ꝑiculo ē ei credēdū de hoīcidio. c. significasti. 2. de. sen. ex. si uero.

i4 Querit hic Io. de. ligna. ẜm Landul. nūq̄d capiēs equū p̄ quē eq̄tat uł res quas supra se portat sit excōicatus. Rn̄det ꝙ aut ē res talis quā licet sua auctoritate de iure accipere. ut si locauit domū clerico & debeat pēsionē quā nō soluit. & hoc casu n̄ īcidit excōmuīcationē ip̄m expellēdo cum moderamīe tn̄. extra de resti. spolia. olī: aut nō ē talis & tūc aut īduciť cleric⁹ sup metū ad tradēdū alicui: ut qa diciť clerico nisi des equū tali te occidā & tūc nō īcidit excōmuīcationē īferēs metū uerbalē. qa ut īcidat ī caōnē illū req̄riť manuū īiectio. i 7. q. 4. si qs suadēte. Aut subtrahit manualiť rē cł'ici & tūc aut res adheret ꝑsone clerici ut equus & uestis & tūc īcidit. Aut non adheret sēp & īcidit cū adheret si uiolēť arripiat: secus si furtiue.

i5 Quero diciť hic ꝙ si ē ciuitas subiacet īterdicto donec satisfecerit: nūq̄d ergo facta satisfactiōe ē abolitū īterdictū sine aliq̄

relaxatiõe.Rñdet Io.de ligna.ſm Landul.ꝙ nõ.Immo ẽ neceſ ſaria ſupioris ſẽtẽtia que relaxet .2.q. 6.pſbiť.ſecus ſi uſq; ad certũ tps uł mõʒ fuit factũ ĩtdictũ.qa tũc lapſo tpr uł mõ ceſ ſãte ceſſat ĩtdictũ de ſpon.nõ ẽ.Ratio diũſitatis ẽ qa pmo ca ſu põt dubitari an plene fore ſatiſfactũ ſʒ ĩ aliis ſecus de hoc de eta. & q̃lita.cũ bene.

Quero an ſocius excõicat⁹ teneatur euitare ſociũ excõicatũ. i6
Vide de ſen.ex.ſi nos.& ibi notať.

Quero qa diciť hic ꝙ dãs ꝯſiliũ ĩcurrit excõmuĩcationẽ de q̃ i7
cõſilio loqť.Rñdet Io.de ligna.ſm Pau.ꝙ ĩtelligiť de conſilio fraudulẽto nõ đ nudo qa nudũ cõſiliũ nihil addit ad peccatũ. ut notať de ſen.ex.c.nup de homi.c.ſicut dignũ:& ĩ regula nul lus ex cõſilio & ibi notať.Cõſiliũ aũt pſtať ſuadẽdo & utilita tẽ ſecurã oſtẽdẽdo.ut notat Inno.de homi.ad audiẽtiã & ꝓbať .ff.de fur.l.furti.§ cõſiliũ.& p Bar.ĩ.l.ñ ſolũ.§ ſi mãdato.ff. de fur.De nudo aũt hic nõ dr ſicut ĩ.c.Felicis.eo.ti.li. 6.de q̃ regulariť qs nõ teneť.iſti.mãdati.§.tua gratia.

Quero q̃modo dicať ciuitas delĩquere ĩ epum ut ſubiaceat in/ i8
terdicto.Rñdet Io.de ligna.ꝙ tũc dr ciuitas facere cũ hoĩes ꝯuocato ꝯſilio hoc faciũt & fit ut cõpus ſecus ſi ut ſiguli nul/ lo ꝯſilio phabito uł occupato.ff.ꝙ ui.aut clã.l.ꝙ aũt.§.ſi in ĩ ſepulchro.&.ff.ꝙ cuiuſq; noĩe.l.nulli.& ibi notať đ conſti.cũ omẽs & ibi notať. & p hoc ꝯſului ciuitatẽ bonoĩe nõ eẽ ĩtdic/ tã pp rebellionem factam a quibuſdam ut ſingulis ſuppoſito ꝙ lex ĩtdicat ciuitatẽ rebellionẽ faciẽtẽ & defẽdi ĩ curia ĩ pſẽ/ tia pape:& poſtea ĩ pñtia cardinaliũ hoc ꝓcedere ẽt ſi oẽs de ciuitate feciſſẽt ut ſigłi non ut corpus.

Quero pone ꝙ ſtatuto ciuitatis caueť ꝙ ſi aliqs ĩſultũ fecerit i9
ad domũ alicui puĩať ĩ.20.libris. qdã ĩſultauit aliquẽ ſub por/ ticu:An dicať feciſſe ĩſultũ ad domũ.Speculatõ tenet ꝙ ſic p .c.ſi qs ꝯtumax.i7.q.4.&.c.ſi qs ĩ atrio de ĩmu.ec.cũ eccleſia. Hec Speculator notat de ĩmu.eccleſiaꝝ.§.2.℣.Sʒ pone.

C De exigētib9 & extoq̄ntib9 talias a clericis uł collectas §.36.
Irca hāc excōmuīcationē.s.de exigētib9 & extorquētibus talias uł collectas a clericis.

1 Quero pone q nō exigūt uł extōquēt ab īuitis sz ipsi clerici spōte soluūt an īcidāt excoīcationē. Rñdet glo. & Paul9 ī cle. quoniā d̄ īmu. ecclesie. q nō.

2 Nota q ecclesiastice psone nō debēt grauari āgariis nec pangariis: puta ad fossata faciēda uł huiusmodi. ut ī dicto.c.nō minus uł ad collectas uł talias siue exactiōes q̄scūq. ut ī.c.aduersus ex de īmu.ecclesie nec p domib9 pdiis uł qbuscūq possessioīb9 ab eisdē ecclesiis uł psonis ecclesiasticis legitime actenus acqsitis uł ī posterū acqrēdis. ut ī.c.de īmu.eccle.li.6.

3 Quid dices de istis fratrib9 tertii ordīs beati Frācisci. & d̄ illis q̊s uocat Bar. milites gaudētes. An dicēt īmuēs tāq psone ecclesiastice ita ut īponētes eis collectas sīt excoīcati. Rñdz Pe. de an.c.i.de īmu.eccle.li.6. q nō sīt psone ecclesiastice. Predicti enī nō renūciāt ppo. Itē hēnt uxores & uiuūt ī ppis doīb9 sicut laici: licet hēant quēdā mōz uiuēdi & habitū approbatū ab ecclesia. ut notat Io.an.ī.cle.cum ex.eo.de sen.ex. & ideo uidet q isti nō sīt exēpti a datiis & collectis: qa licet hēant certū modū uiuēdi & habitū: tñ nō sūt clerici nec exercēt mīsteria clericoz. ūde q nō exercet artē licet sit descript9 ī collegio nō pp h̄ h̄t imuītatē.l.sub ptextu de sacroscā ecclesia. Bar. tñ dicit se uidisse cōsilia plurimoz doctoz iuris canoīci & ciuilis q isti a talib9 exactionib9 sint exēpti. sunt enī deo deuoti.i2.q.i.duo sunt genera p q̊ dicto facit textus ī dicto.c.i.d̄ īmu.ec.li.6.dū dicit psonis ecclīasticis. nā ñ pōt negari q isti nō sint psone ecclīastice.lz nō sint clerici. & hoc tenet Bar.ff.de iure.ī īmu.l.sēp.§.qbusdaz. qd̄ ītelligit uerū nisi assumpsissēt illū habitū in fraudē oneꝝ.l.cura.ff.de īmu. & bono. ubi glo. facit mētionē de istis fratrib9 de pñia.

4 Quid si occurrit necessitas reipublice. puta insult9 latronuz

ul exercitus uolens patriā delere ul cōburrere qb⁊ oꝫ obuiare & resistere nec tempus cōsulendi papā:an si grauet̃ ecclesia incurrant̃ he pene. Rn̄det Pe. de ancha. ī. c. i. de īmu. ec. & ẜm Oldardū ꝙ non: si mora esset piculū allatura: ut. ff. de dam. infec. l. 4. § . si cā. &. ff. de op. no. nuncia. l. pupillo. § . si quis riuos. Nota ꝙ quedaꝫ bona usib⁊ ecclesiaꝝ dedicant̃ quo ad fundatioēꝫ ul ōtū ul mãsū ul dotē ecclesie & hec exēpta sūt. Ceťa cū suo onere trãseūt de cen. c. i. Itē nota ꝙ fossata dicūt̃ sordida munera ad que ecclesia nō tenet̃.

Quero que dicant̃ expeditiones. Rn̄det An. de bu. i. caualcatas ul missiones nunciorū ad que clerici personaliter cogi n̄ pn̄t. qa sunt sordida. Itē nota ẜm An. de bu. in dicto. c. non minus que debeāt occurrere: ut posset ep̄us factis laicorum īponere collectā. Primo cōsēs⁹ clerici. Secūdo euidēs utilitas & necessitas. Tertio ꝙ utilitas sit cōis ꝓ republica. Quarto ꝙ facultates laicoꝝ nō suppetant: sꝫ hodie et̃ his ꝯcurrentib⁊ nō pn̄t sine licentia pape: ut dicto. c. aduers⁹. 5

Quero ad q̄ mūera seu collectas subiaceat ecclia & papa pōt dare soluēdi licētiā. Rn̄det An. de bu. dcō. c. nō min⁹ ꝙ quedā sūt munera sordida: ut calcis coquēde arene fodiēde ul fossati ꝑsonaliter faciendi siue stabuli curādi ul mūdādi & ad talia n̄ pōt cogi ecclesia. C. de sacrosācta eccle. l. placet. Quedā sunt munera exordinaria: ut sūt hospitia & similia que dicuntur exordinaria. qa nō sūt p aliquā legē uel statutū ordinata. sed capitaneus ẜm suaꝫ uolūtatē īponit tp̄r fertilitat & ad talia nō tenet̃ ecclesia. C. de sacrosāc. eccle. l. placet. 16. q. i. Romanoꝝ &. c. iux̄ sactiones. Quedā sūt munera ex̄ordinaria que respiciūt publicā utilitatē. ut defēdere rēpublicā ire ad exercitum principis ꝯ saracenos uel mittere uel firmare muros tēpore noctis. Quedaꝫ sūt ex̄ordiaria que respiciūt pietatē ut refectio uiaꝝ & pōtiū. Itē facere ꝑlato charitatiuum subsidiū uel paupib⁹ siue subuenire dn̄o ī necessitate: ut qn̄ ēptioēꝫ fecit 6

uel capt⁹ est uel filiã maritauit uel miles fact⁹ ẽ:uel quia ad ꝑncipẽ iuit ꝑ suis negociis:uel qa alias expẽsas graues:uel ĩtol lerabiles fecit rõnabiliter:uel alia q̃cũq3 cã depauperat⁹ ẽ:uel nimis obligatus uel ñ h3 aliqd comedere.de istis dic tertia.q. ul.extra de sen.excoĩ.c.ꝑuenit.& ultra illa dic:ꝙ nulla maior pietas q̃ defẽdere patriã pauperes & debiles ab hostib9.23.q. .3.fortitudo.&.c.si qs.&.c.nõ ĩferẽda.h̃ q̊ ad publicã utilitatẽ. Quedã sũt munera ordinaria ãgariaꝝ & pangariaꝝ.Munera angaria.i.personalia.ut qñ qs tenet̃ ire uł mittere ĩ caualcatã dñi expẽsis tñ ipius dñi.ff.de mune.& bono.l.muneꝝ.Itẽ p angaria sunt mixta.i.partĩ reale & partĩ ꝑsonale.i.qñ qs tñt̃ ire uel mittere ĩ caualcatã expẽsis eũtis uł mittẽtꝭ:ut dicta.l. muneꝝ.§.mixta & ab istis.s.angariis & pangariis ordinariis sũt oẽs clerici liberi.C.de epi.& cle.l.2.& ꝟm doc.h̃ ẽt ueruq3 q̊ ad res d̃putatas alimoniis eoꝝ q ecclesie deꝟuiũt & ñ mł̃tũ habũdãt.12.q.2.ecclesiaꝝ seruos.C.de sacrosãc.eccle.l.placet &.l.ꝑuilegiũ:sec⁹ tñ ĩ rusticis & colonis possessionũ ecciarũ q ab angariis & pangariis:ĩmo ẽt a talib9 ꝟm aliq̃s ĩ aduentu prĩcipis nõ excusant̃.C.de sacrosanc.eccle.l.neminẽ.Item si epũs uel abbas tenet magnũ & nobile feudũ a ꝑncipe aliquo qđ cõsueuit ei aliquo modo seruire.nã ĩ h̃ cãu q̃uis nõ teneat̃ ire ĩ caualcatã ꝑsonaliter.ar.23.q.8.§.i. &.§.his a qb9.& ex̃ de uoto.ex multa.§.ultĩo:tñ d3 mittere ꝟm ꝙ solitũ ẽ.aliter nõ teneat bñficiũ ex q̊ nõ uult facere ꝟuitiũ.ar.s̃ đ cle.ꝯiuga to qđ a te.& h̃ ueꝝ si sit iustũ bellũ & si sit ĩiustũ:tũc d3 cog̃sce re ĩperatorẽ celestẽ in superiorẽ.ii.q.3.Iulianus.nec ꝑ hoc in tali casu si nõ mittat põt ꝑuari feudo.ar.de ꝑ̃scriptꝭ.c.fi.& de consue.c.fi.Quedã sunt munera ordinaria que rerũ sũt sicut tributa & census certi siue seruitia uł caualcate hospitia uel sił̃ia certa & annualia possessionib9 annexa:& ad ista tenetur ecclesia si res ad ipaq3 deueniat.ii.q.i.si tributũ.&.c.magnum .23.q.8.cõueniõ.&.c.tributũ.& talia ꝑñt uocari supẽdicta.i.

tributa reb9 posita a qb9 null9 excusat.C.de supidicto.l.i.&.2.
.li.decimo.& a pdictis nō excusat ecclesia ex pacto ul' cā nō
tanq̄ onera:sz tāq̄ tenens rē oneratā cū quelib9 res trāseat cū
onere suo.ff.de contra.emp.l.ex lr̄is.§.fi.& de dci.c.pasto-
ralis.qa que sūt Cesaris debēt reddi Cesari & que sūt dei dō.
de cle.9iu.c.ex pte.& sic q̄tū ad decimas oblatōes & alia spu-
alia & q ad māsū siue dotē excusat ecclesia.23.q.ul.fz canoni-
stas & s̄ de censi.c.i.Itē qa de decimis & oblatioīb9 nō soluit
tributū.Itē q̄ si fūd9 redimeret ēt nō soluet tributū.23.q.6.
cōpim9.An autē debeat clericus soluere decimā de prebēda
sua.Vide s̄ de decimis.c.i.&.c.nouum genus.&.c.i.de censi.
Quedā sūt munera puenientia ex lucratiuo titulo rei trāslate
ī ecclesiam a curiali que īscriptiones lucratiue appellant.naz
inscriptio erat q̄rta ipsi9 rei quā aliqs dabat uenerabili loco.
Exēplū.Si curialis dabat ecclesie.16.ecclesia quartā ptē illoꝝ
.16.debebat dare p tributo & uocabat inscriptio lucratiua &
ad tales inscriptiōes ul' munera seu tributa nō tenet ecclesia
.23.q.8.sācimus per qd̄ puto q̄ ad istas gabellas que soluunt
de 9ctib9 illis donationib9 lucratiuis nō teneat eccl'ia.l.sanci-
mus.C.de sacrosanc.eccle.

Quero qa dicit in dicto.c.q̄ īponētes collectas clericis n̄ pn̄t 7
absolui nec successores nisi satisfecerīt.Quero de q̄ hab9 talis
rector satisfacere anteq̄ absoluat.Rn̄det An.de bu.q̄ de em̄-
datione cuiuscūz dāni ecclesie pp hoc 9tingētis si nullū 9siliū
dedit de collecta īponēda.Sz si cōsiliū dedit tenet nedum ad
interesse:sz ad ipsi9 collecte restitutionē.Si uō cōsiliū nō de-
disset forte nō teneret ad em̄datiōez collecte:sz ad alti9 ītesse
qd̄ obuenit ecclesie ob ipsi9 regimē & fōte spiritualē ul' pe-
cuniariam oportebit eum subire s̄m q̄ forsitan bon9 iudex
arbitrabit.Hec aūt locū habent qn̄ qs succedit ī regimīe ei9
q ē excoīcat9 ex pdictis causis ul' alit q̄litercūz pp libertatez
ecclesie uiolatam.Sec9 si ex alia cā esset potestas excoīcatus

ul' cōsiliarii ul' uniūsitas seu ciuitas interdicta tūc.n.successor nō esset excoīcatus ſm Inno.

g Quero qd si nouus successor operā dedit qꝫtūcūꝫ potuit qꝓ b dānū collecte em̄daret:sꝫ uniūsitate resistēte ñ potuit obtiere qd intendebat. Videt̄ qꝓ sit excoīcatus.ar.24.q.3.si heres. Tu dic ꝯrīū.s.qꝓ ex hoc tm̄ nō sit excoīcat⁹ ū relinquat regimen nec stet pp timorē salarii amissionis qꝓ nō renūciet officio:qa si ista decā renunciet officio cū uniūsitas in culpa sit nihilominus tenet̄ salariū reddere ei cū p eū nō stet q̄min⁹ regat. & idē ē dicendū si ꝯ expressā ībibitionē ātiq rectoris excessit uniūsitas in p̄dict̄.qa nō excusat̄ nisi officio renunciet.

De his q ꝯpellūt p̄latos seu capitula ad sūmittēdū laicis ul' alienandum bona immobilia.§.37.

Circa hāc excoīcationē.s.de his q cōpellūt p̄latos seu capl'a ad sūmittendū laicis ul' alienandū bona īmobilia.

i Nota ſm Io.Mo.& Petrū de an.qꝓ ꝓhibēt̄ hic qdā modi alienationis ul' dationis in reb⁹ īmobilib⁹.Nā añ istā ꝯstitutioneꝫ p̄lati oppressi ꝯ opprimētes īuocabant nobiles ad defēsionē suā & potentes faciēdo eos aduocatos ul' defēsores locorū:& pp hoc illi sibi uendicabāt quoddā ius dominii ul' aduocatōis in ecclesiis ul' locis defensis.& refert Guil.& Fran.se uidisse multos p̄latos faciles ad talia & qñꝫ nobiles sūmittebāt alios ut opprimerent ad p̄dictū finē a q̄ ut abstineāt uidētes p̄lati sūmissiones istas penit⁹ īterdictas ꝑ istā cōstitutionē ē ꝓuisū. Primo qꝓ clerici nō audeāt sūmittere.Deiñ qꝓ laici nō faciant sibi eos sūmittere a clericis ꝑ hāc uiā īdirectā ul' directā summittendo molestatores:ut postea sub colore defēsiōis & patrocinii illaꝝ reꝝ sibi sūmissaꝝ ecclesie d̄fraudēt̄ uendicando sibi ius dñii.nā isti sūmittebāt molestatores & postea dicebāt sacerdoti sūmitte mihi hāc rē & iste nō audebit me molestare.unde sacerdos fatebat̄ se hr̄e ab illo talem rē & postea facta sūmissione uolebāt ueꝝ ius hr̄e & dominiū rei uēdicare.

Nota ꝯm glo.& Petrū ꝙ hec ꝓhibitio solū locū hꝫ in rebus 2
immobilibꝫ & iuribꝫ ecclesiaꝝ:secꝰ ergo ĩ rebꝫ mobilibꝫ ĩ ipis
.n.nõ põt dari ꝯta regula.qa ꝯm donū qd̄ ē paruū uł magnū
tenet uł nõ tenet & ꝯm q̄litatē donatarii.s.utꝝ sit bñ meritꝰ
nec ne.ex̄ de dona.c.i.
Itē nota ꝙ iura ĩcorporalia inť ĩmobilia iudicāť.& idē ius sta- 3
tuiť in eoꝝ alienatõe ꝙ ĩ alienatione reꝝ ĩmobiliū.uñ ãnuus
redditꝰ inť ĩmobilia cõputať:ut in cle.exiui de paradiso.§.
cunꝗ de uer.signi .&.l.iubemꝰ.C.de sacrosãc.eccle.Itē nota
ꝙ lꝫ oĩs alienatio rei ecclesiastice regulariter sit uetita nisi in
casibꝫ a iure ꝯcessis:tñ sūmissio de q̄ hic loqť specialiť ꝓhibeť.
nã ꝯm Guil.si bñ attēdať ē quedã alienatio q̄ ĩ ad illos ꝯfiteať
dominiū ptinere directū.ff.si ager uectigal.l.i.§.fi.sicut cuꝫ
me ꝯstituerē tuo noĩe possidere ĩ te trãsit possessio & abdicať
a me:qa is possidet cuius noĩe possideť.ut in.c.cum uenisset
de resti.spolia.&.ff.de acq.pos.l.ꝙ meo.unde ꝑ hoc dicit Io.
an.& Guil.ꝙ si uerꝰ dñs ꝯstituat se alieno noĩe rē suã detĩere
ꝑ hoc trãsfert dominiū & possessionē.Itē nota ꝙ dñiū rerum
ecclesiasticaꝝ est penes ecclesiaꝫ hoc mõ ꝯm Io.an.ĩ nouella.
nã ecclesia.i.cõgregatio fideliū cuiꝰ xp̄us ē caput habꝫ dñiuꝫ:
sed paupeꝝ sūt quo ad sustētatioēꝫ:& clericoꝝ q̊ ad guberna
tionē seu admĩstrationē.Itē nota ꝯm glo.& Pe.ꝙ ĩ ista sūmis
sione de qua ĩ textu reqriť licentia sp̄alis pape:nõ sufficeret
ergo generalis.
Itē nota modos huiꝰ sūmissionis ꝓhibite hic ĩ textu enarra- 4
tos.Primo dicit ꝙ prelati ñ possūt sūmittere seu supponere
laicis ecclesias sibi cõmissas bona ĩmobilia seu iura ipsarum
sine cõsensu capituli:& apostolice sedis licentia speciali : seu
cõcedēdo ip̄a bona uł iura ĩ ēphitheosĩ:nõ ꝙ hic probibeať
emphiteosis & alie alienatões & ꝯctus a iure ꝑmissi forma &
casibus ; sed ꝓhibꝫ sūmissiones fieri:ut defēdať ab his quibus
summittūť ꝯm glo .Itē alias alienãdo ĩ forma & casibꝫ a iure

pmissis sub audi per sūmissionē. Itē 9stituēdo eū dñm. Item recognoscēdo seu ₚfitēdo ab istis ea tāq̄ a supiorib⁹ se tñere. Itē aduocādo. i. tāq̄ ab aduocatꝭ recognoscēdo uł ipsos patronos uł aduocatos ecclesiaꝝ seu bonoꝝ ipsaꝝ perpetuo aut ad tp̄us nō modicū statuēdo. unde dicit glo. Ad modicum ergo tp̄us possūt uocari ī patronos & defēsores. qa tūc in modico tp̄r nō ē periculū. Potest āt dici modicū tp̄us infra. 10. annos uel ƀm Guil. & Gari. relinqꝫ iudicis arbitrio ex q̊ h̄ ñ d̄t̄minat īspecto statu ecclesie & īminēti periculo & cōditōe p̄sonaꝝ. unde si fieret locatio uni dño uel potenti p. 10. ānos: ut tuereẗ eā nō īcidereẗ excoīcatio.

5 Itē nota q̄ p̄lati q 9 hāc ₚhibitionē sūmiserīt bona īmobilia uł iura ecclesiastica ip̄o facto sūt suspēsi ab officio diuino & ab admīstratōe. Clerici uō q hoc sciūt fieri a prelato & non denūciēt superiorib⁹ sūt suspēsi p triēniū a pceptōe bñficioꝝ. De istis suspēsionib⁹ uid̄ qd̄ notaẗ in. c. cū dilect⁹ d̄ 9suetudīe. & in cle. cupiētes de penis: ū ē glo. magistra & de re iudicata. c. cū eterni. li. 6. & qd̄ ibi notaẗ sup ꝟbo officii.

6 Itē nota q̄ pp delictū dñi terra pōt subici interdicto. ut hic diciẗ q̄ legitime admoniti a tali usurpatōe ñ destiterīt restituendo que taliter usurpauerīt eo ip̄o sñiaꝫ excōmunicatioīs incurrant: & ex tūc ad supponēdū t̄rā ipsorū ecclesiastico int̄dicto libere ₚcedaẗ.

De exigētibus pedagia & guidagia a personis ecclesiasticis. §. 38.

Circa hanc excoīcationē de exigētib⁹ pedagia & guidagia a personis ecclesiasticis.

1 Nota ƀm Petrū de an. uaria noīa. s. uectigal. pedagiū. tributū. cens⁹. pēsio. Pedagiū & uectigal idē significant. & soluiẗ ab itinerantib⁹ de his que deferūt nō sui usus causa & qñꝫ soluiẗ ₚ trāsitu p̄sonaꝝ tm̄ ut Ferarie. Tributū uero est qd̄ p̄statur fisco & idē īportat q̄ cēs⁹ uł pēsio.

Nota ꝙ clerici sũt ĩmunes a solutõe pedagii ꝓ reb⁹ q̃s d̄ferũt 2
uł transmitunt nõ cã negociandi.a cõtrario ergo sensu si ne/
gociãdi cã tenebunť.Item nota ꝙ ĩ solutõe pedagii a clericis
non ꝓcedit cõsuetudo.qa papa iudicat eã cõruptelã.
Quero qa diciť hic ꝙ tales exigẽtes satisfacere d̄bẽt cui deb⁹ 3
satisfieri de illa trãsgressiõe. Videť ꝙ p̄lato ꝑ notata.i 7.q.4.
si qs cõtumax. & placet Archi.dictũ.Lan.q ibi h̄ tenuit &
dixit illud capitulũ loqui cũ iniuria fit loco:si uero fiat ꝑsone
locũ hab⁹.c.parochiano de sen.exco.
Quero qa diciť hic ꝙ ecclesiastice ꝑsone ñ teneẽť de suis reb⁹ 4
soluere pedagia.Quid de ẽptorib⁹ reddituũ clericoꝝ uł rerũ
utrũ iisdem ꝑuilegiis possint uti. Io.an.remittit ad Specu.de
immu.eccle.Archi.hic tenet ꝙ nõ ꝓ q̃ facit qd̄ notať de iure
patro.c.1.Pe.de an.dicit ꝙ aut ẽ uectigal ordinariũ & ex ꝑso
sona ecclesie siue fisci nõ trãsibit ĩmunitas ĩ emptorẽ.l.licita/
tio.§.mercatores.ff.de publi.Aut ẽ uectigal extraordiariũ qd̄
nõ poniť.l.uł senatus cõsulto uł cõstitutõe prĩcipis.Ista enim
sũt extraordinaria.ff.de uaca.mu.l.ĩ honorib⁹.§.qd & q̊ ad ista
ĩmunitas transit ĩ ẽptorẽ.& hoc notat Bar.ĩ dicto.§.merca/
tores.
Quero hic diciť ꝙ ꝑsone ecclesiastice non teneñť soluere de 5
reb⁹ quas nõ negociandi cã deferũt.Quero qs dicať proprie
negociator dicit Io.an.post Archi.ꝙ ille q rẽ emit & ip̄am
integrã & immutatam uendẽdo lucrať. Ille uõ q emit uł sit
sibi maťia aliqd ĩde operãdi ille ñ ẽ negociator.ut dicit Criso.
.88.di.c.eiiciens.Et ꝑ hoc cõsuluit Frederic⁹ de senis ĩ q̃stiõe
monasterii sãcti Galgani dyocesis uulturane qd̄ monasteriuȝ
hab⁹ uenã ferri ĩ insula helbe & facit illã fodi & uenã deferri ꝑ
territoriũ senense ut faciat ĩde ferrũ:ut uẽdat postea & lucreť.
Exactores gabellaꝝ senẽsiũ petebãt pedagiũ.Abbas dicebat
se nõ teneri Frederic⁹ cõsuluit ꝓ eo.s.ꝙ nõ tenebať.s.qa ista
nõ est negociatio sicut cũ faber emit ferruȝ:ut inde diuersas

formas educat gladiorũ clauo⁊.unde dixit ꝙ etiam si fratres emerẽt uenam ferri ut facerẽt exĩde ferrũ non dicunť ex hoc negociari.qa ut dictũ ẽ negociari ẽ rẽ ẽptã ñ ĩmutatã uẽdere. Emere uero rudẽ maťiã & illã ꝑ artificiũ ad aliquam formaȝ redigere ñ est negociari: ĩmo tales uocanť potius artifices ꝙ̃ mercatores.Pe.de an.dicit ꝙ quãdo non ĩ ꝓprio solo uenam ferri fodere faciũt sed emũt & ferrũ postea ĩde redactũ uẽdicãt cõsultus respõdi ꝙ negociatio ẽ mixta artificio si ꝑ magistros & alios faciũt h̃ fieř:tũc.n.nulla uersať ĩdustria cľico⁊ ideo soluere tenẽť:secus si ecclesia habet uenã & ꝑ operarios fieri fecit & postea uẽdit:sicut eiȝ ĩ simili ď frumento & aliis redditib⁊ collectꝗ ĩ ꝓpo solo ñ tñẽť soluere.ita nec ď isto ferro uel de alia materia que appellatione fructuũ cõtineť.l. diuõtio.§.si uir ĩ fũdo.ff.so.matri.

6 Quid si fiat statutũ ꝙ si qs uẽdat teneať dare duos denarios regi uel cõi ciuitatꝗ: An cľici teneãť uina uẽdẽdo uľ frumẽta q̃ habẽt ex ꝑbẽda.Rñdet Cinus ꝙ ñ ĩ.l.omnis .C.de epi.& cle. Ideȝ Pe.ꝑ dictã.l.oĩs.ubi diciť ꝙ melius ẽ ꝙ bona in paupes distribuãt ꝙ̃ ĩ sordib⁊ munerib⁊ uľ alias illicite cõsumant.ubi dicit Pe.& Bal.ꝙ clerici de bonis ꝑbẽda⁊ sua⁊ que uendunt uel uendi faciũt non tenẽť soluere gabellã nec etiam ad portam & idem cõsuluit Bar. ẜm ꝙ refert Bal.ĩ.l.placet.C.de sacro.eccle.ꝙ nõ tenentur ad gabellas .De hoc uide ĩ Specu.ď cle.ꝯiugatꝗ &.c.ul.ď ui.& ho.cle.Idẽ Io.ď ligna.dicẽs.Quid ď gabellis & datiis que leuanť in ciuitatib⁊ lõbardie.Rñdet ideȝ .14.q.2.putãt quidã.&.c.pleriqꝫ de priui.c.ꝙ̃to:Et subdit.Secũdũ hoc tota italia ẽ ĩťdicta & irregulares omẽs clerici non obſuantes.Idẽ Io.an..in glo.Theologi.tñ.s.dñs.Bo.&.Ri.in ẜa di.ultĩa ar.ul.q.pe.exponẽtes illud Mathei.17. Quid tibi uideť Petre reges terre a qb⁊ accipiũt cẽsũ a filiis an ab aliis & ĩfra ergo liberi sũt filii.dicũt ꝙ ille textus ĩtelligiť de xp̃o.qa xp̃s ñ tenebať reddere tributũ: nec hi q sunt imitatores eius

pfecti:puta apostoli p eo q naturalit liberi erat & oia boa tpralia dimiserat :& ideo cesu uel tributu ab eis reges terre accipe non debebat. In aliis aute xpianis uel q sut seruilis coditiois:uel q abudant tpralib bonis illa auctoritas n habet itelligi. ude tenet soluere uectigalia .unde p eis bene facit text9.23.q.8. .c.tributu.ubi dicit Tributu i ore piscis piscate Petro iuetu e:qa d exteriorib suis que pala cuctis apparet tributu eccl'ia reddit. Non aute pisce totu3 dare iussus e s3 tm staterez q in ore eius inuentus est qa non ecclesia iperatori dari:no potificalis apex q i ore piscis.i.xpi eccl'ie peinet subici regib pot. S3 sane ut diximus q i ore piscis.i.xpi iueit p Petro & dno dare iubet:qa d exteriorib ecclesie quod costitutu antiqt9 e p pace & qete quia nos tueri & defensare dbet:iperatoribus psoluedu e. Ite Ambro.ii.q.i. Si tributu petit iperator no ei negam9 agri ecclesie soluat tributu:uel si agros desiderat imperator no dono s3 n nego. Ite ide dic u s.c.sequeti. Magnu3 qde e & spiale documtu qn uiri xpiani sublimioib potatib docet debere ee subiecti nec qs 9stitutoe3 tereni regis putet ee soluedã. Si .n.cesu fili9 dei soluit:qs tu tat9 es q putas n ee soluedu? Ite Apo. Ro.tertiodecio. Ois aia sublimioib potestatib subdita sit:Non est potestas nisi a deo. Que autem sut a deo ordinata sut. Itaq q q resistit potestati dei ordiationi resistit. Qui aut resistit ipi sibi dãnatioe3 acqit.& ifra Reddite ergo oib dbita cui tributu.tributu cui uectigal.uectigal. Coclud ergo q theologi loquut d iure atiquo dcretor sed hodie de iure sexti & clemetinar non tenet.

De his q cocedut repsalias 9 eccl'iasticas psonas. §.39.

Circa hac excoicatione .s. de his qui cocedut repsalias cotra ecclesiasticas psonas.

Nota q concedentes represalias cotra ecclesiasticas psonas i
tam ipsi q illi quibus concesse sunt:eas extendentes contra ecclesiasticas personas uel earum bona nisi ifra mse3.s.a tpr

concessionis uel extẽsionis ipas concessiones uel extẽsiones reuocauerĩt:si psone singulares fuerĩt sñtẽtiam excõicationis ĩcurrũt.uniuersitates uero ĩcurrũt sñtentiã ĩterdicti quacũqȝ cõtraria cõsuetudine nõ obstãte.

2 Quid si cleric⁹ principalis debitor cui⁹ occasione represalie sut cõcesse capt⁹ ẽ:an hec decretalis habeat locũ.Rñdet glo. ꝙ qdã dicũt ꝙ non:tũ qa hic ideȝ grauat̃ ꝓ se ipo:& sic cessat ratio textus ubi dicit̃:repsalias ĩ qbꝫ alius ꝓ alio ꝓgrauat̃.tuȝ qa constitutio penalis est restrĩgẽda.ex̃ de ele. statutũ.li.6.

3 Quero que sunt psone ecclesiastice cõtra quas ñ debet cõcedi.Rñdet glo.Vt sunt clerici:tẽplarii:hospitalarii:conuersi:& deo deuoti.12.q.i.duo sunt genera đ sen.exco.parochiano đ elec.sciant li.6.

4 Quero utrũ possint cõcedi pro crdito clerici unius dyocesis ꝯ clericos alti⁹dyocesis.Rñdet glo.ꝙ nõ.

5 Quero an p istã decretalẽ cõrigat̃.c.Dñs deus noster.23.q.2. unde cõcedunt̃ repsalie qñ ciuitas uĩdicare negligit qđ a suis ĩprobe factũ ẽ.Rñdet glo. ꝙ ñ sȝ solũ statuit ꝙ ꝓ delicto uel credito alteri⁹ ꝯ psonas eccƚiasticas cõcedi uel extẽdi nõ possint.sȝ si cõcedãt̃ contra laicos cũ modis a iure ꝑmissis licet đ quo hic plene p Petrum.

6 Quid si ĩfra mẽseȝ ꝓcessuȝ fuerit ad actũ.s.ꝙ fuerit persona ecclesiastica pro alio pignorata:nũqd hec pena habebit locũ infra mẽsem.Rñdet glo.ꝙ ĩ statũ pstinũ reuocandũ erit infra mensem:uel ẜm Gar.Reuocatio re integra fieri debet anteꝙ̃ ꝓcedat̃ ad actum:alias nõ habet locũ hec pena.

De ĩpediẽtibꝫ officiũ cuiuscũȝ iudicis eccƚiastici.§.40.

Circa hãc excõicationẽ de ĩpediẽtibꝫ officiũ cuiuscũȝ iudicis ecclesiastici:qa in pncipio dicit papa ꝙ ĩtellexit ꝙ dñi tpra/les faciebãt ista.

i Querit Io.an.utrũ sit idẽ ĩ puata psona ut sit loc⁹ huic pene & qd de clerico sic agente.Rñdet ꝙ sic.nam licet sic narret

ī habēte tpralem iurisidictionē:cōstitutio tñ ē gñalis dū dic
Statuimus ne qs:& ī fine subdit Si qs uero.

Quero hic dicit ꝙ īpediens officiū iudicis ī causa que d iure 2
ul de cōsuetudine spectat ad foruz ecclesiasticū ē excōicatus
quero que sūt ille. Rñdeo sunt multe:& notant ī.c.cum sit de
fo.cōpetēti. Primo cognoscit de sacrilegio.ut dicto.c.cū sit.
Sunt & alia crimina de qbꝫ eccl'ia punit tā clericos ꝙ laicos.
ut crimen piurii.ut de elec.c.uenerabilis. Crimen symonie.
ut de symonia per totū. Itez crimē heresis.ut de hereticis.c.
ad abolēdā. Crimē usuraꝝ.ut de usuris.c.cum tu.&.c.quia in
omnibꝫ. Crimē adulterii cū agitur ad thori separationē.ut d
ꝓcura.c.tue. In his directe spectat iudiciū ad ecclesiam. Indi-
recte ut si agat p moduz denūciatioīs ad pñiam.ut ī.c.nouit
de iudiciis. Et dicit Inno.dicto.c.cum sit ꝙ raptores rerum
eccl'ie dicūt sacrilegi.17.q.4.c.3.&.c.sicut q.idcirco ptinet
ad iudicium ecclesie.12.q.2.nulli liceat pdia.&.c.d laicis. Im-
mo ēt si dubiū sit:puta qa neget rapinā tñ cogscit eccl'ia.16.q
.i.ī canonibꝫ.24.q.3.si qs.ubi ēt dicit ꝙ ñ solum d rapina:sz
de qualibꝫ ēt oppssione:& ñ solū clericorū sz oīuz pauperum
cognoscet īmo si d fraude habita ī ꝯtractu eccl'ie agat ul ēt
sine fraude contract9 nullus dicat ecclesia cognoscit.12.q.2.
apostolicos īmo quocunqꝫ modo de re ecclesiastica agat co-
gnoscet ecclesia.12.q.2.qcūqꝫ. Idem dicit ī.c.nouit.d iudiciis
ubi ēt addit ꝙ crimen pacis fracte pertinet ad iudiciū eccl'ie.

De cōpellētibꝫ reassignare bñfcia & detinētibꝫ citatos
romā ne uadant.·§·.41.

Circa hanc excōicationē de cōpellētibꝫ reassignare bñficia
& detinentibꝫ citatos romā ne uadāt.

Queō qd si qs laicū citatū ad apostolicā sedē dtinet. Rñdz glo. i
ꝙ non habet locuz hec pena:quia dicit textus ecclesiasticos:
sz appellatione ecclesiasticoꝝ itelligunt ēt deo deuoti.12.q.
.i.duo.

2 S3 qd si essēt alibi citati. Rñdet glo. q̄ nō inciderēt has penas licet q̊ ad excoīcatōe3 ipsius detinēt essēt loc9 huic ↄstitutōi sed nō q̊ ad alias penas ipsi9 detenti.

3 Sed qd si citat9 ꝓcurat se capi p p̄latum ecclesiasticū. Rñd3 glo. ꝙ non est loc9 huic pene: s3 si p̄latus secularis hoc faciat incurrit excoīcatōe3 ēt si clerico nō ītēdit īiuriari. Manus. n. seua & iniuriosa ē. qa fit īiuria sedi apostolice ad quā ē citatus & toti ordini clericali.

4 S3 qd si detineant̄ mulieres regulares. Rñdet Gēgelin9 ꝙ l3 nō dicat̄ incurrit̄ excoīcatio pp man9 īiectionē de sen. excō. ueniens: & c. de monialib9.

5 Itē nota ꝙ ad penā excoīcatōis incurrendā sola captio sufficit de sen. excō. nup. s3 pena suspensionis & ꝑuationis a bñficiis nō hab9 locū nisi in trib9 casib9. Primo ī capiēte: ut capt9 bñficia reassignet. Secūdo ī illo q citatū ad sedē apostolicā īpediuit. Tertio ī illo q sic hāc captionē sibi ꝓcurauit.

6 Quero qa hic dicit̄ ꝙ obtēt bñficiis sint ꝑuati: qd de obtinēdis: an erūt ībabiles ad obtinēda. Rñdet Ste. ꝙ si ꝑuāt̄ obtēt multo fortius obtinēdis: magis. n. fauent iura ī retinēdo q̄ in querēdo. C. de Codi. l. fi. s̄ de cōces. p̄ben. c. fi. li. 6. C. de bono p̄scrip. l. de portati.

7 Nota ꝙ iste suspensiones sunt sciende. qa ēt occultos ligāt in foro pñiali & ē necessaria dispēsatio: ut ē glo. ordinaria ī cle. .i. ī ℣bo currant de hereticis.

De ꝑcutiente religiosū ul' ↄuersū. §. 42.

i Circa hanc excoīcatōe3. s. de ꝑcutiente religiosū ul' ↄuersu3 Querit glo. in dicto. c. nō dubiū de sen. excō. An ↄūsi ecc̄liaꝝ seculariū gaudeāt ꝑuilegio. Videt̄ ꝙ nō. ut hic a ↄ̄rio ū loqtur de cōuersis ecclesiarū regulariū. Rñdet ꝙ si traderēt se & sua siue ecclesie seculari: siue regulari cēsebūt̄ ꝑsone ecclesiastice & in totū translate: & sic habēt īmunitatē ecclesiasticā. 17. q. .4. qsquis: qa duo genera xp̄ianoꝝ. Vnū ꝙ deo dedicatū ē ut

clerici & couersi. Aliud ut laici. 12. q. i. duo sūt genera. & banc opinionē dicit glo. benigniorē. qa equū ē q̄ eo4 gaudeāt pui legio q̄4 uitā & religionē assūpserit de statu. mo. recolētes. lȝ Io. & Vicen. teneant ꝯrīū in. c. dilecta de maio. & obedientia. Hostien. tenet q̄ nō gaudeāt qñ couersus ī domo sua manet: ut laic⁹. ar. de puile. c. 3. §. de cōfratrib. Sȝ si ē ꝯūs⁹ q tradidit se & sua & bītū mutauit audit horas uiuit honeste talis ītelligit in totū translatus in forū ecclesie & gaudet īmunitate & sic intelligit. c. qsqs. 17. q. 4. & in li. feudo4 de puile. sancto. l. una. ad hoc de puile. ut puilegia. §. ħ aūt. Et p hoc facit ratio quia couers⁹ nō dicit̄ q retinet ppriū. lȝ dicat̄ in misterio cō uersionis q facit se couersū ħȝ tan. infra. eo. parochianos. Vid̄ Petrū in. c. religiosus de sen. exco. li. 6.

Quid si un⁹ pcutit unū de tertio ordine beati Francisci. Vid̄ supra. §. 36. 2

Quero an mandans occidi clericū & moriēs añ reuocationeȝ mandati incurrat iā mortu⁹ excoīcatioēȝ qñ nūci⁹ mandatuȝ exeqt̄. Vide Ric. ī. 4. di. 18. ar. 5. q. 4. 3

Qualit̄ intelligat̄ enormis iniectio. uide ibidē. ar. 13. q. i. 4

De īpediētib officia uisitatorū monialiū. §. 43.

Circa hanc excoīcationē. s. de īpediētib officiū uisitatorum monialiū seu canonica4. i. ea4 q̄ uiuūt sicut canoīci seculares.

Quero ā d̄beat p̄cedre moītio īpedimētū uel eꝯ. ut sit loc⁹ huic pnē. Rñdȝ glo. q̄ p⁹ reqrit̄ q̄ qs īpediat officiū: diñ q̄ fiat monitio qua facta nisi tales īpediētes desistēt īcurrt̄ excoicatōeȝ: sec⁹ si monitio p̄cedat īpedimtū. i

Quero an sufficiat moītio generał. s. q̄ null⁹ īpediat uisitatores. An reqrat̄ pticularis & spālis noīati. s. amonem⁹ te talē ne īpedias officiū nostrū glo. non determinat. Genge. tenet q̄ sufficit generalis monitio. 2

De doctoribus q sciēter docēt illos q dimiserūt habitū sue religionis. §. 44.

Circa hāc excoīcatōnem.ſ.de doctorib9 q ſcient docēt illos religioſos q dimiſerīt habitū ſue religionis. Idē dicit eē glo. & Pe.de an. Si doctor legat ſcholari q nō dimiſit habitū.ſ.ꝙ ipē doctō ē excoīcat9.qa participat ī crimīe pp qd ſcholaris ē excoīcatus.ut in.c.nup.&.c.ſi cōcubine de ſen.excō. Addit ipſe Petrus pulchrā diſtīctionē poſt Lappū.qa aut religioſ9 ingredit ſtudiū cā audiendi leges ul phiſicā aut theologiaꝫ ul canones ſiue aliā ſciaꝫ nō ꝓhibitā. Primo caſu ſi ñ reuertat infra duos mēſes:ſꝫ Inno.ul audiat ſemel tm̄ īfra duos mēſes ſm Hoſti.p.c.fi.§.ueꝝ.extra ne cle.ul mo.excoīcat9 ē ipſo facto tā ipſe religioſus ꝙ ipſe doctor ſciēt ei participās. Hoc uerū ēt ſi hītū nō dimittat. Et iō ſubaudi ad textū dum dicit habitu ſuo dimiſſo maxīe.& hoc q ad leges & phiſicā ſecūdū Archi.ēt ſi d licētia ſui plati ipas audiat s eo.c.nō magnope. &.c.ſup Specu. In ſo caſu dicas ꝙ ſi uadit de licētia ſui plati & portat habitū claꝝ ꝙ nō incurrit aliquā penā. Si aūt uadit ſine licētia ul ēt cū licētia & habitū nō portet ipo fcō īcurrīt excoīcatōīs ſētētiā ut hic. Similit doctor q ei ſcienter partici pat in crimīe ex q admittit eū ſcient nō deferentē habitum. Itē nota ſm glo.ꝙ officium doctōis ē ſcholarē expellere de ſcholis.

1 Quid ſi monachus hꝫ domū iux ſcholas & ſtando ī ea poteſt audire lectionē & doctor ſcit & legit:an doctō ſit excoīcat9. Rñdet glo.ꝙ ñ.qa ñ poſſet ꝓhibere qn ī domo ꝓpa moraret

2 Quid ſi talis monachus non uult exire ſcholas. an poſſit ui expelli. Rñdet glo.ꝙ nō.qa ēt excoīcat9 gaudet ꝑuilegio:ut eū ꝑcutiēs īcidat excoīcationē ſm ꝙ notat Io.B.17.q.4.ſi qs deinceps.& de ſen.exco.c.ꝯtingit.

3 Quid ſi nō pōt expelli. Rñdet glo.ꝙ doctor debꝫ exire ſcho las ſicut dicim9 qñ excoīcatus intrat eccleſiā.ut notat.ii.q.3. ſicut & de ſen.exco.nup.

De ꝯhētib9 mrīmoniū ī gradu ꝯſāguinitatis.§.45.

Circa hanc excoīcationē.s.de cōtrahētib⁹ matrimoniū ī gradu ɔsāguinitatꝭ & affinitatis ꝓhibitꝭ.

Querit glo.qd si ɔ̄bat qs cū habēte maritū uł cū iudea uł cū pagana uł cū cognata spūali uł legali uł ɔ̄ īpedimētū publice honestatꝭ.Rñdet glo.ꝙ lʒ nō teneat matrimoniū tñ ñ incidit excoīcatōeʒ.qa ī istis casib⁹ nō ē expssa. i

Quid si qs ɔ̄bat īfra grad⁹ ɔsāguinitatꝭ uł affinitatꝭ cū dispē/satiōe pape.Rñdʒ glo.ꝙ nō ē loc⁹ huic pene:đ q̄ dispēsatiōe notat̄ de resti.spon.c.lr̄as ī prīci.& de statu.mo.cū ad mona/steriū.& p Io.an.de uoto.c.i. 2

Itē nota de eo ꝙ textus dicit sciēter ꝙ si qs ɔ̄heret ignorāter .s.ignorantia facti ꝓbabili & nō affectata .puta qa nesciebat talem eē suā affinē uł ɔsāguineā ñ ē excoīcatus. 3

Sʒ qd si ignorabāt ius nescientes usʒ ad q̊tū gradū ɔsāguiītatꝭ uł affinitatꝭ extēderet̄ ꝓhibitio iuris:tñ bñ sciebātꝫ ī q̄ gradu erant.Rñdʒ glo.ꝙ incidūt excoīcatōeʒ:qa ignorātia facti & nō iuris excusat. 4

Sʒ qd si sol⁹ unus cōtrahentium scienter ɔ̄xit sciēs se esse in gradu ꝓhibito. Rñdʒ glo.ꝙ ille sol⁹ ligat̄. 5

Sʒ qd si ignorāter a pncipio cōtraxit.sed postea superuenit sibi scīa & tñ cohabitauit cū ɔsāguīea quā accepit.Rñdʒ glo. ꝙ nō est excoīcat⁹.qa hec ɔstitutio nō punit cohabitationeʒ uł īcestū:sʒ solū ɔ̄ctū matrimonii sicut dicim⁹ in simili ꝙ q ignoranter eligit īdignū licet postea sciat nō īcurrit penam ɔsilii positā ī.c.cū ī cunctis de elec.cū in hoc pōderet̄ initiuʒ. ut in.c.duduʒ eo.ti.& ꝓbat̄ hoc ex eo ꝙ sine iudicio ecclesie ab illa diuertere ñ posset de diuor.c. porro.Fateor tamen ꝙ peccat cognoscendo de sen.ex.īqsitioni. 6

Quid si cōtraxi cū ea quā credebā cōsāguineā affinē uł mo/nialē.sʒ ī ueritate ñ erat.glo.remittit ad notata de sen.exco. .c.si uero.&.c.īaudiētia. 7

De his q p ui ul metū extoq̄nt absolōem ab excōmuicatione. §. 46.

Circa hanc excoīcatōez. s. de his q p uī ul metū extorquent absolutōez ab excoīcatōe.

i Querit glo. quid si īiusta erat excoīcatio. Rñdz idē. s. q excōmunicatus est. qa humiliter deb petere absolutōez ñ p metū cōpellere. qa sētētia pastoris siue iusta siue iniusta timēda est .ii. q. 3. c. i.

2 Quero de q̄ suspēsione hic loqr̄. Rñdet glo. indistīcte si quis cōpellat ul extorqueat absolutōez ul reuocationē suspēsiōis siue ab officio siue a beneficio siue ab ingressu ecclesie est excōmunicatus.

3 Quid si excoīcatio est p metū extorta. i. q qs cōpulit iudicez ut aliquē excoīcaret. Rñdz glo. q ualet excoīcatio. ii. q. 3. q̄tuō. pōt tñ per exceptionē elidi. ut ibi notat. ar. de fur. interdū.

4 Quid si qs ītulit metū tñ iudex pp h absoluere noluit. Rñdz glo. q talis inferens nō ē excoīcat9.

5 Quid si nō excoīcat9 intulit metū: sz alius. Rñdz glo. q īferēs excoīcatus erit.

6 Sed nunqd in predicto casu ipe excoīcat9 suspēs9 ul ītdicūs incurrit hāc penā si alius p eo ul eius noīe metū ītulit. Rñdz glo. q sic si mandauit ul eius noīe factū ratū habuit de. elec. .c. sciant de sen. ex. cū qs.

7 Quid si absolutor q p metū absoluerat postea ratū habuit id qa p metū fecerat. Rñdet glo. q nihilomin9 sūt excōmuīcati metū īferentes. qa textus dicit q ē nulla.

8 Sed qd si qs nō īferat metū ī corpore: sz p penam amissiōis rez cōpellat absolui. Rñdet glo. q ē excoīcat9.

9 Sz qd si cōpulit p uanū metū de q timere nō debuit: nūqd hz locū hec pena. Rñdet glo. q nō. qa talis met9 nō inducit restitutionē nec proprie appellatur metus. ff. q met9 cā. l. metū. &. l. se. &. l. nec tiorē. Ille ergo met9 q putat iust9 ad reuocādū

ea que p illđ fiũt facit ĩcurrere excoĩcationẽ:ali⁹ uõ nõ.
Sed qs dicit̃ iustus met⁹. Rñdet Pe.de an.ꝙ metus mortis ul' cruciat⁹ corporis & talis q possit cadere ĩ cõstãtẽ uiꝝ qđ arbitrio iudicis relinqt̃:ut nota.C. ꝙ metus cã.l.ĩterpositas. & s̃ eo.c.cũ dilectus ĩ glo. Aliis modis cõsiderat iustũ metuꝫ ad recisionẽ actus. Addit idẽ Pe.distĩguendo. Tu dic latius. nã qñꝫ uult rescindere qđ gestũ ẽ p metũ ex edicto pretoris & tũc reqrit̃ met⁹ de q̊ p̄dixi statĩ. Quãdoq₃ qs uult rescĩdre a sñia ul' m̃te edicti:tũc sufficit si ĩ psonã filii ul' cõiũcti ĩferat̃ .l.isti qdẽ.ff.ꝙ met⁹ cã. Quãdoq₃ quis uult rescĩdere p officiũ iudicis. & tũc sufficit met⁹ uerecũdie:lꝫ ibi nõ sit mõtꝭ piculuꝫ ul' cruciat⁹ cõporis.l.fi.§.fi.ff.eo. Aliquãdo ĩfert̃ met⁹ alicui futuri euentus.ut in medico q cã extorquẽdi pecuĩaꝫ morbuꝫ leuẽ aggrauat. & tũc rescĩdit̃ officio iudicis.l.medic⁹ đ uariis extraor.cogni. Quãdoq₃ infert̃ met⁹ cã maioritatꝭ & obediẽtie. & hoc dupliciter:nã quedã ẽ maioritas abſq₃ publica potestate.ut maioritas que habet̃ a marito ĩ uxorẽ. & tũc rescĩdit̃ officio iudicis.l.i.§.honorãde.ff.q̈ꝝ reꝝ actio nõ dat̃.&.l.fi. .ff.đ furtis. Quedã ẽ maioritas cũ publica potãte cui⁹ timõe aliqd gerit̃:& tunc rescĩdit̃ cõditione ex lege.ut.C. eodeꝫ li. si p ĩpssionẽ.

Quero quomõ cognoscet̃ utruꝫ metu publice potãtis aliqd gerit̃. Dic hoc iudicis ãbitrio relĩquẽdũ ẽ põderatꝭ circũstãtiis an cõsueuit esse t̃ribilis & similia.ut notat Bar.ĩ.l.de pupillo .§.si qs ipi p̄tori de oper.no.nũcia. ii

Quero an metus cõminate excõicationis sit cẽsendus iust⁹. Dic ut notat Io.an.dicto.c.cũ dilectus. i2

Itẽ nota secũdũ Petrũ ꝙ sicut reqrit̃ metus q possit cadere ĩ cõstãtẽ uirũ ad recessionẽ actus:ita reqrit̃ dolus q potuerit cadere ĩ prudentissimũ. Si quis ergo ĩducitur fatuitate ad actũ gerẽdũ ex hoc non põt p̄tẽdere se deceptuꝫ dolo:qa fatuitas que ẽ similis late culpe cũ dolo altius cõpẽsat̃. i3

De ꝯpellētibꝫ celebrari ī loco ītdicto. § .47.

CIrca hanc excoīcatōeʒ.ſ.de ꝯpellentibus celebrari in loco interdicto.

1 Quero qa textus dicit ꝙ grauis q̄rela ad papā ꝑuenit ꝙ dñi tēporales cogūt celebrare in loco īterdicto. Quid ergo ſi ſūt epī uel eccleſiaꝝ ꝓlati. Rñdet glo.idē.ſ.ꝙ ſūt excoīcati.

2 Quero hic dicit̄ ꝙ cogūt celebrari ī loco īterdicto d̄ q̊ interdicto hic loqt̄. Rñdʒ ꝙ de ītdicto a iure uel ab hoīe.

3 Quid ſi ē occultū ꝙ locꝰ ſit interdictꝰ: tñ clericꝰ ſcit: an tñeat̄ ſuare licet nō ſit publicatū. Rñdet glo.ꝙ ſic. & idē tenet. Archi.de ſen.ex.is q.li.6.qd̄ ueꝝ intelligit Vicen.ū factū pp qd̄ eſſet interdictus locꝰ eēt occultū.ſecꝰ ū factuʒ eſſet publicuʒ lʒ neſciret̄ ꝙ eſſet locꝰ intdictus.unde glo.dicit ꝙ eēt neceſſe ꝙ fieret una ꝯſtitutio ꝓ ſalute aīaꝝ q̄ ꝓuideret̄ ꝙ clerici non tenerent̄ ad obſuationē īterdicti lati a iure niſi pꝰ fieret illoꝝ declaratio ſeu publicatio.

4 Quero qd ſi ꝓhibeāt excoīcatos exire nō a miſſa: ſʒ ab aliis diuinis officiis. Rñdʒ glo.ꝙ nō ē locꝰ huic pene.

5 Quero qa excoīcat illos q ꝓhibent ne excoīcati moniti exeāt de qua monitōe loqt̄: an generali uł ſpeciali. Rñdʒ glo.ꝙ ſufficit generalis monitio.ut poſtq̄ facta ē ꝓhibētes ſit excoīcati: ſed q̊ ad excoīcatos uł interdictos nō exeuntes reqrit̄ ꝙ noīatī ſit moniti ut exeāt: q ſi poſtea remanēt ſūt excoīcati.

6 Quero qa hic dicit textꝰ ꝙ ad papā grauis querela deuenit ꝙ qdā cogūt celebrari tp̄r interdicti nedū ī locorū ſuorū capellis: ſʒ in collegiatꝪ eccleſiis. Quero qd ſi faciūt celebrari ī ſuis oratoriis qbꝫ ex ſpali licētia tales potentes cā īanis glrie potius q̄ deuotionis faciūt ī aliq̄ domus ſue angulo celebrari an ſit locꝰ huic pene. Rñdʒ Lan.ꝙ nō.

7 Quero an tp̄r īterdicti poſſint cāpane pulſari pp ꝑdicatōeʒ uł gratia capituli cōgregādi. Rñdet Lan.ꝙ ſic dū mō nō fiat in fraudem.

Itē nota hic ꝙ publice excoīcati & īterdicti si moīti ñ exeūt 8
cū diuina celebrant incidūt aliā excoīcatōez:& sic excoīcatus
pōt iterū excoīcari.
Sz an ligatus pluribꝫ sñiis possit una absolutōe absolui. Disti 9
guit Lan. ꝙ aut q est excoīcatus ab uno aut a pluribꝫ. Primo
casu aut una sñia aut plibꝫ:si una aut pp unā cāz aut pp pl'es:
si pp unā cāz tūc sufficit una absolutio ꝓ oībꝫ:si pp pl'es cās
tūc aut cōstat ꝙ pp quālibꝫ ītēdebat singulas ferre sententias
aut pp simul oīs causas:aut dubiū ē. Primo casu erunt necīe
tot absolutiones q̊t fuerūt sñie. In s'o sufficit una absolutio:tñ
oēs cause exp̄mende sūt in ea :alias ñ sufficit: Si pluribꝫ sñiis
tūc erūt necessarie plures absolutiones. ff. de oper. no. nō. l.
pupillo. Si aūt unā intēdebat ferre sñiaz sic dicendo excoīco
anathematizo te tūc sufficit una absolutio. de iudeis. c. ad libe
randā. ff. de accept. l. pluribꝫ. Si aūt a plibꝫ iudicibꝫ si omnes
hēnt unā iurisdictionē ualet absolutio & una ab uno eorū. dū
tñ hēat potestatē ab aliis. ff. de of. dele. l. cāz. Aut hēnt distic/
tas iurisdictiones. & tūc tot reqrūt absolutiōes q̊t iurisdictōes
& excoīcatōes. ex de sen. ex. c. officii:& dicet ordinario sū ex/
coīcatꝰ a uobis & ab aliis cū fuero absolutus a uobis postea
petā ab aliis. De h' ēt uide Ric. i. 4. di. 18. ar. 10. q. 3.

De sepeliētibꝫ hereticos. §. 48.

Circa hāc excoīcationē. s. de sepelientibꝫ hereticos & ce. nō
ꝙ absolui nō pñt nisi ꝓpriis manibꝫ exhumauerit & locꝰ
debꝫ carere ꝑpetua sepult'a.

De grauantibꝫ electores & ꝙ noluerint
eligere eos ꝓ quibus rogati sunt. § .49.

Circa hanc excoīcationē. s. de his q grauant electores eo ꝙ
noluerit eligere eos ꝓ qbꝫ rogati sūt.
Querit glo. qd si sint episcopi q h' faciāt. Rñdz ꝙ sūt excom/ i
municati.
Quero qz textꝰ hic dic ꝙ q grauāt cl'icos ul' ꝑsōas eccl'iasticas 2

qa noluerũt eligere eos ꝓ qbꝫ rogati sunt que dicunt ꝑsone ecclesiastice. Rñdet glo. cõuersi tẽplarii lꝫ ñ sit clerici.

3 Quero hic dicit q grauãt clericos uł alias ꝑsonas eccłiasticas ad q̃s in aliqbꝫ monasteriis ecclesiis aut aliis piis locis spectat electio: ad q̊s ergo spectat electio de iure cõi. Rñdet glo. ꝙ in collegiata ecclesia spectat ad collegiũ electio de iure pa. c. nobis. 16. q. ul. ꝯgregatio. Et si ñ ẽ collegiũ spectat ad patronũ. ut in. c. postulasti de iure pa. Et hoc de iure cõi nisi aliud ĩducat de ꝯsuetudĩe. ut in. c. cũ ecclesia de cã possessiõis: si aũt nõ esset collegiũ uel patronꝰ ꝑ dyocesanũ habꝫ ordinari. 10. q. i. regẽda. 16. q. 7. oẽs basilice. Et hec uera quo ad electõeꝫ ꝑlati. De ĩferioribꝫ bñficiis notat. ex̃ de elec. c. cũ eccłia uultana.

4 Querit glo. an ꝑces ĩducãt symoniã. Dic ut octaua. q. 2. ĩ sũ. 7. q. i. Moyses de eta. & quali. tuã.

5 Itẽ nota ꝙ hic dicit ꝙ grauantes electores uł ꝯsãguineos casũ specialẽ ĩ q̃ ꝑcutiens laicũ ẽ excoĩcatꝰ ipso iure ad idẽ de sẽ. ex. c. qcũqꝫ & de ĩmuni. eccle. qm̃.

6 Quero an grauantes eos q noluerũt ꝑsẽtare illũ ꝓ q̊ rogati erant: sint excoĩcati. Rñdet glo. ꝙ sic fauore ecclesiaꝝ. Idẽ dicit ĩ nouella de ꝯfirmãte & postulante infra eo. si postq̃ ĩ fi. & qđ notat s̃ eo. ĩ causis.

De mittẽtibꝫ cardinalibꝫ ĩ cõclaui positis gr̃a electionis pape nũciũ uel epistolã. §. 50.

Circa hãc excõicationẽ. s. de his q cardinalibꝫ ĩ cõclaui positis gratia electioĩs pape mittũt nũciũ uł epistolã uł oibꝫ uł alicui eoꝝ. & đ loquẽte secũ secrete ẜm. glo. ẽ episcopalis qa papa nõ sibi reẜuauit

De rectoĩbꝫ ciuitatũ ĩ qbꝫ fueĩt celebrãda electio pape q nõ faciũt ẜuari dictã cõstitutõeꝫ. § . 51.

Circa hanc excoĩcatõem. s. de rectoribꝫ ciuitatũ in qbꝫ fueĩt celebrãda electio romani pontificis q nõ faciũt ẜuari dictam constitutionem.

Nō ꝙ qñ mōīt̄ roman⁹ pōtifex ſtatī audito romāi pōtificis 1
obitu rector ciuitatis ī qua deb; fieri electio corā clero & po-
pulo uniuerſo ciuitatꝫ ad hoc ſpecialiter cōuocādis dꝫ p̄ſtare
corporale iuramētū ꝙ totū ordinē illius ꝯſtitutōis diligenter
obſeruabit.
Itē nota penas quas incurrit ſi nō facit diligēter obſuari aut 2
ſi fraudē cōmittat. Primo ē excoīcatus ipſo facto. Secūdo eſt
ꝑpetuo infamis. Tertio nō pōt hr̄e aliquā dignitatē nec aliqd̄
publicū officiū. Quarto feudis & bonis ceteris q̄ ab eadē ro-
mana eccleſia tenet uł ab aliis eccleſiis ipſo facto ē priuat⁹
& reuertunt̄ ad ipſas eccleſias cū pleno iure de eis diſponēdi
qcqd placet eccleſiarū p̄latis. Quīto ꝙ ipſa ciuitas in q̄ dicta
electio fieri debebat ſit ipſo facto īt̄dicta. Sexto ꝙ pōtificali
careat dignitate.
Itē nota ꝙ diſtricte precipit̄ patriarchis archiepiſcopis ep̄is 3
& aliaꝝ eccleſiaꝝ p̄latis & p̄dicatorib;: ut exhortent̄ clerū &
populū ad orandū ꝓ electione pape & ꝓut circūſtātie pēſād̄
ſuaſerīt ieiunia īdicant.
Quero q̄ ſūt illa q̄ obſeruari debent poſt mortē ſūmi pōtifi 4
cis ad que obſuari faciēda tenet̄ dn̄s ciuitatꝫ ī q̄ morit̄ papa.
Rn̄deo plura. Primo ꝙ ſi papa morit̄ in ciuitate ī qua cū ſua
curia reſidebat cardinales q fuerīt in ciuitate ipſa preſentes
teneant̄ expectare abſentes p. io. dies tm̄: qb; elapſis ſiue ab-
ſentes uenerīt ſiue nō: ex tūc oēs cōueniant in palatio in quo
idē pōtifex habitauit cōtēti ſigulí uno ſuitore clerico uł laico
ꝓut elegerīt. Illi aūt q manifeſta neceſſitate cogūt̄ pn̄t duos
habere ſuitores ꝓut elegerīt ſiue clericos ſiue laicos. Secūdo
ꝙ in eodē palatio unū conclaue nullo ītermedio pariete ſeu
alio uelamine puta cortinarū oēs habitēt ī cōmuni. Tertio ꝙ
dictū cōclaue ita claudat̄ ex oī parte ꝙ null⁹ illd̄ ītrare ualeat
uel exire niſi ꝙ relinquat̄ aditus ad ſecretā camerā ꝓ neceſ-
ſitatib; ipſorū cardinaliū corporalib;: puta ꝓ ſupfluo pōdere

deponendo ſm Pe.C.de teſta.l.antiqtas . Quarto ꝙ nullus poſſit ad eos accedere uł ſecrete loq & ipi cardiales nō dbēt tales audire niſi aliqs uellet loq aliqd de his q̄ ptinēt ad electionē:puta ſi eſſet aduocatus iuriſperitꝰ religioſus uł tabellio ſm glo.q de uolūtate oīum cardinaliū ibi pſentiū uocaretur. Quito ꝙ nulli liceat cardinalibꝫ mittere nunciū uł ſcripturā uł ſecrete loq:alias ipo facto ſnīaꝫ excoīcatōis īcurrit.Sexto ꝙ in cōclaui pdicto una feneſtra cōpetēs dimittať p quā ipis cardinalibꝫ ad uictū neceſſaria poſſint cōmode miſtrari.ꝯpetens dico ſm glo.ita ꝙ p eā ītrare uł exire nullꝰ poſſit.Septimo ꝙ ſi īfra tres dies poſtq̄ ꝯclaue dicti cardiales ītrauerīt nō fuerit facta electio pape p ſpaciū quinq3 dierū īmediate ſequētiū tā ī prādio q̄ ī cena nō habeat niſi ferculū.Octauo ꝙ ſi poſt iſtos quīq3 dies adhuc nō fuerit facta electio.tunc tantū miniſtreť eis panis & uinū & aq̄ donec ſit facta electō. Nono ꝙ pendēte dicta electione cardiales nihil poſſit pcipe lucri de camera pape nec aliud lucrū ūdecūq3 pueniēs ipſi ecclesie:ſꝫ ille cui cōmiſſa eſt cuſtodia camere pape debet oīa lucra ſuare futuro pōtifici.Decimo ꝙ ſi aliqd lucri d camera pape pendente electiōe pcipiāt ex tūc ſūt ſuſpēſi a pceptōe reddituū ſuoꝝ bn̄ficioꝝ q̄uſꝫ huiꝰmōi lucra reſtituāt.Vndcīo ꝙ cardinales nō debēt ſe interī de alio negocio īpedire niſi forte ſupueniat adeo urgēs neceſſitas ꝙ oporteret puidere de defēdēdo aliquā terrā ipſius eccleſie uł niſi eueniret aliud tā euidēs & tā graue piculū ꝙ oēs cardinales ꝯcōdiť iudicarēt puidēdū eſſe.Duodecīo ꝙ ſi aliqs cardinaliū dictū cōclaue n̄ ītraueīt īfra.io.dies aut poſtq̄ ītraueīt abſq3 manifeſta cauſa īfirmitatis exieīt.tūc nō poſſit ulterius ad electionē admitti. Tertiodecīo ꝙ ſi aliqs ex cardinalibꝫ infirmareť pōt ſine eo ad electioneꝫ p alios pcedi & ceſſante īfirmitate dꝫ admitti. Quartodecīo ꝙ ſi cardinales abſentes īfra terminū.io.dierū ſuperuenerīt an̄q̄ electio facta ſit ītus admittāť ad electioneꝫ

faciedā cū moderaīne ꝯuiētiū & cuꝫ clauꝰa cibo & potu ſicut p̄dictū ē. Quītodecīo ꝙ ſi papa moriť ī coītatu ſiue ī t'ritorio illius ciuitatis ī qua erat cum ſua curia: tūc cādīales ī dicta ciuitate debēt cōueīre ꝑ electione faciēda niſi forte eſſet ītdicta uel rebellis romane eccleſie quo caſu ī alia uiciniori cōueniāt que nō ſit rebellis uł ītdicta cū clauſura & aliis modis ſu pradictis. Item nota ꝙ conſtitutio ſimilis fuit facta ꝑ Celeſtinum: ſꝫ fuit reuocata p Adrianū ſine cōſenſu cōcilii qđ facere potuit papa đ plenitudine poteſtatis cuꝫ ſit ſup oīa conſilia. ex̄ de electionibꝫ.c. ſignificaſti. quā Gre. cōfirmauit ꝯm glo.
Item nota ꝯm glo. ꝙ ē ſpeciale ī electione pape ꝙ cardīales 5
abſētes non cītanť ſꝫ expectanť ꝑ decē dies: ſecus ī aliis electionibus.
Sed pone ꝙ cardinales qdā ſūt abſentes: & ita remoti ꝙ nullo 6
modo poſſēt uenire infra decē dies ad locū ubi debet electio celebrari: nūqd poſſunt preſētes ſtatī ad electionē procedere uł ante lapſū ſpaciū horū decē dieꝝ. Rn̄det glo. ꝙ non. nam poſſet eſſe ꝙ abſētes audiētes đ īfirītate pape uł alia cā ueīre ceperāt ante mortē: ita ꝙ īfra decē dies a morte erūt ī loco.
Itē pone ꝙ aliqs cardinalis n̄ debito tp̄r expectatꝰ uult agere de cōtēptu utrū poſſit. Rn̄det glo. ꝙ n̄ ſi electio facta fuit 7
ab oībꝫ aliis uł a duabꝫ ptibꝫ eo nō computato.
Quero hic dr̄ ꝙ p̄ſētes tn̄eāť expectāe abſētes p. io. dies qbꝫ 8
elapſis oms̄ p̄ſētes đbēt īgredi ad electionē. Quid ergo ſi illi p̄ſētes eſſent pauciores q̄ꝫ tertia ps? Rn̄det glo. ꝙ poſſunt eligere. nā illud qđ diciť ꝙ ſi electꝰ a paucioribꝫ q̄ꝫ a duabꝫ ptibꝫ cardinaliū geīt ſe ꝑ papa ſit excōmuīcatꝰ. ut ī.c. licet đ elec. ītelligiť duabꝫ ptibꝫ. ſ. p̄ſētiū.
Quero que ſit neceſſitas qua cardinalis poſſit habere duos 9
ꝯuitores ī cōclaui. Rn̄det glo. puta qa podagras habet ita ꝙ neceſſe hꝫ p duos ꝯuitōes ſuſtētari uł pōtari uł alia ſimili cā.
Quid ſi cardinalis ꝑꝑ īfirmitateꝫ nolēs īcluſus ſtare renūciat 10

uoci sue:nũqd ualet renũciatio:& nũqd rediẽs admittet̃.Rñdȝ glo.ƀm Hostien.cui hoc de facto cõtigit ꝙ penitẽs & rediẽs admittẽdus est:de his tñ que medio tp̃r facta sunt cõqueri ñ potest.

ii Quero pone ꝙ absẽs cardinalis uenit post diẽ octauũ post diẽ ĩcluſe uł a die ĩcluſe:nta ꝙ cardinales ĩclusi tũc non habẽt nisi uinum & aquã & panẽ ut dictũ est:nũqd iste superueniens statĩ cõpellit̃ suscipe ipoꝝ uitã.Rñdet glo.ꝙ sic licet non fuerit ĩ culpa:qa sepe sine culpa qs punit ex causa de re.iu.sine culpa.

i2 Quid si papa morit̃ ĩ mari ubi debẽt cõuenire cãdinales ad electionẽ. Rñdet glo.ꝙ d̃bẽt cõuenire ĩ ciuitate p̃ quam loc⁹ ille maris distiguit:puta si uocat̃ mare pisanũ debẽt cõueĩre pisis:si autẽ nõ distiguit̃ p̃ aliquam ciuitatẽ debẽt conuenire uiciniori.

i3 Quid si electio pape sit facta ĩ ciuitate ĩterdicta. Rñdet glo. ꝙ ualet.

i4 Itẽ nota ƀm glo. ꝙ cardinales tenẽt̃ eligere idoneũ:licet dicamus ꝙ nulla exceptio admittit̃ ꝯ electũ a duab⁹ partib⁹ ut supra eodem.c.licet.

i5 Quid ergo si laicũ illitteratũ eligãt.glo.remittit ad notata ĩ .c.si qs pecuĩa.79.

i6 Itẽ nota cautelaȝ adhibẽdam circa cõclaue ƀm Pe.ut habeat unũ accessũ & nullũ mediuȝ paĩetẽ siue uelamen.Meliorẽ cautelã adhibet iuriscõsult⁹ cum mulierẽ dicẽtem se p̃gnãtem tp̃r ptus iubet ĩ cõclaue poni & caute custodiri ne supponat̃ pt⁹ quẽ p̃stea se pepisse dicat:ut sic mariti cõsãguineos a successione excludat.l.i. §.de ĩspiciẽdo.ff.de nõ ĩspiciẽdo:unde nota posse cõmitti fraudẽ pp̃ uelamẽ mediũ:qd̃ facit ad questionẽ:ꝙ si ĩter testes & attestatorẽ ẽ cõtina ĩ medio ita ꝙ audiũt uocẽ eius:sȝ non uident ꝙ non ualet testamtũ nec depositio testiũ deponentiũ de auditu & non d̃ uisu.ut notat Ci.ĩ

.l.si ñ speciali.C.de testamtis & p Bar.ī.l.sūma. § .idē labeo.
.ff.de aqua pluuia.arcēda.

De his q uocāt ad dirigēdas moīales ī electioib₉.§.52.

CIrca hāc excōicationē.s.de his q uocant ad dirigēdas moīales ī electionib₉ ab eis faciēdis:nisi abstineāt ab his p que īt eas posset ī ipis electionib₉ oriri discordia ul orta nutriri.

Quero q sunt isti q possūt īcidere hāc excōicationē.Rñdet glo.puta religiosi cōsiliarii aduocati discreti uiri q uocant ad dirigēdas moniales circa modū electionis ab ipis faciende. i

Sʒ quero qa hic dicit hi qd si uocarent mulieres religiose uel alie discrete an si cōtrafacerēt īciderēt excōicationem.Rñdet glo.q₉ sic. 2

Itē nota q₉ hec pena habet locū nedū ī his qui uocant ad dirigēdas moniales regulaꝝ approbataꝝ ī eaꝝ electionib₉ faciēdis:sʒ ēt ī his q uocāt ad dirigēdas illas que ñ renūciāt propriis nec faciūt pfessionē regularē ī una d regulis approbatꝝ sʒ uiuūt sicut canoīci seculares in secularib₉ ecclesiis nisi abstineant a pdictis. 3

De electorib₉ & electis ad regimē urbis rome cōtra .c.fūdamēta.§.53.

CIrca hāc excōicationē.s.de electorib₉ & electis ad regimē urbis rome cōtra.c.fundamēta de elec.li.6.

Nota q₉ ī pncipio dicti capituli usq₃ ad. § .pīde. ponit ratio quare facta fuit hec cōstitutio & excōicatio.s.q₉ null⁹ notabilis pminētie potestatis & dignitatis eligatur ī senatoreʒ.s. ne cū sua potentia possit sibi dictā urbē usPare:& subiugare ecclesiā & romanū pōtificē:sicut fecit Coradin⁹ q d ueneno sa radice Frederici quōdā romani īperatoris colubri tōtuosi iusto ecclesie iudicio reprobati prodiisse uidbat ī regulū:qui q₃ ad exterminiū romane ecclesie manifestis iudiciis unaa cū suis fautorib₉ aspirabat.Secūdo statuit q₉ nullus īferioris dignitatis a pdictis eligat ultra ānū ī senatorē ne habeat causā i

acqrēdi ī ea potētiā & pncipatū quo uelit postea sibi ei⁹ dominiū subiugare.

2 Nota ēt penas qa Primo electio est nulla. Secūdo incurrunt excōicationē tā electores ꝙ electi cū dantib⁹ eis ausiliuȝ cōsiliū uł fauorē. Tertio ꝙ si tales electi se īmisceāt uł cōsētiant electioni sūt puati unaa cū suis posteris oīb⁹ feudis puilegiis libertatibus īmunitatib⁹ gratiis & honorib⁹ que tenēt ab ecclesia romana uł ab aliis ecclīis & reuertāt ad ipas ecclesias a qb⁹ tnbāt. Quāto ꝙ oīa facta ab istis ī dicto officio sit nulla. Quinto ꝙ iudices & tabelliones q auctoritateȝ tali electioni īterposuerit uł īstrumta cōfecerīt: sint puati dignitate & officio suo. Sexto ꝙ nō pnt absolui a dicta excōicatione nisi p romanū pontificē uł de eius licētia speciali.

3 Itē nota ꝙ ciues romani possūt esse senatores uł patricii urbis rome: dūmodo nō ultra annū: ēt si fuerīt fratres uł nepotes uł filii dictoꝝ pncipū uel ēt si habuerīt dignitatē uel titulū comitatus baronie uł alterius tituli: dūmodo dicta potētia sit ex̄ t̄ritoriū rome nisi esset multū notabilis & excellēs potētia ad quam ratio huius cōstitutionis possit merito extēdi.

De magistris & scholarib⁹ bononiēsib⁹ cōducētib⁹ hospitia ante tp̄s. §. 54.

Circa hanc excoīcationeȝ de magistris & scholarib⁹ bonoīe q ante tēpus cōductionis cōducūt alioꝝ magistroꝝ uel scholarium hospitia sine ipoꝝ cōsēsu.

1 Quero an locatores īcidāt excōicationē qa solū uidet̄ dicere d̄ cōducētib⁹. Rn̄det An. de bu. ꝙ doctōes cōit̄ tenēt ꝙ ligēt̄. quia pticipant ī delicto p q̄ cōductor ē excōicat⁹ qa iste nō cōduceret nisi locaret̄. unde p regulam. c. si cōcubine. ē excōicatus locator. Sȝ uidet̄ ꝙ hec constitutio contineat iniquitatem: si non est licitum interpellare locatorem ut locet ante tp̄s finitū iam erit aperta uia ad eludendum locatoreȝ. quia si expectabit tp̄s poterit esse ꝙ recedet ille qui ibi habitat &

tunc si remanebit uacua Dicit Io.an.imaginandũ esse q͏̄ erat certum tempus in medio locationis quod erat determinatuꝫ ſm consuetudinem ad ĩterpellandum locatões:ut hic in bononia in medio augusti:modo ante istud tẽpus locationis faciende: non dico facte non erat licitum ĩterpellare post hoc tẽpus:sic & hoc uoluit hec decretalis.
Quero an hec constitutio astringat locatorem ad locandum ſo anno.Rñdet An.de bu.ſm Hostien.q͏̄ nõ:dũmodo locet elapso tẽpore cõductionis ſm q͏̄ declarat Io.an. aut facere ñ potest sine consensu inquilini .hec autem cõstitutio nihil dicit de necessitate locandi in ſo anno.Dicit tamẽ Gofredus q͏̄ si nouus inqlinus uult ꝓ eodem p̃cio quo antiquus est p̃ferẽdus ãtiqu⁹: sicut dicim⁹ ĩ locatione p̃dioꝝ fiscaliũ.An .d̃ bu. dicit q͏̄ hoc de iure non est determinatum q͏̄ quis cogatur locare ĩ ſo anno saluo q̃ ĩ p̃diis fiscalib⁹.Est tamẽ uerum q͏̄ ex quadam urbanitate poti⁹ deberet antiquo q̃ nouo locare & quasi dicitur facere iniuriam lato sumpto uocabulo:si omisso antiquo locat nouo ꝓ eodem p̃cio: sicut dicit̃ ĩ emphiteota. ut uotat̃.l.i.de p̃uile.credi. 2
Quero an hec cõstitutio in aliis scholaribus sit ſuanda sicut bonoĩe ita q͏̄ sit ſuanda generaliter ĩ quolib⁹ studio.Hostiẽ. dicit q͏̄ sic.quia alias frustratorie fuissꝫ hic posita.qa suffecisset constitutio legati.Itẽ qa olim erat in suprascriptiõe ep̃o bononie quod est remotum ergo papa uoluit esse cõstitutionem generalem.Item qa eadẽ est ratio.igitur ĩ omnib⁹ deb⁹ esse idem ius.l.actio de ꝟbo.obli.& de con.translato .Itẽ q͏̄ sit generalis patet qa est clausa ĩ corpore iuris:licet d̃ bononia loquatur.ut ĩstitutione de iure natura.gen.& ciui.§.sꝫ q͏̄ p̃ncipi.Itẽ quia fundata est sup bono publico & cõmuni.Tñ cõiter doctores tenent oppositum.Item dicit Io.an.q͏̄ est localis:ut patet ex uerbis ip̃ius constitutionis.& hoc dicit An. de bu.tenendum.s.q͏̄ sit localis solum bononie ſuanda & nõ 3

generalis.
4 Quero an sufficiat episcopo bononie facere legi per scholas. Rñdet An. de bu.ꝙ non quia ẽ cõmunis audientia omnium scholarium: debent ergo ĩ generali congregatione scholarũ publicari de q̊ nihil fit.
5 Quero an hec constitutio sit ferenda uel late sententie. Respõdet An.de bu.ꝙ ẽ late .
6 Quero an hec cõstitutio extendat̃ ad scriptores. Rñdet An. de bu. ꝙ credit ꝙ non. quia hec constitutio est penalis:ideo non debet extẽdi. Item quia ĩ scriptura appellatione scholaris ñ continet̃ scriptor.

De participante cũ excõicato a papa in diuinis.·§.55.

Circa hãc excõicationem.s. de participante cum excõicato a papa ĩ diuinis.

1 Nota ꝙ ad hoc ut hanc excõicationẽ ĩcurrat talis participãs quĩqꝫ reqruntur ẜm An.de bu. Primo ꝙ pticipans sit clericus: Secundo ꝙ participans fiat ex certa sciẽtia. Tertio ꝙ spõte. Quarto ꝙ excõicatio sit papalis. Quinto ꝙ excõicatio sit in diuinis. Et ita tenet An.de bu.ꝙ in oĩbus istis concurrentibꝫ pticipans in diuinis sit excõicatꝰ:& ideo facit pulchram distĩctionẽ dicẽs. Tu dic ꝙ participans cũ illo q est excõicatus cũ pticipantibꝫ ĩcurrit maiorẽ excõicationem.ideꝫ de cõicante ĩ crimine ꝓ quo est excõicatꝰ.s.quia ĩcurrit maioreꝫ excõicationẽ.idem de cõmunicante in diuinis omnibus illis qnqꝫ cõcurrentibꝫ de quibꝫ predixi que hic ĩ textu enumerãtur. Cõcordat Hostien. Io.tamen tenuit ꝙ cõmunicãs excõmunicato ĩ diuinis non distinguendo ĩter papam & alios ĩcurrat maiorem:secus si cõmunicat ĩ aliis q̃ ĩ diuinis:puta comedẽdo loquendo dormiẽdo.ita notat̃.ii.q.3.c.si quis episcopus ĩ concilio. Item nota textum de uerbo ad uerbum ut discernere possis opinionũ diuersitatem qui dicit Significauit nobis & cetera. Veruꝫ clericos q sciẽter & sponte pticipauerũt excõi-

catis a nobis:& ipsos ĩ officiis receperunt eadẽ excõmunicationis sentẽtia non dubitam⁹ ĩuolui quos et ꝑ absolutioĩs beneficio habẽdo ad nos uolumus cum litterarum tuarũ ĩsinuatione remitti.Ric.ĩ.q.di.18.ar.6.q.3.unaa cum Hostien. tenet ꝙ sciẽter participans ĩ diuinis cum excõicato a papa nominatim incurrit eandẽ sentẽtiam.

De ꝑticipante cum excõicato nedum a papa sꝫ a quocũqꝫ ĩ crimine.§.96.

Circa hanc excõicationẽ de participãte cum excõmunicato nedũ a papa:sed a quocũqꝫ ĩ crimine ꝓpter qđ est excõmunicatus ĩcurrit excõicationẽ maiorẽ.

Nota ẜm An.de bu.ĩ dicto capitulo si cõcubine.ꝙ hoc ĩtelligitur post latã sñiaꝫ.s.qñ ꝑticipat excõicato post latã sñiam: sec⁹ si añ.& h̃ ĩ excõicatioĩbus ab hoĩe:secus a canone cũ iam sit lata sententia tp̃r facte cõstitutionis. 1

Sed quid si ꝑticipat ĩ locutione oratione dormitione & sil̃ia. Dic ꝙ incurrit maiorem.ut ĩ dicto.c.nuper. 2

Item nota ẜm An.de bu.in dicto.c.nuper.ꝙ illud quod dicit ꝙ participans excõicato ĩ crimine dando ei cõsilium auxiliũ & cetera.ĩtelligitur de cõsilio directe dato ad crimen ꝓpter quod agẽs est excõicatus:puta datur cõsilium ad clericũ ꝟberandum:secus si daret ĩ facto ꝓ quo talis excõicatus nõ fuissꝫ. Item dicit ꝙ si ego do tibi auxiliũ consilium & fauorem p̃ncipaliter ꝓ delicto ꝓ quo tu non incurrebas excõmunicationẽ quãqꝫ pp h̃ ĩ quãdã ɔsequẽtiã đlictuꝫ cõmittas pp qđ ĩcurras excõicatõnem:ñ ꝓptea ego ĩcido excõicationeꝫ.Exẽplũ ego p̃sto t̃ auxilium consilium & fauorem ut aggrediaris quẽdaꝫ laicum & illum offẽdas.tu uadis & illo aggresso nedũ laicuꝫ: sed & clericum offẽdis.modo quãqꝫ tu sis excõicatus:certe ñ ego.quia meum cõsilium directe non ĩtendebat ad percussionem clerici.Idem esset si darem consilium ut aliquam rem auferres:certe si in ablatione ip̃ius offenderes clericũ nõ essẽ 3

excõmunicat⁹.quia meũ cõsilium non fuit directum ad hoc. & sic patet ꝙ q̊ ad hoc ut participans criminoso in crimine incidat excõmunicationem:necesse est ꝙ directe participet in illo crimine ex quo cõmittens incurrit excõmunicationẽ. Possunt etĩ intelligi predicta ꝑut sentiunt doctores quãdo ñ participatur in crimine damnato sed damnando: ꝙ tũc participans in tali delicto non sit excommunicatus.Exemplum prebeo tibi cõsilium in tali crimine ꝑpter qđ tu cõmittẽs ñ incurris excõmunicationem ipo iure:sed bene propter tale delictum potes excõmunicari:modo si postmodum excõmuniceris:nunquid ego qui p̄beo consilium in predicto crimĩe ero excõmunicatus.certe non.quia auxilium non fuerat p̄stitum directe super facto damnato ut ĩcurreẽ excõmunicatio quia reqrit iste textus in.c.nuper.ꝙ.s.factum sit damnatum & non damnandum.Item hic uidetur tenere An.đ bu.& Inno.ꝙ in ista participatione dando cõsilium auxilium & fauorem:non distinguitur an alias esset facturus uel non:quia ꝭm ꝙ dicit glo.non refert an de bono malũ uel đ malo pessimũ quis efficiat.ff.de ser.co.l.i.·§·qui igitur.đ hac materia habeẽ in regula iuris.nullus ex cõsilio.li.6. & ibi dicit Io.an.tamen ibi dicit quo ad pene q̄titatem placet sibi illa distinctio per ea que habentur in.c.sicut dignum de homicidio.·Bar.idem in.l.non.·§.si manifesto.ff.de ĩiuriis.

De his q ꝑcurãt ꝙ cõꝭuatores dati se ĩtromittant de his que eis non licet.·§·.ꝭ7.

CIrca hauc excõmunicationem.s.de his qui ꝑcurant ꝙ cõꝭuatores dati se intromittant de his que eis non licet.

1 Nota ꝙ cõꝭuatores quandoq̧ dantur a papa & possunt solũ cognoscere de manifestis iniuriis.ut ĩ dicto capitulo.i.đ offi.dele.unde si de aliis q̄ꝙ de manifestis ĩiuriis se ĩtromittãt scienter seu ad alia que iudicialem indaginem exigũt suam extederint potestatem: eoipso per unum annum ab officio sũt

suspēsi. Pars uero q̄ h̄ ꝓcurat sentētiā excōmunicationis īcur/rit a qua non potest absolui nisi ei quem sic fatigauit īdebite ꝑ satisfaciat ītegraliter de expensis. ut in. c. fi. eo. ti.

Quero qui dicunt̄ cōseruatores. Respōdet glo. dicto. c. i. ꝙ cō/seruatores pn̄t dici ep̄i q habent conseruare & defēdere uiduas pupillos & orphanos ab oppressionibus & iniuriis. ex̄ de foro con. c. expte. & . c. ex tenore. 87. distinctione. c. i. & . 2. uicesimaseptima . q. 5. administratores. Et scire debes ꝙ isti cōser/uatores interdum dantur ut aliquos defendāt cōtra latrones uel p̄dones: interdum cōtra eos q eorum priuilegia cōfrīgūt ut ea faciant obseruari ꝓuilegiatis: īterdum latius ut defendant ab iniuriis & offensis: & ī nullo dictoꝝ casuum habent iudiciale℥ indaginem. i. non possunt ꝓcedere ꝑ uiam iudicii. ut dicto. c. fi. De manifestis ergo solum habent cognoscere: & ītel/lige maīfesta illa que notoria sunt & ita patentia ꝙ nulla ꝓ/babili tergiuersatione celari possunt. ut d̄ uer. sig. c. expte. & . c. ul. de coha. cle. & mulierum. 2

S℥ quid si negetur offensa notoria. Negatione enim uidetur res fieri dubia. C. quibus ad libertatem ꝓclamare non licet. l. . 3. Dic ꝙ bene ꝓbationes recipiet cōseruator . s. an factum sit notorium ut sic uideat an sua sit iurisdictio. ff. de iudici. l. si qs ex aliena. & de rescrip. c. super litteris. alias enim istorum officium esset īutile: & si īueniet factum notorium ꝓcedet: alias desistet. Non. n. habet potestatem defendēdi simpliciter in/iuriam: sed qualificatam notoriam: Sic ergo conseruatō habet uocare reum & si confiteatur factum bene qdem: & si negat̄ super notōio probationes recipiet. Si autem confiteatur fac/tum sed dicit se illud suo iure fecisse. dicunt quida℥ ꝙ ulteri⁹ se ītromittere n̄ d̄b℥. Alii contra dicentes ꝙ probationes re/cipiet super notoria offēsa. ad hoc ī. c. bon̄. d̄ elec. alias facile esset conseruatorum officium deludere. unde si uideatur cōserua/tori ꝓbabilis negatio non ꝓcedat: alias puniat sicut notoriū: 3

4 Quero an cōſuator nedum offenſam iaȝ poſſit punire:ſȝ ēt ĩferendam. Rñdet glo. ꝙ ſic.
5 Quero quia ĩ.c.fi.diciẽ ſcienter ſe ĩtromittant niſi de manifeſtis ĩiuriis:quid ergo ſi per ignorantiam iuris hoc faciunt: uẽ ꝑ ignorantiam craſſam uel affectatam. Rñdet glo. ꝙ excō municationem ĩcidũt de re.iu.ignorantia de tempo. or.eos. de clande.de ſpon.c.1.
6 Quero quia hic diciẽ ꝙ ſi iſti cōſuatores ſe ĩtromittãt ꝑter ꝗ̄ de manifeſtis iniuriis ſunt ſuſpenſi ab officio:nunquid ēt a bñficio. Rñdȝ glo. ꝙ ſic. qa ē ei9 ſeq̄lla.32.di.c.p̄t.81.di.c.ſi q.
7 Quero utrum alius ꝗ̄ papa poſſit dare iſtos conſeruatores. Rñdet Pe.de ancha. ẜm Io.an.in nouella ꝙ ēt legat9 poteſt: cum ſit ordinarius de of.le.c.2.ſi poteſt ꝑ ſe ergo per alium ut ĩ regula poteſt quis li.6. Et ita refert de facto feciſſe quēdam legatum. Ex qua ratione ſequiẽ ꝙ quilibꝫ ōdinari9 poſſȝ in ſua dyoceſi tales conſuatores creare ẜm Io.an.ĩfra eo.c.fi. ſuper uerbo dietã. Allegat tamen aliqua iura ciuilia que ꝓhibēt hoc fieri.ſ.loci cōſuatores conſtitui.ut ĩ aucten.ut iudi. in quoꝗ̄.ſufra. §. nulli quoꝗ iudici. &. §. interdicimus.col.2. & de manda.princi. §. eos autem.col.3. & ĩ auctē.ut nulli iudici liceat habere loci conſuatores ĩ princi.col.9.nam ut dicit textus in dicto. §. ĩterdicim9. magis iſti cōſuatores erant fures & uiolēti ꝗ̄ illi quos a talibꝫ cohibere debebãt. Ex qua ratione & aliis cōcludit Io.an.in uerbo dietam. ꝙ equuȝ eſt cōſentire & cōcludere tales cōſuatores ꝑ ſolos romanos pōtifices dari poſſe quod ꝓbat.c.i.de off.dele.dũ dicit cōcedim9. &.c.fi.ĩfra eo.ubi a ſede apoſtolica concediẽ. & ad hoc p̄ſtat argumentum de of.or.c.i. ℣. nec pro eo.li.6.

De eo qui fingit aliquem caſum ꝓpter quem aliqs iudex uadat uel mittat ad aliquam mulierem pro teſtimonio. §. 58.

Circa hanc excōmunicationem.ſ.de eo qui fingit aliquem

casum ꝓpter quem aliquis iudex uadat uel mittat ad aliquã mulierem ꝓ testimonio.
Nota rationem quare fuit facta hec excõmunicatio posita in pncipio tex.quia non cõuenit mulieres euagari super palatia nec uirorum cetibus cõmisceri.Et glo.addit ꝙ periculosa est sexuum cõmixtio.18.q.i.diffinimus.Et ideo hic ꝓhibꝫ papa ꝙ mulieres ñ debeãt ꝑsonalr̃ ad iudicium cõuocari uel inuite trahi causa ferendi testimonium nec auctoritate litterarum apostolicarum uel legatorum ipsius uel alia quacunq;:sed cũ necessarium fuerit testimonium earundem:iudex expensis partis cui incumbit probatio transmittat ad eas tabellioneꝫ uł aliam ꝑsonam idoneam:puta secundum glo.p̃sbiteruꝫ uł alium uirum honestum coram quo iurent:& ibi erit tabellio & citabit̃ pars aduersa:uel si casus occurreret ꝙ iure ꝓhibẽte receptio testium alteri non posset cõmitti:tunc iudex debet personaliter ad eas accedere uł si iudex sit persõa notabilis: puta episcopus quem per reuerentiam episcopalis dignitatꝭ ad mulierculas accedere non decet:tunc et̃ debent mittere. 1
Item nota ꝭm glo.in eo ꝙ dicit ĩuitas trahi.ꝙ si uolentes ire uolunt & non coacte ad testimonium ferendum non incurrit̃ hec pena.Et in hoc autem differunt religiose de quibus statĩ infra:quia etiam si uellẽt ire ad iudicium non possunt. 2
Quid de matre tutrice filioꝝ.Rñdet Pe.d̃ an.credo ꝙ per se ipsam possit si uoluerit ĩ iudicio esse.Postq̃ enim tutela sibi defertur a lege tãq̃ legitimam administrationem habẽs potest rem ĩ iudicium deducere.de appel.c.sua ñbis. 3
Querit Io.an.utrum hec pena habeat locum in iudice laico. Rñdet ꝙ sic. 4
Item nota ꝭm eum ꝙ si qs ꝓcurator uł pars nominat aliquã mulierem in testem uel fingit casum aliquem dicendo talem esse suum debitorem in centum:de qua re testis est talis mulier:& hoc facit ad hunc finem ut iudex uadat uel mittat ad 5

eam pro testimonio excommunicatus est.

6 Quero an eoipso q̃ qs figit ꝯ istã cõstitutionẽ sit excõicatus. Rñdz Io.an. q̃ ñ. imo expedit q̃ iudex ꝑduxeĩt eã ad effectum eũdo uel mittendo ad eam quia uerba sunt intelligenda cum effectu. ut in. c. relatum de cleri. non. resi.

De eo q absolutus fuit in articulo mortis ut aduenie ẽte sanitate representet se. §. 59.

Circa hanc excommunicationem scilicet de eo qui absolutus fuit in articulo mortis uel alio ĩpedimento si adueniente sanitate uel alio impedimẽto cessante non se presentat cum commode poterit reincidit in eandẽ.

i Quero quomodo intelligiẽ illd̃ commode. Vide supra exco. .2. §. 35. Nota ẽt hic glo. enumerantem omnes casus excommunicationum positos in hoc li. 6.

2 Item nota q̃ ꝑpter iustum impedimentum potest quis absolui ab alio q̃ ab eo a quo de iure fuerat absoluẽdꝰ. Iminens autem periculum mortis dicitur iustum impedimentum etiã si imineat aliter q̃ per ĩfrmitatem: puta timet hostez capitalem uł est obsessus uel in manibꝫ predonis uel tyranni uł est nauigaturus periculoso nauigio uel patitur naufragium uel iturus est per loca periculosa. ff. de dona. causa mõtis. l. tertia cum. l. se.

3 Sed hic queritur utrum illa absolutio que conceditur ꝑpter iustum impedimentum potest fieri ab alio q̃ ab eo qui debꝫ: an habeat locum in excõmunicatis alia ratione contracta aliẽ q̃ per iniecttionem manuum. Rñdet Pe. de ãcha. ẜm Inno. q̃ habet locum. solum in excõmumicatis ꝑpter manuum iniectionem: sed si alias sit excõmunicatus a iudice uel a iure licet absolui possit in mortis articulo. ar. de sen. ex. c. a nobis. 2. in fi. tamen in aliis casibus qui ponuntur in. c. q̃uis de sen. ex. ñ habet locum: sed tantum ab excommunicatore uel ab illo ad quem spectat absoluendi sunt: & ita notatur supra. c. q̃uis in

nouella. Sed hic in nouella Io.an.dic ꝙ iste textus facit cōtra istam opinionem dum dicit ab alio absoluuntur: & supra generaliter dixit ab homine uel a iure: & sic de alia ēt excōmunicatione ꝙ̃ de illa que per manuum iniectionem infligitur locum habet illa absolutio ꝓpter iustum impedimentum ꝓueniens ex multis causis. ut dicto. c. ea noscitur. & .c. ꝙ̃uis. & .c. ꝙ de his.

Item nota ꝙ quando quis absoluitur ab excommunicatione debet satisfacere: quod intellige iuxta proprias facultates & per hoc infert Archi. facultates ecclesie quas ad usum habet clericus ad hoc non teneri. 16. q. 6. §. fi. pro hoc facit cle. uolentes. §. i. de here. & de appella. c. reprehensibilis. Vide ꝙ notatur de prebendis. c. de multa. q. glosa. 4

Querit Io.an. in nouella utrum legati de latere possint absol uere iicientes man⁹ ĩ cl̾icū si lesio sit enorĩs: refert hic Archi. tenere ꝙ sic. Dicit Petrus de ancha. Aduerte quia super sunt opiniones de quibus in nouella supra eo ad eminentiam: & finalit̾ tenet ꝙ possit in atroci siue graui delicto: puta mutilatione ossis fractione & homicidio & similia. Io.an. ibi dicit ꝙ uidit aliquos legatos absoluentes & aliquos abstinentes. de iure tamen credit ꝙ possunt: quia iura que eis tribuūt istam potestatem generaliter loquuntur: & iura que excipiūt atrocē loquuntur non in legatis: sed in ĩferioribus. & hoc tenere expedit saluti aĩaꝝ ſm eum. 5

Querit ēt in nouella utrum in aliis casibus reſuatꝗ pape possunt legati absoluere. Rn̄det ꝙ non nisi in casu reseruato per manuum iniectionem: nam iste casus incepit eis competere de consuetudine postea approbata per. c. ꝙ translationem đ of. le. unde excōmunicatos nominatim a papa uel ab ei⁹ delegato non posset absoluere de of. le. c. studuisti. & de of. or. .c. pastoralis. hoc uerum nisi super hoc habeat speciale mandatum super quo sibi non credet̃ nisi ostēdat ꝙ si perdiderit 6

probet amissionem & tenorem. Sufficit tamen ꝙ semel fuerit publicat⁹. ad hoc de mãda. prin. l. i. đ pui. c. cũ oli. C. de testa. l. publicati. ex de fi. ĩstru. si ĩstrumta.

7 Quero cum textus excuset excõmunicatuȝ ab accessu romaȝ ꝓpter ĩpedimẽtum: alias ĩfert ꝙ teneať se personaliter p̄sẽtare pro absolutione obtinenda: sed an talem absolutionem posset quis petere p̱ ꝓcuratorem. Inno. Rñdet ꝙ sic ex iusta cã aliter ñ. Hostiensis tenet cõtrarium: dicit eniȝ ꝙ nullo mõ potest peti absolutio per procuratorem. Requirit eĩȝ contritionem & confessionem excõmunicati. ii. q. 3. cum aliquis. & certam formam & sollemnitatem & introductioneȝ ĩ eccł'ia & manus impositionem & recõciliationem anteꝙ̃ non est ei cõmunicãdum. 24. q. 3. notanduȝ. Tamen contrarium ꝓuatur ĩ curia ut notat Spec. ĩ ti. de ꝓcu. § . i. ꝟ. Item opponitur. Immo si habet speciale mandatuȝ petẽdi absolutionem uidetur posse uitare licet ad hoc non habeat speciale mandatum: de hoc ĩ Spec. in ti. de iuramento calumnie. § restat. ꝟ. quid ergo. A sentẽtia uero ĩterdicti & suspensioĩs potest peti absolutio per procuratorem: quia non sollemnitatem forme nec recõciliationem desiderat & in hoc omnes concõdant: & hec notantur supra. e. cum desideres in nouella.

De rectorib⁹ ciuitatum qui faciũt statuta per que quis cõpellatur soluere usuras. § . 60.

Circa hanc excõmunicationem. s. de rectorib⁹ ciuitatum qui faciunt statuta per que quis compellatur soluere usuras uel solutas non repetere.

i Nota ꝙ paria sunt aliquid facere per uiam directam. s. ĩpedire repetitionem usuraꝝ uel utendo super his diuersis colorib⁹ & fraudib⁹ exquisitis ad hoc ut excõicationẽ ĩcurrant.

2 Item nota in uer. ceterum. ꝙ feneratões sic ut plurimum cõtractus usurarios occulte iniunt & dolose ꝙ uix cõuinci possũt de usuraria prauitate: ideo debent compelli ad exhibendum &

pducendum ĩ iudicio libros rationum per cẽsuram ecclesia-
sticam per quorum ĩspectionem discerni possit: an sit usura
quibus libris creditur contra ipsos usarios non p eis.ut hic ĩ
glo.C.de pbationibus.l.ĩstrumenta.& notatur.ff.de eden.l.
.i.§.numularios.

Item nota ꝙ iste ẽ un⁹ specialis cas⁹ per hanc constitutionẽ 3
in quo quis cõpelliẽ pducere rationes cõtra se: nã ante hanc
constitutionem non fiebat

Item nota ꝙ debet cõpelli p cẽsuraȝ ecclesiasticã producere 4
libros.i.per sententiam excõmunicationis suspẽsionis & in-
terdicti ẜm ꝙ discretus iudex uiderit expedire. Nam ĩ apel-
latione ecclesiastice censure hec tria cõtinenẽ.ut ĩ.c.querẽti.
de uer.signi.Non uult ergo hec cõstitutio ẜm glo.ipso ĩuito
domum ipsius ingredi uel archam ipsius frangi:& quia hanc
censam licet non directe tamen ĩdirecte cõtra iudeos nõ ex-
erceat ecclesia.s.priuando cõione fidelium:tamen satis uideẽ
ꝙ ẽt in iudeis haberet locum si p seculares principes tales li
bros edere non cogantur.Concor.Paul⁹ Din⁹ & Io.đ ligna.

Quid si dicat usarius uel heres se non habere rationes uel se 5
illas perdidisse:nunquid stabitur sacramento suo?Rñdet glo.
ꝙ non.nisi probat ꝙ amisit & pbat causam quo amisit:puta
probat ĩcendium quo fuerunt succẽse:uel ruinam uł naufra-
gium quo fuerunt submerse.ff.de eden.l.si quis ex ãgẽtariis
in fi.&.l.fi.de fide instrumentorum.& hoc ẜm di.fit propter
fraudes quas cõmittunt.

Sed quid si cognosco usarium qui non scripsit rationes ĩ li- 6
bro ;sed in cedulis quas statĩ dilacerat solutis debitis & usis.
Rñdet glo.ꝙ si tali succederet heres non usarius sed ali⁹ fide
dignus satis uidetur stare iuramento suo si huic rei fama con
sentit.

Item nota hic iuncta glo.in uerbo iuramento.ꝙ iuramentum 7
factum super ẜuando ĩiquo statuto non ualet sicut hic patet

Si quis iurat seruare statuta super usuris soluendis uel non repe-
tendis facta.

8 Quero quid de statuto quod est bergomi quod repetentes usuras in foro ecclesiastico per potestatem cogantur mutuare usurario tantam pecuniam tanto tempore quanto tempore tenuerunt pecuniam usurarii. Respondet glo. quod hoc statutum non ualet. Addit Paulus quod incidunt hoc statuentes in excommunicationem ibi.

9 Quid si faciat statutum quod nullus recipiat pro usura nisi duos denarios pro libra in mense. Respondet glo. quod tales sic statuentes non sunt excommunicati. Concor. Paulus.

Excommunicatio tertio. s. percutientium clericos. s. in quot casibus percutiens sit excommunicatus.

1 PErcutiens clericum uel religiosum conuersum uel nouicium religionis approbate est excommunicatus excommunicatione papali. 17. q. 4. Si quis suadente. extra de sen. exco. Non dubium. & eo. ti. religioso. li. 6. Et hoc si percussio sit enormis.

2 Quicunque detinet eum in custodia publica uel priuata absque alia corporis lesione uel intrudit in uincula. ut in. c. nuper de sen. ex.

3 Abbas uel prior extra causa correctionis clericum uel monachum per laicum uerberari faciens est excommunicatus tamen percipiens quod uerberans si aliter sit corrigibilis. extra de sen. exco. c. Vniuersitatis.

4 Non defendens clericum cum ad eius officium pertinet: quia fauere uidetur qui cum possit manifesto facinori desinit obuiare de sen. exco. quante. 23. q. 5. administratores.

5 Verberans clericum qui nolens satisfacere sponte se subiicit uerberibus De sen. exco. contigit.

6 Prelatus magister dominus uel consanguineus ex proposito & animo irato multum excedens in percussione clerici.

7 Qui libidine uindicte repercutit clericum ludentem licet grauiter percutientem. extra de sen. exco. c. ueniens & c. i.

8 Qui spuit uel aliquid effundit super clericum aut claudit ei hostium uel ponit custodes ad capiendum eum: si de domo exeat uel ei equitanti

capit habenas eq uel rũpit cĩgulũ selle uel minis & terroribꝫ restare eũ facit in loco uel quasi captum facit ad iudicẽ ire de sen.ex.Cum desideres.

Qui rẽ coherentẽ clꝭico aufert aut rẽ d̄ manu eius arripit aut ueites quibus indutus est scindit. 9

Qui arestat uel aufert rem clꝭico postq̃ ipse puenerit ad lo/cum suum & adeptus fuerit plene possessionem illius. 10

Qui ordinat cum uxore sua ut clꝭicũ inuitet ad turpitudinẽ si postea pcutiunt sunt ambo excõmunicati. 11

Mulier que pcutit clericũ inuitantẽ eam ad turpitudinẽ si so lum uerbis ĩpetat:secus si in facto 12

Qui psequit clꝭicũ & ipe qĩ coactus piicit se ĩ aquam uel ad piculũ ut euadat. 13

Si quis aĩo ĩiuriandi capit clericũ p capillos dicens nisi esses clericus pcuterem te. 14

Mandans clericum uerberare si sequitur effectus tam mãdãs q̃ uerberans est excõmunicatus.ex̃ de sen.ex.mulieres.§.fi. 15

Qui ratã habet pcussionẽ clꝭici eius nomine factã De sen.ex. Cum quis. 16

Qui pcurando dixit q̃ libenter uellet uindicari de tali clꝭico si pp hec uerba quis uerberet illũ licet non nomine eius. 17

FINIS

Quem legis:impressus dum stabit in ære caracter
Dum non longa dies uel fera fata prement.
Candida perpetuæ non deerit fama Cremonæ.
Phidiacum hinc superat Bartholomeus ebur.
Cedite chalcographi:millesima uestra figura est
Archetypas fingit solus at iste notas.

M CCCC.LXXII.NICOLAO TRVNO DVCE VEN ETIARVM REGNANTE IMPRESSVM FVIT HO/C OPVS FOELICITER.

E. S. Allen n/ru/ 10/28/99

